

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
TEOLOĢIJAS FAKULTĀTE

**Džihāds islāmā, tā izpratnes Eiropā un Latvijas musulmaņu
kopienās XXI gs.**

PROMOCIJAS DARBS

Promocijas darba autore: Mg. Hum. Olga Petrova

Promocijas darba vadītāja: Prof. Laima Geikina

Rīga

2014

Šis darbs izstrādāts ar Eiropas Sociālā fonda atbalstu projektā „Atbalsts doktora studijām Latvijas Universitātē”.

This work has been supported by European Social Fond within the project „Support for Doctoral Studies at University of Latvia”.

Эта работа выполнена при содействии Европейского социального фонда в рамках проекта „Поддержка развития докторантуры в Латвийском Университете”.

Anotācija

Šī promocijas darba tēma ir „*Džihāds islāmā, tā izpratnes Eiropā un Latvijas musulmaņu kopienās XXI gs.*”. Darba pirmā daļa aplūko džihāda fenomenu Korānā un Sunnā (hadīsos) galvenajos islāma (sunnīti un šiīti) virzienos, kā arī haridžītu virzienā un papildus arī apskata šī jēdziena etimoloģiju.

Darbā tiek analizēti daudzi Korāna ājati, kuros ir izklāstīta gan garīgā džihāda būtība, gan musulmaņu attieksme pret nemusulmaņiem dažādos gadījumos, kas cieši saistītas ar džihāda izpausmēm un izpratni par šo fenomenu. Tiek analizētas vietas, kurās pieminēts jēdziens „*džihāds*”, kā arī aprakstīti vairāku musulmaņu zinātnieku viedokļi par atlasītajiem ājatiem.

Pirmajā nodaļā tiek aplūkots jēdziens „*džihāds*” Sunnā jeb hadīsos, koncentrējoties uz „*džihāda grāmatu*” un „*karagājienu grāmatu*” (kā divi no ticamākajiem hadīsu avotiem tiek izmantoti *Ṣaḥīḥ al-Buḥarī* un *Ṣaḥīḥ Muslim* hadīsu krājumi). Šajā apakšnodaļā tiek atspoguļoti divi svarīgākie un strīdīgākie musulmaņu teoloģijas jēdzieni, kas saistīti ar džihādu, proti, „*mazais džihāds*” un „*lielais džihāds*”, kā arī tiek izklāstīti divi pretēji (un teoloģiski pamatoti) musulmaņu zinātnieku viedokļi par svarīgāko hadīsu, kurā pieminēti termini „*mazais džihāds*” un „*lielais džihāds*”.

Turpmāk tiek aplūkots jēdziens „*džihāds*” „*džihāda grāmatā*”, proti, tiek skaidrots, kādām darbībām var pielīdzināt džihādu, kas var piedalīties militārajā džihādā un kas ne, kā arī izklāstīti militārajam džihādam nepieciešamie nosacījumi. Turpat džihāds tiek aplūkots arī kā cilvēka garīgā piepūle.

Nākamajā apakšnodaļā tiek analizēts jēdziens „*džihāds*” „*karagājienu grāmatā*”, un no šī skatpunkta gan džihāda militāro, gan garīgo būtību reprezentē tikai viens hadīss.

Pirmās nodaļas beigās izvērsti izklāstīti šīs nodaļas secinājumi.

Promocijas darba otrā daļa īsumā apskata islāma rašanos Eiropā, islāmu Eiropā XXI gs. sākumā, musulmaņu organizācijas un arī atsevišķas personības, kas veicina starpreliģiju dialogu starp monoteiskām reliģijām Eiropas teritorijā un veicina musulmaņu (reliģiskās) izglītības un kultūras attīstību. Šīs iepriekšminētās darbības var pielīdzināt garīgajam džihādam, jo tās tiek veiktas islāma un sabiedrības labad.

Otrajā daļā tiks apskatītas arī galvenās ekstrēmi noskaņotās organizācijas un uzbrūkošā džihāda (jeb džihādisma) izpausmes dažādās Eiropas valstīs (Itālijā, Francijā, Spānijā, Vācijā, Anglijā, Holandē, Igaunijā, Lietuvā un Skandināvijas valstīs: Dānijā, Norvēģijā un Zviedrijā).

Šīs nodaļas beigās tiks izklāstīti apkopojšie secinājumi, kuri ietver sevī viscaur otrajā nodaļā aplūkotās garīgā un uzbrūkošā džihāda iespējamās izpausmes.

Trešajā daļā tiek aplūkota Latvijas musulmaņu kopienas XXI gs., islāma vēsture Latvijā, kopienu etniskais un skaitliskais sastāvs (šī jautājuma ietvaros mēģināts izpētīt, cik daudz musulmaņu dzīvo Latvijas teritorijā, izmantojot skopo pieejamo informāciju; tomēr dati vairākos pieejamos avotos ir krasi pretrunīgi, tāpēc tika nolemts izmantot vidējo skaitu), kā arī tiek analizēti Latvijas islāmticīgo priekšstati par džihādu.

Trešās nodaļas sākumā tiek raksturota pētījuma norises struktūra, izmantotās metodikas un tehnikas, kā arī grūtības, ar kurām šī promocijas darba autore ir saskārusies darba gaitā.

Pētījuma gaitā tika veiktas intervijas ar 30 (24 respondenti no pamatgrupas un 6 no papildu grupas) Latvijas musulmaņu kopienu locekļiem (respondenti no Rīgas un no Daugavpils). Respondentu atbilžu analīze noritēja šādi: 30 (24 un 6 respondenti) Latvijas musulmaņu kopienu locekļi tika izjautāti par viņu priekšstatiem par džihāda fenomenu, un tie tika salīdzināti ar Korānā un Sunnā paustajiem uzskatiem. Balstoties 30 (24 un 6) respondentu interviju rezultātos, tika izveidoti grafiki, kas atspoguļo respondentu izpratni par džihādu (tabulās izklāstīts: respondentu izglītības līmenis, jautājums, vai nemusulmaņi apdraud musulmaņu pasauli, kā arī jautājums par iespējamiem atentātu veicējiem). Jāpiebilst, ka respondenti no pamatgrupas tika sadalīti četrās grupās, proti, etniskie musulmaņi vīrieši, etniskās musulmanes sievietes, konvertīti musulmaņi vīrieši un konvertītes musulmanes sievietes.

Balstoties uz veiktajām intervijām, promocijas darbā izvirzītā hipotēze, ka Latvijas musulmaņu kopienu locekļi pārsvarā definē džihādu kā garīgu fenomenu iepretī Eiropas islāmam kopumā, kura ietvaros ir aktuāls gan garīgais, gan militārais džihāds, apstiprinājās (no aptaujātajiem 30 (24 un 6) respondentiem tikai divi demonstrēja izpratni, kas atšķiras no klasiskajiem priekšstatiem par džihādu, proti, šo divu respondentu atbildes bija tuvāk radikālai džihāda izpratnei (sīkāk skatīt interviju RVK11 un RVE25 pielikumā), un viens respondents no pamatgrupas kategoriski atteicās atbildēt uz vairākiem jautājumiem, kas bija saistīti ar džihādu).

Summary

The subject of the thesis is “*The Concept of Jihad in Islam, its Perceptions in Europe and in the Latvian Muslim Communities in the XXI Century*”. The first part of the thesis deals with the phenomenon of jihad in the Qur’an and in the Sunnah (hadith) in the Sunnite, Shi’ite and Kharijite branches of Islam, as well as with the etymology of the term.

The thesis presents the analyses of many ayats from the Qur’an which state the attitude of spiritual jihad and the attitude of Muslims to non-muslims in various cases closely connected with the manifestations of jihad and its understanding. Only the ayats where the word „*jihad*” is mentioned are analysed. Opinions of several Muslim scholars on the chosen ayats are added.

The next sub-chapter discusses the term jihad as found in the Sunnah or the hadith, mainly focusing on „*The Book of Jihad*” and „*The Book of Campaigns*” (the *Ṣaḥīḥ al-Buḥārī* and *Ṣaḥīḥ Muslim* collections of hadith are used as one of the most reliable cited sources). The sub-chapter deals with the two most important and most controversial Muslim theological concepts concerning jihad, i.e., “*the greater jihad*” and “*the lesser jihad*”. In addition two controversial opinions (theologically justified) by several Muslim scholars on the issue of the most important hadith which mentions “*the greater jihad*” and “*the lesser jihad*” are discussed.

Further the term jihad is discussed from the point of view of “*The Book of Jihad*”. It explains which actions can be compared to jihad, who is allowed to participate in the military jihad and conditions for the military jihad. In the same chapter jihad is described as a human spiritual effort.

The following part looks at jihad from the viewpoint of “*The Book of Campaigns*” where both the military and the spiritual meanings are represented only by one hadith.

The first chapter ends with detailed conclusions.

The second part of the thesis gives a brief insight into the origin of Islam in Europe, its development in Europe at the beginning of the XXI century, Muslim organizations, as well as individuals who foster the interreligious dialogue among monotheistic religions in the territory of Europe and the development of Muslim (religious) education and culture. The abovementioned activities can be attributed to the spiritual jihad because they are carried out for the benefit of Islam and the society.

The second part of the thesis deals with the main extremist organizations and the manifestations of the offensive jihad in several European countries (Italy, France, Germany, the UK, the Netherlands, Estonia, Lithuania, as well as in Denmark, Norway and Sweden).

At the conclusion of the chapter a summary is given which discusses the possible manifestations of the defensive and offensive jihad.

The third part deals with the Latvian Muslim communities in the XXI century, history of Islam in Latvia, nationality and number of the Muslim communities' members (the author of the thesis attempted to find out the number of Muslims in the territory of Latvia relying on the scarce information available; as the results often were controversial the decision was made to use the average number). The understanding of jihad by the Latvian Muslims is analysed.

The beginning of the third part reveals the structure of the study, methods and techniques, and difficulties the author of the thesis met.

The study includes interviews with 30 (24 interviews from the basic group and 6 interviews from an additional group) members of the Latvian Muslim communities (from Riga and Daugavpils). The answers given by the respondents were analysed in the following way: 30 (24 and 6) members of the Muslim communities in Latvia were asked how they understood jihad, and their understanding of the phenomenon was compared to the views expressed in the Qur'an and the Sunnah. The results of 30 (24 and 6) interviews provided the bases on which graphs were made which showed the understanding of jihad as explained by the respondents (the graphs include the level of education of the respondents, the question if non-muslims pose threat to the world of Muslims, and a question on the potential terrorists). The respondents from the basic group were divided into four subgroups – the ethnic Muslim men, the ethnic Muslim women, the converted Muslim men and the converted Muslim women.

The results of interviews confirmed the hypothesis of the paper¹ (out of 30 [24 and 6] interviewees only two demonstrated the understanding which differed from the classical understanding of the term of jihad, i.e., the answers of these respondents were closer to the radical understanding of jihad [see interviews RVK11 and RVE25 (appendix)], and one respondent from the basic group categorically refused to answer the questions connected with jihad).

---

¹ The hypothesis is „Muslim communities of Latvia mostly define jihad as a spiritual phenomenon unlike the European Islam, which includes in the concept both the spiritual and the military jihad”.

Atslēgvārdi

Džihāds

Garīgais džihāds

Eiropa

Hadīss

Korāns

Latvijas musulmaņi

Militārais džihāds

Sunna

Sunnīti

Šīti

Uzbrūkošais džihāds

Key words

Defensive jihad

Europe

Hadith

Jihad

Latvian Muslim communities

Offensive jihad

Quran

Shiite

Spiritual jihad

Sunnah

Sunnite

Saturs

Anotācija.....	i
Summary.....	iii
Atslēgvārdi	v
Key words.....	vi
Saturs	vii
Ievads.....	1
1. Džihāda raksturojums un būtība.....	16
1.1. Jēdzienu definēšana	18
1.2. Etimoloģiskā nozīme	26
1.3. Džihāds Korānā.....	30
1.4. Džihāds Sunnā	43
1.4.1. Džihāda grāmata.....	49
1.4.2. Karagājienu grāmata	55
1.5. Džihāda priekšstati šīsmā	58
1.6. Džihāda priekšstati haridžītu virzienā.....	62
1.7. Musulmaņu hermeneitikas principi	65
1.8. Nodaļas apkopojošie secinājumi.....	70
2. Džihāda izpausmes Eiropā.....	71
2.1. Garīgā džihāda izpausmes Eiropas valstīs	78
2.2. Uzbrūkošā džihāda izpausmes Eiropas valstīs.....	91
2.3. Nodaļas apkopojošie secinājumi.....	108
3. Kvalitatīvais pētījums par Latvijas musulmaņu priekšstatiem saistībā ar džihādu	109
3.1. Vispārīga informācija par musulmaņiem Latvijā	111
3.2. Situācija ar islāmistu ekstrēmistu darbību Latvijā XXI gs.	116
3.3. Respondentu izglītības līmenis	125
3.4. Korelācijas starp respondentu izglītības līmeni un viņu zināšanu par džihāda veidiem	126

3.5. Respondentu viedokļi par džihādu.....	127
3.6. Respondentu (etniskie musulmaņi) viedokļi par musulmaņu pasaules apdraudētību no nemusulmaņu puses	128
3.7. Respondentu (konvertīti musulmaņi) viedokļi par musulmaņu pasaules apdraudētību no nemusulmaņu puses	129
3.8. Respondentu (etniskās musulmanes) viedokļi par musulmaņu pasaules apdraudētību no nemusulmaņu puses	130
3.9. Respondentu (konvertītes musulmanes) viedokļi par musulmaņu pasaules apdraudētību no nemusulmaņu puses	131
3.10. Respondentu (vīrieši un sievietes) uzskati par atentātu (sprādzienu) veicējiem.....	132
3.11. Respondentu (vīrieši etniski musulmaņi) uzskati par pašnāvības aktiem.....	133
3.12. Respondentu (vīrieši konvertīti musulmaņi) viedokļi par pašnāvības aktiem.....	134
3.13. Respondentu (sievietes etniskās musulmanes) uzskati par pašnāvības aktiem	135
3.14. Respondentu (sievietes konvertītes musulmanes) uzskati par pašnāvības aktiem....	136
3.15. Kopsavilkums: korelācija starp etnisko un konvertēto musulmaņu atbildēm par džihādu.....	137
3.16. Priekšstati (interviju fragmenti) par džihādu Latvijas musulmaņu kopienās	138
3.16.1. Respondentu (etniskie musulmaņi vīrieši) uztvere par džihādu	140
3.16.2. Respondentu (konvertīti musulmaņi vīrieši) priekšstati par džihādu.....	153
3.16.3. Respondentu (etniskās musulmanes sievietes) priekšstati par džihādu	161
3.16.4. Respondentu (konvertītes musulmanes sievietes) priekšstati par džihādu.....	165
3.17. Musulmaņu respondentu papildu grupa.....	169
3.18. Eiropiešu konvertācijas islāmā fenomens.....	178
3.19. Nodaļas apkopjošie secinājumi.....	183
Nobeigums.....	184
Arābu vārdu transliterācija un glosārijs.....	190
Bibliogrāfija.....	194
Hipotēzes aizstāvēšanai	216
Dokumentārā lapa.....	217

Pielikumi:	218
Pielikums 1 – <i>Riska faktori ES valstīs</i> (risku faktoru kopsavilkums, kā arī promocijas darba autores secinājumi, balstoties uz promocijas darba 1. un 2. daļu).....	218
Pielikums 2 – <i>Vienas ģimenes atbilde</i>	219
Pielikums 4 – <i>Tabula par aizturētiem</i>	221
Pielikums 5 – <i>Pilnas intervijas</i>	223

Ievads

Promocijas darbu gribētos sākt ar prominentā islāma pētnieka profesora G. Kerimova (Г. Керимов) vārdiem: „*Būtu nevietā XXI gs. sākumā spriest par islāmu tikai kā par Austrumu reliģiju un ideoloģiju un par kristietību tikai kā par Rietumu reliģiju.*”² Islāmticīgie dzīvo visās Eiropas valstīs un nemusulmaņiem tā vai citādi jāsasakaras ar islāma sekotājiem. Džihāda izpētes aktualitāti Latvijas kontekstā nosaka šodienas situācija pasaulē un Eiropā, t.i., XX-XXI gs. politiskie notikumi, kas kļuvuši par iemeslu islamofobijai, kas ir viena no nemusulmaņu atbildes reakcijām uz uzbrūkošo džihādu. Viens no ievērojamākajiem orientālistiem Dž. Esposito (J. Esposito) par islamofobiju raksta: „*Šodien daudzi, uzticoties stereotipiem, kurus popularizē plašsaziņas līdzekļi, skatās uz islāmu caur izkropļotu prizmu, redzot tikai terorismu un reliģisku ekstrēmismu; par vairākuma reliģiju viņi pieņem radikālā mazākuma uzvedību.*”³ Kā norāda Izraēlas pētnieks M. Helers, islamofobiju veicina arī starp Austrumiem un Rietumiem pastāvošā kultūru un vērtību sadursme.⁴

Turpinot islamofobijas tematiku, jāmin pētnieces O. Četverikovas (О. Четверикова) rakstītais: „*Islāma problēma Eiropā visos tās aspektos šodien ir viena no asākajām un aktuālākajām...*” (aplūcinot šīs problēmas aktualitāti, kā vienu no faktoriem pētniece min ārzemju viesstrādniekus).⁵ Iespējams, ka ekspertes rakstītais ir netiešā veidā saistīts ar promocijas darbā aplūkotojumiem, tomēr minētie iemesli var izraisīt neizpratni gan no nemusulmaņu, gan no islāmticīgo puses.

Promocijas darba tēmas aktualitāti nosaka arī musulmaņu skaita pieaugums Eiropas valstīs. Islāma pētnieks A. Malašenko (А. Малашенко) raksta: „*2004. g. musulmaņu skaits pasaulē pārsniedza 1,3 miljardus, kas ir ap 22% no 6,1 miljarda visas planētas iedzīvotāju.*”⁶ Eiropas valstīs musulmaņu skaits kopumā sasniedz nedaudz vairāk par 13 miljoniem (A.

---

² Г. Керимов, *Ислам, шариат, мусульмане в странах Запада*. 2010. 266. [skatīts: 04.10.2012.]. Pieejams internetā: [http://religio.rags.ru/journal/2010/2010_02/N_2-10\(end\)_266.pdf](http://religio.rags.ru/journal/2010/2010_02/N_2-10(end)_266.pdf)

³ Джон Эспозито, *Ислам. Почему мусульмане такие*. (Москва: Эксмо, 2011), 8.

⁴ מרק א. הלר. התנגשות בתוך ציוויליזציות. עדכון אסטרטגי. מרכז יפה למחקרים אסטרטגיים. אוניברסיטת תל-אביב, כרך 4, גיליון 4, ינואר 2002, 3.

// Marks A. Helers. *Sadursme civilizācijās*. Stratēģiskā atskaite. Jafas stratēģisko pētījumu centrs. Telavivas Universitāte, Sējums 4, 4. eks., 2002. g. janvāris, 3.

⁵ Ольга Четверикова. *Ислам в современной Европе: Стратегия добровольного гетто против политики интеграции*. (Европейские параллели). 55. [skatīts: 04.10.2012.]. Pieejams internetā: <http://www.mgimo.ru/files/144983/144983.pdf>

⁶ Алексей Малашенко, *Исламская альтернатива и исламистский проект*. (Москва: Весь Мир, 2006), 19.

Malašenko sniedz šādu informāciju: „Francijā musulmaņu skaits pārsniedz 5 milj.; Itālijā islāma sekotāju skaits ir 700 tūkstoši; Vācijā musulmaņu skaits palielinājās līdz 3 milj. 1999. g.; Lielbritānijā (2001. g.) dzīvo vairāk par 1,8 milj. musulmaņu; Nīderlandē dzīvo 730 tūkstoši musulmaņu; Šveicē musulmaņu iedzīvotāju skaits ir sasniedzis 710–720 tūkstošus; Zviedrijā un Spānijā ir vairāk kā 400 tūkstoši islāma piekritēju; Austrijā – 340 tūkstoši; Beļģijā – ap 300 tūkstošiem; apmēram 200 tūkstoši musulmaņu dzīvo Dānijā; acīmredzot, vismazākais musulmaņu skaits ir Somijā (1999. g. šajā valstī dzīvoja nedaudz vairāk kā 10 tūkstoši musulmaņu)”.⁷ Savukārt „Eiropas musulmaņu gadagrāmata” min, ka: „...Aptuvenais musulmaņu skaits (jau 2008. gadā Eiropas valstīs – autora piezīme) ir starp 23,8 miljonu un 25,1 miljonu (izņemot Turciju), no kuriem 16-18 miljonu dzīvo bijušajā Rietumeiropā...”.⁸ Dzīvojot tik reliģiski daudzveidīgā pasaulē kā šodien, ir dabiski tiekties izzināt un izprast līdzilvēku reliģiskos uzskatus.

Bez šaubām, šai mūsdienu musulmaņu migrācijai Rietumu valstīs ir bijusi sava priekšvēsture. Jau kopš VII gs., kad eiropieši pirmoreiz iepazinās ar islāmu, eiropiešu-musulmaņu attiecību vēstures gaitā ir bijuši gan pozitīvi, gan negatīvi abu kultūru mijiedarbības periodi.⁹ Ilustratīvos nolūkos nebūtu lieki minēt dažas epizodes, kas liecina par šādu attiecību saasināšanos: Sicīlijas iekarošana, musulmaņu cīņas par Spāniju, Krusta kari u.c. Vēsturē zināmi arī citi periodi, kad attiecības starp abām kultūrām bija pozitīvas. Šeit jāatceras, ka X gs. izveidojies varenais Kordovas kalifāts (Pireneju pussalas teritorijā), kas bija slavens ar saviem sasniegumiem zinātnē un kultūrā. (Par tā laika toleranto attieksmi starp eiropiešiem un islāmticīgajiem liecina, piemēram, tāds vēsturiskais fakts, ka „eiropieši brauca mācīties Kordovas, Seviljas, Malagas un Granādas universitātēs.”¹⁰). No šīs vienkāršotās vēsturiskās ilustrācijas var redzēt, ka nemusulmaņu-islāmticīgo attiecības pārdzīvoja gan labus, gan sarežģītus laikus.

Mūsdienu nemusulmaņu-islāmticīgo attiecību vēsture ir bagāta ar dažādām politiskām, reliģiski-vēsturiskām un kultūras problēmām, kas savukārt transformē cilvēku uzvedības (t.sk. arī reliģiskās uzvedības) modeļus jauktā sabiedrībā. Par piemēru XX gs. eiropiešu-musulmaņu attiecībām var kalpot laiks pēc Otrā pasaules kara, kad uz Eiropas valstīm migrēja ievērojams skaits musulmaņu no Tuvajiem Austrumiem. Tāpat XX gs. Eiropa sāka pieaicināt musulmaņu

⁷ Ibid., Алексей Малашенко, *Исламская альтернатива и исламистский проект*, 19, 23.

⁸ *Yearbook of Muslims in Europe*. Ed. by Jorgen S. Nielsen. Vol. 1. Leiden: Brill, 2009, 4.

⁹ Promocijas darba izpētes mērķis ir cits, tāpēc ievadā minēti tikai dažos teikumos eiropiešu iepazīšanās momenti ar musulmaņiem.

¹⁰ Библиотека Гумер. *Теоретические знания арабского Востока*. [skatīts: 10.02.2014.]. Pieejams internetā: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/History/Article/_ZnVost.php

viesstrādniekus no musulmaņu valstīm (piemēram, Vācija aicināja darbiniekus no Turcijas; uz Lielbritāniju atbrauca izceļotāji no Pakistānas un Indijas; Francijā ieradās musulmaņi no Marokas un Alžīrijas), lai tie palīdzētu atjaunot infrastruktūru pēc Otrā Pasaules kara.¹¹ Politologs D. Nečitailo (Д. Нечитайло) papildina Eiropas valstu sarakstu, kuras uzņēma migrantus no musulmaņu valstīm, minot arī Itāliju¹² un Beļģiju¹³. Taču bieži paši musulmaņu valstu iedzīvotāji pieņēma lēmumu pārvākties no savas dzīves vietas uz Eiropu cerībā uz labāku dzīvi. Viesstrādniekiem-migrantiem piedāvāja iespēju palikt valstīs, kur viņi strādāja, un arī turpmāk atļāva apvienoties ar savām ģimenēm, palīdzot tām pārvākties uz Eiropas valstīm. XXI gs. sākumā Eiropas teritorijā dzīvo jau trešā migrantu pēcteču paaudze. No visa iepriekš sacītā izriet, ka Eiropā dzīvo milzīgs musulmaņu skaits, kas pārstāv dažādas etniskās grupas, bet tas savukārt nozīmē reliģisko uzskatu un valodu daudzveidību. Šī raksturīgā mūsdienu Eiropas iezīme liek nemusulmaņiem iepazīties ar islāmu daudz dziļāk nekā agrāk.

Tomēr musulmaņu migrantu pārceļšanās uz Eiropu kontekstā jāatzīmē vēl viena īpatnība: eiropiešu sabiedrībai iesojot trešajā gadu tūkstoši (precizējot, XXI gs. pēdējā dekādē), tā sadūrās ar atentātiem, ko veica musulmaņu izcelsmes cilvēki. Šos terora aktus plašsaziņas līdzekļi tad bieži dēvēja (tāpat kā mūsdienās) par *džihādu*, ko daļēji pastrādāja šahīdi (patiesībā pašnāvnieki, nevis mocekļi-šahīdi) un daļēji „*mudžāhidūna*” (*mudžāhid* (dsk. „*mudžāhidūna*”) – kaujinieki par ticību, džihāda dalībnieki). Piemēram var minēt Eiropā notiekošos atentātus Madridē 2004. g. un Londonā 2005. g.

Neraugoties uz Rietumu sabiedrībā populāro viedokli, ka islāms ir agresīva reliģija,¹⁴ islāmistu skaits Eiropas valstīs dzīvojošo musulmaņu vidū ir neliels. Nevienā Rietumu valstī tas nepārsniedz 5% no kopējā musulmaņu skaita. Piemēram, starp Francijā dzīvojošajiem islāmticīgajiem, kuru skaits ir ap 6 milj., apmēram 9 tūkstoši jeb 0,15 % ir ar radikāliem uzskatiem.¹⁵ 2001. gadā no 1,5 milj. islāmticīgo Lielbritānijā¹⁶ par islāmisku darbību tika

---

¹¹ Анастасия Понамарева, *Мусульмане Европы: прогрессирующий фактор страха*. (Опубликовано в журнале „Индекс Безопасности”. N 3. 2007.)// *Демоскоп Weekly*. N 351.-352. 27.10.-16.11.2008. [skatīts: 10.02.2014.]. Pieejams internetā: <http://demoscope.ru/weekly/2008/0351/analit03.php>

¹² Дмитрий Нечитайло, *Ислам в Италии*// *Ближний Восток и Современность*. N 34. Москва: Институт Востоковедения РАН, 2008, 145.

¹³ Дмитрий Нечитайло, *Мусульмане Бельгии*// *Ближний Восток и Современность*. N 23. Москва: Институт Востоковедения РАН, 2004, 256.

¹⁴ Георгий Мирский, *Ислам: история и современность*. 2010. 1. [skatīts: 15.02.2014.]. Pieejams internetā: http://www.hist.msu.ru/Journals/NNI/pdfs/Mirskij_2010.pdf

¹⁵ W. Jason Fisher. *Militant Islamist Terrorism in Europe: Are France & the United Kingdom Legally Prepared for the Challenge?* Washington University Global Studies Law Review. Vol. 6:255, 256. [skatīts: 28.06.2011.]. Pieejams internetā: http://law.wustl.edu/wugslr/issues/volume6_2/fisher.pdf

aizturēti 500 cilvēki jeb 0,03 %.¹⁷ Vācijā aktīvu islāmistu skaits ir mazāk par 1%.¹⁸ Pēc „*Eiropas musulmaņu gadagrāmatas*” sniegtajiem datiem „*atskaite par 2006. g. parādīja, ka Dānijā... radikālās organizācijas „Hizb ut-Tahrir” piekritēju skaits starp šajā valstī dzīvojošajiem musulmaņiem ir 0,7%...*”.¹⁹ Neskatoties uz to, ka tas ir tik nenozīmīgs, islāmistu aktivitāte nevar palikt nepamanīta. Vēl vairāk – tā var nozīmīgi ietekmēt politisko situāciju pasaulē.

Promocijas pētījuma novitāte:

Pētījuma novitātes kontekstā ir jāatzīmē vairāki aspekti. Pirmkārt, priekšstati par džihādu nekad nav tikuši pētīti un analizēti Latvijas musulmaņu kopienu (*ummas*) kontekstā. Otrkārt, pētīt Latvijas musulmaņu kopienu locekļu priekšstatus par *džihādu*, ir iespējams izanalizēt tos uz kopīgā Eiropas fona, kā arī novērot negatīvas vai pozitīvas šī fenomena attīstības tendences.

Promocijas darba pētījuma objekts un priekšmets

Promocijas darbs ir veltīts *džihāda* tēmai un ar to saistītajai problemātikai. Pētījuma objekts ir Eiropā dzīvojošo islāmticīgo priekšstati par džihādu un to izpausme jeb aktualizācija. Uz pētījuma objekta fona izceļas pētījuma priekšmets kā analizējamās tēmas segments, kas ir Latvijas musulmaņu priekšstati par džihādu un to iemiesojums Latvijas musulmaņu ortopraksē.

Promocijas darba robežas

Darbs ir veltīts džihāda priekšstatiem (un izpausmēm) Eiropas reģionā un Latvijas situācijai Eiropas kontekstā. Ar džihādu ir cieši saistīta šahīdisma problemātika, kas ir aplūkota gan pirmajā, gan otrajā darba daļā, kad pastāv kontekstuāla nepieciešamība.

---

¹⁶ Op. cit., *Yearbook of Muslims in Europe*, 362.

¹⁷ Michael Taarnby. *Recruitment of Islamist Terrorists in Europe. Trends and Perspectives*. Research Report funded by the Danish Ministry of Justice. 14 January, 2005, 42.

¹⁸ Анастасия Понамарёва. *Мусульмане Европы: прогрессирующий фактор страха*. Индекс Безопасности: N 3(83), том 13.// *Демоскоп Weekly*. N 351-352, 27.10.-16.11.2008. [skatīts: 11.11.2013.]. Pieejams internetā: <http://demoscope.ru/weekly/2008/0351/analit03.php>

¹⁹ Brian Arly Jacobsen. *Denmark*.// *Yearbook of Muslims in Europe*. Vol. 1. Ed. by Jorgen S. Nielsen. (Leiden & Boston: Brill, 2009), 103.

Promocijas darba problēmjaudājumi

Pirmkārt, ir vērojams terminoloģisks juceklis, kas pastāv Rietumu populārās izpratnes par islāmismu kontekstā un plašsaziņas līdzekļos (piemēram, *terrorismu* kļūdaini pielīdzina *vahabismam*, *šahīdu pašnāvniekam*, *ekstrēmismu radikālismam* utt.). Terminu definēšana ir svarīgs aspekts islāma un islāmisma problemātikā, jo jēdzienu neviennozīmība vai to lietošanas aplamība var kļūt par iemeslu nekorektai džihāda un citu islāma aspektu interpretācijai. Tāpēc darba pirmajā daļā ir aplūkoti un analizēti dažādi Rietumu un Austrumu pētnieku viedokļi par jēdzienu klasifikāciju variācijām.

Otrkārt, ir novērota neatbilstība starp agrīno džihāda izpratni, kāda parādās Korānā un Sunnā, un mūsdienu islāmistu džihāda interpretāciju. Šī jautājuma kontekstā jāatzīmē, ka džihāda jautājumā klasiskā islāma viedokli pauž miermīlīgie musulmaņi. Savukārt mūsdienu islāmisti pauž modificētus uzskatus par džihādu, kas parāda neatbilstību starp agrīnā džihāda un islāmistu džihāda izpratni.

Trešais problēmjaudājums izriet no otrā, proti, var konstatēt divu absolūti pretēju džihādu koeksistenci (un konfliktu) mūsdienās. Tas nozīmē, ka Eiropas musulmaņu vidū pastāv divas džihāda dimensijas (Latvijas situācija ir atšķirīga, par to runāts darba trešajā daļā), un uz to norāda gan islāmticīgie, gan islāma pētnieki. Līdztekus džihādam ierastajā nozīmē pastāv arī garīgais džihāds, kas ir vērsts vispirms pret paša cilvēka negatīvām nosliecēm (pret ļaunām domām, aplamu rīcību un ļaunu uzvedību; citiem vārdiem, garīgā džihāda mērķis ir cilvēka pašpilnveide). Par garīgā džihāda mērķi pasludina musulmaņu un nemusulmaņu sabiedrības uzplaukumu.

Ceturtais problēmjaudājums ir atbilstība vai neatbilstība starp priekšstatiem par džihādu un to iemiesojumu praksē jeb izpausmi. Kopumā Eiropas kontekstā var konstatēt realizēto džihādu kā modificēto priekšstatu (par džihādu) tiešo derivātu. Citiem vārdiem, džihāda izpausmes var uzskatīt par likumsakarīgu džihāda priekšstatu turpinājumu.

Pētījuma mērķis:

Šī promocijas darba mērķis ir, pirmkārt, aplūkot priekšstatus par džihādu un džihāda aktivitātes Eiropā un Latvijā XXI gs. un, otrkārt, izanalizēt Latvijas situāciju Eiropas kontekstā ar nolūku izkristalizēt Latvijas džihāda īpatnības.

Pētījuma uzdevumi:

- izpētīt džihāda būtību, semantiku un teoloģiju, proti, kā priekšstati par šo fenomenu modificējušies no Korāna un Sunnas laikiem līdz mūsdienām;

- veikt situācijas analīzi par garīgā un militārā džihāda izpausmēm Eiropas valstīs un Latvijā, izmantojot pieejamo zinātnisko literatūru;
- veikt naratīvās intervijas ar Latvijas musulmaņu kopienu locekļiem, noskaidrojot viņu priekšstatus par džihādu;
- apkopot un analizēt iegūtos datus;
- apkopot analīzes rezultātus secinājumos.

Promocijas darba teorētiskās bāzes (literatūras) un praktiskās bāzes (intervijas) apskats:

Promocijas darbā izmantotā literatūra par džihāda fenomena vēsturiski un reliģiski-politisko attīstību, kā arī par musulmaņu kopienām Eiropā un Latvijā ir gan musulmaņu, gan nemusulmaņu ievērojamāko zinātnieku un teologu darbi (šī pieceja veicina maksimāli objektīvu aprakstītā sociālā, vēsturiskā un reliģiskā pētāmā fenomena aplūkošanu). Šajos darbos (t.sk. arī musulmaņu dogmatiskie raksti: Korāns un hadīsi), rakstos, monogrāfijās, atskaitēs latviski, krieviski, angļiski, vāciski un ivritā²⁰ atrodama informācija, kas palīdzēja izveidot pēc iespējas pilnīgāku iespaidu par pētāmo problemātiku. Jāpiebilst, ka promocijas darba tēmas specifikas dēļ tiek izmantoti arī publicistiskie materiāli, proti, interneta raksti, atskaites un pārskati, kuriem tiešsaistē bieži netiek norādīti autori. Publicistikas materiāla izmantošana²¹ ir svarīga, lai aplūkotu ES islāmticīgo kopienu attieksmi pret ekstrēmismu, kā arī lai iegūtu informāciju, piemēram, no Terora Analīzes centra biļeteniem, aplūkotu Latvijas un citu Eiropas valstu situāciju utt.

Vēsturiski-reliģiskā džihāda evolūcija un terminoloģijas definīcijas izstrāde. Darba pirmajā daļā tiek izmantoti pirmavoti: Korāns (Korāna tulkojumi krievu valodā: I. Kračkovska, E. Kuļijeva, A. J. ‘Alī Korāna krievu valodas tulkojumā ar arābu paralēltekstu un „*tafsīr*”, Abdulla ‘Abd el-Rahman bin-Nasir bin-‘Abdullah as-Sa‘adī „*tafsīr*”, Korāna „*tafsīr*” *Al-Muhtahab* (tulk. S. M. ‘Afifī, A. S. al-Mansī un R. Hodžajeva) un U. Bērziņa Korāna tulkojumu latviešu valodā). Ticamie hadīsu krājumi (*Ṣaḥīḥ al-Buḥārī*, *Ṣaḥīḥ Muslim* un „*Muntaḥab Ahādīṭ*”). Šie avoti veidoja teorētisko pamatu gan pirmajai, gan trešajai promocijas darba daļai, jo tieši balstoties uz tiem tika veidoti secinājumi par Latvijas

²⁰ Jāpiebilst, ka gan citātu, gan tekstu tulkojumus no angļu, vācu, krievu un ebreju (ivrita) valodas ir veikusi promocijas darba autore - Olga Petrova.

²¹ Piemēram, britu musulmaņu padomes (*Muslim Council of Britain*) materiāls, kurā izklāstīta britu musulmaņu attieksme pret vardarbību un ekstrēmismu, Centrālās statistikas datu bāzes materiāli, LR Tieslietu ministrijas gada pārskats, Drošības policijas gada pārskats, Eiropola gada atskaite utt.

musulmaņu kopienu džihāda priekšstatu atbilstību klasiskajai džihāda izpratnei (kā arī par Eiropā paustajiem priekšstatiem par džihādu).

Sekundārā pamatliteratūra, kas tiek izmantota promocijas darba pirmajā daļā: G. Kerimovs (Г. Керимов)²², I. Ivanovs (И. Иванов)²³, A. Malašenko (А. Малашенко)²⁴, A. Musali (А. Moussalli)²⁵, M. Mozafari (М. Mozaffari)²⁶, E. Sivans (ע. סיון)²⁷, R. Israēli (ר. ישראל)²⁸, J. Gorbunovs (Ю. Горбунов)²⁹, A. Ignatenko (А. Игнатенко)³⁰, A. Dmitrijevs (А. Дмитриев)³¹, I. Zalisins (И. Залысин)³², A. ibn Saleh al-Obeids (А. ибн Салех аль-Обейд)³³, M. Hairetdinovs (М. Хайретдинов)³⁴, M. Seidžmans (М. Сейджман)³⁵, M. Bonners (М. Bonner)³⁶, A. Gunešs (А. Гюнеш)³⁷, B. Karliaga (Б. Карлыага)³⁸, A. Sagadejevs (А. Сагадеев)³⁹, R. Fairstouns (R. Firestone)⁴⁰, M. Eliade (М. Eliade)⁴¹, R.

---

²² G. Kerimovs – orientālists, vēstures doktors, profesors reliģijpētniecības katedrā.

²³ Igors Ivanovs – pētnieks.

²⁴ Aleksejs Malašenko - orientālists, politologs, vēstures doktors.

²⁵ A. Moussalli – pētnieks.

²⁶ M. Mozaffari – pētnieks.

²⁷ Emanuēls Sivans – orientālists, vēsturnieks, profesors.

²⁸ Rafaēls Israēli – orientālists, profesors.

²⁹ Jurijs Gorbunovs – jurisprudences doktors, pētnieks.

³⁰ Aleksandrs Ignatenko – filosofijas doktors, orientālists.

³¹ A. Dmitrijevs – Zinātņu akadēmijas loceklis.

³² I. Zalisins – jurisprudences doktors, profesors.

³³ A. ibn Saleh al-Obeids – Saudu Arābijas karalistes izglītības ministrs.

³⁴ M. Hairetdinovs – pētnieks.

³⁵ Marks Seidžmans – medicīnas un filozofijas doktors. ASV diplomātiskā dienesta bijušais darbinieks, kurš 1987.-1989. g. strādāja Islāmābādā; viņam bija cieši sakari ar afgāņu modžahediem. M. Seidžmans arī konsultēja amerikāņu valdības dažādas nozares cīņā pret terorismu. Nodarbojas ar privātu praksi tiesu psihiatrijā Filadelfijā.

³⁶ M. Bonners – orientālists, profesors.

³⁷ Ahmets Gunešs – teoloģijas kandidāts musulmaņu jurisprudencē, Erzurumas Universitātes pasniedzējs Turcijā.

³⁸ Bekirs Karliaga – teoloģijas doktors (musulmaņu filozofija, profesors Marmarisas Universitātē, Turcijā).

³⁹ Artūrs Sagadejevs – doktora grāds orientālistikā, arābu filozofijas speciālists.

⁴⁰ Reuvens Fairstouns – profesors jūdu apvienotajā koledžā; specializācija viduslaiku jūdaisms un islāms. Musulmaņu-jūdu lietu centra (*Center for Muslim-Jewish Engagement*) dibinātājs.

⁴¹ Mirča Eliade – pētnieks; doktors, reliģiju zinātnieks un fenomenoloģiskās pieejas dibinātājs. Lielbritānijas un Austrijas Zinātņu akadēmiju loceklis; Čikāgas Universitātes profesors.

Bonnijs (R. Bonney)⁴², V. Tibi (В. Тибби)⁴³, V. Bartolds (В. Бартольд)⁴⁴, N. Ždanovs (Н.Жданов), O. Boļšakovs (О. Большаков), D. Kuks (D. Cook)⁴⁵, Ī. Reiters (.י. רייטר), A. Žuravskis (А. Журавский)⁴⁶, H. Hasans (H. Khashan)⁴⁷, L. Vaširovs (Л. Баширов)⁴⁸, V. Montgomerijs Vots (W. Montgomery Watt)⁴⁹.

Šo autoru pētījumi sniedz visaptverošu informāciju gan par islāma reliģiskajiem jautājumiem (t.sk. arī par džihādu, tā paveidiem un evolūciju), gan par islāma fenomenu vēsturisko attīstību, gan par musulmaņu attieksmi pret nemusulmaņiem sākotnējā un turpmākajos vēstures posmos.

Īpaši izceļas Ī. Reitera grāmata „*Karš, miers un starptautiskas attiecības islāmā mūsdienās: miera fatvas ar Izraēlu*” [„מלחמה, שלום ויחסים בינלאומיים באיסלאם בן-זמננו: פתוות, מלחמה, שלום עם ישראל”], kurā detalizēti aplūkots Korānā, Sunnā un musulmaņu juridiskajās skolās apskatītais džihāda fenomēns (bez saistības ar Izraēlu, bet raugoties vēsturiski). Pētnieks arī apraksta eksegētiskās pieejas Korāna tekstam, kas sniedz atslēgu neskaidriem vai neviennozīmīgiem ājatiem. Šo eksegētisko pieeju aplūkošana kopā ar vairāku „*tafsīr*” skaidrojumiem ļauj maksimāli objektīvi saprast Korāna tekstu par džihādu. Aplūkojot džihāda evolūciju, arī ir atzīmējama O. Boļšakova grāmata (pirmais sējums, kas ir izmantots darbā, kā arī otrais un trešais, kas netiek izmantoti), kas detalizēti parāda pakāpenisku vēsturisku džihāda modifikāciju. Promocijas darba pirmajā daļā izmantotas arī enciklopēdijas un vārdnīcas: krievu-arābu un arābu-krievu valodas vārdnīcas, reliģiju enciklopēdija, kā arī islāma enciklopēdija.

Garīgā un militārā džihāda izpausmes Eiropas valstīs. Par šo tēmu ir rakstījuši prominentie Austrumu un Rietumu reliģijpētnieki vai/un orientālisti A. Merari (A. Merari)⁵⁰, P. Nesers (P. Nesser)⁵¹, P. Noimans (P. Neumann)⁵², B. Lūiss (B. Lewis)⁵³, Dž. Esposito (J.

---

⁴² Ričards Bonnijs – modernas vēstures goda profesors Lesteras Universitātē Lielbritānijā, priesteris. Nodarbojas ar ekumēniskām un starpreliģiju attiecībām, sevišķi jautājumiem, kas saistīti ar musulmaņu kopienu.

⁴³ Basams Tibi – orientālists, politologs, profesors.

⁴⁴ Vasiļijs Bartolds – orientālists, vēsturnieks, filologs, akadēmiķis.

⁴⁵ Deivids Kuks – reliģiju zinātnes profesors Raisas Universitātē (ASV).

⁴⁶ Aļeksejs Žuravskis – vadošais pētnieks, orientālists, vēsturnieks.

⁴⁷ H. Hasan – politoloģijas profesors Beirūtas Amerikāņu Universitātē.

⁴⁸ Lema Baširovs – reliģijpētnieks, orientālists.

⁴⁹ V. Montgomerijs Vots - vēsturnieks, orientālists, profesors.

⁵⁰ Ariels Merari - profesors psiholoģijā Telavivas Universitātē Izraēlā.

⁵¹ Pīters Nesers – filozofijas kandidāts; terorisma grupas pētījuma loceklis.

⁵² Pīters Noimans – profesors aizsardzības studijās, kara studiju departamentā, Kinga koledžā, Londonā, Lielbritānijā.

Esposito)⁵⁴, D. Nečitailo (Д. Нечитайло)⁵⁵, J. Šveicers (Y. Schweitzer)⁵⁶ un S. Goldšteina-Ferbera (S. Goldstein-Ferber)⁵⁷, M. Tārnbijs (M. Taarnby)⁵⁸, T. Martikainens (T. Martikainen)⁵⁹, B. A. Džekobsens (B. A. Jacobsen)⁶⁰, A. L. Cvilinga (A. L. Zwilling)⁶¹, G. Robers (G. Robbers)⁶², E. Račiuss (E. Račius)⁶³, K. M. Jakobsena (Ch. M. Jacobsen)⁶⁴, O. Čeribi (O. Cherribi)⁶⁵, K. Bjorkmans (C. Björkman)⁶⁶, A. Musali (A. Moussalli)⁶⁷.

Īpaši ir jāatzīmē materiāli/raksti, kas palīdzēja izveidot maksimāli objektīvu priekšstatu par Eiropā pastāvošajiem dažādiem džihāda priekšstatiem/ izpausmēm. Piemēram, pētnieki T. Martikainens, B. A. Džekobsens, A. L. Cvilinga, E. Račius un K. M. Jakobsena koncentrējas uz musulmaņu kopienu atrašanos Eiropā (analizējot lielākoties sadzīves jautājumus, proti, islāmticīgo skaitu un viņu etnisko piederību, nodarbinātību, dažādu (religisku) musulmaņu organizāciju darbību utt.). Tomēr citi pētnieki kā M. Tārnbijs, P. Nesers, A. Merari, J. Šveicers, S. Goldšteina-Ferbera vairāk pievēršas uzbrūkošā džihāda jeb terora fenomenam, tā formām un cēloņiem, kā arī preventīviem pasākumiem.

Latvijas musulmaņu kopienu XXI gs. un intervijas ar Latvijas kopienu musulmaņiem. Trešā daļa ir gan vēsturiska, gan empīriska (tajā veikts vēsturiskais Latvijas musulmaņu

---

⁵³ Bernards Lūiss – vēsturnieks un orientālists. Prinstonas Universitātes (ASV) orientālistikas nodaļas goda profesors.

⁵⁴ Džons Espozito – reliģiju zinātnes, starptautisko attiecību un islāma studiju profesors Džordžtaunas Universitātē (ASV). Dž. Espozito ir arī prinča Alvalīda bin Talala centra direktors (centra nodarbošanās sfēra ir musulmaņu-kristiešu attiecības).

⁵⁵ Dmitrijs Nečitailo – politikas zinātnes kandidāts (šis grāds Krievijā ir pielīdzināms doktora grādam Eiropā).

⁵⁶ Jorams Šveicers – Stratēģisko pētījumu centra pētnieks Telavivas Universitātē.

⁵⁷ Sāra Goldšteina-Ferbera – klīniskā psiholoģe, doktore (Haifas Universitāte, Izraēla).

⁵⁸ Maikls Tārnbijs – kultūras pētījumu centra pētnieks, Ārhusas Universitātē. Maikla Tārnbijs specializācija ir politiskais un militārais islāmisms.

⁵⁹ Tomass Martikainens – Dānijas Akadēmijas Salīdzinošās reliģijzinātnes nodaļas pētnieks.

⁶⁰ Brajans Arli Jakobsens – zinātniskais līdzstrādnieks Kopenhāgenas Universitātē (Dānijā), Reliģiju vēstures nodaļā.

⁶¹ Anna-Lora Cvilinga - pētnieka asistente Strasbūras Nacionālajā pētniecības centrā.

⁶² Gerhards Roberss – civillikuma, baznīcas tiesību un valsts vēstures profesors Trīras Universitātē (Vācijā).

⁶³ Egdūns Račiuss – asociētais profesors Viļņas Universitātē (Lietuvā), Starptautisko sakaru un politikas zinātnes institūtā.

⁶⁴ Kristīne M. Jakobsena – zinātniskā līdzstrādniece Oslo Universitātē (Norvēģijā) Sociālantropoloģijas nodaļā.

⁶⁵ Osama Čeribi – sociologs, bijušais holandiešu parlamenta loceklis (ASV).

⁶⁶ Karls Bjorkmans – reģionālais Eiropas un Centrālāzijas Pasaules Ekonomikas forumā, kur viņš ir atbildīgs par valdību savstarpējās sadarbības stratēģijas attīstību, popularizējot pētnieciskās tēmas, kas iespaido Eiropas ekonomiku.

⁶⁷ Ahmads Musali – politoloģijas un orientālistikas profesors Beirūtas Amerikāņu Universitātē.

kopienų apraksts, kā arī ir veikts lauka pētījums: ir aptaujāti Latvijas musulmaņu kopienų 30 locekļi/respondenti). Šajā darba daļā ir atzīmējama reliģijpētnieku Solveigas Krūmiņas-Koņkovas⁶⁸ un Valda Tēraudkalna⁶⁹ grāmata „Reliģiskā dažādība Latvijā”. Disertācijas trešajā daļā izmantotā literatūra sniedz informāciju par korektu interviju jautājumu sastādīšanu, kā arī par dažādu interviju iespējamiem veidiem. Balstoties grāmatā *Using a Face-to-Face Interview to Conduct Research: a Research Team Guide by Barry Creasy*, tika sastādīti jautājumi intervijām, kā arī tika veikta aptauja, ņemot vērā šīs literatūras praktiskos padomus. Tāpat pētījumam noderīgi bija S. Kvaless (С. Квале), V. Kazanceva (В. Казанцев) un M. Svetuņkova (М. Светуных) izpētes.

Promocijas darbā ir izmantoti jaunākie pētījumi par doto tematiku, kas ir parādījušies kopš 1990. gada (izņemot vairākas grāmatas, kuras ir izdotas XX gs. astoņdesmitajos gados). Jāatzīmē, ka darbā ir izmantota arī Krievijas prominentā islāma pētnieka V. Bartolda (XVIII-XIX gs.) darbs, ko mūsdienu islāma pētniecībā uzskata par klasisku un joprojām aktuālu pētījumu. Tas tika izdots atkārtoti 2002. g.

Lauka pētījuma ietvaros tika intervēti 30 Latvijas musulmaņu kopienų locekļi: etniskie musulmaņi vīrieši, konvertīti musulmaņi vīrieši, etniskās musulmanes sievietes un konvertītes musulmanes sievietes. Intervijas noritēja divās kārtās: vispirms nointervēti 24 respondenti (pamatgrupa) un pēc tam vēl 6 respondenti (papildu grupa). Pēdējie bija vīrieši, kuru vidū viens respondents bija no jauktas ģimenes, savukārt pieci citi bija no etniskajām musulmaņu ģimenēm.

Pētījuma metodoloģija:

Islāmam raksturīgu fenomenu pētniecībai ir kāda svarīga metodoloģiskā īpatnība. Kā norāda A. Demčenko: „Ir svarīgi, lai pētniekiem, kuri pēta islāmu, būtu teoloģiska, politoloģiska, socioloģiska un vēsturiska sagatavotība, kā arī viņiem būtu jāņem vērā šo zinātņu metodoloģiskās īpatnības savos pētījumos”.⁷⁰

---

⁶⁸ Solveiga Krūmiņa-Koņkova – LU Filozofijas un Socioloģijas institūta vadošā pētniece psiholoģijas un filozofijas nozarē.

⁶⁹ Valdis Tēraudkalns – reliģijpētnieks, profesors.

⁷⁰ А. Демченко, *Методология исследований в области ислама*. Восток. Афро-Азиатские общества: история и современность. N 1, 2008, 146. [skatīts: 10.01.2011.]. Pieejams internetā: <http://dlib.eastview.com/browse/doc/13826627>). Par metodoloģiju kompleksu islāma studijās raksta arī T. Kostjukova. Viņa norāda: „Islāma pētīšanā ir nepieciešams vesels metodoloģisku pieeju komplekss – sociokulturālais, kulturoloģiskais, personiski orientējošais un darbību komplekss, kas jāprot izmantot tādā veidā, lai šīs dažādās pieejas neizslēgtu, bet gan papildinātu cita citu”.

Izmantotas trīs metodes:

- hermeneitiskā tekstu interpretācijas metode (šī metode tiek izmantota promocijas darba pirmajā daļā, aplūkojot jēdzienu „*džihāds*” Korānā un Sunnā);
- situāciju analīze jeb socioloģiskā izpēte (*case study*) (šī metode tiek izmantota promocijas darba otrajā daļā);
- kvalitatīvā pētījuma intervijas (naratīvās intervijas; šī metode tiek izmantota promocijas darba trešajā daļā). Respondentu intervijas ir apstrādātas ar kvalitatīvās analīzes metodes palīdzību, kas „*ietver 5 soļus: 1) kondensācija, kas nozīmē saīsināt visu nozīmīgo, ko teicis respondents; 2) kategorizācija - intervijas tiek sadalītas kategorijās, un šīs kategorijas tiek kodētas; 3) naratīva strukturēšana - koncentrējas uz intervijas gaitā uzklautā stāstu, izdalot tā struktūru un sižetu; 4) jēgas interpretācija - šis process notiek no teksta tiešas jēgas uz dziļāko teksta jēgu un 5) jēgas producēšana ar situatīvu paņēmieni palīdzību - tā ir eklektīvā pieeja; šīs pieejas rezultāts var tikt attēlots ar vārdiem, skaitļiem, grafikiem kā arī ar to salikumiem*”.⁷¹

Izpētot šī promocijas darba priekšmetu, tika izmantota induktīvā pieeja, proti, tika aptaujāti 30 respondenti un, balstoties šajās intervijās, veikti secinājumi par Latvijas musulmaņu kopienu uzskatiem par džihāda fenomenu.

Pētījuma struktūra:

Promocijas darbs sastāv no ievada, trīs daļām, nobeiguma, bibliogrāfijas un pielikuma. Promocijas darba pirmās divas daļas ir teorētiskas, bet trešā ir praktiska jeb empīriskā, kurā tika īstenotas 30 intervijas ar Latvijas musulmaņu kopienu locekļiem (turpmāk: respondenti). Promocijas tēmas izpētes nolūkā ir iekļauta literatūra latviešu, krievu, angļu, vācu un ebreju (ivrita) valodās. Pirmās divas promocijas darba daļas kalpo par trešās daļas teorētisko platformu, savukārt trešā promocijas darba daļa ir promocijas darba praktiskā izpēte.

Džihāda fenomena reliģiski-vēsturiskais apskats musulmaņu avotos, nemusulmaņu pētnieku izklāstā un terminoloģijas aparāta izstrāde: darba pirmā daļa aplūko džihāda fenomenu Korānā un Sunnā (hadīsos) abos galvenajos islāma (sunnīti un šiīti) virzienos, kā arī sūfiju un haridžītu virzienos. Papildus pirmajā daļā apskatīta mūsdienās plaši izmantoto jēdzienu etimoloģija, kuru bieži vien izmanto, runājot par džihāda militāro hipostāzi. Jēdzienu definīcija ir svarīgākā problēma, ko atzīmē A. Malašenko: „*Meklējot jaunu metodoloģiju, ir islāma terminoloģijas jēdzienu aparāta izstrādāšana un unifikācija*” (piemēram, džihādisms,

---

⁷¹ Sīkāk sk. Стейнар Квале, *Исследовательское интервью*. (Москва: Смысл, 2003), 187-191.

neofundamentālisms, islāmisms utt.).⁷² Papildinot pētnieka sacīto, jānorāda uz problēmām, kas ir saistītas ar jēdzienu nekorektu izmantošanu vai izpratni: 1) musulmaņu jūtu aizvainošana (piemēram, ja fundamentālistu kļūdaini sauks par ekstrēmistu) un 2) neviennozīmīga pieeja dažādiem fenomeniem islāma ietvaros, kam pamatā ir jēdzienu nekorekta izpratne (piemēram, radikāli noskaņoti musulmaņi tiek pērtīti kā teroristi vai pašnāvnieku dēvē par *šahīdu*). Šo iemeslu dēļ darbā izmantotās terminoloģijas apskats ir ievietots pirmās nodaļas sākumā.

Džihāda fenomena izpausmes Eiropas teritorijā: promocijas darba otrā daļa īsumā apskata islāma rašanos Eiropā un islāmu Eiropā XXI gs. sākumā. Īpaša uzmanība veltīta musulmaņu organizāciju un arī atsevišķu personību darbībai, kas veicina starpreliģiju dialogu starp monoteiskām reliģijām Eiropas teritorijā, kas savukārt ietekmē ksenofobijas un rasisma mazināšanu un sekmē musulmaņu (reliģiskās) izglītības un kultūras attīstību (t. sk. ekstrēmisma nosodīšanu, balstoties Korānā un Sunnā). Minēti arī musulmaņu organizēti reliģiski kulturāli pasākumi (piemēram, mošeju atvērto durvju dienas), kas iepazīstina eiropiešus ar islāmu.

Otrajā daļā ir arī apskatītas galvenās ekstrēmi noskaņotās organizācijas un uzbrūkošā džihāda⁷³ (jeb džihādisma) izpausmes dažādās Eiropas valstīs. Eiropas situāciju raksturot ir svarīgi, tāpēc ka Latvija ir viena no Eiropas valstīm⁷⁴ un aplūkot Latviju atrauti no vispārīga konteksta būtu nekorekti. Jāsaka, ka vairākās islāmistu grupās ir pamanāma radikalizācijas eskalācija, jo no ekstrēmistu viedokļa raugoties, tieši viņi veic patieso džihādu. Tāds džihāds, pēc viņu domām, ir obligāts visiem musulmaņiem, un viņi to pamato ar Korānā un Sunnā rakstīto. Tādējādi iezīmējas promocijas darba centrālā problemātika – pirmā musulmaņu grupa, kas pauž klasisko islāma džihāda izpratni, un otrā grupa, kas praktizē džihādu tā militārajā izpratnē.

Latvijas musulmaņu kopienu locekļu džihāda fenomena izpratne: trešajā daļā tiek aplūkota Latvijas musulmaņu kopiena XXI gs., tās vēsture, etniskais un skaitliskais sastāvs. Šī jautājuma ietvaros ir izpētīts, cik daudz musulmaņu dzīvo Latvijas teritorijā, izmantojot diezgan pieticīgu pieejamo informāciju (tomēr dati vairākos pieejamos avotos ir krasi pretrunīgi, tāpēc tika nolemts izmantot vidējo skaitu). Tiek analizēti Latvijas islāmticīgo

---

⁷² Op. cit., A. Демченко, 146.

⁷³ Jāatzīmē, ka promocijas darbā tika izmantoti jēdzieni „agresīvais” jeb „uzbrūkošais” džihāds (jeb džihādisms), lai atvieglotu ekstrēmisma izpratni, kaut arī jāpiebilst, ka klasiskajā islāmā uzbrūkošā džihāda mērķi un nosacījumi ir nedaudz citi un tie tiek skaidroti promocijas darbā.

⁷⁴ Latvijas musulmaņu kopienas ir apskatāmas tieši Eiropas kontekstā, jo kopš 01.05.2004. g. Latvija ir ES dalībvalsts.

priekšstati par džihādu. Balstoties 30 (24 respondenti no pamatgrupas un 6 respondenti no papildu grupas) respondentu interviju rezultātos, ir izveidoti grafiki, kas atspoguļo respondentu priekšstatus par džihādu (tabulās aplūkots respondentu izglītības līmenis, jautājums, vai nemusulmaņi apdraud musulmaņu pasauli, kā arī jautājums par iespējamiem atentātu veicējiem. Jāpiebilst, ka respondenti no pamatgrupas tika sadalīti četrās grupās, proti, etniskie musulmaņi vīrieši, etniskās musulmanes sievietes, konvertīti musulmaņi vīrieši un konvertītes musulmanes sievietes.

Promocijas darba hipotēze:

Latvijas musulmaņu kopienu locekļi pārsvarā definē džihādu kā garīgu fenomenu iepretī Eiropas islāmam kopumā, kura ietvaros ir aktuāls gan garīgais, gan militārais džihāds.

Promocijas darba praktiskā nozīme:

- Izpētes atklātajos rezultātos iezīmējas, ka Latvijā tomēr ir musulmaņi ar radikālu nostāju. Perspektīvā šī informācija var kalpot par iespējamās radikalizācijas tendences novēršanas faktoru.
- Latvijā dzīvojošajiem nemusulmaņiem (kā arī daudziem citās valstīs dzīvojošajiem nemusulmaņiem) džihāds pārsvarā asociējas ar agresivitāti un karu.⁷⁵ Tieši šī daudz aspektu jautājuma visaptverošā un korektā izpratne gan no islāmticīgo, gan no nemusulmaņu puses nosaka dziļāku savstarpēju sapratni.
- Izpētes rezultāti var veicināt izstrādāt rekomendācijas par radikalizācijas tendenču mazināšanu Latvijas musulmaņu kopienu vidū.
- Šīs promocijas darba rezultātus var izmantot kompetentas iestādes, kas nodarbojas ar islāmisma novēršanas problemātiku (IeM organizācijas, piemēram, LR Drošības policijas nodaļa, kas specializējas Tuvo Austrumu tematikā utt.). Teoloģijas, reliģiju zinātnes, orientālistikas, socioloģijas un citu nozaru studenti, kā arī citi interesenti islāma un islāmisma problemātikā Baltijas valstīs.

---

⁷⁵ Promocijas darba autore nemusulmaņiem bieži uzdeva jautājumu par džihāda konotāciju, un absolūtais vairākums atbildēja, ka džihāds ir karš, savukārt citi atbildēja, ka nezina tādu jēdzienu. Uzdodot šo jautājumu islāmticīgajiem, darba autore novēroja reakcijas dažādību - no nevēlēšanās atbildēt dažādu iemeslu dēļ līdz šī jautājuma daļējai vai pilnīgai nezināšanai. Protams, jāatzīmē, ka intervijas sniedza arī islāmticīgie, kuri šajā jautājumā orientējās ļoti labi.

Arābu jēdzienu izmantošana:

Promocijas darbā ir izmantoti vairāki arābu izcelsmes personvārdi (piemēram, Muhammads, Al-Vāqid, Abd al-Vahābs u.c.), ģeogrāfiskie nosaukumi (piemēram, Meka, Jatriba u.c.) un jēdzieni (piemēram, šariats, sūra, ājats). Arābu personvārdi un ģeogrāfiskie nosaukumi ir aizgūti no vienīgā Latvijā izstrādātā darba par arābu īpašvārdu latviskojumu (*Norādījumi par citvalodu īpašvārdu pareizrakstību un pareizrunu latviešu literārajā valodā XV. Arābu valodas īpašvārdi*. Sast. M. Šūmane un J. Sīkstulis. Rīga: Zinātne, 1982.). Savukārt jēdzieni, kas latviešu valodā jau sen ir aizgūti no arābu valodas (piemēram, šariats,⁷⁶ sūra⁷⁷ u.tml.), saskaņoti ar latviešu valodas vārdnīcām. Promocijas darba ietvaros lietots jēdziena „šariats” un tamlīdzīgu (latviešu valodā aprobētu) jēdzienu latviskais, lokāmais ekvivalents.⁷⁸ Latviešu valodā retāk lietotie vārdi transkribēti ar latīņu burtiem un netiek locīti.

Tāpat izmantoti arī jaunāki avoti (2012. g.), piemēram, J. Ešota, PhD raksts „*Arābu valoda: vēsturisks apskats un latviskā transliterācija*.”⁷⁹ Šajā rakstā ir precīzi izskaidroti likumi arābu vārdu atveidei latviešu valodā. Pētnieka J. Ešota raksts izmantots ne tikai pašā promocijas darbā, atveidojot arābu jēdzienus, bet arī transliterējot arābu vārdus darba beigās.

Pētījuma rezultātu aprobācija:

Starptautiskās konferencēs, kongresos un semināros:

- 1. Starptautiskajā komparatīvistikas kongresā Daugavpilī, 14.-16.11.2013. gadā: „*Cilvēks valodā, literatūrā, kultūrā*”. Referāts: „*Islāmisms Eiropā: tā cēloņi un izpausmes*”.
- 16. Starptautiskā konferencē Liepājā, 23.-24.05.2013. gadā: „*Sabiedrība un kultūra: Dilemmas un to risināšanas iespējas*”. Referāts: „*Ekstrēmisma izpausmes Eiropā XXI gs. un situācija Latvijā*”.
- 2011. g. un 2012. g. promocijas darba zinātniskajā apspriešanā.

---

⁷⁶ *Letonika.lv*. [skatīts: 19.06.2012.]. Pieejams internetā: <http://letonika.lv/default.aspx?q=%c5%a1ariats&s=0&g=0>

⁷⁷ *Letonika.lv*. [skatīts: 19.06.2012.]. Pieejams internetā: <http://letonika.lv/default.aspx?q=s%c5%abra&s=0&g=0>

⁷⁸ Skaidrojošā vārdnīca. LU MII AILab. [skatīts 23.01.2014.] Pieejams internetā: <http://www.tezaurs.lv/sv/?w=%C5%A1ariats>

⁷⁹ J. Ešots, „*Arābu valoda: vēsturisks apskats un latviskā transliterācija*”// *Orientālistika*. Sējums 779. (Latvija: LU apgāds, 2012), 171-178.

Publikācijas:

- 1) Petrova, O. *Moceklības (šahīdisma) fenomens islāmā. Šahīdisma kļūdaina izpratne ar mūsdienas ekstrēmistiem*. 218.-230.// *Iran-Name*. Zinātniskais Orientālistikas žurnāls. N 2(26). 2013. (krievu valodā).
- 2) Petrova, O. „*Džihāds un šahīdi mūsdienu pasaulē: psiholoģiskie aspekti teroristu-pašnāvnieču vervēšanā*”. 99.-104.// *Mūsdienu psiholoģija: teorija un prakse*. VIII starptautiskās zinātniski praktiskās konferences materiāli. Maskava: Stratēģisko izpēti institūts, Speckņiga, 02.-03.04.2013. (krievu valodā).
- 3) Petrova, O. „*Musulmaņu svētais karš džihāds un Eiropa (džihāds krievu islāma pētniecībā)*”// *Orientālistika*. 722. sējums. Latvijas Universitāte: Latvijas Universitātes Raksti, 2008, 142–152.
- 4) Petrova, O. „*Hiḫla problemātikas tulkojums*”// *Tulkojums-kultūrvēsturisks notikums II. Bībeles tulkojumi: teorija, vēsture, mūsdienu prakse*. 5. sējums. Rīga: Zinātne, 2009, 122–130.
- 5) Petrova, O. *Musulmaņi Latvijā XXI gs.: Latvijas islāmticīgo priekšstati par džihāda fenomenu*. Raksts ir pieņemts publicēšanai XVI rakstu krājumā „*Sabiedrība un kultūra*” (plānotais izdošanas gads: 2014.).
- 6) Petrova, O. un Petrovs, V. *Apdrošināšana islāmā: Takāful apdrošināšanas analīze Vācijas automašīnu gadījumā*. Raksts ir pieņemts publicēšanai teoloģijas, reliģijpētniecības un kultūrvēstures žurnālā „*Ceļš*”. (LU Teoloģijas fakultāte; pieejams EBSCO datubāzēs).

1. Džihāda raksturojums un būtība

Jēdzienu “*džihāds*” akadēmiskajā literatūrā ir pieņemts tulkot un skaidrot kā “*svētais karš*” vai „*piepūle/pūliņi Dieva ceļā*”, ar to apzīmējot musulmaņu cīņu pret neticīgajiem vai cilvēka garīgo pašpilnveidi. Par neticīgajiem tiek uzskatīti ne tikai nemusulmaņi (eiropieši u.c.), bet arī tie musulmaņi, kas, saskaņā ar ekstrēmi noskaņotas musulmaņu grupas uzskatiem, ir atkāpušies no kādiem islāma postulātiem. Pret tādiem „atkritējiem” ekstrēmisti pasludina *takfīru*, uzskatot viņus par atkritējiem no ticības, kas pelnījuši nāvessodu.

Runājot par musulmaņiem, kurus varētu pieskaitīt pie neticīgajiem, var atzīmēt, piemēram, sūfijus jeb musulmaņu mistiķus, kuriem, saskaņā ar musulmaņu radikāļu vai precīzāk, ekstrēmistu⁸⁰ uzskatu, ir nepieļaujami intīma attieksme pret Allāhu vai pārlieku brīvas islāma priekšrakstu interpretācijas. Musulmaņi-šīiti, kuri pielūdz savas svētās vietas (pētnieks G. Kerimovs min šādas šītu svētvietas: „*imāma Huseina kapenes Kerbelā, imāma Rezas, viena no Ali pēctečiem, kapenes Mešhedā*”⁸¹), līdz ar to pārkāpjot pašu svarīgāko postulātu – Dieva vienīgumu (piemēram, svēto kultu nosoda Muhammada Ibn Abd al-Vahāba sekotāji⁸²).

Piemēram, K. Hillenbrandta (К. Хилленбранд) raksta: „*Bieži vien džihādu dēvē par sesto islāma pīlāru, jo reliģiskā kara koncepcija ir neatņemama musulmaņu ticības daļa*”⁸³;

---

⁸⁰ Disertācijā jēdzieni “*terorisms*” un “*ekstrēmisms*” lietoti kā sinonīmi. Tomēr, piemēram, И. Иванов, *Психология терроризма. Предупреждение и пресечение террористических актов*. Санкт-Петербург: Камя, 2005, 26 raksta, ka: „*Terorisms ir noslēdzošais posms diezgan sarežģītā ķēdē: radikālisms–ekstrēmisms–fanātisms (fundamentālisms)–terorisms*”. Šādai gradācijai promocijas darba autore ne visai piekrit, jo fundamentālisms automātiski nenozīmē fanātismu. Fundamentālisms piemīt ikvienai monoteistiskai reliģijai un nozīmē tikai to, ka cilvēks stingri pastāv uz savas reliģijas pamatvērtībām. Tādi jēdzieni kā ekstrēmisms un terorisms var tikt uzskatīti par sinonīmiem, jo to izpausmes var būt identiskas. Piemēram, S. Judičeva savā rakstā „*Likumīguma nostiprināšana un cīņa ar noziegumu. Ārzemju tiesiskās cīņas ar ekstrēmismu regulēšanas pieredze*” (С. Юдичева, „*Укрепление законности и борьба с преступностью. Зарубежный опыт правового регулирования борьбы с экстремизмом*”) pielīdzina jēdzienu “*ekstrēmisms*” jēdzienam “*terorisms*”. 23. [skatīts: 26.07.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.vestnik.mgou.ru/mag/2009/jur/2/st4.pdf>

⁸¹ Г. Керимов, *Шариат. Закон жизни мусульман. Ответы Шариата на проблемы современности*. (Москва, Санкт-Петербург: Диля, 2008), 27.

⁸² Лема Баширов, *Ислам в контексте этнополитических процессов в современной России*. (Москва: РАГС, 2008), 110.

⁸³ Кэрол Хилленбранд, *Крестовые походы. Взгляд с Востока. Мусульманская перспектива*. (Москва, СПб: Диля, 2008), 102.

džihādā kā sestajam islāma pīlāram haridžītu kustībā tiks veltīta 1.7. apakšnodaļa. Arī nemusulmaņu pasaule parasti zina tikai vienu šī fenomena konotāciju, proti, t. s. „*svēto karu pret neticīgajiem jeb nemusulmaņiem*”. Tomēr jāatzīmē, ka būtu aplami šo jēdzienu ierobežot tikai ar kara izpratni, jo džihāda primārā jeb etimoloģiskā nozīme, kā bija norādīts šīs nodaļas sākumā, ir „*centieni*” vai „*pūliņi*”, Allāha vārdā īstenojot kādu uzdevumu (piemēram, karojot ar agresoriem, kuri iebruka musulmaņu zemēs, vai pilnveidojoties garīgās praksēs).

Pirms džihāda izpausmju raksturojuma mūsdienās jāpievērš uzmanība arī šī termina etimoloģiskajai nozīmei un pēc tam teoloģiski-vēsturiskajai konotācijai musulmaņu ticības avotos – Korānā un Sunnā.

1.1. Jēdzienu definēšana

Nodaļa par jēdzienu skaidrošanu ir svarīga šī promocijas darba kontekstā, jo mūsdienās gan plašsaziņas līdzekļos, gan sabiedrībā islāma reliģiskās terminoloģijas kontekstā valda diezgan liels haoss.⁸⁴ Jāpiebilst, ka arī pētnieki bieži nav vienprātis par turpmāk aplūkoto terminu definīcijām.

Jēdzieni, kas visbiežāk izraisa problēmas islāma kontekstā, ir: terorisms, ekstrēmisms, radikālisms, fundamentālisms, salafisms, vahābisms, džihādisms un islāmisms. Jāpiebilst, ka šeit nav uzskaitīti visi jēdzieni, jo ir vēl tradicionālisms, atdzimšana u. c., kuri apakšnodaļā netiek aplūkoti. Daži pētnieki dažreiz daļu no šiem terminiem lieto kā sinonīmus, bet daži kā antonīmus.⁸⁵ Tieši šīs terminoloģijas haoss ietekmē nemusulmaņu uztveri par islāmticīgajiem. Papildus šajā apakšnodaļā tiks apskatīti arī tādi jēdzieni kā garīgais džihāds, zobena džihāds, uzbrūkošais džihāds, bruņotais džihāds, militārais džihāds, globālais džihāds un klasiskais islāms.

Pēc krievu pētnieka B. Dolgova (В. Долгов) domām, „*džihādisms ir radikāli noskaņots islāmisms*”⁸⁶, K. Rabimovs (К. Рабимов) definē džihādismu kā „*reliģiskas dzīves, nāves un viņpasaules uztveres simbiozes produktu un musulmaņu sabiedrības aktuālu problēmu apziņu*”⁸⁷, savukārt V. Ponomarevam (В. Пономарев) „*Džihādisti ir radikāla kustība salafītu islāma ietvaros. Džihādisti izmanto bruņotas cīņas metodes, lai izveidotu musulmaņu valdību gan musulmaņu valstīs, kuru līderi neseko islāmam (pēc viņu viedokļa), gan arī tur, kur vara pār musulmaņiem pieder nemusulmaņiem.*”⁸⁸ No visām trim definīcijām korektākā šķiet V. Ponomareva definīcija, jo tā ir visaptverošākā un precīzi norāda uz džihādistu agresivitāti, uzspiežot savu viedokli gan musulmaņu, gan nemusulmaņu valstīs.

---

⁸⁴ Ar reliģisku terminoloģiju, kas ir saistīta ar politiku, domāta tāda terminoloģija, kas vienlaicīgi attiecas gan uz reliģiju, gan uz politiku. Piemēram, jēdzienu „vahābisms” bieži lieto, aprakstot ekstrēmistus, taču ar šo jēdzienu apzīmē arī Saūda Arābijas oficiālo ideoloģiju. Šī jucekļa dēļ var rasties pārpratums un secinājums, ka visi vahābīti ir ekstrēmisti.

⁸⁵ Par pētnieku uzskatu dažādību tālāk šajā apakšnodaļā.

⁸⁶ Борис Долгов, *Движения политического ислама в Магрибе*. 123. [skatīts: 14.02.2012.]. Pieejams internetā: http://www.vestnik.mgimo.ru/filesserver/14/17_dolgov.pdf

⁸⁷ Камолитдин Рабимов, *Взгляды узбекоязычного джихадизма*. Аналитический доклад. Экспертная рабочая группа. Узбекистан. 01.08.2011, 9. [skatīts: 14.02.2012.]. Pieejams internetā: <http://ru.hrsu.org/wp-content/uploads/2011/08/Ideologiya-Uzbekoyazichnogo-Jihadizma-RUSSIAN1.pdf>

⁸⁸ Виталий Пономарев, *Политические репрессии в Узбекистане в 2009-2010 годах*. Москва: Правозащитный центр „Мемориал”, март, 2011, 15. [skatīts: 14.02.2012.]. Pieejams internetā: http://www.nhc.no/filestore/Dokumenter/Land/Uzbekistan/Repression_inUz_RUS.pdf

Definējot džihādu promocijas darba ietvaros, jāuzsver, ka džihādisms ir agresīva kustība, kuras ideoloģija balstīta reliģiskās dogmās, kuru lietojums ir grūti savienojams ar mūsdienu (sevišķi nemusulmaņu) pasaules izaicinājumiem. Daudzo reliģisko postulātu izpildes neiespējamība šodienas pasaulē rada „agresīvu atbildi” no džihādistu puses.

Jēdzienu *ekstrēmisms* pētnieks I. Ivanovs (И. Иванов) definē sekojoši: „*Ekstrēmisms (lat. „extremis” jeb „galējais”) nozīmē piekrišanu galējiem uzskatiem un darbībām politikā un ideoloģijā. Psiholoģiski ekstrēmisms ir radikālisma turpinājums un tālāka tā attīstība.*”⁸⁹

Nākamais termins ir *fanātisms*, kuru I. Ivanovs definē šādi: „*Fanātisms (lat. „fanum” jeb „upurēšanas vieta” un „fanaticus” jeb „nevaldāms”) nozīmē nelokāmu un noraidošu subjekta piekrišanu kādiem uzskatiem, kas izpaužas viņa darbībā. Tas ir galējība ticībā vai kādos uzskatos, kas izpaužas šī subjekta neiecietībā pret citiem viedokļiem.*”⁹⁰

Vēl viens mūsdienās plaši lietots termins – fundamentālisms. Par paša fundamentālisma un tā eponīma kustību rašanos tiek rakstīts, ka jēdzienu „fundamentālisms” sākotnēji lietoja ASV⁹¹ un to ieviesa protestanti, kuriem bija nepieņemami jaunievedumi; mūsdienās šo jēdzienu izmanto arī attiecībā pret islāmu⁹². Šādā veidā var ieraudzīt, ka sākotnēji jēdziens „fundamentālisms” tika lietots runājot par kristīgajām konfesijām un šī termina konotācija nebija negatīva. Tā nozīmēja, ka kristieši (protestanti-fundamentālisti) bija noskaņoti pret jebkādiem jaunievedumiem kristietībā. Tomēr, runājot par musulmaņu fundamentālismu, rodas pārpratumi, jo tam dažreiz tiek piedēvēta negatīva nozīme. Tieši tāpēc ir vērts minēt, ka jēdzienu „musulmaņu fundamentālisms”⁹³ diezgan grūti tulkot latviešu valodā, jo, tulkojot to, var rasties pārpratums ar jēdzienu „islāmisks”⁹⁴, kam pārsvarā ir negatīva nozīme. Piemēram, Z. Ļevins (З. Левин) aprakstot musulmaņu fundamentālismu, uzsver: „*Fundamentālismu bieži pielīdzina terorismam un ekstrēmismam... .*”⁹⁵

Fundamentālisma definīciju turpina R. Abdulatipovs (Р. Абдулатипов), kurš raksta: „*Fundamentālisms islāma ietvaros jāsaprot kā apziņas jeb domāšanas veids vai ideoloģija*

---

⁸⁹ И. Иванов, *Психология терроризма. Предупреждение и пресечение террористических актов.* (Санкт-Петербург: Камея, 2005), 19.

⁹⁰ Ibid., И. Иванов, 21.

⁹¹ И. Кудряшова, *Фундаментализм в пространстве современного мира.* N 1. Polis. 01.01.2002., 66. [skatīts: 06.05.2007.]. Pieejams internetā: <http://dlib.eastview.com/sources/article.jsp?id=4090965>

⁹² З. Левин, *Реформа в исламе. Быть или не быть?* (Москва: Институт Востоковедения РАН, 2005), 49.

⁹³ Jāatzīmē arī svarīga detaļa – krieviski bieži lieto terminu „islāmisks fundamentālisms” („исламский фундаментализм”) nevis „musulmaņu fundamentālisms” („мусульманский фундаментализм”).

⁹⁴ А. Хазанов, *Исторические корни терроризма.// Терроризм. Угроза человечеству в XXI веке.* (Москва: Институт Востоковедения РАН, 2003), 30.

⁹⁵ Op. cit., З. Левин, 49.

(nevis obligāti ekstrēmisms). Ar fundamentālismu islāmā saprot musulmaņu valsts dibināšanu, šarī'a ieviešanu (sistēma, kas nenodala garīgo un sekulāro sfēru).⁹⁶ Pētnieks I. Ivanovs uzskata, ka: „Musulmaņu fundamentālismu raksturo ne tikai pašaižsardzība, bet arī agresīva psiholoģija, un tas tiecas gan uz savu vērtību saglabāšanu, gan uz ekspansiju pasaulē”. Viņaprāt, „musulmaņu fundamentālisms ir reliģiski-politiska ekstrēmisma radikālais pamats, kas pieņem arvien agresīvākas formas, t. sk. pasaules terorisma formas sakarā ar politiski-psiholoģisku fundamentālistu viļņiem pēdējos gados, kas virzās no Austrumiem uz Rietumiem.”⁹⁷ Pētnieka I. Ivanova fundamentālisma definīcijai piekrīt pētnieks R. Israeli, kurš apgalvo, ka „fundamentālais islāms eksistē visur musulmaņu pasaulē, tas darbojas dažādos vardarbības līmeņos un tiecas izveidot valsti uz šariata pamata.”⁹⁸

Kā var redzēt, balstoties dažādu pētnieku sniegtajās definīcijās, jēdziens „fundamentālisms” ir viens no strīdīgākajiem. Promocijas darba autores piedāvātā šī termina definīcija sakrīt ar pētnieka R. Abdulatipova viedokli, ka fundamentālisms var būt jebkurā monoteiskā reliģijā un primāri tas nozīmē, ka cilvēks paliek uzticīgs savas reliģijas pamatvērtībām, taču tajā pašā laikā fundamentālisms (kā jebkura cita ideoloģija vai uzskati) var evolucionēt skarbākās formās.

Vēl viens mūsdienās plaši izmantots termins – islāmisms, kas bieži iet roku rokā ar augšminētajiem terminiem. Pēc pētnieka A. Musali (A. Moussalli) uzskata: „Islāmisms ir kompleksa tendence, kas ietver mērenas un radikālas kustības.”⁹⁹ Sīkāku islāmisma dalījumu sniedz pētnieks A. Malašenko (A. Малашенко), proti, ka: „Islāmisms dalās trīs virzienos: mērenais, radikālais un ekstrēmais.”¹⁰⁰ Pētnieks M. Ražbadiņovs (M. Ражбадинов) apgalvo, ka: „Ar jēdzienu „islāmisms” apzīmē politizēto islāmu un islāmismu nedrīkst pielīdzināt islāmam.”¹⁰¹ Pētnieka M. Ražbadiņova definīcijas sakarā jāatzīmē, ka, islāmā šariats un politika veido vienu veselumu, tāpēc tēzi par „politizēto islāmu” kā par islāmisma sinonīmu

---

⁹⁶ Р. Абдулатипов, *Судьбы ислама в России*. (Москва: Мысль, 2003), 290, 291.

⁹⁷ Op. cit, И. Иванов, 25.

⁹⁸ רפאל ישראלי. אסלאם יסודני – אלימות וטרור. 11, 12.

Izdevniecība un gads netiek norādīti. [skatīts: 04.02.2012.]. Pieejams internetā: http://www.acpr.org.il/nativ/articles/2008_1_risraeli.pdf

[Rafaēls Israeli, *Fundamentālais islāms – cietsirdība un terors*, 11, 12].

⁹⁹ Ahmad Moussalli, *Wahhabism, Salafism and Islamism: Who Is The Enemy?* January 30, 2009, 3. [skatīts: 04.02.2012.]. Pieejams internetā: <http://conflictsforum.org/briefings/Wahhabism-Salafism-and-Islamism.pdf>

¹⁰⁰ Алексей Малашенко, *Выстраивая отношения с мусульманским миром*. N 1. Московский центр Карнеги. 2010, 9.

¹⁰¹ М. Ражбадинов, *Египет 1990-х гг.: Политика государства в отношении исламистских движений*. N 4/ Афро-азиатские общества: история и современность. Москва: Наука, 2004, 115.

un tā pretnostatīšanu islāmam būtu izvērsti jāpamato. Savukārt pētnieks M. Mozafari (M. Mozaffari) definē islāmismu kā „religisku ideoloģiju ar holistisku islāma interpretēšanu, kuras galamērķis ir iekarot pasauli jebkurā veidā”¹⁰². Starptautiskā organizācija „International Crisis Group” šo terminu definē kā sinonīmu terminam „musulmaņu aktīvisms.”¹⁰³

Pētnieks R. Israeli (רפאל ישראלי) norāda, ka ir pētnieki, kuri jēdzienus „radikālais islāms”, „militārais islāms” un „islāmisms”¹⁰⁴ uzskata par sinonīmiem, apgalvojot, ka šie jēdzieni jānodala no islāma klasiskā izpratnē. Savukārt XIX gs. orientālists Kosēns de Persevāls (Caussin de Perceval) norādīja, ka islāmisms un islāms ir viens un tas pats¹⁰⁵. Arī daži musulmaņu autori izmanto jēdzienu „islāmisms”, piemēram, Hasans al-Turabi savā grāmatā „*Islāms un valdība*” apraksta dažādus virzienus musulmaņu vidū. Viņš izmantoja jēdzienu „„islāmisms”, lai norādītu uz musulmaņiem, kuriem islāms ir gan risinājums, gan reliģija, gan valdība, gan konstitūcija, gan likums.”¹⁰⁶

Īsais pārskats parāda, ka termina „islāmisms” lietojums pētniecībā ir samērā pretrunīgs. Tomēr, piekrītot pētnieku vairākuma viedokļiem, ka jēdzienam „islāms” ir pozitīva nozīme, bet terminam „islāmisms” – negatīva, gribētu savā darbā nodalīt islāmu no islāmisma. Islāmisms daudz vairāk nodarbojas ar politisku (un bieži agresīvu) mērķu sasniegšanu ar reliģijas palīdzību, savukārt islāms vairāk nodarbojas ar savu sekotāju garīgu attīstību.

Vēl viens svarīgs papildu jēdziens „radikālisms”, kuru pārsvarā izmanto islāmisma piekritēji. I. Ivanovs sniedz šādu radikālisma definīciju: „Radikālisms vienmēr ir opozicionāla kustība, kas ir saistīta ar noteiktu ideoloģiju.”¹⁰⁷ Savukārt Izraēlas pētnieks E. Sivans (ע. סיון) sniedz nedaudz detalizētāku radikālā islāma aprakstu: „Radikālais islāms ir sociāli-

---

¹⁰² Mehdi Mozaffari, *What is Islamism? History and Definition of a Concept.// Totalitarian Movements and Political Religions*. Vol. 8, No. 1, March 2007, 21.

¹⁰³ 1. „International Crisis Group .02.03.2005, 37 להבין את אסלאמיזם. דו"ח מזרח תיכון וצפון אפריקה מספר

[skatīts: 04.02.2012.]. Pieejams internetā: <http://www.crisisgroup.org/~media/Files/Middle%20East%20North%20Africa/North%20Africa/Understanding%20Islamism%20Hebrew.pdf>

[*Saprast islāmismu*. Vidusjūras un Ziemeļāfrikas mēneša atskaite, N 37, 02.03.2005, 1.].

¹⁰⁴ רפאל ישראלי. אסלאם יסודני – אלימות וטרור. 11.

[Op. cit., Rafaēls Israēli, 11].

¹⁰⁵ Mehdi Mozaffari, *What is Islamism? History and Definition of a Concept.// Totalitarian Movements and Political Religions*. Vol. 8, No. 1, March 2007, 17, 18.

¹⁰⁶ Ibid., Mehdi Mozaffari, 20.

¹⁰⁷ Op. cit., И. Иванов, 19.

ideoloģiska kustība (nevis centralizēta organizācija). Tā pamatā ir vairāki ideoloģiskie elementi.”¹⁰⁸

Salafisms ir raksturīgs musulmaņiem-sunnītiem, kuri ievēro Korānā un Sunnā rakstīto un cenšas dzīvot pēc „taisno senču” parauga¹⁰⁹. Savukārt *Internacionālās Krīzes grupa* definē salafismu sekojoši: „Salafismu pārsvarā raksturo puritāniska likumu ievērošana, nevardarbība, atturēšanās no politikas un uzsvars uz reliģisko aicinājumu (da‘va).”¹¹⁰ Pētnieks I. Aleksejevs (И. Алексеев) savā rakstā min, ka: „Par salafītiem drīkst dēvēt tādus musulmaņus, kuri reliģisko jautājumu risināšanā apelē pie pirmo trīs paaudžu pieredzes.”¹¹¹ Tajā pašā laikā pētnieks M. Hasans (M. Хасан) savā grāmatā „*Источник террора: идеология ваххабизма-салафизма*” [*Terora avots: vahābisma-salafisma ideoloģija*] raksta, ka: „Salafisms ir kustība, kas atšķiras no tradicionālā islāma pēc formas, satura, bet īpaši pēc ētiskās uzvedības. Salafisms redīgē islāmu, koncentrējoties uz politiku un kareivīgumu (nevis Dievu).”¹¹² Pētnieks M. Hasans rakstīto acīm redzami attiecina uz neosalafītiem-džihādīstiem, kuras ideoloģijas piekritēji apdraud gan Rietumus, gan arābu valstis.¹¹³

Salafisma definīcijā tika izteikti divi pretēji viedokļi par salafītu ne/piedalīšanos politikā. Darba autore piekrīt pētniekam I. Aleksejevam un *Internacionālās Krīzes grupas* salafisma definīcijām, ka salafītu pamatmērķis ir dzīvot saskaņā ar Korānu un Sunnu, dažādās dzīves situācijās rīkojoties tā, kā būtu rīkojies pravietis Muhammads un pirmo trīs paaudžu musulmaņi. Ja salafīti politizē un militarizē islāmu, tad viņus dēvēt par salafītiem var tikai nosacīti (tad drīzāk viņus jādēvē par neosalafītiem).

¹⁰⁸ האסלאם הרדיקלי. חמאס ואש"פ על פרשת דרכים. מאמר של עמנואל סיון. האסלאם הרדיקלי – היבטים השואאתיים. אוניברסיטה העברית בירושלים. מכון למחקר ע"ש הרי טרומן למען קידום שלום. 05.02.1993.

[Emanuāls Sivans, *Radikālais islāms – salīdzinošie aspekti.*// *Radikālais islāms. „Hamas” un „Ašaf” ceļu krustojumā.* Jeruzalemes ebreju Universitāte. Izpētes institūts (H. Trūmena vārdā). 05.02.1993., 2.].

¹⁰⁹ „Taisnie senči” ir pirmās trīs paaudzes islāmā.

¹¹⁰ אסלאם קיצוני בעזה. דוח קבוצת המשבר הבינלאומית מס. 104. 29.03.2011.

International Crisis Group. [skatīts: 05.02.2012.]. Pieejams internetā: <http://www.crisisgroup.org/~media/Files/Middle%20East%20North%20Africa/Israel%20Palestine/104-%20Radical%20Islam%20in%20Gaza%20HEBREW.pdf>

[*Radikālais islāms Gazas Sektorā.* Krīzes grupas mēneša atskaite, N 104, 29.03.2011., 5.].

¹¹¹ И. Алексеев, *В поисках „хорошего ислама”:* ислам и исламоведение между диалогом культур и „столкновением цивилизаций”. [skatīts: 15.02.2012.]. Pieejams internetā: <http://web.me.com/crisisdata001/islam2/resources/d6.pdf>

¹¹² Мухаммад Хасан, *Источник террора: идеология ваххабизма-салафизма.* Москва: ЦСПИ, 2005, 103, 106.

¹¹³ Op. cit., Ahmad Moussalli, 22.

Vēl viens jēdziens šajā virknē ir *terorisms*, kuru J. Gorbunovs (Ю. Горбунов) definē šādi: „*Terorisms (lat. „teror” nozīmē „šausmas” vai „biedējošais apstāklis”) ir sarežģīts, daudzšķautņains fenomens, kas dinamiski attīstās. Terorismam ir sena vēsture, un variējas arī tā nacionālās, reģionālās un reliģiskās īpatnības*”¹¹⁴, līdz ar to nepārsteidz plašais terorisma definīciju skaits.

Piemēram, Arābu vienošanās par cīņu pret terorismu skaidro, ka: „*Terorisms ir jebkura darbība, kas ir saistīta ar vardarbību vai iebiedēšanu, lai kādi arī būtu terorisma rosinošie motīvi un mērķi, kurus īsteno viens cilvēks vai cilvēku grupa. Šīs darbības mērķis ir cilvēku iebiedēšana vai kaitēšana apkārtējai dabai vai kādai būvei, tās okupācija un ieņemšana vai draudu radīšana nacionālajiem resursiem.*”¹¹⁵ Saskaņā ar Kairas musulmaņu universitātes „*Al-Azhar*” sniegto terorisma definīciju, „*terorisms ir mierīgo iedzīvotāju iebiedēšana, kaitēšana viņu interesēm un dzīves apstākļiem, mēģinājums atņemt šo iedzīvotāju materiālos līdzekļus, apdraudēt viņu cieņu, reputāciju un brīvību ar apspiešanu un nelikumīgu darbību palīdzību.*”¹¹⁶

Savukārt ANO piedāvā savu terorisma definīciju – „*terorisms ir noziedzīgu darbību kopums, neatkarīgi no tā, kur šīs darbības notiek un kas tās veic. Tās ir nelikumīgas darbības, kas pakļauj briesmām nevainīgus cilvēkus vai kas atņem viņiem dzīvību; darbības, kas rupji pārkāpj cilvēka pašcieņu.*”¹¹⁷ Atšķirībā no citiem jēdzieniem, terorisma definīcijā pētnieku viedokļu starpā īpaši uzsveramu atšķirību nav.

Un pēdējais jēdziens ir vahābisms, kuru mūsdienās pielieto gan definējot šo kustību, gan runājot par terorismu. Vahābisms ir kustība, kas radusies XVIII gs. Arābijas pussalā. Vahābisma pamatideja ir monoteisma atjaunošana (*tawhīd*).¹¹⁸ Kā norāda pētnieks I. Ivanovs: „*Vahābisms ieņem visstingrākās tradicionālās pozīcijas, aizliedzot, piemēram, telefona, radio, kino u.tml. izmantošanu (šī kustība noliedz visu jaunu un progresīvo).*”¹¹⁹ Pētnieks A. Ignatenko (А. Игнатенко) savā grāmatā „*InterTeppop в России*” [*Interterors Krievijā*] raksta, ka: „*Jēdziens „vahābisms” valodā dzīvo savu, no vahābisma neatkarīgu dzīvi, ko*

¹¹⁴ Юрий Горбунов, *Терроризм и правовое регулирование противодействия ему*. (Москва: Молодая гвардия, 2008), 14. (Runājot par terorisma rašanos, A. Hazanovs savā rakstā *Исторические корни терроризма [Terorisma vēsturiskas saknes]* 30. lpp. min, ka terorisms nemaz nav musulmaņu izgudrojums, jo kristīgas Eiropas vēsture ir pilna ar atentātiem, kas tika vērsti arī pret islāmticīgajiem).

¹¹⁵ Абдалла бен Салех аль-Обейд, *Терроризм. Его опасность и борьба с ним*. (Москва: изд. не указано, 2003), 2.

¹¹⁶ Ibid., Абдалла бен Салех аль-Обейд, 3.

¹¹⁷ Ibid., Абдалла бен Салех аль-Обейд, 3, 4.

¹¹⁸ Op. cit., Ahmad Moussalli, 4.

¹¹⁹ Op. cit., И. Иванов, 25.

visbiežāk izmanto, lai apzīmētu reliģiski-politisku ekstrēmismu, kuru attiecina uz islāmu.”¹²⁰ Savukārt pētnieka A. Dmitrijeva (А. Дмитриев) un pētnieka I. Zalisina (И. Залысин) formulējums norāda: „pati par sevi piederība vahābismam nepadara ticīgo par politiskā terorisma piekritēju.”¹²¹ Papildinot A. Dmitrijeva un I. Zalisina teikto, pētniece N. Delonga-Ba (Н. Делонг-Ба) atzīmē, ka par vardarbību Ibn Abd al-Vahābs savos darbos rakstīja ļoti reti¹²². N. Delonga-Ba sniegtā informācija apstiprina A. Dmitrijeva un I. Zalisina vahābisma definīciju un apliecina, ka nav korekti šo kustību pielīdzināt terorismam.

Izvērtējot dažādās vahābisma definīcijas, par atbilstošākām jāuzskata A. Dmitrijeva un I. Zalisina, kā arī A. Ignatenko definīcijas. Pirmkārt, piederība vahābisma uzskatiem (tāpat kā piederība hanbalītu skolai) automātiski nepadara tā sekotāju par ekstrēmistu vai teroristu. Cilvēks var būt pieskaitāms teroristiem tikai pēc destruktīvas un teroristiskas darbības veikšanas. Otrkārt, kā pareizi min A. Dmitrijevs un I. Zalisins „vahābītu mācība ir oficiālā reliģija Saūda Arābijā, Bahreinā, Katarā, Kuveitā un vēl vairākās valstīs, bet ne šīs tautas, ne šo valstu politiku nedrīkst uzskatīt par teroristiskām.”¹²³ Treškārt, intervējot vairākus islāmticīgos Ziemeļkaukāzā¹²⁴, viņi bieži izmantoja jēdzienu „vahābīts”, ar to apzīmējot cilvēku, kas saistīts ar ekstrēmistiem. Tieši šāda jēdziena izmantošana apstiprina pētnieka A. Ignatenko sacīto, ka jēdzienu „vahābīts” jau kādu laiku bieži izmanto kā sugasvārdu, lai apzīmētu gan radikāļus, gan ekstrēmistus, gan teroristus.

Nākamie jēdzieni, kurus nepieciešams definēt, ir: bruņotais jeb militārais džihāds, garīgais džihāds, globālais džihāds, klasiskais jeb tradicionālais islāms, uzbrūkošais džihāds un zobena džihāds.

Bruņotais jeb militārais džihāds ir džihāds, ko realizē ar ieroču izmantošanu. Šim džihāda veidam nav obligāti jābūt uzbrūkošam, jo var būt arī aizstāvēšanās džihāds.

Garīgais džihāds ir liels džihāds jeb cilvēka garīgā pilnveidošanās. Jāatzīmē, ka bieži vien liels džihāds ir saistīts ar mazo džihādu.¹²⁵

---

¹²⁰ Александр Игнатенко, *InterTerror в России*. (Москва: Европа, 2005), 24.

¹²¹ А. Дмитриев, И. Залысин, *Религиозные аспекты терроризма.// Терроризм и религия*. (Москва: Наука, 2005), 29.

¹²² Натана Делонг-Ба, *Реформы Мухаммада Ибн Абд Эль-Ваххаба и всемирный джихад*. (Москва: Ладомир, 2010), 228.

¹²³ Ibid., А. Дмитриев, И. Залысин, 29.

¹²⁴ Promocijas darba autores komandējums uz Ziemeļkaukāzu aprīlis, 2010. g.

¹²⁵ Piemēram, musulmaņu robežsardze, kuras pienākumus pildīja sūfiji.

Globālais džihāds akadēmiskajā literatūrā pārsvarā tiek saistīts ar „*Al-Qā'ida*” darbību.¹²⁶ Globālais džihāds var izpausties kā džihādistu agresija pret visu nemusulmanisko (t. sk. kultūru, reliģiju u.tml.) vai pret musulmaņiem, kuriem ir atšķirīgi uzskati.

Klasiskais islāms, kuru dēvē arī par „tīro” vai tradicionālo islāmu, saskaņā ar M. Rodionova definīciju, „*nenodala garīgo un sekulāro, reliģisko un kulturālo, tiesisko un ētisko, kā arī nezina nacionālas atšķirības, apvienojot visus musulmaņus ummā.*”¹²⁷ Citu šī jēdziena definīciju sniedz A. Alikberovs: „*Klasiskais islāms kalifāta perioda islāms jeb islāms periodā pirms mongoļu iebrukuma (no VII gs. līdz XIII gs.).*”¹²⁸

Uzbrūkošais džihāds ir džihāda veids, kas, saskaņā ar klasisko islāmu, nevar eksistēt šodien, jo nav kalifa (vai viņa vietnieka), kurš varētu aicināt musulmaņus karot (uzbrūkošais džihāds ir kolektīvais pienākums - atšķirībā no aizstāvēšanās džihāda, kas ir individuālais pienākums). Mūsdienās uzbrūkošo džihādu īsteno globālā džihāda piekritēji.

Zobena džihāds ir mazais džihāds jeb karš ar neticīgajiem, kuri apdraud musulmaņu ummu vai musulmaņu valsts robežas.

---

¹²⁶ Гуидо Штайнберг, *Исламский союз джихада. Об интернационализации узбекского джихадизма.*// Фонд „Наука и Политика”. Март, 2008, 2. [skatīts: 15.02.2012.]. Pieejams internetā: http://www.germania-online.ru/uploads/media/651_IslamSWP4__1_.pdf

¹²⁷ М. Родионов, *Классический ислам. Мусульманский Восток.* (Санкт-Петербург: Петербургское Востоковедение, 2001), 7, А. Журавский, 14.

¹²⁸ А. Аликберов, *Эпоха классического ислама на Кавказе.* Москва: Восточная Литература РАН, 2003, 7.

1.2. Etimoloģiskā nozīme

Pirms aplūkot džihāda jēdzienu un tā būtību Korānā un Sunnā, ir jāsniedz šī termina īss etimoloģisks apskats. Šajā apakšnodaļā vispārīgi tiks aplūkota džihāda jēdziena etimoloģija, tā interpretācijas Korānā un Sunnā, kā arī džihāda klasifikācija („*lielais džihāds*” jeb „*garīgā pilnveidošanās*” un „*mazais džihāds*” jeb „*karš ar neticīgajiem*”), pievēršot uzmanību arī džihāda kā „*svētā kara*” tulkojuma pareizībai.

Bez abu jēdzienu skaidrojuma šī apakšnodaļa nebūtu pilnīga – lai arī „*lielā un mazā džihāda*” tematika pilnībā neattiecas uz etimoloģiju, tomēr šo terminu iztirzājums palīdz padziļināti izprast džihāda paveidus, balstoties uz plašākiem džihāda raksturojumiem. Būtiski norādīt, ka džihāda jēdziens ne tikai ietver sevī dažādas nozīmes (kā „*karš*” vai „*pūliņi*”), bet to iespējams arī aprakstīt, izmantojot dažādus apzīmētājus (proti, „*lielais*” vai „*mazais*” džihāds), tādējādi ieviešot striktāku dalījumu un uzsverot tā semantisko nozīmi.

Burtiskā jēdziena „*džihāds*” nozīme:

Kā minēts iepriekš, arābu valodā jēdziens “*džihāds*” (جهاد¹²⁹), cēlies no darbības vārda جاهد, kas pieder pie trešās konjugācijas un nozīmē “*cīnīties*”, “*censties*”, “*pūlīties*”) bieži tiek tulkots kā “*svētais karš*” (vai “*karš par ticību*” islāma kontekstā), lai gan pats vārds “*karš*” arābu valodā skan kā “*harb*” (حرب¹³⁰)/ un sinonīms jēdziens cīņa „*sirā*” (صراع¹³¹), bet svētais “*muqaddas*” (مقدس¹³²). Tāpat vārdnīca min iesakņojušos izteicienu – “*svētais karš vai karš par ticību*” – “*džihādu fi sabīli al-Dīni/ Allāh*” (جهاد في سبيل الدين / الله).¹³³ Tā ir džihāda pirmā nozīme.

Otra šī jēdziena nozīme, kas turpmāk tiks plašāk raksturota, ir garīgā pilnveidošanās un cīņa ar savām sliktajām nosliecēm, domām un rīcību. Īpaši šo džihāda izpratni (bet dažreiz ne tikai šo džihāda veidu) piekopj sūfiļi jeb musulmaņu mistiķi, lai gan nevar noliegt, ka šāds džihāds ir obligāts arī pārējiem musulmaņiem, kuri nepraktizē sūfismu

Jēdziena „*džihāds*” dalījums „*mazajā*” un „*lielajā*”:

¹²⁹ Большой Арабско-Русский Словарь. Х. К. Баранов. Т. 1., 9-ое издание. (Москва: Русский Язык, 2000), 144.

¹³⁰ Карманный Русско-Арабский Словарь. В. Красновский, Г. Шарбатов. 2-ое издание. (Москва: Русский Язык, 1992), 79.

¹³¹ Ibid., Карманный Русско-Арабский Словарь, 51.

¹³² Ibid., Карманный Русско-Арабский Словарь, 447.

¹³³ Op. cit., Большой Арабско-Русский Словарь, 144.

Kā tika noskaidrots iepriekš, svarīgākā džihāda šķautne ir garīgā pilnveidošanās („*lielais džihāds*”) jeb cīņa ar sevi un savām sliktajām nosliecēm, kas mīt cilvēka dvēselē¹³⁴. Runājot par šī džihāda izpausmi, var minēt sūfijus. Viduslaiku sūfiji ar garīgo džihādu (*mudžāhadatu an-nafs*) saprata apmešanos pierobežas teritorijā¹³⁵ un brīvprātīgu dienestu armijā.¹³⁶

Runājot par *ribātiem* jeb robežu aizsardzību un apbalvojumu par to, jāmin vairāki Ibn Nuhasa „*Džihāda Grāmatā*” izmantoti hadīsi, kuros ir izklāstītas šī dienesta priekšrocības. Tomēr jāatzīmē, ka šajos hadīsos netiek norādīts tieši uz sūfijiem kā šo pienākumu veicējiem (šo hadīsu kontekstā sūfiji netiek minēti, taču sūfiju loma kalifāta robežu apsardzē bija zināms fakts, un šīs nodaļas ietvaros svarīgāk ir aplūkot nevis džihāda veicējus, bet gan džihāda veidus un kam pielīdzināts tāds vai cits džihāda veids).

„*Ibn Džarīrs vēstīja: „Muhammads bin Kaab Kurāzi ir teicis par šo ājatu: „Atrodieties robežsardzē (aizsargājiet robežas) Allāha ceļā, kamēr viņš (kāfīrs) atstās savu reliģiju tavas reliģijas dēļ.”*”¹³⁷

„*Allāha sūtnis vēstīja: „Veicot sardzi Allāha ceļā, dienas gaita ir labāka nekā visa pasaule un labāka par visu, kas ir tajā.”*” (Šaḥīḥ al-Buḥarī).¹³⁸

„*Salmans al-Farīsi vēstīja: „Allāha sūtnis teica: „Veikt sardzi Allāha ceļā dienas laikā ir labāk nekā gavēnis dienā un lūgšana naktī visu mēnesi... ”*” (Muslims).¹³⁹

„*Ibn Taimija vēstīja, ka visi zinātnieki ir vienprātis par to, ka cilvēka atrašanās sardzē Allāha ceļā ir labāka nekā atrašanās Mekā, Medīnā vai Jeruzalemē.*”¹⁴⁰

„*Ibn al-Munzīrs vēstīja, ka imāmam Ahmadam vaicāja: „Kas ir labāk: atrasties Mekā vai veikt sardzi Allāha ceļā?”*” Viņš teica: „*Atrasties ribātā man ir vispatīkamāk*””. „*Imāms Ahmads arī teica: „Pēc mūsu domām, nekas nav pielīdzināms cīņai vai tam, ka cilvēks*

¹³⁴ М. Хайретдинов, *Цели и способы джихада*. (Нижний Новгород: Махинур, 2005), 20.

¹³⁵ Pierobežas teritorija (krieviski „*Пограничье*” un arābiski „*as-Sugur*”) atradās uz bizantiešu-musulmaņu robežas.

¹³⁶ Александр Кныш, *Мусульманский мистицизм*. (Москва-СПб: Диля, 2004), 25.

¹³⁷ Абу Закария ад-Димашки ад-Думияти „Ибн Нуххас”, *Книга Джихада*. Нет издательства, Перевод сокращённого издания на русский язык, июнь, 2010, 49, 50. [skatīts: 24.01.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.imamtv.com/knigi/ibnnuhhas.pdf>

¹³⁸ Ibid., 49.

¹³⁹ Ibid., 49.

¹⁴⁰ Ibid., 50.

atrodas sardzē Allāha vārdā”. Arī lūgšana ribātā daudzkārt pastiprināsies, tāpat arī gavēnis un Allāha pieminēšana, Korāna lasīšana un īpašuma atdošana citiem Allāha dēļ.”¹⁴¹

Spriežot pēc šiem hadīsiem, var secināt, ka brīvprātīgas sardzes veikšana jeb dienēšana pierobežas teritorijā tika pielīdzināta gavēnim un lūgšanai. Neapšaubāmi, ka šajos hadīsos tiek runāts par dienēšanu un robežu aizsardzību vispirms kā par garīgo džihādu un otrkārt kā par militāro. Runājot par sūfijiem-robežu sargiem, ir vērts ieklausīties pētnieka M. Bonnera (M. Bonner) teiktajā, ka: „cīņa un askētiska prakse bija cieši saistītas”¹⁴² jeb mazais un lielais džihāds robežu apsardzes gadījumā savienojas. Sūfijs-karavīrs aizsargā no nemusulmaņiem savas zemes robežas, kā arī reliģiju un citu musulmaņu cieņu.

Par džihādu raksta arī musulmaņu teologs Ibn Hadžars Al-Askalani. Viņš atklāj džihāda kā šariatam piederīga jēdziena būtību: „Pats par sevi jēdziens „džihāds” tulkots kā „cīņa” vai „jebkuru pūliņu pielietošana”. Šī vārda kā šariata jēdziena jēgu Al-Askalani atklāj šādi: tiek domāta piepūles lietošana cīņā ar neticīgajiem. Šo jēdzienu arī izmanto, lai apzīmētu tādus terminus kā cīņa ar savu dvēseli, cīņa ar šaitānu un cīņa ar netikļiem. Cīņa ar savu dvēseli izpaužas reliģisku priekšmetu apgūvē, iegūtu zināšanu lietojumā, kā arī šo zināšanu nodošanā citiem. Cīņas ar šaitānu būtība ir tajā, ka jācīnās pret visu šaubīgo, ko cilvēkam dod šaitāns; pret kaislībām, kuru apmierināšanu šaitāns padara pievilcīgu. Cīņu ar neticīgajiem var īstenot gan ar rokām, gan arī ar naudu, mēli vai sirdi. Tomēr cīņa ar netikļiem tiek īstenota vispirms ar rokām, pēc tam ar mēli un pēc tam ar sirdi.”¹⁴³

Musulmaņu teologs al-Askalani neiedala džihādu mazajā un lielajā, tomēr viņš veic klasifikāciju, skaidrojot, pret ko un kā jāveic džihāds.

Jēdziena „džihāds” pielīdzinājums terminam „svētais karš”:

Runājot par „svētā kara” jēdzienu un tā pielīdzināšanas iespējamību terminam „džihāds”, jāatzīmē: „šis jēdziens ir eiropiešu izgudrojums un tika izveidots karu izpētes rezultātā”¹⁴⁴. Viduslaiku Eiropas “*taisnā kara*” jēdziens balstās uz reliģisku attaisnojumu, kas pēc būtības bija ideoloģisks un sakņojās reliģiskā doktrīnā. Pētnieks M. Hairetdinovs skaidro,

---

¹⁴¹ Ibid., 49, 50.

¹⁴² Michael Bonner, *Jihad in Islamic History. Doctrines and Practice*. (Oxford & Princeton: Princeton University Press, 2006), 50.

¹⁴³ Сахих аль-Бухари, *Достоверные предания из жизни пророка Мухаммада*. Перевод с арабского В. А. Нирши. (Москва: Умма, 2004), 458.

¹⁴⁴ Rudolph Peters, *Jihad.// The Encyclopedia of Religion*. Ed. by M. Eliade. Vol. 8. (New York: Macmillan Publishing Company, 1987), 88, 89.

ka: „*nebūtu korekti tulkot jēdzienu “džihāds” kā “svētais karš”, jo šis jēdziens neparādās pirms Palestīnas iekarošanas krusta karu laikā.*”¹⁴⁵

Tādējādi M. Hairetdinovs un R. Peterss kritizē nepareizo vai, drīzāk, nepilnīgo šī termina eiropeisko tulkojumu, kas drīzāk izraisījis vienpusīgu un nekorektu pieeju šai tēmai.

Pilnībā džihāda un „svētā kara” identifikācijas neiespējamību skaidro L. Baširovs, kurš raksta, ka: „*Musulmaņi nepazīst “nesvētus” karus. Visi kari, kuros piedalās islāma valstis, tiek uzverti kā kari par ticību, pat ja par pamudinošo motīvu to izraisīšanai kalpojušas gluži miermīlīgas intereses.*”¹⁴⁶

Tāpat ir jāņem vērā arī kāds banāls izskaidrojums. Vairums eiropiešu neprata arābu valodu un nebija pazīstami ar visām islāma niansēm, tāpēc musulmaņu militarizēto konfliktu skaidroja, vadoties pēc savas reliģijas, mentalitātes un izpratnes par karošanu, neņemot vērā šī termina izpratni musulmaņu sabiedrībā.

---

¹⁴⁵ Op. cit., M. Хайретдинов, 8. (Musulmaņu pētnieks S. M. R. M. Lari savā grāmatā *Rietumu civilizācija musulmaņa acīm* (С. М. Р. М. Лари. *Западная цивилизация глазами мусульманина*. Издательство: Foundation of Islamic C. P. W., 2008, 222, raksta, ka Rietumu krustneši attīstījuši savu bruņniecības ideju, vērojot musulmaņu bruņinieku paladīnu izturēšanos kara gaitā. Savukārt, pētnieks M. Hairetdinovs un citi apgalvo, ka tieši krustneši/eiropieši ieviesa „svētā kara” jēdzienu. Sv. Akvīnas Toms šo jēdzienu vēl vairāk paplašināja un sistematizēja. Šajā kontekstā lietderīgi atcerēties krusta karu ideoloģiju, lai pareizi izprastu, kāpēc “svētā kara” jēdzienu attiecināja arī uz musulmaņu džihādu. Krustneši devās uz Jeruzalemi, lai atbrīvotu kristiešu svētvieta – Kristus Kapa baznīcu, uzskatot to par svētu pienākumu (rezultātā šī pieeja pārtapa sadursmē un karā ar vietējiem iedzīvotājiem).

¹⁴⁶ Op. cit., Лема Баширов, 174.

1.3. Džihāds Korānā

Musulmaņiem ir divi galvenie reliģisko zināšanu avoti – Korāns un Sunna. Abi šie avoti piemin džihādu. Kā apgalvo G. Maranči (G. Marranci), „no visām 114 Korāna sūrām tikai 28 ir kaut kāds sakars ar džihādu (termins džihāds minēts 41 reizi)”¹⁴⁷, toties, saskaņā ar R. Bonni (R. Bonney) versiju, „jēdziens džihāds vai tā ekvivalenti Korānā tiek pieminēts 35 reizes”¹⁴⁸. Jāpatur prātā vissvarīgākais elements musulmaņu attieksmē pret Korānu – musulmaņi uztver Korānu par precīzu un visos laikos aktuālu Dieva vārdu, kas atklāts pravietim Muhammadam.¹⁴⁹

Divās trešdaļās piemēru, kur Korānā minēts darbības vārds *džahāda* vai tā atvasinājumi, to nozīme saistīta ar karu. Kā minēts iepriekš, džihāds ir rīcība vai uzvedības modelis, kas pārsvarā ir saistīts ar frāzi “*Allāha ceļā*”.¹⁵⁰ Svarīgu papildu piezīmi jeb atslēginformāciju džihāda mūsdienīgai un daudzveidīgai interpretācijai sniedz R. Fairstouns (R. Firestone) sakot, ka: „frāze „*Allāha ceļā*” iezīmē džihādu kā Dieva valsts iedibināšanas veicināšanas līdzekli uz zemes.”¹⁵¹ Tieši šī džihāda uztvere kā vēlama un tīkama darbība Allāha acīs un arī kā nepieciešama katra musulmaņa rīcība atver durvis dažādiem uzvedības modeļiem saskarsmē ar nemusulmaņiem.¹⁵² Arī pētnieks B. Tibi (Б. Тибби) papildus skaidro džihāda būtības dažādību, rakstot: „*norādījumi attiecībā uz karu Korānā nav viennozīmīgi un*

---

¹⁴⁷ G. Marranci, *Jihad beyond Islam*. (Oxford: Berg Publishers, 2006), 17.

¹⁴⁸ Richard Bonney, *Jihad from Qur'an to bin Laden*. (Great Britain: Palgrave Macmillan, 2004), 28.

¹⁴⁹ Ibid., 21.

¹⁵⁰ Op. cit., R. Peters, 89, (R. Peters piemin divus jēdzienus, kas tiek izmantoti Korānā un apzīmē „karu”, “*cīḡu*”: 1) *džahāda*, 2) *katala*. Abi vārdi tikpat kā nemaz netiek izmantoti Korāna Mekas sūrās, kurās stāstīts, kad musulmaņiem vajag lēnprātīgi paciest neticīgo agresīvo uzvedību. Toties vairumā tie ir sastopami Medinas sūrās”).

¹⁵¹ Reuven Firestone, *Jihād. The Origin of Holy War in Islam*. (New York, Oxford: Oxford University Press, 1999), 17 (ļoti iespējams, ka tieši frāze *fi sabīl Allāh* ir arī islāmistu izmantotā atslēga uz mūsdienu terorismu).

¹⁵² Runājot par R. Fairstouna izteicienu, jāatceras arī džihāda garīgā konotācija. Tomēr ar izteicienu „*atver durvis dažādiem uzvedības modeļiem saskarsmē ar nemusulmaņiem*” tiek domāts, ka džihāda fenomenu islāmticīgie var saprast daudzveidīgi; nav vienotas un strikti ierobežotas izpratnes. Par uzskatāmu piemēru var kalpot informācija no L. V. S. Van den Berga grāmatas [„*Основные начала мусульманского права*”] „*Musulmaņu jurisprudences pamatprincipi*”: „*daži šafīīti atļauj nogalināt slimus un vecus vīriešu dzimuma cilvēkus; ja runa ir par politeistiem, tad aš-Šafīja saka, ka džihāda laikā jānogalina visi cilvēki no šīs grupas. Savukārt Abu Hanifa aizliedz nogalināt sievietes un bērnus*”. (skat.: 214. lpp.)

attēlo konkrētus pravieša Muhammada darbības apstākļus Mekas un Medinas dzīves posmos.”¹⁵³

Izsekojot Korāna sūras no vissenākajām līdz jaunākajām, iespējams vērot pakāpenisku džihāda būtības evolūciju no miermīlīga džihāda līdz pat karojošam. Jāpiezīmē, ka *Džihāda enciklopēdija* savukārt min divus džihāda pamatveidus – uzbrūkošais un aizstāvēšanās džihāds. „*Korāns aicina musulmaņus īstenot uzbrūkošo/militāro džihādu. Ja musulmaņi ignorē šo svarīgo pienākumu, viņi tiek pakļauti aizstāvēšanās džihādam.*”¹⁵⁴

Tādējādi ir iespējams izdalīt būtiskus jautājumus par garīgo, militāro un aizsardzības džihādu, kas ir neatdalāmi no šī jēdziena:

- musulmaņu attieksme pret nemusulmaņiem-politeistiem un „*Grāmatas tautām*” (proti, jūdiem un kristiešiem);
- ājati, kuros pieminēts garīgais jeb mēles/sirds un zobena jeb uzbrūkošais džihāds.

Turpmākā šīs apakšnodaļas struktūra ir šāda: tiks aplūkotas vairākas sūras un ājati, kuros atspoguļota attieksme, kas skar kara noteikumus attiecībā pret nemusulmaņiem, kā arī uzskaitīti veidi, kuros nemusulmaņus var pārliecināt pieņemt islāmu. Katra sūra, kas apraksta garīgo vai/jeb militāro džihādu, būs papildināta ar atsauci, kas norāda uz tās tapšanas periodu¹⁵⁵. Tas ir svarīgi, jo, saskaņā ar pētnieka I. Petruševska (И. Петрушевский) viedokli:

¹⁵³ Бассам Тиби, *Является ли ислам политической религией? Возможность межрелигиозного плюрализма в условиях цивилизованного конфликта.*// *Неприкосновенный Запас.* N 6/ 26, 2002, 44.

¹⁵⁴ *Encyclopaedia of Jihad.* Vol. 1, Ed. by R. K. Pruthi. (New–Delhi: Anmol Publication PVT, 2002), 58, 59.

¹⁵⁵ Pētnieks A. Žuravskis raksta, ka: „*Korānā pieņemts izdalīt Mekas un Medīnas sūras, kurām ir atšķirīgs raksturs. Sūras Korānā nav izkārtotas hronoloģiskā secībā, bet otrādi - nenoteiktā un hronoloģiski pretējā secībā. Tādējādi vēlākās sūras ir izvietotas galvenokārt Korāna sākumā, bet agrīnākās – beigās.*” (sīkāk sk. A. Журавский. *Ислам.* 28, 29 lpp.). Savukārt pētnieks S. M. B. Hudžati savā grāmatā „*Izpētes Korāna vēsturē*” [C. M. B. Худжати, *Исследования по истории Корана.* Москва: Исток, 2011] 107.-117. lpp. raksta, ka saskaņā gan ar sunnītu, gan ar šiītu tradīciju, Korāns netika nodots ticīgajiem tādā secībā, kurā tas eksistē šodien (pētnieks arī norāda avoti, kuri sniedz plašāku ieskatu šajā jautājumā. „*Al-Itkans*”, 1. sējums; „*Madžma’ al-bajan*”, 10. sējums; „*Safīnat al-bihar*”, 2. sējums). Turpmāk Hudžati raksta, ka acīmredzot Korānā ājatu un sūru eksistējošā kārtība ir pretēja to nodošanas kārtībai. Hudžati arī min vairākus pieņēmumus sakarā ar sūru kārtību, proti: 1) sūru sakārtošana bija musulmaņu autoritāšu lēmuma auglis (K. Abu Bakrs Al-Bakilani, Ibn Faris, Az-Zarkaši un *muhadis* Nuri), 2) sūru sakārtošana ir Dieva atbildība (sk. Al-Kirmani darbu „*Al-Burhans*” un 3) paša autora viedoklis, ka sūru vairākums kārtībā, kādā tās eksistē mūsdienās, tika nodots caur Dievu un to mazākā daļa tika sakārtota saskaņā ar musulmaņu autoritāšu un pravieša Muhammada līdzgaitnieku uzskatiem). Cits pētnieks U. M. Vots savā grāmatā „*Korānistika. Ievads*” [У. М. Вотт. *Коранистика. Введение.* Москва, Санкт-Петербург: Дия, 2005] 129.-136. lpp. raksta par vairākiem Korāna pētniekiem (Т. Neldeke, U. Muīrs, Н. Grimmē, Н. Hiršfelds un R. Bels), kuri mēģināja noteikt sūru hronoloģiju. Sūru vai ājatu saņemšanas laiku musulmaņu zinātnieki noteica, balstoties uz tradīciju un pirmo filologu darbiem, kuri pētīja Korānu. Viduslaiku zinātnieki piekrita tam, ka dažas sūras var ietvert ājatus, kuri tika saņemti citā laikā. Runājot par eiropiešu

„Medīnas perioda sūras ir džihāda idejas aizmetņi... ”¹⁵⁶ Šo apgalvojumu apstiprina arī pētnieks I. Kračkovskis (И. Крачковский), kura Korāna tulkojumā sūras sadalītas pēc to tapšanas laikiem (agresīvākās sūras tapušas Medīnas periodā).

Korānā atrodamas arī norādes par izturēšanos pret nemusulmaņiem. Šeihs J. Kardai (Ю. Кардаи) šī jautājuma sakarā min Korānu 60¹⁵⁷:8–9: „Dievs jums neliedz būt laipniem un taisnīgiem ar tiem, kas nav pret jums ticības dēļ karojuši, nedz dzinuši jūs no jūsu mājokļiem, paties, Dievs mīl taisnīgos. Dievs tik liedz draudzību slēgt ar tādiem, kas pret jums karojuši ticības dēļ un izdzinuši jūs no jūsu mājokļiem, vai palīdzējuši dzīt jūs, kas ar tādiem draudzību slēdz, tie – netaisnīgie.”¹⁵⁸

Ājati runā par taisnīgumu un mierīgu attieksmi pret nemusulmaņiem, kuri nekaro pret musulmaņiem. Īpaša attieksme musulmaņiem bija pret “Grāmatas tautām”. Korāns 42¹⁵⁹:13: „Uzlicis Viņš jums to ticību, kuru Viņš deva mantojumā Noam un kuru Mēs iedvesām tev, un kuru Mēs devām mantojumā Abraāmam, Mozum un Jēzum, jo turieties pie ticības un tajā nesašķelieties!.... ”¹⁶⁰

---

pētnieku sūru datējumiem, viņi balstās uz to, kas ir rakstīts pašā Korānā (uzmanība veltīta gan vēsturiskiem notikumiem, gan stilam un leksikai). Pētot Korāna daļu hronoloģiju T. Neldeke balstījās pieņēmumā, ka visas Muhammada misijas gaitā atklāsmes stils pakāpeniski mainījās (turpmāk sniegta T. Neldeke sūru hronoloģija), kaut U. M. Vots pārmeta šim pētniekam, ka viņš pārāk lielu uzmanību velta stilam. Nav jāaizmirst, raksta U. M. Vots, ka Korāna valoda mainījās, bet nav arī jāuzskata, ka šīs izmaiņas notika vienmērīgi un vienā virzienā, piemēram, no īsākiem ājatiem uz garākiem. Galvenais trūkums T. Neldekes datējumā ir tas, ka viņš aplūkoja sūras kā vienu veselumu; viņš pieļāva, ka dažreiz viena sūra var ietvert atklāsmes fragmentus no cita laika, bet uzskatīja tādus gadījumus par izņēmumiem (līdzīgs viedoklis bija arī pētniekam U. Muīram ar nelielām atšķirībām). Savukārt, pētnieks H. Grimmē nonāca pie cita slēdziena, proti, H. Grimmē izdalīja divas Mekas sūru grupas. Pētnieks H. Hiršfelds aplūkoja nevis sūras, bet atsevišķus fragmentus, kaut paša H. Heršfelda secinājumi nesaņēma plašu atziņu. Tomēr visdetalizētāko darbu veica R. Bels, kurš piekrita musulmaņu zinātniekiem, ka Korāns tika saņemts nelielos fragmentos un ka ar sūru sastādīšanu nodarbojās pats Muhammads, kurš tika inspirēts no augšas. Par Korāna sūru sastādīšanu runā arī pētnieks R. Fairstouns (R. Firestone. *Jihād. The Origin of Holy War in Islam*. 49). Turpmāk, lpp. 50-65 pētnieks aplūko džihāda militārā konotācijas

¹⁵⁶ Илья Петрушевский, *Ислам в Иране в VII-XV веках*. (Санкт-Петербург: Санкт-Петербургский Университет, 2007), 88.

¹⁵⁷ Medīnas sūra I. Kračkovska Korāna tulkojumā. *Коран*. Перевод И. Крачковского. (Минск: Славянский Путь, 2002), 511.

¹⁵⁸ Юсуф Кардави, *Дозволенное и запретное в исламе*. (Москва: Умма, 2 изд., 2005), 312. *Korāns*, tulk. U. Bērziņš. (Latvija: Neputns, 2011), 406.

¹⁵⁹ Op. cit., Mekas sūra I. Kračkovska Korāna tulkojumā. *Коран*, 511.

¹⁶⁰ Op. cit., Ю. Кардави, 312. (Ir arī citas sūras, kurās tiek aplūkota attieksme pret „Grāmatas tautām”, piemēram, Korāns 2:136 „Saki: Mēs ticam Allāham un tam, ko Viņš mums ir atklājis un tam, ko Viņš ir atklājis

Korāns 29¹⁶¹:46: „Ar tiem, kam doti Raksti, jums būs strīdēties tik jo laipni – bet gan ne ar tiem, kas dara netaisnību! Un sakiet: mēs ticam Tam, kas sūtīts mums, un Tam, kas sūtīts jums, mūsu Dievs un jūsu Dievs ir Viens, un Viņam mēs pakļaujamies.”¹⁶²

Korāns 2¹⁶³:212–213 (bet U. Bērziņa Korāna tulkojumā tas ir 2:216): „Jums noteikts karot, kaut tas netīk jums. Bet, rasi, kaut kas jums netīk, tak tas jums labs, vai, rasi, kaut kas jums tīk, bet tas jums – slikts, un Dievs zina, bet jūs nezināt.”¹⁶⁴

Saskaņā ar Korānu 16¹⁶⁵:125, vajadzēja pierunāt pagānus pieņemt īsto ticību – islāmu ar pārliecināšanas palīdzību: „Aicini iet sava Kunga ceļu – gudri un ar jaukiem padomiem un strīdies ar tiem, cik labi vien proti. Paties, tavs Kungs gan zina, kurš nomaldījies no Viņa ceļa, un Viņš gan zina, kuri vadīti taisni.”¹⁶⁶

Spriežot pēc šīm sūrām, militārais/bruņotais džihāds ir atļauts tikai tad, kad pašus musulmaņus vai musulmaņu zemes apdraud nemusulmaņi.

Pētnieks N. Ždanovs (Н. Жданов) norāda, ka pravietis Muhammads savas misijas sākumā rekomendēja neizvēlēties tiešu konfrontāciju ar elku pielūdzējiem. Piemēram, Korāns 15¹⁶⁷:94: „Tad sludini, kas tev pavēlēts, un novērsies no piepulcētājiem.”¹⁶⁸

Tomēr pēc *hidžras*¹⁶⁹, Medīnas periodā, kad tai uzbruka Mekas karaspēks, karš ieguva sankcionētu formu. Korāns 22¹⁷⁰:39–40: „Brīva vaļa tiem, uz kuriem nāk ar karu, tiem tak

---

Ibrāhīmam, Ismaīlam, Ishakam, Jakūbam un viņa pēcnācējiem, un tam, kas tika iedots Mūsam un Īsam un tam, ko tas Kungs tika devis praviešiem...”). Op. cit., *Korāns*, tulk. U. Bērziņš, 350.

¹⁶¹ Op. cit., Mekas sūras I. Kračkovska Korāna tulkojumā. *Коран*, 511.

¹⁶² Op. cit., Ю. Кардави, 313. Op. cit., *Korāns*, tulk. U. Bērziņš, 283.

¹⁶³ Medīnas sūras I. Kračkovska Korāna tulkojumā. *Коран*. Пер. И. Крачковского, 511.

¹⁶⁴ В. Бартольд, *Работы по истории ислама и арабского халифата*. (Москва: Восточная Литература, РАН, 2002), 401. Op. cit., *Korāns*, tulk. U. Bērziņš, 34.

¹⁶⁵ Mekas sūras I. Kračkovska Korāna tulkojumā. *Коран*. Пер. И. Крачковского, 511.

¹⁶⁶ Op. cit., Mekas sūra I. Kračkovska Korāna tulkojumā. *Коран*. Пер. И. Крачковского, 226. Op. cit., *Korāns*, tulk. U. Bērziņš, 196.

¹⁶⁷ Op. cit., Mekas sūras I. Kračkovska Korāna tulkojumā. *Коран*, 511.

¹⁶⁸ Николай Жданов, *Исламская концепция миропорядка*. (Москва: Международные отношения, 2003), 78. Op. cit., *Korāns*, tulk. U. Bērziņš, 186.

¹⁶⁹ *Hidžra – Muhammada pārceļšanās no Mekas uz Jasribu (Medīnu) 622. gadā. Ar šo notikumu sākas laika skaitīšana pēc musulmaņu kalendāra*. Sk. *Ideju Vārdnīca*. Tulk. Zaiga Ikere, Jānis Markots, Normunds Pukjans un Maija Treilona. Tulkojumu rediģējis un ar jauniem datiem un Latvijas ziņām papildinājis Aldis Lauzis. (Latvija: Zvaigzne ABC, 1999), 200.

¹⁷⁰ Op. cit., Medīnas sūras I. Kračkovska Korāna tulkojumā. *Коран*, 511.

*darīta netaisnība, un paties, Dieva vara var palīdzēt viņiem, tiem, kas netaisnā kārtā izdzīti no saviem mājokļiem... .*¹⁷¹

Korāns 2:186 (tomēr pēc U. Bērziņa Korāna tulkojuma tas ir 2:190): „*Cīnieties Dieva ceļā pret tiem, kas cīnās pret jums, bet nepāri par to, paties, Dievs nemīl pārkāpējus!*”¹⁷²

2:190–193 ir viena no slavenākajām Korānā vietām par džihādu. Par šiem trīs ājatiem rakstījis musulmaņu teologs as-Saadi: „*Džihāds notiek nevis tāpēc, lai izlietu neticīgo asinis vai piesavinātos viņu īpašumu, bet tālab, lai Allāha reliģija kļūtu augstāka pār pārējām reliģijām, lai no zemes pazustu elkdievība un viss, kas nav savienojams ar īstu ticību. Tieši šie apstākļi ir kārdinājums, un, ja tāda kārdinājuma vairs nebūs, tad musulmaņiem jāpārtrauc asinsizliešana un džihāds. Jāzina arī, ka džihādam jānotiek nevis bagātības, slavas vai citu mantkārīgu mērķu dēļ, bet tikai tāpēc, lai slavētu Allāhu.*”¹⁷³

Pēc šiem citātiem var spriest, ka uzbrūkošā džihāda koncepcijas formulējumu ummā Muhammads sāka laikā, kad notika bēgšana uz Jatribu¹⁷⁴ (Medīnu) un musulmaņiem vajadzēja aizsargāties pret mekiešu, kuri bija elku pielūdzejī, uzbrukumiem.

Tādējādi pravietis Muhammads aizliedza musulmaņiem karot savā starpā, ar šī aizlieguma palīdzību norādot uz „svešajiem”, kuri nepieder pie ummas (no tā laika džihāda koncepts sāka modificēties; tajā parādījās arī karojoša ideja par konfrontāciju ar citu reliģiju pārstāvjiem, ja viņi apdraudēja islāmu).

Džihāda problemātikas kontekstā būtu lietderīgi aplūkot arī musulmaņu zinātnieka Abdallas ben Saleha al-Obeida viedokli¹⁷⁵ un viņa piedāvāto džihāda definīciju, kura balstīta Korāna pētniecībā. Pēc Abdallas ben Saleha al-Obeida vārdiem: „*Džihāds ir viens no agresijas atvairīšanas veidiem, nevis kara sākšana vai agresijas izpaušana.*”¹⁷⁶ Lai pierādītu definīcijas adekvātumu, A. ben Salehs al-Obeids atsaucas uz Korānā rakstīto.

---

¹⁷¹ Op. cit., Николай Жданов, 78. Op. cit., *Korāns*, tulk. U. Bērziņš, 236.

¹⁷² Op. cit., Николай Жданов, 78. Op. cit., *Korāns*, tulk. U. Bērziņš, 31.

¹⁷³ *Комментарии к переводу смыслов Корана. Смысловой перевод Священного Корана на русский язык.* 1-ое издание. Перевод с арабского Э. Кулиева. (Саудовская Аравия, Медина: Комплекс имени короля Фахда, даты нет), 847.

¹⁷⁴ *Norādījumi par citvalodu īpašvārdu pareizrakstību un pareizrunu latviešu literārajā valodā XV. Arābu valodas īpašvārdi.* Sast. M. Šūmane un J. Sīkstulis. (Rīga: Zinātne, 1982), 94.

¹⁷⁵ A. Abdalla ben Salehs al-Obeids ir Saūda Arābijas Karalistes Valsts Padomes loceklis. Turpmāk, citējot šo pētnieku, vārds „Dievs” tiks aizstāts ar vārdu „Allāhs”.

¹⁷⁶ Абдалла бен Салех аль-Обейд, *Терроризм. Его опасность и борьба с ним.*// Симпозиум по вопросам культуры. (Москва, 2003, (по хиджре, 1424)), 10.

Korāns 60¹⁷⁷:8: „Dievs jums neliedz būt laipniem un taisnīgiem ar tiem, kas nav pret jums ticības dēļ karojuši, nedz dzinuši jūs no jūsu mājokļiem, paties, Dievs mīl taisnīgos.”¹⁷⁸

Tālāk autors piemin vēl vienu ājatu (bez numerācijas), kurš gan vēsta par gatavošanos džihādam, bet ne par kara īstenošanu. Šādas gatavošanās mērķis ir savaldīt pretinieku, lai tas nerīkotos naidīgi: „Turiet gatavībā visu, ko varat, karaspēku un jātnieku vienības: vai arī turēsiet bailēs Dieva ienaidniekus un bez viņiem visus citus, kurus nezināt Jūs, bet zina Allāhs.”¹⁷⁹

Pēc Abdallas ben Saleha al-Obeida vārdiem: „Islāms aizliedza saviem sekotājiem pirmajiem sākt karu. Karš, kā nosaka islāms, ir attaisnojams tikai, lai atvairītu agresiju un atturētu netaisnīgu varu no nelikumīgu darbību veikšanas attiecībā pret cilvēkiem, no šķēršļu likšanas Allāha misijas nodošanai cilvēkiem”.¹⁸⁰

Tālāk autors norāda, ka džihādam islāmā ir sava tikumiskā ētika un savi nosacījumi, kuri tiek iedalīti piecos punktos:

- 1) Pret musulmaņiem vērsta agresijas atvairīšana (K. 60¹⁸¹:8-9; 2¹⁸²:190): „Dievs jums neliedz būt laipniem un taisnīgiem ar tiem, kas nav pret jums ticības dēļ karojuši, nedz dzinuši jūs no jūsu mājokļiem, paties, Dievs mīl taisnīgos. Dievs tik liedz draudzību slēgt ar tādiem, kas pret jums karojuši ticības dēļ un izdzinuši jūs no jūsu mājokļiem, vai palīdzējuši dzīt jūs, kas ar tādiem draudzību slēdz, tie – netaisnīgie.”¹⁸³
- 2) Karadarbības apturēšana gadījumā, kad pretinieks aptur savu agresiju 8¹⁸⁴:61: „Ja tie (nemusulmaņi¹⁸⁵) dziras uz mieru, dziries i tu uz to un paļaujies uz Dievu, paties, Viņš – Dzirdīgais, Zinošais.”¹⁸⁶
- 3) Karošana tikai ar bruņotu pretinieku. Korāns 22¹⁸⁷:39: „Brīva vaļa tiem, uz kuriem nāk ar karu, tiem tak darīta netaisnība, un paties, Dievam vara var palīdzēt viņiem, tiem, kas netaisnā kārtā izdzīti no saviem mājokļiem...”¹⁸⁸

¹⁷⁷ Op. cit., Medīnas sūras pēc I. Kračkovska klasifikācijas. *Koran*, 511.

¹⁷⁸ Op. cit., Абдалла бен Салех аль-Обейд. Op. cit., *Korāns*, tulk. U. Bērziņš, 406.

¹⁷⁹ Ibid., Абдалла бен Салех аль-Обейд, 11.

¹⁸⁰ Ibid., Абдалла бен Салех аль-Обейд, 11.

¹⁸¹ Op. cit., Medīnas sūras I. Kračkovska Korāna tulkojumā. *Koran*, 511.

¹⁸² Ibid., Medīnas sūras I. Kračkovska Korāna tulkojumā. *Koran*, 511.

¹⁸³ Op. cit., Абдалла бен Салех аль-Обейд, 12, 13. Op. cit., *Korāns*, tulk. U. Bērziņš, 406.

¹⁸⁴ Op. cit., Medīnas sūras I. Kračkovska Korāna tulkojumā. *Koran*, 511.

¹⁸⁵ Promocijas darba autores precizējoša piezīme.

¹⁸⁶ Op. cit., Абдалла бен Салех аль-Обейд, 13. Op. cit., *Korāns*, tulk. U. Bērziņš, 126.

¹⁸⁷ Op. cit., Medīnas sūras I. Kračkovska Korāna tulkojumā. *Koran*, 511.

¹⁸⁸ Op. cit., Абдалла бен Салех аль-Обейд, 13. Op. cit., *Korāns*, tulk. U. Bērziņš, 236.

4) Palīdzības sniegšana sabiedrotajam vai agresijas upurim, ievērojot noslēgtos līgumus vai saistības. Korāns (5¹⁸⁹:1); 8¹⁹⁰:72: „*Paties, tie, kas ticējuši un izgājuši trimdā, un nopūlējuši Dieva ceļā savu mantu un sevi pašus, un tādi, kas devuši patvērumu un palīdzējuši šiem, tie turas tuvu cits citam...*”¹⁹¹

5) Īstenojot karadarbību, ir aizliegta liķu apgānīšana, nodevība, sieviešu, sirmgalvju, bērnu slepkavošana, koku izciršana, kaitējuma nodarīšana apkārtējai videi, mierīgo iedzīvotāju un kulta kalpotāju iebiedēšana. Korāns 22¹⁹²:40: „*...Ja nebūtu nolīcis Dievs iegrozot vienus – caur citiem, tad drupās būtu klosteri, baznīcas, jūdu sapulces un i lūgtavas, kur Dieva vārds bieži pieminēts...*”¹⁹³

Pamatojoties uz al-Obeida vārdiem (un daļēji atkāpjoties no pamattēmas), jāsecina, ka, saskaņā ar šo piekto punktu, piespiedu karadarbības gadījumā Korāns aizliedz bezjēdzīgu vardarbību un nežēlību pret cilvēku grupu, kura nerada reālus draudus. Proti, arī karadarbībai ir noteikta uzvedības ētika, kas sniegta Korānā. Pamatojoties uz šo punktu, var minēt ilustratīvu piemēru – visplašākā mēroga terora aktos, kas veikti XXI gadsimta sākumā (un, saskaņā ar islāmistu viedokli, tiek saukti par „*džihādu*”), ir redzami paša islāma pamatu pārkāpumi, proti, tiek pārkāpti Korāna (un Sunnas) priekšraksti. Lai gan teroristi apelē pie Korāna, viņu uzvedībā vērojami Korānā aprakstītās džihāda ētikas pārkāpumi, proti, nepiedienīga attieksme pret nogalināto cilvēku ķermeņiem (šie cilvēki turklāt nav bijuši viņu ienaidnieki), neaizsargātāko sabiedrības grupu pārstāvju (sieviešu un bērnu), kas nepiedalās karā, sagrābšana par ķīlniekiem, kā arī pārējo mierīgo iedzīvotāju iebiedēšana.

Runājot par džihāda izpausmēm mūsdienās, A. ben Saleha al-Obeids turpina: „*Dzīvas dvēseles nogalināšana ir aizliegta ar Visuvarēnā likumu. Lai sods par to slepkavam ir nāve... No norādītā, kā arī no karošanas tikumiskās ētikas kļūst saprotams, ka šie „džihāda” principi kardināli atšķiras no mūsdienu plaši izplatītajām terora un terorisma metodēm.*”¹⁹⁴

Džihāda paveidu kontekstā būtu korekti atzīmēt arī pētnieka A. Sagadejeva (A. Сагадеев) izdalītās šī fenomena kategorijas, kas tiek attēlotas Korānā:

¹⁸⁹ Op. cit., Medīnas sūras I. Kračkovska Korāna tulkojumā. *Koran*, 511.

¹⁹⁰ Ibid., Medīnas sūras I. Kračkovska Korāna tulkojumā, 511.

¹⁹¹ Op. cit., Абдалла бен Салех аль-Обейд, 13. Op. cit., *Korāns*, tulk. U. Bērziņš, 127.

¹⁹² Op. cit., Medīnas sūras I. Kračkovska Korāna tulkojumā. *Koran*, 511.

¹⁹³ Op. cit., Абдалла бен Салех аль-Обейд, 13. Op. cit., *Korāns*, tulk. U. Bērziņš, 236.

¹⁹⁴ Op. cit., Абдалла бен Салех аль-Обейд, 14.

1) „*miera džihāds – džihāds, kurš dod priekšroku politisko strīdu atrisināšanai miera ceļā*”¹⁹⁵, neiesaistoties konfrontācijā vai karā ar politeistiem¹⁹⁶. (Savos pirmajos sprediķos pravietis Muhammads pievērta neticīgos islāmam ar miermīlīgiem paņēmieniem).

2) „*pašaizsardzības džihāds – džihāds, kurš atļauts noteiktos apstākļos (kad jaunā reliģija ir pakļauta briesmām, tad rodas jauna atklāsme, Korāns 22*¹⁹⁷:39–40: „*Brīva vaļa tiem, uz kuriem nāk ar karu, tiem tak darīta netaisnība, un paties, Dievam vara palīdzēt viņiem, tiem, kas netaisnā kārtā izdzīti no saviem mājokļiem, tik tāpēc, ka teikuši: mūsu Kungs-Dievs!... ”*”¹⁹⁸.

3) „*uzbrukt neticīgajiem ar nosacījumu, lai karš neiekristu svētajos mēnešos.*”¹⁹⁹ Šajā kontekstā ir nepieciešams atzīmēt, ka pats pravietis Muhameds pavēlēja uzbrukt karavānai svētajā radžāba mēnesī.²⁰⁰ Viens no slavenākajiem musulmaņu vēsturniekiem *Al-Vakidi*²⁰¹ šo notikumu skaidro ar to, ka: „*uzbrukums notika radžāba mēneša pēdējā dienā un musulmaņiem atlika vai nu pārkāpt mieru svētajā mēnesī vai arī ļaut karavānai nokļūt Mekas ģarāmā, kur to vairs nebija iespējams sasniegt*”. „*Citi avoti liecina, ka uzbrukums noticis radžāba un iepriekšējā mēneša džumāda II mijā*”²⁰² jeb, citiem vārdiem, kad vēl nav iestājies svētais mēnesis *radžabs*. Tāpat svēto jeb aizliegto mēnešu kontekstā jāpiemin pētnieka O. Boļšakova (O. Большаков) rakstītais: „*Arī turpmāk pravietis Muhammads neatturējās no karadarbības radžābā*”²⁰³.

4) „*zobena džihāds – džihāds, kurš mudina musulmaņus karot ar neticīgajiem bez īpašiem nosacījumiem. Praviēša Muhammada dzīves laikā zobena džihāds bija vērsts pret Arābijas pagāniem. Vietas Korānā, kurās tika runāts par „karu Allāha ceļā”, nozīmēja cīņu par jaunas monotiskas reliģijas parādīšanos Arābijā*”. Pētnieks A. Sagadejevs vēl atzīmē, ka: „*Korāna (un hadīsu) teksts attiecībā pret džihādu ir daudzveidīgs, dažreiz pat pretrunīgs, un tas ir loģiski, jo katru džihāda izpratni izraisīja musulmaņu kopienas konkrēti nosacījumi, kā arī Muhammada darbība dažādos viņa dzīves posmos. Tieši tas nosaka gandrīz*

¹⁹⁵ А. Сагадеев, *Джихад. Наука и Религия*. N 6, 1986, 18.

¹⁹⁶ Ор. cit., Бассам Тиби, 44.

¹⁹⁷ Ор. cit., Медīnas sūras I. Краčkovska Korāna tulkojumā. *Коран*, 511.

¹⁹⁸ Ор. cit., А. Сагадеев, 18. Ор. cit., *Korāns*, tulk. U. Bērziņš, 236.

¹⁹⁹ Ор. cit., Николай Жданов, 75.

²⁰⁰ Олег Большаков, *История Халифата. Ислам в Аравии 570–633*. Том 1. (Москва: Восточная Литература РАН, 2002), 96.

²⁰¹ Al-Vakidi, musulmaņu hronists (dzimis VIII gs. vidū un nomira IX gs. sākumā).

²⁰² Ор. cit., Олег Большаков, 96.

²⁰³ Ор. cit., Олег Большаков, 96.

neierobežota džihāda iespējumu, kā arī ietekmē turpmāko islāma pausto attieksmi pret karu un mieru.”²⁰⁴

Šāda ir jēdziena „džihāds” evolūcija islāma sākumstadijās.²⁰⁵ Balstoties A. Sagadejeva apgalvojumā, ka džihāda izpausmes fenomens ir atkarīgs no ārējiem faktoriem, kuros attiecīgajā brīdī nonāk musulmaņu kopiena, jāsecina, ka priekšstati par džihādu bija elastīgi.

Šīs apakšnodaļas sākumā tika norādīts, ka līdzās sūru numerācijai tiks norādīta atsauce par to tapšanas periodu. Aplūkojot Korāna sūras, kuras runā par džihādu, var secināt, ka to vidū ir daudz vairāk Medīnas sūru. Tomēr Korāna pētnieks S. M. B. Hudžati (С. М. Б. Худжати) apgalvo, ka: „*ikviena sūra, kura aicina musulmaņus uz džihādu (kā arī satur tā skaidrojumus un nosacījumus) ir Medīnas sūra*”²⁰⁶. Iespējams, pētnieks S. M. B. Hudžati ir domājis par militāro džihādu, un tādā gadījumā viņš patiešām neklūdās, jo Medīnas posmā musulmaņiem bija jāizstāvas no politeistu uzbrukumiem. Tomēr darbības vārds „جهاد” („*džahadū*”) ir sastopams sūrā „*Al-‘Ankabūtu*” („*Zirneklis*”) jeb 29:69²⁰⁷, kas ir Mekas sūra (pētnieks S. M. B. Hudžati raksturo 29. sūru, norādot, ka šī sūra sākas ar vienpadsmit Medīnas ājatiem.²⁰⁸). No Korāna komentāriem secināms, ka 29:69 tiek runāts gan par garīgo, gan par militāro džihādu.²⁰⁹ Iepriekšminēto informāciju apstiprina arī Korāna *tafsīrs* (*al-Muntahab*), proti, ka 29:69 ir domāts gan militārais, gan garīgais džihāds.²¹⁰ Var secināt, ka musulmaņus uz džihādu (džihāda plašākajā nozīmē) aicina ne tikai Medīnas, bet arī Mekas sūras.

Ar lielu varbūtību var apgalvot, ka Mekas sūru laikā parādījās garīgais džihāds (*džihād al-nafs*), kura galvenais uzsvars tiek likts uz musulmaņa personības tapšanu un sabiedrības miermīlīgu pārveidošanu, aicinot to atgriezties pie islāma ētiskajām vērtībām un ticības pamatiem. Tieši Mekas periodā džihādu uztvēra vairāk kā pūliņus dvēseles glābšanai nevis cīņu jeb karu starp musulmaņiem un nemusulmaņiem vai cīņu, kuras mērķis būtu pievērst

²⁰⁴ Op. cit., A. Сагадеев, 18.

²⁰⁵ Op. cit., A. Сагадеев, 18.

²⁰⁶ Op. cit., Сайид Мухаммад Бакир Худжати, 102.

²⁰⁷ Korāns 29:69 – „*Bet tos, kas nopūlas Mums, Mēs vedīsim pa Saviem ceļiem, un paties – Dievs ir ar tiem, kas labu dara*”. Op. cit., Korānu no arābu valodas tulkojis U. Bērziņš. *Korāns*, 285.

²⁰⁸ Op. cit., Сайид Мухаммад Бакир Худжати, 102.

²⁰⁹ *Тафсир аль-Коран*. Сура 29 („*Паук*”). Составитель Тафсира Абдулла Абд аль-Рахман бин-Насир бин-Абдуллах ас-Саади. Год издания нет. Названия издательства нет. 731. [skatīts: 30.11.2013.]. Pieejams internetā: http://d1.islamhouse.com/data/ru/ih_books/chain/quran_saadi_tom/ru_quran_saadi_tom_03.pdf

²¹⁰ *Тафсир аль-Коран (Аль-Мунтахаб)*. Перевод с арабского: С. М. Афифи, А. С. аль-Манси, Р. Ходжаева. Египет, 2000, 262. [skatīts: 30.11.2013.]. Pieejams internetā: <http://murselahiskali.files.wordpress.com/2013/06/muhtahab-mansi-afifimc4b1sc4b1r-2000-rus.pdf>

nemusulmaņus islāmam.²¹¹ Garīgā džihāda parādīšanās kontekstā var minēt Mekas sūru, proti, K.29²¹²:6: „*Kurš nopūlas, tas pūlējies sev pašam, paties, Dievam pietiek i bez tiem, kuri te pasaulē.*”²¹³

Savukārt Medīnas sūru periodā radās „zobena džihāds”. Šo džihāda iedalījumu var izskaidrot ar Mekas iedzīvotāju attieksmi pret pravieti Muhammadu un pirmajiem musulmaņiem.

Korāns 2²¹⁴:190–193: „*Cīnieties Dieva ceļā pret tiem, kas cīnās pret jums, bet ne pāri par to, paties, Dievs nemīl pārkāpējus! Un kaujiet tos, kur vien tiekat tiem klāt, uz dzeniet tos, no kurienes tie jūs izdzinuši, jo kārdināt ir ļaunāk nekā nokaut! Bet necīnieties pret tiem pie Pasargātās lūgtavas, iekams nav paši tur uzsākuši ar jums cīniņu, tak ja tie sāk ar jums cīniņu, nokaujiet tos, tāda ir atalga noliedzējiem. Bet, ja tie mitas, paties, Dievs apklāj grēkus, Viņš – žēlsirdīgs. Cīnieties pret tiem, līdz iznīdēts kārdinājums un ticība paliek – Dievam! Bet, kolīdz tie mitas, tā ienaidam beigas – gan ne pret tādiem, kas dara netaisnību.*”²¹⁵

Korāns 9²¹⁶:41: „*Uz priekšu! Vai bruņoti viegli vai smagi – nopūliet Dieva ceļā savu mantu un paši sevi. Tā jums labāk pašiem – ja vien apjaušat.*”²¹⁷

Militārā džihāda kontekstā arī jāmin pētnieka N. Ždanova grāmata „*Исламская концепция миропорядка*” („*Musulmaņu pasaules kārtības koncepcija*”). N. Ždanovs norāda, ka, (uztverot džihādu kā bruņotu uzbrukumu), iespējams izdalīt sešus tā veidus:

- „*1) pret Allāha ienaidniekiem, (pret tiem, kuri apdraud ummas pastāvēšanu un vajā musulmaņus, kā arī pret pagāniem);*
- *2) pret tiem, kuri mēģina pārkāpt robežu neaizskaramību;*
- *3) pret atkritējiem no ticības (al-ridda kā viltus pravietis Musailima²¹⁸);*

²¹¹ Op. cit., Николай Жданов, 77.

²¹² Op. cit., Mekas sūras I. Kračkovska Korāna tulkojumā. *Коран*, 511.

²¹³ Op. cit., *Korāns*, tulk. U. Bērziņš, 280.

²¹⁴ Op. cit., Medīnas sūras pēc I. Kračkovska Korāna tulkojumā. *Коран*, 511.

²¹⁵ Op. cit., *Korāns*, tulk. U. Bērziņš, 31.

²¹⁶ Op. cit., Medīnas sūras I. Kračkovska Korāna tulkojumā. *Коран*, 511.

²¹⁷ Op. cit., *Korāns*, tulk. U. Bērziņš, 133.

²¹⁸ *Ar-Ridda* (arābu val.– „*atkrišana*”) – ticības atkritēju kustība, kurā uzreiz pēc Muhammada nāves iesaistījās Arābijas ciltis, kas atteicās pakļauties Abu Bakra varai un sekoja dažādiem viltus praviešiem. Skat. Гордон Ньюби, *Краткая Энциклопедия Ислама*. (Москва: Фаир-Пресс, 2007), 229. Abu Sumama Muslima bin Kabir bin Habibs vai nievājoši musulmaņu avotos dēvēts par Musailimu. Musailima bija Muhammada idejiskais pretinieks. Precīzs viņa sprediķošanas laiks nav zināms. Tomēr O. Boļšakovs savā grāmatā „*Kalifāta vēsture*” atzīmē, ka pēc dažiem datiem par viņu kā par Rahmana (viens no Allāha vārdiem, nozīmē „žēlsirdīgais”) pravieti

- 4) pret uzurpatoru (*al-baġī*);
- 5) pret laupītājiem;
- 6) pret monoteistiem nemusulmaņiem, kuri atsakās maksāt džizju.”²¹⁹

Pētnieks N. Ždanovs arī norāda, ka: „*islāmā eksistē dažādas skolas, kuru dažādība nosaka interpretācijas par kādu jautājumu; būtu grūti apgalvot, ka eksistē vispāratzīta klasiska džihāda doktrīna.*”²²⁰

No pētnieka N. Ždanova uzskaitītājām šodienas militārā džihāda izpausmēm īpaši jāuzsver pirmais un otrais punkts – 1) džihāds pret Allāha pretiniekiem un 2) džihāds pret tiem, kuri mēģina pārkāpt musulmaņu valstu robežu neaizskaramību. Otrā punkta kontekstā jāprecizē, ka, runājot par cilvēkiem, kuri mēģina pārkāpt musulmaņu valstu robežu neaizskaramību, tiks runāts nevis par uzbrūkošo, bet gan par militāro aizstāvēšanās (un garīgo) džihādu. Pievēršot uzmanību pētnieka N. Ždanova minētajam punktam, skaidri redzams, ka mūsdienās ekstrēmisti veiksmīgi izmanto islāma dažādās skolas un to piedāvātās interpretācijas – pasludinot „*takfīr*” pret kādu cilvēku vai cilvēku grupu, viņi nodrošinās ar „nepieciešamiem reliģijas postulātiem”, kas atļauj cīnīties pret cilvēkiem, kuri „nodevuši” islāmu. Tādējādi ekstrēmisti ieņem „tiesnešu” pozīciju un nav gatavi uz klausīt „apsūdzētā” argumentāciju. „*Takfīr*” pasludināšana ir līdzeklis, ar kuru cilvēkam/ cilvēku grupai var piespriest nāvessodu.

Diezgan plaši aplūkojot jēdziena „*džihāds*” lietojumu, šīs nodaļas nobeigumā var rasties jautājums – kāpēc Korānā ir sastopami pretrunīgi ājati par džihādu. Atbilde var būt ietverta vairākos aspektos. Pirmkārt, islāms gadsimtu gaitā regulēja gan privātu islāmticīgo dzīvi, gan attieksmi pret nemusulmaņiem specifiskās situācijās. Piemēram, attiecības starp musulmaņiem un jūdiem/kristiešiem vai musulmaņiem un elku pielūdzējiem. Ilustrācijai varētu kalpot no K.9:5, kuru savā grāmatā min pētnieks Dž. Espozito (J. Esposito): „*Un, kad Pasargātie mēneši garām, kaujiet piepulcētājus, kur vien tos rodāt, gūstiet un lenciet tos un uzglūniet tiem no jebkura slēpņa*”. Kritiķi izmanto šo tekstu, lai pierādītu, ka vardarbība ir islāma iedzimta īpašība. Tomēr ir nekorekti izmantot šo ājatu pret visiem nemusulmaņiem vai

---

zinājuši jau Mekā un Medīnā pirms hidžras. Kā noprotams, Musailima nebija musulmanis, bet gan monoteiskas mācības praviētis. Musailimas valsts bija Austrumu Jamamā. Skat. O. Большаков. *История Халифата. Ислам в Аравии 570-633*. Том 1. (Москва: Восточная Литература РАН, 2002), 183, 184.

²¹⁹ Op. cit., Николай Жданов, 77, (*džizja* „galvasnauda” - nodoklis, ko iekasēja no monoteistiem-nemusulmaņiem, kuri dzīvoja musulmaņu valstīs).

²²⁰ Ibid., Николай Жданов. *Исламская концепция миропорядка*. 77.

neticīgajiem, jo šie vārdi attiecas uz Mekas pagāniem, kas pārkāpa vienošanos un nemitīgi uzbruka musulmaņiem.”²²¹

Otrkārt, var minēt musulmaņu juristu specifisku miera un kara terminoloģiju izstrādi, proti, „islāma zeme” („*dāru al-islāmi*”), „vienošanos zeme” („*dār al-āḥz*”) un „kara zeme” („*dāru al-ḥarb*”) ²²², līdz ar to nospraužot robežu savās attiecībās ar nemusulmaņiem).

Treškārt, liela loma ir musulmaņu hermeneitikai, kas skaidro strīdīgus vai nesaprotamus ājatus. Musulmaņu reliģisko avotu interpretācijas jeb hermeneitikas ²²³ sakarā ir jāmin pētnieks I. Reuters (יצחק רייטר). Pretrunīgu ājatu problēmu pētnieks I. Reuters mēģināja izskaidrot ar vēsturiskās metodes palīdzību (ar vēsturisko metodi ir domāta „atcelto” un „atceļošo” ājatu pieeja; šīs metodes būtība ietverta tajā, ka katram ājatom ir savs dāvināšanas iemesls, laiks un apstākļi un ka vēlāks ājats atceļ agrāku ājatu) ²²⁴ (par musulmaņu hermeneitiku sīkāk sk. turpmāk), kā arī ir citas hermeneitiskās metodes.

Dažādo džihāda koncepciju sakarā jāmin ne tikai musulmaņu hermeneitikas principi, bet arī vēstures gaita. Musulmaņu jurisprudencu skolu džihāda un starptautisko attiecību interpretēšanas sakarā būtu jāizceļ, pēc pētnieka I. Reitera domām, „četri vēsturiskie posmi, kuros izmainījās iepriekšminēto jautājumu tiesiska interpretācija islāmā, ņemot vērā politisko situāciju. Pirmais vēsturiskais posms bija islāma izplatīšanās - šajā laikā nostiprinājās kara priekšstati par džihādu, lai islāms izplatītos visā pasaulē. Otrajā posmā apstājās visi iekarojumi un notika iekšējais lūzums musulmaņu pasaulē - šim periodam ir raksturīgs „guļošais džihāds” (džihāds ir karš, bet tikai teorijā). Trešais periods ilga apmēram 500 gadus, kura laikā Otomani īstenoja džihāda doktrīnu (šis periods sīkāk iedalāms divos posmos: Otomanu impērija sapulcināja musulmaņus no jauna zem centrālas valdības un

²²¹ Op. cit., Джон Эспозито, 215, (Korāns 9:5 tulkojums ir ņemts no *Korāna*, kura tulkojumu ir veicis U. Bērziņš, 129.).

²²² Daži juristi vēl atzīmē, ka eksistē kategorija „miera zeme” jeb „*dāru al-ṣṣullḥ*”.

²²³ Musulmaņu juridisko skolu dibinātāju uzskati darbā tiks minēti tikai kā ilustratīvi piemēri. Runājot par musulmaņu likumu, jāatzīmē, ka tam piemīt heteronomi-autonoms raksturs, proti, tas ir dievišķais likums, kuru Dievs devis cilvēcei no ārpusē, bet līdz galam tas noformēts racionālā interpretācijas procesā, kuru veica juristi (Korāns un Sunna ir musulmaņu tiesību heteronomie avoti). Citi divi autonomie musulmaņu jurisprudences avoti ir autoritatīvu likumdevēju vienprātīgais viedoklis (*al-idžmā'*) un spriešana pēc analogijas (*al-qīāsu*). Turpmāk musulmaņu jurisprudences tika iedalīta teorētiskajā (*al-uṣūlu*) un praktiskajā daļā (*al-fūrū'ū*). Sīkāk sk. A. Žuravskis, *Islāms*. 65-69.

²²⁴ יצחק רייטר. מלחמה, שלום ויחסים בינלאומיים באסלאם בן-זמננו: פתוות בנושא שלום עם ישראל. מכון ירושלים לחקר ישראל, 2008, 15, 16.

[Izaks Reuters, *Karš, miers un starptautiskas attiecības islāmā mūsdienās: fetvas par mieru ar Izraēlu*. Izraēlas izpētes institūts, 2008, 15., 16.].

viņiem izdevās izplatīties teritoriāli līdz XVII gs. beigām). Ceturtais periods sākās XIX gs. beigās un turpinājās XX gs. Šajā laikposmā attīstījās jauna starptautisko attiecību interpretācija šariatā. Mūsdienu musulmaņu interpretācijas mēģina sasaistīt viduslaiku musulmaņu tiesu ar jauno starptautisko realitāti un starptautisko tiesu.”²²⁵

Apkopojot informāciju par džihāda tēmu Korānā, var secināt, ka islāma pirmsākumos džihāds funkcionēja, pirmkārt, kā *ummas* paš aizsardzības līdzeklis un, otrkārt, kā cīņas mehānisms islāma izplatīšanai gan Arābijas pussalā, gan ārpus tās²²⁶, līdz ar to ieņemot svarīgu lomu jaunās reliģijas pirmajos tapšanas posmos²²⁷.

---

²²⁵ Ibid. יצחק רייטר, 29. [Izaks Reiters, 29.].

²²⁶ Op. cit., Николай Жданов, 75.

²²⁷ В. Бартольд, *Работы по истории ислама и арабского халифата*. (Москва: Восточная Литература, РАН, 2002), 100. (Pieci islāma pīlāri – 1) *al-šahādatu* – viena Dieva apliecinājums, 2) *al-šalātu* – piecas lūgšanas; 3) *al-zakātu* – žēlastības dāvanas, 4) *al-šawmu* – gavēnis un 5) *ḥadž* – svētceļojums uz Meķu. Daži uzskata, ka *džihāds* ir sestais islāma pīlārs, skat., piemēram, Кэрл Хилленбранд. *Крестовые походы. Взгляд с Востока. Мусульманская перспектива* (Москва – Санкт-Петербург: Диля, 2008), 100).

1.4. Džihāds Sunnā

Jēdzienu vārdnīca skaidro terminu *Sunna* sekojoši: „*Sunna* („paraža”, „prakse”, „likums” vai „nostāsts”) nozīmē rakstveidā fiksētas pravieša Muhammada darbības un izteikumus; tas ir otrs musulmaņu tradīcijas un tiesību avots pēc Korāna. *Sunna* sastāv no hadīsiem, kuri tika mutiski nodoti no paaudzes paaudzē, bet VII–IX gs. tika pierakstīti un apkopoti krājumos (pavisam ir seši ticami krājumi).”²²⁸ Starp Korānu un Sunnu pastāv atšķirības. Pirmkārt, Korānā runā un darbojas Allāhs, bet hadīsos – pravietis Muhammads. Tomēr ir apmēram simts t.s. „svēto hadīsu” („*al-aḥādīṭ al-qudsijjatu*”), kuros runā pats Allāhs, bet Allāha runa svētajos hadīsos netiek uztverta līdzvērtīgi Allāha vārdiem Korānā – svētie hadīsi nav salīdzināmi ar Korānu.²²⁹

Otrkārt, hadīsi, tāpat kā Korāns, ir obligāti izpildāmi, jo tie attēlo pravieša Muhammada dzīvi (Muhammada uzvedību: rīcības, domas, lēmumus par svarīgiem jautājumiem utt.), kas skaitās ideāls paraugs visiem musulmaņiem. Tomēr, kā raksta pētnieks B. Luiss (Б. Луис): „*hadīsi atšķiras no Korāna vienā svarīgā aspektā. Ja Korāns ir viens vienīgs un tā kanoniskais teksts nav apšaubāms, tad hadīsu ir ļoti daudz. Dažkārt hadīsi mēdz būt savstarpēji pretrunīgi, tie ir saglabājušies dažādos variantos, turklāt atsevišķas islāma autoritātes apšaubā daudzu hadīsu autentiskumu*”.²³⁰

Runājot par hadīsu raksturu vispār, A. Žuravskis (А. Журавский) apgalvo, ka: „*Sākotnēji hadīsiem lielākoties bija reliģiski juridisks raksturs. No tiem izrietēja tiesiskie un rituālie priekšraksti, rituālās tīrības noteikumi, nolikums par ēdienu, kā arī morāles un uzvedības normas ikdienas dzīvē. Pastāvēja arī vēsturiskie hadīsi, kuri vēstīja par pravieša Muhammada un viņa līdzgaitnieku dzīvi. Pamatojoties uz šiem hadīsiem, tika sastādītas tā dēvētās Karagājienu grāmatas par pravieša Muhammada karagājieniem*.”²³¹

Ņemot vērā A. Žuravskas piedāvāto hadīsu iedalījumu, var teikt, ka tos, kuri runā par džihādu (pēc al-Buḥarī un Muslima hadīsu krājumiem²³²), var attiecināt gan uz reliģiski juridisko, gan uz vēsturisko kategoriju. Šo klasifikāciju var skaidrot ar to, ka al-Buhari hadīsu krājumā ir gan „*Džihāda grāmata*”, gan „*Karagājienu grāmata*”. Pamatojoties uz A. Žuravskas rakstīto, „*Karagājienu grāmata*” ir pieskaitāma vēsturiskajiem hadīsiem, tomēr

²²⁸ Ю. Гаврилова и В. Емельянов, *Ислам. Карманный Словарь*. (Санкт-Петербург: Амфора, 2002), 102.

²²⁹ Op. cit., А. Журавский, 52.

²³⁰ Бернард Луис, *Ислам и Запад*. (Москва: Библиейско-Богословский Институт св. ап. Андрея, 2003), 75.

²³¹ Op. cit., А. Журавский, 52, 53.

²³² *Ṣaḥīḥ al-Buḥarī* un *Ṣaḥīḥ Muslim* ir divi no visticamākajiem hadīsu krājumiem. Tieši tie arī tiek izmantoti promocijas darbā. Op. cit., pēc А. Žuravskas, 53.

„*Džihāda grāmatu*” var klasificēt kā reliģiski-juridiskus hadīsus. Šāds dalījums skaidrojams ar „*Džihāda grāmatas*” un „*Karagājienu grāmatas*” saturu dažādību. Proti, „*Karagājienu grāmatas*” saturu veido stāstījumi par vēsturiskiem notikumiem, kuru lielākajā daļā ir pieminētas dažādas cīņas vai karagājienu (piemēram, „*Cīņa pie Badras*”, „*Cīņa pie grāvja*”, „*Cīņa pie Mutas*”, Mekas iekarošana, karagājienu uz kaimiņciltīm vai kaimiņpilsētām, pravieša Muhammada līdzgaitnieku nāve kaujas laukā u.c.).

Tajā pašā laikā „*Džihāda grāmatā*” uzmanība vairāk ir pievērsta reliģiskiem jautājumiem, proti: kur nokļūs *šahīdi* pēc pašupurēšanās; kurš kļūs vai nekļūs par *šahīdu*; par apbalvojumu tam, kurš karos un/vai cietīs Allāha ceļā; par darbiem Allāha ceļā; par cita cilvēka nogalināšanu (neatkarīgi no tā, vai viņš ir musulmanis vai ne); kā jāuzvedas pirms un pēc kaujas jeb džihāda; kurš var piedalīties kaujā jeb džihādā; norādes par cīņu jeb džihādu ar noteiktām tautām (ar romiešiem, jūdiem, turkiem un tautām, kuru reliģija ir politeisms); kā jāizturas pret ienaidnieku, ja viņš guļ; kā cīņā jeb džihādā jāizturas pret bērniem un sievietēm no nemusulmaņu vides; par kara būtību.

Neraugoties uz visu iepriekš sacīto, tomēr jāatzīmē, ka „*Džihāda grāmatā*” ir atrodami arī hadīsi ar citu kontekstu, kurus diezgan grūti viennozīmīgi attiecināt uz militāro vai garīgo džihādu (piemēram, 1175:2850²³³; 1178:2855²³⁴; 1182:2863²³⁵ vai 1199:2919²³⁶).

Garīgais džihāds var izpausties: labos darbos, kā arī ciešanās Allāha ceļā (1150:2792²³⁷; 1153:2801²³⁸; 1155:2803²³⁹), kļūstot par *šahīdu* (1165:2830²⁴⁰), pareizā gavēņa ievērošanā (1170:2840²⁴¹), piemēroti izturoties pret gūstekņiem (1241:3046²⁴²).

Jāpiebilst, ka paralēli uzbrūkošā un garīgā džihāda klasifikācijai pastāv arī cita, proti, mazā un lielā džihāda klasifikācija. Musulmaņu juristi paplašināja džihāda terminu, ietverot tajā mazā un lielā džihāda gradācijas²⁴³, lai gan atsevišķi darbi norāda, ka lielā un mazā

---

²³³ Op. cit., Сахих аль-Бухари, 470.

²³⁴ Ibid., Сахих аль-Бухари, 470.

²³⁵ Ibid., Сахих аль-Бухари, 471.

²³⁶ Ibid., Сахих аль-Бухари, 476.

²³⁷ Ibid., Сахих аль-Бухари, 460.

²³⁸ Ibid., Сахих аль-Бухари, 461.

²³⁹ Ibid., Сахих аль-Бухари, 462.

²⁴⁰ Ibid., Сахих аль-Бухари, 466.

²⁴¹ Ibid., Сахих аль-Бухари, 468.

²⁴² Ibid., Сахих аль-Бухари, 490.

²⁴³ Op. cit., Алексей Журавский, 93.

džihāda gradācījas sastopamas jau Sunnā²⁴⁴, proti, saskaņā ar hadīsu, jau pravietis Muhammads nošķīra mazo džihādu no lielā; „ar mazo džihādu pravietis Muhammads saprata tieši zobena džihādu un ar lielo – sirds un mēles džihādu²⁴⁵”.

Saskaņā ar pravieša vārdiem, lielais džihāds ir cīņa ar šaitānu cilvēka paša dvēselē, un šī džihāda mērķis ir daudz nozīmīgāks²⁴⁶ gan pašam cilvēkam, gan sabiedrībai kopumā; tas var tikt īstenots dažādos veidos (laba attieksme pret citiem cilvēkiem neatkarīgi no viņu izcelsmes, obligātas un papildu lūgšanas un/vai gavēņa veikšana, palīdzība bēdās nonākušajiem cilvēkiem utt.). Tieši lielais džihāds ir daudz grūtāk sasniedzams, jo tad notiek cilvēka cīņa ar savu ego/ar savu slikto sākumu²⁴⁷ (tikai ar iekšēja darba palīdzību notiek cilvēka pašpilnveide).

Džihāda izvērstākās nozīmes sniedz Ibn Hadžar al-Askalani: „(Ar džihādu²⁴⁸) tiek domāta piepūles lietošana cīņā ar neticīgajiem. Pats par sevi jēdziens džihāds tiek izmantots, lai apzīmētu tādus terminus kā cīņa ar savu dvēseli, cīņa ar šaitānu, kā arī cīņa ar netikļiem. Cīņa ar dvēseli izpaužas tajā, kas saistīts ar reliģisko priekšmetu mācīšanu, to izmantošanu praksē un šo zināšanu nodošanu citiem. Savukārt cīņā ar šaitānu džihāda būtība ir pretoties šaubīgajam, ar ko cilvēku iespaido šaitāns, un kaislībām, kuru apmierināšanu šaitāns dara viņam pievilcīgu. Ja piemin arī cīņu ar neticīgajiem, to var īstenot ar rokām, ar finansiālu palīdzību, ar mēli vai sirdi; un cīņa ar netikļiem notiek, pirmkārt, ar rokām, pēc tam ar mēli un pēc tam ar sirdi.”²⁴⁹

---

²⁴⁴ Ibid., Алексей Журавский, 93 raksta, ka *fakihī* (musulmaņu juristi) paplašināja jēdzienu „*džihāds*”. Piemēram, atšķirt *mazo džihādu* – karu ar neticīgajiem – sāka nošķirt no *lielā džihāda* – cīņas ar pašu grēkiem, garīgu pilnveidošanos. Savukārt, *Ислам Классический. Энциклопедия*. Сост. К. Королёв. (Москва: Эксмо; СПб: Мидград, 2005), 345 apgalvo, ka, saskaņā ar hadīsiem, jau pravietis Muhammads izmantojis *mazā* un *lielā džihāda* klasifikāciju. Ar *mazo džihādu* Muhammads saprot zobena džihādu, bet ar *lielo* – cilvēka pašpilnveidošanos, proti, sirds un valodas džihādu.

²⁴⁵ *Ислам Классический. Энциклопедия*. Сост. К. Королёв. (Москва: Эксмо; СПб: Мидград), 2005, 345, (par džihāda veidiem sk. lpp. 25).

²⁴⁶ Op. cit., М. Хайретдинов, 20.

²⁴⁷ Op. cit., М. Хайретдинов, 20.

²⁴⁸ Promocijas darba autores skaidrojošā piezīme.

²⁴⁹ Op. cit., Сахих аль-Бухари, 458. (Pie šī izvērsta jēdziena „*džihāds*” skaidrojuma jāpiebilst, ka tas nenozīmē vienīgi militāru cīņu. Runājot par karadarbību, jāatceras, ka piedalīšanās tajā, pamatojoties uz šariata, tiks attaisnota tikai tādā gadījumā, ja cilvēka nolūki ir taisnīgi un mērķi ir pareizi. Tajā pašā laikā jāievēro vairāki aizliegumi: nedrīkst nogalināt sirmgalvjus, sievietes, bērnus un kulta kalpotājus, bet ienaidniekus nedrīkst nogalināt ar uguns palīdzību).

Par džihāda būtību raksta R. Pīterss (R. Peters), norādot, ka tā raksturojums pravieša Sunnā ir formulējams šādi: „*daudzos hadīsos tiek uzsvērtā džihāda dievbijīgā darbība, kā arī balva par mocekļību, praktiskā un ētiskā kara būtība.*”²⁵⁰

Atgriežoties pie džihāda iedalījuma, jāmin, ka lielais džihāds ir obligāts visiem musulmaņiem, atšķirībā no mazā džihāda, kurā nav nepieciešams piedalīties visiem, kaut arī ir jāatbalsta karš, kas jau ir sācies, jo tas ir katra musulmaņa obligātais pienākums²⁵¹ (sk. al-Buḥarī hadīsu krājumu 1229:3004 no *Džihāda grāmatas*).

Ir daži hadīsi, kuros vienlaicīgi minēts gan garīgais, gan militārais džihāds vai ir nosaukti garīgā džihāda veidi (kā hadīsā 1149:2790) un militārais džihāds ir pieminēts īsi. Tāpat vietumis militārais džihāds ir pielīdzināts garīgajam džihādam. Tāpēc dažreiz grūti viennozīmīgi attiecināt hadīsus pēc to konotācijas attiecībā pret džihāda veidiem, jo tie savā ziņā pārklājas vai savstarpēji aizvieto viens otru (piemēram, hadīsi 1149:2790²⁵² un 1153:2801²⁵³).

Turklāt militārajam džihādam ir vēl viena interesanta šķautne - džihādā nepieciešamā uzvedība. Pēc pētnieka A. Guneša (A. Гюнеш) vārdiem: „*Pravietis Muhammads aizliedza ienaidnieku līķu ķermeņu apgānīšanu karalaukā (proti, ķermeņu graizīšanu, ausu un degunu nogriešanu, acu izduršanu utt.)* (sk. al-Buḥarī, *Mağazī*, 36). *Muhammads arī pavēlēja neteikt neko sliktu par nogalinātajiem ienaidniekiem un visiem spēkiem centās nepieļaut, ka tiek aizvainoti nogalināto pretinieku dzīvi palikušie tuvinieki un radi* (sk. *Tirmizī, Birr*, 51).”²⁵⁴

---

²⁵⁰ Op. cit., Rudolph Peters, 89.

²⁵¹ Роллин Армур, *Ислам и Христианство. Непростая История*. (Москва: Библейско–Богословский институт св. ап. Андрея, 2004), 62, 63. (Neraugoties uz to, ka promocijas darbā netiek aplūkota džihāda izpratne musulmaņu jurisprudencē, ir jāatzīmē vairāki svarīgi jēdzieni. „*Ja nemusulmaņi iebruka musulmaņu zemē („dāru al-islāmi”), tad ar fetvas (religiskie lēmumi) palīdzību tiek pasludināts džihāds pret neticīgajiem. Tas nozīmē, ka ikvienam musulmanim ir jāpiedalās karā (tas ir individuālais pienākums, kas saucas („farḍ al-‘aini”). Savukārt uzbrūkošais džihāds uz neticīgo zemes („dāru al-kufri”), lai pakļautu viņus šariatam, tiek uzsvērts kā kolektīvs pienākums („farḍu kefājatī”)*”). Sīkāk sk. Марк Сейджман, *Сетевые структуры терроризма*. (Москва: Идея-Пресс, 2008), 11.

²⁵² Op. cit., Сахих аль–Бухари, 460.

²⁵³ Ibid., Сахих аль–Бухари. 461.

²⁵⁴ Ахмет Гюнеш, *Некоторые размышления относительно понятия войны в исламском праве.// Ислам о терроре и акциях террористов-смертников*. (Москва: Новый Свет, 2005), 57. Šajā sakarā arī var minēt hadīsu 1072:2474 no „*Netaisnīgi iegūto grāmatas*”, ka nedrīkst apzagt un apgānīt līķus. Sk. Сахих аль–Бухари. *Достоверные предания из жизни пророка Мухаммада*. 414.

Turpinot iepriekšminēto tēmu, jāmin hadīss no al-Buḥarī: „...*Allāha bargais nosodījums par vienu no briesmīgākajām ļaunajām darbībām ar smagām sekām, no kurām nav glābiņa, skars to cilvēku, kurš būs izlējis cilvēka asinis bez tiesībām uz to.*”²⁵⁵

Šīs apakšnodaļas beigās vēlētos minēt vēl kādu hadīsu, kā arī dažādus viedokļus par tā ticamību. Līdz pat mūsdienām šis hadīss izraisa asas diskusijas musulmaņu teologu vidē.

Šī hadīsa ticamība varētu palīdzēt noskaidrot vairākas svarīgas lietas:

- vai jau pravietis Muhammads iedalīja džihādu mazajā un lielajā;
- vai ar mazo (jeb mazāk nozīmīgo) džihādu Muhammads saprata karu un ar lielo (jeb nozīmīgāko) džihādu pravietis saprata cilvēka garīgu pilnveidošanos.

Saskaņā ar mērenā virziena ēģiptiešu musulmaņu teorētiķa al-Ašmavī viedokli: „*Džihāds islāmā... pilnībā tiek noteikts ar pravieša hadīsu, kurš vērsās pie ticīgajiem pēc cīņas pie Badras: „Mēs atgriezāties no mazā džihāda uz lielo džihādu”. Karš pret ienaidniekiem, kurā briesmām tiek pakļautas dzīvības un īpašums, ir mazais džihāds no pareizā (ortodoksālā) islāma viedokļa. Savukārt patiesais lielais džihāds ir dvēseles pretošanās pārbaudījumiem, cilvēka paša rakstura un sliktu uzvedības noslieču pārvarēšana, ar mērķi celt [cilvēku] dabu un pieradināt savu garu pie dāsnuma.*”²⁵⁶

Tomēr Abu Zakarija ad-Dimaškī ad-Dumijatī savā grāmatā „*Книга джихада*” („*Džihāda grāmata*”) raksta, ka: „*Hadīss ar šādu tekstu: „Mēs atgriezāties no mazā džihāda uz lielo džihādu” ir safabricēts. Tas netika nodots ne ar vienu no muhadīsiem. Ibn Taimija raksta: „Hadīss, ka: „Mēs atgriezāties no mazā džihāda, un sākām lielo džihādu” ir izdomāts un nav nodots tālāk caur kādu zinātnieku, kuram ir zināšanas par Allāha sūtņa vārdiem, darbībām un viņa džihādu pret neticīgajiem (bezdievjiem). Faktiski, džihāds pret kafīriem (neticīgajiem)²⁵⁷ ir viens no lielākajiem darbiem. Tiešām, tā ir labākā brīvprātīgā pielūgsmē, kuru var veikt cilvēks.*”²⁵⁸

No abu pretējo viedokļu salīdzināšanas ir jāsecina, ka al-Ašmavī viedoklis ir tuvāk patiesībai.

---

²⁵⁵ А. Назаров, *Классификация Уголовно-Правовых Норм Хадисов по Институтам Уголовного Права.* // Вестник Национального Таджикского Университета. Научный журнал. Таджикский Национальный Университет. Серия Гуманитарных Наук. 3 (46). (Душанбе, 2008), 74.

²⁵⁶ „Священная война” в исламе: сущность, идеология, политическая практика. [skatīts: 24.01.2011.]. Pieejams internetā: <http://i-r-p.ru/page/stream-library/index-617.html>.

²⁵⁷ Promocijas darba autores skaidrojoša piezīme.

²⁵⁸ Op. cit., Абу-Закария ад-Дамашки ад-Думияти, 9. [skatīts: 24.01.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.imamtv.com/knigi/ibnnuhhas.pdf>).

Pirmkārt, pats pravietis Muhammads hadīsā (1238:3027²⁵⁹) teicis, ka karš ir apmāns. Cilvēks, kurš apgalvo, ka karam nav nekādas vērtības (vai cilvēks, kurš uzskata, ka strīdi jācenšas risināt miera ceļā līdz pēdējam), nevar definēt karu kā vislabāko īstas ticības izpausmi.

Otrkārt, izmantojot viņa dzīvesveidu kā argumentu, ar lielu varbūtību var pieņemt, ka pravietim Muhammadam nebija svešas askētiskas un garīgas prakses.²⁶⁰ Šādā veidā var secināt, ka pravietis Muhammads saprata visu karu bezjēdzību vai to mazāku vērtību attiecībā pret cilvēka garīgajiem pūliņiem pašpilnveidē, kā arī par būtiskāku uzskatīja cilvēku savstarpējo problēmu risināšanu ar prātu, sirdi un mēli, nevis ar kara palīdzību.

Runājot par šo hadīsu, problēma ir tajā, ka **daži** musulmaņu zinātnieki uzskata džihādu par kolektīvu pienākumu (pretstatā individuālajam) ([4]:95).²⁶¹ No šo argumentu apkopojuma izriet, ka pārsvarā musulmaņu zinātnieki uzskata, ka džihāds ir nevis kolektīvs, bet gan individuāls pienākums. Šādas zinātnieku domstarpības par tik akūtu jautājumu izraisa domstarpības arī musulmaņu vidū.

---

²⁵⁹ Op. cit., Сахих аль-Бухари, 487.

²⁶⁰ Kā raksta A. Masē (А. Массэ) savā grāmatā „Ислам”. (Москва: Наука, 1982), 28, 29: saskaņā ar tradīciju, Muhammads bija aizgājis uz alu Mekas rajonā, un pēc vairākiem gadiem pravietis sadzirdēja balsi (proti, atrodoties kalnos, viņš saņēma savu pirmo atklāsmi).

²⁶¹ *The Duty of Jihad*. 2010. 3. [skatīts: 29.04.2011.]. Pieejams internetā: http://century15.com/c15/PDFs/c15.020_The%20Duty%20of%20Jihad.pdf

1.4.1. Džihāda grāmata

„Džihāda grāmata”²⁶²:

Šajā grāmatā tiek aprakstīti džihāda paveidi, kā arī par karošanu paredzētais apbalvojums. Zemāk tiks uzskaitīti hadīsi, kas uzskatāmi parāda militārā un garīgā džihāda būtību.

Šīs apakšnodaļas struktūra būs šāda: vispirms pilnībā vai daļēji citēts hadīsu teksts vai tikai minēts to virsraksts; pēc hadīsu izklāstīšanas tiks veikts apkopojums. Jāatzīmē, ka dažiem tālāk minētajiem hadīsiem ir jaukts raksturs, proti, tos var attiecināt gan uz mazo (jeb militāro), gan uz lielo (jeb garīgo) džihādu.

Pirmā džihāda konotācija – militārais džihāds:

1. nodala

1146:2785. Tiek vēstīts, ka Abu Huraira (lai Allāhs ir ar viņu apmierināts²⁶³), teicis: „(Reiz) kāds cilvēks atnāca pie Allāha sūtņa un jautāja: „Norādi man uz tādu lietu, kura līdzinās džihādam””. (Vispirms pravietis teica: „Es (nevaru) nosaukt (tādu lietu”, bet pēc kāda laika) vaicāja: „Vai tu varēsi iet uz savu mošeju un (nepārtraukti lūgties bez apstājas, (kā arī nepārtraukti) gavēt, pārstāt gavēt pēc tam, kad džihāda dalībnieks dosies (karā)?””. (Atbildot viņam šis cilvēks) teica: „Kurš tad spēs (to darīt)?!”²⁶⁴

Savukārt Murata Kaja komentārs balstās arī uz šo hadīsu.²⁶⁵ Kad viens cilvēks jautāja pravietim par taisnīgu darbību, kas līdzinātos džihādam, Muhammads neatbildēja viņam

---

²⁶² Visi turpmāk minētie hadīsi no džihāda grāmatas pēc Sahiha al-Buhari nodotā. *Достоверные предания из жизни пророка Мухаммада*. Перевод с арабского В. А. Нирши. (Москва: Умма, 2004), 458-486.; „Džihāda grāmata ir dokuments, kas parāda musulmaņu kara koncepcijas attīstību iekarojumu perioda laikā pēc Muhammada nāves...”// См. D. Cook. *Understanding Jihad*. (Berkeley: University of California Press, 2005), 14.

²⁶³ Turpmāk, citējot hadīsus, šī frāze tiks izlaista. Arī blakus jēdzieniem „pravietis”, „pravietis Muhammads” vai „Muhammads” netiks minēta frāze „Salla-Allahu ‘aļai-hi va sallama” (ﷺ) jeb „Lai svētī un sveicina viņu Allāhs”.

²⁶⁴ Op. cit., Сахих аль-Бухари, 458.

²⁶⁵ Šo hadīsu min gan al-Buhārī, gan Muslims (šī hadīsa teksti al-Buhārī un Muslimam gandrīz neatšķiras). Muslims minēja šo hadīsu, sakot, ka jautājums par lietu, kas līdzinās džihādam, bija atkārtots divas vai trīs reizes un tikai pēc vairākkārtīgas iztaujāšanas pravietis Muhammads atbildēja, ka viņš nezina citu taisnīgo darbību, kas līdzinātos džihādam.

uzreiz, tomēr vēlāk pravietis teica: „*Kurš veic džihādu Allāha ceļā, līdzinās tam, kurš nemitīgi visās naktīs lūdzas un gavē...*”²⁶⁶

2. nodala.

1147:2786. Tiek vēstīts, ka Abu Said al-Hudri teicis: „*Reiz pravietim jautāja: „Ak, Allāha sūtni, kuri ir labākie no cilvēkiem?” Allāha sūtnis atbildēja: „Ticīgais, kurš cīnās Allāha ceļā, nežēlo ne pats sevi, ne sava īpašuma.” Ļaudis jautāja: „Bet pēc (viņa)?” Pravietis teica: „Ticīgais, kurš ir vienā no kalnu ielejām, bijājis Allāhu un atpestījis ļaudis no tā ļaunuma, (kuru tas viņiem var atnest).”*”²⁶⁷

Murata Kaja komentārs: šajā hadīsā pravietis Muhammads skaidro jēdziena „džihāds” nozīmi, proti, džihādu var veikt gan ar īpašumu, gan ar dvēseli. Allāhs apsola, ka iedos vairāk tiem cilvēkiem, kuri veic džihādu. Pētnieks M. Kaja raksta: „*Pravietis Muhammads arī teicis, ka, tiem, kuri upurē savu īpašumu Allāha ceļā, tiks dots 700 reižu*” (Tirmizī, Nasaī).²⁶⁸ Jāpiezīmē arī, ka džihāds ar savu īpašumu un dzīvi ir vissvarīgākais pielūgšanas veids Allāha acīs, kas ved cilvēku uz paradīzi.²⁶⁹

1148:2787. Tiek vēstīts, ka Abu Huraira teicis: „*Es dzirdēju, kā Allāha sūtnis teica: „Cilvēks, kas cīnās Allāha ceļā – bet Allāham ir zināms par to, ka tas, kas cīnās Viņa ceļā – līdzinās tam, kurš nepārtraukti lūdzas un gavē, un Allāhs ir galvojis par to, ka, ja cīnītājs viņa ceļā ies bojā, tad Viņš to ievēdīs paradīzē, (bet ja nē), tad Viņš to veiksmīgi atgriezīs atpakaļ ar balvu vai kara guvumu.”*”²⁷⁰

3. nodala Cīnītāju pakāpes Allāha ceļā.

1149:2790. No Abu Hurairas vārdiem tiek pārstāstīts, ka (reiz) Allāha sūtnis teicis: „*Tas, kurš tic Allāham un Viņa sūtnim, skaita lūgšanas un ievēro gavēni ramadāna laikā, ir tiesīgs (cerēt uz to, ka) Allāhs ievēdīs viņu paradīzē neatkarīgi no tā, vai (šāds cilvēks) ir cīnījies Allāha ceļā vai palicis uz tās zemes, kur piedzimis*”. (Viņa vārdus dzirdējušie) jautāja: „*Ak, Allāha sūtni, vai mums neiepriecināt ļaudis ar šo vēsti?*” Uz to pravietis atbildēja: „*Patiesi, paradīzē ir simts pakāpienu, kurus Allāhs ir sagatavojis cīnītājiem Allāha ceļā, un*

---

²⁶⁶ Мурат Кая, 250 хадисов с комментариями о нормах жизни мусульманина. Published by Murat Kaya at Smashwords, 2011, 275. [skatīts: 16.06.2012.]. Pieejams internetā: <http://www.smashwords.com/books/download/36842/1/latest/0/0/250-hadisov-s-kommentaryami-o-normahzhizni-musulmanina.pdf>

²⁶⁷ Ibid., Сахих аль-Бухари, 459.

²⁶⁸ Op. cit., Мурат Кая, 272.

²⁶⁹ Op. cit., Мурат Кая, 275.

²⁷⁰ Ibid., Сахих аль-Бухари, 460.

attālums no viena pakāpiena līdz nākamajam līdzinās attālumam no debesīm līdz zemei...”²⁷¹

4. nodaļa. Par (darbiem, ko veic) Allāha ceļā²⁷² no rīta un vakarā, un par to, ka jebkuram no mums vieta paradīzē ir (viņa) loka izmērā (labāk par šo pasauli un to visu, kas ir tajā) (1150:2792)).²⁷³

6. nodaļa. (Par apbalvojumu, kurš gaida) to, kurš cietīs Allāha ceļā (1153:2801)).²⁷⁴

11. nodaļa. Par to, kurš cīnās dēļ tā, lai augstāk par visu būtu Allāha vārds (1160:2810)).²⁷⁵

14. nodaļa Par tiem, kuri deva priekšroku džihādā, nevis gavēnim.

1164:2828. Tika paziņots, ka Anass bin Maliks teica: „Pravieša dzīves laikā Abu-Taļha nekad nav gavējis tāpēc, ka nemitīgi piedalījies kara gājienos, bet pēc pravieša nāves es nekad neesmu redzējis, ka viņš nebūtu gavējis, ja neskaita gavēņa pabeigšanas dienu („id al-fiṭr”) un upurēšanas dienu („id al-aḍḥa”).”²⁷⁶

15. nodaļa Bez tiem, kuri gāja bojā džihāda laikā, par šahīdiem kļūs septiņi (citi).

1165:2830. No Abu Hurairas vārdiem nodots, ka pravietis teicis: „Katrs musulmanis (kurš nomiris no) mēra, (kļūst) par šahīdu.”²⁷⁷

21. nodaļa. Tāda cilvēka cieņa, kurš sagatavojis karavīru vai aizvietojis viņu (rūpēs par viņa ģimeni).

1171:2843. Pēc Zaida bin Halida al-Džuhani vārdiem, tiek vēstīts, ka Allāha sūtnis ir teicis: „Tas, kurš sagatavojis karagājienā Allāha ceļā, pats piedalījies tajā, un tas, kurš aizvietojis šī gājiena dalībnieku viņa rūpēs (par viņa ģimeni), arī ir tajā piedalījies.”²⁷⁸

31. nodaļa Par to, kā kaujas laikā sievietes piensušas karotājiem ādas maisus ar ūdeni (1185:2881)).²⁷⁹

32. nodaļa Par to, kā sievietes kopušas ievainotos karagājienā laikā.

---

²⁷¹ Šis hadīss tiks citēts daļēji.

²⁷² Šeit tiek runāts par džihādu.

²⁷³ Šis hadīss netiks citēts darbā. Ibid., Сахих аль-Бухари, 460.

²⁷⁴ Šis hadīss netiks citēts darbā. Ibid., Сахих аль-Бухари, 461.

²⁷⁵ Šis hadīss netiks citēts darbā. Ibid., Сахих аль-Бухари, 464.

²⁷⁶ Ibid., Сахих аль-Бухари, 466. (Šajā hadīsā tiek runāts par brīvprātīgajiem, nevis obligātajiem gavēņiem).

²⁷⁷ Citiem vārdiem, tie tika pielīdzināti musulmaņiem, kas ir gājuši bojā par ticību, par tiem, kuriem Allāhs apsolījis paradīzi. Pie šahīdiem pieder vairākas cilvēku kategorijas: 1) cilvēki, kuri nomiruši no mēra; 2) cilvēki, kuri nomiruši no vēdera slimībām; 3) cilvēki, kuri nomiruši no plaušu karsoņa; 4) sievietes, kuras nomirušas dzemdībās; 5) cilvēki, kuri gājuši bojā ugunsgrēkā; 6) noslīkuši cilvēki; 7) cilvēki, kuri gājuši bojā zem ēku drupām; 8) cilvēki, kuri gājuši bojā cīņā par ticību.

²⁷⁸ Ibid., Сахих аль-Бухари, 469.

²⁷⁹ Šis hadīss netiks citēts darbā. Ibid., Сахих аль-Бухари, 472.

1186:2882. Tiek vēstīts, ka ar-Rubaiji bin Muaviza ir teicis: „*Parasti mēs piedalījāties karagājienos ar pravieti, pienesot (karavīriem) ūdeni, apkalpojot viņus un nogādājot Medīnā ievainotos un nogalinātos.*”²⁸⁰

34. nodala *Par godu kalpot karagājiena laikā (1189:2889).*²⁸¹

42. nodala *Par to, kas bija teikts par cīņām ar romiešiem (1200:2924).*²⁸²

43. nodala. *Par kauju ar jūdiem (1201:2959).*²⁸³

44. nodala *Par kauju ar turkiem (1203:2928).*²⁸⁴

45. nodala. *Allāham adresēts lūgums par to, lai Viņš novestu daudzdievjus pie sakāves un sabrukuma (1204:2933).*²⁸⁵

52. nodala.

1215:2962, 2963. Tika vēstīts, ka Mudžaši ir teicis, ka: „*(Savā laikā) mēs ar savu brāli atnācām pie pravieša, kuram es biju teicis: „Pieņem no mums zvērestu par to, ka mēs veiksīm hidžru”. Pravietis teica: „Hidžras laiks ir pagājis”. Es jautāju: „Tad ar kādu lietu mēs varam dot (tev) zvērestu?” Viņš atbildēja: „Ar (to, ka Jūs ticēsiet) islāmam un (piedalīsieties) džihādā.*”²⁸⁶

65. nodala. *(Piedalīšanās) džihādā ar vecāku atļauju.*

1229:3004. Tiek vēstīts, ka Abdullahs bin Amrs ir teicis: „*(Reiz) pie pravieša atnāca kāds cilvēks un lūdza viņam atļauju piedalīties džihādā. (Pravietis) jautāja: „Bet vai tavi vecāki ir dzīvi?” Šis cilvēks teica: „Jā”. (Tad pravietis teica: „Tad atdod visus savus spēkus (džahid) viņiem!*”²⁸⁷

69. nodala. *(Vai ir pieļaujams uzbrukt) guļošiem (ienaidniekiem, kā rezultātā var nejauši) ciest bērni?*²⁸⁸

1233:3012. Tiek vēstīts, ka as-Sab bin Džassama ir teicis: „*...Vai ir pieļaujams uzbrukt guļošiem daudzdievjiem, kā rezultātā var ciest viņu sievietes un bērni, (uz ko) viņš (pravietis*

---

²⁸⁰ Ibid., Сахих аль-Бухари, 472.

²⁸¹ Šis hadīss netiks citēts darbā. Ibid., Сахих аль-Бухари, 473.

²⁸² Šis hadīss netiks citēts darbā. Ibid., Сахих аль-Бухари, 476.

²⁸³ Šis hadīss netiks citēts darbā. Ibid., Сахих аль-Бухари, 476.

²⁸⁴ Šis hadīss netiks citēts darbā. Ibid., Сахих аль-Бухари, 477.

²⁸⁵ Šis hadīss netiks citēts darbā. Ibid., Сахих аль-Бухари, 477.

²⁸⁶ Ibid., Сахих аль-Бухари, 481.

²⁸⁷ Ibid., Сахих аль-Бухари, 485. Darbības vārdam „*džahid*” ir vienāda sakne ar vārdu „*džihāds*”. Tādējādi balva par godbijības izrādīšanu attiecībā pret vecākiem var būt lielāka par balvu nekā par piedalīšanos džihādā.

²⁸⁸ Šis hadīss tiks citēts daļēji. Ibid., Сахих аль-Бухари, 486.

Muhammads) atbildējis: „Viņi pieder pie viņu skaita”. Vēl es esmu dzirdējis, ka viņš teica: „Saudzējams var būt tikai tas, kas pieder Allāham un Viņa sūtnim”.²⁸⁹

Šo neviennozīmīgo un strīdīgo hadīsu kontekstā drīkst ņemt, piemēram, imāma Abu Zakarijas bin Šarafa an-Navavi rakstīto grāmatā „*Сады Праведных*” („*Taisnīgo Dārzi*”). Imāms Abu Zakarijas bin Šarafa an-Navavi raksta: „Tika paziņots, ka Aiša (lai Allāhs ir apmierināts ar viņu) teica: „Izņemot tos gadījumus, kad Allāha sūtnis (ص) piedalījās karā Allāha ceļā, viņš nekad un nevienu nesita ar savu roku, nesita sievietes un kalpus un, lai vai kādus aizvainojumus viņam nodarīja, viņš nekad neatriebās (par sevi) tiem, kuri to darīja, ja vien līdz ar to netika pārkāpti Allāha aizliegumi, jo šādos gadījumos viņš atriebās par Allāhu” (Muslims).²⁹⁰

70. nodaļa. *Bērnu nogalināšana karā.*

1234:3014: „Pēc Abdullaha bin Umara vārdiem tiek vēstīts, ka tad, kad vienā pravieša karagājiena laikā tika atrasta nogalināta sieviete, Allāha sūtnis izteica savu nosodījumu sievietes un bērnu nonāvēšanai.”²⁹¹

74. nodaļa. *Karš ir apmāns.*

1238:3027. Pēc abu-Hurairas vārdiem, (reiz) pravietis teicis: „Ies bojā hosrojs, un nebūs cita hosroja pēc viņa, un noteikti ies bojā imperators, un nebūs imperatora pēc viņa, bet viņu dārglietas tiks sadalītas Allāha ceļā”.²⁹²

Džihāda otrā konotācija – garīgais džihāds:

4. nodaļa *Par darbiem, kurus veic Allāha ceļā*²⁹³ *no rīta un vakarā, kā arī par to, ka vieta ikvienam no jums paradīzē (viņa) loka izmērā (labākā par šo pasauli un par visu, kas ir tajā).*

1150:2792. Tiek vēstīts, ka, pēc Anasa bin Malika vārdiem, pravietis ir teicis: „Tiešām (darbi, kuri tiek veikti,) Allāha ceļā no rīta un vakarā, ir labāki par šo pasauli un par visu, kas ir tajā.”²⁹⁴

6. nodaļa. *(Par apbalvojumu, kuru saņems) tas, kurš cietīs Allāha ceļā* (1153:2801).²⁹⁵

7. nodaļa. *Par to, kurš tiks ievainots Visuvarenā un Vislielākā Allāha ceļā* (1155:2803).²⁹⁶

15. nodaļa. *Izņemot tos, kuri gājuši bojā džihāda laikā, par šahīdiem kļūs arī septiņi citi.*

²⁸⁹ Ibid., Сахих аль-Бухари, 486.

²⁹⁰ Абу Закария бин Шараф ан-Навави, *Сады Праведных*. (Москва: Умма, 2007), 279.

²⁹¹ Ibid., Сахих аль-Бухари, 486. Ir runa par to, ka viņiem nevajag nodarīt kaitējumu, ja viņi nepiedalās karadarbībā.

²⁹² Op. cit., Сахих аль-Бухари, 487. (Hosrojs ir persiešu ķēniņu tituls).

²⁹³ Šeit tiek domāts džihāds.

²⁹⁴ Ibid., Сахих аль-Бухари, 460.

²⁹⁵ Šis hadīss netiks citēts darbā. Ibid., Сахих аль-Бухари, 461.

²⁹⁶ Šis hadīss netiks citēts darbā. Ibid., Сахих аль-Бухари, 462.

1165:2830. Tiek vēstīts, pēc abu-Hurairas vārdiem, ka pravietis ir teicis: „*Katrs musulmanis, kurš ir nomiris no mēra, kļūst par šahīdu.*”²⁹⁷

20. nodala. *Gavēņa ievērošanas priekšrocība Allāha ceļā.*

1170:2840. Tiek vēstīts, ka abu-Saids teicis: „*Es esmu dzirdējis, ka pravietis teica: „Allāhs novērsīsies no tāda cilvēka vaiga, kurš vienu dienu gavējis Allāha ceļā uz septiņdesmit (ceļa) gadiem.*””²⁹⁸

77. nodala. *Gūstekņu atbrīvošana.*

1241:3046. Tiek vēstīts, pēc Abu Musas vārdiem, ka Allāha sūtnis ir teicis: „*Atbrīvojiet to, kas cieš grūtības – runājot par gūstekņiem –, pabarojiet izsalkušo un apciemojiet slimo.*”²⁹⁹

Apkopojošot citēto hadīsu tematiku, var secināt:

1. „*Džihāda grāmatā*”, runājot par džihāda izpausmi, ir atzīmējami vairāki tā paveidi, proti:

1.1. džihāds ir labākais līdzeklis, kā cilvēks var kalpot Allāham;

1.1.1. džihāds, kas aprakstīts hadīsos, norāda, pret ko (un kuros apstākļos) ir jācīnās musulmaņiem (pret romiešiem, bizantiešiem, jūdiem vai turkiem);

1.2. daži hadīsi (piemēram, par bērnu un sievietu nogalināšanas atļauju vai aizliegumu) ir pārāk sarežģīti un strīdīgi, lai būtu iespējams viennozīmīgi secināt džihāda traktējumu tajos. Tieši tāpēc strīdu gadījumā musulmaņi izmanto hadīsu komentārus;

1.3. par nāvi Allāha ceļā ir apsoltā paradīze (un *šahīda* tituls) nākamajā dzīvē;

1.4. sievietu piedalīšanās militārajā džihādā bija netieša (viņas aprūpēja ievainotos un veica blakusdarbus);

2. džihāds kā dvēseles pūliņi (un šī džihāda izpausme nav mazāka par militāro džihādu; par garīgo džihāda veicēju dēvē cilvēku, kurš lūdzas, gavē un labsirdīgi izturas pret citiem). Šeit gribētos atgādināt, ka šīs īpašības var tikt piedēvētas pirmkārt tieši sūfijiem (viņi vispirms uzsvēra garīgo un askētisko džihādu³⁰⁰).

²⁹⁷ Ibid., Сахих аль-Бухари, 466.

²⁹⁸ Ibid., Сахих аль-Бухари, 468. (Šeit tiek runāts par brīvprātīgu gavēni džihāda laikā vai brīvprātīgu gavēni, kura mērķis ir saņemt no Allāha apbalvojumu).

²⁹⁹ Ibid., Сахих аль-Бухари, 490.

³⁰⁰ Тор Андре, *Исламские мистики*. (Санкт-Петербург: Евразия, 2003), 63–100.

1.4.2. Karagājienu grāmata

Karagājienu grāmata³⁰¹:

Pirms ķerties klāt karagājienu grāmatā aprakstītās informācijas aplūkošanai, jānorāda ka promocijas darbā vispār un dotajā apakšnodaļā izmantoti al-Buhārī un Muslima hadīsu krājumi, kuri sniedz informāciju par pravieša Muhammada, kā arī viņa līdzgaitnieku dzīvi, tostarp arī par gājienu un cīņām, kurās viņi piedalījās. Uz šo hadīsu pamata tika sastādītas *Karagājienu grāmatas* par pravieša Muhammada un viņa domubiedru karagājiem³⁰², kurus viņi veica savas dzīves gaitā. *Karagājienu grāmatās* tika aprakstītas galvenās kaujas un karagājienu, kuros piedalījās musulmaņi, kā arī notikumi, kas risinājušies šo cīņu gaitā.

Šīs apakšnodaļas struktūra ir šāda: tiks citēts spilgtākā hadīsa teksts no *Karagājienu grāmatas* Šaḥīḥ al-Buhārī izklāstā, kas runā par džihāda kā kaujas uztveri, un pēc šī hadīsa tiks minēts vēl viens hadīss no Šaḥīḥ Muslimā, savukārt pēc tam veikts apkopojums par iepriekšējām apakšnodaļām.

Jāatzīmē arī, ka apakšnodaļa par *Karagājienu grāmatas* saturu ir īsa, jo pārsvarā tā satur sausu informāciju par pravieša Muhammada un viņa līdzgaitnieku karagājiem. Pārbaudot visus hadīsus no Šaḥīḥ al-Buhārī grāmatas, jāsecina, ka tikai viens hadīss, kas citēts tālāk, atbilst promocijas darba tēmai.

1542:4054: Tiek vēstīts, ka Džabirs bin Abdullahs ir teicis: „(Cīņas) dienā (pie Uhudas) kāds cilvēks jautāja pravietim: „Saki man, kur es nokļūšu, ja mani nogalinās?” Viņš (pravietis Muhammads) atbildēja: „Paradīzē”. Un tad (šis cilvēks) izmeta dateles, ko turēja rokā, (metās cīņā) un cīnījās, līdz gāja bojā.”³⁰³

Šis hadīss ietver sevī gan garīgo džihādu (jeb cilvēka drošsirdību), gan militāro džihādu (cilvēka piedalīšanās karā). Uzskatu, ka Sunnā bieži vien garīgais un militārais

³⁰¹ Visi tālāk citētie hadīsi ir no *Karagājienu grāmatas*, Op. cit., Сахих аль–Бухари, 599-656.

³⁰² Op. cit., А. Журавский, 53.

³⁰³ Op. cit., Сахих аль–Бухари, 608. (Piemēram, al-Buhārī hadīsu krājumā, „Galvas naudas nodokļa un samierināšanas grāmata” tiek minēts hadīss 1280:3166, kurā teikts: „Tas, kurš nogalinājis mu'ahadu, nesaodīs paradīzes aromātu”.) Mu'ahads ir cilvēks-nemusulmanis, kurš dzīvo musulmaņu teritorijā, pamatojoties uz līgumu, kā arī maksā galvas naudas nodokli (džizju). Сахих аль–Бухари. Достоверные предания из жизни пророка Мухаммада. 506. Jāpiebilst, ka hadīsā 1542:4054 pravietis Muhammads, sakot karavīram, ka viņš nokļūs paradīzē, redzēja šī karavīra vaļsirdīgumu, jo citā hadīsā (4923) pravietis Muhammads teica, ka gan cilvēks, kurš gāja bojā, gan zinātnieks (ulem), gan cilvēks, kurš dod žēlastības dāvanu, nokļūs ellē, jo viņi rīkojās nevis Allāha dēļ, bet sevis dēļ. Šī hadīsa skaidrojums ir sekojošs: galvenais cilvēku rīcībā ir vaļsirdīgums. Šo hadīsu (atrodams sadaļā „Tie, kuri cīnās par slavu un popularitāti”) minēja Muslims. Sīkāk sk. *Muntakhab Ahādīth sadaļu Sahih Muslim*. Compiled by H. M. M. Y. Kandhlavi. New Delhi: Farid Book Depot, n. d., 547.

džihāds ir savstarpēji saistīti (taču karalaukā no karavīriem tiek prasīta drošsirdība un rezultātā ir iespējama pašupurēšanās).

Vēl viens hadīss Ṣaḥīḥ Muslimā ar numuru 1196 (par zvērestu [būt uzticīgam] islāmam, [piedalīties] džihādā un [darīt] labo,,): „*Nodod, ka Mudžašī ibn Mas'uda teica: „Pēc [Mekas] iekarošanas es atvedu savu brāli Abu Ma'badu pie Allāha sūtni un teicu: „Ak, Allāha sūtni, pieņem viņa zvērestu, [ka viņš] pārvāksies pie tevis. [Uz šiem vārdiem pravietis] teica: „Pārvāksšanās [laiks] tiem, [kuri gribēja pārvākties] beidzas”. Es jautāju: „Tad kādu zvērestu tu pieņemsi no viņa?”. Viņš teica: „[Zvērestu, ka viņš paliks uzticīgs] islāmam, [piedalīsies] džihādā un [darīs] labo”... .*”³⁰⁴

Arī dotajā hadīsā pravietis Muhammads min nepieciešamību piedalīties džihādā kopā ar labo darbu veikšanu; cik var saprast, šajā hadīsā runa ir par militāro džihādu/piedalīšanos karagājienos un, iespējams, ar „labiem darbiem” ir domāts garīgais džihāds.

Papildus šie hadīsi pieskaras ārkārtīgi svarīgam un ļoti plašam islāma teoloģijas jautājumam, kas darbā netiek aplūkots, t.i., nolūka izpratnes jautājumam (arāb. "nijja") – ar kādu nolūku cilvēks veic kādu darbību? Tieši cilvēka nolūks jeb mudinošais motīvs ir svarīgs gan džihāda, gan šahīdisma tematikā, gan vispār ikdienas dzīvē.

Secinājumi par džihādu „Džihāda grāmatā” un „Karagājienu grāmatā”:

Pēc šīs apakšnodaļas izklāsta ir jāveic daži apkopojoši secinājumi. Pirmā secinājuma kontekstā jāatsaucas uz mūsdienu pētnieka M. Hairetdinova rakstīto: „*Protams, rīkoties tāpat kā pravietis un viņa līdzgaitnieki, musulmaņi diez vai kādreiz varēs, tomēr vajadzētu saprast, ka viņi izmantoja dažādus džihāda paņēmienus, ņemot vērā savu laikmetu, neliekot pirmajā vietā karadarbību; tieši pretēji - pēc iespējas jebkādā veidā izvairījās no tās.*”³⁰⁵

Sunnā nav norāžu par to, ka musulmaņiem jāizturas cietsirdīgi pret cittautiešiem vai jānogalina nemusulmaņi (kaut ir, kā tika minēts agrāk, neviennozīmīgi hadīsi, kuru korekta interpretācija pieprasa izmantot hadīsu komentārus). No iepriekš sacītā arī izriet, ka ar musulmaņiem vispirms jāmēģina vienoties ar miera līdzekļu palīdzību nevis ar karu. Savukārt karš ir neizbēgams tikai tad, ja visi pārējie līdzekļi ir izmēģināti un apstākļi apdraud pašus musulmaņus.

³⁰⁴ *Сахих Муслим*. Краткое изложение, составленное имамом аль-Мунзири. Пер. В. А. Нирша. Москва: Умма, 2011, 488.

³⁰⁵ Op. cit., М. Хайретдинов. 28.

Šīs nodaļas apkopojošā tabula par *militāro* un *garīgo* džihādu:

1. tabula

Džihāda raksturojums Korānā un Sunnā

Džihāds Korānā un Sunnā	Džihāda raksturojums
<p style="text-align: center;">Džihāds Korānā</p>	<p>Jāatceras, ka Korānā ir sastopami pretrunīgi ājati par džihādu. Tomēr, neraugoties uz to pretrunīgumu, Korānā džihāds vairāk izpaužas kā aizsardzības, nevis uzbrukuma līdzeklis (piemēram, 2:190–193; 16:125; 60:8 utt.). Strīdīgu vietu gadījumā jāskatās, kas vēstīts <i>tafsīrā</i> jeb Korāna komentāros.</p>
<p style="text-align: center;">Džihāds Sunnā (vispārīgi), kā arī džihāds „džihāda grāmatā” un „karagājienu grāmatā”</p>	<p>Jāatceras, ka arī Sunnā kopumā ir sastopami pretrunīgi hadīsi par džihādu. Arī šādā gadījumā jāskatās, kas par konkrēto rakstu vietu teikts <i>muhadīsu</i> jeb musulmaņu zinātnieku komentāros.</p> <p>1) „<i>Džihāda grāmatā</i>”: dažreiz džihāds ir nepieciešams kara līdzeklis (parasti papildinot ar norādi, pret ko jācīnās) un dažreiz – kā dvēseles pūliņi. Daži hadīsi, kuros tiek runāts par džihādu, nav viennozīmīgi uztverami, tāpēc nepieciešams izmantot musulmaņu zinātnieku komentārus.</p> <p>2) „<i>Karagājienu grāmatā</i>”: šī grāmata nevar kalpot par izcilu piemēru, kurā iespējams saskatīt džihāda būtību. Tomēr no viena citētā hadīsa var secināt, ka garīgais un militārais džihāds bieži ir viena veseluma divas daļas.</p>

1.5. Džihāda priekšstati šīsmā

Par šītu³⁰⁶ priekšstatiem par džihādu literatūra pārsvarā sarakstīta persiešu (vai arābu) valodā³⁰⁷. Ir arī diezgan daudz literatūras krievu valodā. Neskatoties uz to, ka sunnītu un šītu uzskati par islāmu vairākos postulātos nesakrīt, tomēr var teikt, ka šītu priekšstati par džihādu ir tādi paši kā sunnītiem.

Pirmkārt, ir jāatzīmē džihāds pret *nafsu*.³⁰⁸ Imāms Sadiks ir teicis: „*Reiz Allāha pravietis (ص) sūtījis ceļā karaspēku. Pēc viņu atgriešanās vērsoties pie viņiem, Muhammads teicis: „Es pateicos tai grupai, kura veikusi mazo džihādu, bet lielais palika aiz tā”*. Viņam jautāja: „*Ak, Allāha sūtni! Ko nozīmē lielais džihāds?*” Viņš atbildēja: „*Lielais džihāds ir svētā cīņa pret nafsu.*”³⁰⁹ Tātad cilvēka cīņa pret savas dvēseles zemākās daļas netikumīgajām vēlmēm, sava rakstura sliktajām iezīmēm vai grēcīgu rīcību ir lielais džihāds. Citiem vārdiem sakot, tā ir cilvēka uzvara pār savas būtības netikumību jeb sliktā spēka izdzīšana no savas patības un esamības.³¹⁰

Savukārt Hatami Ardabeli piemin citus hadīsus, kas vēsta par lūgšanu, tostarp arī hadīsus, kuros vēstīts par džihādu. „*Allāhs dos savu galvojumu (...): tam, kurš Allāha dēļ veiks džihādu, jo Dievs ir viņa aizbildnis, kamēr viņš nekritīs kā mocekļis un nenokļūs paradīzē...*”³¹¹

Vēl viens hadīss, kas vēsta par džihāda svarīgumu: „*Abdalla ibn Mas‘uds vēstījis: „Reiz es jautāju dārgajam pravietim (ص) par vislabāko darbu Allāha priekšā. Pravietis (ص) atbildēja: „Savlaicīga lūgšana”. Es jautāju: „Un vēl?”*. Viņš atbildēja: „*Laba attieksme pret*

---

³⁰⁶ „Runājot par šītiem, nevar nepieminēt grupu šī virziena ietvaros - politiski-religioso kustību gulāti jeb „galējie šīti”. Galējie šīti izveidojās Abasīdu kalifāta laikā. Viņi dievišķoja Alī Ibn Abū-Tālibu un viņa pēctečus. Šīs sektas dažādās formās attīstīja sākotnējam islāmam svešas idejas, piemēram, inkarnāciju jeb iemiesošanu un dvēseles noņemšanu. Daudzas tautas sacelšanās, sākot ar VII gs. un sevišķi IX-X gs. notika mēreno vai galējo šītu un ismailītu valdības laikā”. Sīkāk sk. Op. cit., Илья Петрушевский, *Ислам в Иране в VII-XV веках*, 293-327. Skaidrs, ka galējo šītu jaunās reliģiskās idejas nevarēja neizraisīt asu kritiku gan no sunnītu, gan no pašu (mēreno) šītu puses. Šis teoloģiskais strīds dažreiz varēja izraisīt asins izliešanu.

³⁰⁷ Tomēr tas, ko promocijas darba autorei izdevās atrast krievu valodā, bija „*Komentāri par 40 Imāma Homeinī hadīsiem*” („*Комментарии к 40 хадисам Имама Хомейни*”).

³⁰⁸ *Nafs* ir zemākā cilvēka dvēseles daļa, kas tiecas pēc grēka, ir pakļauta kaislībām u.tml.

³⁰⁹ *Комментарии к 40 хадисам Имама Хомейни*. Москва, 2010, 10. [skatīts: 29.04.2011.]. Pieejams internetā: http://fa.moscow.icro.ir/%5Cuploads%5c121_195_40hadis.pdf.

³¹⁰ *Ibid.*, *Комментарии к 40 хадисам Имама Хомейни*, 11.

³¹¹ Šis hadīss netiek minēts pilnībā. *40 Хадисов Хатами Ардабели. Из серии сокровенное слово. Сорок хадисов о молитве. 2*. [skatīts: 29.04.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.al-shia.org/html/ru/pdf/1.pdf>.

vecākiem". *Es jautāju atkal: „Un vēl?”. Praviētis atbildēja: „Džihāds – vismīļākās darbības Dieva acīs ir lūgšana, labdarība un džihāds.”*³¹²

Vēsturiski skatoties uz šiītu moceklības un džihāda uztveri, var atzīmēt viduslaiku šiītu grupas³¹³, proti, ismailītus un nizarītus jeb asasīnus. Pētnieks M. Roščins (M. Рощин) raksta: *„Islailītiem un nizarītiem/asasīniem bija savdabīgi priekšstati par džihādu; nizarītus jeb asasīnus sauca par politiskiem slepkavām, jo viņi „risināja politiskas problēmas” ar publiskas slepkavības palīdzību (mošejā, galmā utt.)*”³¹⁴ Tāda drošsirdības un bieži vien pašupurēšanās apzināta demonstrācija šiītu sabiedrībā aizvien vērojama arī mūsdienās (piemēram, Huseina nāves piemiņas dienā jeb *Ašurā* sēru procesijas dalībnieki šausta, griež un sakropļo sevi). Par moceklības svarīgumu šiītu aprindās pētnieks G. Mirskis raksta, ka: *„Šiītu moceklības koncepcijas kodolu nosaka piemiņa par Huseinu un Kerbelu, kas simbolizē uzticību imāmiem un cīņas pienākumu par taisnību pret tirāniju*”³¹⁵ Šādā veidā šiītu dzīves paraugi ir ceturtais imāms ‘Alī un viņa dēli Hasans un Huseins – viņu dzīve ir labākais piemērs, kādam jābūt īstajam musulmanim un kāda nāve ir labāka.

Runājot par šiītu (militārā) džihāda un pašupurēšanās izpratni mūsdienās, var minēt vienu no galvenajām šiītu radikālajām organizācijām *„Hizballa”*, kurai šie fenomeni ir raksturīgi. *„Hizballa”* locekļu ideoloģijas pamats: saprast džihādu kā pastāvīgu gatavību upurēt savu dzīvi Allāha vārdā par islāma un musulmaņu zemju aizstāvību.³¹⁶ Sistemātiski džihāda koncepciju *„Hizballa”* izpratnē izklāstījis šeihs Šafiks Džradi, kurš pats ieņem augstu posteni šajā organizācijā. Šeihs Šafiks Džradi izdarīja kopsavilkumu par *„Hizballa”* izpratni par džihādu. Viņš apgalvo, ka: *„džihāda koncepcijas ietver sevī trīs aspektus: 1) Pirmais džihāda koncepcijas aspekts izriet no islāma Korāna mantojuma (īpaši no tā tapšanas laika, kad notika islāma konsolidācija Arābijas pussalā), 2) šis periods ir ļoti svarīgs „Hizballa” un atvasināts no Kerbelas cīņas un imāma Huseina moceklības. Kerbela šiītu apziņā ir cīņas*

³¹² Ibid., 40 Хадисов Хатами Ардабели, 3.

³¹³ Šīs grupas ir nodalījušās no šiīisma un islāma ietvaros pārvērtušās par sektām.

³¹⁴ М. Рощин, *Маршалл Дж. С. Ходжсон. Орден Ассасинов. Борьба ранних низаритов исмаилитов с исламским миром.* Восток. Афро-Азиатские Общества: История и Современность. N 1. Москва, 2007, 201, 202, 203. [skatīts: 25.05.2011.]. Pieejams internetā: <http://dlib.eastview.com/serachresults/article.jsp?art=19&id=11724093>.

³¹⁵ Г. Мирский, *Исламский фундаментализм, сунниты и шииты.* Мировая экономика и международные отношения. N 9. Москва. Сентябрь, 2008. 4. [skatīts: 25.05.2011.]. Pieejams internetā: <http://dlib.eastview.com/searchresults/article.jsp?art=61&id=19091654>.

³¹⁶ Martin Kramer, *Hizbullah: The Calculus of Jihad.* University of Chicago Press. 1993, 28. [skatīts: 25.05.2011.]. Pieejams internetā: <http://scholar.harvard.edu/martinkramer/files/calculus.pdf>. (Runājot par sevis upurēšanu islāma aizstāvības kontekstā, tajā drīkst saskatīt arī garīgo džihāda būtību).

simbols starp ļauno un labo, un 3) tautas, kas cīnās par atbrīvošanu pret eiropiešu koloniālisma spēkiem.”³¹⁷ Kā norāda šeihs, „Korāns apraksta daudzus džihāda notikumus saistībā ar islāma izplatību un cīņu pret neticīgajiem. Piemēram, Korāns 22:77: „Ak, ticīgie! Klanieties un zemojieties, un kalpojiet savam Kungam, un dariet labu-rasi, jums veiksies”. Korāns arī uzsver, ka Dievs radīja cilvēku, lai viņš smagi strādātu. Šādā veidā cilvēka dzīve uz zemes var būt rezultatīva: „Mēs cilvēku radījām pūliņiem” (K. 90:4).”³¹⁸ Faktiski, kā secina šeihs, „Korāns skaidro, ka ieiešana debesīs ir iespējama atkarībā no cīņas Allāha ceļā: „Vai esat iedomājušies, ka ienāksiet Dārzā, kamēr Dievs vēl nav atpazinis tos no jums, kas pūlējušies, un atpazinis pacietīgos?” (K.3:142).”³¹⁹

Runājot par garīgā džihāda funkciju, īpaši jāatzīmē pētnieku H. Hašana (H. Khashan) un I. Musavi (I. Mousawi) rakstītais, proti, ka garīgais džihāds spēlē svarīgu lomu musulmaņu (sabiedrības) saliedēšanā (garīgā džihāda svarīguma sakarā pētnieki min pravieša Muhammada izteikumu: „Cilvēki, kuri veica mazo džihādu un lielais džihāds gaida viņus... džihāds ar sevi” (cit. pēc Kasīma, 44)).”³²⁰

Beigās šeihs Šafīks Džradi raksta, ka: „„Hizballa” organizācijas priekšstati par džihādu izriet no šajā apakšnodaļā iepriekš aprakstītajiem Korāna ājatiem un pravieša sacītā. Šī partija savā džihāda izpratnē ietver unikālu „Āḥlu al-Baīt” (pravieša Muhammada ģimene) ciešanu pieredzi, sevišķi izceļot Huseinu, trešo imāmu šīismā, bez kura džihāda nozīme „Hizballa” īpaši neatšķirtos no sunnītu koncepcijas.”³²¹

Šīisma mocekļības koncepcijas ietvaros kā piemēru var minēt arī vēsturnieka Abū al-Faradžu al-Isfahānī³²² (miris 967. g.) darbu, kurā viņš aprakstījis 189 pravieša Muhammada pēcteču mocekļu jeb šahīdu nāves Allāha ceļā (to starpā ir arī pravieša asinsradi: viņa divi

---

³¹⁷ Hilal Khashan and Ibrahim Mousawi. *Hizbullah's Jihad Concept*. Journal of Religion & Society. Vol. 9. (2007). 3, 4. [skatīts: 25.05.2011.]. Pieejams internetā: <http://moses.creighton.edu/JRS/pdf/2007-19.pdf>

³¹⁸ Ibid., Hilal Khashan and Ibrahim Mousawi, 4. (Op. cit., *Korāns*. Tulkojumu ir veicis U. Bērziņš, 239, 459).

³¹⁹ Ibid., Hilal Khashan and Ibrahim Mousawi, 4. (Op. cit., *Korāns*. Tulkojumu ir veicis U. Bērziņš, 57).

³²⁰ Ibid., Hilal Khashan and Ibrahim Mousawi, 4.

³²¹ Ibid., Hilal Khashan and Ibrahim Mousawi, 4. (Pirmais moceklis bija ‘Alī bin abū Tālibs (ceturtais imāms); otrais moceklis bija Hasans (vecākais ‘Alī dēls), bet trešais moceklis bija Huseins (jaunākais ‘Alī dēls). Šītu džihāda koncepcijā „Āḥlu al-Baīt” (pravieša Muhammada ģimenes locekļi) īpaši jāatzīmē mocekļības pieredze, proti, Huseins. Huseina mocekļība Kerbelā ietekmēja sacelšanos šītu vidū, kā arī dzīvās mocekļības koncepciju).

³²² Abū al-Faradž al-Isfahānī ir vēsturnieks ar plašu interešu spektru (poēzija, literatūra, ģeoloģija, vēsture, filoloģija).

mazdēli – *autores piezīme*).³²³ Šim uzsvaram uz mocekļu kultu un viņu pielūgsmi, kā arī mocekļības un džihāda propagandai šiītu ticības sistēmā, dzīves filozofijā un vēsturē ir svarīgākā loma.

Runājot par turpmāku šiītu izpratni par džihādu un tā dalījumu, var minēt A. Malekija (A. Maleki) rakstu, kurā viņš sniedz īsu aprakstu par šiītu džihāda fenomena uztveri. A. Malekijs raksta, ka šiīsmā ir tikai divi džihāda veidi:

„1) *uzbrūkošais džihāds – sākotnēji (pirmajos gadsimtos pēc islāma rašanās) bija paredzēts islāma izplatīšanai citos reģionos.*”³²⁴

„2) *aizstāvēšanās džihāds – šis džihāda veids ir atļauts, lai novērstu ienaidnieku uzbrukumus musulmaņu valstij (jāatzīmē, ka valsts, pēc šiītu uzskatiem, ir tāda struktūra, kurā dzīvo šiīti, un tā pilnīgi atšķiras no musulmaņu ummas koncepcijas).*”³²⁵

Papildinājums

Runājot par šodienas militārā-uzbrūkošā džihāda izpausmēm, kas bieži ir saistītas ar atentāta veicēja nāvi, jānorāda, ka nepamatota agresija pret citiem vai terorisms ir aizliegti, jo Korānā ir ājats, kurš to uzsver: „*Nogalināt vienu cilvēku nozīmē to pašu, ko nogalināt visu sabiedrību*”; arī pašnāvības aizlieguma pamatojums ir atrodams Korānā, proti: „*Neiznīcini savu dzīvi ar savām rokām.*”³²⁶

No tā var secināt, ka arī šiīsmā pirmkārt tiek cienīts garīgais džihāds. Cilvēka pašupurēšanās islāma dēļ var tikt īstenota tikai noteiktos apstākļos, proti, kad islāmticīgo zemi apdraud ienaidnieks³²⁷, tomēr visos pārējos gadījumos savas dzīves upurēšana var tikt uzskatīta par pašnāvību.

---

³²³ David Cook, *Martyrdom in Islam*. (Cambridge: Cambridge University Press, 2007), 52, 53. [skatīts: 24.08.2011].

Pieejams

internetā:

<http://books.google.com/books?id=KgVlKiXzodcC&printsets=frontcover&Hl=lv#v=onepage&q&f=true>

³²⁴ A. Maleki, *Extremisms in Islamic Shi'ites Faith*. Conference in Finland, 2005, 5, 9. [skatīts: 29.04.2011.].

Pieejams

internetā:

<http://www.caspianstudies.com/Foreignpolicy/my%20new%20article/ExtremismIslamicShiitesFaith.pdf>

³²⁵ Ibid., A. Maleki, 5.

³²⁶ Ibid., A. Maleki. 5.

³²⁷ Kara nosacījumi skaidroti Korānā, Sunnā, kā arī musulmaņu juristu skaidrojums.

1.6. Džihāda priekšstati haridžītu virzienā

Apakšnodaļas sākumā gribētu izskaidrot, kāpēc šī darba ietvaros īsi vajadzētu aplūkot arī haridžītu džihāda izpratni. Šī grupa nav pieskaitāma pie „klasiskā islāma” un ir pazīstama ar saviem ekstrēmajiem uzskatiem. Bieži haridžītus dēvē par fanātiķiem. „*Haridžīti postulē izvērtēšanas sistēmas kritērijus, pēc kuriem vadoties, saskaņā ar haridžītu izpratni var noskaidrot indivīda piederību islāmam,*”³²⁸ ņemot vērā, ka klasiskajā islāmā tikai Dievs redz cilvēka sirdi, viņa nolūkus un ticības līmeni. „*Haridžīti pasludināja musulmaņus, kuri grēkojuši, par neticīgajiem, meklēja kļūdas kalīfu valdīšanā, lai atklāti uzstātos pret viņiem.*”³²⁹ Haridžīti ļoti ierobežoti un vienpusīgi interpretē ājatus kā *takfīru*,³³⁰ tāpēc viņu izpratne par *takfīru* jeb ierobežotība *takfīra* jautājumos aizveda viņus prom no klasiskā piecu pīlāru islāma un radīja sesto pīlāru stabu viņu uzskatos – džihādu, kuru varēja pasludināt pret jebkuru musulmani, kurš viņu acīs ir atkritējs no ticības.

Haridžītu virziens ir cēlies VII gs. ceturtnā kalīfa ‘Alī laikā. Sākotnēji par haridžītiem³³¹ dēvēja visus, kuri nostājās pret ceturto kalīfu ‘Alī vai pret ‘Alī ieceltajiem cilvēkiem. Tomēr vēlāk ar šo jēdzienu sāka apzīmēt visas atkritēju grupas, kas aizgāja no primārā (klasiskā) islāma, kuru sludināja pravietis Muhammads un viņa sekotāji (tam sekoja arī četras sunnītu juridiskās skolas)).³³²

Svarīgi arī atzīmēt, ka haridžīti bija pirmā reliģiskā kustība islāmā, pateicoties savai ideoloģijai.³³³ Grupas reliģiskās īpatnības noteica šīs kustības specifisko domāšanu un uzvedību, ko ietekmēja vēsturiskie apstākļi (piemēram, vēlme lemt politiskos jautājumos un nepieņemšanas gadījumā atriebies.³³⁴)

³²⁸ Ханиф Джеймс Оливер, *Миф Ваххабизма. Опровергая распространённые заблуждения и вымышленную связь с Бин Ладеном.* 2002, 16. [skatīts: 15.06.2012.]. Pieejams internetā: http://mucaxid.narod.ru/docs/mif_vahhabizma.pdf

³²⁹ Ibid., Ханиф Джеймс Оливер, 16.

³³⁰ Ibid., Ханиф Джеймс Оливер, 16.

³³¹ Ar jēdzienu „*haridžīti*” apzīmē vairākas cilvēku grupas; šo grupu uzskaitījums ir norādīts A. Al-Kahtani grāmatā Абдулла Аль-Кахтани, „*Кто они неохариджиты. Ваххабиты-салафиты?*”. (Казань: Иман, 2009), 12. [skatīts: 15.12.2013.]. Pieejams internetā: <http://vahhabizm.ru/book/neo-print.pdf>

³³² Ibid., Абдулла Аль-Кахтани, 12, 13. (Būtu interesanti atzīmēt, ka termins „*haradža*” var arī nozīmēt „*iziet Allāha ceļā*” (sk. K. 4:100; K.9:83)).

³³³ К. Матвеев, *История ислама. Всё об арабах до ислама. Ислам: история, традиции, обычаи – вчера и сегодня.* (Москва: Восток-Запад, 2005), 150.

³³⁴ П. Грязневич, *К вопросу о праве на верховную власть в мусульманской общине в раннем исламе.* 3, 4. [skatīts: 15.06.2012.]. Pieejams internetā: http://lib.uni-dubna.ru/search/files/rel_islam_rel/rel_islam_rel_gryaznevich.pdf

Izejot no vēstures, haridžītus var raksturot kā fanātiski noskaņotu grupu pret citādi domājošajiem islāmticīgajiem islāma ietvaros. Šīs grupas sekotājiem džihāds skaitījās sestais islāma pīlārs, lai gan viņu uzskatus par džihādu neatbalstīja pārējie musulmaņi.³³⁵ Pētnieks L. Baširovs (Л. Баширов) norāda: „*Trīs juridiskās skolas: hanafītu, malikītu un šafītu, izņemot hanbalītus, uzskatīja džihādu par obligātu pienākumu, ja ir noteikti priekšnosacījumi, proti, ja musulmaņiem ir cerības uz veiksmi karā ar nemusulmaņiem.*”³³⁶ Savukārt zinātnieki, kuru starpā ir arī hanbalīti (t. sk. Ibn Taimija) vienojās: „*Musulmaņiem kaut vienu reizi gadā jāveic uzbrūkošais džihāds ar nosacījumu, kad musulmaņiem ir spēks un iespēja (Tahrīr ul-Aḥqam, 155.).*”³³⁷

Atgriežoties pie haridžītu sektas specifikas, jāmin pētnieka V. Montgomerija Vota (W. Montgomery Watt) rakstītais: „*Musulmaņus, kuri nepiederēja haridžītiem, pēdējie uzskatīja par neticīgajiem un elku pielūdzējiem, un ar laiku viņi šo priekšstatu attiecināja arī uz dievbijīgajiem musulmaņiem, kuru viedokļi atšķiras no haridžītu uzskatiem.*”³³⁸ Šeihs Muhammads Sadiks Muhammads Jusufs raksta par haridžītu izglītošanas līmeni, ka: „*Haridžīti ir neizglītoti un neizaudzināti cilvēki, kuri pretendē uz augstāku reliģiozitāti; viņiem nav zināšanu un viņi kompensē šo trūkumu ar fanātisku sekošanu tam, ko viņi zina, bet citus apvaino viņu trūkumos.*”³³⁹

Nemot vērā, ka haridžīti uzskata džihādu par sesto islāma pīlāru, var secināt, ka tas viņiem bija obligāts izpildei tāpat kā citi pieci pīlāri klasiskajā islāmā. Tomēr musulmaņu vairākums haridžītus ne tikai neatbalstīja, bet arī vajāja, tāpēc tikai viena un neliela haridžītu-ibadītu kopiena šodien ir saglabājusies Omānā un dažos Ziemeļāfrikas rajonos.³⁴⁰

---

³³⁵ Лема Баширов, *Учение ислама о войне и мире*. Октябрь, 2008, 102. [skatīts: 15.06.2012.]. Pieejams internetā: <http://www.vahhabizm.ru/stat/Bashirov.pdf>

³³⁶ Ibid., Лема Баширов, 102.

³³⁷ *Отведение сомнений в вопросах джихада и такфира*. Подготовлено редакцией сайта: *К Исламу*. 21 [skatīts: 19.12.2013.]. Pieejams internetā: http://toislam.ws/files/biblioteka/biblioteka_pdf/02_manhaj/07_otvedenie_sommeniy.pdf

³³⁸ W. Montgomery Watt, *Islamic Philosophy and Theology*. Edinburg: University Press, 1985, 10.

³³⁹ Мухаммад Садик Мухаммад Юсуф, *Васатыйя – путь жизни*. Москва: Хилаль, 2010, 228. (M. S. M. Jusufs min notikumu, kad haridžīti sagūstīja vīru un sievu, kas bija stāvoklī. Ejot pa ielu, viens no haridžītiem paņēma dateli, kas nokrita no koka, tomēr cits pārmeta viņam par to, ka viņš paņēmis to bez atļaujas. Tad tas, kurš paņēma šo dateli, to izspļāva un nožēloja savu uzvedību, bet pēc kāda laika nogalināja šo ģimeni par to, ka viņi labi runāja par Alī ibn Abu Talību).

³⁴⁰ И. Добаев. *Исламский радикализм: социально-философский анализ*. Выпуск 7. Центр системных региональных исследований и прогнозирования ИППК при РГУ. Под ред. А. Малашенко. Ростов-на-Дону: СКНЦ ВШ, 2002, 55.

1.7. Musulmaņu hermeneitikas principi

Likumsakarīgs jautājums, kas var rasties, izlasot secinājumus tabulā Nr. 1 („*Džihāda raksturojums Korānā un Sunnā*”) – kā musulmaņu teologi risina domstarpības problēmu, runājot par ājatu pretrunīgumu saistībā ar džihādu (un ne tikai)? Viens risinājums, kuru ietver tabula Nr. 1, bija *tafsīr* jeb Korāna komentāru izmantošana. Tomēr *tafsīr* var uzskatīt par metodes atvasinājumu, ko izmanto pašu komentāru sastādīšanā. Šajā apakšnodaļā tiks aplūkota musulmaņu juristu interpretācijas metode-*idžtihāda*, kura savukārt ietver vairākas hermeneitikas pieejas, kuras bieži izmantoja, lai interpretētu kādu fenomenu (promocijas kontekstā - džihādu) un nonāktu pie vienbalsīguma par kādu reliģisko jautājumu.

Idžtihāda (arāb. „patstāvīgais lēmums”) „ir musulmaņu jurista spējas un tiesības patstāvīgi lemt par svarīgiem reliģiskiem un sabiedriskiem jautājumiem, pamatojoties Korānā un Sunnā, kā arī izmantojot musulmaņu jurisprudences pamatmetodes.”³⁴¹

Pētnieks G. Kerimovs raksta: „*Par pirmo Korāna komentatoru no šariata skatpunkta uzskata pravieti Muhammadu, un viņa izteicieni – hadīsi kalpo par Korāna izpratnes līdzekli*”³⁴². Pēc pravieša Muhammada nāves šo stafeti pārņēma taisnīgie kalīfi un vēlāk juridisko skolu dibinātāji, kuri interpretēja Korānu, vadoties pēc noteiktiem likumiem.

Pirms ķerties pie musulmaņu hermeneitikas metožu aplūkošanas, jāatzīmē divas būtiskas lietas: 1) grūtības, ar kurām promocijas darba autore saskārās, rakstot par musulmaņu hermeneitikas principiem (sk. zemāk), un 2) šis promocijas darbs primāri nav veltīts musulmaņu hermeneitikas metodēm, tāpēc tām netiks veltīta detalizēta analīze (**tiks sniegti musulmaņu hermeneitikas metožu nosaukumi un īss, koncentrēts to apraksts**).

Pirmais šķērslis – akadēmiskās literatūras trūkums pieejamās valodās (latviešu, angļu, krievu vai ivritā). Vienīgā grāmata, kuru izdevās atrast internetā, bija Ī. Reitera grāmata „*Karš, miers un starptautiskās attiecības islāmā mūsdienās: fetvas par mieru ar Izraēlu*” ivritā, vairākus rakstus ivritā un angļu valodā, kā arī vairākas grāmatas krievu valodā.³⁴³ Tomēr jāatzīmē, ka arī Ī. Reitera grāmata neatklāj musulmaņu interpretācijas metožu klāstu,

³⁴¹ *Ислам. Карманный словарь*. Сост. Ю. Гаврилова и В. Емельянов. (СПб: Амфора, 2002), 57.

³⁴² Op. cit., Г. Керимов, *Шариат. Закон жизни мусульман*, 9. (Komentēšanas gadījumā var minēt vienu stāstu, kad „*pravietis Muhammads jautāja kādam slavenam juristam – pēc kā viņš vadīsies, kad atbrauks uz citu vietu? Viņš atbildēja pravietim, ka vadīsies pēc Korāna. Pēc tam pravietis jautāja: „Bet ja tu neatradīsi atbildi Korānā?” Šis jurists atbildēja, ka tad vadīsies pēc Sunnas. Un pēc tam pravietis vēlreiz viņam jautāja: „Bet ja arī Sunnā tu neatradīsi atbildi?” Tad, atbildēja šis jurists, es lemšu ar savu prātu un idžtihādu*”. Sk. turpat, lpp. 12.).

³⁴³ Daudz literatūras par minēto tēmu ir sarakstītas arābu un persiešu valodās.

bet min (diezgan izvērsti) vienu no vispopulārākajām vēsturiskām metodēm „*tas ājats, kas atceļ*” un „*tas ājats, kuru atceļ*.”³⁴⁴

Otra musulmaņu hermeneitikas metode ir „*Asbāb an-Nuzūl*” jeb „*ājatu dāvināšanas iemesli*” (proti, kāpēc viens vai otrs ājats tika dots tieši šajā laikā).³⁴⁵ Abas minētās musulmaņu hermeneitikas metodes drīkst nosacīti pieskaitīt pie vēsturiskajām metodēm.

Trešā metode ir *neoidžtihādas* metode, kas attīstījās XX gs. Šīs metodes būtība ir pielāgot tādus klasiskos musulmaņu jurisprudences avotus kā Korāns un Sunna mūsdienu realitātei.³⁴⁶

Savukārt ceturrtā musulmaņu hermeneitiskā metode ir „*neotaqlīd*”.³⁴⁷ Pētnieks R. Hakimovs (Р. Хакимов) sniedz „*neotaqlīd*” būtības definīciju, proti: „*„Neotaqlīd” metodes būtība ir, ka daudzi musulmaņu valstīs sāka kopēt Rietumu valstis, pārņemot tās par paraugu/modeli.*”³⁴⁸ Pēdējās divas metodes drīkst nosacīti pieskaitīt modernajām metodēm.

1) „*Atceļošo*” un „*atcelto*” ājatu vēsturiskā interpretācijas metode:

„*Atceļošo*” un „*atcelto*” ājatu metodes sistēma ietver pamatprincipu, ka „*ājats, kas dots vēlāk, atceļ ājatu, kas tika dots agrāk.*”³⁴⁹ Musulmaņu zinātnieki izstrādāja sistēmu, izmantojot dažādas zinātnes, pēc kurām var klasificēt ājatus pēc dāvināšanas laikiem, kā arī vēstures notikumiem.³⁵⁰ Ājatus, kuros runa ir par attieksmi pret jūdiem un kristiešiem, kā arī

³⁴⁴ יצחק רייטר, מלחמה, שלום ויחסים בינלאומיים באסלאם בן-זמננו: פתוות בנושא שלום עם ישראל. מכון ירושלים לחקר ישראל, 16, 15. Op. cit., Īzaks Reiters, 16, 15.

³⁴⁵ Магомедрасул Омаров, *Алим Карамухаммад-хаджу*. (Махачкала: Рисалат, 2009), 50.

³⁴⁶ יצחק רייטר, מלחמה, שלום ויחסים בינלאומיים באסלאם בן-זמננו: פתוות בנושא שלום עם ישראל. מכון ירושלים לחקר ישראל, 16, 16. Op. cit., Īzaks Reiters, 16.

³⁴⁷ Clark B. Lombardi, Nathan J. Brown, *Do Constitutions Requiring Adherence to Shari'a Threaten Human Rights? How Egypt's Constitutional Court Reconciles Islamic Law with the Liberal Rule of Law*. 411. [skatīts: 11.03.2012.].

http://www.law.washington.edu/Directory/docs/Lombardi/Lombardi_Brown_AUILR_Constitutions_Adhering_to_Sharia.pdf („*Taqīd*” - sekošana kāda autoritatīvā jurista reliģiskam lēmumam).

³⁴⁸ Рафаэль Хакимов, *Где наша Мекка?! Другая Россия*. Тема Заседания: *Революция как предмет мусульманской политической мысли*. Москва, 17.02.2006, 16. [skatīts: 01.08.2012.]. Pieejams internetā: http://intelros.ru/club/texts/sbornik_4_club.pdf

³⁴⁹ יצחק רייטר, מלחמה, שלום ויחסים בינלאומיים באסלאם בן-זמננו: פתוות בנושא שלום עם ישראל. מכון ירושלים לחקר ישראל, 16, 16. Op. cit., Īzaks Reiters, 16.

³⁵⁰ „*Augstāka līmeņa musulmaņu šariata zinātājs (mudžtahīds) ir tāds cilvēks, kurš atbilst sekojošām prasībām: 1) Korāna zināšanas no galvas kā arī Korāna ājatu nosūtīšanas zināšanas iemesls, 2) hadīsu zināšana, prasme atšķirt patiesus hadīsus no viltus, 3) ummas vienprātīgu viedokļu pamatu un principu zināšana, 4) taisnība un reliģisku paražu pildīšana, kā arī atturēšanas no neatļautā, 5) ģeogrāfiskas un sociokulturālas zināšanas*”. Sk. Мехди Санаи, *Мусульманское право и политика*. (Москва: ИФ РАН, 2004), 37. „*Izvērstāku nepieciešamo īpašību sarakstu sniedz Магомедрасулс Омаровс: 1) Korāna komentētājam perfekti jāzina arābu valoda un tā*

par džihāda noteikumiem var apkopot tabulā, kuras pilna versija atrodas pētnieka D. Bukaja rakstā (tabula citēta saīsinātā versijā pēc pētnieka D. Bukaja raksta):³⁵¹

2. tabula

Tēma	Ājati, kas atceļ	Ājati, kurus atceļ
Iecietība - „ <i>Grāmatas tautas</i> ”	3:85-86; 9:73	2:256; 2:62; 5:69
Cīņas iespēja	8:66	8:65
Attieksme pret „ <i>Grāmatas tautām</i> ”	9:29	2:109; 8:60-69
Cīņas aizliegums	9:36	2:217; 45:14

2) „*Asbāb an-Nuzūl*” ājatu interpretācijas metode:

Korāna ājati tika dāvināti pakāpeniski, un komentētāji skaidroja to nosūtīšanas iemeslus, ņemot vērā tā laika vēsturisko un politisko situāciju, kurā nokļuvusi musulmaņu kopiena.³⁵² Korāna komentētājiem jāzina, kad un kāpēc tika nosūtīts viens vai otrs ājats, ņemot vērā vēsturiski-reliģisko vai sadzīves situāciju, kurā nokļuvusi musulmaņu kopiena vai kāda persona no ummas.

3) *Neoidžtihādas interpretācijas metode:*

Pētnieki K. B. Lombardi (C. B. Lombardi) un N. Dž. Brauns (N. J. Brown), definējot neoidžtihādas metodes lietojamību ar „*fiqh*” palīdzību musulmaņu valstīs, raksta: „*Kāda ietekmīga ēģiptiešu modernistu musulmaņu likumdošanas teorija piedāvāja, kā musulmaņu*

---

semantika, 2) viņam perfekti jāzina arābu valodas gramatika, 3) Korāna komentētājam perfekti jāzina zinātne „sarf” jeb morfoloģija un deklinācijas (jāzina katra vārda sakne un vārdu izveidošana), 4) viņam jāzina etimoloģija, 5) jāprot izmantot retorika, 6) nepieciešams zināt retoriku, 7) jāzina zinātnes retorika, 8) tulkotājam jāzina dažādas Korāna lasīšanas metodes, 9) jāzina ticības postulāti, 10) tulkotājam un komentētājam jāpārvalda musulmaņu jurisprudences un tiesības, 11) jāzina šariata zinātne, lai nonāktu pie pareizajiem secinājumiem, 12) jāzina ājatu dāvināšanas iemesli un sekas, 13) viņam jāzina metode par atceļošiem un atceltiem ājatiem, 14) viņam jāzina to hadīsu jēga, kuri skaidro ājatus, kuri savukārt nav saprotami paši par sevi, 15) viņam jābūt slepenām zināšanām, kuras atklāja viņam Allāhs, 16) papildu mūsdienas teologi apgalvo, ka tulkotājam un komentētājam jāzina dabas zinātnes”. Sk. Магомедрасул Омаров, Алим Курамухаммад-хаджу. Махачкала: Рисалат, 2009, 47-52.

³⁵¹ דוד בוקעי. שלום של מכה או גיהאד של מדינה? בטל ומבוטל (באסח ומנסוח) באסלאם. 12.

[skatīts: 07.03.2012.]. Pieejams internetā: http://www.acpr.org.il/nativ/articles/2008_2_bukay.pdf

[Dāvids Bukajs, *Mekas miers vai Medīnas džihāds? Atceļošais un atceltais islāmā*, 12].

³⁵² Op. cit., Мехди Санаи, 28.

valstij jāattīsta likums ar utilitārā neoidžtihādas metodes palīdzību.”³⁵³ Pētnieki turpmāk arī sniedz gan neoidžtihādas metodes vēsturi, gan tās būtības definīciju, rakstot: „neoidžtihādas metodes saknes ir atrodamas XIX gs. ēģiptiešu jurista un reformatora M. Abdo viedoklī, tomēr jāatzīmē, ka šīs metodes skaidra sistematizācija pieder M. Abdo sekotājam un modernistam R. Ridam. R. Rida piedāvāja jaunu metodi, kas identificēja šariata noteikumus un mērķus un attīstīja valsts likumu, kas kalpotu publiskām interesēm bez šariata noteikumu un mērķu pārkāpšanas. Viņš dēvēja šo metodi „idžtihada”, bet viņa metodei ar klasisko idžtihādas metodi bija tikai neliela saistība. R. Rida apgalvoja, ka juridisku noteikumu attīstības procesam vajadzētu sākties ar universālu piemērotu noteikumu meklēšanu rakstiskos avotos, kurus valstij ir jāiekļauj savā nacionālajā likumā.”³⁵⁴ Citiem vārdiem sakot, R. Ridam bija uzskats, ka jāpielāgo tas, kas ir rakstīts musulmaņu rakstiskos (ticības) avotos, šodienas situācijai un dzīves apstākļiem.

4) „Neotaqlīd” metode:

„Neotaqlīd” metodes dibinātājs ir Abd el-Razak al-Sanhuri. Pētnieki K. B. Lombardi un N. Dž. Brauns par *neotaqlīd* metodi raksta: „Al-Sanhuri apgalvoja, ka valdībām lielākajā daļā musulmaņu valstu vajadzētu lietot musulmaņu jurisprudenci [...] tomēr tajā pašā laikā viņš apgalvoja, ka musulmaņi nespēj saprast seno un nesaprotamo tekstu vēstījumu. Šādā veidā Al-Sanhuri noraidīja ideju, ka mūsdienu pētniekiem jāatgriežas pie agrīnām musulmaņu spriedumu darbībām, kas tika ņemtas tiešā veidā no tekstiem. Mūsdienu musulmaņiem tā vietā jāseko tiem juristiem, kuri praktizē „taqlīd” un jāmeklē būtiski musulmaņu juridiski principi, veicot vēlīnās eksegētiskās tradīcijas pārbaudi.”³⁵⁵

Runājot par džihāda versiju lietojuma daudzumu Korānā, var teikt, ka tās pārsvarā ir saistītas ar pirmām divām aprakstītajām musulmaņu hermeneitikas metodēm, proti, ar „atceļošo” un „atcelto” ājatu metodi un „dāvināšanas iemeslu” metodi.

---

³⁵³ Clark B. Lombardi, Nathan J. Brown, *Do Constitutions Requiring Adherence to Shari‘a Threaten Human Rights? How Egypt’s Constitutional Court Reconciles Islamic Law with the Liberal Rule of Law*. 408. [skatīts: 11.03.2012.]. Pieejams internetā: http://www.law.washington.edu/Directory/docs/Lombardi/Lombardi_Brown_AUILR_Constitutions_Adhering_to_Sharia.pdf

³⁵⁴ Ibid., Clark B. Lombardi, Nathan J. Brown, 409, 412.

³⁵⁵ Ibid., Clark B. Lombardi, Nathan J. Brown, 411, 412.

1.8. Nodaļas apkopojošie secinājumi

Pirmā promocijas darba daļa ieskicē reliģiski-vēsturisko pamatu divām nākamajām nodaļām. Tieši tāpēc ir nepieciešams veikt šīs nodaļas apkopojošos secinājumus, kuri skartu ne tikai džihāda veidus Korānā un Sunnā, ar kādiem apstākļiem bija saistīta to rašanās, bet arī šī fenomena izpratni divās lielākās musulmaņu pamatgrupās (sunnītu un šiītu virzienos, atsevišķi tika aplūkots džihāda fenomens sūfisma virzienā, kā arī haridžītu grupā). Pēc veiktās analīzes iespējams secināt, ka sunnītiem, šiītiem un sūfījiem ir gan garīgā, gan militārā džihāda fenomena izpratnes; šiem virzieniem militārais džihāds ir nosacīts ar vairākiem nepieciešamajiem faktoriem. Tomēr, pēc haridžītu uzskatiem, džihāds ir sestais islāma pīlārs, un tas ir pretrunā ar klasiskā islāma dogmatiku un, kā var saprast no šīs kustības apraksta, džihāds ir tikai militārais (precīzāk, uzbrūkošais).

Runājot par Korānā pieminētajiem džihāda neviennozīmīgajiem ājatiem, jāsaka, ka, kā jau norādīts iepriekš, sarežģītu, neskaidru un pretrunīgu ājatu vai hadīsu dēļ bieži vien ir grūti viennozīmīgi interpretēt vai, precīzāk, saprast šo ājatu vai hadīsu nozīmi. Lai izvairītos no strīdīgu Korāna un Sunnas vietu nepareizas izpratnes, nepieciešams izmantot musulmaņu zinātnieku („*mudžtahid*”³⁵⁶, „*mufassir*”³⁵⁷ vai „*muḥaddiṭ*”³⁵⁸) komentārus.

Salīdzinot sunnītu, šiītu un sūfīju viedokļus par džihādu, jāsecina, ka starp šīm trim islāma pamatgrupām nav būtisku atšķirību šī fenomena izpratnē, tomēr šiītiem priekšstati par džihādu ir tieši saistīti ar *taisnīgā* imāma vadību (džihādu var realizēt ar viņa pavēli). Tieši šī izpratne padara šo fenomenu par daudz „dzīvotspējīgāku”, arī mūsdienās ļaujot tam „baroties” no šodienas šiītu imamāta³⁵⁹ nemaldīguma koncepcijas.

---

³⁵⁶ *Mudžtahid* – cilvēks, kurš ir tiesīgs sniegt secinājumus jautājumos, kuros viņš ir speciālists.

³⁵⁷ *Mufassir* – cilvēks, kurš interpretē Korāna tekstu kā arī tā jēdzienu.

³⁵⁸ *Muḥadis* – cilvēks, kurš nodarbojas ar hadīsu zinātnei.

³⁵⁹ Ap *ājatollu* jeb garīgo šiītu līderi tradicionāli veidojas kults, kas vēsturiski ir saistīts ar imāma augstu reliģisko statusu. Sīkāk sk. Информационный Центр Изучения Терроризма при Центре Специальных Исследований. 05.10.2006. 3. [skatīts: 02.08.2012.]. Pieejams: http://www.terrorism-info.org.il/data/pdf/PDF_18688_6.pdf

2. Džihāda izpausmes Eiropā

Šīs nodaļas tēmas aktualitāti Latvijas valstij Eiropas kontekstā nosaka vairāki faktori. Pirmkārt, kopš 2004. gada 1. maija Latvija ir Eiropas Savienības dalībvalsts un jāņem vērā Eiropas valstu etniskā daudzveidība. Šī etniskā un reliģiskā daudzveidība prasa labi pazīt cilvēkus ar citādiem, no Eiropas tradīcijām atšķirīgiem reliģiskiem vai kultūras uzskatiem. Tā kā promocijas darbs koncentrējas uz Latvijas musulmaņu priekšstatiem par džihādu, svarīgi norādīt, ka Latvijas Republikā islāms netiek uzskatīts par tradicionālo reliģiju.³⁶⁰ Otrkārt, Latvijā atrodas musulmaņu kopienas, kuru locekļi ir gan pēc savas izcelsmes, gan etniska sastāva ir dažādi.³⁶¹ Un, treškārt, viens no ES politikas mērķiem ir integrēt ieceļotājus no Tuvajiem Austrumiem, veicinot viņu integrāciju ar starpkulturālā un starpreliģiju dialoga palīdzību.³⁶² Šajā sakarā *Baltajā Grāmatā* (šī grāmata ir veltīta starpkultūru dialogam) norādīts, ka: „Šodienas ģeopolitiskā situācija dažreiz tiek raksturota kā savstarpēji izslēdzošu civilizāciju līdzāspastāvēšana. Šajā jautājumā starpkultūru dialogs var palīdzēt pārvarēt stereotipus, kas izriet no šī pasaules uzskata.”³⁶³ Šādā veidā, pētot kādu konkrētas reliģijas daudzveidīgu un ne vienmēr viennozīmīgu fenomenu (labs piemērs ir džihāds, kas raksturīgs tikai islāmam), var teikt, ka šādā veidā nemusulmaņu sabiedrība, kurā dzīvo islāmticīgie, var daudz labāk iepazīt islāmu.

Šajā daļā tiks aplūkotas divas džihāda pamatizpausmes Eiropā kopumā – garīgais un uzbrūkošais. Šīs daļas pirmajā nodaļā tiks apskatītas iespējamās garīgā džihāda izpausmes un pēc tam tiks aplūkots uzbrūkošā džihāda fenomens un ar to saistītās izpausmes.

Jāatzīmē, ka promocijas darba tēmas dēļ (kā arī šī materiāla milzīgā apjoma dēļ) nav iespējams izvērsti un detalizēti analizēt džihāda fenomena izpausmes Eiropā. Citiem vārdiem sakot, nebūs iespējams pilnībā aplūkot garīgo džihādu, piemēram, dažādos sūfisma virzienos

---

³⁶⁰ Solveiga Krūmiņa-Koņkova un Valdis Tēraudkalns, *Reliģiskā dažādība Latvijā. Stratēģijas iecietības veicināšanai*. (Rīga: Klints, 2007), 14. lpp.

³⁶¹ Viedokļu dažādība var novest pie dažādām kāda reliģijas postulāta interpretācijām.

³⁶² Gribētu precizēt, ka ES sniedz sociālu palīdzību, sūta cilvēkus uz valodas kursiem, migrantiem darba biržā tiek piedāvāts darbs un arī citi integrācijas veidi. Arī tie ir centieni integrēt migrantus eiropiešu sabiedrībā. Tomēr promocijas darba tēma saistīta ar islāmu, tāpēc tekstā tiek minēti tieši Tuvie Austrumi.

³⁶³ *Белая Книга по межкультурному диалогу. Жизнь вместе в равном достоинстве*. (Совет Европы. Франция, Страсбург). (Россия: Министерство иностранных дел, 2009), 39. (*Baltā Grāmata* nosaka, kā padziļināti attīstīt starpkulturālo dialogu starp eiropiešu sabiedrībām. Sīkāk sk. turpat, 7).

Eiropas valstīs,³⁶⁴ kuriem ir dažādi uzskati par džihādu, intervēt islāmticīgo desmitus vai analizēt uzbrūkošo džihādu ar visām tā izpausmēm un blakusparādībām.

Gan nodaļā par garīgo džihādu, gan nodaļā par uzbrūkošo džihādu tiks uzskaitītas musulmaņu vai islāmistu lielākas organizācijas, kas koncentrējas uz savai ideoloģijai atbilstošu darbību. Katras nodaļas beigās, proti, pēc garīgā un uzbrūkošā džihāda³⁶⁵ raksturojuma, tiks sniegti apkopojoshi secinājumi.

Tomēr, uzsākot tēmu par garīgo džihādu, jāveic neliels vēsturiskais ekskurss par Eiropas un islāma attiecībām gadu gaitā, kā arī par šīm attiecībām XXI gs.

Vēsturiskais ekskurss – islāms un Eiropa vēstures gaitā

Šī apakšnodaļa īsi raksturo musulmaņu saskarsmi ar Eiropu un nemusulmaņiem, jo šī ekskursa mērķis nav aprakstīt visu islāma un Eiropas (jeb nemusulmaņu) attiecību vēsturi, bet gan norādīt, kad šī saskarsme ir sākusies, kā attīstījusies, vadoties pēc vairākiem vēsturiskiem notikumiem, un kāda situācija raksturo islāma un Eiropas attiecības mūsdienās. Šis ekskurss ir nepieciešams, lai izveidotu priekšstatu³⁶⁶ par islāmticīgo un nemusulmaņu attiecībām vēstures gaitā.

Par šīs apakšnodaļas pamatliteratūru tika izvēlēta slavena Rietumu pētnieka B. Lūisa grāmata „*Islāms un Rietumi*” („*Ислам и Запад*”), musulmaņu pētnieka D. Huseina (Dilwar Hussein) raksts „*Musulmaņu svētais Grāls Rietumeiropā. Klātesamība un viņu attiecība ar valsti*” („*The Holy Grail of Muslims in Western Europe. Representation and Their Relationship with the State*”), krievu orientālistu V. Bartolda grāmata „*Darbi par islāma un arābu kalifāta vēsturi*” (В. Бартольд. „*Работы по истории ислама и арабского*

---

³⁶⁴ „Pārsvārā izplatīti šie virzieni: Kadirijs, Čištija, Nakšbandija, Suhravardija, Barelvi, Deobandhi (kaut šī kustība tradicionāli netiek saistīta ar sūfismu) un Nimatullahi. Šie virzieni savukārt iedalāmi apakšvirzienos, bet tas netiek aplūkots šajā darbā. Piemēram, Nakšbandijas ordenim piederēja imāms Šamils; šī ordeņa piekritēji atzīst militāro džihādu” (sk. Мустуцизм: теория и история. Москва: Российская Академия Наук, 2008, 199), lai gan ar laiku šis ordenis kļuva miermīlīgāks (sk. И. Добаев, *Исламский радикализм: социально-философский анализ*. (Ростов-на-Дону: СКНЦ ВШ, 2002), 10). Savukārt, piemēram, „*tarikāta muridisma* (viens no sūfisma veidiem) *sekotāji nepiedalījās (Ziemeļkaukāza) atbrīvošanas karā, bet nodarbojas ar mistiski-askētiskām praksēm*” (sk. В. Митрахович, *Ислам в формировании культурной целостности юга России.// Каспийский регион: политика, экономика, культура*. N 1 (6), Астраханский Государственный Университет, 2005, 51). Kadirijas sūfisma virziens no sākuma bija pazīstams kā miermīlīgs, tomēr ar laiku tā īpašības modificējās (sk. Op. cit., И. Добаев, 61).

³⁶⁵ Uzbrūkošā džihāda kontekstā arī jāsaprot, ka šī parādība ir bīstama ne tikai nemusulmaņiem, bet arī pašiem islāmticīgajiem, jo kompromitē islāmu, kā arī izraisa nemusulmaņos negatīvas emocijas pret islāmu.

³⁶⁶ Tomēr jāatzīmē, ka sava īsuma dēļ šis ekskurss nevar būt pilnīgs.

халифата”) un L. Vasiļjeva grāmata „*Austrumu reliģiju vēsture*” (Леонид Васильев. „*История религий Востока*”).

Islāms un šodienas Eiropas teritorija vēsturiski ir saistīti jau sen un šajās attiecībās bija gan uzplaukuma laiki, gan kara uzbrukumi un teritoriju ieņemšanas³⁶⁷. Par šīm ilgstošām attiecībām pētnieks V. Bartolds raksta, ka: „*Attiecības starp Eiropu un musulmaņu pasauli vienmēr eksistēja...*”³⁶⁸

Savukārt musulmaņu pētnieks D. Huseins (D. Hussain) norāda, ka: „*Musulmaņu valdīšana Spānijā pastāvēja gandrīz astoņus gadsimtus. Nozīmīga islāmticīgo klātesamība vēsturiski daļēji pastāvēja arī Francijā, Itālijā un Austrijā (kā tirdzniecībā tā arī diplomātiskās attiecībās starp dažām Eiropas un musulmaņu valstīm)*.”³⁶⁹ Kā raksta pētnieks L. Vasiļjevs (Л. Васильев), „*par islāma un Eiropas sākotnējām attiecībām var liecināt gan musulmaņu pirmie iekarojumi (VIII gs. sākumā), gan nemusulmaņu teritoriju pievienošana Abasīdu kalifāta laikā, kad tam tika pievienota Sicīlija, Kipra un citas, pēc izmēra nelielas teritorijas*.”³⁷⁰ Vasiļjevs norāda arī uz ilgstošu un spēcīgu musulmaņu ietekmi uz Eiropas zinātņi: „*Arābu kultūras veiksmes un sasniegumi ietekmēja daudz valstis, kuru vidū bija arī Eiropas viduslaiku centri... Caur musulmaņu Spāniju (Kordovas kalifātu), kas bija VIII-XII gs. ievērojamākais arābu-musulmaņu kultūras attīstības centrs, eiropiešu universitātes iepazinās ar lielāko domātāju darbiem, kā Avicennas, Averoesa, Al-Gazali u.c.*”³⁷¹

Par to, ka islāmu drīkst uzskatīt par reliģiju, kas Eiropā pastāv kopš viduslaikiem, liecina gan Kordovas kalifāta laika zinātnes sasniegumi un to ietekme uz Eiropu, gan vispār islāma atrašanās Eiropas teritorijā un tās iedzīvotāju (gan nemusulmaņu, gan islāmticīgo) savstarpējā ietekme.

Šādā veidā, ņemot vērā un apkopojot visu iepriekš sacīto, var teikt, ka kopš viduslaikiem Eiropai bija pastāvīgi kontakti ar islāmu, turklāt Eiropas kultūru ietekmēja

---

³⁶⁷ Piemēram, kara uzbrukumi bija: slavenā Tūras un Puatjē kauja, cīņa par Spāniju; Balkānu pussalas ieņemšana. Tomēr šī darba pamattēma nav aprakstīt cīņu vēsturi, bet sniegt īsu informāciju par Eiropas un musulmaņu pasaules ilgstošām un daudzpusīgām attiecībām.

³⁶⁸ В. Бартольд, *Работы по истории ислама и арабского халифата*. (Москва: Восточная литература РАН, 2002), 131.

³⁶⁹ Dilwar Hussain, *The Holy Grail of Muslims in Western Europe. Representation and Their Relationship with the State*. 218.// John L. Esposito and Francois Burgat. *Modernizing Islam. Religion in the Public Sphere in the Middle East and Europe*. Great Britain: Rutgers University Press, 2003.

³⁷⁰ Леонид Васильев, *История религий Востока. Религиозно-культурные традиции и общество*. (Москва: Высшая Школа, 1983), 110, 112.

³⁷¹ Ibid., Леонид Васильев, 159.

musulmaņu kultūras zinātnieku sasniegumi (matemātikā, medicīnā, astronomijā, pedagoģijā u. c.).

Savas grāmatas pirmās nodaļas beigās B. Lūiss atzīmē, ka: „*Šodienas imigrantu, kā arī viņu bērnu un mazbērnu klātesamībai būs neprognozējamas, bet ievērojamas sekas gan Eiropas nākotnes, gan islāma kontekstā.*”³⁷² Šis B. Lūisa apgalvojums ir saistāms ar islāmticīgo integrācijas jautājumu Eiropas kontekstā.

Saistībā ar šo tēmu T. Mahmutovs (Т. Махмутов) savā rakstā „*Musulmaņu kopienu intereses Eiropā*” („*Интересы мусульманских общин в Европе*”) atzīmē, ka: „*Islāma pasaule nav homogēna (ne sociāli-ekonomiski, ne politiski) un dalās trīs projekcijās, kas nosaka attiecības ar ārējo pasauli: liberālais jeb modernais, džihādiskais jeb fundamentālais [uzskatu, ka pielīdzināt džihādismu fundamentālismam nav korekti, jo fundamentālisms piemīt visām monoteiskām reliģijām un nozīmē vienīgi savas reliģijas pamatvērtību ievērošanu – autores piezīme] un tradicionālais skatījums.*”³⁷³ Tieši šis islāma pasaules daudzveidības dēļ ir grūti viennozīmīgi apgalvot (un tāpēc nav iespējams viennozīmīgi piekrist B. Lūisa apgalvojumam), ka musulmaņu klātesamība Eiropā varētu radīt neprognozējamas sekas.

Tomēr, ņemot vērā B. Lūisa apgalvojumu par musulmaņu imigrācijas neprognozējamajām sekām, nevar atstāt bez ievēribas arī tādu fenomenu kā „*eiroislāms jeb musulmaņu reliģisko (un kulturālo) vērtību savienošana jeb musulmaņu dzīvesveida savienošana ar nemusulmaņu jeb eiropiešu dzīves vērtībām.*”³⁷⁴ Eiroislāmu arī var definēt kā musulmaņu, kuri daļēji saglabā reliģisko pašidentifikāciju, daļēju integrāciju nemusulmaņu sabiedrībā, ar kuras palīdzību islāms var kļūt daudz saprotamāks eiropiešiem. Šādā veidā eiroislāms un līdz ar to imigrācija jāaplūko vairākās sfērās, proti:

- kā gan islāmticīgie, gan nemusulmaņi atradīs kopīgu valodu³⁷⁵ starpreliģiju dialoga ietvaros;
- kā islāms pielāgosies jauniem Eiropas dzīves apstākļiem, saglabājot savas reliģijas identitāti;
- kā nemusulmaņi un islāmticīgie vienosies par problēmām nevis kā kādas reliģijas pārstāvji, bet kā vienas valsts pilsoņi vai iedzīvotāji.

³⁷² Ibid., Бернард Люис, 71, 72.

³⁷³ Т. Махмутов, *Интересы мусульманских общин в Европе.// Востоковедный сборник (выпуск пятый)*. Москва, 2003, 4. [skatīts: 11.10.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.mgimo.ru/files/14898/14898.pdf>

³⁷⁴ Ibid., Т. Махмутов, 3.

³⁷⁵ Kopīga valoda neietver sevī piekrišanu citas reliģijas dogmām (vai to atzīšanu) citas reliģijas dogmām, bet gan izpratni par citu reliģiju dogmām.

Balstoties visā iepriekš sacītajā un ņemot vērā, ka pēdējā gadsimta laikā musulmaņu ieplūšanu Eiropā varētu raksturot kā „mierīgu ienākšanu”, ir vērts sniegt īsu vēsturisku ekskursu par islāma un Eiropas attiecībām XXI gs.

Vēsturisks ekskurss – islāms un Eiropa XX gs. beigās - XXI gs. sākumā

Atskaitē par 2005. g. „*Musulmaņi Eiropā: integrācijas politika un izvēlētās valstis*” sniegtās informācijas vēstīts: „*Pašlaik islāmticīgie skaitās lielākā reliģiskā minoritāte Eiropā un islāms ir visātrāk augošā reliģija.*”³⁷⁶ Islāmticīgo skaits pieaug ne tikai augstas dzimstības, bet arī konvertītu musulmaņu dēļ (tomēr otrais faktors nav tik noteicošais kā pirmais). Musulmaņu sabiedrība Eiropas teritorijā nav homogēna; tās daudzveidīgumu nosaka fakts, ka Eiropā dzīvo musulmaņi no dažādām etniskām grupām (kā sīrieši, libānieši, sudānieši, somālieši, bosnieši utt.; no tā izriet arī valodas daudzveidīguma aspekts). Eiropas musulmaņiem ir dažādas etniskās izcelsmes (piemēram, izceļotāji no Tuvajiem Austrumiem, Dienvidāzijas, Āfrikas, Eiropas, piemēram, no Bosnijas utt.), un pieder atšķirīgiem islāma virzieniem, proti, sunnisms, šiīsmis, sūfisms utt.³⁷⁷

Atskaitē ziņots: „*Nozīmīgākās musulmaņu kopienas atrodas Francijā, Vācijā, Lielbritānijā, Spānijā, Itālijā, Holandē un Beļģijā. Skandināvijas un Centrāleiropas valstīs ir mazākas musulmaņu kopienas.*”³⁷⁸ Kā tika minēts darba ievadā (šo informāciju sniedz „*Eiropas musulmaņu gadagrāmata*”): „*2008. g. musulmaņu skaits ES teritorijā svārstās starp 23.8 miljonu un 25.1 miljonu, starp kuriem 16-18 miljoni dzīvo Rietumeiropā.*”³⁷⁹

Savukārt nedaudz atšķirīgu informāciju par islāmticīgo skaitu Eiropā sniedz M. Tārnbijš (M. Taarnby), kurš raksta, ka: „*Neviens nezina, cik daudz musulmaņu dzīvo Eiropā... Reliģiska pārliecība ir privāta lieta un Eiropā netiek reģistrēta (aplēses variējas no 12 miljoniem līdz 20 miljoniem).*”³⁸⁰

Pētnieka M. Tārnbija izteicienu par musulmaņu skaita svārstību ES teritorijā savā rakstā korekti skaidro pētniece M. Kargalova, proti, ka: „*Eiropā ir gan legālie migranti, kuri pārbrauc saskaņā ar kustības brīvības principu, gan bēgļi, gan cilvēki, kuru statuss ir „pārceļotājs piespiestā kārtā”, nelegāli, cilvēku tirdzniecības un organizētās noziedzības*

---

³⁷⁶ *Muslims in Europe: Integration Policies in Selected Countries*. Paul Gallis, Kristin Archick, Francis Miko, Steven Woehrel. Foreign Affairs, Defence and Trade Division. Congressional Research Service. Report for Congress. 18.11.2005, 3.

³⁷⁷ *Ibid.*, *Muslims in Europe: Integration Policies in Selected Countries*, 3.

³⁷⁸ *Ibid.*, *Muslims in Europe: Integration Policies in Selected Countries*, 3.

³⁷⁹ *Op. cit.*, *Yearbook of Muslims in Europe*, 4.

³⁸⁰ Michael Taarnby, *Recruitment of Islamist Terrorists in Europe. Trends and Perspectives*. Research Report funded by the Danish Ministry of Justice. 14 January, 2005, 31.

upuri.”³⁸¹ Jāpiebilst, ka Eiropas valstīs islāmticīgo skaits palielinās, pateicoties ne tikai musulmaņu migrācijai, lielai musulmaņu dzimstībai, bet arī eiropiešu konvertācijai islāmā.

Balstoties uz iepriekšējās un šīs apakšnodaļas īso aprakstu par islāmu vairākās Eiropas valstīs, var saprast, ka ikvienai valstij ir savs iepazīšanās laiks, kā arī attieksmju attīstības ceļš ar šajā valstī dzīvojošiem islāmticīgajiem pilsoņiem vai iedzīvotājiem. Šo pieredzi nevar automātiski attiecināt uz visām pārējām Eiropas valstīm, kam ir bijusi mazāka saskarsme ar islāmu un tā sekotājiem.

Svarīgi arī atzīmēt, ka ikvienai etniskai musulmaņu grupai vai ikvienam islāma virzienam³⁸² ir savas īpatnības islāma postulātu ievērošanā. Piemēram, Turcijas migranti, atšķirībā no Saūda Arābijas migrantiem, pārsvarā seko ne tik stingram islāmam.

Pētnieks U. Čeribi (O. Cherribi) atzīmē: „*Eiropā pašlaik notiek islāma institucionalizācijas process. Pēdējās desmitgades laikā musulmaņu kopienā Rietumeiropā ir parādījušās trīs galvenās attīstības tendences. Pirmo tendenci ilustrē mošeju, musulmaņu skolu, sociālu, kulturālu un politisku centru skaita palielināšanās. Otrā tendence ir musulmaņu reliģiskās vadības parādīšanās Eiropā, kas izpaužas kā imāmu noteicošā loma svarīgos Eiropas sabiedrības sociālajos jautājumos musulmaņu kopienā. Savukārt trešā tendence ir Eiropas reislamizācija (jeb atkārtota islamizācija).*”³⁸³

Eiropas reislamizācijas kontekstā nedaudz sīkāk jāaplūko eiropiešu pāriešana islāmticībā (konvertācijas tēma Latvijas kontekstā sīkāk tiks aplūkota promocijas darba trešajā daļā). Vācijā, intervējot skolotāju, kura pēc ticības bija musulmane, noskaidrojās, ka eiropieši, sevišķi sievietes, dažādu iemeslu dēļ diezgan aktīvi pieņem islāmu (piemēram, pēc brīvas gribas vai laulību ar musulmani dēļ; atbildot uz jautājumu, kāpēc eiropieši konvertējas islāmā, šī skolotāja norādīja, ka acīmredzot kristietība ir sevi izsmēlusi un vairs nesniedz pietiekamas atbildes patiesības meklētājiem.³⁸⁴ Var strīdēties vai, izejot no islāma (vai kādas citas ticības) dogmatikas, par godīgu un pareizu konvertāciju islāmā var uzskatīt tādu, kas

---

³⁸¹ М. Каргалова, *Социальная адаптация мигрантов*.// *Мир и политика*. N 7 (22). Июль, 2008, 18. (Jāatzīst, ka pētniece nerunā tieši par musulmaņiem, bet nevar noliegt, ka starp visām iepriekšminētām grupām arī ir liels islāmticīgo skaits).

³⁸² Ar jēdzienu „islāma virziens”, kas skaitās reliģiskais faktors, ir domāti sunīti, šiīti, sūfiji utt. ar savām raksturīgām īpatnībām islāma ievērošanā.

³⁸³ Oussama Cherribi, *The Growing Islamization of Europe*.// *Modernizing Islam. Religion in the Public Sphere in Europe and the Middle East*. Ed. by J. Esposito & F. Burgat. (USA: Rutgers University Press, 2003), 193.

³⁸⁴ Vācijā, Lejassaksijas valsts skolā, 2010. gada aprīlī. Šajā kontekstā arī jāpiebilst, ka 4 mēnešu laikā (2011. g. janvāris-aprīlis) viena no Rīgas musulmaņu kopienām papildinājās ar trim jauniem locekļiem (vienu vīrieti un divām sievietēm).

veikta vīra vai sievas dēļ, nevis savas iekšējās pārliecības dēļ, jo cilvēkam jābūt „atvērtai sirdij” jeb „sirdij, kas meklē un atrod īsto ceļu” (arāb. *hidājatun*), tomēr jāatzīst, ka šī tendence eksistē un tiek plaši praktizēta.³⁸⁵

Runājot par Eiropu, nedrīkst pilnībā ignorēt sūfismu. Sūfisms ir islāma virziens, kas šķiet pievilcīgāks eiropiešiem, jo tas ir daudz elastīgs pēc savas dogmatikas pret vietējām tradīcijām un vietām (nedaudz!) ir līdzīgs kristietībai,³⁸⁶ tāpēc Eiropā tam ir ļoti spēcīga pozīcija; no ES valstīm Francijā un Lielbritānijā ir lielākais sūfiju skaits³⁸⁷.

Var secināt, ka musulmaņu kopienu locekļu skaits Eiropas valstīs palielinās. Piemēram, saskaņā ar Latvijas CSB (Centrālās statistikas pārvaldes datu bāzes) datiem, 1995. g. Latvijas teritorijā bija 3 musulmaņu kopienas, bet 2009. g. – jau 15 musulmaņu kopienas.³⁸⁸ Tādējādi arī Latvijā ir vērojama islāmticīgo kopienu skaitu palielināšanās tendence; arī Eiropas valstīs krasi palielinās musulmaņu infrastruktūras iestāžu skaits (t. sk. mošejas vai lūgšanas nami, centri un skolas).

No tā iespējams secināt, ka ar laiku Eiropas valstu pilsoņiem, kuri ir nemusulmaņi, būs neiespējami nesaprast³⁸⁹ savus islāmticīgos kaimiņus reliģiskos, integrācijas, sadzīves u. c. jautājumos.

---

³⁸⁵ Nevar neatzīmēt, ka konvertācija islāmā laulātā dēļ, nevis pēc iekšējas pārliecības, proti, kad cilvēks apguvis kādas zināšanas par islāmu, nav labākais ceļš, jo sievietē, kura konvertējas islāmā sava vīra dēļ (vai vīrs, kurš konvertējas sievas dēļ; jāpiebilst, ka šis gadījums ir ļoti rets), jaunajā reliģijā pati neko nesaprot, un tas ir pirmais negatīvais faktors, jo nezināšana vai pielāgošanās cita cilvēka uzskatiem bez iekšējas pārliecības nav labākais ceļš ne ģimenes veidošanā, nedz arī bērnu audzināšanā.

³⁸⁶ Piemēram, garīgas prakses, kuras mērķis ir ieraudzīt un pēc tam saplūst ar Allāhu/ izšķīst Allāha gaismā. Līdzīgas prakses ir hesihastiem jeb pareizticīgajiem mūkiem.

³⁸⁷ *Sufism in Europe and North America*. Ed. by David Westerlund. (London, New-York: RoutledgeCurzon, 2004), 17.

³⁸⁸ Centrālās statistikas pārvaldes datu bāze. *PR14. Valstī reģistrēto reliģisko draudžu skaits sadalījumā pa konfesijām gada beigās*. [skatīts: 26.07.2011.]. Pieejams internetā: <http://data.csb.gov.lv/Dialog/Saveshow.asp>

³⁸⁹ Saprast nenozīmē pielāgoties citas reliģijas pārstāvjiem vai atkāpties no savas ticības postulātiem.

2.1. Garīgā džihāda izpausmes Eiropas valstīs

Kā tika noskaidrots promocijas darba pirmajā daļā, džihāda fenomens var būt daudzveidīgs, proti, (islāmticīgā) cilvēka garīgā pilnveidošanās, kas ietver cilvēka darbu ar sevi, kā arī sabiedrības labklājības veicināšanai. Šī labklājība tiek sasniegta ar Dieva pavēļu izpildīšanu jeb ar islāma palīdzību, musulmaņu (religiiskās) izglītības attīstību, islāmticīgo integrāciju eiropiešu vidē, starpreliģiju tolerances veicināšanu, islāma postulātu izklāstīšanu gan musulmaņu, gan nemusulmaņu sabiedrībai utt.³⁹⁰ Svarīgākais, veicot (garīgo) džihādu, ir cilvēka nolūku godīgums un vaļsirdīgums, kuru var zināt tikai Dievs.

Jāsaka (**un tā ir premisa**), ka praktizējošie islāmticīgie³⁹¹ visur ievēro „*ḥalāl*” jeb atļautā ēdiena noteikumus, gavē Ramadāna mēnesī, lūdzas 5 reizes dienā, ja ir iespēja, dod žēlsirdības dāvanas – *sadaka* un cenšas aizbraukt *ḥadžā*– svētceļojumā uz Meku; sievietes vēl papildus valkā *hidžabus* – lakatus un apģērbu, kas aizsedz kājas.³⁹² Visas šīs darbības var dēvēt par garīgo džihādu. Piemēram, runājot par sievietēm, viņu garīgais džihāds var tikt īstenots grūtniecības laikā, jo bērna iznēsāšana prasa gan garīgus, gan fiziskus spēkus.³⁹³ Arī rūpējoties par saviem vecākiem, cilvēks veic garīgo džihādu, tāpat arī pilnveidojot raksturu (garīgas īpašības) savās attiecībās ar Radītāju un radību.

No tā iespējams secināt, ka **garīgais džihāds nozīmē jebkuru cilvēka tikumisku rīcību (kā arī pašpilnveidi) šariata ietvaros. Šādu rīcību cilvēks izvēlas Dieva, islāma un sabiedrības, kurā viņš dzīvo, dēļ.** Vai arī, balstoties divu pētnieku teiktajā, var apgalvot, ka: „*garīgais džihāds aptver visu cilvēka dzīvi.*”³⁹⁴ „Lielā” (jeb garīgā) džihāda kontekstā vēl jāpiebilst, ka: „*Gan atsevišķai personībai, gan visai sabiedrībai kopumā garīgais džihāds nevar apstāties vai tikt pabeigts, jo morāli-ētiskais process ir bezgalīgs.*”³⁹⁵

Jāatzīmē, ka Eiropā darbojas daudz dažādu islāmticīgo organizāciju, kurām ir savas darbības sfēras. Dažu no šo organizāciju darbība ir sekulāra un vērsta vienīgi uz

---

³⁹⁰ Šajā kontekstā varbūt apskatītas musulmaņu organizāciju, etniski-religiiskās asociāciju, fondu vai reliģisku organizāciju darbība Eiropā.

³⁹¹ Taču pirmais islāma pīlārs ir ticība Allāham un Viņa pravietim Muhammadam.

³⁹² Šis apģērbs var būt bikses ar tuniku, kura ir ne augstāk par ceļiem vai gari svārki.

³⁹³ Ja sieviete mirst dzemdību laikā viņa kļūst par *šahīdieti* jeb mocekli, kura ir pelnījusi paradīzi.

³⁹⁴ Op. cit., Марат Якупов и Дамир Нуриев. 4.

³⁹⁵ Ibid., Марат Якупов и Дамир Нуриев, 4. (Runājot par garīgā džihāda īstenošanu, jāmin arī promocijas autores komandējums uz Vāciju; šī komandējuma laikā tika intervēta musulmane skolotāja, un viens no intervijas mērķiem bija noskaidrot viņas viedokli jautājumā par garīgā džihāda īstenošanu).

islāmticīgajiem, kas dzīvo Eiropā. Tādu organizāciju darbība netiek saistīta ar islāma priekšrakstu pildīšanu, tāpēc tā netiks aplūkota šajā nodaļā.³⁹⁶ Citu musulmaņu organizāciju darbība ir vērsta pret eiropiešu demokrātiskajām vērtībām, un to darbība tiks apskatīta turpmāk šajā daļā (šo organizāciju darbības gadījumā var runāt par uzbrūkošā džihāda izpausmēm Eiropas teritorijā).

Atsevišķā kategorijā, runājot par garīgo džihādu,³⁹⁷ varētu izdalīt sūfisma ordeņus, kuru Eiropā ir diezgan daudz, bet tie netiks aplūkoti šajā darbā gan milzīgā apjoma, gan šo ordeņu daudzveidīgās filozofijas dēļ.

Pēc pētnieka L. Baširova vārdiem: „*Musulmaņu kopienas Rietumos aktīvi piedalās sociāli-ekonomiskā un sabiedriski-politiskā dzīvē, kas norisinās valstīs, kur šīs kopienas atrodas.*”³⁹⁸ Interesantu faktu atzīmē dokuments „*Musulmaņi Eiropas Savienībā*”; šī atskaite liecina: „*Ikvienā Eiropas Savienības dalībvalstī eksistē dažādas musulmaņu organizācijas, bet daudz islāmticīgo, sevišķi tie, kuriem vairāk raksturīgi sekulāri uzskati, tajās nepiedalās.*”³⁹⁹ Musulmaņu organizāciju piedalīšanās sabiedriskajā dzīvē ir svarīgs elements dažādu reliģiju

---

³⁹⁶ Piemēram, organizācija „*Valstu islāms*” („*Islam of the States*”) un Romas mošeja tieši ir saistītas ar musulmaņu valstu diplomātiju un to valstu valdībām. Precīzāk sk. Claudia Mantovan. *Muslim Self-Organisation and State Interaction with Muslim organisations in Italy.*// *Muslim Organisations and the State European Perspectives.* Ed. by Axel Kreienbrink and Mark Bodenstein. Beiträge für Migration und Integration. Band 1. Bundesamt für Migration Flüchtlinge. 97. [skatīts: 14.09.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.deutsche-islam-konferenz.de/.../muslime-organisationen-eng.pdf>. Ir organizācijas, par kuru darbību var jautāt: vai tās risina musulmaņu integrācijas problēmas vai konservē musulmaņu migrantu izcelsmju valstu kultūru un tradīcijas, kā arī mobilizē Vācijā dzīvojošus musulmaņus tādā vai citādā politiskā virzienā? Piemēram, tādās organizācijas kā „*DITIB*”, „*ATIB*” vai „*Milli Görüş*” paplašināja savu aktivitāti ES teritorijā un nodarbojas ar musulmaņu identitātes nostiprināšanu Eiropā nekā islāmticīgo integrēšanu Vācijas sabiedrībā. Забине Ридель. *Между „евроисламом” и исламофобией. Можно ли „европеизировать” ислам извне?*// Internationale Politik, Сентябрь-октябрь, 2007, 16. [skatīts: 15.09.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.moskau.diplo.de/contentblob/1822324/Daten/141120/DIP052007.pdf>. Vēl jāatzīmē, ka ir arī musulmaņi, kuri noskaņoti pret islāmu. Piemēram, rakstā „*Labam musulmanim jābūt Rietumu ienaidniekam*” tiek minēts, ka Minas Ahadijas kundze no Irānas cīnījās pret mullu režīmu kā arī nodibināja „*Centrālo bijušu musulmaņu komiteju*” un „*Starptautisku pret akmeņu sišanu komiteju*”// Internationale Politik, Сентябрь-октябрь, 2007, 32 [skatīts: 15.09.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.moskau.diplo.de/contentblob/1822324/Daten/141120/DIP052007.pdf>.

³⁹⁷ Jāatzīmē, ka ir ordeņi, kas atzīst arī militāro džihādu, tomēr citi sūfiju ordeņi praktizē tikai garīgo džihādu.

³⁹⁸ Op. cit., Г. Керимов, *Ислам, шариаат, мусульмане в странах Запада*, 266.

³⁹⁹ *Muslims in the European Union. Discrimination and Islamophobia.* European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia. EUMC, 2006, 9. [skatīts: 14.09.2011.]. Pieejams internetā: http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/Manifestations_EN.pdf. (Būtu vēl svarīgi atzīmēt, ka ne hierarhiskas musulmaņu organizācijas savienotas ar etnisku, kultūrālu un teoloģisku eiropiešu musulmaņu kopienu dažādību).

pārstāvju vienotībai. Pētnieka O. Kalšojers (O. Калшойер) uzskata: „islāmticīgo integrācija Rietumeiropā pēdējo 50 gadiem ir neapšaubāmi bijusi veiksmīga”⁴⁰⁰ un šajā jautājumā liela loma bijusi arī islāmticīgo aktīvai dalībai daudzos dzīves aspektos.

Vispārīgi runājot par musulmaņu organizāciju daudzveidīgumu Eiropā, jānorāda, ka Eiropas teritorijā darbojas gan sunnītu, gan šiītu, gan sūfiju, gan citu musulmaņu virzienu organizācijas, kuru mērķi ir dažādi, proti, gan iepazīstināt ar islāmu eiropiešus, gan veicināt islāmticīgo integrāciju eiropiešu sabiedrībā, gan arī sekmēt musulmaņu reliģiskās izglītības attīstību. Ir arī radikāli/ ekstrēmi noskaņotas politiskas organizācijas, kas darbojas Eiropas teritorijā, kā „*Hizb ut-Tahrir*”, „*Muhadžirun*”, „*Hizballa*” u. c.

Pirms sīkāk aplūkot garīgā džihāda veidus, šīs nodaļas sākumā tiks sniegts vispārīgs ievadmateriāls, proti, pārskats par vienu no galvenajām musulmaņu organizācijām Eiropas teritorijā, kas saucas „*Musulmaņu Organizāciju Federācija Eiropā*” (turpmāk, „*MOFE*”) jānorāda, ka tā „*stingri nosodīja atentātu Ēģiptē Jaungada priekšvakarā, kurā gāja bojā daudz nevainīgu cilvēku. Šajā sakarā „MOFE” atgādināja islāma mācību, cilvēka dzīvības vērtību, kā arī ētiskas vērtības, kas aizliedz tādus noziegumus, bargi nosodot nevainīgu cilvēku asinsizliešanu un uzstājot uz dievkalpojumu drošību baznīcās un tempļos.*”⁴⁰¹ Šādā uzstādījumā „*MOFE*” pauž Eiropā dzīvojošo islāmticīgo uzskatus par veiktiem atentātiem pret mierīgajiem civiliedzīvotājiem ne tikai Eiropā, bet arī ārpus tās teritorijas.

Garīgā džihāda izpausmes Eiropā

Garīgā džihāda izpausmes var sadalīt četrās grupās:

- kultūras vai reliģiski pasākumi (dažādu musulmaņu avīžu vai žurnālu izdošana, islāma stundas (skolā), „atvērto durvju dienas” kādas valsts mošejās, lai iepazīstinātu Eiropas iedzīvotājus ar islāmu, kā arī musulmaņu svētku svinēšana un *šariata* jautājumu skaidrošana).

Valstis, kurās sastopamas šīs uzskaitītās parādības: Dānija, Somija⁴⁰², Lietuva⁴⁰³, Latvija⁴⁰⁴.

---

⁴⁰⁰ Отто Калшойер, *Религия, не похожая ни на какую другую. Ислам в Европе: Мосты и преграды на пути к интеграции.*// Internationale Politik, Сентябрь-октябрь, 2007, 4. [skatīts: 15.09.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.moskau.diplo.de/contentblob/1822324/Daten/141120/DIP052007.pdf>.

⁴⁰¹ *The Federation of Islamic Organisations in Europe condemns the appalling attack on a church congregation in Alexandria, and urges the Egyptian people to stand firm and united.* Brussels, 01.01.2011., 1. [skatīts: 20.09.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.imamespain.org/es/images/pdf/FIOE%20Egypt%20statement%201.1.pdf>

⁴⁰² Tuomas Martikainen, *Finland.*// *Yearbook of Muslims in Europe.* Vol. 1. Ed. by Jorgen S. Nielsen. (Leiden & Boston: Brill, 2009), 120, 121, 122, 123.

Dānija

Detalizētāk runājot par dažādām musulmaņu organizācijām Eiropā, var minēt šītu organizāciju „Salam”, kas atrodas Dānijā. Šīs organizācijas mērķis ir atbalstīt islāmu.⁴⁰⁵ Ir mošejas un musulmaņu organizācijas, kas visiem interesentiem dod iespēju apgūt islāma pamatus vai saņemt padziļinātu informāciju ārpus skolas.⁴⁰⁶ „2008. un 2009. gadā valsts piešķir ievērojamus finanšu līdzekļus, lai sagatavotu profesionāli sagatavotus imāmus, kuri kalpotu cietumā.”⁴⁰⁷ Visas iepriekšminētās aktivitātes (t. sk. arī svētku svinēšana kā musulmaņu identitātes ievērošana) var saukt par darbu islāma ietvaros islāma labad un Allāha vārdā jeb garīgo džihādu. Šīs darbības tā vai citādi tiek saistītas ar divām tendencēm: 1) islāmticīgie ne tikai praktizē un attīsta Eiropā musulmaņu kultūru, bet arī 2) iepazīstina nemusulmaņus ar islāmu, vēršoties pret stereotipu, ka islāms nav miermīlīga reliģija.⁴⁰⁸ Runājot par musulmaņu organizācijām Eiropā, jāpievērš uzmanība kādai īpatnībai. Liela daļa tieši no valsts musulmaņu organizācijām veicina starpreliģiju dialogu un cenšas izskaust islāmisko ekstrēmismu.

Dānijā darbojas jau desmit gadus arī „Musulmaņu Zinību un Informācijas centrs”. Šis centrs ir starpetniska organizācija, kura rīko „Mošeju Dienu”, kad Dānijas mošeju imāmi, islāma zinātāji un vienkārši musulmaņu kopienu locekļi īpaši paredzētajā laikā komunicē ar vietējo sabiedrību, atbildot uz jautājumiem un sniedzot informāciju par islāmu, kura var palīdzēt izkļaudēt mītus par islāmu un mazināt islamofobiju.⁴⁰⁹ Atvērto durvju diena var kalpot par multireliģiskās un multikulturālās eiropiešu sabiedrības saliedētības palīg līdzekli.

- semināri un konferences, kuru mērķis ir skaidrot islāma postulātus nemusulmaņiem, lai tādējādi mazinātu antimusulmaņu skaitu eiropiešu sabiedrībā; šajās konferencēs

---

⁴⁰³ Egdūnas Račius, *Lithuania.// Yearbook of Muslims in Europe*. Vol. 1. Ed. by Jorgen S. Nielsen. (Leiden & Boston: Brill, 2009), 207.

⁴⁰⁴ Runājot par Latviju, var atzīmēt, ka promocijas darba autore apmeklēja lūgšanu namus piektdienas sprediķu jeb *hutbu* laikā. Sprediķus sastāda imāms, bet dažreiz sprediķu tēmu piedāvā kāds no kopienas locekļiem. Šie sprediķi aicina islāmticīgos būt tolerantiem, labsirdīgiem un izpalīdzīgiem pret citiem cilvēkiem, neatkarīgi no reliģijas, kurai viņš pieder. Sprediķim var būt arī cita tēma, piemēram, kā jāuzvedas kādā noteiktā situācijā.

⁴⁰⁵ Brian Arly Jacobsen, *Denmark.// Yearbook of Muslims in Europe*. Vol. 1. Ed. by Jorgen S. Nielsen. (Leiden & Boston: Brill, 2009), 101.

⁴⁰⁶ Ibid., Brian Arly Jacobsen, 104.

⁴⁰⁷ Ibid., Brian Arly Jacobsen, 106.

⁴⁰⁸ Runājot par Dāniju jāņem vērā, ka tur darbojas gan sunnītu, gan šītu organizācijas, kurām, izejot no viņu islāma postulātu izpratnes, tomēr ir dažādi uzskati uz vairākām pamatlietām.

⁴⁰⁹ Ibid., Brian Arly Jacobsen, 109.

strīdīgi reliģijas jautājumi tiek skaidroti arī islāmticīgajiem; tāpat tajās tiek pausta musulmaņu kopienu attieksme pret agresijas jeb terorisma izpausmēm.

Valstis, kurās sastopamas uzskaitītās parādības: Norvēģija⁴¹⁰, Lielbritānija, Igaunija.

Lielbritānija

Lielbritānijā lielākā no musulmaņu organizācijām ir „*Britu Musulmaņu padome*” („*Muslim Council of Britain*”) (turpmāk, „*BMP*”). Šī organizācija kategoriski nosodīja atentātus Zviedrijā⁴¹¹, Madridē⁴¹², sprādzienus Anglijā⁴¹³ un uzbrukumu ASV⁴¹⁴.

Svarīgi, ka 2008. gada martā „*BMP*” starpreliģiju komiteja uzstāja, „*lai multireliģiskā un plurālistiskā Lielbritānija atzīst, ka cilvēku kultūras un reliģiskā identitāte nav tikai cilvēka privātā lieta, bet ka tā ietekmē arī sabiedrību.*”⁴¹⁵ Tas ir viens no svarīgākajiem reliģisko organizāciju pienākumiem, proti, sludinot, ka nevis atsevišķi cilvēki, bet gan sabiedrība kopumā ir atbildīga par tajā valdošo kārtību un tikumību.

Lielbritānijas kontekstā arī būtu jāatzīmē, pēc plašsaziņas atskaites izriet, ka šeihs Muhammad Tahir-ul-Kadri izdeva *fatvu* (reliģisku lēmumu), kura nosoda teroristus vispār, teroristus-pašnāvniekus un terorismu kā parādību⁴¹⁶ (pilnu *fatvas* tekstu var izlasīt: <http://minhajnet.kortechx.netdna-cdn.com/images-db2/fatwa-eng.pdf>).

Pētnieks T. Abasa (T. Abbas) sniedz informāciju, ka: „*Lielbritānijā darbojas arī „Sūfiju Musulmaņu padome*”. Šī organizācija mēģina nostāties opozīcijā tai ideoloģijai, kas ir populāra starp britu musulmaņiem, sevišķi no īpaši puritāniskajām salafītu kustībām.”⁴¹⁷

---

⁴¹⁰ Christine M. Jacobsen and Oddbjorn Leirvik, *Norway*.// *Yearbook of Muslims in Europe*. Vol. 1. Ed. by Jorgen S. Nielsen. (Leiden & Boston: Brill, 2009), 259, 260.

⁴¹¹ *Stockholm Bombing Condemned by Muslim Community*. 14.12.2010. [skatīts: 14.09.2011.]. Pieejams internetā: http://www.mcb.org.uk/media/presstext.php?ann_id=423.

⁴¹² *MCB condemns terrorist atrocities in Madrid*. 13.03.2004. [atsauce: 14.09.2011.]. Pieejams internetā: http://www.mcb.org.uk/media/presstext.php?ann_id=74.

⁴¹³ *British Muslims Utterly Condemn Acts of Terror*. 07.07.2005. [skatīts: 14.09.2011.]. Pieejams internetā: http://www.mcb.org.uk/media/presstext.php?ann_id=150.

⁴¹⁴ *MCB expresses total condemnation of terrorist attacks*. 11.09.2001. [skatīts: 14.09.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.mcb.org.uk/media/pr/110901.htm>.

⁴¹⁵ *The Muslim Council of Britain. Marking a decade of community development*. Annual Report 2007-2008. 13. [atsauce: 20.09.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.mcb.org.uk/uploads/AGM%20REPORT%2007-08.PDF>

⁴¹⁶ *Activities against terrorism*. 13. [skatīts: 23.10.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.minhaj.org/downloads/Activities-against-terrorism.pdf>. (Šis darbs sastāv vairāk par 600 lapām; šī *fatva* „sāka savu dzīvi” 2010. g. 2. martā).

⁴¹⁷ Tahir Abbas, *United Kingdom and Northern Ireland*.// *Yearbook of Muslims in Europe*. Vol. 1. Ed. by Jorgen S. Nielsen. (Leiden & Boston: Brill, 2009), 367.

Igaunija

Igaunijā izdod musulmaņu avīzi „Baltijas Musulmaņu vēstnesis” („Балтийский Мусульманский Вестник”), kurā apspriež reliģiskus jautājumus, kā arī raksta par sabiedriskiem pasākumiem musulmaņu pasaulē. Piemēram, „Baltijas Musulmaņu vēstnesī” 2010. gada maija mēnesī bija ievietots raksts par musulmaņu līderu konferenci Eiropā. Šajā konferencē tika aplūkoti šādi jautājumi: „islāms ir mērenības reliģija; sievietes-musulmanes loma musulmaņu eiropiešu sabiedriskās dzīves iekārtošanā; agresija un cietsirdība; musulmaņu identitātes saglabāšana un aktīva dalība Eiropas attīstībā; imāmu un islāma pasniedzēju sagatavošana Eiropai, kā arī citas tēmas.”⁴¹⁸ Jāatzīmē, ka šajā konferencē (Vīnē) piedalījās Igaunijas muftijs Iļdars-hazrats.⁴¹⁹

Citā „Baltijas Musulmaņu vēstneša” 7. numurā (2010. gada jūnijā) tika rakstīts par Francijā notikušo starptautisko konferenci, kuras tēma bija „Islāms un plašsaziņas līdzekļi Eiropā un islāmafobijas pretdarbības līdzekļi”. Šīs konferences jautājumi bija veltīti islamofobijas līmeņa mazināšanai, islāma tēla izkropļošanas nepieļaujamībai plašsaziņas līdzekļos, kā arī citiem jautājumiem. Šajā konferencē piedalījās Igaunijas muftijs ar savu sievu.⁴²⁰

„Baltijas Musulmaņu vēstnesis” 7. numurs vēl aprakstīja Francijas konferencē ierosinātos jautājumus: „islāmafobija un kā cīnīties pret to, kā arī jautājums par musulmaņu inteliģences lomu šajā cīņā. Tika apspriesti jautājumi par kultūras pētniecības centriem, kas labotu kļūdaino viedokli par islāmu, kuru izplata plašsaziņas līdzekļi; musulmaņu un Rietumu plašsaziņas līdzekļu sadarbība un savstarpēja palīdzība ar mērķi uzlabot izkropļoto izpratni par islāmu, kā arī Rietumu islāmticīgās inteliģences pretdarbību rasismam un ksenofobijai. Arī no dalībnieku puses šajā konferencē tika sniegti piedāvājumi un secinājumi, kā cīnīties pret islāmafobiju Rietumos (proti, izveidot televīzijas kanālus, kuros tiktu izklāstīti islāma pamati vietējās valodās, aicinot uz dialogu gan musulmaņu, gan nemusulmaņu slavenus zinātniekus, lai apspriestu tēmas, kas uztrauc cilvēkus Rietumos; aicināt Rietumu plašsaziņas līdzekļus nodibināt starptautisku ētisku sistēmu, kas iestātos pret citu reliģiju simbolu/svētvietu zaimošanu un nepieciešamība nodibināt katrā musulmaņu valstu diplomātiskā korpusā kulturālu pārstāvniecību, kurā notiktu nodarbības un atvērto durvju dienas kļūdainu islāma stereotipu iznīdēšanai).”⁴²¹

⁴¹⁸ „Ac-Salam”. Балтийский Мусульманский Вестник. Май, 2010, 5.

⁴¹⁹ Ibid., „Ac-Salam”, 5.

⁴²⁰ „Ac-Salam”. Балтийский Мусульманский Вестник. Июнь, 2010, 1.

⁴²¹ Ibid., „Ac-Salam”, 1.

- dažādu musulmaņu (religīso) organizāciju darbība, kas koncentrējas uz starpreliģiju un starpkulturālā dialoga veicināšanu, islāma sludināšanu, kā arī musulmaņu politiski aktīvām nostādnēm Eiropā.

Valstis, kurās sastopamas augšminētās parādības: Beļģija⁴²², Francija, Itālija⁴²³, Vācija.

Francija

Francijā kopš 2002. gada darbojas „Islāmticīgo Francijas Padome” (turpmāk, „IFP”), kas pārstāv musulmaņus valsts organizācijās⁴²⁴ kā arī „darbojas fonds „Islāma Darbu Francijā”, kas tika nodibināts, lai nodarbotos ar ziedojumu vākšanu un līdzekļu sadalīšanu lūgšanas vietu atjaunošanai un imāmu apmācībai...; Francijā arī katru svētdienu tiek translēta 30 minūšu gara radioprogramma par islāmu, kas saucas „Izzinot islāmu.””⁴²⁵

„IFP” (kā arī daudzas citas musulmaņu (valsts) organizācijas) tika nodibināta, lai atvieglotu dialogu starp Francijas valdību un islāmticīgajiem. Ar „IFP” palīdzību Francijas valdība plānoja nepieciešamības gadījumā ietekmēt Francijas musulmaņu sabiedrisko domu. Tādas organizācijas kā „IFP” funkcionē kā tilts starp eiropiešu un musulmaņu sabiedrību.

Papildus pētniece T. Mešloka (Т. Мешлок) vēl atzīmē: „Francijā 2003. gadā tika nodibināta „Francijas musulmaņu pārstāvju padome”, kuras darbība tiek vērsta uz musulmaņu organizāciju konsolidāciju Francijā. Pirmās musulmaņu apvienības Francijā tika nodibinātas 20. gadsimta piecdesmitajos gados, balstoties nacionālos zinātniskos pētījumos musulmaņu inteliģences vidū. Tajā laikā Francijā dzīvojošie musulmaņi neinteresējās par politiku, tāpēc islāmistu radikālās idejas neatrada pie viņiem atbalstu. Šīs apvienības organizēja konferences un izdeva grāmatas, veicinot starpreliģiju dialogu. Šīs organizācijas locekļi veicināja kristiešu-musulmaņu dialoga stiprināšanu.”⁴²⁶

Šajā periodā nostiprinājās arī „Džamaat at-Tablig” darbība. Šī organizācija bija attālināta no politikas un sludināja burtisku un precīzu sekošanu pravieša Muhammada dzīvei⁴²⁷. Runājot par šo organizāciju, jāmin visai pretrunīgas liecības. Piemēram, Krievijas muftiju padomes loceklis un Āzijas Krievijas daļas musulmaņu garīgo lietu pārvaldes priekšsēdētājs N. Aširovs, raksta: „„Džamaat at-Tablig” locekļi postulē nevardarbību un kara

⁴²² Op. cit., Анастасия Пономарёва, 64, 65.

⁴²³ Op. cit., Claudia Mantovan, 98, 99. (sk. 1.1. nodaļu par jēdzienu definēšanu, lpp. 17-23).

⁴²⁴ Anne-Laure Zwillling, *France // Yearbook of Muslims in Europe*. Vol. 1. Ed. by Jorgen S. Nielsen. (Leiden & Boston: Brill, 2009), 131, 132.

⁴²⁵ Ibid., Anne-Laure Zwillling, 132, 137.

⁴²⁶ Тамара Мешлок, *Общественно-политическая деятельность легальных мусульманских организаций Франции и Германии*. 2005, 69, 70. [skatīts: 13.09.2011.]. Pieejams internetā: http://www.vestnik.adygnet.ru/files/2005.3/156/meshlok2005_3.pdf

⁴²⁷ Ibid., Т. Мешлок, 70.

izmantošanu uzskata par grēcīgu un nepieņemamu.”⁴²⁸ Pētnieks O. Ruā (Olivier Roy) norāda, ka: „„Džamaat at-Tablig” ir apolitiska un likumpaklausīga organizācija.”⁴²⁹ Rakstā „Musulmaņu tīkli un kustības Rietumeiropā” norādīts: „„Džamaat at-Tablig” un tradicionālie sūfiju ordeņi koncentrējas uz personīgo dievbijību.”⁴³⁰ Bieži „Džamaat at-Tablig” dēvēta par globālu izglītības un misionārisko kustību. Pašlaik „Džamaat at-Tablig” darbojas daudzās pasaules valstīs, t. sk. Rietumeiropā⁴³¹ un arī Austrumeiropā (tomēr dažu bijušo PSRS valstu teritorijā šī organizācija skaitās par aizliegto).⁴³²

Tajā pašā laikā citos avotos (piemēram, pētniece I. Komisina (И. Комиссина)) norādīts, ka: „ekspertu viedoklis par šo organizāciju nav vienots jautājumā par to, vai šī musulmaņu atdzimšanas organizācija apdraud šodienas sabiedrību vai ne.”⁴³³ Dažos avotos „Džamaat at-Tablig” sauc par fundamentālistiem⁴³⁴, par komunālistiem (no jēdziena „komūna”)⁴³⁵, bet citos dēvē par organizāciju, kas saistīta ar ekstrēmistiem⁴³⁶. Pierādot

⁴²⁸ *Российское общество под контролем. Злоупотребления в ходе борьбы с терроризмом и экстремизмом.* Международная Организация за права человека. Июль, 2009, 66. [skatīts: 28.09.2012.]. Pieejams internetā: <http://www.fidh.org/IMG/pdf/raprussie2307ru.pdf>

⁴²⁹ Эдуард Николаев, *Новые религиозные исламские движения в Центральной Азии и России.* Вестник Бурятского Научного Центра Сибирского Отделения РАН, N 4, 2011, 226 (turpmāk šī raksta autors atzīmē, ka ikdienišķa šīs organizācijas darbība būtiski atšķiras no tās kultivētā tēla; pirmais solis apziņas radikalizācijā jaunu musulmaņu vairākumam notiek ar viņu pievienošanos „Džamaat at-Tablig”).

⁴³⁰ *Muslim Networks and Movements in Western Europe.* Pew Research Religion and Public Life Project. Pew research Center. 15.09.2010. [skatīts: 13.09.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.pewforum.org/2010/09/15/muslim-networks-and-movements-in-western-europe/>

⁴³¹ *Muslim Networks and Movements in Western Europe.* Pew Forum On Religion & Public Life. Directors: Luis Lugo, Alan Cooperman, David Masci, Elizabeth Podreberc. Pew Research Center, September, 2010, 44. [Skatīts: 22.12.2013.]. Pieejams internetā: <http://www.pewforum.org/files/2010/09/Muslim-networks-full-report.pdf>

⁴³² Piemēram, uz Latviju „Džamaat Tablig” locekļi atbrauc no Skandināvijas valstīm. Par „Džamaat Tablig” Latvijā skat. Drošības policijas pārskatu par 2012. gadu ([http://www.iem.gov.lv/files/text/DP_2012\(2\).pdf](http://www.iem.gov.lv/files/text/DP_2012(2).pdf)). Tomēr, piemēram, Uzbekistānā, Tadžikistānā, Kazahstānā vai Krievijā „Džamaat Tablig” ir ārpus likuma. Sk. *В Казахстане запретили движение Таблиги Джамаат.* 26.02.2013. [skatīts: 22.12.2013.]. Pieejams internetā: <http://lenta.ru/news/2013/02/26/jamaat/>

⁴³³ Ирина Комиссина, *Движение „Таблиги Джамаат”: теория и практика радикализма.* // Международная Политика. Проблемы Национальной Стратегии. N 1 (6), 2011, 45. [skatīts: 28.09.2012.]. Pieejams internetā: http://www.riss.ru/upload/tfi/120/Комиссина_2011_1.pdf

⁴³⁴ *Somalia's Islamists.* International Crisis Group. Report N°100. 12 December, 2005, 18.

⁴³⁵ И. Котин, *Ислам в Южной Азии и Великобритании.* (Санкт-Петербург: Петербургское Востоковедение, 2008), 135.

⁴³⁶ Joshua W. Hedges. *Tablighi Jamaat: The Premier Latent Network.* Arpil, 2008, 1. [skatīts: 14.09.2011.]. Pieejams internetā: se1.isn.ch/serviceengine/Files/ISN/.../200804+Tablighi+Jamaat.pdf

apgalvojumu, ka „*Tablig*” kalpo par ekstrēmisma platformu, tika sniegta informācija, ka 2008. gadā Spānijā policija arestēja 14 „*Tablig*” locekļus, kuri plānojuši veikt atentātu ar pašnāvības palīdzību.⁴³⁷

Pētniece T. Mešloka raksta: „*Runājot par musulmaņu apvienību darbību Eiropas teritorijā, jāsaka, ka Eiropā dzīvojošo musulmaņu skaita un ietekmes pieaugums iet roku rokā ar organizatorisku struktūru dibināšanu, kas aizstāv viņu intereses miera ceļā – ar politiskām, juridiskām un ekonomiskām metodēm, kuru funkcijas ir šādas*”:⁴³⁸

- „*ar musulmaņu pašidentifikāciju eiropiešu sabiedrībā saistītu problēmu risināšana;*
- *musulmaņu integrācijas procesa eiropiešu sabiedrībā veicināšana;*
- *pretdarbība islāmticīgo diskriminācijas izpausmēm;*
- *islāmticīgo tiesību aizstāvēšana;*
- *migrantu konstitūcijas tiesību ievērošana, viņu uzstāšanās federālajā līmenī;*
- *islāma pamatpostulātu mācīšanās eiropiešu valodās katoļu ticības un protestantisma līmenī;*
- *islāma pasniedzēju un imāmu sagatavošana eiropiešu universitātēs;*
- *mošeju būvēšana pilsētās;*
- *musulmaņu tradīciju un paražu ievērošana.*”⁴³⁹

T. Mešloka turpina: „*Šādā veidā musulmaņu organizācijas aicina konsolidēt daudzmiljonu Eiropas musulmaņu sabiedrību, lai paātrinātu Eiropai svarīgu integrācijas procesu, kā arī veicinātu polifoniskās eiropiešu kultūras bagātināšanu ar musulmaņu ietekmes palīdzību.*”⁴⁴⁰

T. Mešloka atzīmē arī svarīgu musulmaņu organizāciju īpašību, proti: „*Musulmaņu organizācijas, kuras legāli darbojas Eiropā, oficiāli distancējas no radikālām islāma kustībām un postulē pacifismu, izvirzot sev uzdevumus: ortodoksālā islāma pamatpostulātu izplatīšana, starpkonfesionālā dialoga veicināšana un Rietumu ksenofobijas attiecībā pret musulmaņiem pārvarēšana... . Ir reliģiski-politiskas musulmaņu organizācijas, kas ietekmē*

---

⁴³⁷ Fred Burton and Scott Stewart. *Tablighi Jamaat: An Indirect Line to Terrorism*. 23.01.2008. Stratfor. Global Intelligence. [skatīts: 22.12.2013.]. Pieejams internetā: http://www.stratfor.com/weekly/tablighi_jamaat_indirect_line_terrorism. Sīkāk par „*Džamaat Tablig*” dibinātāja Maulana Iļjasa ideoloģiju skat.: *Tabligh Movement*. 70, 71. [skatīts: 28.09.2012.]. Pieejams internetā: <http://www.alrisala.org/wp-content/uploads/2012/03/Tabligh-Movement.pdf>: „*Mums nav partijas, nav formālas organizācijas veida, nav ofisa, nav reģistra, nav fondu... Mēs strādājam pēc mošeju modeļa uz kuriem cilvēki nāk no dažādām profesijām un pēc lūgšanas atgriežas pie saviem darba pienākumiem*”.

⁴³⁸ Op. cit., T. Meшлок, 66.

⁴³⁹ Op. cit., T. Meшлок, 66.

⁴⁴⁰ Op. cit., T. Meшлок, 66.

*islāmticīgos, kuri dzīvo nemusulmaņu vidē, proti, integrācijas procesā sadarbojoties ar eiropiešu valdībām un cīnoties pret radikālām islāmistu grupām.*⁴⁴¹

- universitāšu kursi (vai tā saucamie „kapelānu kursi”), kuros islāmticīgos apmāca profesionāli, lai absolventi varētu saņemt imāma vai islāma skolotāja amatu.

Valstis, kurās sastopama šī parādība: Vācija, Lielbritānija.

Lielbritānija

Runājot par musulmaņu reliģisko izglītību Lielbritānijā, var atzīmēt, ka jau vairākus gadus tiek rīkoti kursi musulmaņu kapelānu (armijas, cietuma un kādas citas sekulāras profesijas) specializācijas sagatavošanai noteiktai misijai⁴⁴²; pēdējā laikā kapelāna izglītību apgūst arī sievietes musulmanes.⁴⁴³ No iepriekšteiktā var secināt, ka iestāde, kas sagatavo speciālistus šajā jomā, ir ieinteresēta, lai visi, kuri grib saistīt profesionāli savu dzīvi ar islāmu cilvēku garīgajā aprūpē un pastorālajā padomdošanā, saņemtu augstāko profesionālo izglītību.

Vācija

Raksturojot par Vācijas situāciju, pētniece T. Mešloka raksta: „*Vācijā darbojas musulmaņu vidē ietekmīga organizācija „Musulmaņu centrālā padome”. Šī padome apvieno 500 mošejas un 19 musulmaņu organizācijas. Šī organizācija aicina atšķirt islāmu kā reliģiju un musulmaņu fundamentālismu kā agresīvu kustību, kā arī iestājas par Vācijā dzīvojošo musulmaņu integrāciju; tāpat padome piedāvājusi gatavot islāma pasniedzējus un imāmus valsts universitātēs.*”; (turpmāk pētniece min, ka: „*Šī padome īsteno dialogu ar baznīcas pārstāvjiem (izraisot asas diskusijas citās musulmaņu organizācijās, kas neatbalsta šo uzvedību.*”)⁴⁴⁴ Padomes līderis Nadems Iljass atzīmē, ka iesaistīšanās dialogā ar augstākās izglītības iestādēm par imāmu un islāma skolotāju/ pasniedzēju profesionālu sagatavošanu,

---

⁴⁴¹ Ibid., T. Мешлок, 66, 67.

⁴⁴² Muslim Chaplains Research Project. *Leadership and Capacity Building in the British Muslim Community: the Case of „Muslim Chaplains”*. [skatīts: 22.12.2013.]. Pieejams internetā: <http://www.cardiff.ac.uk/share/research/centres/csi/research/muslimchaplainsproject/index.html> (Eksistē pat musulmaņu kapelānu asociācija Lielbritānijā, skat. <http://www.mca-hmps.co.uk/>)

⁴⁴³ *Muslim Chaplains are changing Chaplaincy, and Chaplaincy is changing Islam in Britain*. Religion & Society. Arts & Humanities Research Council. 2. [skatīts: 22.12.2013.]. Pieejams internetā: http://www.religionandsociety.org.uk/uploads/docs/2012_09/1348659246_Gilliat-Ray_Phase_1_Large_Grant_Block.pdf

⁴⁴⁴ Ibid., T. Мешлок, 67, 68. (Uzskatu, ka musulmaņu fundamentālismu nedrīkst pielīdzināt agresīvai kustībai, jo fundamentālisms nozīmē atgriešanos pie reliģijas pamatiem. Arī jāsaka, ka fundamentālisms piemīt visām monoteiskām reliģijām un pirmo reizi jēdziens „fundamentālisms” tika pielietots attiecībā pret kristietību).

dialoga veidošana ar Vācijā oficiāli atzītām kristīgām konfesijām, kā arī „apvienība ar šīm konfesijām ir nepieciešama pašiem musulmaņiem.”⁴⁴⁵

Savukārt pētniece Z. Ridla (З. Ридель) atzīmē: „Vācijā darbojas arī organizācija „Centrālā musulmaņu padome Vācijā” (turpmāk „CMPV”). Šī organizācija apvieno 19 organizācijas, kuru locekļi ir ne tikai no Turcijas, bet arī no Irānas, arābu valstīm, Marokas, Balkānu valstīm, kā arī vāciešus, kuri konvertējušies islāmā. Tieši tāpēc „CMPV” ir ieinteresēta, lai nākotnē imāmi saņemtu izglītību Vācijā un sprediķotu vācu, nevis arābu, turku vai bosniešu valodā.”⁴⁴⁶ Sprediķa valodas maiņa nozīmē musulmaņu kopienas pielāgošanos eiropiešu sabiedrībai jeb ērtībām, proti, gan konvertītiem, gan trešajai musulmaņu paaudzei, kas ir dzimusi Eiropā un, iespējams, nepārvalda savu etnisko valodu, kā arī ar mošejas apmeklētājiem nemusulmaņiem.

Saskaņā ar T. Mešlokas pētījumiem, Vācija, atbalstot augšminētās apvienības, Vācijas valdība seko vairākiem mērķiem:

- „integrācijas procesa paātrināšana. Musulmaņu konsolidācija liberāli noskaņotu reliģisku līderu vadībā veicina musulmaņu integrāciju (nevis musulmaņu konfrontāciju ar sekulārajām Eiropas valdībām).
- Radikālā ekstrēmisma pretarbība. Organizāciju klātbūtne, kas darbojas federālo likumu rāmjos, ierobežo radikālu islāmistu grupu darbību, jo ekstrēmistu idejas var tikt atspēkotas tikai ar musulmaņu organizāciju ideoloģisko līderu argumentiem.
- Kontroles īstenošana pēc kvantitatīvām migrantu izmaiņām. Organizācijas fiksē savus piekritējus, kas ļauj kontrolēt demogrāfiskas izmaiņas musulmaņu vidē.
- Starpkonfesionalās saskaņas sasniegšana. Vairākas organizācijas atklāti aicina uz saskaņu un vienošanos ar dažādu konfesiju pārstāvjiem.
- Musulmaņu pārstāvības jautājuma risināšana federālā līmenī. Musulmaņu apvienības aicina savus piekritējus ne tikai risināt identitātes saglabāšanas jautājumu, bet arī veicināt musulmaņu konstitucionālo tiesību ievērošanu nemusulmaņu vidē.”⁴⁴⁷

Vācijā ir vēl viena islāmticīgo organizācija – „Vācijas Islāma konference”. Šīs organizācijas mērķis ir uzlabot musulmaņu integrāciju Vācijā, veicināt eiropiešiem un musulmaņiem kopīga pamata veidošanu, sekmēt mošeju būvniecību un veikt citas darbības,

---

⁴⁴⁵ Ibid., T. Мешлок, 68. (Uzskatu, ka runājot par islāmismu ļoti precīzi jāizvēlas izmantotie jēdzieni un formulējumi, proti, būtu nekorekti teikt, ka „musulmaņu fundamentālisms” (tāpat kā fundamentālisms jebkurā citā reliģijā) nozīmē „agresīvu kustību”. Fundamentālisms nozīmē atgriešanās pie pamatvērtībām. Sīkāk par jēdzieniem sk. promocijas darba pirmo daļu.

⁴⁴⁶ Op. cit., Забине Ридель, 14, 15

⁴⁴⁷ Op. cit., T. Мешлок, 68.

kas palīdzētu musulmaņiem integrēties Eiropā uz abpusējas izpratnes pamata un nezaudējot savu reliģisko identitāti. Jāpiebilst arī, ka: „*Vācijā musulmaņu organizācijas aktīvi piedalās starpreliģiju dialogā...*”⁴⁴⁸

Runājot par Vāciju, jāmin arī promocijas darba autores komandējums, kura gaitā, pateicoties Lejassaksijas Izglītības Ministrijas rekomendācijai, autorei bija iespēja intervēt kādu islāmticīgu sākumskolas (1.–4.klases) skolotāju; vairākās stundās klāt bija arī promocijas darba autore. Islāma stundās klasē kopā mācījās gan bērni no musulmaņu ģimenēm, gan bērni no ģimenēm ar citiem reliģiskiem uzskatiem. Pēc vairākām apmeklētām stundām skolotāja sniedza interviju promocijas darba autorei. Šī skolotāja norādīja, ka par savu uzdevumu (ne tikai kā skolotāja, bet arī kā musulmane) uzskata izskaidrot nemusulmaņu bērniem, ka ir tāda reliģija – islāms, aprakstīt šīs reliģijas dogmas un mēģināt ne tikai vispārīgi iepazīstināt nemusulmaņu bērnus ar to, bet arī izskaidrot visiem bērniem, ka Dievs ir viens un tas ir svarīgāk par visu. Šīs skolotājas darbību var dēvēt par viņas garīgo džihādu.⁴⁴⁹ Balstoties šo stundu pasniegšanas piemērā, var secināt, ka visi bērni iemācās cienīt citu reliģiju pārstāvjus, un bērni no islāmticīgo ģimenēm saņem informāciju par islāma postulātiem no kvalificēta skolotāja, nevis no interneta vietnēm vai brošūrām. Šo stundu būtiskākais rezultāts ir reliģiski dažādu bērnu vienotība.

Un šīs nodaļas beigās var minēt, ka: „*Vācijā, Tībingenes Universitātē tiek piedāvāts jauns mācību kurss (šī informācija pārklājas ar pētnieces T. Mešlokas sniegtajiem datiem par imāmu un islāma skolotāju profesionālu sagatavošanu – darba autores piezīme), kura gaitā profesionāli tiek sagatavoti islāmticīgi absolventi imāmu amatam, kā arī islāma skolotāju amatam.*”⁴⁵⁰

Secinājumi

Balstoties uz Eiropas valstu piemēriem, var secināt, ka garīgā džihāda izpausmes var būt dažādas un sasniedzamas pastarpinātā vai nepastarpinātā ceļā. Tiešā veidā – balstoties uz islāma priekšrakstiem un veicinot gan musulmaņu, gan nemusulmaņu sabiedrības (kurā islāmticīgie dzīvo) labklājību, piedaloties starpreliģiju dialogā vai attīstot musulmaņu

---

⁴⁴⁸ Gerhard Robbers, *Germany.// Yearbook of Muslims in Europe*. Vol. 1. Ed. by Jorgen S. Nielsen. (Leiden & Boston: Brill, 2009), 142.

⁴⁴⁹ Promocijas darba tēmas sakarā darba autore plānoja vēl nointervēt vienu Lejassaksijas imāmu, kurš sākotnēji piekrita intervijai par džihāda izpratni kā arī tā izpausmēm Vācijā (un Eiropā), bet pēc tam pazuda un vairs neatbildēja uz e-pastiem.

⁴⁵⁰ Анна Ковалёва, *В университете Тюбингена открылся новый учебный курс по подготовке имамов и учителей ислама*. Статья от 04.10.2011. [skatīts: 22.10.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.i-r-p.ru/page/stream-event/index-28507.html>

(religisko) izglītību un kultūru, kas ir mērenības ceļa un tolerances ķīla. Netiešais veids ir strādāt plašsaziņas līdzekļos, sagatavot kvalificētus imāmus, iepazīstināt eiropiešus ar islāmu vai atbildēt uz musulmaņu jautājumiem par reliģiju, kā arī strādājot valsts pārvaldē. Uzskatu arī, ka šie divi veidi (tiešais un netiešais) daudzos punktos savstarpēji pārklājas.

Runājot par garīgo džihādu, vēlreiz jāuzsver tā svarīgākā iezīme: cilvēkiem, kuri nodarbojas ar garīgo džihādu dažādās dzīves sfērās, jābūt tikumiskiem nolūkiem, kas primāri ir veltīti Dievam, cilvēka garīgai pilnveidei un tikumības ieviešanai sabiedrībā.

Nobeigumā gribētu minēt divu pētnieču viedokļus. Pētniece Rima Špiļhausa (Рима Шпильхаус) raksta: „*Musulmaņu sabiedrības apspriešanas jautājumam jāvelta daudz uzmanības, citādi pastāv iespēja, ka tā radikalizēsies.*”⁴⁵¹ Savukārt pētniece Z. Ridla papildina R. Špiļhausas teikto: „*Dialogā jāiesaistās ne tikai musulmaņu organizāciju vai vienību locekļiem, jo viņi ir saņēmuši sekulāru izglītību, bet arī musulmaņu teologiem un orientālistiem.*”⁴⁵²

---

⁴⁵¹ Рима Шпильхаус, *Интеграция религиозных символов. Споры вокруг хиждабов показали: до общественного согласия всё ещё далеко.*// Internationale Politik, Сентябрь-октябрь, 2007, 25. [skatīts: 15.09.2011.]. Pieejams internetā:

<http://www.moskau.diplo.de/contentblob/1822324/Daten/141120/DIP052007.pdf>.

⁴⁵² Ор. cit., Забине Ридель, 17, 18.

2.2. Uzbrūkošā džihāda izpausmes Eiropas valstīs

Šīs nodaļas sākumā gribētu ierobežot zemāk aplūkotās informācijas apjomu, proti, šajā nodaļā tiks uzskaitīti uzbrūkošā džihāda pamatveidi, kas ir sastopami Eiropas valstīs; to kvantitāte un frekvence analizēta netiks.⁴⁵³

Vēsturiskais ekskurss – Eiropa un ekstrēmisms

Gan Rietumu, gan krievu islāma pētnieki (piemēram, R. Armurs (R. Armour)⁴⁵⁴, M. Seidžmans (M. Sageman)⁴⁵⁵, A. Ignatenko (А. Игнатенко)⁴⁵⁶, A. Krasikovs (А. Красиков)⁴⁵⁷, D. Nečitailo (Д. Нечитайло)⁴⁵⁸ u. c.) bieži atsaucas uz 2001. gada 11. septembra notikumiem (dienu, kad Ņujorkā notika atentāti), kas, kā var saprast, nemusulmaņu pasaules pārstāvju acīs krietni sarežģīja attiecības starp musulmaņu un nemusulmaņu pasauli.

Tieši šo seku dēļ iespaidīgie atentāti no jauna rosināja nemusulmaņu pasauli pievērsties terorisma dabai, ko nevar attaisnot ne ar kādas monoteisma reliģijas pīlāriem, ne ar veselo saprātu, nedz arī ar islāma kara likumiem.

Raksturojot uzbrūkošo džihādu, ir vērts vispirms vispārīgos vilcienos aprakstīt lielākās ekstrēmi noskaņotās islāmiskās organizācijas, kas darbojas Eiropas valstīs, un šo organizāciju funkcijas - veikt atentātus un nodarboties ar destruktīvu darbību.

Pievēršoties terorisma izplatībai Eiropā, jāmin E. Bekers (E. Bakker), kurš raksta, ka: „*Eiropa savā vēsturē ir saskārusies ar džihādīstu terorismu 1990. g.*”⁴⁵⁹ Tomēr P. Nesers (P. Nesser) sniedz nedaudz citus datus: „*Rietumeiropa saskārusies ar paaugstinātu terorisma līmeni kopš 1994. g. (to īstenoja karojošie sunnītu islāmisti). Islāmistu kustība tiek asociēta ar*

---

⁴⁵³ Promocijas darba ierobežotā apjoma dēļ šajā nodaļā nav iespējams aplūkot pilnīgi visas uzbrūkošā džihāda izpausmes.

⁴⁵⁴ Op. cit., Роллин Армур, 271, 272, 273. (Šajā sakarā R. Armurs atzīmē, ka arī pašiem musulmaņiem ir daudz satricinājumu, kas saistīti ar dažādām izmaiņām un nestabilitāti).

⁴⁵⁵ Марк Сейджман, *Сетевые структуры терроризма*. (Москва: Идея-Пресс, 2008), 7, 8, 9.

⁴⁵⁶ Александр Игнатенко, *InterTerror в России. Улики*. (Москва: Европа, 2005), 59-69.

⁴⁵⁷ А. Красиков, *Терроризм и Западное христианство.// Терроризм и религия*. (Москва: Наука, 2005), 41, 42.

⁴⁵⁸ Дмитрий Нечитайло, *Ислам в Скандинавских странах.// Ближний Восток и Современность. Сборник статей*. Выпуск 29. (Москва: Институт Востоковедения РАН, 2006), 199.

⁴⁵⁹ Edwin Bakker, *Jihadi terrorists in Europe. Their Characteristics and the circumstances in which they joined the jihad: an exploratory study*. Netherlands Institute of International Relations. Clingendael. (CIP-Data Koninklijkebibliotheek, Den Haag). December, 2006, 3, 4. [skatīts: 28.12.2010.]. Pieejams internetā: http://www.clingendael.nl/publications/2006/20061200_cscsp_csp_bakker.pdf

teroristu kustību, kuras saknes atrodamas musulmaņu pasaulē (šīs kustības kaujinieki dēvē sevi par „mudžahidīniem”).”⁴⁶⁰

Ekstrēmi noskaņotās islāmistu organizācijas un to mijiedarbība

Islāmistu darbības sākums Eiropā datējams ar XX gs. beigām. Mūsdienu Eiropā darbojas ne tikai sunnītu salafīti-džihādisti, bet arī šiītu (piemēram, „*Hizballa*”) ekstrēmiskās organizācijas pārstāvji.⁴⁶¹ Dž. Filipa (J. Philips) sacīto apstiprina arī A. Ricmans (A. Ritzmann), kurš pauž bažas par to, ka „*Hizballa*” darbojas ne tikai Vācijā, bet visā ES teritorijā.⁴⁶²

Šajā kontekstā arī jāatzīmē dažkārt uzsvērtais viedoklis par to, ka sunnītu ekstrēmi noskaņotās organizācijas nesadarbojas ar radikālajām šiītu organizācijām. Piemēram, šādu uzskatu pārstāv pētnieks M. Tārnbijs, kurš raksta, ka: „*Šiītu islāmisti dzīvo citā nošķirtā vidē no salafītu vai vahābītu aktīvistiem.*”⁴⁶³

Tomēr pētnieka M. Tārnbijs rakstītais attiecas tikai uz Eiropas teritoriju vai uz kādas Eiropas valsts situāciju. Šī sunnītu-šiītu islāmistu nošķirtība nav universāla. Piemēram, kā rāda prakse, šis secinājums nav īsti pamatots attiecībā pret Tuvajiem Austrumiem. Runājot par Tuvajiem Austrumiem, M. Levits (M. Levitt) raksta, ka: „*„*Hamas*” („*Kasama Brigādes*”) saņēma naudu no Irānas, lai atbalstītu teroristiskus (tostarp pašnāvnieku) uzbrukumus.*”⁴⁶⁴ Šo sunnītu-šiītu džihādistu apvienošanas iespēju daļēji apstiprina Marks Helers (מרק הלר) savā rakstā „*העימות עם חזבאללה, העימות עם המאס ומה שבניהם*” („*Konfrontācija ar „Hizballa”, konfrontācija ar „Hamas” un kas ir starp viņiem*”). M. Helers raksta, ka: „*Palestīniešu pilsētās notika atbalsta demonstrācijas, „Hizballa” karogs ieņem goda vietu, un tiek plaši*

---

⁴⁶⁰ Petter Nesser. *Cronology of Jihadism in Western Europe 1994–2007: Planned, Prepared, and Executed Terrorist Attacks*. Routledge: Taylor & Francis Group, *Studies in Conflict & Terrorism*, 31:924, 2008. [skatīts: 25.11.2010.]. Pieejams internetā: http://www.ps.au.dk/fileadmin/site_files/filer_statskundskab/subsites/cir/pdf-filer/chronology.pdf.

⁴⁶¹ J. Phillips, *Hezbollah's Terrorist Threat to the European Union*. Published 20.06.2007. Testimony before the House Committee on Foreign Affairs, Subcommittee on Europe. [skatīts: 12.02.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.heritage.org/research/testimony/hezbollahs-terrorist-threat-to-the-european-union>

⁴⁶² A. Ritzmann, *Adding Hezbollah to the EU Terrorist List*. European Foundation for Democracy. Committee on Foreign Affairs, Subcommittee on Europe. 20.06.2007., 2. [skatīts: 24.12.2013.]. Pieejams internetā: <http://www.investigativeproject.org/documents/testimony/322.pdf>

⁴⁶³ Michael Taarnby, *Recruitment of Islamist Terrorists in Europe. Trends and Perspectives*. Research Report funded by the Danish Ministry of Justice. 14 January, 2005, 31. (Citiem vārdiem sakot, šiītu islāmisti dzīvo atsevišķi no sunnītu islāmīstiem, un viņi nav saistīti).

⁴⁶⁴ Matthew Levitt, *Hamas. Politics, Charity, and Terrorism in the service of Jihad*. Washington Institute for Near East Policy. 2006, 174.

demonstrētas Nasrallas fotogrāfijas (arī nevietā), kā arī Jasira Arafata un Ahmeda Jasina fotogrāfijas.”⁴⁶⁵

Šo divu islāma kustību sadarbības īpatnību svarīgi atzīmēt, lai izslēgtu aplamus stereotipus par šo organizāciju darbību (piemēram, stereotipu, kas deklarē, ka starp radikālajām sunnītu un šiītu organizācijām nav un arī nevar būt nekādas kooperācijas).

Sastopamas arī tādas ekstrēmas islāmistu organizācijas, kas ir atšķēlušās no citām radikālām organizācijām (piemēram, no „*Hizb ut-Tahrir*” savas ideoloģijas dēļ nodalījusies grupa „*Muhadžirun*”; par ekstrēma grupējuma „*Muhadžirun*” ideoloģiju skat. A. Korovinas rakstu⁴⁶⁶).

Uzskatāmākais radikālās ideoloģijas piemērs ir ekstrēmi noskaņotā organizācija „*Al-Qā'ida*”. „*Al-Qā'ida*” kā pazīstamākās teroristiskās organizācijas ideoloģija ir universāla, jo lielākā vai mazākā mērā tā līdzinās citu ekstrēmi noskaņotu organizāciju ideoloģijai. Tā ir šāda: „*Globālās džihādīstiskās kustības atzīst mazu (ja vispār atzīst⁴⁶⁷) intervālu kompromisam. „Al-Qā'ida” un tās domubiedri māca, ka viņu stingrie uzskati par džihādu ir reliģisks pienākums Dieva priekšā. Tas nepieciešams dvēseles glābšanai, kā arī musulmaņu valstu aizstāvēšanai. Tādējādi ir viens ticīgs un patiess musulmanis, kurš velta sevi militārajam [vardarbīgam⁴⁶⁸] džihādam, un cits, kurš pievienojas „launuma spēkiem”. Saskaņā ar džihādīstiskiem viedokļiem, mierīga līdzāspastāvēšana ar Rietumiem ir bīstama ilūzija, un stingra nostāja no musulmaņu puses islāma aizstāvēšanā ir vienīgais ceļš uz priekšu.*”⁴⁶⁹

Eiropā (un citur) darbojas arī citas pazīstamas ekstrēmi noskaņotas organizācijas „*Hamas*” locekļi. Piemēram, M. Levits (M. Levitt) raksta, ka: „„*Hamas*” politiskie līderi

---

⁴⁶⁵ 42. עדכון אסטרטגי. עם המאות עם הזבאללה, העימות עם המאות עם הזבאללה, העימות עם המאות עם הזבאללה, העימות עם המאות עם הזבאללה. [skatīts: 30.12.2010.]. Pieejams internetā: [http://www.inss.org.il/upload/\(FILE\)1193641610.pdf](http://www.inss.org.il/upload/(FILE)1193641610.pdf)

[Marks Helers, *Konfrontācija ar „Hizballa”, konfrontācija ar „Hamas” un kas ir viņu vidū*. Stratēģiskā atskaite. 42.].

⁴⁶⁶ Mūsdienās bijušais „*Muhadžirun*” līderis Andžems Čudari dzīvo Anglijā. 2013. gada 23. maijā viņš sniedza interviju par britu karavīru Lī Rigbija un Maikla Adeboladžo (kurš bija konvertējies islāmā pirms 10 gadiem) nogalināšanu. Intervijā Andžems Čudari teica, ka tādi gadījumi var atkārtoties, jo tos izprovocē Anglijas politika musulmaņu valstīs. Sīkāk skat. Аглая Коровина. *Убийца из приличной семьи*. [skatīts: 23.05.2013.]. Pieejams internetā: <http://www.gazeta.ru/social/2013/05/23/5334441.shtml>

⁴⁶⁷ Promocijas darba autores precizējoša piezīme.

⁴⁶⁸ Termins „vardarbīgais džihāds” šajā kontekstā saprotams kā „uzbrūkošais džihāds”.

⁴⁶⁹ N. Schadow, *The Struggle against Radical Islam. A Donor's Guide*. Publ. by Philanthropy Roundtable, 9. [skatīts: 25.11.2010.]. Pieejams internetā: <http://www.philanthropyroundtable.org/files/national%20terror%20Guidebook.pdf>

atrodas Jordānas Rietumkrastā, Gazas sektorā, Izraēlā, Sīrijā, Jordānijā, citur Tuvajos Austrumos, Eiropā un ASV; viņi rekrutē teroristus, nodrošina viņiem ieročus, vāc naudu operācijām un funkcionē kā komandieri.”⁴⁷⁰

Runājot par „*Hamas*” (un „*Hizballa*”), jāmin, ka pēc Meira Amita terorisma pētīšanas Informācijas Centra materiāliem: „Šīs organizācijas izplata radikālo islāmistu ideoloģiju (pret Izraēlu un Rietumu pasauli). TV programmas ar šādu saturu tiek ierakstītas gan Tuvajos Austrumos, gan Rietumeiropā un nonāk musulmaņu/arābu [uzskatu, ka būtu svarīgi piebilst sakarā ar jēdzienu „*arābu kopiena*”, ka arābu kopienas var būt kristīgas – *autores piezīme*] kopienās visā pasaulē.”⁴⁷¹

Izplatot ekstrēmistu ideoloģiju vai indoktrinējot ar šo ideoloģiju islāmticīgos jauniešus, var pamanīt, ir izmantotas pārsvarā reliģiskās vērtības,⁴⁷² islāma apspiešanu no nemusulmaņu puses⁴⁷³ vai islāma vērtību absolūtais antagonisms ar Rietumu pasaules vērtībām. Šādu izkropļotu islāma ideoloģiju pasniedz speciāli apmācīti radikālās islāmisma ideoloģijas vervētāji.

Nākamā organizācija ir „*Hizb ut-Tahrīr*” (turpmāk, „*HT*”), kas vairākās valstīs ir atzīta par teroristisku, neskatoties uz to, ka „*HT*” nav tik izteiktas ekstrēmas ideoloģijas kā, piemēram, „*Al-Qā'ida*” vai „*Hamas*”. Tomēr šo organizāciju nevar nepieskaitīt pie radikālām, jo „*HT*” ideoloģijas galvenie punkti ir šādi (pēc pētniecēm H. Ahmedas un H. Stuartes): „*ja nemusulmaņu valstis noraida „HT” aicinājumu (da'awat), tad pret tām tiek pasludināts*

⁴⁷⁰ Op. cit., Matthew Levitt, 33. („*Hamas*” militārais spārns kopš 2001. g. ES tika identificēts kā teroristiskā organizācija. Acīmredzot autors ar to domājis „*Iz al-Din al-Qasām*”).

⁴⁷¹ ערוצי הטלוויזיה הלוויינית של חמאס וחזבאללה ממשיכים לשדר באמצעות חברות לוויין הערביות (מוסלמיות) ואף מערביות המעניקות להם שירותים. השידורים מפיצים אידאולוגיה איסלאמיסטית קיצונית והסתה אנטי-ישראלית, אנטישמית ואנטי-מערבית לקהילות ערביות (מוסלמיות) ברחבי העולם, בדגש על מערב ודרום אירופה. מרכז המידע המודיעין ולטרור, המרכז למורשת המודיעין (מל"מ) 25.11.2010. [skatīts: 01.01.2011.]. Pieejams internetā: http://www.terrorism-info.org.il/malam_multimedia/Hebrew/heb_n/pdf/hamas_135.pdf

[„*Hamas*” un „*Hizballa*” satelītu televīzijas kanāli turpina translēt ar arābu (musulmaņu) satelītkompāniju palīdzību un Rietumi nesniedz viņiem pakalpojumu. Translācijas izplata radikālu islāmistu un antiizraēlas, antisemītu un antirietumu ideoloģiju arābu (musulmaņu) kopienām pasaulē, uzsverot naidu pret Rietumiem un Dienvideiropu. Izlūkdienesta un terora informatīvais centrs, izlūkdienesta mantojuma centrs. 25.11.2010.]

⁴⁷² Ar jēdzienu „reliģiskās vērtības” ir domāta jauniešu kūdīšana ar „skaļiem vārdiem”, proti, jauniešu pārliecināšana, ka īstie musulmaņi ir tādi, kuri cīņā ar nemusulmaņiem nežēlo sevi, veicot džihādu.

⁴⁷³ Ar jēdzienu „islāma apspiešana no nemusulmaņu puses” ir domāta aizvainošanas sajūtas izraisīšana pie musulmaņu jauniešiem uz visu nemusulmanisko.

džihāds. „HT” apgalvo, ka džihāds ir uzbrūkošs karš, kas kalpo islāma izplatīšanai.”⁴⁷⁴ H. Ahmeds (H. Ahmed) un H. Stjuarts (H. Stuart), aprakstot „HT” ideoloģiju, norāda, ka tā ir sekojoša: „Rietumi un „vājie” musulmaņi interpretē džihādu drīzāk kā aizstāvēšanās nekā uzbrūkošu karu. Viņi noraida džihāda būtību. Džihāds ir karš pret ikvienu (neraugoties uz to, vai tas ir agresors vai ne), kurš iestājas pret musulmaņu aicinājumu (da’awat)⁴⁷⁵; kopš „HT” sāka uzskatīt Izraēlu par naidīgu valsti..., tajā tika atļauts veikt pašnāvnieku darbības. Rakstos par pašnāvnieku operācijām „HT” atļauj spridzināt lidmašīnas un veikt pašnāvnieku uzbrukumus”⁴⁷⁶ (mūsdienās šīs akcijas teroristu interpretācijā aplami tiek dēvētas par moceklību jeb šahīdismu).

Šajā īsajā ekskursā par galvenajām radikālajām organizācijām, kas darbojas Eiropas teritorijā, netika aplūkotas mazās jeb no lielajām organizācijām atdalījušās ekstrēmi noskaņotās organizācijas.

Uzbrūkošā džihāda iespējamās izpausmes⁴⁷⁷

Pirms ķerties pie uzbrūkošā džihāda izpausmēm, gribētu atzīmēt vairākas lietas: 1) uzbrūkošā džihāda izpausmes vairākās Eiropas valstīs pārklājas; 2) promocijas darba autore centās, lai materiālā par katru valsti tiktu pieminēta tikai viena uzbrūkošā džihāda izpausme, kas atbilst apakštēmai, lai arī dažreiz šajā materiālā būs cita informācija (lai gan tiešā veidā ar

---

⁴⁷⁴ Houriya Ahmed and Hannah Stuart, *Hizb ut-Tahrir. Ideology and Strategy*. The Center for Social Cohesion. November, 2009. 21. [skatīts: 05.01.2011.]. Pieejams internetā: http://www.socialcohesion.co.uk/files/1257159197_1.pdf

⁴⁷⁵ Ibid., Houriya Ahmed and Hannah Stuart, 22.

⁴⁷⁶ Ibid., Houriya Ahmed and Hannah Stuart, 29.

⁴⁷⁷ Uzreiz jānorāda, ka, runājot par Baltijas valstīm, *TE-SAT Europol* atskaitēs par 2006., 2007., 2008. un 2009. g. tiek norādīts, ka Igaunijas teritorijā šajos gados nav novērota islāmistu darbība, kā arī nav aizturēti vai arestēti cilvēki, kuri palīdzējuši islāmistu organizācijām vai paši bijuši tajās iesaistīti. Arī Igaunijas Drošības policija apstiprina Eiropola sniegto informāciju, savā atskaitē norādot, ka Igaunijas musulmaņi seko mērenam islāmam, tāpēc neapdraud igauņus. Igaunijas Drošības policijai nav ziņu par cilvēkiem, kuri būtu atbalstījuši radikālo islāmu vai islāmistu teroristu grupas. Sīkāk sk. *Security Police of the Republic of Estonia*. Annual Review. 2009, 24., 25. [skatīts: 24.12.2013.]. Pieejams internetā: https://www.kapo.ee/cms-data/_text/138/124/files/aastaraamat-2009-eng-1.pdf. Tomēr Igaunijas Drošības policijas atskaitē par 2010. gadu jau ir norādes, ka daži Igaunijas musulmaņu kopienas locekļi sāk atbalstīt radikālo islāmu. Sīkāk, skat. *Security Police of the Republic of Estonia*. Annual Review. 2010, 21. [skatīts: 24.12.2013.]. Pieejams internetā: https://www.kapo.ee/cms-data/_text/138/124/files/kapo-aastaraamat-2010-eng.pdf. Savukārt Latvijā nav aizturēto par teroristisku darbību; tāpat nav novērota islāmistu darbība. Savukārt Lietuvā tika aizturēta sieviete, kas plānoja veikt pašnāvības atentātu. Sīkāk skat. *Europol. TE-SAT 2010. EU Terrorism Situation and Trend Report*. 12., 13. [skatīts: 24.12.2013.]. Pieejams internetā: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/tesat2010_1.pdf

apakšpunkta saturu nesaistīta, šī informācija ir nepieciešama, lai nepārtrauktu izklāsta secību);
3) katrā apakšnodaļā tiks izklāstīti tikai uzbrūkošā džihāda notikumi bez to detalizētas analīzes.

Uzbrūkošais džihāds var izpausties dažādi:

- radikālu *fetvu* un literatūras/brošūru/filmu izdošanā un interneta vietņu, kas pauž ekstrēmus uzskatus, izveidošanā⁴⁷⁸, kādu terorisma grupu finansēšanā, sprāgstvielu izmantošanā, kā arī, piemēram, asā atbildes reakcijā no islāmistu puses uz pravieša Muhammada karikatūrām.

Valstis, kurās sastopamas uzskaitītās parādības: Dānija (ilustratīvs piemērs atrodams tālāk tekstā), Zviedrija⁴⁷⁹, Vācija⁴⁸⁰ un Itālija⁴⁸¹.

Dānijā

Dānijā XXI gs. (2008. g.⁴⁸²) uzbrūkošā džihāda izpausmes tika saistītas ar karikatūrām par pravieša Muhammada personu. Šo zaimošanu pret pravieti Muhammadu diezgan radikālā formā apsprieda džihādistu tiešsaistes forumā. Džihādistu atbilde pravieša Muhammada

---

⁴⁷⁸ Mūsdienu islāmistu džihāda kustības rašanās divās pēdējās XX gs. desmitgadēs sakrita ar periodu, kurā palielinājās fetvu skaits - tajās apgalvots, ka džihāds ir legāls reliģisks pienākums un noteikta direktīva karošanai (t.i., dalība uzbrūkošajā džihādā). Šādā veidā fetvas piešķir morālu un tiesisku sankciju terorisma darbībai. Stkāk sk. Shmuel Bar, *Jihad Ideology in Light of Contemporary Fatwas*. 1. [skatīts: 02.11.2010.]. Pieejams internetā: http://www.currenttrends.org/doclib/20060906_sbarjihad.pdf. (No sacītā izriet, ka viena no uzbrūkošā džihāda izpausmēm un arī motivācijām Eiropā (un pasaulē vispār) ir fetvu saturs jeb fetvu norādes, kuras izdod daži *fakihī* (musulmaņu juristi); fetvu saturs ir ekstrēmistu ideoloģijas un neekstrēmistu ideoloģijas cīņa. Bieži šīs fetvas tiek publicētas internetā un parakstītas ar kāda jurista vārda, bet neviens cilvēks, lasot šos reliģiskos lēmumus, nevar īsti būt drošs, ka cilvēks, kurš tos izdevis, tiešām ir kvalificēts un diplomēts jurists islāma jautājumos. Internets saglabā autoru anonimitāti. Tā ir pirmā problēma, ar kuru var saskarties, runājot gan par uzbrūkošā džihāda izpausmēm, gan par tā motivācijas rosināšanas līdzekļiem, jo gan fetvu izdošanas process, gan arī to saturs bieži vien ir ekstrēms un arī nekontrolējams).

⁴⁷⁹ *Finnish Security Intelligence Service (SUPO)*. Annual Report, 2010, 2. [skatīts: 19.10.2011.]. Pieejams: [http://www.poliisi.fi/poliisi/supo60/home.nsf/files/8DDBCEF0C7C8E529C22578800033EFFB/\\$file/SUPO%20VSK%20eng.pdf](http://www.poliisi.fi/poliisi/supo60/home.nsf/files/8DDBCEF0C7C8E529C22578800033EFFB/$file/SUPO%20VSK%20eng.pdf)

⁴⁸⁰ *ICT's Jihadi Websites Monitoring Group. Insights. Threats on Germany in a Series of Jihadi Clips*. IDC Herzliya, ICT (International Institute for Counter-Terrorisms). July, 2009, 1. [skatīts: 24.12.2013.]. Pieejams internetā: http://www.ict.org.il/Portals/0/Internet%20Monitoring%20Group/JWMG_Threats_on_Germany.pdf

⁴⁸¹ Op. cit., Carl Björkman, 21.

⁴⁸² *ICT's Jihadi Websites Monitoring Webgroup*. International Institute for Counter-Terrorism. Insights. *Calls for carrying out terrorist attacks against Danish targets, following news of a book with caricature drawings of the Prophet Muhammad to be published in December 2008*. November, 2008, 2. (Ir vērts arī atzīmēt „Dānijas” džihādistu raksturu. „Dānijas” radikāļi dalās divās grupās: 1) tie, kas radikalizējās pirms ierašanās Dānijā un 2) tie, kas radikalizējās, pateicoties savai dzīves pieredzei, jau dzīvojot Dānijā).

publiskai izsmiešanai tika īstenota ar uzbrukumu Dānijas vēstniecībai Pakistānā⁴⁸³. Protams, Dānijas vēstniecības Pakistānā uzspīdzināšanu pilnībā šajā apakšnodaļā, kā arī promocijas darba ietvaros vispār nebūtu korekti minēt, jo darba sākumā tika norādīts, ka tiks aplūkotas džihāda izpausmes tikai Eiropā. Tomēr uzskatu, ka būtu pareizi pieminēt vēstniecības sprīdzināšanu, jo šis atentāts parāda situācijas nopietnību, raksturojot attiecības starp vienas avīzes rīcību Eiropas valstī un musulmaņu reakciju uz to ārpus Eiropas.

Sakarā ar karikatūru skandālu Dānijas izlūkdiens informē, ka islāmisti norāda arī mērķus. Starp norādītajiem mērķiem ir karikatūrists K. Vestergārds (K. Vestergaard) un avīze „*Jyllands-Posten*”, kurā karikatūras tika nodrukātas.⁴⁸⁴

Pēc Terora Analīzes centra (turpmāk TAC) datiem: „2009. g. rudenī Čikāgā tika arestēti divi cilvēki – viņiem tika izvirzīta apsūdzība par terora akta plānošanu pret Dānijas avīzi „*Jyllands-Posten*”. 2010. g. jūlijā interneta žurnāls „*Inspire*”, kuru publicē „*Al-Qā'ida*” Arābijas pussalā, pievērsa pastiprinātu uzmanību cilvēkiem, kuri ir saistīti ar karikatūru skandālu. Pamatojoties uz avīzes skandalozo publikāciju un turpmākajiem islāmistu organizētajiem atentātiem vai atentātu plānošanu, kas bija atbildes reakcija uz aizvainojumu, Dānijas izlūkdiens pieņem, ka karikatūru zīmēšanā iesaistītie cilvēki var kļūt par islāmistu mērķi.”⁴⁸⁵ Jāprecizē, ka avīzes darbinieki var kļūt par ekstrēmistu mērķi arī pēc vairākiem gadiem. Šis pieņēmums apstiprinājās 2010. g. janvārī, kad tika veikts uzbrukums karikatūristam Kurtam Vestergārdam.⁴⁸⁶ Uzbrukums K. Vestergārdam tika īstenots 5 gadus pēc karikatūru skandāla (uzbrucēju iesūdzēja tiesā par terorisma akta mēģinājumu).

Pēc TAC datiem: „*Dānijas izlūkdiens informē, ka šo karikatūru dēļ (2008. g.) Dānija kļuva par islāmistu mērķi. Pieejama arī informācija, ka teroristiskās grupas meklē brīvprātīgos, lai sūtītu viņus uz Dāniju veikt atentātus.*”⁴⁸⁷ Turpinot karikatūru skandāla tēmu,

---

⁴⁸³ Россия Антитеррор. Национальный портал противодействия терроризму. 31.10.2011. [skatīts: 01.04.2014.]. Pieejams internetā: <http://www.antiterror.ru/library/smi/182975531.html>

⁴⁸⁴ Promocijas darba autores paskaidrojoša piezīme. Šī avīze publicēja karikatūras, kurās redzams pravietis Muhammads.

⁴⁸⁵ Center of Terror Analysis (CTA). *Assessment of the Terror Threat against Denmark*. PET, 23.11.2010. 1, 2, 3. [skatīts: 28.12.2010.]. Pieejams internetā: http://www.pet.dk/upload/vtd_-_ukl-_engelsk_-_nov2010.pdf

⁴⁸⁶ Center of Terror Analysis (CTA). *Assessment of the Terror Threat against Denmark*. PET, 19.05.2010. 3. [skatīts: 28.12.2010.]. Pieejams internetā: http://www.pet.dk/upload/vtd_-_engelsk_21_05_2010_ukl-endelig.pdf

⁴⁸⁷ Op. cit., Center of Terror Analysis (CTA). *Assessment of the Terror Threat against Denmark*. PET, 23.11.2010. 1, 2, 3.

jāpiebilst, ka „29.12.2010. Dānijā tika arestēti pieci islāmisti, kuri plānoja uzbrukt avīzei, kura 2005. g. nodrukāja karikatūras par pravieti Muhammadu.”⁴⁸⁸

Savukārt runājot par terorisma finansēšanu vai naudas pārskaitīšanu teroristiskām organizācijām Dānijas teritorijā, Eiropola atskaite 2008. g. min gadījumu, kad „divi „Al-Aqsa” asociācijas locekļi Dānijā tika iesūdzēti tiesā (kaut arī vēlāk viņi tika attaisnoti) par terorisma finansēšanu. Šie aizdomās turētie sūtīja naudu „Hamam” militārajam spārnam.”⁴⁸⁹ (militārais „Hamam” spārns ir „Iz al-Din al-Qasām”).

Nākamā atzīmējamā uzbrūkošā džihāda izpausme, kuru min pētnieks M. Tārnbijns, notika 04.09.2007., kad „pretterorisma operāciju ietvaros Dānijas policija aizturēja 8 cilvēkus (vecumā no 19 līdz 29 gadiem). Saskaņā ar Dānijas Augstākās tiesas ziņojumu, šie jaunieši tika apsūdzēti par sprāgstvielu izmantošanu teroristiskos nolūkos. ASV un Dānijas izlūkdienestu sadarbībā noskaidrojās, ka viens no aizdomās turamajiem zināšanas par izsekošanas mākslu un sprāgstvielām ir ieguvis Pakistānā pēdējo 12 mēnešu laikā.”⁴⁹⁰

➤ „smadzeņu skalošana” un kūdīšana dažās mošejās⁴⁹¹ vai cietumos (piemēram, aicinājums neieciētīgi izturēties pret nemusulmaņiem, neraugoties uz to, ka Korānā un Sunnā ir rakstīts kas cits⁴⁹², K.9:6⁴⁹³; K.4:171⁴⁹⁴; hadīss 1280:3166⁴⁹⁵ un hadīss 1282:3173⁴⁹⁶), kur daudz vieglāk notiek cilvēka ideoloģiska „apstrādāšana”, kā arī nodarbošanās ar ieroču un viltus dokumentu iegādāšanos.

---

⁴⁸⁸ *The Daily Telegraph*. Five arrested in Danish terror plot. 29.12.2010. [skatīts: 29.12.2010.]. Pieejams internetā: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/denmark/8230005/Five-arrested-in-Danish-terror-plot.html>.

⁴⁸⁹ *Europol*. TE-SAT-2008. EU Terrorism Situation and Trend Report. EU Report. 2008, 20. [skatīts: 02.01.2011.]. Pieejams internetā: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/tesat2008_0.pdf

⁴⁹⁰ Michael Taarnby, *Al-Qaeda's Threat to Denmark*. Real Instituto Elcano.// International Terrorism. 23.10.2007, 1. [skatīts: 28.12.2010.]. Pieejams internetā: http://www.realinstitutoelcano.org/analisis/ARI2007/ARI112-2007-Taarnby_AlQaeda_Denmark.pdf.

⁴⁹¹ Šajā sakarā P. Nesers raksta, ka: „Islāmistu radikāļi bieži izskatās kā iracionāli fanātiķi, kuri akli seko Dieva pavēlēm, kuras interpretē viņu reliģiskie līderi vai „šeihi””. Op. cit. Petter Nesser, 11.

⁴⁹² Jāatzīmē, ka eksistē arī ājati un hadīsi, kas aicina musulmaņus uz karu (piemēram, K.2:186(190)-190(193)), bet tajos ir skaidrojošs elements, proti, jākaro tad, kad ir tiek apdraudēta musulmaņu dzīvība.

⁴⁹³ Šis ājats ir īpašs, jo tajā tiek runāts par attiecībām starp musulmaņiem un politeistiem. Un pat pret politeistu jeb elku pielūdzēju jāattiecas pēc iespējas iecietīgi un labsirdīgi. Kaut jāatzīmē, ka ir arī pretēji ājati kā K.9:74(73). Op. cit., *Koran*. Пер. И. Крачковского, 151, 152.

⁴⁹⁴ Op. cit., *Koran*. Пер. И. Крачковского, 86.

⁴⁹⁵ Op. cit., Сахих аль-Бухари, 506.

⁴⁹⁶ Op. cit., Сахих аль-Бухари, 507.

Valstis, kurās sastopamas šī parādība: Dānija⁴⁹⁷, Spānija⁴⁹⁸, Holande⁴⁹⁹, Vācija, Itālija⁵⁰⁰, Lielbritānija⁵⁰¹, Francija⁵⁰².

Vācijā

Saskaņā ar Vācijas Federatīvās Republikas konstitūciju, terorisma definīcija ir šāda: „*Terorisms ir ilgstoši notiekoša cīņa par politiskiem mērķiem, kas ... var tikt sasniegti ar uzbrukumiem citu cilvēku dzīvībai un īpašumam, sevišķi ar smagu noziegumu palīdzību (sīkāk tas attēlots 129a. pantā, krimināltiesību grāmatas 1. daļā (nogalināšana, cilvēku nolaupīšana, dedzināšana, eksplozīvu vielu uzspridzināšana), vai ar citu cietsirdīgu darbību palīdzību, kas kalpo šādas krimināldarbības sagatavošanai).*”⁵⁰³

Šī terorisma definīcija var palīdzēt saprast, ka ne tikai nogalināšana, cietsirdīga izturēšanās pret citu cilvēku vai sprāgstvielu spridzināšana, bet arī reliģiska kūdīšana,⁵⁰⁴ kas

---

⁴⁹⁷ Michael J. Taarnby, *Jihad in Denmark. An Overview and Analysis of Jihady activity in Denmark 1990-2006*. Danish Institute for International Studies (DIIS). Working Paper no 2006/35. 62. [skatīts: 28.12.2010.]. Pieejams internetā: <http://www.flw.ugent.be/cie/documenten/jihad-dk.pdf>. (Runājot par citām uzbrūkošā džihāda izpausmēm, jāmin Kopenhāgenas mošeja, kurā Abu Talals lasīja sprediķus par džihāda vērtību izplatīšanos. Abu Talals ir militārā džihāda piekritējs).

⁴⁹⁸ Runājot par vairākām radikālām mošejām, kas darbojas Eiropā, jāmin Spānijas radikālā mošeja „*Abu Bakr*”. Sk. Op. cit., James Palumbo and Daniel Vaniman, 12.

⁴⁹⁹ Дмитрий Нечитайло, *Ислам в Голландии.// Ближний Восток и Современность*. Выпуск 28. Москва: Институт Ближнего Востока, 2006, 108, 109. (Valsts pakāpeniski sāka iejaukties reliģiskās lietās. Tā piemēram, kad ieceļ imāmus, tiek ņemtas vērā ne tikai viņu zināšanas teoloģijā, bet arī viņu brīva holandiešu valodas pārvaldīšana).

⁵⁰⁰ Ibid., Carl Björkman, 4, 5, 6.

⁵⁰¹ *Обзор дел о терроризме*. Управление Организации Объединённых Наций по наркотикам и преступности. Нью-Йорк, 2010, 19. (Abu Hamza al-Masri vēlāk apsūdzēja terora kūdīšanā). Vai sk. *Radicalisation among Muslims in the UK*. MICROCON Policy Working Paper 7. Rachel Briggs and Jonathan Birdwell. May, 2009, 8, 11, 12.

⁵⁰² James Palumbo and Daniel Vaniman, *Global Jihad: The Role of Europe's Radical Muslims*. California: Naval Postgraduate School, December, 2007, 12. [skatīts: 28.06.2011.]. Pieejams internetā: http://edoc.bibliothek.uni-halle.de/servlets/MCRFileNodeServlet/HALCoRe_derivate00003448/Global%20jihad%20the%20role%20of%20Europe's%20radical%20Muslims.pdf. Vai sk. Юлия Нетёсова. *Террористические сети во Франции*. Космополис N 1 (17), весна, 2007, 102. [skatīts: 23.10.2011.]. Pieejams internetā: <http://cosmopolis.mgimo.ru/files/17/17-8.pdf>

⁵⁰³ Ariel Merari, *Terrorism as a Strategy of Insurgency*. Terrorism and Political Violence, Vol.5, No. 4 (Winter 1993), Published by Frank Cass, London, 215.

⁵⁰⁴ Kā tika minēts agrāk, musulmaņiem ikdienas dzīve netiek nodalīta no reliģiskas dzīves. Tāpēc, runājot par musulmaņiem, jāsaprot, ka tieši reliģiskā kūdīšana islāmticīgajiem ir spēcīgākais stimul.

vērsta uz starpreliģiskas neiecietības un naida kurināšanu var būt pieskaitāma pie teroristiskas darbības.

Neraugoties uz šādām uzbrūkošā džihāda izpausmēm, jāatzīmē, ka (pēc G. Šteinberga (G. Steinberg)) „līdz 2006. g. Vācijā teroristiem nebija tik īpaša loma kā, piemēram, Lielbritānijā, Spānijā vai Itālijā, turklāt radikālu musulmaņu skaits Vācijā bija mazāks nekā citās Rietumeiropas valstīs. Drīzāk Vācija saglabāja savu tranzīta (aizmugure un apgāde) bāzes un patversmes lomu teroristiem.”⁵⁰⁵

Nedaudz atšķirīgu informāciju par uzbrūkošā džihāda izpausmēm Vācijā sniedz pētnieks M. Tārnbijis, kurš min dažu ekstrēmi noskaņotu mošeju darbību. M. Tārnbijis raksta: „2003. g. martā vācu administrācija arestēja sešus vīriešus, kuriem bija sakari ar „Al-Nur” mošeju Berlīnē. Kaut mošeja „Al-Nur” atrodas turku apdzīvotā pilsētas rajonā, to galvenokārt apmeklē ticīgie no arābu valstīm, kuri ir vahābisma piekritēji; vahābismam Vācijas turku vidū ir mazs sekotāju skaits. Šie arestētie tika turēti aizdomās par piederību vervēšanas tīklam, kas rekrutē arābu studentus, lai tie vadītu teroristiskas operācijas, kas sakrīt ar kara uzliesmojumu Irākā. Vervētājs bija 32 gadus vecs tunisietis Ihsans Garnai. Saskaņā ar atskaitēm, Garnai bija personiski kontakti ar Osamu bin Ladenu, turklāt piecus gadus viņš bija pavadījis treniņos afgāņu nometnēs. Mošejā „Al-Nur” policija atrada vielas, no kurām izgatavo bumbas, rokasgrāmatu par toksikoloģiju, videomateriālus par Vāciju no gaisa, pistoli un daudzās pases.”⁵⁰⁶

Pēc Pretterorisma institūta sniegtās informācijas: „Vācijā notika arī citu reliģisku personu aresti, kas tika īstenoti uz tā pamata, ka aizdomās turamie plānoja veikt atentātus šajā valstī. Piemēram, iemesls imāma Hasana Dabaha arestam bija apgalvojums, ka aizturētais kurināja naidu pret nemusulmaņiem, turklāt viņam bijuši cieši sakari ar teroristiem gan pašā Vācijā, gan ārpus tās.”⁵⁰⁷

Turpmāk M. Tārnbijis atzīmē vēl vienu mošeju, kas bija iejaukta jauniešu radikalizācijas procesā. Šajā sakarā viņš raksta: „Runājot par džihāda izpausmēm Vācijā, jāatzīmē vēl viena mošeja - „Al-Kuds”, kas atrodas Hamburgā. Šai mošejai bija noteicoša,

---

⁵⁰⁵ G. Steinberg, *The Threat of Jihadist Terrorism in Germany*.// *International Terrorism*, ARI (Real Instituto Elcano), 06.11.2008., 1. [skatīts: 15.11.2010.]. Pieejams internetā: http://www.humansecuritygateway.com/documents/REI_Germany_ThreatOfJihadistTerrorism.pdf

⁵⁰⁶ Op. cit., Michael Taarnby, 19.

⁵⁰⁷ Op. cit., *ICT's Jihadi Websites Monitoring Group. Insights. Threats on Germany in a Series of Jihadi Clips*. July, 2009, 1.

bet netieša loma radikalizācijas procesā. Visi galvenās šūniņas locekļi regulāri to apmeklēja, uzmanīgi klausoties dedzīgus sprediķus, kā arī satikās ar domubiedriem.”⁵⁰⁸

Tātad ekstrēmistu aina Vācijā iezīmējās šāda: ekstrēmistu darbība izpaužas ir gan pašā Vācijā, gan ārpus tās, turklāt Vācijas islāmistu tīkls ir diezgan spēcīgs un sazarots.

Vācijas gadījumā viens no noteicošajiem uzbrūkošā džihāda instrumentiem ir kūdīšana, ar ko nodarbojas radikāli noskaņoti imāmi, kā arī jauniešu ekstrēmisma indoktrinācija vairākās mošejās.

➤ jauniešu rekrutēšana.

Valstis, kurās sastopamas šīs parādības: Norvēģija,⁵⁰⁹ Francija⁵¹⁰, Itālija⁵¹⁰, Lielbritānija⁵¹¹.

*Norvēģija*⁵¹².

Neskatoties uz diezgan lielu musulmaņu *ummu* relatīvi mazajā Norvēģijā, šo valsti, salīdzinājumā ar citām, šajā brīdī tomēr var uzskatīt par vienu no mierīgākajām Eiropas vietām džihādistu teroristiskās darbības jautājumā.

Runājot par uzbrūkošā džihāda izpausmēm un personām, kuras nodarbojas ar šo jautājumu, var minēt mullu Krekaru⁵¹³ (jeb Faradžu Ahmadu Nadžmuddinu). Saskaņā ar

---

⁵⁰⁸ Op. cit., Michael Taarnby, 40.

⁵⁰⁹ Op. cit., W. Jason Fisher, 257.

⁵¹⁰ Op. cit., Michael Taarnby, 19.

⁵¹¹ Op. cit., Michael Taarnby, 43. (Citā gadījumā spāņu policija 2001. g. novembrī arestēja astoņus šūnas locekļus. Šī šūniņa rekrutēja brīvprātīgos uz nometnēm Afganistānā, nodrošinot teroristiem ceļu pa Spānijas teritoriju ar viltotiem dokumentiem, kā arī maksājot par viņu braucienu. Daži no brīvprātīgajiem aizbrauca uz Bosniju, Čečeniju un Indonēziju).

⁵¹² Jāatzīmē, ka Norvēģijā terorisma aktu mēģinājumi notikuši reti. Sk. *Norway. Profiles on Counter-Terrorist Capacity*. Committee of experts on Terrorism (Codexter). Council of Europe. November, 2008, 1. [skatīts: 28.12.2010.]. Pieejams internetā: [http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_cooperation/fight_against_terrorism/4_theme_files/apologie_-_incitement/Codexter%20Profile%20\(2008\)%20Norway.pdf](http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_cooperation/fight_against_terrorism/4_theme_files/apologie_-_incitement/Codexter%20Profile%20(2008)%20Norway.pdf). Tomēr nevar apgalvot, ka Norvēģijā vispār nav islāmistu-džihādistu un ka šī valsts neparādās teroristisko organizāciju sarakstos. Šis secinājums izriet no P. Nesera un B. Lija (B. Lia) rakstītā, ka, „no „Al-Qā'ida” perspektīvas, Norvēģijai ir gan cieša militāra savienība ar ASV, gan draudzīgas attiecības ar Izraēlu, turklāt šī valsts ir nozīmīgs militārais palīgs Afganistānā, kā arī citos veidos iesaistās Amerikas karā pret terorismu”.

Sk. Petter Nesser and Brunjar Lia. *Lessons Learned from the July 2010 Norwegian Terrorist Plot*. CTC Sentinel. August, 2010, Vol. 3, Issue 8, 14. [skatīts: 29.12.2010.]. Pieejams internetā: http://www.mil.no/multimedia/archive/00140/Lessons_Learned_fro_140092a.pdf

⁵¹³ „Mulla Krekars ir Irākas kurds (un Norvēģijas pilsonis), kurš kopš 1991. g. dzīvo Norvēģijā kā politiskais bēglis. Pakistānā mācījies „fiqh” (musulmaņu jurisprudenci) un esot sekojis Abdulla Azzama uzskatiem; šis vīrs bijis Osamas bin Ladena skolotājs. Pakistānā Krekars piedalījās Afganistānas pretošanās kustībā un karoja pret Krievijas armiju Čečenijā” // Sīkāk sk. *Norway: All Charges dropped against Krekar*. Statewatch bulletin, Vol.

„Statewatch” biļetena informācijas Mulla Krekars ir viens no organizācijas „Ānšāru al-Islāmi” dibinātājiem⁵¹⁴. Šo organizāciju par teroristisku ir atzinusi ASV; „rakstot par organizācijas „Ānšāru al-Islāmi” darbību, jāpiemin, ka tās kaujinieki uzbruka koalīcijas spēkiem Irākā”⁵¹⁵.

Runājot par Mullas Krekara/Faradža Ahmada Nadžmuddina darbību, jāatzīmē, ka: „dzīvojot Norvēģijā kopš 1991. g., viņš aktīvi darbojies ne tikai šajā valstī, bet arī Itālijā, un viņa organizācija vervējusi savās rindās jauniešus; „Ānšāru al-Islāmi” organizācija arī palīdzējusi kaujiniekiem tikt uz Irāku.”⁵¹⁶

➤ pašnāvnieku atentāti, izmantojot gan musulmaņu, gan eiropiešu konvertītus. Piemēram, „Al-Qā’ida” izlēma aktivizēt pašnāvnieku uzbrukumus, izmantojot savervētus eiropiešus, kuriem bija sakari ar šo organizāciju. ”Pirmais šāda uzbrukuma mēģinājums bija 22.12.2001. g., kad „Al-Qā’ida” sūtīja R. Kolvinu Reidu (Richard Colvin Reid) uz amerikāņu lidmašīnu (reisā no Parīzes uz Maiami), lai nogalinātu 196 pasažierus un apkalpes locekļus, aktivizējot sprāgstvielas, kas tika slēptas viņa apavos.”⁵¹⁷ Konvertītu izmantošana ir viegli skaidrojama, proti, diez vai eiropietis tiks turēts aizdomās par (pašnāvības) atentāta veikšanu.

Valstis, kurās sastopamas šī parādība: Itālija⁵¹⁸, Lietuva⁵¹⁹ (Lietuvā tika aizturēta kāda sieviete, kura gribēja veikt pašnāvības atentātu Krievijas teritorijā), Zviedrija,

---

13, N 6. (November, December 2003), 1, 2. [skatīts: 29.12.2010.]. Pieejams internetā: <http://www.statewatch.org/analyses/no-32-norway-krekar.pdf>

⁵¹⁴ Op. cit., *Norway: All Charges dropped against Krekar*, 1, 2.

⁵¹⁵ Op. cit., Дмитрий Нечитайло. *Ислам в Скандинавских странах*, 197.

⁵¹⁶ Op. cit., Carl Björkman, 17., 18.

⁵¹⁷ Yoram Schweitzer and Sari Goldstein Ferber, *Al-Qaeda and the Internationalization of Suicide Terrorism*. Tel-Aviv University: JCSS. Memorandum N 78. November, 2005, 57. (Autori 58. un 59. lpp. norāda, ka ir mošejas, kas nodrošina ideoloģisku pamatu, iepazīstinot un pārliecinot jauniešus no Eiropas pievienoties globālajam džihādā. Tieši tādu ceļu gājis arī R. Kolvins Reids. Pēc indoktrinācijas un sagatavošanas viņš aizbrauca uz Pakistānu un no turienes - uz Bin Ladenā nometnēm Afganistānā. Daži teroristi bija islāmticība pārgājuši cietumnieki vai arī bija otrā vai trešā imigrantu paaudze. R. Kolvins Reids nebija vienīgais; vēl šajā sakarā var minēt Navaru (Nawar) u.c.).

⁵¹⁸ *Europol TE-SAT 2010. EU Terrorism Situation and Trend Report*. EU Report 2010, 20, 21. [skatīts: 02.01.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/TE-SAT%202010.pdf>

⁵¹⁹ *Ibid.*, *Europol TE-SAT-2010. EU Terrorism Situation and Trend Report*. EU Report. Par 2006. gadu liecina Eiropola atskaite - *Europol. TE-SAT-2009. EU Terrorism Situation and Trend Report*. 50, 51.

Lielbritānija, Somija⁵²⁰ (lai arī Somijā atentāta veicējs uzspriecinājās nejauši, eksplodējot sprāgstvielai).

Zviedrija

„11.12.2010. Stokholmas centrā notika divi sprādzieni; pēc „Associated Press” ziņojuma, šī atentāta rezultātā viens cilvēks gāja bojā un divi tika ievainoti.”⁵²¹ Krievvalodīgā avīze „Vesti+” („Becmu+”) par Zviedrijā notikušo atentātu raksta: „Saskaņā ar policijas ziņojumu, pirmā bumba bija ievietota automašīnā un eksplodēja netālu no Ķēniņienes ielas. Pēc īsa brīža otrā ielas pusē eksplodēja otra bumba, kas ievainoja tuvumā esošos cilvēkus. Zviedrijas informācijas aģentūra TT vēstīja, ka neilgu laiku (apmēram 10 minūtes) pirms atentātiem viņu redakcija saņēmusi ziņojumus ar brīdinājumiem par atentātu. Citēju šī ziņojuma fragmentu: „Jūsu bērni, jūsu meitas un māsas nomirs tāpat, kā mirst mūsu māsas un bērni...”. Šis ziņojums bija uzrakstīts zviedru un arābu valodā; šajā vēstulē bija minēta arī zviedru karaspēka klātbūtne Afganistānā.”⁵²²

Pēc vācu avīzes „Spiegel” ziņojuma, „šo atentātu veica pašnāvnieks, kura ķermenim bija piestiprināti seši spridzekļi, tomēr nostrādāja tikai viens. Kā atzīmē avīze „Spiegel”, 11.12.2010. g. notika pirmais atentāts Zviedrijā, kuru veica pašnāvnieks.”⁵²³

Kā redzams, pirms atentāta Zviedrijai tika izvirzīts politisks ultimāts, proti, zviedru bruņoto spēku izvešana no Afganistānas. Tādējādi var secināt, ka ikvienas terora akcijas mērķis ir politiskais spiediens uz oponentu. Afganistāna arī nav vienīgā valsts, kuru min ekstrēmisti, izdarot atentātus. Vēl tiek minēta Irāka, Palestīna un citas mūžsenas islāmticīgo mītnes vietas, kurās pašlaik (pēc islāmistu domām) atrodas tikai ienaidnieki.

Lielbritānija

Lielbritānijā 07.07.2005. g. notika trīs atentāti Londonas metro, kā arī sprādziens autobusā. Saskaņā ar pētnieka Glēna M. Sidžela (Glen M. Segell) vārdiem: „Šos terorisma aktus veica četri teroristi-pašnāvnieki (pašnāvnieki bija vecumā no 18 līdz 30 gadiem). Šie

---

⁵²⁰ K. Button, *The Economics of Shopping Mall Security*. Published on-line: 28.03.2008, 128. [skatīts: 27.12.2010.]. Pieejams internetā: <http://www.springerlink.com/content/qv28766743262163/fulltext.pdf>.

⁵²¹ „Becmu +”. Общественно-политическая газета Латвии.// (krievvalodīgā avīze „Vesti”) 13.12.2010. N 79 (3430), 6.

⁵²² Ibid., „Becmu +”, 6.

⁵²³ Y. Musharbash, *Selbstmordattentat erschüttert Stockholm*. [skatīts: 05.01.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.spiegel.de/politik/ausland/0,1518,734166,00.html> (šis pašnāvnieks bija jauns vīrietis no Irākas). Jāpiebilst arī, ka pašnāvnieku jeb „gudru pašgājējubumbu” ir gandrīz neiespējami apturēt vai neitralizēt pirms misijas veikšanas, jo nevar zināt, kad un kur viņš spridzināsies vai viņu spridzinās.

uzbrukumi bija pirmie Rietumeiropā, kuros tika izmantoti teroristi pašnāvnieki.”⁵²⁴ Tajos gāja bojā 52 cilvēki un apmēram 700 tika ievainoti.

Jāatzīmē, ka bija arī otrs atentātu veikšanas mēģinājums 21.07.2005. g. (teroristiem, kuri bija iesaistīti šajā mēģinājumā, bija no 23 līdz 32 gadiem), taču tas izgāzās.⁵²⁵

Šie XXI gs. atentāti Londonā, kā arī plānotie, bet neizdevušies terorisma akti spilgti raksturo šī brīža situāciju ar islāmistu aktivitāti šajā valstī. Tomēr pēdējos 5,5 gados Anglijā nav bijis tādu plaša apmēra atentātu kā 2005. g.

➤ atentāti, kuros tika izmantotas sprāgstvielas, bet bez pašnāvnieku palīdzības (piemēram, Madridē 2004. g.).

Valstis, kurās sastopama šī parādība: Lielbritānija⁵²⁶ (teroristi plānoja spridzināt vairākus objektus), Norvēģija, Spānija.

Norvēģija

Vēl viens uzbrūkošā džihāda gadījums Norvēģijā reģistrēts 2010. g. jūlijā, kad par teroristisku darbību tika arestēti trīs cilvēki. „Viens no šīs grupas locekļiem bija uigurs, vārdā *Mikaēls Dauds*,⁵²⁷ kurš esot bijis Norvēģijas šūniņas līderis. Viņš mācījies Vaziristānā [teritoriālais apgabals, kas atrodas blakus Pakistānai, Afganistānai un Beludžistānai – *autores piezīme*] un turēts aizdomās par kontaktiem ar Turkestānas Islāma partiju [Turkestānas Islāma partijas mērķis ir izdzīt no Siņdzjaņas provinces ķīniešus un nodibināt tur musulmaņu apgabalu – *autores piezīme*]”⁵²⁸. Pētnieki P. Nesers un B. Lija turpmāk arī raksta: „*Mikaēlam Daudam bija sakari ar „Al-Qā‘ida” bijušo ārējo operāciju priekšnieku Salahu al-Somali, kuru nogalināja 2009. g.*”⁵²⁹

Turpmāk B. Smits (B. Smith) norāda: „2010. g. jūlijā Norvēģijā (un Vācijā) cilvēki tika arestēti uz aizdomu pamata par piederību „Al-Qā‘ida”. Norvēģijas policija apgalvo, ka

---

⁵²⁴ Glen M. Segell, *Terrorism: London Public Transport-July 7, 2005. Strategic Insights*. Vol. IV. Issue 8. August, 2005. Center for Contemporary Conflict. 1. [skatīts: 25.12.2010.]. Pieejams internetā: <http://www.nps.edu/Academics/centers/ccc/publications/OnlineJournal/2005/Aug/segellAug05.pdf>.

⁵²⁵ Kristin Archick, John Rollins and Steven Woehrel, *Islamist Extremism in Europa*. CRS Report for Congress. 29.07.2005. 2. [skatīts: 25.12.2010.]. Pieejams internetā: <http://www.fas.org/sgp/crs/terror/RS22211.pdf>

⁵²⁶ Caroline Gammell, *Christmas bomb plot: nine men remanded over plan to „blow up Big Ben and Westminster Abbey”*.// *The Daily Telegraph*. 29.12.2010. [skatīts: 29.12.2010.]. Pieejams internetā: <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/terrorism-in-the-uk/8227193/Christmas-bomb-plot-nine-men-remanded-over-plan-to-blow-up-Big-Ben-and-Westminster-Abbey.html>

⁵²⁷ Mikaēlu Daudu pirms imigrācijas sauca Muhammads Rašidins.

⁵²⁸ Op. cit., Petter Nesser and B. Lia

⁵²⁹ Op. cit., Petter Nesser and B. Lia, 13, 14. (Otrais šīs šūniņas loceklis bija uzbeks un trešais - Irākas kurds.).

aizturētie bija saistīti ar uzbrukumiem Ņujorkas metro un tirdzniecības centram Mančesterā.”⁵³⁰

Spānijā

Pirmais, kas jāpiemin, runājot par džihādistu aktivitāti Spānijā, ir plašais atentāts, kas notika 11.03.2004. Madridē; tajā gāja bojā 191 cilvēks un tika ievainoti apmēram 1500 cilvēku.⁵³¹ Pēc Kamedo atskaites „*Policijai ir aizdomas, ka Madrides teroraktā ir iesaistīti „Al-Qā‘ida biedri”*”⁵³² Uzbrukumus Madridē 11.03.2004. organizēja džihādistu-salafītu kustība. Šīs kustības ideoloģija piesaka tiesības uz Spānijas teritoriju (atsaucoties uz senu vēsturi, kad bija slavenais Kordova kalifāts un vēlāk Granādas emirāts – *autores piezīme*), proti, viņi pamato savu viedokli ar to, ka „*Andalūzija bija viduslaiku musulmaņu valsts... un tāpēc vēlas atgūt šo teritoriju zem islāmticīgo varas ar visām sekām, kas izriet no tā (piemēram, šariata ieviešana un amīra ievēlēšana)*.”⁵³³

No ikgadējām Eiropola atskaitēm izriet: „*2006., 2007. un 2008. g. nekādi atentāti Spānijas teritorijā nenotika. Tajā pašā laikā 2006. g. par iesaistīšanos islāmistu darbībā tika arestēti 51 cilvēks, 2007. g. – 48 cilvēki un 2008. g. – 61 cilvēks.*”⁵³⁴ 2009. g. atentāti nenotika,

---

⁵³⁰ B. Smith, *Global Violent Jihad*.// International Affairs and Defense Section.Library: House of Commons, 21.12.2010, 34. [skatīts: 29.12.2010.]. Pieejams internetā: <http://www.parliament.uk/briefingpapers/commons/lib/research/briefings/snia-05810.pdf>

⁵³¹ *The Terror Attacks in Madrid, Spain, 2004*. Kamedo-report 90. Socialstyrelsen. Article number 2007-123-36, 2007, 19, 20. [skatīts: 01.09.2011.]. Pieejams internetā: http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/9210/2007-123-36_200712336.pdf (Šajā atentātā tiek izmantotas sprāgstvielas).

⁵³² *Ibid.*, *The Terror Attacks in Madrid, Spain, 2004*, 13.

⁵³³ *Case Study: Spain. The Ethical Justness of Counter-Terrorism Measures*. Transnational Terrorism, Security and the Rule of Law. 27.10.2008. 3. [skatīts: 15.07.2011.]. Pieejams internetā: [http://www.transnationalterrorism.eu/tekst/publications/Spain%20case%20study%20\(WP%206%20Del%2012b\).pdf](http://www.transnationalterrorism.eu/tekst/publications/Spain%20case%20study%20(WP%206%20Del%2012b).pdf)

⁵³⁴ *Europol. TE-SAT-2009. EU Terrorism Situation and Trend Report*. EU Report 2009, 48, 49. [skatīts: 02.01.2011.]. Pieejams internetā: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/tesat2009_0.pdf

taču tika arestēti 40 cilvēki⁵³⁵; 2010. g. tika arestēti 11 cilvēki⁵³⁶; 2011. g. tika arestēti 17⁵³⁷ un 2012. g. tika arestēti 8 cilvēki⁵³⁸.

➤ nevēlamo cilvēku nogalināšana vai nogalināšanas mēģinājums.

Valstis, kurās vērojama šī parādība: Nīderlande, Dānija.

Nīderlande

Nīderlandē notika slavenā kinorežisora Teo van Goga nogalināšana par viņa uzņemto filmu, kas parādīja musulmaņu sievietes dzīvi negatīvā gaismā. Šis gadījums uzskatāmi parādīja, ka ir izpratne par vārda brīvību Austrumos un Rietumos atšķiras.

Analizējot sešu iepriekš aprakstīto punktu iemeslus, jāmin R. A. Hadsons (R. A. Hudson), kurš savā grāmatā raksturo terorisma sastāvdaļas: „*Terorisms parasti izriet no daudziem faktoriem – ne tikai psiholoģiskajiem, bet arī ekonomiskajiem, politiskajiem, reliģiskajiem un socioloģiskajiem.*”⁵³⁹

Augstāk uzskaitītā informācija ir jāpārzina, runājot par terorisma cēloņiem un preventīviem pasākumiem. Šis fenomens ne tikai ir daudzšķautņains, tas arī nemitīgi mainās. Terorisms pielāgojas un arī maina savu ģeogrāfisko vietu. Pret šo parādību sarežģīti cīnīties, sevišķi, ja runa ir par teroristiem-pašnāvniekiem, jo pret tiem jācīnās, gan apsteidzot viņus („sadzīves faktors”), gan mainot viņu attieksmi pret savu un citu cilvēku dzīvi, izejot no islāma dogmatikas („reliģiski-psiholoģiskais un socioloģiskais faktors”). Atšķirībā no parastiem cilvēkiem, teroristam ir skaidrs mērķis (kā arī zināmā mērā sagatavotība), kuru viņš tiecas sasniegt jebkurā veidā. Teroristam pārsvarā nav ko zaudēt, un šī nepieķeršanās savai dzīvei, kā arī vienaldzība pret citu cilvēku dzīvi padara atentāta veicēju par ideālu izpildītāju.

Sakarā ar uzbrūkošo džihādu nepieciešams minēt trīs džihāda pamatveidus, par kuriem raksta P. Nesers: „1) *lokālais džihāds (Tuvajos Austrumos, Ziemeļāfrikā, Dienvidaustrumu Āzijā; šī džihāda mērķis ir aizstāt vietējos režīmus ar musulmaņu pārvaldi); 2) diasporas*

⁵³⁵ Op. cit., *Europol. TE-SAT-2010. EU Terrorism Situation and Trend Report*, 50, 51.

⁵³⁶ *Europol. TE-SAT-2011. EU Terrorism Situation and Trend Report*, 37. [skatīts: 24.12.2013.]. Pieejams internetā: <https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/te-sat2011.pdf>

⁵³⁷ *Europol. TE-SAT-2012. EU Terrorism Situation and Trend Report*, 37. [skatīts: 24.12.2013.]. Pieejams internetā: <https://www.counterextremism.org/resources/details/id/190/te-sat-2012-eu-terrorism-situation-and-trend-report>

⁵³⁸ *Europol. TE-SAT-2013. EU Terrorism Situation and Trend Report*, 43. [skatīts: 24.12.2013.]. Pieejams internetā: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/europol_te-sat2013_lr_0.pdf

⁵³⁹ Rex A. Hudson, *The Sociology and Psychology of Terrorism: Who Becomes a Terrorist and Why?// A Report Prepared under an Interagency Agreement by the Federal Research Division. Library of Congress. September, 1999, 15.*

džihāds (diasporas motivētais džihāds, kad musulmaņi jūt netaisnu attieksmi pret ummas locekļiem, kuri dzīvo ārzemēs: augsts bezdarba līmenis, diskriminācija, atsvešināšanās, integrācijas problēmas, rasisms, zemāks līmenis sabiedrībā, identitātes meklējumi musulmaņu vidū diasporā un cieņas trūkums pret tradicionālām musulmaņu vērtībām Rietumos; šis džihāda veids tiek vērsts pret Eiropas valstu interesēm) un 3) globālais džihāds (pret ASV kā cionistu palīgu Palestīnas okupācijā); pret ASV armijas klātbūtnes paplašināšanu Saūda Arābijā; pret konfliktiem Čečenijā un Kašmirā un pret prezidenta Buša „globālo karu pret terorismu”). Šī džihāda veids pārsvarā tiek vērsts pret ASV interesēm, un to veic cilvēki, kuri pievienojās salafītu-džihādīstu ideoloģijai un programmai, ko propagandēja Osama bin Ladens un „Al-Qā‘ida” vadība.”⁵⁴⁰

Savukārt S. Dž. Van Halsts (S. J. Van Hulst), precizējot militāro vai uzbrūkošo džihādu Eiropas teritorijā, nosauc to par *Eiropas džihādu* (jeb *diasporas džihādu*⁵⁴¹): „Kopš uzbrukumiem Madridē un Londonā, kā arī Teo van Goga nogalināšanas kļuvis zināms, ka eksistē arī Eiropas džihāds. Šis fenomens tiek raksturots ar lokālu autonomu džihādīstu tīklu rašanos, kuru sekmē Eiropā piedzimuši un izauguši cilvēki, kuru reliģiskie uzskati balstās islāmismā.”⁵⁴²

Iepriekš aprakstītā materiāla analīzē tika noskaidrots: islāmīstu ekstrēmisma rašanās laiks Eiropā, aplūkotas lielākās ekstrēmi noskaņotās islāmīstu organizācijas, kas darbojas Eiropas teritorijas valstīs, Eiropas jeb diasporas džihāda eksistence un tā raksturojums, kas ne vien balstās izkropļotos islāma postulātos, bet arī izpaužas agresijā pret visu nemusulmanisko (jāpiebilst, ka islāmīstu agresija var izpausties arī pret citiem musulmaņiem, kuri atšķiras no džihādīstiem savas miermīlīgās islāma izpratnes dēļ). Šis tīši sludinātais antagonisms pret visu rietumniecisko izraisa jautājumus par šo cilvēku integrācijas iespējamību Rietumu sabiedrībā.

---

⁵⁴⁰ Petter Nesser, *Jihad in Europe. Exploring the sources of motivation for Salafi-Jihadi terrorism in Europe post-millennium*. 15 January 2004, 20, 21. [skatīts: 03.11.2010.]. Pieejams internetā: <http://ajnorge.0catch.com/nedlasting/JihadInEurope.pdf>

⁵⁴¹ Promocijas darba autores paskaidrojoša piezīme.

⁵⁴² S. J. Van Hulst, *Violent Jihad in the Netherlands. Current Trends in the Islamist Terrorist threat*. Ministry of the Interior and Kingdom Relations. N. d., 15, 16. [skatīts: 24.12.2013.]. Pieejams internetā: <http://www.investigativeproject.org/documents/testimony/50.pdf>

2.3. Nodaļas apkopojošie secinājumi

Apkopojot secinājumus par Eiropas valstīs vērojamajām garīgā džihāda izpausmēm, var pamanīt, ka tām ir raksturīgi reliģiski-kulturālie aspekti, proti, notiek mošeju atvērto durvju dienas, tiek izdoti musulmaņu žurnāli un avīzes, tiek organizētas dažādas konferences, kurās apspriež reliģiskus jautājumus (tiek apspriesti jautājumi par kulturāli pētnieciskiem centriem, kas labotu kļūdaino viedokli par islāmu, kuru izplata plašsaziņas līdzekļi; tiek diskutēts par iespējām cīnīties pret rasismu, ksenofobiju, kā arī mazināt islamofobiju nemusulmaņu vidē; tiek pārrunāts, ko nozīmē būt musulmanim un ievērot šariata normas, kā dzīvot šodienas daudzveidīgajā pasaulē kopā ar tautām, kas pieder citām reliģijām u.c.).

Arī uzbrūkošā džihāda izpausmes ir daudzveidīgas. Uzbrūkošā džihāda kontekstā svarīgāko lomu spēlē indoktrinācija jeb anticivilvēciska agresīva ideoloģija, kura nodala cilvēkus pēc viņu reliģiskās piederības, izveidojot kategorijas „savējais” un „svešais”, kur „savējais” nozīmē labs un taisnīgs, bet „svešais” nozīmē slikts un netikuma pilns. Primāru džihādisku indoktrināciju reliģiski neizglītoti jaunieši var saņemt pie labi izglītotiem imāmiem-radikāļiem (un tieši radikāļu imāmu darbība bieži vien ir bīstamāka) vai specifiskos portālos internetā, vai lasot speciālu literatūru utt. Vēl ir cita problēma, kas ir saistīta ar ekstrēmistu vervēšanu, proti, ir liels skaits imāmu, kuriem trūkst reliģiskas izglītības, un šis fakts mudina jauniešus meklēt citas atraktīvākas un saprotamākas atbildes uz mūsdienu pasaules izaicinājumiem. Arī šādos gadījumos zinošie imāmi-radikāļi uzstājas ar savām vienkāršajām un visaptverošajām atbildēm, kas pievelk jauniešus. Uz neizglītoto imāmu fona izglītotie radikālie imāmi izskatās kā īstā islāma un taisnības nesēji, savukārt neizglītotie - kā nezinoši un bieži vien nomaldījušies.⁵⁴³

---

⁵⁴³ Var novērot, ka jauniešus ekstrēmistu lokā vervē dažādos veidos, un viena no galvenajām problēmām slēpjas musulmaņu reliģiskās izglītības trūkumā.

3. Kvalitatīvais pētījums par Latvijas musulmaņu priekšstatiem saistībā ar džihādu

Šajā promocijas darba daļā izklāstīti intervijās ar Latvijas musulmaņu kopienu pārstāvjiem iegūtie dati par Latvijas islāmticīgo priekšstatiem par džihādu (intervijas sniedza abu Rīgas musulmaņu kopienu, kā arī Daugavpils musulmaņu kopienas locekļi).⁵⁴⁴

Šī nodaļa lielā mērā balstās divās iepriekšējās nodaļās veiktajos secinājumos par džihāda iespējamajiem veidiem. Balstoties pirmajās divās promocijas darba daļās, var secināt, ka džihāda pamatizpausmes šodienas pasaulē var iedalīt divās pamatkategorijās:

3. tabula

Džihāda veidi⁵⁴⁵:

<i>Klasiskā islāma džihāda iedalījumi</i>	<i>Mūsdienu „uzbrūkošā džihāda” izpratne</i>
---	--

⁵⁴⁴ Latvijas Musulmaņu kopienas savienības (turpmāk - LMKS) priekšsēdētājs norādīja, ka visas Latvijas musulmaņu kopienas ņem vērā Korānu un Sunnu un kopienu reliģiskajos statūtos nav nekādu dogmatisku atšķirību.

⁵⁴⁵ „Var izšķirt kolektīvo (*farḍ al-kiḥājatuni*) un individuālo džihādu (*farḍ al-‘aini*). Kolektīvais jeb uzbrūkošais džihāds vērsts pret nemusulmaņu zemēm, lai pakļautu tās šariatam un Korāna baušļu izpildei. Džihāds var tikt īstenots, tikai atsaucoties musulmaņu valstu valdnieku aicinājumam. Individuālais džihāds notiek, kad kāds iebrūk musulmaņu zemē, un tas ir aizstāvēšanās džihāds”. М. Сейджман, *Сетевые структуры терроризма*. (Москва: Идея-Пресс, 2008), 11).

<p>Garīgais džihāds (džihād an-naḥs), kad „<i>cilvēks karo ar savām sliktajām domām un rīcībām.</i>”⁵⁴⁶ Eksistē vēl divi garīgā džihāda fenomenu aprakstošie jēdzieni. Garīgais džihāds (džihād bin-naḥs), kad „<i>cilvēks cīnās ar sevi.</i>”⁵⁴⁷ Sirds džihāds (džihād bil-kalb), kad „<i>cilvēks cīnās ar saviem trūkumiem.</i>”⁵⁴⁸</p> <p>Džihāds ar savu tpašumu (džihād bil-ma’al), kad „<i>cilvēks ar savu bagātību palīdz nabagiem.</i>”⁵⁴⁹</p> <p>Rokas džihāds (džihād bil-jad), kad „<i>nosoda likuma pārkāpējus.</i>”⁵⁵⁰</p> <p>Mēles džihāds (džihād bil-lisan), kad „<i>atbalsta labus darbus islāmā un aizliedz sliktus.</i>”⁵⁵¹</p> <p>Zobena džihāds (džihād bi-saif) jeb „<i>bruņota musulmaņu interešu aizstāvēšana uzbrukuma laikā.</i>”⁵⁵²</p>	<p>Visproblemātiskākais džihāda veids. Džihāds, kuram akadēmiskajā literatūrā bieži nav noteikta nosaukuma, t.i., džihāds, kas notiek nemitīgi un ir vērstas pret visiem, kas nepiekrīt ekstrēmistu/teroristu ideoloģijai.</p>
--	--

Kā var noprast, mūsdienās var tikt īstenoti visi klasiskā islāma džihāda veidi⁵⁵³. Savukārt ir vēl viens džihāda veids, kuru diezgan grūti definēt, proti, nemitīga bruņota cīņa pret citādi domājošajiem jeb karš pret visu citādo.

Šīs divas džihāda pamatkategorijas turpmāk tiek ņemtas par pamatu respondentu atbilžu analīzei.

⁵⁴⁶ Gibril Haddad, *Jihad an-naḥs. Spiritual Striving*. 1. [skatīts: 07.08.2012.]. Pieejams internetā: http://www.khadijahmosque.org/ALLINABAH/Inabah_issue16/Page%2033.pdf

⁵⁴⁷ *The Law of War and Concept of Jihad in Islam*. Policy Perspectives, Vol. 5, N 1, 6. [skatīts: 07.08.2012.]. Pieejams internetā: <http://mahmoodghazi.files.wordpress.com/2011/12/the-law-of-war.pdf>

⁵⁴⁸ *Джихад – усердие на пути Аллаха*, 20. [skatīts: 07.08.2012.]. Pieejams internetā: <http://irs-az.com/pdf/090811122240.pdf>

⁵⁴⁹ Muhammad Tahir ul-Qadri, *Islamic Concept of Jihad. A Conceptual Clarification on concept of Jihad*. November, 2001, 1. [skatīts: 07.08.2012.]. Pieejams internetā: http://mac.abc.se/~onesr/d/icj_e.pdf

⁵⁵⁰ Op. cit., *Джихад – усердие на пути Аллаха*, 20.

⁵⁵¹ Ibid., *Джихад – усердие на пути Аллаха*, 20.

⁵⁵² Ibid., *Джихад – усердие на пути Аллаха*, 20.

⁵⁵³ Šīs darbības islāmā ir atbalstamas.

3.1. Vispārīga informācija par musulmaņiem Latvijā

Pirms Latvijas musulmaņu kopienu pašreizējās situācijas raksturošanas ir vērts aplūkot (vēsturiska ekskursa veidā) islāmticīgo ierašanos un apmešanos uz dzīvi Latvijā.

Vēsturisks ekskurss par islāmticīgo ierašanos Latvijā:

Musulmaņi Latvijas teritorijā ir parādījušies 19. gadsimtā.⁵⁵⁴ Saskaņā ar LVVA (Latvijas Valsts Vēstures arhīva) datiem, 1. musulmaņu kopiena Latvijas teritorijā tika nodibināta 1902. g.⁵⁵⁵

Sīkāk par islāmticīgo atrašanos Latvijas teritorijā raksta pētnieki S. Krūmiņa-Koņkova un V. Tēraudkalns: *„Krievijas impērijas sastāvā esošo islāma reliģiju praktizējošo tautu pārstāvji Latvijas teritorijā nelielā skaitā sāka apmesties vispirms pilsētās – Rīgā, Jelgavā, Jēkabpilī un Daugavpilī. 1897. gadā Vidzemes un Kurzemes guberņās dzīvoja 1132 musulmaņi. 1902. gadā Rīgā tika dibināta musulmaņu kopiena, kura eksistēja arī Pirmās republikas laikā. Pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas 20. gs. 90. gados šejienes musulmaņu reliģiskā dzīve atkal varēja izpausties atklāti. 1991. gadā Latvijā pirmo reizi tika rīkoti musulmaņu svētki „Kurban-Bairam”. Latvijā islāma kopienu veido tie cilvēki vai viņu pēcnācēji, kuri PSRS pastāvēšanas laikā iebrauca Baltijā no padomju dienvidu republikām, lai gan kopienās aktīvi darbojas arī Latvijā studējošie vai strādājošie ārzemnieki, kā arī vietējie jaunpievērstie. Latvijā esošās musulmaņu grupas nav vienotas, kas skaidrojams gan ar to, ka islāmticīgie mūsu valstī pieder pie dažādām tautībām un atšķirīgiem reliģiskiem novirzieniem, gan ar personību konfliktiem.”*⁵⁵⁶

Tātad islāms un musulmaņi Latvijas teritorijā nav pavisam jauna parādība, jo islāma sekotāji parādījušies šeit apmēram pirms simt piecdesmit gadiem. Tomēr, neraugoties uz to,

---

⁵⁵⁴ Op. cit., Solveiga Krūmiņa-Koņkova un Valdis Tēraudkalns, 32. lpp.

⁵⁵⁵ LVVA 1370. t., 1. apr., 2799 lieta, 31. lpp. („1902. gadā Rīgā ar krievu valdības atļauju tika nodibināta Muhammadāņu kopiena... 1914. gadā musulmaņu kopienā bija ap 1000 locekļi”). Rakstot par Latvijas musulmaņiem un par Latvijas musulmaņu kopienu kopumā, var saskarties ar nopietnām grūtībām, proti, ir ļoti maz akadēmiskas literatūras par šo tēmu. Vienīgais, kas atliek, ir runāt ar Latvijas musulmaņu kopienas priekšsēdētāju, kā arī noteiktos gadījumos ar zinošiem Latvijas musulmaņu kopienas locekļiem. Vēl viena iespēja ir iegūt informāciju no Latvijas Valsts Vēstures arhīva.

⁵⁵⁶ Op. cit., Solveiga Krūmiņa-Koņkova un Valdis Tēraudkalns, 32, 33. lpp.

ka islāms Latvijas teritorijā pastāv jau diezgan ilgu laiku, šī reliģija nav bijusi Latvijai raksturīga.⁵⁵⁷

XXI gs. var saukt par izšķirošo gadsimtu cilvēku savstarpējo attiecību aspektā, jo tieši XXI gs. sastapās divas civilizācijas ar divām atšķirīgām kultūrām, un šī satikšanās dažkārt bija sāpīga abām pusēm. Tieši tāpēc šodienas dzīves apstākļi piespiež mūsdienu sabiedrību daudz labāk pazīt ne tikai savus islāmticīgos kaimiņus, bet arī pašu islāmu.

Vispārīgas ziņas par Latvijas musulmaņu kopienu XXI gs.:

Latvijas Republikā pašlaik ir musulmaņu kopienas. Trīs ir jauktas pēc sastāva, savukārt viena ir etniska. Proti, Rīgas kopienas un Ventspils kopiena ir jauktas (tajās ir islāmticīgie no dažādām valstīm), bet Daugavpils musulmaņu kopiena sastāv no tatāru izcelsmes musulmaņiem.

Saskaņā ar Latvijas Tieslietu ministrijas pārskatā par 2009. gadu sniegto informāciju, „Latvijas islāmticīgo kopienās nav ārzemju garīdznieku, tāpat tām nav dievnamu un kulta celtņu.”⁵⁵⁸ „2009. gadā Latvijas musulmaņu kopiena nav organizējusi reliģiskas darbības skolās, slimnīcās, pansionātos vai cietumos, toties reliģiskā darbība notika citā vietā.”⁵⁵⁹

Privātā sarunā ar Latvijas musulmaņu kopienas apvienības priekšsēdētāju tika noskaidrots, ka pēc etniskās piederības musulmaņu grupas nav vienotas. Tatāri, uzbeki, kazahi, baškīri un čečeni Latvijas musulmaņu kopienā ir sunnīti, bet azerbaidžāņi – gan sunnīti, gan šiīti. Ir arī imigranti no Tuvajiem Austrumiem – sīrieši, libānieši, saudieši un vairāki irāņi⁵⁶⁰. Neraugoties uz izcelsmju (un līdz ar to novirzienu) dažādību (proti, sunnīti un šiīti), lūgšanas notiek kopīgi, un visi (gan sunnīti, gan šiīti) uzskata, ka viņi seko „*Āḥlu al-Sunna*”, proti, universālajam islāma kodolam – Korānam un Sunnai.⁵⁶¹

⁵⁵⁷ Latvijai tradicionālās reliģijas un konfesijas bija šādas: piecas lielākās kristīgās konfesijas (luterāņi, Romas katoļi, pareizticīgie, baptisti un vecticībnieki), kā arī jūdaiisti. Sīkāk sk.: Ibid., Solveiga Krūmiņa-Koņkova un Valdis Tēraudkalns, 14. lpp.

⁵⁵⁸ Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas 2009. gada pārskats [skatīts: 24.09.2010.]. Pieejams internetā: <http://www.tm.gov.lv/lv/ministrija/imateriali/parskati/2009.html>.

⁵⁵⁹ Šie dati ir pēc Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas 2009. gada pārskata [skatīts: 24.09.2010.]. Pieejams internetā: <http://www.tm.gov.lv/lv/ministrija/imateriali/parskati/2009.html>. (Acīmredzot ar „citu vietu” ir domāts svinīgs pasākums VEF pilī „*Uraza Bairam*” un „*Kurban Bairam*” svētkos).

⁵⁶⁰ Būtiska īpatnība, runājot par musulmaņu skaitu Latvijā, musulmaņu grupu nošķiršana: 1) Latvijas pilsoņi vai cilvēki ar iedzīvotāja statusu vai 2) studenti-ārzemnieki, kas pašlaik mācās Latvijas teritorijā. Jāatzīmē, ka lielai daļai ārzemju studentu klātbūtne LR ir īslaicīga, jo viņi plāno atgriezties mājās, tomēr daži no viņiem apmetas Latvijā uz pastāvīgu dzīvi, jo stājas laulībā ar LR pilsoni vai iedzīvotāju.

⁵⁶¹ Šie dati iegūti privātā sarunā ar Latvijas musulmaņu kopienu apvienības priekšsēdētāju Z. Zainuļļa kungu 24.09.2010., Rīgā.

Runājot par konvertītiem, Latvijas musulmaņu kopienas apvienības priekšsēdētājs atzīmē, ka pēdējo 20 gadu laikā Latvijas musulmaņu kopienas papildinājuši tūkstošiem latviešu valodā runājošie un krievvalodīgie Latvijas pilsoņi vai iedzīvotāji.

Iemesls pāriešanai islāmā katram ir savs, proti, laulība ar musulmani vai cilvēka iekšējā izpratne, ka islāms ir reliģija, kas atbilst viņa/ viņas pasaules uzskatiem.

Islāma statuss Latvijā:

Aplūkojot islāma statusa jautājumu Latvijā, jāņem vērā pētnieku S. Krūmiņas-Koņkovas un V. Tēraudkalna pamatjēdzienu lietojums reliģiju definēšanā, proti: „*Sabiedrībā, kā tas ir arī Latvijā, nepastāv galīga vienošanās par to, kādas reliģijas ir uzskatāmas par tradicionālām un kādas ne. Parasti ar tradicionālajām reliģijām saprot „vēsturiskas ticējumu formas”, saistot šādu tradicionalitāti ar konkrētās reliģijas pastāvēšanas ilgumu noteiktā teritorijā un ciešu mijiedarbību ar sekulāro vidi. Šīs reliģijas sauc sevi un tiek sabiedrībā vairāk vai mazāk konvencionāli atzītas par tradicionālām vispirmām kārtām tāpēc, ka to mērķis ir saglabāt sabiedrības vairākuma vērtību sistēmu, tās kultūras vidi stabilu un nemainīgu. Šādā nozīmē jēdziens „tradicionāla reliģija” ir tuvs angļu valodā lietotam jēdzienam mainstream religion un attiecināms uz sabiedrības vairākuma atzīto jeb sabiedrībā dominējošo reliģiju. Atbilstoši šādam uzstādījumam Latvijā par tradicionālām bieži tiek sauktas piecas lielākās kristīgās konfesijas (luterāņi, Romas katoļi, pareizticīgie, baptisti un vecticībnieki), kā arī jūdaisti.*”⁵⁶²

Turpinot pētnieku S. Krūmiņas-Koņkovas un V. Tēraudkalna definīcijas raksturojumu, jāatzīmē, ka pastāv vēl viens būtisks termins, kas ir svarīgs islāma kontekstā, proti, „*reliģiskā minoritāte*”. Viņi norāda: „*Ar jēdzienu „minoritāte” (no latīņu valodas minor – mazs) parasti apzīmē mazākuma grupu sabiedrībā, kas atšķiras no vairākuma ar specifisku kultūru, identitātes apziņu un ieņem pakārtotu statusu. ... Piemēram, P. Thornberijs (Thornberry) par minoritāti uzskata iedzīvotāju grupu, kas ir skaitliski mazāka par pārējiem valsts iedzīvotājiem, nav dominējošā pozīcijā, tās pārstāvjiem ir šīs valsts piederība, taču piemīt etniskās, reliģiskās vai lingvistiskās īpatnības, kas atšķir tos no pārējiem iedzīvotājiem, kā arī īpaša solidaritātes izjūta (pat tikai grupas iekšienē pastāvoša), kura vērsta uz grupas kultūras, tradīciju, reliģijas un valodas saglabāšanu.*”⁵⁶³ Balstoties šajā definīcijā, islāmticīgo statusu Latvijas teritorijā var apzīmēt kā reliģisko minoritāti.

Dati par musulmaņu skaitu Latvijā no dažādiem avotiem:

⁵⁶² Op. cit., Solveiga Krūmiņa-Koņkova un Valdis Tēraudkalns, 14. lpp.

⁵⁶³ Ibid., Solveiga Krūmiņa-Koņkova un Valdis Tēraudkalns, 16, 17. lpp.

Uzreiz jāsaka, ka dažādi avoti norāda atšķirīgus datus par Latvijas musulmaņu skaitu. Piemēram, dati, ko sniedz LR Tieslietu ministrija (pārskats par 2009. g.): „*Pašlaik Latvijā (Rīgā, Ventspilī un Daugavpilī) ir 15 musulmaņu kopienas ar 15 imāmiem šo kopienu priekšgalā. Šo kopienu locekļu skaits ir 267, no kuriem 7 ir nepilngadīgie.*”⁵⁶⁴

Nedaudz atšķirīgi dati tiek minēti krievvalodīgajā avīzē „Час” („Čas”). Tieslietu ministrijas nodaļas vadītāja J. Macuka norāda: „*Latvijā ir 15 musulmaņu kopienas, kurās ir 300 cilvēki, un pieauguma tendences nav. Latvijas musulmaņu kopienas pieaugums tika novērots 2005. gadā. Tomēr musulmaņu kopienu pārstāvji izplata informāciju, ka Latvijā ap 10 000 musulmaņu.*”⁵⁶⁵

Cits informācijas avots, proti, krievvalodīgā avīze „Туз” („Tuz”) raksta: „*Latvijā dzīvo 3000 tatāru, 297 baškīru, kā arī simtiem azerbaidžāņu, uzbeku, tadžiku, kazahu, Ziemeļkaukāza tautu un citu valstu pārstāvju.*”⁵⁶⁶

Savukārt pēc Eiropas Parlamenta Kultūras un Izglītības Komitejas izpētes rezultātiem izriet: „*01.01.2007. Latvijas iedzīvotāju skaits bija 2 290 765. Saskaņā ar aprēķiniem, musulmaņu skaits ir apmēram 5000 (pārsvārā musulmaņi ir ar tatāru vai turku izcelsmi).*”⁵⁶⁷

Saskaņā ar „*Musulmaņu gadagrāmatas Eiropā*” piedāvātajiem datiem, „*islāmticīgo skaits Latvijā variējas no 500 līdz 10 tūkstošiem, bet tie netiek atsevišķi nodalīti nominālie (etniskie) un praktizējošie musulmaņi.*”⁵⁶⁸

Kopsavilkums hronoloģiskā secībā no dažādiem oficiāliem avotiem par musulmaņu skaitu Latvijā:

- 2007. g.: 5000 islāmticīgie.
- 2009. g.–2010. g.: 267–300 musulmaņi; 500-10000 islāmticīgie, kuri netiek atsevišķi nodalīti nominālie (etniskie) un praktizējošie musulmaņi.

---

⁵⁶⁴ Sekojošie dati ir pēc Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas 2009. gada pārskata (Pieejams internetā: <http://www.tm.gov.lv/lv/ministrija/imateriali/parskati/2009.html>), kā arī pēc LR statistikas biroja informācijas (<http://www.csb.gov.lv>).

⁵⁶⁵ N. a., *Мусу мусульмане*.// Газета „Час”. N 161 (3803). 24.08.2010, 1.

⁵⁶⁶ Валдемар Озолс. *Сабантуй – это общий праздник*.//ТУЗ (Товары, Услуги, Законы). (Latvijas sīkuzņēmēju asociācija „Kalve”). N 6 (36), сентябрь, 2010, 4.

⁵⁶⁷ *Islam in the European Union: What's at stake in the Future?* Authors: F. Dassetto, S. Ferrari, B. Marechal. Brussels: Policy Department Structural and Cohesion Policies. Culture and Education. European Parliament. Directorate-General for Internal Policies of the Union. Policy Department. Structural and Cohesion Policies. 14.05.2007, 133. [skatīts: 01.12.2010.]. Pieejams internetā: http://www.la.fnst-freiheit.org/uploads/974/Islam_in_Europe.pdf.

⁵⁶⁸ *Yearbook of Muslims in Europe*. Vol. 1. Ed. by Jergen S. Nielsen. (Lieden, Boston: Brill, 2009), 199, 200.

- 2010. g.: 3000 (tatāru izcelsmes), 297 baškīru izcelsmes un simtiem azerbaidžāņu, uzbeku, tadžiku, kazahu, Ziemeļkaukāza tautu un citu valstu pārstāvji.
- 2012. g.: 340 musulmaņu kopienu locekļu skaits.⁵⁶⁹

Šādi ir dati no oficiālajiem avotiem par islāmticīgo skaitu Latvijā. Nevar neatzīmēt, ka šie dati krasi atšķiras savā starpā, un tieši šī atšķirība rada zināmas grūtības, runājot par musulmaņu skaitu Latvijas teritorijā.⁵⁷⁰

---

⁵⁶⁹ Ziņojums par Tieslietu ministrijā iesniegtajiem reliģisko organizāciju pārskatiem par darbību 2012. gadā. 6. [skatīts: 01.03.2014.]. Pieejams internetā: <http://www.tm.gov.lv/lv/search/2013.%20gada%20p%C4%81rskats/?page=2>

⁵⁷⁰ Tādu islāmticīgo sadalījumu (2007. g. bija 5000 musulmaņu un pēc trim gadiem palika tikai ap 300) var izskaidrot ar to, ka 5000 musulmaņu vidū bija vairāki tūkstošu ārzemju studentu, kuri atgriezās mājās, un arī Latvijas musulmaņi emigrēja dažādu iemeslu dēļ. Tomēr jāsaprot, ka islāmticīgo daudzuma problēma slēpjas apstākļi, ka neviens Eiropā neveic uzskaiti par cilvēku reliģisko piederību, tāpēc uzskatu, ka šis ir iemesls pretrunīgajiem datiem.

3.2. Situācija ar islāmistu ekstrēmistu darbību Latvijā XXI gs.

Priekšvārds

Rietumu un Austrumu attiecības XX gs. beigās–XXI gs. sākumā diemžēl dažreiz iekrāsojas melnā krāsā no abām pusēm – to ilustrē skaļie islāmistu terorisma akti Eiropā (Londonas un Madrides metro spridzināšana⁵⁷¹), kā arī nemusulmaņu puses attieksme pret islāmticīgo reliģiskajām jūtām (piemēram, pravieša Muhammada karikatūru publikācija Eiropas avīzēs).

Nevar noliegt, ka nekādu terorismu nevar attaisnot un teroristiem arī nav vajadzīgs šis attaisnojums citu cilvēku acīs. Lai gan vienlaikus džihādisti motivē savu uzvedību ar islāma prasībām un *ummas* vajadzībām,⁵⁷² neskatoties, ka pat tāda fundamentāla (lai neteiktu vairāk) musulmaņu teologa S. Kutba darbā „*Ma‘alimun fi al-Tārīh*” („*Pamatposmi ceļā*”) tiek rakstīts, ka: „*neticīgie dalās trīs grupās, proti, 1) tie, ar kuriem musulmaņiem ir miers, 2) tie, ar kuriem musulmaņi atrodas kara stāvoklī un 3) zimmi*”.⁵⁷³ Parasti mūsdienās šo musulmaņu teologa S. Kutba grupu dalījumu noraida ekstrēmisti, pasludinot vienu džihādu pret visiem, kas stāv viņiem opozīcijā (gan pret nemusulmaņiem, gan pret musulmaņiem, kuri atrodas viņiem opozīcijā).

Latvijas musulmaņu kopienu nav iespējams aplūkot ārpus Eiropas konteksta, jo 01.05.2004. gadā Latvija iestājās Eiropas Savienībā un kļuva par līdztiesīgu ES dalībnieci. Līdz ar šo iestāšanos Latvijai dažādās jomās parādījās ne tikai tiesības, bet arī dažādi pienākumi. Viens no šādiem pienākumiem, par kuru vairākas reizes runājuši Eiropas Parlamenta pārstāvji, ir, ka Latvijai, tāpat kā jebkurai citai ES valstij, būs jāuzņemas imigranti no citām valstīm (šo iecerotāju vidū var būt arī musulmaņi).

Sakarā ar iespējamu imigrantu pieplūdumu LR Ārlietu Ministrija informē, ka: „*Eiropas Trešo valstu valsts piederīgo integrācijas fonda ietvaros Komisija pieņēmusi*

---

⁵⁷¹ Atentāts Madridē 11.03.2004. g. parādīja, ka „*Al-Qā‘ida*” tīkls vai grupas, kas bija līdzīgas ideoloģijas iedvesmotas, bija gatavas veikt uzbrukumus pret Eiropas pilsētām un bija arī spējīgas to izdarīt. Sk. *After Madrid: The EU's Response to Terrorism*. European Union Committee. 5th Report of Session 2004-05. Report with Evidence. Published by House of Lords. 08.03.2005, 9. [skatīts: 31.12.2010.]. Pieejams internetā: <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200405/ldselect/ldeucom/53/53.pdf>.

⁵⁷² No vienas puses, islāmisti-džihādisti veic terorisma aktus pret sabiedrību tikai tādēļ, lai parādītu Rietumu pasaulei savu spēku, kā arī lai uzturētu spriedzi nemusulmaņu pasaulē, uztraucoties par savu un savu tuvinieku dzīvību. Tomēr, no otras puses, savas organizācijas locekļiem ekstrēmisti savu rīcību skaidro ar Korāna un Sunnas prasībām, izraisot agresiju pret tiem, kuri viņiem nepiekrīt.

⁵⁷³ S. Qutb, *Milestones. Ma‘alim fi-l-Tariq*. Ed. by A. B. Al-Mehri. (England: Maktabah, 2006), 63. (*zimmi* – musulmaņu valsts padotie, kuri maksā *džizju* jeb dvēseles nodokli).

*daudzgadu programmu 2007.–2013. gadam Latvijai, kur paredzētais Kopienas ieguldījums ir 11,2 miljoni eiro, kā arī pirmās divas ikgadējās programmas 2007. un 2008. gadam. Komisijas priekšsēdētāja vietnieks Žaks Barro, kas atbild par tiesiskuma, brīvības un drošības jautājumiem, pauda gandarījumu par to, ka ir pieņemta pirmā daudzgadu programma Eiropas Integrācijas fonda īstenošanai. Uzsākot daudzgadīgu programmu, Latvija ir parādījusi savu apņemšanos saistībā ar trešo valstu valsts piederīgo integrāciju.*⁵⁷⁴

Runājot par trešo pasaules valstu migrantu, jāatceras, ka kopā ar viņiem Latvijā var nokļūt arī ekstrēmi noskaņoti cilvēki vai ekstrēmisma ideoloģijas nesēji. Tomēr, ņemot vērā šodienas situāciju un balstoties LR Drošības policijas atskaitē par 2010. g., var secināt, ka: „*Latvijā situācija ar islāmistu darbību tiek kontrolēta un stāvoklis ir stabils.*”⁵⁷⁵ Šo pašu informāciju apstiprina arī Eiropola ikgadējā atskaite – „*Latvijā islāmistu darbība 2008. g. nav tikusi novērota, kā arī nav arestēti cilvēki, kuri piederētu pie šādas kustības.*”⁵⁷⁶

Lai gan pašlaik teroristu darbība LR nav vērojama, islāmisti aktīvi darbojas citās Eiropas valstīs, un tas nozīmē, ka hipotētiski viņu idejas var nokļūt arī Latvijā. Un tad šīs idejas, kas agrāk vai vēlāk var iemiesoties darbos, apdraudēs visus (gan nemusulmaņus, gan musulmaņus), kas dzīvo Latvijā.

Tieši tāpēc nākamajā promocijas darba apakšnodaļā tiks aplūkoti Latvijas musulmaņu kopienu locekļu priekšstati par džihādu jeb kā Latvijas musulmaņi saredz tādu islāmam unikālu fenomenu kā džihāds.

Pirms uzsākt analīzi Latvijas musulmaņu uzskatiem par džihādu, jāsaprot pāris vārdu par tiem respondentiem, kuri ir atteikušies sniegt interviju tāda vai cita iemesla dēļ. Piemēram, daži respondenti uztraucās, ka viņu teiktais netiks saprasts pareizi nepietiekamu valodas zināšanu dēļ, vai arī atteicās, paskaidrojot, ka nepārzina šo jautājumu, bija arī respondenti, kuri atteicās, neskaidrojot iemeslu. Pārskatāmībai promocijas darba autore piedāvā tabulu, kurā uzrādīti cilvēki, kurus promocijas darba autore plānoja intervēt,⁵⁷⁷ un viņu atteikuma iemesli.

---

⁵⁷⁴ *Eiropas Integrācijas fonds Latvijai piešķir 11,2 miljonus eiro.* 22.01.2009. [skatīts: 31.12.2010.]. Pieejams internetā: <http://www.mfa.gov.lv/lv/eu/Jaunumi/EKP-pazinojumi-presei/2009/janvaris/22-1/>.

⁵⁷⁵ Drošības policijas 2010. gada darbības pārskats. 5. [skatīts: 11.10.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.iem.gov.lv/files/text/dp2010gp.pdf>

⁵⁷⁶ Op. cit., *Eiropol. TE-SAT 2009. Europol. EU Terrorism Situation and Trend Report*, 48, 49.

⁵⁷⁷ Potenciālajiem respondentiem promocijas darba autore norādīja, ka intervija būs anonīma un tiks izdzēsta pēc promocijas darba nodošanas, tomēr arī šie nosacījumi nepalīdzēja respondentiem piekrist intervijai.

Respondentu iemesli, atsakot interviju

Vairāki potenciālie respondenti, kurus darba autore plānoja intervēt, bet kuri atteicās vai nevarēja ierasties uz interviju	Datums, kurā notika saruna ar cilvēkiem, kurus darba autore plānoja intervēt	Potenciālo respondentu atbilde
Musulmaņu Ventspils kopienas „Salam” priekšsēdētājs	14.03.2011.	Musulmaņu Ventspils kopienas „Salam” priekšsēdētājs piekrita gan tikties klātienē, gan arī intervijām (gan sniegt interviju pats, gan ļaut intervēt savas kopienas locekļus).
	17.03.2011.	Ventspils musulmaņu kopienas „Salam” priekšsēdētājs, piezvanot promocijas darba autorei, atteicās no intervijas un tikšanās, paskaidrojot šo lēmumu ar privātiem iemesliem.
Rīgas pilsētas Vidzemes un Zemgales priekšpilsētas musulmaņu kopienas priekšsēdētāja	28.03.2011.	Rīgas pilsētas Vidzemes un Zemgales priekšpilsētas musulmaņu kopienas priekšsēdētāja apsolīja parunāt ar savas kopienas locekļiem, bet brīdināja, ka iespēja viņus intervēt „par tādu intīmu lietu” ir ļoti maza.
	11.04.2011.	Rīgas pilsētas Vidzemes un Zemgales priekšpilsētas musulmaņu kopienas priekšsēdētāja atbildēja, ka viņas kopienas locekļi

		atteikušies runāt par šo tēmu, motivējot savu atteikšanos ar to, ka tēma ir ļoti neērta. Tomēr pati Rīgas pilsētas Vidzemes un Zemgales priekšpilsētas musulmaņu kopienas priekšsēdētāja nepieciešamības gadījumā piekrita sniegt interviju.
Vairāki ārzemju studenti no Tuvajiem Austrumiem	28.03.2011.	Atteicās, paskaidrojot, ka viņu krievu un latviešu valodas zināšanas ir pārāk vājas. Kad promocijas darba autore piedāvāja sarunu angļu vai arābu valodā, šie cilvēki atteicās atkal. ⁵⁷⁸
Rīgas pilsētas musulmaņu kopienas „Ideļ” imāms-hatibs	31.03.2011.	Notika draudzīga saruna, tomēr Rīgas pilsētas musulmaņu kopienas „Ideļ” imāms-hatibs atteicās no intervijas, kā arī paskaidroja, ka nav iespējams sapulcināt kopienas locekļus, jo viņi savācas tikai lielajos svētkos; viņi dažreiz neierodas pat uz piektdienas lūgšanām.
Kāda ģimene	12.04.2011.	No sākuma šī ģimene piekrita sniegt interviju, bet izvirzīja

⁵⁷⁸ Kāds musulmaņu kopienas loceklis, kurš gribētu palikt anonīms, izskaidroja, ka ārzemju studenti negrib sniegt interviju, jo: 1) viņu runa tīši (intervētāja dēļ) vai netīši (valodas nezināšanas dēļ) var tikt izkropļota un tas var radīt noteiktas problēmas gan izpratnē par islāmu, gan viņu dzīvē, jo viņi šeit atrodas mācību dēļ ar atbilstošu vīzu un noteiktām tiesībām, un papildu problēmas, ja tādas uzradīsies, viņiem nav vajadzīgas; 2) ne visi ārzemju studenti ir kompetenti šajā tēmā; 3) plašsaziņas līdzekļi katrā gadījumā, vietā un nevietā, lieto jēdzienu „džihāds”, un paši musulmaņi ļoti nervozi uztver šo tēmu, uzskatot, ka džihāds tiek traktēts tikai kā karš, par kuru labāk nerunāt, sevišķi ar cilvēkiem-nemusulmaņiem, kuri var pārprast viņu teikto un nodot tālāk aplamu informāciju.

		nosacījumu, ka intervija notiks tikai ar interneta starpniecību un bez privātiem jautājumiem. Tomēr saņemot jautājumus, atteicās, uzrakstot, ka šie jautājumi ir provokatīvi, nekorekti un aizskaroši. ⁵⁷⁹
„Musulmaņu konsultatīvā centra Latvijā” imāms	30.04.2011.	„Musulmaņu konsultatīvā centra Latvijā” imāms nav Latvijā kopš marta (un 30.06.2011. viņš vēl nebija Latvijā). Vēlāk nebija jēgas veikt interviju intervijas apstrādes laika trūkuma dēļ.

Respondenti tika izvēlēti nejauši no tiem, kuri piekrita intervijai, bet augšminētā vecuma kategorijās (no 15 – līdz 55 gadiem) (šī vecuma amplitūda tika izvēlēta tāpēc, ka šis tiek uzskatīts par cilvēku aktīvo vecumu).

Šī pētījuma norises raksturojuma struktūra ir sekojoša:

- Promocijas darba autores lēmums bija aptaujāt 13% no Latvijas musulmaņu kopienu locekļiem. Balstoties LR Tieslietu ministrijas atskaitē par 2011. gadu, Latvijas musulmaņu kopienā ir 319 pilngadīgi locekļi.⁵⁸⁰ 40 respondenti (40 respondenti, kuru vidū arī iekļauti tie, kuri atteicās sniegt intervijas, sk. 4. tabulu) ir 13%⁵⁸¹ no kopskaita. Tomēr pēc interviju apstrādes, balstoties ticamības kritērijos, vairāki respondentu intervijas tika atzītas par neizmantojamām (par to sīkāk tiks rakstīts turpmāk).
- Nejauši tika izvēlēti un intervēti vairāki⁵⁸² vīrieši – *etniski* musulmaņi no 15 līdz 55 gadu vecumam. Šajā grupā arī ietverti ne tikai Latvijas etniskie musulmaņi, bet arī

⁵⁷⁹ Šīs ģimenes atbilde tiek pievienota pielikumā.

⁵⁸⁰ Ziņojums par Tieslietu ministrijā iesniegtajiem reliģisko organizāciju pārskatiem par darbību 2012. gadā. 6. [skatīts: 01.03.2014.]. Pieejams internetā:

<http://www.tm.gov.lv/lv/search/2013.%20gada%20p%C4%81rskats/?page=2>

⁵⁸¹ Precīzāk 12,5%.

⁵⁸² Promocijas darba autore izmantoja jēdzienu „vairāki” attiecībā pret potenciālajiem respondentiem, jo, izejot no sākotnējās iepazīšanās, nebija saprotams, cik daudzi no musulmaņu kopienas locekļiem piekritīs intervijai. Uzzinot intervijas tēmu, daudzi atteicās, motivējot savu nevēlēšanos ar dažādiem iemesliem (par šo problemātiku

studenti no Tuvajiem Austrumiem, kuri ne tikai mācās, bet arī dzīvo šeit ar savām ģimenēm.

- Nejauši tika izvēlētas un intervētas vairākas sievietes – *etniskas* musulmanes no 15 līdz 55 gadu vecumam.
- Nejauši tika izvēlēti un intervēti vairāki vīrieši – *konvertīti* musulmaņi no 15 līdz 55 gadu vecumam.
- Nejauši tika izvēlētas un intervētas vairākas sievietes – *konvertītes* musulmanes no 15 līdz 55 gadu vecumam.
- Pēc visu interviju apstrādes bija nepieciešams atteikties no divām intervijām, jo to validitāte bija zema (jeb to ticamība bija vāja). Uz vairākiem pārklājošiem jautājumiem, kas bija paredzēti respondentu atbilžu ticamības pārbaudei, tika sniegtas pretrunīgas atbildes (piemēram, viens jautājums: „*Cik labi jūs zināt Korānu un Sunnu?*” Atbilde bija: „*Apmēram, uz pusi*”.⁵⁸³ Un otrais jautājums bija: „*Kāda ir jēdziena „džihāds” jēga?*” Atbilde bija: „*Nezinu*”). Un no vienas intervijas nācās atteikties, noskaidrojot respondentes vecumu.
- Interviju izklāsts, to atšifrēšana, kā arī tipoloģizācija tika veikta katras nodaļas beigās. Nobeigumā tiks analizētas visu respondentu atbildes un veikti secinājumi par Latvijas musulmaņu kopienu izpratni par džihādu.
- Interviju bibliogrāfiskie apraksti tiks ievietoti zem katra respondenta atbildes promocijas darba trešajā daļā, kā arī promocijas darba beigās.

Metodes un tehnikas, kas tiek izmantotas intervēšanā:

- Atbilstoši interviju analīzes prasībām, promocijas darba gadījumā *kontentanalīze* ietver četrus soļus: „1) *ievadfāze (sagatavošanas darbs)*, 2) *atvēršanas daļa (kurā notiek intervētāja un respondentu saruna, piemēram, precizējot kādus intervijas jautājumus)*; 3) *intervijas kodols jeb paša intervija un 4) intervijas pabeigšana.*”⁵⁸⁴

---

džihāda pētniecībā runā daudzi pētnieki; rakstot par šo tēmu, promocijas darba autore pārliecinājās par šo pētnieku teiktā patiesīgumu). Sievietēm islāmā nav obligāti jāapmeklē mošeja. Runājot gan ar LMKS priekšsēdētāju, gan ar vairākām citām sievietēm par sieviešu skaitu lūgšanas namā („N 1”) noskaidrojās, ka sievietes, kuras varētu kļūt par potenciālām respondentēm (no 15 līdz 55 gadu vecumam), varētu būt četras vai piecas, no kurām mošeju bieži apmeklē viena vai divas.

⁵⁸³ Zināt Sunnu jeb hadīsus uz pusi nozīmē, ka cilvēks ļoti labi pārzina hadīsus.

⁵⁸⁴ Sīkāk sk. *Using a face-to-face interview to conduct research. A Research Team Guide* by Barry Creasy. Research Guides QCA, March, 2002, 8, 9.

- Intervijas tika ierakstītas ar diktofonu, un to apstrādes atvieglošanai tika izstrādātas anketas ar noteiktiem jautājumiem, kas sniegs vispārīgu priekšstatu par intervēto personu.
- Tā kā daudzi cilvēki, dzīvojot Latvijā, kategoriski atteicās sniegt interviju, kura tiek ierakstīta, tika pieņemts lēmums nosūtīt jautājumus pa e-pastu. Daži Latvijas musulmaņi varēja sniegt interviju tikai ar interneta starpniecību, tāpēc ka pašlaik mācās ārzemēs. Šāda lēmuma pieņemšanu paskaidro apstākļi, ka promocijas darba autorei bija jāsavāc maksimālu liels pieejamo respondentu skaits.
- Tomēr lielākā respondentu daļa tika intervēti tiešā veidā (klātienē sarunā) un atbildēja uz iepriekšsagatavotiem jautājumiem, kā arī uz jautājumiem, kas saistīti ar promocijas darba tēmu un kas intervētājam radās intervijas gaitā.⁵⁸⁵
- Izejot no intervijas veidiem (dziļa, brīva, fokusēta jeb pusstandartizēta un standartizēta intervija), šajā promocijas daļā tika izmantots *pusstandartizēts* intervijas veids,⁵⁸⁶ jo tas atbilst šī promocijas darba izvirzītai hipotēzei.
- Empīriskās izpētes pamats ir respondentu intervijas, kurās tiek izmantota satura analīzes metode (*content analysis*).
- Šajā promocijas darbā tika izmantota kvalitatīvās izpētes shēma.

---

⁵⁸⁵ „Tieši klātienē intervijas, nevis intervijas pa telefonu vai kādā citā formā ir efektīvākā metode socioloģiskos pētījumos”. Skat. sīkāk A. Мягков, *Обеспечение анонимности в социологическом опросе. (Аналитический обзор зарубежных исследований)*. 1999, 111. [skatīts: 25.02.2011.]. Pieejams internetā: http://www.ecsocman.edu.ru/data/829/587/1231/020_myagkov_Metodika_i_tehnika_sotsiologicheskikh.pdf

⁵⁸⁶ В. Казанцев, М. Светульников, *Методология и методика социологических исследований*. Ульяновск: Ульяновский Государственный Университет, 2003, 110, 111. [skatīts: 25.02.2011.]. Pieejams internetā: http://www.ulsu.ru/com/images/stories/volkovav/metodologiya_i_metody_si.pdf. „Eksistē daži kritēriji, lai klasificētu intervijas veidus. Pēc sarunas biedra brīvības izšķir: dziļa intervija – izmantojot dialogu, ir atbilstu formas brīvība; hipotēzes nav. Brīva intervija – hipotēze tiek formulēta apriori; intervētājs ir brīvs jautājumu uzstādīšanā, bet tikai par izpētes tēmu. Fokusēta jeb pusstandartizēta intervija – ar nepieciešamo un iespējamo jautājumu sarakstu. Standartizēta intervija – notiek ar aptaujas lapas palīdzību ar atklātiem vai aizklātiem jautājumiem, kurus uzdod noteiktā secībā, kā arī ar fiksētu formulējumu. Izejot no respondentu skaita, notiek individuāla vai grupas intervija. Sazināšanās paņēmiens – personiska intervija vai pa tālruni. Izejot no frekvences: vienreizēja, atkārtota vai daudzkārtēja. Izejot no objekta un mērķiem - intensīva (lai izpētītu atbilstu struktūru vai veidus) vai ekstensīva (daudzkārtējas sarunas ar lielu respondentu skaitu). Izejot no respondentu sagatavotības līmeņa – direktīva (ar labām savu rīcību zināšanām) un nedirektīva (ar nepietiekamām zināšanām). Eksistē arī vēl papildu kritēriji, proti, izejot no jau nosprausta mērķa (jautājumi par viedokļiem, attiecībām un faktiem) un respondentu veida (vadībnieki, eksperti, parasti respondenti). Gribētu atzīmēt, ka visi šie intervijas veidi nelielā mērā savstarpēji pārklājas, tomēr ir mazas nianses, pēc kurām katrā noteiktā gadījumā ir jāzvēlas kāds noteikts intervijas veids”.

- Interviju transkripti būs nevis burtiski (ar respondenta atkārtošanos, pauzēm, atkārtotiem jautājumiem u. c.), bet gan **precīza** respondenta runa vai dažreiz runas jēga, ievērojot respondenta runas secīgumu.⁵⁸⁷ Izejot no S. Kvales atšifrējuma precizitātes, paredzētās intervijas vairāk attiecas uz respondenta vispārīgo priekšstatu par konkrētu fenomenu, promocijas darba ietvaros tas ir Latvijas islāmticīgo priekšstati par džihādu.
- Pirmā intervijas daļa ietvēra īsus jautājumus par pašu respondentu,⁵⁸⁸ savukārt otra intervijas daļa koncentrējās uz džihādu un tā izpausmēm.⁵⁸⁹ Viena jautājumu daļa tika sastādīta no slēgta tipa jautājumiem (respondentam bija jāizvēlas no atbilžu variantiem), bet otra jautājumu daļa tika sastādīta no atvērta tipa jautājumiem (respondents varēja izpaust savas domas).
- Tiks minēti tikai reprezentatīvi fragmenti (izraksti), kas ilustrē respondenta izpratni par džihādu (reprezentatīvie fragmenti tiks izvietoti iekavās pēc vairākiem svarīgākajiem jautājumiem, kas skar džihāda fenomenu no vairākiem aspektiem). Respondentu runu reprezentatīvi fragmenti nozīmē, ka darbā tiks izklāstīti tikai respondentu viedokļi par džihādu, bet viss pārējais materiāls, kas neattiecas uz darba tēmu, netiks aplūkots (šo respondentu interviju fragmentu konteksts tiek atlasīts pēc interviju tipoloģizācijas). Savukārt pilnu interviju teksti atrodas darba pielikumā.

Tehniskās un citas grūtības, kas radās interviju gaitā:

Pēc islāma priekšrakstiem, sievietē nedrīkst palikt ar vīrieti divatā, neskatoties uz to, ka intervijas noteikumi prasa tieši šo nosacījumu, proti, palikt klusā vietā, kurā būs tikai intervētājs un respondents. Šī nosacījuma dēļ radās papildu problēmas, proti, promocijas darba autorei bija jāmeklē vēl kāds cilvēks, kurš piekrita visu interviju laikā atrasties tajā pašā telpā. Dažreiz respondents lūdza atļauju paņemt līdzi kādu draugu un darba autorei bija jāpiekrīt šim nosacījumam, lai gan, ignorējot promocijas darba autores lūgumu, klātesošie

⁵⁸⁷ Kā norāda Steinars Kvale (Стейнар Квале) savā grāmtā „Исследовательское Интервью”. (Москва: Смысл, 2003), „pareiza intervijas atšifrējuma nav, kā arī neeksistē pētnieciskas intervijas standarta atšifrēšanas forma vai kods; ir jāpieņem vairāki lēmumi: vai nu jāatšifrē runa burtiski, vārds vārdā, ietverot biežus atkārtojumus, vai arī intervijai jābūt vairāk kā formālam pārstāstam. Uz šiem jautājumiem nav korektu standarta atbilžu, viss atkarīgs no tā, kā pētnieks plāno izmantot šo atšifrējumu. Atšifrējuma veids izriet no šīs intervijas izmantošanas, proti, pētniekam jāizklāsta respondenta vispārīgie priekšstati, tad ir atļauts pārfrāzēt un saīsināt viņa runu. Ja analīze plānota kategorizācijas vai kondensācijas formā, tad atšifrējumu būtu labi nedaudz rediģēt. Tomēr ja atšifrējums kalpo par sociolingvistisku vai psiholoģisku analīzi, tad tai jābūt detalizētai un burtiskai”. 165, 169, 170.

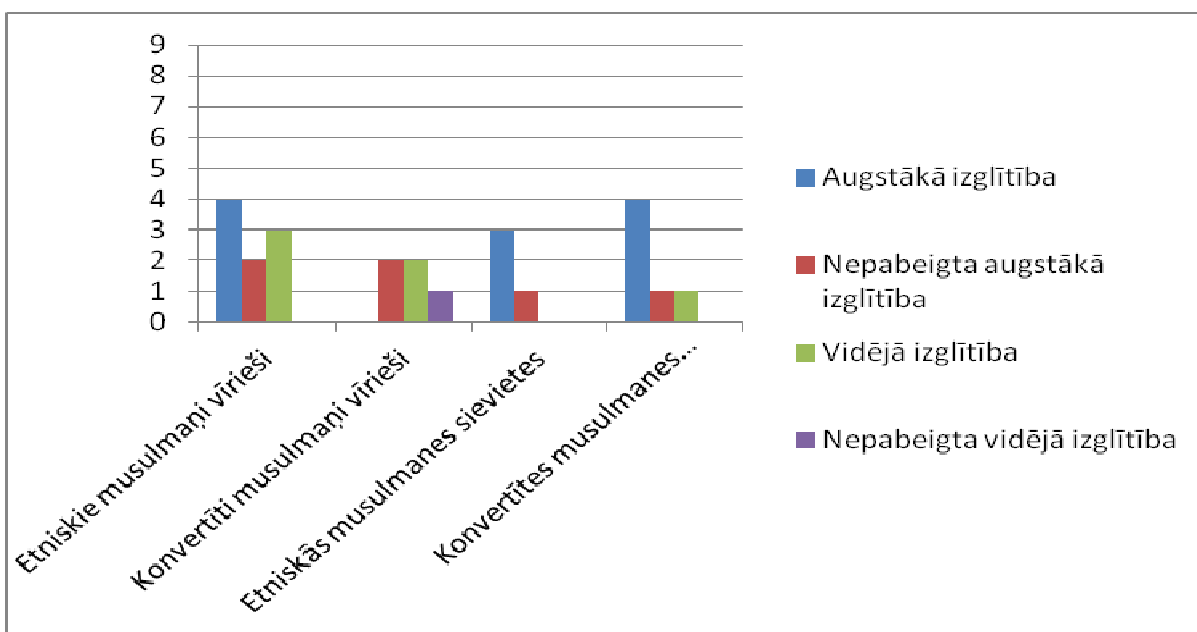
⁵⁸⁸ Turpmāk šie jautājumi tiks dēvēti par „vispārīgiem”.

⁵⁸⁹ Turpmāk šie jautājumi tiks dēvēti par „specifiskiem”.

tomēr dažreiz radīja papildu problēmas, piemēram, troksni. Bieži promocijas darba autorei bija jāapmeklē respondenti mājās (piemēram, sieviešu lielās aizņemtības saimniecībā dēļ).

Vēl viens sarežģījums, kas atkārtojās vairākkārt, cilvēki no sākuma piekrita sniegt interviju, bet vēlāk atteicās, nepaskaidrojot iemeslu. Daļa respondentu arī vēlējās saņemt jautājumus iepriekš, lai labāk sagatavotu atbildes, uztraucoties par iespēju, ka viņus var saprast nepareizi.

3.3. Respondentu izglītības līmenis

1. att. Respondentu izglītības līmenis

Horizontālajā asī (asī „X”) attēlotas respondentu grupas. Vertikālajā asī (asī „Y”) ir maksimālais cilvēku skaits pēc cilvēku kvantitātes lielākajā grupā savukārt labajā pusē atrodams respondentu izglītības atšifrējums.

Starp aptaujātajiem grupā „*Etniskie musulmaņi vīrieši*” dominē augstākā izglītība (gribētu atzīmēt, ka šajā grupā bija ne tikai vietējie musulmaņi, bet arī respondenti, kuriem ir Tuvo Austrumu izcelsme).

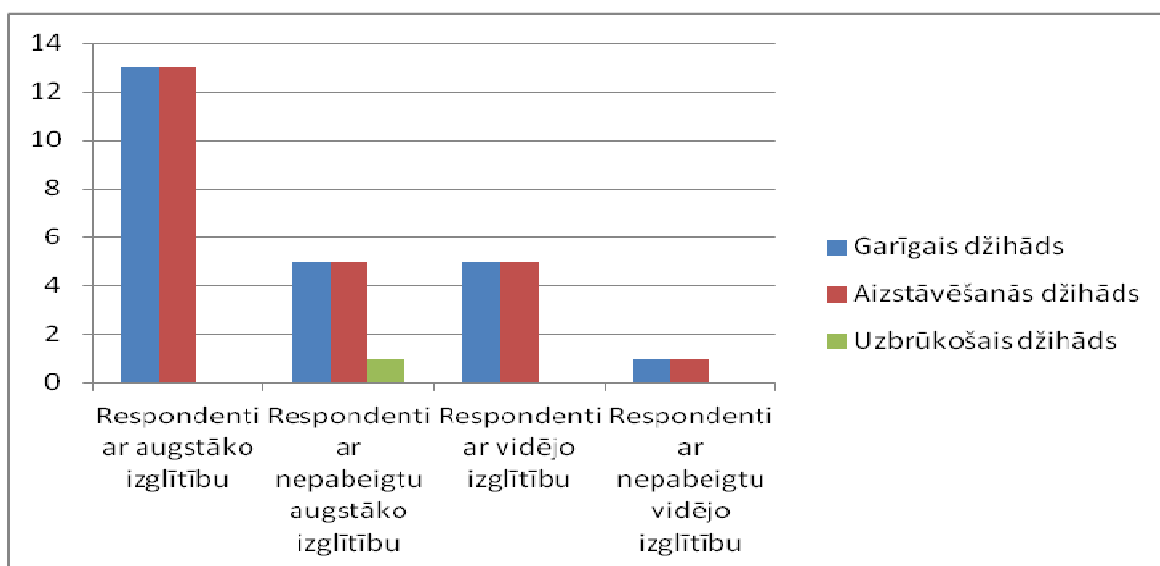
Savukārt grupā „*Konvertīti musulmaņi vīrieši*” izglītības līmenis respondentu intervēšanas brīdī variējās no nepabeigta vidējās izglītības līdz nepabeigta augstākajai izglītībai.

Grupai „*Etniskās musulmanes sievietes*” pārsvarā raksturīga augstākā izglītība. Arī grupā „*Konvertītes musulmanes sievietes*” dominē augstākā izglītība.

Procentuāls respondentu izglītības līmeņa aprēķins:

No divdesmit četriem (24) respondentiem vienpadsmit 11 respondentiem (jeb 46%) ir augstākā izglītība. Sešiem (jeb 25%) no respondentiem ir nepabeigta augstākā izglītība. Sešiem (jeb 25%) respondentiem ir vidējā izglītība un vienam respondentam ir nepabeigta vidējā izglītība (4%).

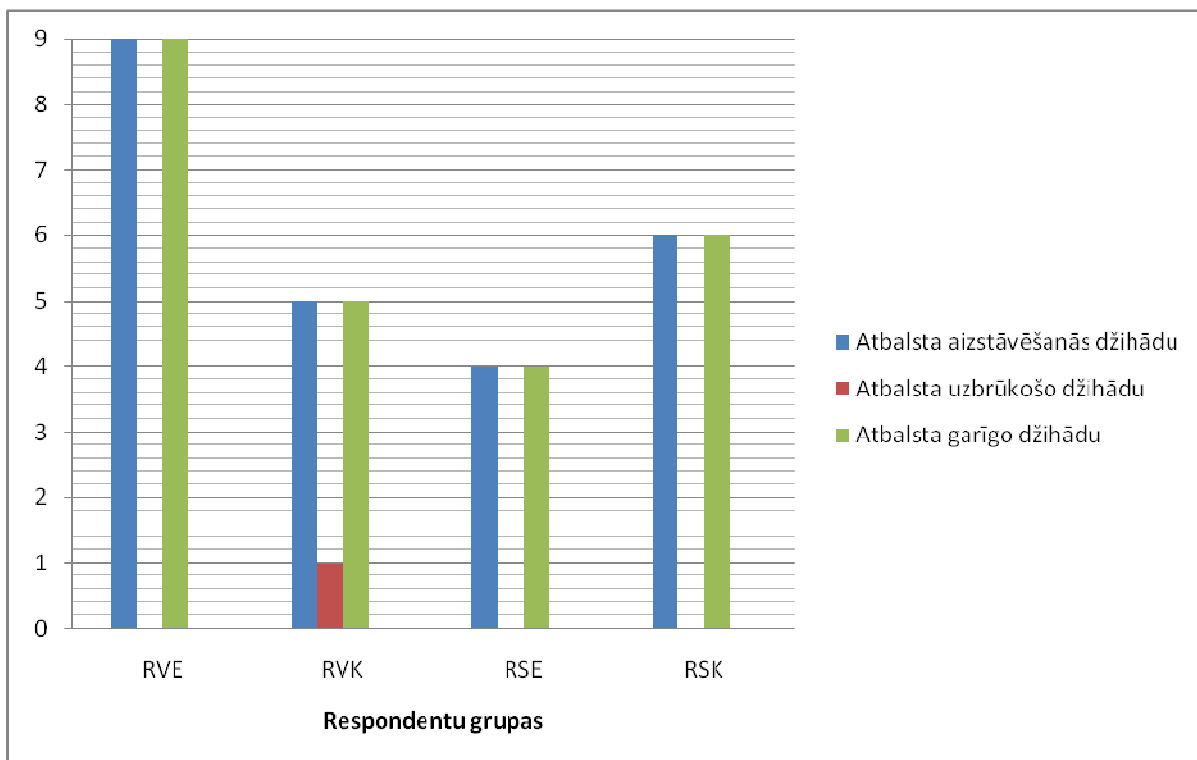
3.4. Korelācijas starp respondentu izglītības līmeni un viņu zināšanu par dzhihāda veidiem

2.att. Korelācija starp respondentu izglītības līmeni un viņu zināšanu par dzhihāda veidiem

No divdesmit četriem (24) respondentiem jautājumā par garīgo un aizstāvēšanās *dzhihādu* visi bija vienprātis. Atbildot uz jautājumu par uzbrūkošā dzhihāda eksistences leģitīmāciju, viens no divdesmit četriem respondentiem, kuram ir nepabeigta augstākā izglītība, atbildēja, ka šis dzhihāds jāīsteno arī mūsdienās.

3.5. Respondentu viedokļi par džihādu

3. att. Respondentu viedokļi par dažādiem džihāda veidiem

Respondentu atbilžu atšifrējums:

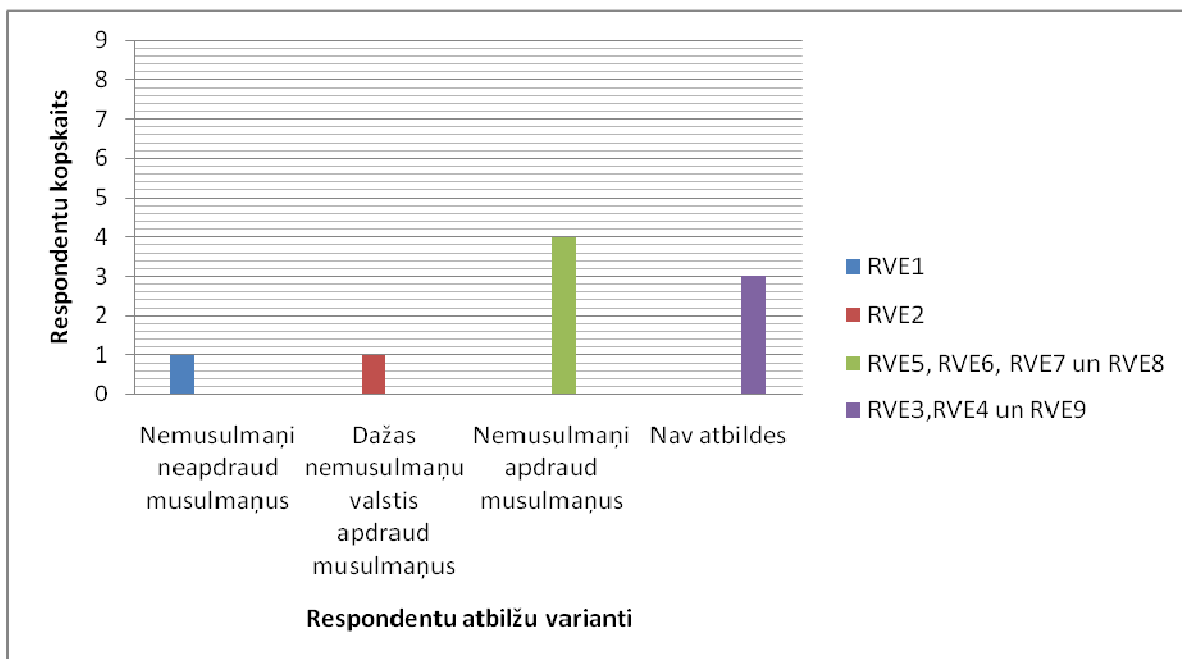
No divdesmit četriem (24) respondentiem jautājumā par aizstāvēšanās džihādu visi bija vienprātis. Atbildot uz jautājumu par uzbrūkošo džihādu (un vispār šī džihāda veida eksistenci) divdesmit divi no divdesmit četriem respondentiem atbildēja, ka šis džihāds pašlaik vai nav iespējams, vai tas nav jāīsteno. Tomēr daži no 22 respondentiem precizēja, ka šis džihāda veids eksistējis islāma sākumposmā, bet pirms kāda laika tas ticis atcelts ar *ulemiem*,⁵⁹⁰ turklāt šī džihāda pastāvēšanas neiespējamību ietekmējuši arī ārējie nosacījumi (proti, kalifāta sabrukšana).

Viens respondents kategoriski atteicās atbildēt uz jautājumu par uzbrūkošo džihādu (šī respondenta atbilde netiek attēlota šajā grafikā). Savukārt cits respondents atbildēja, ka drīkst uzbrukt civiliedzīvotājiem (t. sk. arī sievietēm un bērniem) noteiktā valstī, kas karo ar musulmaņiem (šī respondenta atbilde shēmā ir sarkanā krāsā). Šī atbilde jāatzīmē īpaši, jo tā ir tālu no klasiskajā islāmā paustiem priekšstatiem par džihādu – tā pamatpostulātos tiek skaidri norādīts, ka civiliedzīvotājiem, t. sk. sievietēm, bērniem, veciem cilvēkiem un mūkiem uzbrukt nedrīkst nekādā gadījumā (tikai ja šis cilvēku kategorijas nekaro ar islāmticīgajiem).

⁵⁹⁰ *Ulemi*-musulmaņu teologi.

3.6. Respondentu (etniskie musulmaņi) viedokļi par musulmaņu pasaules apdraudētību no nemusulmaņu puses

4. att. Respondentu (etniskie musulmaņi, vīrieši) viedokļi, atbildot uz jautājumu, vai nemusulmaņi apdraud musulmaņu pasauli

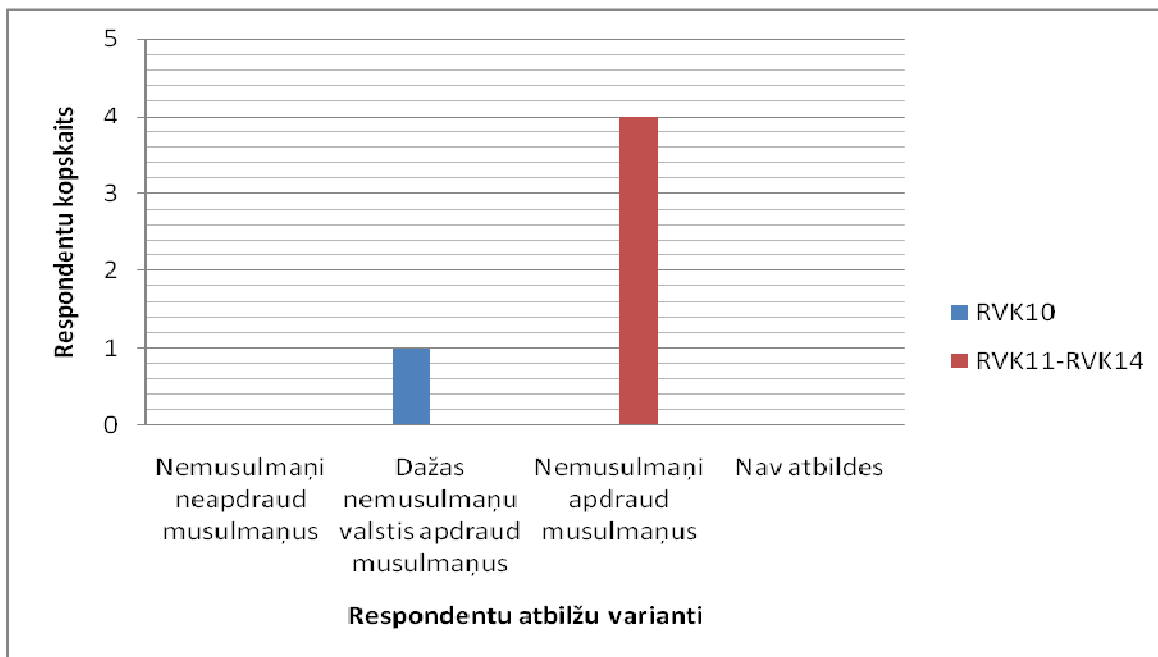
Horizontālajā asī (asī „X”) atzīmētas iespējamās respondentiem piedāvātās atbildes uz jautājumu, kāda, pēc viņu domām, ir nemusulmaņu pasaules attieksme pret islāmticīgajiem. Vertikālajā asī (asī „X”) atzīmēts respondentu skaits.

Pēc interviju analīzes tika izveidots grafiks, kas uzskatāmi parāda – pārsvarā respondenti uzskata, ka nemusulmaņu pasaule apdraud musulmaņus (pamatojums šādai atbildei visiem bija līdzīgs, proti, nemusulmaņi iebrūk musulmaņu valstīs ar nolūku atņemt zemes resursus, turklāt nemusulmaņu ideoloģija ir pretrunā ar islāma tikumisko ideoloģiju). Respondentu skaits, kas uzsvēra šādu uzskatu, bija četri cilvēki, kas veido 44% no tiem, kas atbildēja uz šo jautājumu.

Arī to respondentu skaits, kuri neatbildēja uz šo jautājumu, ir diezgan liels, t.i., trīs respondenti, kas procentuāli izveido 33%.

Viens respondents atbildēja, ka tikai dažas nemusulmaņu valstis apdraud islāmticīgos (tas veido 11%), un vēl viens atbildēja, ka nemusulmaņi neapdraud islāmticīgos (arī šī atbilde veido 11%).

3.7. Respondentu (konvertīti musulmaņi) viedokļi par musulmaņu pasaules apdraudētību no nemusulmaņu puses

4.1. att. Respondentu (konvertīti musulmaņi, vīrieši) viedokļi, atbildot uz jautājumu, vai nemusulmaņi apdraud musulmaņu pasauli

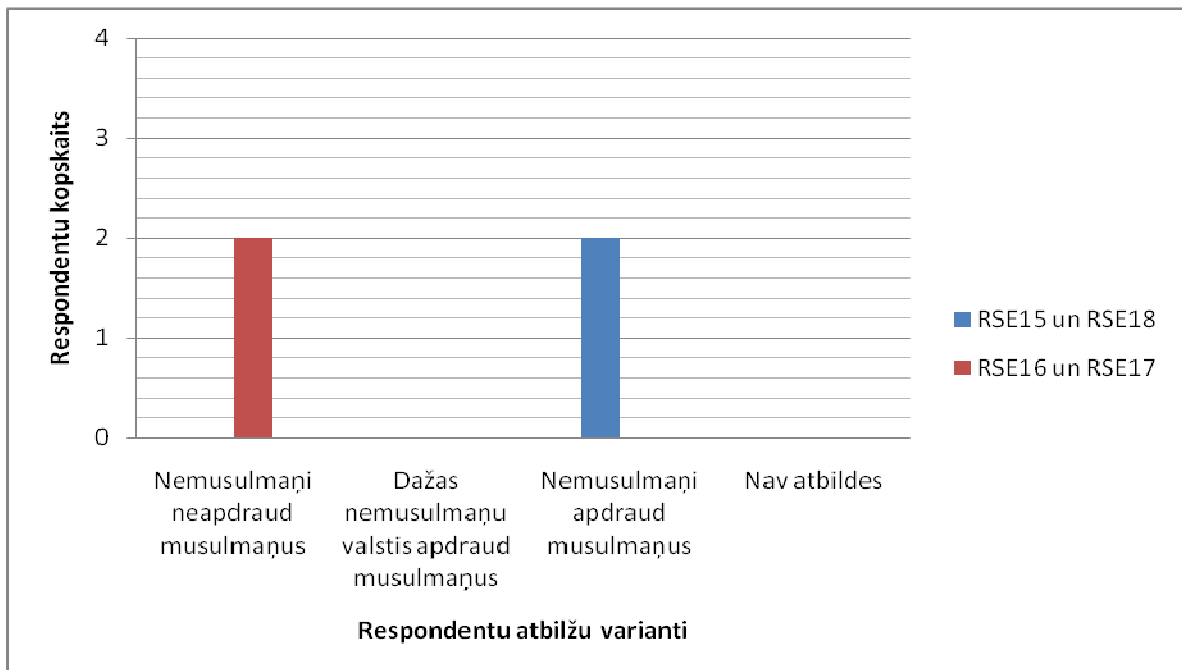
Horizontālajā asī (asī „X”) atzīmētas iespējamās respondentiem piedāvātās atbildes uz jautājumu, kāda, pēc viņu domām, ir nemusulmaņu pasaules attieksme pret islāmticīgajiem. Vertikālajā asī (asī „X”) atzīmēts respondentu skaits.

Pēc interviju analīzes tika izveidots grafiks, kas uzskatāmi parāda, ka arī šajā respondentu grupā pārsvarā dominē uzskats, ka nemusulmaņu pasaule apdraud musulmaņus (arī šai respondentu grupai pamatojums bija tāds pats kā iepriekšējai (sk. 4. attēla skaidrojumu)).

Šis grafiks parāda, ka konvertītu uzskati atšķiras no etnisko musulmaņu viedokļiem, proti, šīs grupas respondentu uzskati ir homogēni un radikālāki nekā iepriekšējai grupai, kuras atbildes raksturo variācijas amplitūda. Šajā grupā figurē tikai divas atbildes, kas apstiprina domu, ka nemusulmaņu pasaule (dažas valstis vai visas valstis) apdraud islāmticīgos.

Četri respondenti, kas veido 80%, uzskata, ka nemusulmaņi apdraud musulmaņus. Un viens respondents, kas veido 20%, uzskata, ka tikai dažas valstis apdraud musulmaņus.

3.8. Respondentu (etniskās musulmanes) viedokļi par musulmaņu pasaules apdraudētību no nemusulmaņu puses

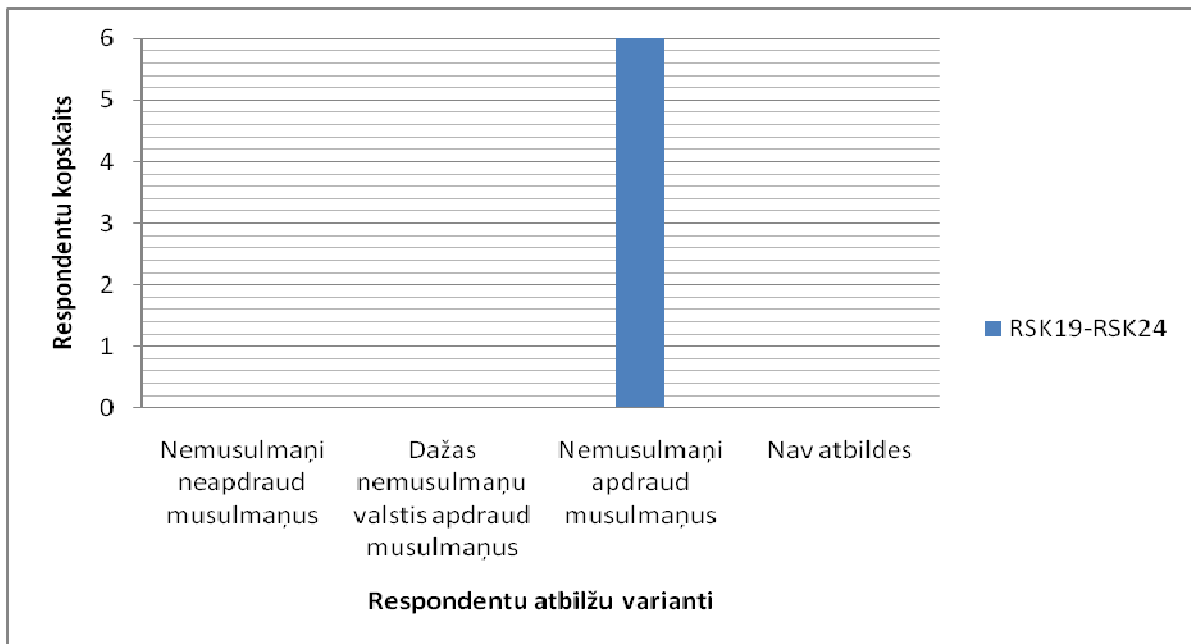

4.2. att. Respondentu (etniskas musulmanes, sievietes) viedoklis, atbildot uz jautājumu, vai nemusulmaņi apdraud musulmaņu pasauli

Horizontālajā asī (asī „X”) atzīmētas respondentiem piedāvātās atbildes kāda, pēc viņu domām, ir nemusulmaņu pasaules attieksme pret islāmticīgajiem. Vertikālajā asī (asī „X”) atzīmēts respondentu skaits.

Balstoties interviju analīzē, ir izveidots grafiks, kas uzskatāmi parāda, ka šajā respondentu grupā uzskati atšķiras, proti, divas respondentes jeb 50% no aptaujātajām atbildēja, ka nemusulmaņu pasaule neapdraud islāmticīgos, savukārt par pretēju viedokli iestājās arī divas respondentes, kas arī veido 50% no aptaujātajām etniskajām musulmanēm sievietēm.

3.9. Respondentu (konvertītes musulmanes) viedokļi par musulmaņu pasaules apdraudētību no nemusulmaņu puses

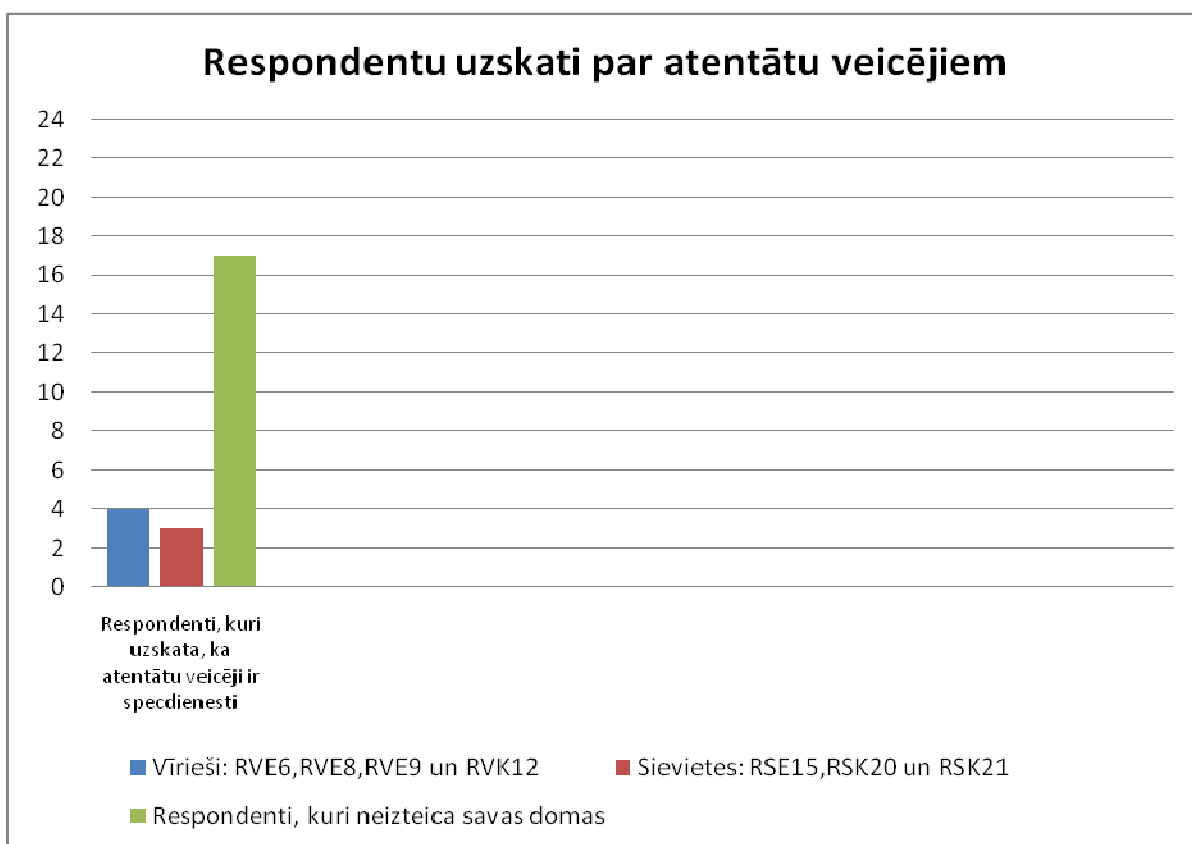
4.3. att. Respondentu (konvertītes musulmanes sievietes) viedoklis, atbildot uz jautājumu, vai nemusulmaņi apdraud musulmaņu pasauli

Horizontālajā asī (asī „X”) atzīmētas iespējamās respondentiem piedāvātās atbildes, kāda, pēc viņu domām, ir nemusulmaņu pasaules attieksme pret islāmticīgajiem. Vertikālajā asī (asī „X”) atzīmēts respondentu skaits.

Balstoties interviju analīzē, ir izveidots grafiks, kurš uzskatāmi parāda – arī šajā respondentu grupā dominē uzskats, ka nemusulmaņu pasaule viennozīmīgi apdraud musulmaņus (arī šai respondentu grupai pamatojums bija tāds pats kā iepriekšējai (sk. 4. attēla skaidrojumu)).

Konvertītes (un konvertīti vispār) daudz viennozīmīgāk izsakās par šodienas situāciju pasaulē starp musulmaņiem un nemusulmaņiem (sk. att. 4.1.), turklāt bieži vien konvertīti daudz stingrāk nekā etniskie musulmaņi ievēro reliģijas pamatdogmas.

3.10. Respondentu (vīrieši un sievietes) uzskati par atentātu (sprādzianu) veicējiem

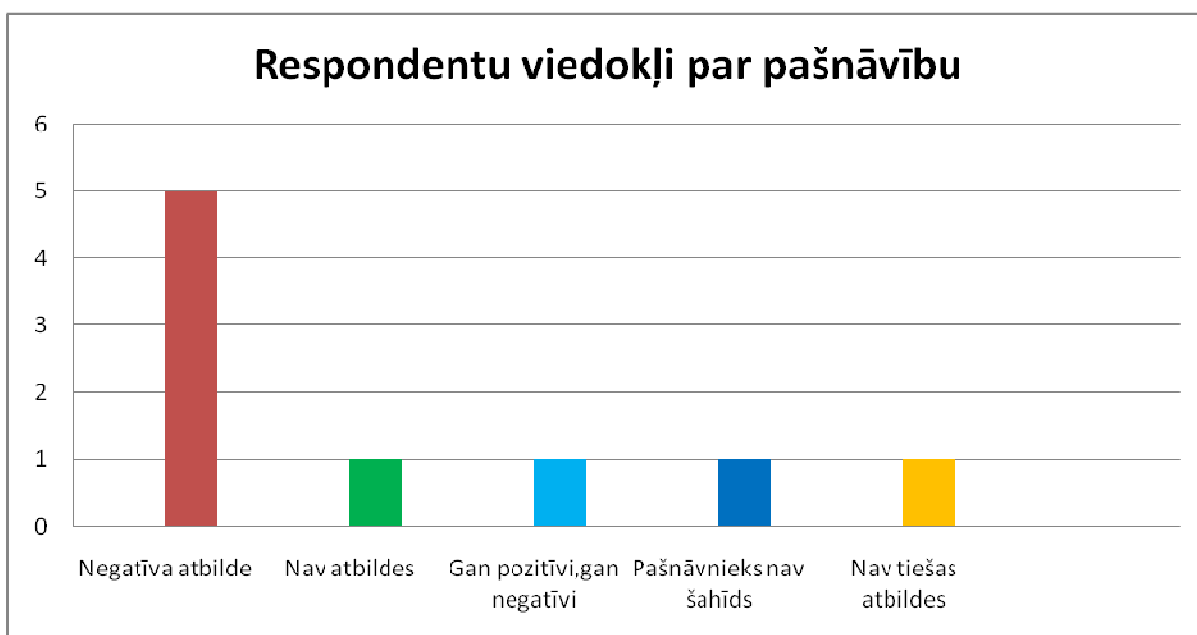

5. att. Respondentu (vīrieši un sievietes) uzskati par atentātu (sprādzianu) veicējiem

Horizontālajā asī (asī „X”) atzīmēti respondenti ar dažādiem viedokļiem sakarā ar jautājumu par atentātu veicējiem. Vertikālajā asī (asī „Y”) atzīmēts respondentu skaits.

Darbā ir divas respondentu pamatgrupas: vīrieši un sievietes. Respondentu vīriešu kopumā ir četrpadsmit un respondentu sieviešu – desmit. No četrpadsmit respondentiem vīriešiem četri (jeb 29% no aptaujātajiem) uzskata, ka terora aktos ir vainīgi specdienesti. No respondentēm-sievietēm trīs (jeb 30% no aptaujātajām) uzskata, ka atentātus veic specdienesti (proti, ar šiem atentātiem specdienesti mēģina izprovocēt musulmaņus vai arī, pamatojoties uz šiem atentātiem, attaisnot savu iebrukšanu musulmaņu valstīs dažādu iemeslu dēļ).

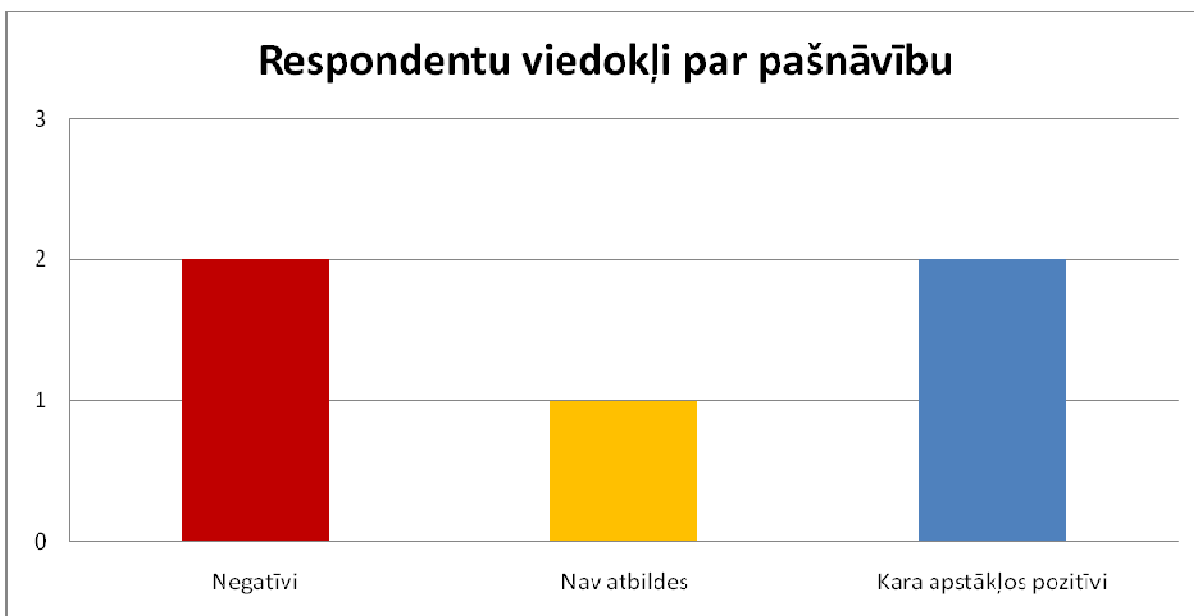
3.11. Respondentu (vīrieši etniski musulmaņi) uzskati par pašnāvības aktiem

6. att. Respondentu (vīrieši etniski musulmaņi) viedokļi par pašnāvības aktiem

Horizontālajā asī (asī „X”) atzīmēti respondentu uzskati par pašnāvības aktiem. Vertikālajā asī (asī „Y”) savirknētie cipari no 1 līdz 6 nozīmē iešifrētas respondentu atbildes. Kā var secināt no respondentu atbildēm, absolūtajam vairākumam, proti, 55% no respondentiem, ir negatīva attieksme pret pašnāvību (it kā „islāma vārdā”), 22% nesniedza atbildi uz šo jautājumu, 11% attieksme pret pašnāvības darbību ir vienlaikus gan pozitīva, gan negatīva, jo tā ir atkarīga no apstākļiem, un vēl 11% uzsver, ka pašnāvnieks nav šahīds.

3.12. Respondentu (vīrieši konvertīti musulmaņi) viedokļi par pašnāvības aktiem

7. att. Respondentu (vīrieši konvertīti musulmaņi) viedokļi par pašnāvības aktiem

Horizontālajā asī (asī „X”) atzīmēti respondentu uzskati par pašnāvības aktiem. Vertikālajā asī (asī „Y”) savirknētie cipari no 1 līdz 3 nozīmē iešifrētas respondentu atbildes. Kā var secināt no respondentu atbildēm, 40% respondentu ir negatīva attieksme pret pašnāvību (it kā „islāma vārdā”), 20% nesniedza atbildi uz šo jautājumu, un 40% ir pozitīva attieksme pret pašnāvību, ja tā notiek kara apstākļos. Respondentu kopskaits, kuri uztver pašnāvību negatīvi, ir absolūtais vairākums, proti, 80%. Respondenti, kuri uztver pašnāvību pozitīvi kara apstākļos, tiek pieskaitīti respondentiem, kuri pašnāvību uztver negatīvi, jo iespējams, ka situācija karā diktē savus nosacījumus, kuros nav cita ceļa tikai kā upurēt savu dzīvi.

3.13. Respondentu (sievietes etniskās musulmanes) uzskati par pašnāvības aktiem

8. att. Respondentu (sievietes etniskās musulmanes) viedokļi par pašnāvības aktiem

Horizontālajā asī (asī „X”) atzīmēti respondentu uzskati par pašnāvības aktiem.

Vertikālajā asī (asī „Y”) savirknētie cipari no 1 līdz 5 nozīmē iešifrētas respondentu atbildes.

Visas respondentes (jeb 100%) atbildēja, ka viņu attieksme pret pašnāvību (it kā „islāma vārdā”) ir negatīva.

3.14. Respondentu (sievietes konvertītes musulmanes) uzskati par pašnāvības aktiem

9. att. Respondentu (sievietes konvertītes musulmanes) viedokļi par pašnāvības aktiem

Horizontālajā asī (asī „X”) atzīmēti respondentu uzskati par pašnāvības aktiem.

Vertikālajā asī (asī „Y”) savirknētie cipari no 1 līdz 7 nozīmē iešifrētas respondentu atbildes.

Visas respondentes (jeb 100%) atbildēja, ka viņu attieksme pret pašnāvību (it kā „islāma vārdā”) ir negatīva.

3.15. Kopsavilkums: korelācija starp etnisko un konvertēto musulmaņu atbildēm par džihādu

	Nemusulmaņi neapdraud musulmaņus	Dažas nemusulmaņu valstis apdraud musulmaņus	Nemusulmaņi apdraud musulmaņus
RVE	1	1	4
RSE	2	0	2
RVK	0	1	4
RSK	0	0	6

10.att.

No 24 respondentiem trīs respondenti neizvēlējās nevienu no šīm atbildēm. Kā var redzēt pēc 21 respondentu atbildēm, etniskie musulmaņi (gan vīrieši, gan sievietes) daudz mierīgāk uztver situāciju mūsdienu pasaulē. Savukārt konvertīti (gan vīrieši, gan sievietes) situāciju vērtē daudz skarbāk.

Izejot no šīs daļas izpētes (par džihāda izpratni Latvijas musulmaņu vidū) tika izstrādāta vēl viena apakšnodaļa par konvertītiem/ konvertītēm islāmā (viņu konvertācijas cēloņi, konvertītu sociālais un kulturālais fons pirms konvertācijas islāmā, konvertītu izpratne par islāmu utt.). Šī tēma ir ārkārtīgi svarīga vairāku aspektu dēļ. Pirmais aspekts: kāpēc nemusulmaņu valstī cilvēki pāriet islāmā? Taču pēdējā desmitgadē Eiropā šis process ir kļuvis diezgan straujš. Islāmā pāriet ne tikai sievietes (vīru vai savas iekšējās pārlicības dēļ), bet arī vīrieši. Otrs aspekts – kā rāda dati, konvertīti daudz skarbāk uztver visas reliģiskās dogmas (un tas notiek ne tikai islāmā), kas galu galā var novest pie nespējas izprast attiecīgo reliģiju.

3.16. Priekšstati (interviju fragmenti) par džihādu Latvijas musulmaņu kopienās

Šīs nodaļas sākuma ir ievietota statistika: aptuveni aprēķini liecina, ka Latvijā ir, apmēram, ir 3000 musulmaņu (tomēr jāatzīmē, ka šie skaitļi ir ļoti aptuveni, jo, kā norādīts iepriekš, Latvijas musulmaņi nav sadalīti grupās, proti, tie, kas ievēro islāmu un tie, kas neievēro; turklāt neviens nezina precīzu lūgšanu namu apmeklētāju skaitu, jo tādas statistikas nav).⁵⁹¹

Statistikas datu trūkuma rezultāts ir tāds, ka nav iespējams pateikt, cik daudz Rīgas musulmaņu kopienā ir lūgšanu namu apmeklētāju-vīriešu no 15 līdz 20 gadu vecumam un no 21 līdz 55 gadu vecumam. Attiecībā uz sievietēm jautājums ir nedaudz vieglāks, proti, Rīgas musulmaņu kopienu apmeklē apmēram⁵⁹² 9 sievietes, kas varētu būt potenciālās respondentes saskaņā ar promocijas darba tēmu. No šīm sešas ir konvertītes, bet trīs – etniskās musulmanes. Runājot par sievietēm-musulmanēm vēl jāpiebilst, ka etnisku musulmaņu sieviešu skaitu, kas atbilstu prasībām, kuras tika izvirzītas respondentiem, kopienā ir diezgan maz. Ir arī kopienas, kurās bieži nav etnisku musulmaņu-sieviešu pētījumam atbilstošā vecumā.⁵⁹³

Ar tiem Latvijas musulmaņu kopienu locekļiem, kuri neprot latviešu valodu vai kuriem ir noteiktas grūtības izteikties latviešu valodā, intervijas notika krievu valodā un tika tulkotas valsts valodā. Ar cilvēkiem, kuri prot gan latviešu, gan krievu valodu vai arī tiem, kuriem latviešu valoda ir dzimtā, intervijas notika latviešu valodā.

Nākamajos apakšpunktos (3.16.1., 3.16.2., 3.16.3. un 3.16.4.) izklāstīti intervijas ilustrējošie fragmenti, kas liecina par respondentu priekšstatiem par džihādu. **Šie fragmenti ir no pielikuma koncentrēta interviju informācija, kas**

---

⁵⁹¹ Šie dati iegūti telefoniskā sarunā ar LMKS priekšsēdētāju 27.03.2011. Šīs sarunas gaitā arī tika jautāts, cik daudz kopienas locekļu pēdējā mēneša laikā apmeklējuši piektdienas lūgšanu. Atbilde bija, ka pēdējās četrās piektdienās mošeja bijuši 130-150 apmeklētāji-vīrieši. Kas attiecas uz kopienas locekļu kvantitāti, jāatzīmē, ka daudzi aizbrauca no Latvijas ekonomiskā stāvokļa dēļ, bet citi atrodas ārzemēs mācību dēļ.

⁵⁹² Sievietēm nav jāapmeklē lūgšanu nams vai mošeja. Šī iemesla dēļ nav iespējams noteikt precīzu sieviešu skaitu. Tomēr darba autore varēja pati iepazīties ar biežākām lūgšanu nama apmeklētājām *džumā* jeb piektdienas lūgšanās.

⁵⁹³ Šo informāciju promocijas darba autore ieguva, apmeklējot lūgšanu namus.

nepieciešama, lai veiktu secinājumus⁵⁹⁴ par Latvijas musulmaņu kopienu priekšstatiem par džihādu, kā arī sniegtu apkopoto informāciju no intervijām lasītājiem.

---

⁵⁹⁴ Uz šīm tabulām tiks balstīti vairāki promocijas darba secinājumi. Sīkāk par tabulu nepieciešamību promocijas darba pamattekstā, nevis pielikumā sk. *Metodiskie norādījumi promocijas darba izstrādei. Psiholoģijas doktora studiju programmas un doktorantūras skolas vadlīnijas*. Rīga: LU, 2011, 36.

3.16.1. Respondentu (etniskie musulmaņi vīrieši) uztvere par džihādu

Jautājumi	RVE1 ⁵⁹⁵	RVE2 ⁵⁹⁶	RVE3 ⁵⁹⁷	RVE4 ⁵⁹⁸	RVE5 ⁵⁹⁹	RVE6 ⁶⁰⁰	RVE7 ⁶⁰¹	RVE8 ⁶⁰²	RVE9 ⁶⁰³
Kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu?	GDŽP. ⁶⁰⁴ AizstDŽP. ⁶⁰⁵ UzbrDŽN. ⁶⁰⁶ „Pozitīva.	GDŽP. AizstDŽP. Kā var spriest no visas intervijas	GDŽP. AizstDŽP. UzbrDŽN. „Pret karu bez	GDŽP. AizstDŽP. Kā var spriest no visas	AizstDŽP. UzbrDŽN. <i>Tomēr uz pārējiem jautājumiem</i>	GDŽP. AizstDŽP. Uzbrūkošai džihāds bija vēsturē.	GDŽP. AizstDŽP. UzbrDŽN. <i>Respondent s atbildei</i>	GDŽP. AizstDŽP. Kā var spriest no visas	GDŽP. AizstDŽP. P. Kā var spriest

⁵⁹⁵ RVE1 – Respondents Vīrietis Etniskais pirmais. Rīgā, lūgšanas namā, 2011. pavasarī.

⁵⁹⁶ Daugavpilī, 2011., pavasarī.

⁵⁹⁷ Daugavpilī, 2011., pavasarī.

⁵⁹⁸ Daugavpilī, 2011., pavasarī.

⁵⁹⁹ Rīgā, 2011., pavasarī.

⁶⁰⁰ Rīgā, 2011., pavasarī.

⁶⁰¹ Rīgā, lūgšanas namā, 2011., pavasarī.

⁶⁰² Rīgā, lūgšanas namā, 2011., pavasarī.

⁶⁰³ Rīgā, lūgšanas namā, 2011., pavasarī.

⁶⁰⁴ GDŽP. – Garīgais džihāds, pozitīvi.

⁶⁰⁵ AizstDŽP. – aizstāvēšanās džihāds, pozitīvi.

⁶⁰⁶ UzbrDŽN. – uzbrūkošais džihāds, neeksistē (tāda nav).

(atbilžu varianti: pozitīva/negatīva/vienaldzīga/cits)	Manuprāt, izteicienu „ <i>Nogalini neticīgo!</i> ” daudzi vai pārsvarā visi saprot nepareizi. „ <i>Nogalini neticīgo!</i> ” nenozīmē iziet uz ielas, saķert neticīgo un nogalināt viņu. Tas ir	UzbrDŽN. „Runājot par karu pret nemusulmaņiem jeb mazodžihādu mana attieksme ir negatīva, tāpēc ka jebkurai reliģijai vēsturē ir simtiem gadu un tai ir tiesības uz eksistēšanu. Es neuzskatu	iemesla mana attieksme ir negatīva. Un džihāds pret savām sliktajām nosliecēm ⁶⁰⁷ ir pareiza uzvedība. Tas jādara katram cilvēkam neatkarīgi no viņa	intervijas UzbrDŽN. „Negatīvi, jo islāmu izmanto dažādi slikti cilvēki, lai sasniegtu savus savtīgos mērķus.”	<i>par džihādu respondents atteicās atbildēt.</i>	Uzbrūkošajam džihādam ir savi nosacījumi, tomēr šis džihāda veids ir apstādināts ar ulemu fetvām. „Es uzskatu, ka džihāds nav tikai „ <i>džihād an-nafs</i> ” (jeb dvēseles	<i>neizvēlējās nevienu no piedāvātajiem variantiem, bet pamatoja savu atbildi vēsturiskos notikumos.</i> Pirmais dalījums – „ <i>džihād an-nafs</i> ”. Šis ir džihāds, kad cilvēks	intervijas UzbrDŽN. „Runājot īsumā. Džihādam ir diezgan liela nozīme. Mana izpratne par džihādu ir tas, ko es daru katru dienu. Džihāds	no visas intervijas as UzbrDŽN. „Kara džihāds vispār nav lietojams, jo nav valsts, nav kalifa, nav amīra.
--	--	--	---	--	---	--	--	--	--

⁶⁰⁷ Promocijas darba autore uzdeva vēl papildinošu jautājumu, uz kuru respondents atbildēja; lai šī respondenta runa būtu lasāma, darba autore pieņēma lēmumu papildināt to ar vairākiem vārdiem, nemainot respondenta runas konotāciju. Precīzu interviju ar šo respondentu var izlasīt darba pielikumā.

	nepareizi. Jānogalina neticīgais sevī.”	viņus par neticīgajiem.”	relīģijas.”			džihāds ⁶⁰⁸) ar sevi pašu, jo mūsu vēsturē ir skaidri piemēri, kas tas ir – džihāds, t. sk. uzbrūkošais un aizstāvēšanās džihāds. Jāsaka, ka katram džihāda veidam jābūt saviem nosacījumiem . Un šodien	cīnās pret savu šaitānu. Otrais – „ <i>džihād bin-nafs</i> ”. Šis ir džihāds, kad cilvēks velta savu dzīvi Allāham. Šie ir džihāda dalījumi. Domāju, ka nav cilvēku,	pret kaislībām, džihāds pret sevi, proti, tas ir „ <i>džihād an-nafs</i> ”. „ <i>Džihād an-nafs</i> ” ir viens no lielākajie m džihādiem .”	Musulm aņus nepiespi ež kaut kādi apstākļi, kuru dēļ musulm aņiem būtu adekvāt i jāatbild. Citiem vārdiem sakot, ja musulm aņus
--	--	-----------------------------	-------------	--	--	---	--	--	--

⁶⁰⁸ Promocijas darba autores precizējoša piezīme.

						<p>mēs zinām, ka uzbrūkošais džihāds, izejot no <i>ulemu</i>⁶⁰⁹ <i>fetvām</i>⁶¹⁰ ir apstādināts, un jau sen. Islāmā ir arī aizstāvēšanās džihāds, bet šī doktrīna ir jebkurā sevi cienošā valstī, proti, aizstāvēt savu suverenitāti,</p>	<p>kuri varētu uzsākt otru džihādu, proti, „<i>džihād bin-nafs</i>” bez pirmā džihāda, proti, bez „<i>džihād an-nafs</i>”.”.</p>	<p>neapdraud ar ieročiem, tad kāpēc mums jāņem rokās ieroči? Un, runājot par „<i>džihād an-nafs</i>”, tas nozīmē,</p>
--	--	--	--	--	--	---	--	---

⁶⁰⁹ *Ulems* (arāb.) – zinātnieks; atzīts musulmaņu teoloģijas un tiesību zinātnājs.

⁶¹⁰ *Fetva* (arāb.) – reliģiskais lēmums.

						jo tā ir normāla un dabiska lieta...”			ka katram cilvēka m jācīnās pret savām kaislībā m, kā vien var. Cilvēks audzina pats sevi, proti, nepārkā pj laulību, nezog
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

									utt.”.
Vai Jūs iedalāt džihādu?	<i>Respondents iedala džihādu mazajā un lielajā⁶¹¹.</i>	<i>Respondents iedala džihādu mazajā un lielajā.</i>	<i>Respondents iedala džihādu mazajā un lielajā.</i>	<i>Respondents iedala džihādu mazajā un lielajā.</i>	<i>Respondents iedala džihādu mazajā un lielajā.</i>	<i>Respondents atteicās atbildēt uz šo jautājumu.</i>	<i>Respondents iedala džihādu mazajā un lielajā.</i>	<i>Respondents iedala džihādu mazajā un lielajā.</i>	<i>Respondents iedala džihādu mazajā un lielajā.</i>
Kāda ir Jūsu attieksme pret pašnāvību „Allāha vārdā”? (atbilžu varianti:	„Viennozīmīgi negatīvi, jo cilvēks nedrīkst pacelt roku pret sevi. Taču visi cilvēki tiek Radītāja	„Protams, ka negatīvi. Mana attieksme pret pašnāvību ir negatīva. Ja cilvēkam tikusi dāvināta dzīve, tad viņam jādzīvo	„Tas nav normāli. Veikt pašnāvību nav adekvāta uzvedība ne psihiatrijā,	„Protams, negatīvi, tāpēc ka tā ir muļķība; tā taču islāmā ir aizliegta. Jebkurā gadījumā	<i>Respondents atteicās atbildēt uz šo jautājumu.</i>	„Es gribētu paplašināt savu atbildi. Tādā izpratnē, kuru nodrošina masu mediji, es esmu, protams, pret	„Nevienu cilvēku, neatkarīgi no šī cilvēka tautības, nedrīkst aizvainot. Nevienu	„Pašnāvība islāmā ir absolūti aizliegta, tas ir <i>ḥarām</i> . Tas ir ļoti liels grēks.	„Tagad noteiktas organizācijas, slēpjās aiz islāma un

⁶¹¹ Ar *kursīvu* izdalīta respondenta apkopojošā atbilde, proti, šis jautājums netika jautāts respondentam tiešā veidā, tomēr, izejot no respondenta atbildes, var saprast, ka viņš iedala džihādu mazajā un lielajā.

negatīva/ pozitīva/ vienaldzīga/ cits).	radīti, un Radītājs nosaka, kad mums jāaiziet pie Viņa. Tāpēc es uzskatu, ka to nedrīkst darīt.”	cienīgi, bet nogalināt sevi kāda dēļ... Es uzskatu, ja Allāhs devis dzīvību, tad cilvēkam jādara labi darbi citā, nevis pašnāvības ceļā.”	ne religijā”.	kāds piespiež cilvēku veikt pašnāvību. ”		to. Pašupurēšanā s cēla mērķa vārdā – tā ir varonība. Es esmu izaudzināts ar PSRS skolu programmu, un es zinu par Nikolaja Gastello varoņdarbu. Viņš neizlēca ar izpletni no lidmašīnas, bet novirzīja savu degošo lidmašīnu uz pretinieku.	cilvēku nedrīkst nogalināt bez attaisnojam a iemesla. Attaisnoja mais iemesls ir karš. Allāhs aizliedz nogalināt citus cilvēkus. Citu cilvēku nogalināša nas aizliegums	mobiliz ē cilvēkus , kuri nepietie kami zina un atrodas tālu no islāma. Šos neizglīt otus cilvēkus izmanto savos mērķos jebkura s organiz
--	---	--	------------------	---	--	--	--	--

						<p>Vai Aleksandra Matrosova varonību, kurš ar savu ķermeni aizklāja ambrazūru.”</p>	<p>ir visās reliģijās. Un visas reliģijas atļaus nogalināt citus cilvēkus, ja notiek karš, proti, tavu tēvzemi un ģimeni apdraud agresori. Ja cilvēks grib kļūt par <i>šahīdu</i>, tad vispirms, šim cilvēkam</p>	<p>ācijas”. <i>Var pieņemt, ka respondenta attieksme pret šo jautājumu ir negatīva.</i></p>
--	--	--	--	--	--	---	---	---

							jāuzzina, ko nozīmē būt <i>šahīdam</i> , kurš būs <i>šahīds</i> un pēc kādas rīcības. Un tie, kuri spridzinājā s metro, tie nav <i>šahīdi</i> , un tas arī nav džihāds. Sprādzieni un nevainīgu cilvēku nogalināša		
--	--	--	--	--	--	--	---	--	--

							na nav džihāds un tādu lietu islāmā nav. Reliģija nav atbildīga par politiku.”		
Vai Jūs uzskatāt, ka šodien izplatīts uzbrūkošais džihāds? Vai nemusulmaņu pasaule	„Manuprāt, tur nav nekāda džihāda, bet ir milzīga nauda. Viņi (musulmaņi ⁶¹²) karo par naudu, par	„Atkarībā no vietas. Nemusulmaņu pasaule apdraud musulmaņus dažos reģionos. Piemēram,	„Nē, pašlaik nekāda uzbrūkoša džihāda nav. Es uzskatu, ka visam pamatā ir	„Nē. Es uzskatu, ka visas tādas agresijas izpausmes ir atkarīgas no šo cilvēku izglītības	„Nē. Ja ņemt šodienas situāciju, tad musulmaņi nebrauc ne uz vienu valsti, kā arī neuzbrūk nevienam. Uz	<i>Nemusulmaņu pasaule apdraud musulmaņus ideoloģiski.</i>	„Nē. Tā ir šaitāna darbība. Mēs taču pašlaik neredzam nevienu musulmaņu valsti, kura	„Jā. Tas notiek tāpēc, ka Rietumos ir daudz liekulības un skaidras netaisnība	„Kādus lēmumus pieņem noteikta is valdnieks noteikta

⁶¹² Promocijas darba autore precizējoša piezīme.

<p>apdraud musulmaņu ummu?</p>	<p>naftu un par dolāriem. Nav nekāda džihāda, jo neviens neaizliedz islāmu, neviens neapdraud islāmu un islāma svētās lietas”.</p>	<p>Izraēlā-Palestīnā šis konflikts ir jau sen. Šis konflikts pastāv nevis aizvairošanas veidā, bet bruņotā veidā, ir sankcijas utt. Tomēr citā reģionā, piemēram, Krievijā, es neuzskatu, ka musulmaņi apdraud musulmaņus, jo Čečenijā vai Dagestānā</p>	<p>nauda. Jebkurš karš ir biznes. Tāpēc cilvēkiem, kuri ir ieinteresēti teritoriālā jautājumā, ir vajadzīgs karš. Tieši tāpēc izpostīja PSRS. Kad ir karš un naids tautu vidū, var izvērst</p>	<p>. Vienkārši viņi dzīvo savās valstīs, savās pilsētās, nekur neizbrauc un daudz ko neredz. Viņi dzīvo tāpat kā bija Krievijā aiz „dzelzs priekškara”. Kaut kādi cilvēki, daudz</p>	<p>doto brīdi nāc tikai pie musulmaņiem . Piemēram, Krievija Ziemeļkaukāzā; Eiropā vai vēl citas valstis, kur karo. Karo musulmaņu valstīs ar musulmaņiem . Un musulmaņi mirst.”</p>		<p>būtu karojusi ar musulmaņiem. Daži var atbildēt, ka musulmaņi grib naftu, kura ir musulmaņu valstīs. Taču musulmaņu valstis ir bagātas. Kāpēc, piemēram, neuzbrūk Saūda</p>	<p>s. Daži no musulmaņiem ir agresori. Sakot precīzāk, dažu musulmaņu valstu valdība ir agresors”.</p>	<p>jā valstī – tās ir viņa tiesības un viņa darīšana . Nedrīkst aizviest politiku ar reliģiju. Savukārt cilvēki, gribot sasniegt kādus</p>
---------------------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--

		<p>musulmaņi karo ar musulmaņiem. Taču Dagestānas vai Čečenijas bruņotie spēki jau sen nesastāv no krieviem un tomēr tur cilvēki negrib dzīvot pēc valsts likumiem...”</p>	<p>savas „tumšās” darīšanas. Piemēram, Kaukāzu spridzina, lai novājinātu Krieviju.”</p>	<p>izglītotāki, kurina šo karu un vada cilvēku baru.”</p>			<p>Arābijai? Tāpēc, ka Saūda Arābijas ķēniņš ir labās attiecībās ar Rietumiem. Tā ir politika. Tas nav reliģijas jautājums.”</p>	<p>politisk us mērķus, var izmantot reliģiju. Tā ir viņu darīšana. Mēs visi atbildēs im Dieva priekšā.”</p>
--	--	--	---	---	--	--	--	---

Apkopojošie secinājumi par šo apakšnodaļu:

Visi respondenti, izņemot divus, atbildēja uz minētajiem jautājumiem saskaņā ar klasiskā islāma postulātiem (proti, neatbalstot nepamatotu agresiju; pamatota agresija ir iespējama tikai kara vai uzbrukuma gadījumā).

Divi citi respondenti (RVE5 un RVE6) atteicās atbildēt uz jautājumiem, kas skar džihādu (proti, nepauda savu attieksmi pret džihādu un neatbildēja uz jautājumu, vai viņi iedala džihādu kategorijās).

Respondents (RVE5) atteicās atbildēt arī uz jautājumu par atentātu jeb pašnāvību, kuru veic daži musulmaņi „Allāha vārdā”.

3.16.2. Respondentu (konvertīti musulmaņi vīrieši) priekšstati par džihādu

Jautājumi	RVK10 ⁶¹³	RVK11 ⁶¹⁴	RVK12 ⁶¹⁵	RVK13 ⁶¹⁶	RVK14 ⁶¹⁷
Kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu? (atbilžu varianti: pozitīva/negatīva/ vienaldzīga/cits)	GDŽP. AizstDŽP. Kā var spriest no visas intervijas UzbrDŽN. „Ir aizsardzības džihāds, ir uzbrūkošais džihāds, ir džihāds citā jomā. Ir kara ⁶¹⁸ džihāds, bet ir nemilitārais džihāds	GDŽP. AizstDŽP. No šī respondenta runas grūti saprast, ko viņš īsti domā par uzbrūkošo džihādu. Tomēr RVK11 minēja, ka Maskavā (Krievijā) notiek karš un tāpēc tur drīkst	GDŽP. AizstDŽP. UzbrDŽN. Kā var spriest no visas intervijas UzbrDŽN. „Principā, džihāds ir Dieva pavēļu īstenošana uz zemes. No sākuma visām	GDŽP. AizstDŽP⁶¹⁹. UzbrDŽN. „Džihāds ir atzīts par likumīgu musulmaņu sabiedrības interešu aizstāvēšanu. Džihāds nav sinonīms terorismam, kas tiek vērsts pret	GDŽP. AizstDŽP. UzbrDŽN. „Džihāds – tas ir viens no Dieva priekšrakstiem. Runa, protams, ir, par bruņotu džihādu, Jūs interesē tieši tas. Bez džihāda nevar

⁶¹³ Rīgā, lūgšanas namā, 2011., pavasarī.

⁶¹⁴ Rīgā, LU, 2011. pavasarī.

⁶¹⁵ Rīgā, lūgšanas namā, 2011., pavasarī.

⁶¹⁶ Pa internetu, 24.04.2011.

⁶¹⁷ Pa internetu, 24.04.2011.

⁶¹⁸ Kara džihāds = militārais džihāds.

⁶¹⁹ Jāatzīmē, ka RVK13 atzīmēja, ka džihāda būtība var mainīties, proti, miera laikā ir svarīgāks garīgais džihāds un kara laikā aizstāvēšanas džihāds.

	<p>un ar to jāsāk. Džihādu ir daudz. Protams, mana attieksme pret džihādu ir pozitīva, bet jāskatās, pret kādu. Pret džihādu, kuru iedevis Visaugstākais...”</p>	<p>spridzināt nemusulmaņus. „Pozitīvi”.</p>	<p>Dieva pavēlēm jābūt cilvēka sirdī un, pirmkārt, cilvēka sirdī jābūt mīlestībai pret Dievu kā arī dievbijībai. Šai dievbijībai jābūt arī cilvēka ķermenī, mājās, kā arī viņa attiecībās ar pārējiem cilvēkiem...”</p>	<p>mierīgajiem iedzīvotājiem. Ko nozīmē afgāņu pretošanās multinacionālai armijai, kas ieņēma viņu zemi un nogalināja vairāku gadu gaitā simtiem tūkstošu mierīgo iedzīvotāju?...”</p>	<p>iedomāties nevienas civilizācijas eksistēšanu, jo tai ir nepieciešams aizstāvēt savas intereses un sevi. Visas civilizācijas veikušas džihādu, tikai daudzas no tām veica džihādu nevis Dieva ceļā, bet savu kaislību, tirgus, teritoriju, naudas un citu mērķu ceļā.”</p>
<p>Vai Jūs iedalāt džihādu?</p>	<p><i>Respondents, kā var redzēt, tomēr daļa džihādu klasiskā islāma izpratnē. Kaut</i></p>	<p>„Ir dažādi. Ir, ko apzīmē „fī sabīli Allah”⁶²⁰, ceļojums Dieva dēļ; nomirt jeb</p>	<p><i>Respondents nezināja par džihāda dalījumiem. Tomēr kad jautājums tika</i></p>	<p><i>Šis respondents atbildēja rakstiski un izlaida šo jautājumu, tomēr atbildēja uz šī</i></p>	<p><i>No šī respondenta atbildes uz iepriekšējo jautājumu kļūst skaidrs, ka RVK14</i></p>

⁶²⁰ „Džihādu fī sabīli Allah” - džihāds Allāha ceļā. (arābu val.)

	<p><i>RVK10 saka, ka nedala šo fenomenu mazajā un lielajā, bet vienkārši ir divi džihāda veidi.</i></p> <p>„Nē. Ir kara džihāds un ir nemilitārais džihāds...”</p>	<p>būt <i>šahīdam</i> no slimības⁶²¹; cīnīties par savu īpašumu un pret ienaidniekiem; cīnīties un ne obligāti ar militāriem līdzekļiem pret jebko, kas traucē cilvēkiem uzzināt par islāmu... Ir tādas gradācijas – lielais un mazais džihāds. Bet tur nav tik skaidrs. Dažreiz „<i>džihād an-nafs</i>”⁶²² tiek apzīmēts kā lielais džihāds, bet citreiz militārais</p>	<p><i>pārformulēts, RVK12 atbildēja tā, ka kļuva skaidrs, ka viņš iedala džihādu mazajā un lielajā.</i></p> <p>„Vissvarīgākais jautājums, kas ir manā sirdī un ko es daru. Bez šī jautājuma nekādi citi jautājumi nebūs. Jābūt kartībā manai ticībai un manai rīcībai. Tagad daudzi mācās tēmu – ar ko un kā jākaro, bet, vispirms, jāzina atbilde – kā man</p>	<p><i>jautājuma pārformulētu versiju</i></p> <p>(Kāds džihāds ir svarīgāks musulmanim – mazais vai lielais?).</p> <p>„Tas ir atkarīgs no situācijas.</p> <p>Musulmanim permanenti jāskatās uz sevi, proti, zināt sevi, analizēt savas dvēseles kaprīzes, mēģināt iegūt rakstura labākas īpašības, būt taisnīgam kā pret musulmaņiem, tā arī</p>	<p><i>iedala džihādu.</i></p> <p>„Džihāds nedalās lielajā un mazajā, tāds jēdziens nav pareizs.</p> <p>Džihāds dalās: bruņots džihāds ar ienaidnieku, džihāds ar savām kaislībām, džihāds ar šaitānu un džihāds ar liekuļiem.</p> <p>Katrs no šiem veidiem var prasīt kā mazu, tā arī lielu piepūli. Džihāda dalīšana mazajā un lielajā nav ticama, jo šis hadīss, izejot no</p>
--	--	--	---	--	--

⁶²¹ *Šahīds* – liecinieks vai moceklis. (*Arābu val.*)

⁶²² *Džihāds an-nafs* – dvēseles džihāds. (*Arābu val.*)

		džihāds tiek novērtēts daudz augstāk nekā sestais islāma pīlārs. Nav viennozīmīgi. Tur ir dažādi aspekti, dažādi momenti un cilvēkam jāizvēlas pareizais, viņam atbilstošais džihāda veids.”	ievērot citu cilvēku tiesības...”	pret nemusulmaņiem, būt lietderīgam sabiedrībai utt. Tomēr ja pie tavas mājas klauvēs slepkava, tu taču neapsēdīsies lasīt Korānu.”	zinātnieku viedokļiem, ir vājš un neticams.”
Kāda ir Jūsu attieksme pret pašnāvību „Allāha vārdā”? (atbilžu varianti: negatīva/ pozitīva/ vienaldzīga/ cits)	„Protams, mana attieksme pret pašnāvību ir negatīva. Negatīva, jo pravietis Muhammads aizliedza nogalināt sievietes, bērnus, vecus un slimus	„Kara apstākļos – pozitīvi”. „Korānā ir ājats: „ <i>Karojiet ar viņiem, tāpat kā viņi karo pret Jums.</i> ””	„... <i>Pašnāvnieks pat nesaodīs paradīzes aromātu</i> ” – tas ir pravieša Muhammada (ص) hadīss”.	„Šādos jautājumos nav nozīmes parastu musulmaņu viedoklim, jo tas ir „ <i>fiqh</i> ” ⁶²³ jautājums, tāpat kā Korāna, Sunnas un Pravieša Vēstures precizitātes	„...Jūs zināt, ja mēs jautāsim krievu tautai: kāda ir Jūsu attieksme pret Tēvijas kara karavīriem, kuri metās zem tankiem ar mīnām, zinot, ka tā ir pašnāvība? – atbilde

⁶²³ „*Fiqh*” (arāb.) – musulmaņu jurisprudence.

	cilvēkus...”			<p>izpratne. Tas ir sasniedzams tikai musulmaņu zinātniekiem nevis vienkāršiem musulmaņiem. Musulmaņu zinātniekiem par šo jautājumu ir spēcīgas domstarpības.”</p>	<p>būs viennozīmīga: viņi ir varoņi un visdrosmīgākie vīri. Ja mēs jautāsim par to, kurš uzgūlās ložmetējam, lai ļautu pāriet savai vienībai – saņemsim tādu pašu viennozīmīgu atbildi. Nav svarīgi, vai mēs runāsim par Tēvijas kara karavīriem, latviešu partizāniem vai kādu citu. Katrai sabiedrībai viņi skaitīsies varoņi. Runājot par islāma pozīciju vispār, šī darbība, jebkurā gadījumā, nav</p>
--	--------------	--	--	--	--

					atbalstāma, tādā izpratnē, ka cilvēks pats atņem sev dzīvību, bet šī rīcība var tikt atļauta dažos gadījumos, kad bez tā nevar iztikt...”
Vai Jūs uzskatāt, ka šodien izplatīts uzbrūkošais džihāds? Vai nemusulmaņu pasaule apdraud musulmaņu ummu?	<i>Tiešas atbildes uz pirmo jautājumu nebija, tomēr pēc šī respondenta atbildes var saprast, ka cīnīties pret agresora karaspēku, kas atrodas musulmaņu teritorijā, drīkst, bet neupurējot sevi.</i> „Tas ir ļoti nopietns jautājums. Manuprāt, vairāku nemusulmaņu	„Jā. Nemusulmaņi apdraud musulmaņus dažādu iemeslu dēļ, proti, ekonomiski, ideoloģiski un resursu dēļ.”	„Tas ir atkarīgs no situācijas”. „...Cilvēki uzbrūk materiālas labklājības dēļ. Acīmredzot musulmaņi karo, jo arī viņiem ir vajadzīgas materiāla labklājība. Jeb, precīzāk, viņi aizstāv savus resursus. Žēl, ka tagad tiek aizstāvētas materiālas	„Nē. Paskatieties uz 1000 000 musulmaņu līķiem Irākā, tikpat daudz Afganistānā, 250000 čečenu līķu tikai par 1999. g. Musulmaņu ciematu izkaušana Ķīnā, Indonēzijā, Filipīnās, Palestīnā, Etiopijā, Somālijā, Bosnijā, Kašmirā, Kirgizstānā, Indijā. Ekonomiska	„Nē – nemusulmaņu pasaules agresija apdraud musulmaņu <i>ummu</i> . Pēc PSRS sabrukuma ASV, Eiropas un Krievijas vadošie politiķi atklāti pateica, ka viņiem jāķeras pie islāma un jāiznīcina tas, kamēr islāms nav nodibinājis uzticamu spēku musulmaņu vidū...”

	<p>valstu valdnieki apspiež musulmaņus, kuri dzīvo gan viņu (nemusulmaņu⁶²⁴) valstīs, gan musulmaņu valstīs... Cīnīties pret mierīgajiem iedzīvotājiem nedrīkst... Savukārt ir arī neciviliedzīvotāji. Un, neskatoties uz to, es nedomāju, ka ir pareizi atnākt uz karavīru bāzi un uzspridzināties.”</p>		<p>vērtības. Cilvēki, kuri karo ar musulmaņiem, neredz islāmu, bet redz tikai materiālas vērtības. Un daudzi musulmaņi savukārt iet pa citu cilvēku ceļu.”</p>	<p>blokāde un musulmaņu valstu novājināšana, bada politika. Iejaukšanās valstu iekšējā politikā, šķēršļu likšana musulmaņu <i>ummas</i> apvienošanas mēģinājumā... Musulmaņu ķeršana, ieslodzīšana un spīdināšana visā pasaulē vienkārši par izaudzētu bārdu vai lakatu galvā...”</p>	
--	---	--	---	---	--

⁶²⁴ Promocijas darba autores precizējums.

Apkopojošie secinājumi:

Visi respondenti, izņemot vienu (RVK11), atbildēja uz minētajiem jautājumiem saskaņā ar klasiskā islāma postulātiem. Savukārt RVK11 citēja ājatu no Korāna, kurā tiek pavēstīts par karošanas noteikumiem: „*Karojiet ar viņiem, tāpat kā viņi karo pret jums*” (K.). Būtu pareizi atzīmēt, ka šī ājata minēšana nav iespējama bez šīs vietas komentāra, kā arī ir nepieļaujami izraut kādu ājatu no konteksta un skaidrotajiem Korāna ājatiem un/vai uztvert to burtiski.

RVK11 arī piebilda, ka gan Krievija⁶²⁵, gan Izraēla⁶²⁶, gan ASV⁶²⁷ karo. Un tādās valstīs, kuras karo ar musulmaņiem, drīkst rīkot pašnāvības atentātu pat metro pret mierīgajiem iedzīvotājiem⁶²⁸. Šī respondenta uzskats atšķiras no klasiskā islāma postulātiem.

---

⁶²⁵ Pēc RVK11 uzskata, Krievija karo Ziemeļkaukāzā.

⁶²⁶ Kā var saprast, RVK11 uzskata, ka Izraēla karo ar palestīniešiem.

⁶²⁷ Pēc RVK11 uzskata, ASV arī karo ar musulmaņu pasauli.

⁶²⁸Privātā sarunā ar šo respondentu viņš izskaidroja savu izteicienu par atentātiem metro plašāk. Proti, ja tauta neuzstājas pret savas valsts agresīvu politiku, tas nozīmē, ka šī tauta atbalsta savas valsts uzbrūkošo politiku, tāpēc šādā gadījumā jākaro arī pret šo tautu.

3.16.3. Respondentu (etniskās musulmanes sievietes) priekšstati par džihādu

Jautājumi	RSE15 ⁶²⁹	RSE16 ⁶³⁰	RSE17 ⁶³¹	RSE18 ⁶³²
Kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu? (atbilžu varianti: pozitīva/negatīva/ vienaldzīga/ cits)	GDŽP. AizstDŽP. Kā var spriest no visas intervijas UzbrDŽN. „Ja džihāds no tīras sirds, tad mana attieksme ir pozitīva.”	GDŽP. AizstDŽP. Kā var spriest no visas intervijas UzbrDŽN. „Visi kari, visas agresijas izpausmes – tas ir slikti...”	GDŽP. AizstDŽP. Kā var spriest no visas intervijas UzbrDŽN. „Es esmu kategoriski pret džihādu”.	GDŽP. AizstDŽP. Kā var spriest no visas intervijas UzbrDŽN. „Pret džihādu kā pret karu – es nezinu. Toties, ja runā par „iekšējo” džihādu jeb cīņu ar savu šaitānu – pozitīvi...”
Vai Jūs iedalāt džihādu?	<i>Vispirms RSE15 atbildēja, ka neiedala džihādu vairākos veidos. Tomēr</i>	„Nē”.	<i>Respondente nezina nekādus džihāda dalījumus.</i>	<i>Vispirms RSE18 atbildēja, ka nedala džihādu vairākos veidos. Tomēr</i>

⁶²⁹ Rīgā, lūgšanas namā, 2011., pavasarī.

⁶³⁰ Rīgā, lūgšanas namā, 2011., pavasarī.

⁶³¹ Daugavpilī, 2011., pavasarī.

⁶³² Rīgā, respondentes mājās, 2011., pavasarī.

	<i>pēc jautājuma precizēšanas respondente atbildēja pozitīvi.</i>			<i>pēc jautājuma precizēšanas respondente atbildēja, ka viņa var iedomāties, ka liels džihāds ir cīņa ar sevi.</i>
Kāda ir Jūsu attieksme pret pašnāvību „Allāha vārdā”? (atbilžu varianti: negatīvi/ pozitīvi/ vienaldzīgi/ cits)	„Negatīva. Ļoti negatīva... Tāda uzvedība, gluži otrādi, rosina negatīvu attieksmi pret islāmu...”	„Protams, ka negatīva”.	„Negatīva. Tāpēc ka dzīvība tiek Radītāja iedota... Tieši tāpēc cilvēks nedrīkst nonāvēt sevi.”	„Negatīva... Allāha vārdā tas viennozīmīgi nevar būt...”
Vai Jūs uzskatāt, ka šodien izplatīts uzbrūkošais džihāds? Vai nemusulmaņu pasaule apdraud musulmaņu ummu?	<i>Respondente atbildēja, ka nemusulmaņi apdraud musulmaņiem, nosaucot vairākas draudīgas grupas.</i> „Piemēram, masoni, kuri ir pret... Piemēram, Palestīna un Gazas sektors, nu, šis rajons. Protams, ka viņi	„Man šķiet, ka nemusulmaņi neapdraud musulmaņus principā”.	<i>Respondente atbildēja, ka viņa nezina, kas šodien notiek ar islāmu militārā izpratnē; pēc viņas viedokļa, nemusulmaņu pasaule neapdraud musulmaņus.</i>	„Uzskatu, ka, jā, apdraud. Piemēram, Korāna sadedzināšana. Karikatūras par pravieti Muhammada (ص). Tomēr uz jautājumu, vai šodien ir izplatīts uzbrūkošais džihāds, RSE18 neatbildēja.

	<p>nekad neatdos Palestīnu mums, musulmaņiem, kaut vēsturiski tā ir musulmaņu valsts. Masoni, ar to es domāju izraēliešus... Gandrīz visa vara pieder masoniem. Masoni ir Rotšildi, Morgani, kuriem pieder Printēšanas nams Amerikā. Arī bija brāļi Rozenkreiceri. Taču masoni vienmēr bijuši".</p> <p><i>Tomēr uz jautājumu, vai šodien ir izplatīts uzbrūkošs džihāds, RSE15 neatbildēja.</i></p>			
--	---	--	--	--

Apkopojošie secinājumi:

Šo respondentu atbildes iekļaujas klasiskā islāma ietvaros. Tajā pašā laikā RSE16 un RSE17 atbildēs parādās viena īpatnība, kas nozīmē, ka šiem cilvēkiem ir stereotips par džihādu, proti, šis respondentes uztvēra jautājumu par džihādu vienīgi kā par karu un atbildēja, izejot no šīs

premisas. Ir vēl cita īpatnība – respondentes precīzi nezināja par džihāda dalījumu, tomēr pēc jautājuma pārformulēšanas un piemēra sniegšanas viena no četrām respondentēm atbildēja, ka viņa iedala džihādu, bet otra respondente atbildēja, ka var iedomāties, ka lielais džihāds ir cīņa ar sevi, līdz ar to arī iedalot džihādu.

3.16.4. Respondentu (konvertītes musulmanes sievietes) priekšstati par džihādu

Jautājumi	RSK19 ⁶³³	RSK20 ⁶³⁴	RSK21 ⁶³⁵	RSK22 ⁶³⁶	RSK23 ⁶³⁷	RSK24 ⁶³⁸
Kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu? (atbilžu varianti: pozitīva/negatīva/vienaldzīga/ cits)	GDŽP. AizstDŽP. Kā var spriest no visas intervijas UzbrDŽN. „Pozitīva.”	GDŽP. AizstDŽP. Kā var spriest no visas intervijas UzbrDŽN. „Džihāds ir vajadzīgs.”	GDŽP. AizstDŽP. UzbrDŽN. „Bērnu nogalināšanu simtprocentīgi neatbalstu. Atbildes reakciju pret karadarbību jeb uzbrukumu atbalstu”.	GDŽP. AizstDŽP. Kā var spriest no visas intervijas UzbrDŽN. „Pozitīva, ja tas notiek Korāna un Sunnas rāmjos...”	GDŽP. AizstDŽP. Uzbrūkošais džihāds bija senatnē, bet tagad UzbrDŽN. „Es pret jebkuru džihādu attiecos pozitīvi...”	GDŽP. AizstDŽP. UzbrDŽN. „Pozitīvi...”

⁶³³ Rīgā, LU, 2011., pavasarī.

⁶³⁴ Rīgā, respondentes mājās, 2011., pavasarī.

⁶³⁵ Rīgā, respondentes mājās, 2011., pavasarī.

⁶³⁶ Rīgā, skolas telpā, 2011., pavasarī.

⁶³⁷ Rīgā, respondentes mājās, 2011., pavasarī.

⁶³⁸ Rīgā, respondente aizpildīja anketu, jo nevarēja tikt uz interviju, 2011., pavasarī.

<p>Vai Jūs iedalāt džihādu?</p>	<p>„Jā. Ir taču vairāki džihāda veidi. Mazais džihāds ir cīņa ar neticīgajiem, karošana valsts aizsardzībai. Un lielais džihāds savukārt ir nopietnāka lieta, proti, <i>džihād annafs</i> kā cīņa pret savu patību.”</p>	<p>„Jā...”</p>	<p>„Jā, es iedalu.”</p>	<p><i>Respondente iedala džihādu.</i></p>	<p>„Jā...”</p>	<p>„Jā, es iedalu džihādu mazajā un lielajā...”</p>
<p>Kāda ir Jūsu attieksme pret pašnāvību „Allāha vārdā”? (atbilžu varianti:</p>	<p>„Ja tas tiek vērstas pret civiliedzīvotājiem, tad negatīvi.”</p>	<p>„Es nevaru uzskatīt, ka tie ir muslimi, kuri to dara. Es uzskatu, ka tās ir</p>	<p>„Principā pašnāvība ir aizliegta. Tomēr es pieņemu, ka karā var būt tādi</p>	<p>„...Kas skar mierīgos iedzīvotājus, attieksme viennozīmīgi ir</p>	<p>„Kad viņi⁶³⁹ nogalina mierīgos iedzīvotājus, mana attieksme ir ļoti negatīva.”</p>	<p>„Es uzskatu, ka „pašnāvība Allāha vārdā” ir divi nesavienojami jēdzieni...”</p>

⁶³⁹ RSK23 domāja ar jēdzienu „viņi” teroristi.

negatīva/ pozitīva/ vienaldzīga/ cits)		provokācijas. Pašnāvība islāmā ir aizliegta.”	momenti, kad cilvēkam nav citas izejas. Tāpēc vienmēr jāskatās pēc konkrētās situācijas.”	negatīva.”		
Vai Jūs uzskatāt, ka šodien izplatīts uzbrūkošais džihāds? Vai nemusulmaņu pasaule apdraud musulmaņu ummu?	„Jā... Rietumu civilizācija un tās mērķi... Tās mērķis ir izplatīties, dabūt visu pasauli savās rokās, lai cilvēkiem nekur nebūtu svarīga relīģija...”	„Es domāju, ka musulmaņi tā kā aizstāvas. Nemusulmaņi ir tie, kas iebrūk tādās valstīs kā Afganistāna, Čečenija. Musulmaņiem jau uzbrūk, nevis nemusulmaņiem.”	„Es nedomāju, ka džihāds ir izplatīts. Es uzskatu, ka viss tas daļēji ir dezinformācija, lai ASV un Eiropa varētu nesodīti iebrukt musulmaņu valstīs un atņemt viņu dabas resursus.”	„Izejot no man pieejamās informācijas (plašsaziņas līdzekļi un musulmaņu <i>saiti</i>), var spriest, ka musulmaņu valstis tika pakļautas gan ekonomiskam, gan militāram uzbrukumam no nemusulmaņu valstu puses...”	„Nē, nav nekāda uzbrūkoša džihāda. Taču nemusulmaņu pasaule apdraud musulmaņus...”	Nē, šodien nav nekāda uzbrūkoša džihāda. Vienkārši musulmaņi cenšas aizstāvēt savu pasauli, valstis un ģimenes.”

Apkopojošie secinājumi:

Šo respondentu grupas atbildes ir klasiskā islāma ietvaros. Atšķirībā no iepriekšējās respondentu grupas (sk. tabulu N 3), var novērot labāku džihāda nosacījumu zināšanas tendenci.

3.17. Musulmaņu respondentu papildu grupa

Šī respondentu grupa nedaudz atšķiras no iepriekšējām musulmaņu grupām, kuru dalībnieki, īpaši vīrieši, sistemātiski apmeklē lūgšanu namu (par to liecina arī fakts, ka puse no visām intervijām notika lūgšanu namā; ja intervijas nenotika lūgšanu namā, tad tam bija nopietni iemesli, piemēram, respondentus uz ilgāku laiku atradās ārpus Latvijas). Atšķirību nosaka apstākļi, ka šīs grupas 6 respondenti dēvē sevi par ticīgajiem musulmaņiem, tomēr viņi neiet uz lūgšanu namu katru piektdienu (viņi nenotur sistemātisku un kopīgu piektdienas lūgšanu, bet apmeklē lūgšanu namu piektdienās laiku pa laikam).⁶⁴⁰

Vēl pirms intervijas respondentiem no šīs papildu grupas promocijas darba autore uzdeva jautājumu: „Kā jūs mācāties islāmu?”⁶⁴¹ Pēc atbildēm noskaidrojās, ka viņi lasa literatūru un diezgan aktīvi izglītojas paši, piemēram, ar interneta vai ticības brāļu palīdzību. Vēl respondenti atzīmēja, ka interesējas par politiku (regulāri skatās politiskas programmas televīzijā, lasa avīzes, rakstus un grāmatas, diskutē ar zinošiem cilvēkiem utt.).

Arī šie respondenti piekrita sniegt intervijas tikai uz absolūtas anonimitātes principa. Šajā grupā respondenti tiek apzīmēti kā RVE25, RVE26, RVE27, RVE28, RVE29 un RVE30. Viņiem tika uzdoti tādi paši pamatjautājumi kā iepriekšējām respondentu grupām (no RVE1 līdz RSK24), un pilnas viņu intervijas atrodamas darba pielikumā, pēc respondentes ar šifru RSK24.

Jānorāda, ka respondenta RVE25 gadījums starp papildu grupas respondentiem nedaudz atšķiras. RVE25 ir piedzimis jauktā ģimenē (viņa tēvs ir etniskais musulmanis⁶⁴², kurš sāka praktizēt reliģiju jau brieduma gados un viņa māte ir nemusulmane; pats respondents netika audzināts islāmā). RVE25 jau apzinātā vecumā izvēlējās būt par islāmticīgo. Neskatoties uz to, ka viņa tēvs ir musulmanis, viņš izvēlējās konvertēties islāmā, it kā būtu no nemusulmaņu ģimenes. Savu izvēli viņš pamatoja ar apstākli, ka netika audzināts islāmā un bija ārpus reliģijas un pat ticības. Respondents Nr. 25 aizgāja uz lūgšanas namu/mošēju un noskaitīja *šahādu*.

---

⁶⁴⁰ Pēc šo respondentu vārdiem, gadījumā, ja viņiem neizdodas tikt uz lūgšanas namu piektdien, tad viņi veic šo svarīgo lūgšanu mājās vai citā laikā piektdien.

⁶⁴¹ Šis bija papildu jautājums tieši šai respondentu grupai, balstoties uz iepriekšējo respondentu intervijām.

⁶⁴² Šī darba kontekstā „etniskais musulmanis” nozīmē „musulmanis pēc dzimšanas”. Uzskatu, ka musulmanis ir vairāk reliģiskā nekā etniskā piederība. Tomēr, lai apzīmētu cilvēku, piemēram, ar tadžiku, uzbeku, tatāru vai kādu citu izcelsmi darbā, tiek lietots jēdziens „etniskais musulmanis”.

Balstoties uz promocijas darba autores lauka pētījuma Ziemeļkaukāzā 2010. gadā, jautājumā par jauktām ģimenēm noskaidrojās šāda informācija. Ja tēvs ir etniskais musulmanis un māte ir nemusulmane, reliģiskā dominante pārsvarā nāk pa tēva līniju. Šo apgalvojumu izteica gan vairāki pētnieki, ar kuriem promocijas darba autore tikusies lauka pētījuma gaitā, gan vairāki imāmi, kuri pazīst situāciju daudzās jauktās ģimenēs⁶⁴³ dažādās Ziemeļkaukāza republikās. Uz konvertītu islāmticīgo grupu RVE25 var attiecināt **daļēji**, tomēr šis respondents pirms *šahādas* noskaitīšanas nepārstāvēja, pēc viņa paša vārdiem, nevienu reliģiju, turklāt viņa tēvs bija praktizējošs musulmanis, tieši tāpēc promocijas darba autore viņu ierindoja etnisko musulmaņu grupā. Jāpiebilst, ka visi pārējie respondenti bija no etniskām musulmaņu reliģiozām ģimenēm vai ģimenēm, kas ievēro musulmaņu tradīcijas.

8. tabula

Jautājumi	RVE25 ⁶⁴⁴	RVE26 ⁶⁴⁵	RVE27 ⁶⁴⁶	RVE28 ⁶⁴⁷	RVE29 ⁶⁴⁸	RVE30 ⁶⁴⁹
Kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu? (atbilžu varianti: pozitīva/negatīva/vienaldzīga/cits)	GDŽP. AizstDŽP. UzbrDŽN. Tomēr RVE25 atzīmēja, ka parastu cilvēku (sievietes, bērni utt.) spridzināšana arī var būt attaisnota	GDŽP. AizstDŽP.	GDŽP. AizstDŽP. UzbrDŽN.	GDŽP. AizstDŽP. UzbrDŽN.	GDŽP. AizstDŽP. UzbrDŽN.	GDŽP. AizstDŽP. . UzbrDŽN .

⁶⁴³ Ar jēdzienu „jauktas ģimenes” tiek apzīmētas ģimenes, kur abi vecāki dzīvo kopā. Ja vecāki ir šķīrušies, tad pārsvarā dominante iet pa tā vecāka līniju, ar kuru dzīvo bērns un absolūtā vairākumā tā ir mātes līnija.

⁶⁴⁴ RVE25 – Respondents, vīrietis, etniskais. Rīgā, pavasaris, 2013.

⁶⁴⁵ RVE26 - Respondents, vīrietis, etniskais. Rīgā, pavasaris, 2013.

⁶⁴⁶ RVE27 - Respondents, vīrietis, etniskais. Rīgā, pavasaris, 2013.

⁶⁴⁷ RVE28 - Respondents, vīrietis, etniskais. Rīgā, pavasaris, 2013.

⁶⁴⁸ RVE29 - Respondents, vīrietis, etniskais. Rīgā, pavasaris, 2013.

⁶⁴⁹ RVE30 - Respondents, vīrietis, etniskais. Rīgā, pavasaris, 2013.

	(viņi pieder agresoru tautai).					
Vai Jūs iedalāt džihādu?	Kā var spriest pēc intervijas RVE25 daļa džihādu mazajā un lielajā.	Dala džihādu mazajā un lielajā.	Dala džihādu mazajā un lielajā.	Dala džihādu uz mazajā un lielajā.	RVE29 nezina džihāda dalījumu mazajā un lielajā, bet izdala garīgo un militāro džihādu.	RVE30 kaut ko ir dzirdējis par dalījumu. No intervijas izriet, ka RVE30 daļa džihādu lielajā un mazajā.
Kāda ir Jūsu attieksme pret pašnāvību „Allāha vārdā”? (atbilžu varianti: negatīvi/ pozitīvi/ vienaldzīgi/ cits)	Pašnāvību Allāhs aizliedz. Savukārt mocekļību jeb šahīdismu atbalsta.	Korānā Allāhs aizliedz izdarīt pašnāvību jebkurā gadījumā.	Korānā Allāhs aizliedza izdarīt pašnāvību .	Neviens normāls musulmanis nevar izdarīt pašnāvību „Allāha vārdā”. Tas ir absurds.	Kā cilvēks var teikt par sevi, ka viņš ir ticīgs un spridzināties, nogalināt citus cilvēkus un vēl piesaistīt šim noziegumam Allāha (<i>Taala</i>) vārdu?	Kāda attieksme pret pašnāvību var būt normālam cilvēkam? Kāda attieksme pret pašnāvību var būt ticīgajam cilvēkam? Kāda attieksme var būt

						ticīgajam cilvēkam, ja kāds saka, ka pašnāvība notiek „Allāha vārdā”? Tas nav nopietni! Šis jautājums šķīta nenopietn s RVE30.
Vai Jūs uzskatāt, ka šodien izplatīts uzbrūkošais džihāds? Vai nemusulmaņ u pasaule apdraud musulmaņu ummu?	Šodien nekur nav uzbrūkošā džihāda! Šodien notiek aizstāvēšan ās džihāds...	Jūs domājat uzbrūkoša is džihāds no musulmaņ u puses? Nē, taču! Vēlreiz atkārtoju, ka musulmaņ i aizstāv savas zemes...	Kur Jūs redzat uzbrūkošo džihādu? Musulma ņi aizstāvas, jo viņiem uzbrūk!	Nē, tāda džihāda šodien nav. Nē, nē, nē... .	Jūs jokojat? Protams, ka nē!	Nē, taču! Par ko Jūs runājat?

Balstoties šo sešu respondentu intervijās, var secināt, ka visiem respondentiem ir priekšstats par garīgo un aizstāvēšanās džihādu, kā arī par džihādu-karu, lai arī divi respondenti nepārzināja klasisko džihāda dalījumu mazajā un lielajā. Radikālas izteiksmes dēļ uzmanību pievērš RVE25 intervija, t.i., apgalvojums, ka sievietes un bērni, kas ir

nemusulmaņi un pārstāv agresora tautu, lai arī paši necīnās, ir pelnījuši tādu pašu attieksmi kā okupantu karavīri (acīmredzot RVE25 domāja, ka sievietes un bērni ir nopelnījuši nāvi⁶⁵⁰). Uz jautājumu, kāpēc viņš šādi domā ar nemusulmaņu sievietēm un bērniem, jo Korānā taču nav aicinājuma vai atļaujas nogalināt mierīgus iedzīvotājus (sevišķi no šīs grupas), RVE25 atbildēja, ka viņš domā citādi. Tas skaidri parāda, ka atsevišķiem cilvēkiem eksistē patvaļīga un pārāk brīva Korāna interpretācija. Vēl viens papildu jautājums, kas rodas sakarā ar RVE25 interviju, – vai viņš vispār var skaitīties klasiskā islāma piekritējs, jo musulmanis nevar teikt, ka viņš domā citādi nekā tiek rakstīts Korānā.

Vēl RVE25 atbilde piesaista uzmanību ar to, ka respondents mūsdienu pasaules problēmu atrisinājumu saskata vispārējā kalifātā, norādot, ka tas ir vienīgais līdzeklis pret to, ko piedāvā Rietumu pasaule, kā arī miera un taisnīguma ķīla. Ņemot vērā ne tik kalifāta ideju, bet arī RVE25 viedokli par attieksmi pret sievietēm un bērniem no agresora tautas, iezīmējas ļoti neviennozīmīga šī respondenta klasifikācija.

Kalifāta sakarā ir vērts atzīmēt pētnieka A. Ignatenko (A. Игнатенко) rakstīto, ka: „*Nevar ignorēt, ka vispārējs kalifāts kā mērķis raksturo arī vairākus islāmistu grupējumus.*”⁶⁵¹ Pēc sava radikāla satura RVE25 atbilde ir līdzīga RVK11 atbildei. Analizējot šo divu respondentu ieiešanu islāmā, var novērot arī līdzīgas iezīmes, proti, RVK11 ir konvertīts un RVE25, kā tika norādīts šīs apakšnodaļas sākumā, ir „daļēji” etniskais musulmanis, lai arī konvertējies islāmā. Uz šo divu respondentu piemēriem balstoties, jāsecina, ka jaunpievērstie jebkurā reliģijā ievēro savas jaunas reliģijas noteikumus daudz stingrāk. Kā jau tika norādīts iepriekš, šis secinājums, kas izriet no lauka pētījuma, stimulēja promocijas darba autori pievērsties arī konvertītu jautājumam. Šis jautājums tiks aplūkots nākamajā apakšnodaļā.

Lai izpēte būtu korekta un līdzīga iepriekšējo respondentu (RVE1-RSK24) datu apstrādei, lietderīgi minēt šo sešu respondentu: 1) izglītības līmeņus, 2) ilustrēt šo respondentu izpratni par džihādu, kā arī sniegt tabulu par: 3) respondentu viedokļiem par pašnāvības ne/ pieļaujamību, 4) nemusulmaņu valstu ne/ apdraudētību no musulmaņu valstu puses, 5) atentātu veicējiem un 6) iepriekšējās grupas viedokļu salīdzinājumu ar dotās grupas respondentu uzskatiem.

---

⁶⁵⁰ Precizējoša promocijas darba autores piezīme.

⁶⁵¹ А. Игнатенко. *Изучать верблюда, а не „Корабль пустыни”*. // *Ислам на современном Востоке. Регион стран Ближнего и Среднего Востока, Южной и Центральной Азии*. Москва: Крафт+, 2004, 28.

Jautājumi respondentiem	Respondentu izglītības līmenis	Respondentu izpratne par džihādu	Respondentu uzskati par atentātu veicējiem	Respondentu uzskati par musulmaņu pasaules apdraudējumu no nemusulmaņu puses	Respondentu viedokļi par terora aktu veicējiem
Respondenti					
RVE25	I1	DŽI1,2,3	PŠA3,4	MPA3	TAV1
RVE26	I1	DŽI1,2	PŠA2,3	MPA3	TAV1,2
RVE27	I3	DŽI1,2	PŠA3	MPA3	TAV1,2,4
RVE28	I4	DŽI1,2	PŠA3,4	MPA4	TAV2,3
RVE29	I4	DŽI1,2	PŠA3	MPA2	TAV3
RVE30	I1	DŽI1,2	PŠA3,4	MPA2	TAV2

9. tabula – šifrētas respondentu atbildes

Tabulas apraksts un paskaidrojumi šifrēto respondentu atbilžu lasīšanai

Pirmajā kolonnā ir norādīti respondenti (precīzāk – burts „R” nozīmē „respondents”, burts „V” - „vīrietis”, burts „E” – „etniskais musulmanis”, pēc kuriem seko respondenta kārtas numurs). Otrās, trešās, ceturtās un piektās kolonnas augšējā rindā ir norādīti respondentiem uzdotie promocijas darba autores jautājumi. Iepretī respondentu datiem (piemēram, pret RVE25, RVE26, RVE27, RVE28, RVE29, RVE30) atrodas šifrētas viņu atbildes.

Atbildes ir šifrētas sekojošā veidā: katrs no pieciem jautājumiem satur kādu atslēgas vārdu (piemēram, pirmajā jautājumā tas ir vārds „izglītība”, tāpēc saīsinājumam ir izvēlēts burts „I”). Blakus burtam (piemēram, „I”) atradīsies cipari no „1” līdz „5”, kuri apzīmē respondenta izglītības līmeni („1” – augstākā izglītība, „2” – nepabeigta augstākā izglītība, „3” – vidējā speciālā izglītība, „4” – vidējā izglītība, „5” – nepabeigta vidējā izglītība).

Respondentu atbilžu šifrēšana uz otrās kolonnas jautājumiem ir līdzīga iepriekš minētajam aprakstam – šoreiz šifrēšanai ir izvēlēti burti „DŽI” = (respondentu) „izpratne par džihādu”. Atbildes var variēties no „1” līdz „3” („1” – garīgais džihāds, „2” – aizstāvēšanās džihāds un „3” - uzbrūkošais džihāds).

Trešās kolonnas atbilžu šifrēšanai ir izvēlēti burti „PŠA” = (respondentu viedokļi par) **pašnāvības aktiem**. Iespējamās atbildes ir numurētas no „1” līdz „4” („1” – pašnāvības leģitimitāte, „2” – pašnāvība pieļaujama noteiktos gadījumos, „3” – pašnāvība ir aizliegta, „4” – pašnāvība netiek uzskatīta par mocekliību (vai sevis upurēšanu – *autores piezīme*); islāms atzīst mocekliību).

Ceturtās kolonnas atbilžu šifrēšanai ir izvēlēti burti „MPA” = **musulmaņu pasaules apdraudējums** no nemusulmaņu puses. Iespējamās atbildes ir numurētas no „1” līdz „4” („1” – nemusulmaņu valstu laba attieksme pret musulmaņu valstīm (t.i. nemusulmaņu valstis neapdraud musulmaņu valstīm), „2” – daļēji draudi musulmaņu valstīm no nemusulmaņu valstu puses, „3” – plaši draudi musulmaņu valstīm no nemusulmaņu valstu puses, „4” – abpusēji asas attiecības, kad arī nemusulmaņu valstis draud musulmaņu valstīm (tas dominē vairumā gadījumu) un musulmaņu valstis draud nemusulmaņu valstīm).

Piektās kolonnas atbilžu šifrēšanai ir izvēlēti burti „TAV” = (respondentu uzskati par) **terora aktu veicējiem**. Arī šīs atbildes ir numurētas no „1” līdz „4” („1” – specdienesti organizējuši terora aktu, „2” – ekstrēmisti, kuri veic terora aktus, var būt gan musulmaņi, gan nemusulmaņi, „3” – terora aktus veic provokatori vai islāma ienaidnieki, „4” – kāds (piemēram, kaut kādi grupējumi u.tml.).

Plašāks tabulas datu apraksts

Izglītība: No sešiem respondentiem trim ir augstākā izglītība, vienam ir vidējā speciālā izglītība un diviem ir vidējā izglītība. Aprēķinot procentuāli, 50% ir augstākā izglītība, 17% - vidējā speciālā izglītība un 33% - vidējā izglītība.

Izpratne par džihādu: vienam (no 6 aptaujātajiem jeb 17%) respondentam RVE25 ir priekšstats par uzbrūkošo džihādu. RVE25 ir diezgan radikāli uzskati, proti, viņš uzskata, ka ir jāievieš kalifāts (kalifāta kā valsts iekārtā konstitūcijas un likuma vietā būtu šariats⁶⁵²), kas nodrošinās taisnīgumu un tiesību vienlīdzīgumu visu cilvēku vidū. Tāpat respondents RVE25 uzskata, ka sievietes un bērni no nemusulmaņu tautām, kas apdraud musulmaņus, ir pelnījuši tādu pašu attieksmi kā karavīri.

Salīdzinot grafiku un tabulu „*Respondentu izpratne par džihādu*” no pamatgrupas un no papildu grupas, var pamanīt vienu īpatnību, kas piemīt gan RVE25, gan RVK11, t.i., respondentam intervijas sniegšanas brīdī ir augstākā vai nepabeigta augstākā izglītība. Agrāk izplatīts bija pieņēmums, ka cilvēkiem, kuri pieņem radikālisma idejas (vai iestājas radikālās organizācijās), nav augstākās izglītības un viņi nāk no zemākajiem sabiedrības slāņiem (tiek minēti arī citi iemesli, kas varētu būt šādas izvēles pamatā). Tomēr, pētot korelāciju starp

---

⁶⁵² Promocijas darba autores precizējoša piezīme.

adepta izglītības līmeni un adepta radikāliem uzskatiem, noskaidrojās, ka šis pieņēmums nav korekts.⁶⁵³ Jāpiebilst, ka arī promocijas darba ietvaros veiktā izpēte apstiprina Izraēlas pētnieku izpētes rezultātus. Grafiks un tabula par korelāciju starp RVK11 un RVE25 respondentu izglītību un viņu izpratni par uzbrūkošo džihāda apstiprina šos datus. Kā redzams no tabulas, visiem respondentiem no papildu grupas ir priekšstats gan par mocekļību-pašupurēšanos, gan par pašnāvības aizliegumu islāma ietvaros.

Musulmaņu pasaules apdraudējums no nemusulmaņu puses: šajā tabulā iezīmējas dati par musulmaņu pasaules apdraudējumu no nemusulmaņu puses, kas ir līdzīgi⁶⁵⁴ pamatgrupas datiem (etnisko musulmaņu vīriešu grupa), proti, respondentu procentuālais skaits, kuri uzskata, ka nemusulmaņu valstis apdraud musulmaņu valstis, pamatgrupā ir 44% un papildu grupā šis skaitlis ir 50%. Savukārt pamatgrupā bija tikai viens respondents (11%), kurš uzskatīja, ka tikai dažas nemusulmaņu valstis apdraud musulmaņu valstīm, bet papildu grupā tādi bija 2 respondenti (33%).

Salīdzinot šos pašus datus starp pamatgrupas respondentiem (konvertītu musulmaņu-vīriešu grupa) un papildu grupas respondentiem, iezīmējas šāda aina: pamatgrupas respondentu-konvertītu musulmaņu procentuālais skaits, kuri uzskata, ka nemusulmaņu valstis apdraud musulmaņu valstis, ir 80%, un pamatgrupas respondentu skaits, kuri domā, ka tikai dažas nemusulmaņu valstis apdraud musulmaņu valstis, ir 20%. Iegūtie dati atkārtoti uzskatāmi parāda, ka konvertītu musulmaņu grupā absolūti prevalē vienprātīgs viedoklis (šajā gadījumā par nemusulmaņu valstu apdraudējumu no nemusulmaņu valstu puses).

Terora aktu veicēji: arī papildu grupā ir respondenti, kuri uzskata, ka terora aktu veicēji ir specdienesti. Šajā grupā 50% respondentu uzskata, ka terora aktu izpildē piedalās/ ir iesaistīti specdienesti. Atšķirībā no šīs grupas, iepriekšējā respondentu grupā jeb pamatgrupā (etniskie un konvertīti musulmaņi) tikai 17% uzskata, ka atentātos ir vainojami specdienesti. Ja aplūkotu tikai musulmaņu vīriešu uzskatus (gan etniskos musulmaņus, gan konvertītus), tad 29% pārstāv viedokli, ka atentātos ir vainojami specdienesti.

Vispārīgs šīs apakšnodaļas secinājums, kas var kalpot arī par visas šīs nodaļas secinājumu, ir, ka divu respondentu (RVK11 un RVE25) radikālas (nevis ekstrēmas!) idejas

---

⁶⁵³ שאול קימחי, שמואל אבן. מי הם מתאבדי הטרור הפלסטינים. אוניברסיטת תל-אביב. מרכז יפה למחקרים אסטרטגיים. נובמבר, 2004, מזכר 73.

Šauls Kimhi un Šmuels Evens. *Kas viņi ir - Palestīnas teroristi-pašnāvnieki?* Telavivas Universitāte. Jafas Stratēģisko pētījumu centrs. Memorands Nr. 73. Novembris, 2004, 25.

⁶⁵⁴ Jāatzīmē, ka respondentu skaits ir jāskata proporcionāli, proti, pamatgrupā respondentu skaits (etnisko musulmaņu grupa) ir 9 respondenti. Konvertītu - musulmaņu skaits pamatgrupā ir 5 respondenti, savukārt papildu grupā ir 6 respondenti.

izriet, kā to skaidro tādi pētnieki kā R. Landa (Р. Ланда) un Š. Mgoī (Ш. Мгой), „*no Rietumu pozīcijas un politikas*”⁶⁵⁵ „*un starpnacionālo attiecību saasinājuma.*”⁶⁵⁶

Abi divi respondenti (un ne tikai viņi) runāja par nemusulmaņu agresīvu attieksmi pret musulmaņiem; šo respondentu atbildes apstiprina pētnieku islāma radikalizācijas nosauktos faktorus. Vēl neatzīmēts faktors, kam ir ļoti liela loma cilvēku radikalizācijā, ir musulmaņu reliģiskās izglītības trūkums vai arī tās ļoti zemais līmenis, kas konvertītus-islāmticīgos bieži var novest pie aplamiem secinājumiem, kā arī neadekvātām darbībām.

---

⁶⁵⁵ Р. Ланда. *Причины и факторы радикализации ислама.// Ислам на современном Востоке. Регион стран Ближнего и Среднего Востока, Южной и Центральной Азии.* Москва: Крафт+, 2004, 190.

⁶⁵⁶ Ш. Мгой. *Исламский экстремизм в Курдистане.// Ислам на современном Востоке. Регион стран Ближнего и Среднего Востока, Южной и Центральной Азии.* Москва: Крафт+, 2004, 227, 228.

3.18. Eiropiešu konvertācijas islāmā fenomens

Izpētot Latvijas musulmaņu viedokļus par tik asu un mūsdienās, kā var redzēt, neviennozīmīgu tēmu kā džihāds, būtu interesanti ielūkoties atsevišķas grupas uzskatos, proti, kāpēc konvertītu⁶⁵⁷ musulmaņu – gan vīriešu, gan sieviešu – uzskati par džihādu ir stingrāki un homogēnāki nekā etniskajiem islāmticīgajiem. Neofītu jeb prozelītu fenomena aplūkošana ir svarīga vairāku faktoru dēļ. Pirmkārt, daudzi cilvēki Rietumeiropā konvertējas islāmā un katram ir savi iemesli. Otrkārt, tieši šīs grupas adeptiem ir skarbāki uzskati ne tikai par promocijas džihādu, bet arī par lielāko daļu reliģijas postulātu (par to arī liecina šīs promocijas darba izpētes rezultāti, piemēram, ka etniskās tatāru kopienas islāmticīgie uztver džihāda daudz mierīgāk fenomenu nekā konvertīti). Runājot par konvertītu uzskatu raksturojumu pētnieku viedokļi dalās, proti, daži pētnieki, piemēram, A. Malašenko uzskata: „neofīti, kuri konvertējas islāmā paliek sekulāri cilvēki, kuriem koeksistē gan musulmaņu, gan Rietumu vērtības.”⁶⁵⁸ Savukārt citu informāciju sniedz, piemēram, zinātnisku un praktisku materiālu krājums, kas apgalvo, ka: „tieši neofīti ir maksimālistiski noskaņoti”⁶⁵⁹ vai daudz radikālāki savos uzskatos, un ka viņu domāšanā nav ne miņas no Rietumu kultūras. Par neofītu ticības raksturojumu nedrīkst sniegt viennozīmīgu informāciju, jo ir arī tādi jaunpievērstie, kuri savieno gan islāma, gan Rietumu vērtības, tomēr acīmredzot tie ir absolūtā mazākumā. Tomēr neofītu vairākums ir tāds, kas uztver dogmas radikālāk nekā etniskie islāmticīgie.

Pētniece G. Babiča (Г. Бабич) raksta par neofītu fenomena dabu: „*Neofītu fenomens, kas parādās faktiski visās reliģijās, pārsvarā ir vienāds: neofīts ir personība „pārejas vecumā”.* Jaunpievērstais uztver visu kategoriski. Neofīts izdzīvo dažādas stadijas: jaunas ticības pieņemšana un konvertēšanās tajā, iesaistīšanās un pielāgošanās posms un izzināšana un attīstība. Tomēr pastāv iespēja iestrēgt vienā līmenī, tā arī nerasniedzot harmoniju.”⁶⁶⁰

---

⁶⁵⁷ Turpmākai pētniecībai būtu interesanti attīstīt tēmu par konvertēšanās iemesliem islāmā.

⁶⁵⁸ A. Malashenko. *Shadow of Islam over Europe*. 72.// International Affairs. A Russian Journal of World Politics, Diplomacy and International Relation. N5/2004. [skatīts: 25.03.2013.]. Pieejams internetā: <http://econ399.atwiki.com/file/open/25/Shadow+of+Islam+over+Europe.pdf>

⁶⁵⁹ *Меры противодействия экстремизму и терроризму.// Сборник итоговых материалов научно-практических семинаров, проведенных в Республике Дагестан, Кабардино-Балкарской Республике, Ростовской и Ульяновской областях.* Москва: Университетская книга, 2010, 44. [skatīts: 25.03.2013.]. Pieejams internetā: <http://ulgov.ru/docs/20110407-sbornik.pdf>

⁶⁶⁰ Галина Бабич. *Правоверные без уммы.*// Институт Религии и Политики. 15.12.2010. [skatīts: 24.03.2013.]. Pieejams internetā: <http://i-r-p.ru/page/stream-event/index-26775.html>

Galvenais faktors, kas mudina cilvēku konvertēties, ir garīgi meklējumi un neapmierinātība ar saviem pašreizējiem (religiskajiem) uzskatiem. Savukārt jaunā reliģija atbilst visām jaunpievērstā jūtām un prasībām. Liela nozīme ir arī jaunās reliģijas brālībai, kas pieņem prozelītu savās aprindās kā savējo, līdzvērtīgu. Tieši šis aspekts bieži kļūst pagrieziena punktu neofīta attiecībās ar jaunās reliģijas ievērošanu, jo tieši savu brāļu (un māsu) acīs jaunpievērstajam jābūt vēl vairāk reliģiozam nekā cilvēkiem, kuri ir piedzimuši un izauguši attiecīgajā reliģijā. Iespējams, ka šeit sava nozīmē ir arī pašapliecinājuma faktoram, t.i., ka viņš tiešām ir līdzvērtīgs pārējiem un ir pelnījis līdzvērtīgu attieksmi, jo viņš ir tiešām ticīgs un gatavs to pierādīt ar savas dzīves paraugu.

Nākamajā pēckonvertācijas posmā, kuru nosacīti var dēvēt par „,garīgās barības” uzkrāšanu no līdzīgas vides”, notiek konvertītu vēl spēcīgāka indoktrinācija un uz šī kopīgā pamata – konsolidācija. Apstiprinot iepriekšrakstīto, var minēt šī promocijas darba izpētes rezultātus, proti, ka, piemēram, 80% konvertītu uzskata, ka pastāv musulmaņu apdraudētība no nemusulmņu valstu puses. Pārejot islāmā, konvertīti abstrahējas no iepriekšējās dzīves, kurā viņi bijuši daļa mūsdienu pasaules, kas apdraud musulmaņiem. Ar lielu varbūtību var pieņemt, ka tas, tāpat kā kopīga ienaidnieka iezīmēšana, var būt viens no pamatiemesliem, kas liek jaunpievērstajiem vēl stingrāk ievērot reliģijas dogmas.

Kā rāda izpēte, ka tieši islāmā cilvēki konvertējas jauniešu vecumā.⁶⁶¹ Šos datus apstiprina arī promocijas darbā veikta izpēte. Par ilustrāciju var kalpot grafiks, kurā tiek attēloti Latvijas musulmaņu konvertītu pāriešanas islāmā vecumi (kā arī viņu dzimums). Kā rāda grafiks, respondentu vairākums islāmā pārgājuši līdz 20 gadu vecumam. Uzdotot respondentiem jautājumu par pāriešanas iemesliem, noskaidrojās, ka neviens nav pārgājis islāmā vīra vai sievas dēļ, bet gan savas iekšējās pārliecības dēļ.

Jautājumi respondentiem	Islāmticīgo konvertēšanās vecums	Konvertītu ģimeņu reliģiozitātes līmenis	Respondentu reliģiozitātes līmeņa pašnovērtējums
Respondenti			
K1-V	V1	RL3	RLP1
K2-V	V1	RL2	RLP1
K3-V	V1	RL3	RLP1
K4-V	V1	RL3	RLP2

⁶⁶¹ Coralie Buxant, Vassilis Saroglou, and Jacques Scheuer. Contemporary conversions: Compensatory needs or self-growth motives? Research for the Social Scientific Study of Religion. Vol. 20. 2009., 18. [skatīts: 08.03.2013.].
Pieejams internetā:
<http://www.uclouvain.be/cps/ucl/doc/psyreli/documents/ConversionMotives.pdf> (Arī jūdaismā jaunieši konvertējas jauniešu vecumā).

K5-V	V2	RL3	RLP2
K6-S	V1	RL3	RLP1
K7-S	V3	RL3	RLP1
K8-S	V2	RL3	RLP2
K9-S	V2	RL3	RLP2
K10-S	V1	RL3	RLP2
K11-S	V2	RL3	RLP2

10. tabula – šifrētas respondentu atbildes

Pirmajā kolonnā ir norādīti respondenti-konvertīti (precīzāk – burts „K” nozīmē „konvertīts” vai „konvertīte”, cipars nozīmē respondenta kārtas numuru, burti „V” vai „S” nozīmē respondenta dzimumu). Otrās, trešās un ceturtās kolonnas augšējā rindā ir norādīti respondentiem uzdotie promocijas darba autores jautājumi. Iepretī respondentu datiem (piemēram, pret K1-V, K2-V, K3-V, K4-V, K5-V, K6-S, K7-S, K8-S, K9-S, K10-S, K11-S) atrodas šifrētas viņu atbildes.

Atbildes ir šifrētas sekojošā veidā: katrs no 3 jautājumiem satur kādu atslēgas vārdu (piemēram, pirmajā jautājumā tas ir vārds „**vecums**”, tāpēc saīsinājumam ir izvēlēts burts „V”). Blakus burtam (piemēram, „V”) atradīsies cipari no „1” līdz „3”, kuri apzīmē respondenta konvertēšanās vecumu („1” – respondents konvertējās islāmā 15-20 gadu vecumā, „2” – respondents ir konvertējies 21-25 gadu vecumā, „3” – respondents konvertējās 26-30 gadu vecumā).

Respondentu atbilžu šifrēšana uz otrās kolonnas jautājumiem ir līdzīga iepriekš minētajam aprakstam – šoreiz šifrēšanai ir izvēlēti burti „RL” = (respondentu) „**religiozitātes līmenis**”. Atbildes var variēt no „1” līdz „3” („1” – reliģioza ģimene, „2” – ģimene, kas ievēro tradīcijas, un „3” – nereliģioza ģimene).

Trešās kolonnas atbilžu šifrēšanai ir izvēlēti burti „RLP” = (respondentu viedokļi par) sava **religiozitātes līmeņa pašnovērtējumu**. Iespējamās atbildes ir numurētas no „1” līdz „3” („1” – ļoti reliģiozs, „2” – mēreni reliģiozs un „3” – nereliģiozs).

Plašāks tabulas datu apraksts

Šajā tabulā ir atspoguļoti trīs pamatjautājumi, kas tika uzdoti konvertītiem un konvertītēm, proti, kurā vecumā viņi/ viņas ir konvertējušies/ konvertējušās islāmā, viņu ģimeņu religiozitātes līmenis, kā arī viņu pašu vērtējums par savu religiozitātes līmeni. No viņu atbildēm uz pirmo jautājumu izriet, ka 55% (6 respondenti no 11) konvertējās islāmā darba autores tabulas sastādīšanās pieņemtajā 1. vecuma grupā (proti, no 15 līdz 20 gadiem), 36% (4 respondenti no 11) konvertējās islāmā 2. vecuma grupā un tikai viena respondente konvertējās 3. vecuma grupā. Interviju apstrādes iegūtie dati apstiprina pētnieku K. Buksantas

(Coralie Buxant), V. Saroglu (Vassilis Saroglou) un Dž. Šeuera (Jacques Scheuer) izvirzīto apgalvojumu par konvertītu vecumu (sīkāk sk. darba 179.lpp.).

Interesants konvertītu islāma pieņemšanas aspekts ir viņu ģimenes reliģiozitātes līmenis jeb konvertītu ģimenes izcelsme. Kā rāda tabula, respondentu absolūtam vairākumam (91%) ir ģimenes, kurām nav nekādu saistību ne ar kādu reliģiju. Iespējams, ka šo „garīgo vakuumu” respondentiem bija nepieciešams aizpildīt ar reliģiju, kas sniedz ne tikai dzīves jēgu, bet arī atbildes uz daudziem būtiskiem jautājumiem, turklāt jāpatur prātā, ka islāms ir reliģija, kura reglamentē visas dzīves sfēras.

Pēdējā tabula parāda pašu respondentu reliģiozitātes līmeni. Savu reliģiozitāti respondenti vērtē atbilstoši tabulā ietvertiem datiem. Savukārt promocijas darba autorei ir nedaudz atšķirīgs viedoklis par respondentu reliģiozitātes līmeni, proti, ka respondenti ar šifru „K4” un „K5” ir ļoti reliģiozi.

Viena konvertīta (RVK11) intervija prasa nedaudz padziļinātu analīzi, proti, viņš intervijā sniedza informāciju par Korāna ājatu, kurā teikts, ka jācīnās ar nemusulmaņiem, tāpat kā viņi cīnās ar musulmaņiem. RVK11 pieminēja uzbrūkošo džihādu, minot ājatu no Korāna, kurā ir runa par cīņas likumiem („*Karojiet ar viņiem, tāpat kā viņi karo pret jums*”). Šī jautājuma kontekstā jānorāda, ka šis respondents nezina, ka ājatā, uz kuru viņš atsaucas, domāta cīņa starp musulmaņiem un politeistiem, kuri uzbruka islāmticīgajiem. Respondenta citētajam ājatom saturiski līdzīgi ir arī radikāļu vai ekstrēmistu visbiežāk citētie ājati: K.2:190–193 vai K.9:5. Tomēr K.9:5 Allāhs skaidri norāda, pret ko jācīnās, proti, pret politeistiem.⁶⁶² Savukārt K.2:190–193 aicina uz cīņu tikai ar tiem nemusulmaņiem (oriģinālā K.2:191: „pret neticīgiem” – autores piezīme), kuri cīnās pret islāmticīgajiem.⁶⁶³ Tādēļ šī respondenta citētais ājats neattiecas uz parastiem cilvēkiem, kuri nekaro ar musulmaņiem (sievietes, bērni, veci cilvēki un citi). Cīnoties ar nemusulmaņiem, jāņem vērā, ka: „*nedrīkst nogalināt sievietes, bērnus, vecus cilvēkus un slimos, kā arī izcirst kokus un iznīcināt sējumus, tāpat nedrīkst atteikties no miera pārrunām.*”⁶⁶⁴ Tāpēc šī konvertīta atbilde, ka „*drīkst iet uz metro un spridzināties tur, jo Maskavā arī ir kara apstākļi*”, neiztur kritiku, jo iet un nogalināt

---

⁶⁶² Джон Эспозито, *Ислам. Почему мусульмане такие*. (Москва: Эксмо, 2011), 215.

⁶⁶³ Абу Абдуллах абд ар-Рахман бин Насир бин Абдуллах бин Насир аль-Саади. Толкование суры „Аль-Бакара”. („*Корова*”). 149. [skatīts: 01.05.2013.]. Pieejams internetā: <http://sawab.info/files/tafsir-saadi/sura2-al-bakara.pdf>

⁶⁶⁴ Священный Коран в переводе с комментариями Абдуллы Юсуфа Али. (Нижний Новгород: Медина, 2007), 95, 96.

nevainīgus cilvēkus ir aizliegts *apriori*. Šo ājatu identiski komentē *mufassir Sa‘adi*⁶⁶⁵, tomēr plašāku komentāru, izmantojot papildus avotu, sniedz *mufassir Ibn Kasīrs*, kurš raksta: „Šis ir pirmais ājats, kas tika sūtīts lejā Medīnā kara sakarā. Pēc šī ājata sūtīšanas lejā Allāha sūtnis (lai viņu svētī Allāhs un sveicina) cīnījās pret tiem, kuri cīnījās pret viņu, un atstāja mierā tos, kuri nekaroja pret viņu, līdz netika sūtīts lejā ājats no sūras „*Tauba*” (9:5).”⁶⁶⁶

---

⁶⁶⁵ Op. cit., Абу Абдуллах абд ар-Рахман бин Насир бин Абдуллах бин Насир аль-Саади, 149. [skatīts: 01.05.2013.]. Pieejams internetā: <http://sawab.info/files/tafsir-saadi/sura2-al-bakara.pdf>

⁶⁶⁶ Ибн Касир ад-Димашки. *Комментарии Великого Корана*. Толкование суры „Аль-Бакара” („Корова”). 232. [skatīts: 21.03.2012.]. Pieejams internetā: <http://sawab.info/files/tafsir-ibn-kasir/002-al-bakara.pdf>

3.19. Nodaļas apkopojošie secinājumi

Šos apkopojošos secinājumus ir vērts sadalīt trīs daļās, proti, 1) interviju rezultāti un 2) secinājumi par konvertītiem/ konvertītēm.

1) Kā izriet no šīs nodaļas intervijām, absolūtam respondentu vairākumam ir klasiskā islāma izpratne par džihādu. No pamatgrupas 24 respondentiem jāizceļ 2, proti, vienam respondentam ir diezgan radikāls uzskats, bet otrs, ļoti nervozējot, vairākas reizes kategoriski atteicās atbildēt uz uzdotajiem jautājumiem. Tas vedina uzskatīt, ka respondents vai nu nezināja atbildi, vai arī kāda iemesla dēļ negribēja atklāt savas domas par intervijas tēmu.

Šajā nodaļā vēl tika intervēti 6 respondenti no papildu grupas. Tikai vienam respondentam uzskati bija radikāli. Šādā veidā iezīmējas, ka RVK11 no respondentu pamatgrupas un RVE25 no respondentu papildu grupas viedokļi ir visai līdzīgi.

Apkopojot visu 24 respondentu no pamatgrupas, kā arī 6 respondentu no papildu grupas atbildes, var nonākt pie slēdziena, ka Latvijas musulmaņu kopienā izplatītāks ir priekšstats par džihādu kā par garīgu cīņu un aizstāvēšanās līdzekli, nevis kā par agresijas un uzbrukšanas instrumentu; tomēr ir arī divi respondenti, kuri turas pie pretēja uzskata.

2) Pēc interviju apstrādes tika pieņemts lēmums atsevišķi izpētīt konvertītu (jaunpievērstu/neofītu/prozelītu) fenomenu, proti, kāpēc neofīti daudz radikālāk uztver reliģijas dogmas. Tāpat tika pētīta izglītības līmeņa un radikālisma korelācijā, kā arī šo konvertītu ģimenes reliģiozitātes līmenis un respondentu uzskati par savu reliģiozitātes līmeni.

Šīs apakšnodaļas secinājumi ir: 1) pārsvarā respondenti ir konvertējušies no 15 līdz 20 gadu vecuma, un to apstiprina arī cita veida zinātniskā izpēte; 2) neofīti absolūtā vairākumā (desmit respondenti pret vienu) nāk no sekulārām ģimenēm; citiem vārdiem, viņi konvertējušies islāmā iespējama reliģiskā vakuuma un garīgu meklējumu dēļ un 3) gandrīz puse no respondentiem-neofītiem (5 respondenti) raksturoja savu reliģiozitātes līmeni kā ļoti augstu un pārējie seši respondenti apgalvoja, ka viņi ir mēreni.

Nobeigums

Promocijas darbā izvirzītā hipotēze: *Latvijas musulmaņu kopienu locekļi pārsvarā definē džihādu kā garīgu fenomenu* ir lielākoties apstiprinājusies. Promocijas darbs sastāv no trim daļām, no kurām pirmā un otrā daļa ir teorētiskā, bet trešā ir praktiskā jeb empīriskā.

Pirmajā promocijas darba daļā aplūkots jēdziens „*džihāds*” Korānā un Sunnā, šī fenomena rašanās nosacījumi, tā veidi un evolūcija līdz mūsdienām. Tāpat pirmajā daļā skaidroti jēdzieni, kas bieži lietoti aplami, runājot par islāmu un islāmismu (radikālismu/ ekstrēmismu/ terorismu), kā arī apskatīta sūfiju, šiītu un haridžītu izpratne par islāmu un musulmaņu hermeneitiskās metodes.

Otrajā promocijas darba daļā apskatītas gan daudzveidīgās garīgā džihāda izpausmes, gan uzbrūkošā džihāda izpausmes šodienas Eiropā.

Trešā, kā jau norādīts, ir empīriskā jeb praktiskā promocijas darba daļa. Tajā apkopoti fragmenti no intervijām ar Latvijas musulmaņu kopienu locekļiem. Šie fragmenti ilustrē Latvijas musulmaņu priekšstatus par džihādu. Analizējot 24 pamatgrupas respondentu intervijas un 6 papildu grupas respondentu intervijas, var secināt, ka tikai vienam respondentam no pamatgrupas un vienam respondentam no papildu grupas (jeb 7% no aptaujātajiem) ir uzskati, kas ir pretrunā ar klasisko islāmu⁶⁶⁷, proti, ka ir jākaro ar mierīgajiem iedzīvotājiem (t. sk. bērniem un sievietēm) gadījumā, ja šo iedzīvotāju valsts cīnās pret musulmaņiem. Šo divu respondentu uzskatus var dēvēt par radikāliem. Vēl viens respondents no pamatgrupas kategoriski atteicās atbildēt uz jautājumiem par džihāda klasifikāciju un pašnāvību „islāma vārdā”.

Trešajā daļā tika aplūkota arī viena papildu tēma, proti: 1) konvertītu (neofītu/ prozelītu) fenomens, kā arī konvertītu respondentu izglītības līmenis un viņu ģimeņu reliģiskā piederība.

Secinājumi par veikto promocijas darba pētījumu:

Aplūkojot garīgo un uzbrūkošo džihādu Eiropas teritorijā, var secināt, ka to izpausmes ir daudzveidīgas. Promocijas darbā veiktā pētījuma rezultātus var apvienot divpadsmit punktos, kas uzskaitīti tālāk.

---

⁶⁶⁷ Šajā kontekstā jāmin, ka ir dažādas musulmaņu grupas (un tās veido minoritāti), kurām ir dažādi uzskati par džihāda veikšanu. Daži uzskata, ka jebkurā veidā jācīnās ar nemusulmaņiem, motivējot to ar kalifāta teritorijas laikiem un nepieciešamību atgūt vēsturiskās teritorijas islāma zemei (*dār al-islam*). Savukārt citi norāda, ka musulmaņi drīkst cīnīties ar nemusulmaņiem tikai nemusulmaņu uzbrukuma gadījumos, bet miera laikā musulmaņiem nemitīgi jācīnās ar savām sliktajām nosliecēm.

1) Balstoties uz veiktajām intervijām, promocijas darbā izvirzītā hipotēze apstiprinājās (no aptaujātajiem 30 (24 un 6) respondentiem tikai divi respondenti demonstrēja izpratni, kas atšķiras no klasiskajiem priekšstatiem par džihādu, proti, šo respondentu atbildes bija tuvāk radikālai džihāda izpratnei (sīkāk skatīt interviju RVK11⁶⁶⁸ un RVE25⁶⁶⁹ pielikumā), un viens respondents no pamatgrupas kategoriski atteicās atbildēt uz vairākiem jautājumiem, kas ir saistīti ar džihādu).

2) Saskaņā ar džihāda vēsturisko un reliģisko konotāciju, kā arī, pētot priekšstatus par šo fenomenu un tā uztveri (t. i., kā džihādu saprot Latvijas musulmaņu kopienu locekļi), var nonākt pie slēdziena, ka musulmaņu vidū pastāv pretrunas (jeb dažādi priekšstati)⁶⁷⁰ par uzbrūkošā džihāda eksistences iespējamību mūsdienās. Šīs nesaskaņas izriet no dažādu *ulemu* jeb musulmaņu zinātnieku viedokļu atšķirībām⁶⁷¹ (šo viedokļu atšķirības balstās uz musulmaņu hermeneitikas zināšanas principiem vai zināšanu trūkuma šajā jomā).⁶⁷²

3) Jēdziens „uzbrūkošais džihāds”⁶⁷³, kuru bieži lieto plašsaziņas līdzekļi un kuru skaidroja promocijas darba autore, nav korekts, jo mūsdienās⁶⁷⁴ tāds fenomens, no musulmaņu teoloģijas skatpunkta, islāmā nevar eksistēt, tāpēc ka nav atbilstošu nosacījumu

---

⁶⁶⁸ RVK – respondents (vīrietis, konvertīts).

⁶⁶⁹ RVE – respondents (vīrietis, etniskais). Gribētu atzīmēt, ka promocijas darbā lietotais jēdziens “etniskais musulmanis” nozīmē cilvēku, kurš ir piedzimis musulmaņu ģimenē (tatāru, uzbeku, tadžiku u.c.) vai jauktā ģimenē, kur termins „musulmanis” neaprasa reliģisku piederību.

⁶⁷⁰ Džihāda vēsturiskie nosacījumi bijuši dažādi, proti, dažreiz savstarpēji pretrunīgi (sk., piemēram, nodaļu par džihādu Korānā un Sunnā). Šis pretrunīgums jeb, precīzāk, šī fenomena dažādība, kas ir atkarīga no ārējiem apstākļiem, kuros nokļuvusi *umma*, eksistē līdz mūsdienām.

⁶⁷¹ Jāatzīmē, ka daži musulmaņu *ulemi* mūsdienās aizstāv uzbrūkošo džihādu, kā arī politikē islāmu saviem mērķiem, izmantojot citiem cilvēkiem dažreiz nesaprotamas džihāda interpretācijas. Šajā kontekstā rodas jautājums par musulmaņu reliģiskās izglītības veicināšanu, nodrošinot kopienas Eiropā ar kvalificētiem islāma teoloģijas skolotājiem.

⁶⁷² Šādā veidā jēdziens „džihāds” ir diezgan elastīgs (elastīgums ekstrēmistu, radikāļu vai teroristu lokā tiek sasniegts ne tikai ar brīvu, bet arī no konteksta izrautu šī fenomena interpretāciju) pēc tā izmantošanas koncepcijas, neskatoties uz pārsvarā noteiktu Korāna un Sunnas paziņojumu par kara likumiem (proti, kad, kā un ar ko drīkst karot).

⁶⁷³ Darba autore atstāja jēdzienu „uzbrūkošais džihāds” promocijas darbā, lai atvieglotu izpratni par šo fenomenu. Taču pastāv aizstāvēšanās (bieži bruņots) džihāds. Atentātiem un agresijai, kas raksturīga dažām islāmistu grupām, nav nekā kopīga ar klasiskā islāma džihāda nosacījumiem, kas atrodami Korānā un Sunnā.

⁶⁷⁴ Pirmajos gadsimtos islāmam bija raksturīgs tāds fenomens kā uzbrūkošais džihāds. Tas izpaudās šādi: ja nemusulmaņi nezināja neko par islāmu, tad viņiem tika sludināts par Allāhu, pravieti Muhammadu un Korānu. Ja nemusulmaņi atteicās pieņemt islāmu, tad viņiem piedāvāja kļūt par *zimijiem* jeb par musulmaņu valsts padotajiem, kuri maksā *džizju* (dvēseles nodokli). Ja viņi atkal atteicās no musulmaņu piedāvājuma, tad pret viņiem tika pasludināts uzbrūkošais džihāds.

(nav kalifāta un amīra, kā arī neviens neaizliedz veikt „*da'awat*” jeb aicināt nemusulmaņus pieņemt islāmu).

4) Balstoties izpētē, var nonākt pie slēdziena, ka, no nemusulmaņu perspektīvas, neizpratne starp islāmticīgajiem un nemusulmaņiem nav viennozīmīgi reliģisks fenomens, bet komplekss, kas izriet no vērtību (t. sk. arī reliģisko vērtību) dažādības, neatbilstības eiropiešu vērtībām vai pat to pretstatīšanas (šo apgalvojumu izvirzīja pētnieks M. Helers⁶⁷⁵, un promocijas darba autore tam piekrīt). Tomēr islāma kontekstā var runāt par šīs sadursmes primāri reliģisko pamatu, jo islāms ir sociāli-reliģiska sistēma, kurā visas dzīves sfēras tiek regulētas ar reliģijas priekšrakstiem.

5) Garīgā džihāda izpausmes Eiropas teritorijā ir dažādas, piemēram, tiek organizētas konferences, kas ir veltītas starpreliģiju dialogam, jebkādai neiecietības (ksenofobijas un rasisma) izpausmei, islāma svarīgumam mūsdienu daudzveidīgajā pasaulē, kā arī ekstrēmisma mazināšanai.

6) Uzbrūkošā džihāda izpausmes Eiropas teritorijā arī ir dažādas, piemēram, atentāti, kūdīšana pret nemusulmaņiem, jaunekļu vervēšana islāmistu aprindās, kas notika dažās mošejās. Jāpiebilst, ka šajās mošejās tika atrasti ieroči un sprāgstvielas, kā arī viltoti dokumenti.

7) Runājot par promocijas darba 3. nodaļu jāsaka, ka, pamatojoties uz 30 veiktajām intervijām promocijas darba hipotēze, proti, ka Latvijas musulmaņu kopienu locekļi pārsvarā džihādu definē vairāk kā garīgu fenomenu, ir apstiprinājusies (kaut gan jāatzīmē, ka 30 respondentu vidū bija divi respondenti (jeb 7%), kuri aizstāvēja uzbrūkošā džihāda leģitimitāciju jeb pauda radikālu nostāju un viens, kurš kategoriski atteicās atbildēt uz uzdotajiem jautājumiem).

8) No četrām tabulām, kurās aplūkotas atbildes uz jautājumu „*Vai nemusulmaņi apdraud musulmaņus?*” arī izriet, ka respondenti uzskata, ka nemusulmaņi apdraud musulmaņu valstis. Četras respondentu grupas, kas tika sadalītas pēc izcelsmes (etniskais/ musulmanis/ etniskā musulmane vai konvertīts musulmanis/ konvertīte musulmane), rezultātu atšķirība bija neliela, proti, visās grupās bija respondenti, kuri uzskatīja, ka nemusulmaņi apdraud musulmaņus, kaut jāsecina, ka starp etniskajiem musulmaņiem atbildes bija daudzveidīgākas un ne tik skarbas.

No tā var secināt, ka aptaujātie etniskie musulmaņi (gan vīrieši, gan sievietes) daudz mierīgāk uztver situāciju mūsdienu pasaulē. Savukārt konvertīti (gan vīrieši, gan sievietes) situāciju, kas izveidojusies starp nemusulmaņu un musulmaņu pasauli, vērtē daudz skarbāk un

---

⁶⁷⁵ Pētnieka M. Helera apgalvojums ir minēts promocijas darba ievadā.

viennozīmīgāk. Vēl var atzīmēt, ka no aptaujātajiem cilvēkiem ar tatāru izcelsmi bija daudz miermīlīgāki nekā pārējie.

9) Atbildes uz jautājumu par atentātu veicējiem bija atzīmējami ar lielu amplitūdu viedokļos, proti, no pamatgrupas, kurā bija 24 respondenti un no papildu grupas, kurā bija 6 respondenti, tika saņemtas dažādas atbildes. Piemēram, ka terora aktus organizē specdienesti, ar to gribot izprovocēt islāmticīgos. Specdienestu sarīkoto atentātu mērķis ir attaisnojama nemusulmaņu iebrukšana musulmaņu valstīs. Respondenti no papildu grupas pieļāva arī, ka atentātu veicēji var būt musulmaņu ekstrēmisti vai kādi citi ekstrēmisti, kā arī islāma ienaidnieki/ provokatori.

10) Runājot par pašupurēšanas aktiem, respondentu attieksme absolūtā vairākumā bija negatīva. Dažos gadījumos respondenti minēja, ka pret tādu cilvēku var būt pozitīva attieksme, ja viņš pašupurējies kara laikā, aizstāvot savu zemi. Tomēr vairākos gadījumos respondenti nedeva (tiešas) atbildes.

11) Dotā izpēte var izraisīt arī turpmāku tematikas detalizētu analīzi, proti, kāpēc bieži (tomēr ne vienmēr!) etniskajiem musulmaņiem kāda fenomena uztvere islāma ietvaros ir daudz mierīgāka un elastīgāka nekā konvertītiem.

12) Noskaidrojās, ka absolūtā vairākumā (desmit respondenti no vienpadsmit) konvertīti respondenti ir izauguši ģimenēs, kuras neievēro nekādas reliģiskas tradīcijas/ nepieder nekādai reliģijai. Iespējams, ka šie iegūtie dati liecina par reliģisko⁶⁷⁶ vakuumu, kas konvertītu ģimenēs eksistējis konvertēšanas brīdī, un tie daļēji izskaidro, kāpēc konvertīti reliģiskās dogmas uztver radikālāk.

Atšķirības un līdzības starp Latviju un Eiropu:

Pētniece J. Netesova (Ю. Нетесова) savā rakstā norāda: „*Starp migrāciju un Eiropā dzīvojošo musulmaņu radikalizāciju pastāv sakarības.*”⁶⁷⁷ Latvijas kontekstu raksturo intervijās iegūto atbilžu apkopojums. Var pamanīt, ka, atšķirībā no dažām citām valstīm Eiropā, mums ir stabila situācija.⁶⁷⁸ Jāatzīmē arī papildu ietekmes – gan vēsturiski izveidotais

---

⁶⁷⁶ Promocijas autore uzskata, ka reliģija un ticība ir divas dažādas lietas.

⁶⁷⁷ Юлия Нетесова, *Политика стран Европы и радикализация мусульманских общин*. Космополис. 3 (22), осень, 2008, 104. [skatīts: 08.10.2012.]. Pieejams internetā: http://www.intelros.ru/pdf/cosmopolis_03_2008/11.pdf

⁶⁷⁸ Par situācijas stabilitāti radikālisma vai ekstrēmisma jautājumā 3. daļā tika minēta LR Drošības policijas atskaite.

Baltijas islāma raksturs⁶⁷⁹, gan masveidīgas migrācijas neesamība, gan lielākas islāmticīgo daļas nodarbinātība.

Runājot par musulmaņu izglītību, jāatzīmē, ka, piemēram, Vācijā (Tībingenes Universitāte⁶⁸⁰) pastāv kursi, kuros studentus sagatavo imāma, kā arī islāma skolotāju amatam (mošejās un skolās atbilstoši). Savukārt Latvijā nekur netiek pasniegts tāds priekšmets kā (religiskā) musulmaņu izglītība, nerunājot par to, ka LR nekur nesagatavo imāmus un skolotājus islāma priekšmeta mācīšanai skolās. Tiem cilvēkiem, kuri grib profesionāli konsultēt vietējos musulmaņus un saņemt diplomu par to, ka viņš ir speciālists, piemēram, šariata jomā vai musulmaņu jurisprudencē, vairākus gadus jāmacās ārzemēs (piemēram, Saūdu Arābijā). Savukārt Latvijā ir tikai dažas valsts augstskolas, kurās pasniedz kursus par islāmu.

Vācijā promocijas darba autore intervēja skolotāju, kura māca bērniem par islāmu. Šis priekšmets ir ieviests skolas programmā. Latvijā tikai nacionālajās skolās ir priekšmets, kur māca jūdaismu (piemēram, Š. Dubnova Rīgas ebreju vidusskolā vai Habada privātajā vidusskolā (tā ir ebreju reliģiskā vidusskola)), bet parastajās skolās māca ētiku vai kristietību. Atšķirībā no pārējās Eiropas, kur ir ļoti daudz mošeju, Latvijā mošeju nav, bet ir vairāki⁶⁸¹ lūgšanu nami, kas pagaidām izpilda mošejas lomu.

Runājot par līdzīgām tendencēm Eiropā un Latvijā, var atzīmēt eiropiešu konvertāciju islāmā; Eiropā šis process notiek straujāk (pētniece O. Četverikova raksta: „*Eiropā eiropiešu skaits, kas ir pieņēmuši islāmu, mērāms simtos tūkstošu.*”⁶⁸²). Pēc citiem datiem, kurus sniedz pētnieks V. Popovs (B. Попов), izriet, ka: „*Pēdējos desmit gados vairāk nekā 10 miljoni eiropiešu ir konvertējušies islāmā.*”⁶⁸³ Uzskatu, ka pētnieka V. Popova dati ir krasi pārspīlēti, jo vienkārša iemesla dēļ prozelītu skaitu iespējams izrēķināt tikai aptuveni: konvertēšanās islāmā ir parasta reliģiska procedūra, kas var notikt jebkurā vietā (pēc islāma likumiem), kur ir kaut divi musulmaņi, un pēc konvertācijas cilvēks nesaņem numurētu apliecību ar saviem datiem, kas automātiski tiktu ievadīti kādā statistikas datubāzē ar piezīmi, ka cilvēks ir

---

⁶⁷⁹ Ar jēdzienu „*Baltijas islāma raksturs*” ir domāti dzīves apstākļi Latvijā, Latvijas islāmticīgo mentalitāte utt.

⁶⁸⁰ Vēl musulmaņu teoloģijas kurss tika atvērts Mīnsterē, Osnabrukā, un tuvākajā nākotnē tiek plānots apmācīt imāmus Erlangenā-Nirnbergā, Štutgartē, Frankfurtē un citās augstskolās.

⁶⁸¹ 2013. gada vasarā palicis tikai viens lūgšanas nams.

⁶⁸² Op. cit., Ольга Четверикова, 59.

⁶⁸³ Вениамин Попов. *Почему пробуждает диалог цивилизаций?* // Научные школы МГИМО. 150. [skatīts: 21.10.2012.]. Pieejams: http://www.vestnik.mgimo.ru/files/25/21_popov.pdf

konvertējies islāmā.⁶⁸⁴ Atšķirībā no pārējās Eiropas, Latvijā šis process notiek daudz lēnāk, kaut arī ir novērojams.⁶⁸⁵

Galvenais secinājums, pie kura noved šī promocijas darba izpēte, ir: nemusulmaņu acīs džihādam nevajadzētu asociēties vienīgi ar agresiju, uzbrukumiem un karu, jo šis fenomens ir daudz plašāks, un kareivīga šī fenomena izpratne ir tikai viena no daudzām. Tāpat musulmaņus, kuri piekopj tradicionālo/klasisko islāmu (etniskie musulmaņi vai konvertīti), nevajadzētu uzvert kā kaut ko svešu un agresīvi noskaņotu pret visu nemusulmanisko. Latvijai kā daudzkonfesionālai, multikulturālai un multireliģiskai valstij ar laiku nāksies vēl tuvāk saskarties ar islāma pārstāvjiem savā sabiedrībā, kā arī atrast atbildes uz daudziem jautājumiem, kas nemitīgi radīsies kopīgajā dzīvē ar Latvijas musulmaņiem.

---

⁶⁸⁴ Tikai dodoties hadžā, cilvēkam tiek izsniegts personu apliecinošs dokuments, taču arī pēc tā ir grūti saprast, vai šis cilvēks ir prozelīts vai ne.

⁶⁸⁵ 2011. gadā intervējot Latvijas musulmaņu kopienu locekļus, promocijas darba autore konstatēja, ka vairāku mēnešu laikā islāmā konvertējās četri cilvēki (gan vīrieši, gan sievietes), no kuriem viena ļoti ātri izgāja no islāma, atbildot, ka pārsteigusies ar jaunas reliģijas pieņemšanu.

Arābu vārdu transliterācija⁶⁸⁶ un glosārijs

Al-‘Ankabūtu – (arāb. „zirneklis”) – 29. sūras nosaukums.

Alaḥādīṭ al-Qudsijjatu – (arāb. „svētie hadīsi”) hadīsi, kuros runā Dievs/ Allāhs.

Al-Baḡī – arāb. „tirāns”, „uzurpators”.

Al-Dunīā – šī pasaule.

Al-Džihādu – (arāb. „piepūles Allāha ceļā”/ „svētais karš”) – garīga un fiziska piepūle Allāha ceļā; tā var būt pašpilnveidošanās, nodarbojoties ar garīgām praksēm, vai islāma valsts robežu aizsargāšana. Ar šo jēdzienu apzīmē arī „svēto karu” par islāmu/ islāma izplatīšanos un monoteisma ieviešanu.

Al-Džihādu al-Nnafsi/ bālnafsi – (arāb. „dvēseles džihāds”) džihāds, kurš jāīsteno musulmanim, cīnoties ar savas dvēseles šaitānu (zemiskajām domām un nosliecēm).

Al-Džihādu bāljadī – (arāb. „rokas džihāds”) darbība, kuru musulmanis var veikt attiecībā pret citu islāmticīgo, ieraugot, ka cits dara kaut ko sliktu, t.i., burtiski paņemt likuma pārkāpēju aiz rokas un aizvest no sliktā.

Al-Džihādu bāllasāni – (arāb. „mēles džihāds”) darbība, kad musulmanis ar vārdu palīdzību atbalsta labus darbus un nosoda sliktus.

Al-Džihādu bālmāli – (arāb. „īpašuma džihāds”) palīdzība nabadzīgajiem.

Al-Džihādu bālqalbi – (arāb. „sirds džihāds”) paša cilvēka cīņa ar saviem trūkumiem.

Al-Džihādu bālsšajfī – (arāb. „zobena džihāds”) džihāds, kas notiek par musulmaņu valstu neaizskaramību ka arī par islāma izplatīšanos.

Al-Džihādu fī Sabīli al-Dīni – (arāb. „džihāds reliģijas ceļā”) džihāds, kuru īsteno islāma labad.

Al-Džihādu fī Sabīli Allahi – (arāb. „džihāds Allāha ceļā”) džihāds, kuru īsteno Allāha vārdā (// „džihāds reliģijas vārdā”).

Al-džizjātu – („dvēseles nodoklis”) – nodoklis, kuru maksāja jūdi un kristieši, kuri dzīvoja musulmaņu teritorijā; musulmaņi savukārt uzņēmās aizstāvēt viņus briesmu gadījumā.

Al-Fūrū‘u – praktiskā musulmaņu jurisprudences daļa.

Al-Ḥadž – (lielais) svētceļojums uz Meku, pie Kaabas.

Allahu – Dievs/ Allāhs.

⁶⁸⁶ Visa arābu vārdu transliterācijas metode ir aizgūta no profesora J. Ešota raksta *Arābu valoda: vēsturisks apskats un latviskā transliterācija// Orientālistika*. Sējums 779. Latvija: LU apgāds, 2012, 171–178. Jāpiezīmē, ka dažreiz lietvārdiem ir galotne „-un” vai „-atun”, tomēr dažreiz tās ir izlaistas. Šīm galotnēm nav būtiskas nozīmes vārdu leksiskajā nozīmē. Klasiskajā arābu valodā šīs galotnes norāda uz vīriešu vai sieviešu dzimtes lietvārdiem vienskaitlī.

Al-Qiāsu – spriešana pēc analogijas.

Al-Qudsu – (arāb. „svētais”) Jeruzāleme.

Al-Riddatu – atkrišana no ticības/ islāma.

Al-Šalātu – (5) lūgšanas.

Al-Šawm – (Ramadāna) gavēnis.

Al-Šahādatu – apliecinājums par ticību vienam Dievam / ticības apliecība (vai liecība tiesā).

Al-Ušūlun – teorētiskā musulmaņu jurisprudences daļa.

Al-Zakātu – žēlastības dāvana.

Āhlu al-Baīt – (arāb. „*nama cilvēki*”) praviša Muhammada ģimenes apzīmējums.

Ājatun – (arāb. „zīme”, „brīnums”) Korāna pants.

Ānšāru al-Islāmi – (arāb. „*musulmaņu palīgi*”) cilvēki, kuri palīdzēja pravietim Muhammadam un pirmajiem musulmaņiem.

Da‘awatun – aicinājums (domāts gan citu reliģiju piederīgajiem izteikts aicinājums konvertēties islāmā, gan pašiem musulmaņiem izteikts aicinājums atgriezties pie islāma).

Dāru al-Āhḡ – (arāb. „*līguma/ vienošanās zeme*”) – jēdziens musulmaņu jurisprudencē, kas nozīmē līguma jeb vienošanās zemi, proti, kad nemusulmaņu teritorijas iedzīvotāji noslēdza miera līgumu ar musulmaņiem (sk. *zimmi*).

Dāru al-Ḥarbi – (arāb. „*kara zeme*”) jēdziens musulmaņu jurisprudencē, kas nozīmē kara zemi jeb zemi, kurā dzīvo nemusulmaņi.

Dāru al-Islāmi – (arāb. „*islāma zeme*”) jēdziens musulmaņu jurisprudencē, kas nozīmē islāma zemi.

Dāru al-Kufri – (arāb. „*neticīgo zeme*”) jēdziens musulmaņu jurisprudencē, kas nozīmē neticīgo/ nemusulmaņu zemi (pielīdzināma kara zemei).

Dāru al-Šṣulḡ – (arāb. „*miera zeme*”) jēdziens musulmaņu jurisprudencē, kas nozīmē miera zemi jeb zemi, kurā dzīvo musulmaņi.

Džumādī al-Tānijatu jeb **Džumādī al-Āhira** – sestais mēnesis musulmaņu kalendārā.

Fard ‘Aini – darbības, kuras ir obligātas.

Fard Kifājatuni – darbības, kuras nav obligātas.

Fatwa/ Fetwa – reliģiskais spriedums, kuru pasludina musulmaņu tiesneši.

Fiqh – musulmaņu jurisprudence.

Ḥalāl(un) – kāda atļauta musulmanim lieta (piemēram, atļautais ēdiens).

Ḥalīfat(un) – musulmaņu valsts sistēma, kuras priekšgalā atrodas ievēlētais halīfs.

Ḥarām(un) – kāda musulmanim aizliegta lieta (piemēram, aizliegtais ēdiens).

Hidāj(atun) – sirds atvēršana ar Allāha palīdzību (piemēram, lai konvertētos islāmā).

Hidžr(atun) – Muhammada pārcelšanās no Mekas uz Jasribu (Medīnu) 622. gadā. Ar šo notikumu sākas laika skaitīšana pēc musulmaņu kalendāra.

Idžmā'(un) – vienbalsīgs musulmaņu likuma zinātāju viedoklis.

Idžtihād(un) – lēmumu formulēšana, kas nav minēti Korānā vai Sunnā.

'Adl – taisnīgums.

'Idu al-Ādḥa – upurēšanas svētki.

'Idu al-Fiṭr – gavēņa pabeigšanas svētki.

Jawmu al-Ādḥa – upurēšanas svētku diena.

Jawmu al-Fiṭr – gavēņa pabeigšanas svētku diena.

Kāfir(un) – neticīgie/ nemusulmaņi.

Ma'alimun fi al-Tārīḥ – Saida Kutba grāmatas nosaukums („*Pamatposmi ceļā*”).

Mudžāhadatu al-Nafsi – garīgais džihāds.

Mudžtahid – musulmaņu teologs, jurists.

Mufassir(un) – musulmaņu zinātnis, kurš sniedz komentārus Korānam.

Muḥaddiṭ(un) – musulmaņu zinātnis, kurš sniedz komentārus hadīsiem.

Muḥādžirūna – cilvēki, kuri izgāja no Mekas uz Jatribu (Medīnu) kopā ar pravieti Muhammadu.

Nijj(atun) – nolūks; viens no svarīgākajiem islāma ticības aspektiem.

Radžab – mēneša nosaukums.

Raḥma – žēlsirdība.

Ṣabr – pacietība.

Ṣallā Alla 'Alaihi wasallama – formula, kura jānoskaita pēc pravieša Muhammada vārda pieminēšanas. Formulas saturs: „*Lai svētī viņu Allāhs un sveicina!*”

Ṣūfi – musulmaņu mistiķis.

Sūr(atun) – Korāna nodaļa.

Šahīd(un) (arāb. „*liecinieks*” vai „*moceklis*”) – cilvēks, kurš sniedz liecību tiesā vai cilvēks, kurš iet bojā par islāmu un ticību Allāham.

Šarī'(atun) – musulmaņu dzīves likums.

Tafsīr(un) – komentārs un Korānu.

Takfir(un) – apsūdzība neticībā, proti, kad kāds musulmanis vai musulmaņu grupa apsūdz citu islāmticīgo vai islāmticīgo grupu, ka viņi neticīgie.

Taqlīd(un) – sekošana kādam autoritatīvam zinātniekam/ zinātnījam musulmaņu likuma jomā.

Tawakkul(un) – paļaušanās uz Allāhu.

Tawḥīd(un) – ticība vienīgajam Dievam/ Allāham.

Umm(atun) – musulmaņu kopiena.

Zikr(un) – Dieva vārda pieminēšana.

Zimm(atun) – jūdi un kristieši, kuri maksā galvasnauda.

Bibliogrāfija

- Abbas, T.** *United Kingdom and Northern Ireland.* // *Yearbook of Muslims in Europe*. Vol. 1. Ed. by Jorgen S. Nielsen. Leiden & Boston: Brill, 2009.
- Activities against terrorism.** B. a. [skatīts: 23.10.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.minhaj.org/downloads/Activities-against-terrorism.pdf>
- After Madrid: The EU's Response to Terrorism.** European Union Committee. 5th Report of Session 2004-05. Report with Evidence. Published by House of Lords. 08.03.2005. [skatīts: 31.12.2010.]. Pieejams internetā: <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200405/ldselect/ldeucom/53/53.pdf>
- Ahmed, H. and H. Stuart,** *Hizb ut-Tahrir. Ideology and Strategy.* The Center for Social Cohesion. November, 2009. [skatīts: 05.01.2011.]. Pieejams internetā: http://www.socialcohesion.co.uk/files/1257159197_1.pdf.
- Archick K., J. Rollins and S. Woehrel,** *Islamist Extremism in Europa.* CRS Report for Congress. 29.07.2005. [skatīts: 25.12.2010.]. Pieejams internetā: <http://www.fas.org/sgp/crs/terror/RS22211.pdf>.
- Assessment of the Terror Threat against Denmark.** Center of Terror Analysis (CTA). PET, 23.11.2010. [skatīts: 28.12.2010.]. Pieejams internetā: http://www.pet.dk/upload/vtd_-_ukl_-_engelsk_-_nov2010.pdf.
- Assessment of the Terror Threat against Denmark.** Center of Terror Analysis (CTA). PET, 19.05.2010. [skatīts: 28.12.2010.]. Pieejams internetā: http://www.pet.dk/upload/vtd_-_engelsk_21_05_2010_ukl-endelig.pdf.
- Bakker, E.** *Jihadi terrorists in Europe. Their Characteristics and the circumstances in which they joined the jihad: an exploratory study.* Netherlands Institute of International Relations. Clingendael. (CIP-Data Koninklijkebibliotheek, Den Haag). December, 2006. [skatīts: 28.12.2010.]. Pieejams internetā: http://www.clingendael.nl/publications/2006/20061200_cscp_csp_bakker.pdf
- Bar, Sh.** *Jihad Ideology in Light of Contemporary Fatwas.* [skatīts: 02.11.2010.]. Pieejams internetā: http://www.currenttrends.org/doclib/20060906_sbarjihad.pdf
- Bonner, M.** *Jihad in Islamic History. Doctrines and Practice.* Oxford & Princeton: Princeton University Press, 2006.
- Bonney, R.** *Jihad from Qur'an to bin Laden.* Great Britain: Palgrave Macmillan, 2004.
- British Muslims Utterly Condemn Acts of Terror.** B. a. 07.07.2005. [skatīts: 14.09.2011.]. Pieejams internetā: http://www.mcb.org.uk/media/presstext.php?ann_id=150.

- Burton, Fred** and Scott Stewart. *Tablighi Jamaat: An Indirect Line to Terrorism*. 23.01.2008. Stratford. Global Intelligence. [skatīts: 22.12.2013.]. Pieejams internetā: http://www.stratfor.com/weekly/tablighi_jamaat_indirect_line_terrorism
- Button, K.** *The Economics of Shopping Mall Security*. Published on-line: 28.03.2008. [skatīts: 27.12.2010.]. Pieejams internetā: <http://www.springerlink.com/content/qv28766743262163/fulltext.pdf>.
- Buxant, C., V. Saroglou** and J. Scheuer. *Contemporary conversions: Compensatory needs or self-growth motives?* Research for the Social Scientific Study of Religion. Vol. 20. 2009. [skatīts: 08.03.2013.]. Pieejams internetā: <http://www.uclouvain.be/cps/ucl/doc/psyreli/documents/ConversionMotives.pdf>
- Case Study: Spain. The Ethical Justness of Counter-Terrorism Measures.** Transnational Terrorism, Security and the Rule of Law. 27.10.2008. [skatīts: 15.07.2011.]. Pieejams internetā: [http://www.transnationalterrorism.eu/tekst/publications/Spain%20case%20study%20\(WP%206%20Del%2012b\).pdf](http://www.transnationalterrorism.eu/tekst/publications/Spain%20case%20study%20(WP%206%20Del%2012b).pdf).
- Centrālās statistikas pārvaldes datu bāze. PR14. Valstī reģistrēto reliģisko draudžu skaits sadalījumā pa konfesijām gada beigās.** [skatīts: 26.07.2011.]. Pieejams internetā: <http://data.csb.gov.lv/Dialog/Saveshow.asp>
- Cherribi, O.** *The Growing Islamization of Europe.// Modernizing Islam. Religion in the Public Sphere in Europe and the Middle East*. Ed. by J. Esposito & F. Burgat. USA: Rutgers University Press, 2003.
- Cook, D.** *Martyrdom in Islam*. Cambridge: Cambridge University Press, 2007. [skatīts: 24.08.2011.]. Pieejams internetā: <http://books.google.com/books?id=KgVIKiXzodcC&printsets=frontcover&Hl=lv#v=onepage&q&f=true>
- Cook, D.** *Understanding Jihad*. Berkeley: University of California Press, 2005.
- Drošības policijas 2010. gada darbības pārskats.** [skatīts: 11.10.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.iem.gov.lv/files/text/dp2010gp.pdf>
- Eiropas Integrācijas fonds Latvijai piešķir 11,2 miljonus eiro.** B. a. 22.01.2009. [skatīts: 31.12.2010.]. Pieejams internetā: <http://www.mfa.gov.lv/lv/eu/Jaunumi/EKP-pazinojumi-presei/2009/janvaris/22-1/>
- Encyclopaedia of Jihad.** Vol. 1, Ed. by R. K. Pruthi. New-Delhi: Anmol Publication PVT, 2002.
- Ešots, J.** *Arābu valoda: vēsturisks apskats un latviskā transliterācija// Orientālistika*. Sējums 779. Latvija: LU apgāds, 2012.

- Europol. TE-SAT-2008. EU Terrorism Situation and Trend Report.** EU Report. 2008.
[skatīts: 02.01.2011.]. Pieejams internetā:
https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/tesat2008_0.pdf
- Europol. TE-SAT-2009. EU Terrorism Situation and Trend Report.** EU Report. 2009.
[skatīts: 02.01.2011.]. Pieejams internetā:
https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/tesat2009_0.pdf
- Europol. TE-SAT-2010. EU Terrorism Situation and Trend Report.** EU Report. 2010.
[skatīts: 02.01.2011.]. Pieejams internetā:
<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/TE-SAT%202010.pdf>
- Europol. TE-SAT-2011. EU Terrorism Situation and Trend Report.** EU Report. 2011.
[skatīts: 24.12.2013.]. Pieejams internetā:
<https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/te-sat2011.pdf>
- Europol. TE-SAT-2012. EU Terrorism Situation and Trend Report.** EU Report. 2012.
[skatīts: 24.12.2013.]. Pieejams internetā:
<https://www.counterextremism.org/resources/details/id/190/te-sat-2012-eu-terrorism-situation-and-trend-report>
- Europol. TE-SAT-2013. EU Terrorism Situation and Trend Report.** EU Report. 2013.
[skatīts: 24.12.2013.]. Pieejams internetā:
https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/europol_te-sat2013_lr_0.pdf
- Finnish Security Intelligence Service (SUPO). Annual Report, 2010.** [skatīts: 19.10.2011.].
Pieejams:
[http://www.poliisi.fi/poliisi/supo60/home.nsf/files/8DDBCEF0C7C8E529C22578800033EFFB/\\$file/SUPO%20VSK%20eng.pdf](http://www.poliisi.fi/poliisi/supo60/home.nsf/files/8DDBCEF0C7C8E529C22578800033EFFB/$file/SUPO%20VSK%20eng.pdf)
- Firestone, R. Jihād. The Origin of Holy War in Islam.** New York, Oxford: Oxford University Press, 1999.
- Fisher, W. J. Militant Islamist Terrorism in Europe: Are France & the United Kingdom Legally Prepared for the Challenge?** Washington University Global Studies Law Review. Vol. 6:255. [skatīts: 28.06.2011.]. Pieejams internetā:
http://law.wustl.edu/wugslr/issues/volume6_2/fisher.pdf
- Gammell, C. Christmas bomb plot: nine man remanded over plan to „blow up Big Ben and Westminster Abbey”.** // *The Daily Telegraph*. 29.12.2010. [skatīts: 29.12.2010.]. Pieejams internetā: <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/terrorism-in-the-uk/8227193/Christmas-bomb-plot-nine-men-remanded-over-plan-to-blow-up-Big-Ben-and-Westminster-Abbey.html>.
- Haddad, G. Jihad an-nafs. Spiritual Striving.** [skatīts: 07.08.2012.]. Pieejams internetā:
http://www.khadijahmosque.org/ALLINABAH/Inabah_issue16/Page%2033.pdf

Hedges, J. W. *Tablighi Jamaat: The Premier Latent Network*. April, 2008. [skatīts: 14.09.2011.]. Pieejams internetā: se1.isn.ch/serviceengine/Files/ISN/.../200804+Tablighi+Jamaat.pdf).

Hudson, R. A. *The Sociology and Psychology of Terrorism: Who Becomes a Terrorist and Why?// A Report Prepared under an Interagency Agreement by the Federal Research Division*. Library of Congress. September, 1999.

Hussain, D., *The Holy Grail of Muslims in Western Europe. Representation and Their Relationship with the State.// John L. Esposito and Francois Burgat. Modernizing Islam. Religion in the Public Sphere in the Middle East and Europe*. Great Britain: Rutgers University Press, 2003.

ICT's Jihadi Websites Monitoring Webgroup. International Institute for Counter-Terrorism. Insights. *Calls for carrying out terrorist attacks against Danish targets, following news of a book with caricature drawings of the Prophet Muhammad to be published in December 2008*. November, 2008. [skatīts: 20.03.2011.]. Pieejams internetā: http://www.ict.org.il/Portals/0/Internet%20Monitoring%20Group/JWMG_Denmark.pdf

ICT's Jihadi Websites Monitoring Group. Insights. Threats on Germany in a Series of Jihadi Clips. IDC Herzliya, ICT (International Institute for Counter-Terrorisms). July, 2009. [skatīts: 24.12.2013.]. Pieejams internetā: http://www.ict.org.il/Portals/0/Internet%20Monitoring%20Group/JWMG_Threats_on_Germany.pdf

Islam in the European Union: What's at stake in the Future? Authors: F. Dassetto, S. Ferrari, B. Marechal. Brussels: Policy Department Structural and Cohesion Policies. Culture and Education. European Parliament. Directorate-General for Internal Policies of the Union. Policy Department. Structural and Cohesion Policies. 14.05.2007. [skatīts: 01.12.2010.]. Pieejams internetā: http://www.la.fnst-freiheit.org/uploads/974/Islam_in_Europe.pdf).

Jacobsen, B. A. *Denmark.// Yearbook of Muslims in Europe*. Vol. 1. Ed. by Jorgen S. Nielsen. Leiden & Boston: Brill, 2009.

Jacobsen, Chr. M. and O. Leirvik, *Norway.// Yearbook of Muslims in Europe*. Vol. 1. Ed. by Jorgen S. Nielsen. Leiden & Boston: Brill, 2009.

Khashan, H. and Ibrahim Mousawi. *Hizbullah's Jihad Concept*. Journal of Religion & Society. Vol. 9 (2007). [skatīts: 25.05.2011.]. Pieejams internetā: <http://moses.creighton.edu/JRS/pdf/2007-19.pdf>).

Korāns. Tulkojis U. Bērziņš. Latvija: Neputns, 2011.

Kramer, M. *Hizbullah: The Calculus of Jihad*. University of Chicago Press. 1993. [skatīts: 25.05.2011.]. Pieejams internetā: <http://scholar.harvard.edu/martinkramer/files/calculus.pdf>.

Krūmiņa-Konkova, Solveiga un V. Tēraudkalns, *Reliģiskā dažādība Latvijā. Stratēģijas iecietības veicināšanai*. Rīga: Klints, 2007.

Labam musulmanim jābūt Rietumu ienaidniekam. Internationale Politik, Сентябрь-октябрь, 2007. [skatīts: 15.09.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.moskau.diplo.de/contentblob/1822324/Daten/141120/DIP052007.pdf>.

Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas 2009. gada pārskats. [skatīts: 24.09.2010.]. Pieejams internetā: <http://www.tm.gov.lv/lv/ministrija/imateriali/parskati/2009.html>

Letonika.lv. [skatīts: 19.06.2012.]. Pieejams internetā: <http://letonika.lv/default.aspx?q=%c5%a1ariats&s=0&g=0>

Letonika.lv. [skatīts: 19.06.2012.]. Pieejams internetā: <http://letonika.lv/default.aspx?q=s%c5%abra&s=0&g=0>

Levitt, M., *Hamas. Politics, Charity, and Terrorism in the service of Jihad*. Washington Institute for Near East Policy. 2006.

Lombardi, C. B., N. J. Brown. *Do Constitutions Requiring Adherence to Shari'a Threaten Human Rights? How Egypt's Constitutional Court Reconciles Islamic Law with the Liberal Rule of Law*. [skatīts: 11.03.2012.]. [http://www.law.washington.edu/Directory/docs/Lombardi/Lombardi_Brown_AUILR_](http://www.law.washington.edu/Directory/docs/Lombardi/Lombardi_Brown_AUILR_LR_statistikas_biroja_informacija)

LR statistikas biroja informācija <http://www.csb.gov.lv>

LVVA (Latvijas Valsts vēsturiskais arhīvs) 1370. t., 1. apr., 2799 lieta.

Malashenko, A. *Shadow of Islam over Europe*.// International Affairs. A Russian Journal of World Politics, Diplomacy and International Relation. N5/2004. [skatīts: 25.03.2013.]. Pieejams internetā: <http://econ399.atwiki.com/file/open/25/Shadow+of+Islam+over+Europe.pdf>

Maleki, A. *Extremisms in Islamic Shi'ites Faith*. Conference in Finland, 2005. [skatīts: 29.04.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.caspianstudies.com/Foreignpolicy/my%20new%20article/ExtremismIslamicShiiteFaith.pdf>.

Mantovan, C. *Muslim Self-Organisation and State Interaction with Muslim organisations in Italy*.// *Muslim Organisations and the State European Perspectives*. Ed. by Axel Kreienbrink and Mark Bodenstein. Beiträge für Migration und Integration. Band 1. Bundesamt für Migration Flüchtlinge. [skatīts: 14.09.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.deutsche-islam-konferenz.de/.../muslime-organisationen-eng.pdf>.

Marranci, G. *Jihad beyond Islam*. Oxford: Berg Publishers, 2006.

Martikainen, T. *Finland*.// *Yearbook of Muslims in Europe*. Vol. 1. Ed. by Jorgen S. Nielsen. Leiden & Boston: Brill, 2009.

MCB condemns terrorist atrocities in Madrid. 13.03.2004. [skatīts: 14.09.2011.]. Pieejams internetā: http://www.mcb.org.uk/media/presstext.php?ann_id=74.

MCB expresses total condemnation of terrorist attacks. 11.09.2001. [skatīts: 14.09.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.mcb.org.uk/media/pr/110901.htm>

Merari, A. *Terrorism as a Strategy of Insurgency.* Terrorism and Political Violence, Vol.5, No. 4 (Winter 1993), Published by Frank Cass, London.

Metodiskie norādījumi promocijas darba izstrādei. Psiholoģijas doktora studiju programmas un doktorantūras skolas vadlīnijas. Rīga: LU, 2011.

Moussalli, A. *Wahhabism, Salafism and Islamism: Who Is The Enemy?* January 30, 2009. [skatīts: 04.02.2012.]. Pieejams internetā: <http://conflictsforum.org/briefings/Wahhabism-Salafism-and-Islamism.pdf>

Mozaffari, Mehdi. *What is Islamism? History and Definition of a Concept.// Totalitarian Movements and Political Religions.* Vol. 8, No. 1, March 2007.

Muntakhab Ahādūth. Compiled by H. M. M. Y. Kandhlavi. New Delhi: Farid Book Depot, n.d.

Musharbash, Y. *Selbstmordattentat erschüttert Stockholm.* [skatīts: 05.01.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.spiegel.de/politik/ausland/0,1518,734166,00.html>

Muslim Chaplains are changing Chaplaincy, and Chaplaincy is changing Islam in Britain. Religion & Society. Arts & Humanities Research Council. [skatīts: 22.12.2013.]. Pieejams internetā: http://www.religionandsociety.org.uk/uploads/docs/2012_09/1348659246_Gilliat-Ray_Phase_1_Large_Grant_Block.pdf

Muslim Chaplains Research Project. Leadership and Capacity Building in the British Muslim Community: the Case of „Muslim Chaplains”. [skatīts: 22.12.2013.]. Pieejams internetā: <http://www.cardiff.ac.uk/share/research/centres/csi/research/muslimchaplaincyproject/index.html>

Muslim Networks and Movements in Western Europe. Editor Tracy Miller. Pew Forum on Religion and Public Life. Pew research Center. September, 2010. [skatīts: 13.09.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.pewforum.org/2010/09/15/muslim-networks-and-movements-in-western-europe/>

Muslim Networks and Movements in Western Europe. Pew Forum On Religion & Public Life. Directors: Luis Lugo, Alan Cooperman, David Masci, Elizabeth Podreberc. Pew Research Center, September, 2010. [Skatīts: 22.12.2013.]. Pieejams internetā: <http://www.pewforum.org/files/2010/09/Muslim-networks-full-report.pdf>

Muslims in Europe: Integration Policies in Selected Countries. Paul Gallis, Kristin Archick, Francis Miko, Steven Woehrel. Foreign Affairs, Defence and Trade Division. Congressional Research Service. Report for Congress. 18.11.2005. [skatīts: 20.03.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.investigativeproject.org/documents/testimony/332.pdf>

Muslims in the European Union. Discrimination and Islamophobia. European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia. EUMC, 2006. [skatīts: 14.09.2011.]. Pieejams internetā: http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/Manifestations_EN.pdf

Nesser, P. and Lia B. *Lessons Learned from the July 2010 Norwegian Terrorist Plot.* CTC Sentinel. August, 2010, Vol. 3, Issue 8. [skatīts: 29.12.2010.]. Pieejams internetā: http://www.mil.no/multimedia/archive/00140/Lessons_Learned_fro_140092a.pdf.

Nesser, P. *Chronology of Jihadism in Western Europe 1994–2007: Planned, Prepared, and Executed Terrorist Attacks.* Routledge: Taylor & Francis Group, *Studies in Conflict & Terrorism*, 31:924, 2008. [skatīts: 25.11.2010.]. Pieejams internetā: http://www.ps.au.dk/fileadmin/site_files/filer_statskundskab/subsites/cir/pdf-filer/chronology.pdf

Nesser, P. *Jihad in Europe. Exploring the sources of motivation for Salafi-Jihadi terrorism in Europe post-millennium.* 15 January 2004. [skatīts: 03.11.2010.]. Pieejams internetā: <http://ajnorge.0catch.com/nedlasting/JihadInEurope.pdf>

Norādījumi par citvalodu īpašvārdu pareizrakstību un pareizrunu latviešu literārajā valodā XV. Arābu valodas īpašvārdi. Sast. M. Šūmane un J. Sīkstulis. Rīga: Zinātne, 1982.

Norway. Profiles on Counter-Terrorist Capacity. Committee of experts on Terrorism (Codexter). Council of Europe. November, 2008. [skatīts: 28.12.2010.]. Pieejams internetā: [http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/fight_against_terrorism/4_theme_files/apologie_-_incitement/Codexter%20Profile%20\(2008\)%20Norway.pdf](http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/fight_against_terrorism/4_theme_files/apologie_-_incitement/Codexter%20Profile%20(2008)%20Norway.pdf)

Norway: All Charges dropped against Krekar. Statewatch bulletin, Vol. 13, N 6. November, December 2003. [skatīts: 29.12.2010.]. Pieejams internetā: <http://www.statewatch.org/analyses/no-32-norway-krekar.pdf>.

Palumbo, J. and D. Vaniman. *Global Jihad: The Role of Europe's Radical Muslims.* California: Naval Postgraduate School, December, 2007. [skatīts: 28.06.2011.]. Pieejams internetā: http://edoc.bibliothek.uni-halle.de/servlets/MCRFileNodeServlet/HALCoRe_derivate00003448/Global%20jihad%20the%20role%20of%20Europe's%20radical%20Muslims.pdf

Peters, R. *Jihad.// The Encyclopedia of Religion.* Ed. by M. Eliade. Vol. 8. New York: Macmillan Publishing Company, 1987.

Phillips, J. *Hezbollah's Terrorist Threat to the European Union*. Published 20.06.2007. Testimony before the House Committee on Foreign Affairs, Subcommittee on Europe. [skatīts: 12.02.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.heritage.org/research/testimony/hezbollahs-terrorist-threat-to-the-european-union>.

Qutb, S. *Milestones. Ma'alim fi-l-Tariq*. Ed. by A. B. Al-Mehri. England: Maktabah, 2006.

Račius, E. *Lithuania.// Yearbook of Muslims in Europe*. Vol. 1. Ed. by Jorgen S. Nielsen. Leiden & Boston: Brill, 2009.

Radicalisation among Muslims in the UK. MICROCON Policy Working Paper 7. Rachel Briggs and Jonathan Birdwell. May, 2009. [skatīts: 20.03.2011.]. Pieejams internetā: http://www.microconflict.eu/publications/PWP7_RB_JB.pdf

Respondents Nr. 1. – vīrietis, 45 gadu vecs, nepabeigtā augstākā izglītība, etniskais musulmanis.

Respondents Nr. 2. – vīrietis, 21 gadu vecs, vidējā izglītība, etniskais musulmanis.

Respondents Nr. 3. – vīrietis, 40 gadu vecs, augstākā izglītība, etniskais musulmanis.

Respondents Nr. 4 – vīrietis, 53 gadu vecs, augstākā izglītība, etniskais musulmanis.

Respondents Nr. 5 – vīrietis, 45 gadu vecs, vidējā izglītība, etniskais musulmanis.

Respondents Nr. 6 – vīrietis, 38 gadu vecs, augstākā izglītība, etniskais musulmanis.

Respondents Nr. 7 – vīrietis, 23 gadu vecs, nepabeigtā augstākā izglītība, etniskais musulmanis.

Respondents Nr. 8 – vīrietis, 29 gadu vecs, augstākā izglītība, etniskais musulmanis.

Respondents Nr. 9 – vīrietis, 53 gadu vecs, vidējā izglītība, etniskais musulmanis.

Respondents Nr. 10 – vīrietis, 16 gadu vecs, vidējā izglītība, konvertētais musulmanis.

Respondents Nr. 11 – vīrietis, 28 gadu vecs, nepabeigtā augstākā izglītība, konvertētais musulmanis.

Respondents Nr. 12 – vīrietis, 30 gadu vecs, vidējā izglītība, konvertētais musulmanis.

Respondents Nr. 13 – vīrietis, 26 gadu vecs, vidējā izglītība, konvertētais musulmanis.

Respondents Nr. 14 – vīrietis, 26 gadu vecs, vidējā izglītība, konvertētais musulmanis.

Respondents Nr. 15 – sieviete, 26 gadu veka, augstākā izglītība, etniskā musulmane.

Respondents Nr. 16 – sieviete, 27 gadu veka, augstākā izglītība, etniskā musulmane.

Respondents Nr. 17 – sieviete, 53 gadu veka, augstākā izglītība, etniskā musulmane.

Respondents Nr. 18 – sieviete, 32 gadu veka, nepabeigtā augstākā izglītība, etniskā musulmane.

Respondents Nr. 19 – sieviete, 23 gadu veka, augstākā izglītība, konvertēta musulmane.

Respondents Nr. 20 – sieviete, 33 gadu veka, vidējā izglītība, konvertēta musulmane.

Respondents Nr. 21 – sieviete, 32 gadu veka, augstākā izglītība, konvertēta musulmane.

- Respondents Nr. 22** – sieviete, 31 gadu veca, augstākā izglītība, konvertēta musulmane.
- Respondents Nr. 23** – sieviete, 25 gadu veca, augstākā izglītība, konvertēta musulmane.
- Respondents Nr. 24** – sieviete, 30 gadu veca, nepabeigtā augstākā izglītība, konvertēta musulmane.
- Respondents Nr. 25** – vīrietis, 45 gadu vecs, augstākā izglītība, etniskais pēc tēva līnijas (tomēr noskaitīja *šahādu*).
- Respondents N 26** – vīrietis, 33 gadu vecs, augstākā izglītība, etniskais musulmanis.
- Respondents N 27** – vīrietis, 35 gadu vecs, vidējā izglītība, etniskais musulmanis.
- Respondents N 28** – vīrietis, 30 gadu vecs, vidējā izglītība, etniskais musulmanis.
- Respondents N 29** – vīrietis, 43 gadu vecs, vidējā izglītība, etniskais musulmanis.
- Respondents N 30** – vīrietis, 42 gadu vecs, augstākā izglītība, etniskais musulmanis.
- Ritzmann, A.** *Adding Hezbollah to the EU Terrorist List*. European Foundation for Democracy. Committee on Foreign Affairs, Subcommittee on Europe. 20.06.2007. [skatīts: 24.12.2013.]. Pieejams internetā: <http://www.investigativeproject.org/documents/testimony/322.pdf>
- Robbers, G.** *Germany.// Yearbook of Muslims in Europe*. Vol. 1. Ed. by Jorgen S. Nielsen. Leiden & Boston: Brill, 2009.
- Schadlow, N.** *The Struggle against Radical Islam. A Donor's Guide*. Publ. by Philanthropy Roundtable. [skatīts: 25.11.2010.]. Pieejams internetā: <http://www.philanthropyroundtable.org/files/national%20terror%20Guidebook.pdf>
- Schweitzer, Y. and Goldstein Ferber, S.** *Al-Qaeda and the Internationalization of Suicide Terrorism*. Tel-Aviv University: JCSS. Memorandum N 78. November, 2005.
- Security Police of the Republic of Estonia.** Annual Review. 2009. [skatīts: 24.12.2013.]. Pieejams internetā: https://www.kapo.ee/cms-data/_text/138/124/files/aastaraamat-2009-eng-1.pdf
- Security Police of the Republic of Estonia.** Annual Review. 2010. [skatīts: 24.12.2013.]. Pieejams internetā: https://www.kapo.ee/cms-data/_text/138/124/files/kapo-aastaraamat-2010-eng.pdf.
- Segell, Glen M.** *Terrorism: London Public Transport-July 7, 2005. Strategic Insights*. Vol. IV. Issue 8. August, 2005. Center for Contemporary Conflict. [skatīts: 25.12.2010.]. Pieejams internetā: <http://www.nps.edu/Academics/centers/ccp/publications/OnlineJournal/2005/Aug/segellAug05.pdf>
- Skaidrojošā vārdnīca.** [skatīts: 24.01.2014.]. Pieejams internetā: <http://tezaurs.lv/>

Smith, B. *Global Violent Jihad.*// International Affairs and Defense Section. Library: House of Commons, 21.12.2010. [skatīts: 29.12.2010.]. Pieejams internetā: <http://www.parliament.uk/briefingpapers/commons/lib/research/briefings/snias-05810.pdf>.

Somalia's Islamists. International Crisis Group. Report N°100. 12 December, 2005. [skatīts: 20.03.2011.]. Pieejams internetā: [http://www.crisisgroup.org/~media/Files/africa/horn-of-africa/somalia/Somalias%20Islamists.pdf](http://www.crisisgroup.org/~/media/Files/africa/horn-of-africa/somalia/Somalias%20Islamists.pdf)

Steinberg, G. *The Threat of Jihadist Terrorism in Germany.*// *International Terrorism*, ARI (Real Instituto Elcano), 06.11.2008. [skatīts: 15.11.2010.]. Pieejams internetā: http://www.humansecuritygateway.com/documents/REI_Germany_ThreatOfJihadistTerrorism.pdf

Stockholm Bombing Condemned by Muslim Community. B. a. 14.12.2010. [skatīts: 14.09.2011.]. Pieejams internetā: http://www.mcb.org.uk/media/presstext.php?ann_id=423.

Sufism in Europe and North America. Ed. by David Westerlund. London, New-York: RoutledgeCurzon, 2004.

Taarnby, M. *Al-Qaeda's Threat to Denmark.* Real Instituto Elcano.// *International Terrorism*. 23.10.2007. [skatīts: 28.12.2010.]. Pieejams internetā: http://www.realinstitutoelcano.org/analisis/ARI2007/ARI112-2007-Taarnby_AlQaeda_Denmark.pdf.

Taarnby, M. J. *Jihad in Denmark. An Overview and Analysis of Jihady activity in Denmark 1990-2006.* Danish Institute for International Studies (DIIS). Working Paper no 2006/35. [skatīts: 28.12.2010.]. Pieejams internetā: <http://www.flw.ugent.be/cie/documenten/jihad-dk.pdf>

Taarnby, M. *Recruitment of Islamist Terrorists in Europe. Trends and Perspectives.* Research Report funded by the Danish Ministry of Justice. 14 January, 2005.

Tabligh Movement. B. a. [skatīts: 28.09.2012.]. Pieejams internetā: <http://www.alrisala.org/wp-content/uploads/2012/03/Tabligh-Movement.pdf>

Tablighi Jamaat: The Premier Latent Network. B. a. April, 2008. [skatīts: 14.09.2011.]. Pieejams internetā: <se1.isn.ch/serviceengine/Files/ISN/.../200804+Tablighi+Jamaat.pdf>

The Daily Telegraph. *Five arrested in Danish terror plot.* B. a. 29.12.2010. [skatīts: 29.12.2010.]. Pieejams internetā: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/denmark/8230005/Five-arrested-in-Danish-terror-plot.html>.

The Duty of Jihad. B. a. 2010. [skatīts: 29.04.2011.]. Pieejams internetā: http://century15.com/c15/PDFs/c15.020_The%20Duty%20of%20Jihad.pdf

The Federation of Islamic Organisations in Europe condemns the appalling attack on a church congregation in Alexandria, and urges the Egyptian people to stand firm and united. Brussels, 01.01.2011. [skatīts: 20.09.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.imamespain.org/es/images/pdf/FIOE%20Egypt%20statement%201.1.pdf>

The Law of War and Concept of Jihad in Islam. Policy Perspectives, Vol. 5, N 1. [skatīts: 07.08.2012.]. Pieejams internetā: <http://mahmoodghazi.files.wordpress.com/2011/12/the-law-of-war.pdf>

The Muslim Council of Britain. Marking a decade of community development. Annual Report 2007-2008. [skatīts: 20.09.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.mcb.org.uk/uploads/AGM%20REPORT%2007-08.PDF>

The Terror Attacks in Madrid, Spain, 2004. Kamedo-report 90. Socialstyrelsen. Article number 2007-123-36. 2007. [skatīts: 01.09.2011.]. Pieejams internetā: http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/9210/2007-123-36_200712336.pdf

Toledo Guiding Principles on Teaching about Religions and Beliefs in Public Schools. Prepared by the Odihr Advisory Council of Experts on Freedom of Religion or Belief. OSCE/ODIHR (Office for Democratic Institutions and Human Rights). Poland: Sungraf, 2007. [skatīts: 21.01.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.osce.org/files/documents/c/e/29154.pdf>

Ul-Qadri, M. T. Islamic Concept of Jihad. A Conceptual Clarification on concept of Jihad. November, 2001. [skatīts: 07.08.2012.]. Pieejams internetā: http://mac.abc.se/~onesr/d/icj_e.pdf

Using a face-to-face interview to conduct research. A Research Team Guide by Barry Creasy. Research Guides QCA, March, 2002.

Van Hulst, S. J. Violent Jihad in the Netherlands. Current trends in the Islamist terrorist threat. Ministry of the Interior and Kingdom Relations. [skatīts: 03.11.2010.]. Pieejams internetā: <http://www.investigativeproject.org/documents/testimony/50.pdf>

Watt, W. M., Islamic Philosophy and Theology. Edinburg: University Press, 1985.

Yearbook of Muslims in Europe. Vol. 1. Ed. by Jergen S. Nielsen. Leiden, Boston: Brill, 2009.

Ziņojums par Tieslietu ministrijā iesniegtajiem reliģisko organizāciju pārskatiem par darbību 2012. gadā. [skatīts: 01.03.2014.]. Pieejams internetā: <http://www.tm.gov.lv/lv/search/2013.%20gada%20p%C4%81rskats/?page=2>

Zwilling, A.-L. France.// Yearbook of Muslims in Europe. Vol. 1. Ed. by Jorgen S. Nielsen. Leiden & Boston: Brill, 2009.

- Аль-Обейд А. бен С.** *Терроризм. Его опасность и борьба с ним.*// Симпозиум по вопросам культуры. (Москва, 2003, (по хиджре, 1424).
- Абдулатипов, Р.** *Судьбы ислама в России.* Москва: Мысль, 2003.
- Абу Абдуллах абд ар-Рахман бин Насир бин Абдуллах бин Насир аль-Саади.** Толкование суры „Аль-Бакара”. („Корова”). [skatīts: 01.05.2013.]. Pieejams internetā: <http://sawab.info/files/tafsir-saadi/sura2-al-bakara.pdf>
- Абу Закария ад-Димашки ад-Думияти „Ибн Нуххас”.** *Книга Джихада.* Нет издательства, Перевод сокращённого издания на русский язык, июнь, 2010. [skatīts: 24.01.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.imamtv.com/knigi/ibnnuhhas.pdf>
- Абу Закария бин Шараф ан-Навави.** *Сады Праведных.* Москва Умма, 2007.
- Ад-Димашки Ибн Касир.** *Комментарии Великого Корана.* Толкование суры „Аль-Бакара” („Корова”). [skatīts: 21.03.2012.]. Pieejams internetā: <http://sawab.info/files/tafsir-ibn-kasir/002-al-bakara.pdf>
- Алексеев, И.** В поисках „хорошего ислама”: ислам и исламоведение между диалогом культур и „столкновением цивилизаций”. [skatīts: 15.02.2012.]. Pieejams internetā: <http://web.me.com/crisisdata001/islam2/resources/d6.pdf>
- Аль-Кахтани, А.** *Кто они неохариджиты. Ваххабиты-салафиты?.* Казань: Иман, 2009.
- Андре, Т.** *Исламские мистики.* Санкт-Петербург: Евразия, 2003.
- Армур, Р.** *Ислам и Христианство. Непростая История.* Москва: Библейско–Богословский институт св. ап. Андрея, 2004.
- Ас-Салам.** Балтийский Мусульманский Вестник. Май, 2010.
- Ас-Салам.** Балтийский Мусульманский Вестник. Июнь, 2010.
- Бабич, Г.** *Правоверные без уммы.* Институт Религии и Политики. 15.12.2010. [skatīts: 24.03.2013.]. Pieejams internetā: <http://i-r-p.ru/page/stream-event/index-26775.html>
- Бартольд, В.** *Работы по истории ислама и арабского халифата.* Москва: Восточная литература РАН, 2002.
- Баширов, Л.** *Ислам в контексте этнополитических процессов в современной России.* Москва: РАГС, 2008.
- Баширов, Л.** *Учение ислама о войне и мире.* Октябрь, 2008. [skatīts: 15.06.2012.]. Pieejams internetā: <http://www.vahhabizm.ru/stat/Bashirov.pdf>
- Белая Книга по межкультурному диалогу. Жить вместе в равном достоинстве.** (Совет Европы. Франция, Страсбург). Россия: Министерство иностранных дел, 2009. [skatīts: 20.03.2011.]. Pieejams internetā: http://www.rus-eu-culture.ru/files/images/White_paper_2.pdf

- Библиотека Гумер.** *Теоретические знания арабского Востока.* [skatīts: 10.02.2014.]. Pieejams internetā: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/History/Article/_ZnVost.php
- Большаков, О.** *История Халифата. Ислам в Аравии 570-633.* Том 1. Москва: Восточная Литература РАН, 2002.
- Большой Арабско-Русский Словарь.** Х. К. Баранов. Т. 1., 9-ое издание. Москва: Русский Язык, 2000.
- В Казахстане запретили движение Таблиги Джамаат.** 26.02.2013. [skatīts: 22.12.2013.]. Pieejams internetā: <http://lenta.ru/news/2013/02/26/jamaat/>
- Васильев, Л.** *История религий Востока. Религиозно-культурные традиции и общество.* Москва: Высшая Школа, 1983.
- Вести +.** Общественно-политическая газета Латвии. 13.12.2010. N 79 (3430).
- Горбунов, Ю.** *Терроризм и правовое регулирование противодействия ему.* Москва: Молодая гвардия, 2008.
- Грязневич, П.** *К вопросу о праве на верховную власть в мусульманской общине в раннем исламе.* [skatīts: 15.06.2012.]. Pieejams internetā: http://lib.uni-dubna.ru/search/files/rel_islam_rel/rel_islam_rel_gryaznevich.pdf
- Гюнеш, А.** *Некоторые размышления относительно понятия войны в исламском праве.// Ислам о терроре и акциях террористов-смертников.* Москва: Новый Свет, 2005.
- Делонг-Ба, Н.** *Реформы Мухаммада Ибн Абд Эль-Ваххаба и всемирный джихад.* Москва: Ладомир, 2010.
- Демченко, А.** *Методология исследований в области ислама. Восток. Афро-Азиатские общества: история и современность.* N 1, 2008, 146. [skatīts: 10.01.2011.]. Pieejams internetā: <http://dlib.eastview.com/browse/doc/13826627>).
- Джихад – усердие на пути Аллаха.** [skatīts: 07.08.2012.]. Pieejams internetā: <http://irs-az.com/pdf/090811122240.pdf>
- Дмитриев, А., И. Залысин.** *Религиозные аспекты терроризма.// Терроризм и религия.* Москва: Наука, 2005.
- Добаев, И.** *Исламский радикализм: социально-философский анализ.* Ростов-на-Дону: СКНЦ ВШ, 2002.
- Долгов, Б.** *Движения политического ислама в Магрибе.* [skatīts: 14.02.2012.]. Pieejams internetā: http://www.vestnik.mgimo.ru/filesserver/14/17_dolgov.pdf
- Жданов, Н.** *Исламская концепция миропорядка.* Москва: Международные отношения, 2003.
- Журавский, А.** *Ислам.* Москва: Весь Мир, 2004.

Иванов, И. *Психология терроризма. Предупреждение и пресечение террористических актов.* Санкт-Петербург: Камея, 2005.

Игнатенко, А. *InterTerror в России.* Москва: Европа, 2005.

Игнатенко, А. *Изучать верблюда, а не „Корабль пустыни“.* // *Ислам на современном Востоке. Регион стран Ближнего и Среднего Востока, Южной и Центральной Азии.* Москва: Крафт+, 2004.

Информационный Центр Изучения Терроризма при Центре Специальных Исследований. 05.10.2006. [skatīts: 02.08.2012.]. Pieejams: http://www.terrorism-info.org.il/data/pdf/PDF_18688_6.pdf

Ислам Классический. Энциклопедия. Сост. К. Королёв. Москва: Эксмо, СПб: Мидград, 2005.

Ислам. Карманный Словарь. Сост. Ю. Гаврилова, В. Емельянов. Санкт-Петербург: Амфора, 2002.

Казанцев, В., М. Светуных, *Методология и методика социологических исследований.* Ульяновск: Ульяновский Государственный Университет, 2003. [skatīts: 25.02.2011.]. Pieejams internetā: http://www.ulsu.ru/com/images/stories/volkovav/metodologiya_i_metody_si.pdf.

Калшойер, О. *Религия, не похожая ни на какую другую. Ислам в Европе: Мосты и преграды на пути к интеграции.* // *Internationale Politik*, Сентябрь-октябрь, 2007. [skatīts: 15.09.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.moskau.diplo.de/contentblob/1822324/Daten/141120/DIP052007.pdf>.

Каргалова, М. *Социальная адаптация мигрантов.* // *Мир и политика.* N 7 (22). Июль, 2008.

Кардави, Ю. *Дозволенное и запретное в исламе.* Москва: Умма, 2 изд., 2005.

Карманный Русско-Арабский Словарь. В. Красновский, Г. Шарбатов. 2-ое издание. Москва: Русский Язык, 1992.

Кая, М. *250 хадисов с комментариями о нормах жизни мусульманина.* Published by Murat Kaya at Smashwords, 2011. [skatīts: 16.06.2012.]. Pieejams internetā: <http://www.smashwords.com/books/download/36842/1/latest/0/0/250-hadisov-s-kommentaryami-o-normahzhizni-musulmanina.pdf>

Квале, С. *Исследовательское интервью.* Москва: Смысл, 2003.

Керимов, Г. *Ислам, шариат, мусульмане в странах Запада.* 2010. [skatīts: 11.10.2011.]. Pieejams internetā: [http://religio.rags.ru/journal/2010/2010_02/N_2-10\(end\)_266.pdf](http://religio.rags.ru/journal/2010/2010_02/N_2-10(end)_266.pdf)

Керимов, Г. *Шариат. Закон жизни мусульман. Ответы Шариата на проблемы современности.* Москва, СПб: Диля, 2008.

- Кныш, А.** *Мусульманский мистицизм.* Москва-СПб: Диля, 2004.
- Ковалёва, А.** *В университете Тюбингена открылся новый учебный курс по подготовке имамов и учителей ислама.* Статья от 04.10.2011. [skafīts: 22.10.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.i-r-p.ru/page/stream-event/index-28507.html>
- Комиссина, И.** *Движение „Таблиги Джамаат”: теория и практика радикализма.*// Международная Политика. Проблемы Национальной Стратегии. N 1 (6), 2011, 45. [skafīts: 28.09.2012.]. Pieejams internetā: http://www.riss.ru/upload/tfi/120/Komissina_2011_1.pdf
- Комментарии к 40 хадисам Имама Хомейни.** В. а. Москва, 2010. [skafīts: 29.04.2011.]. Pieejams internetā: http://fa.moscow.icro.ir/%5Cuploads%5c121_195_40hadis.pdf.
- Комментарии к переводу смыслов Корана. Смысловой перевод Священного Корана на русский язык.** 1-ое издание. Перевод с арабского Э. Кулиева. Саудовская Аравия, Медина, Комплекс имени короля Фахда, даты нет.
- Коран.** Перевод И. Крачковского. Минск: Славянский Путь, 2002.
- Коровина, А.** *Убийца из приличной семьи.* [skafīts: 23.05.2013.]. Pieejams internetā: <http://www.gazeta.ru/social/2013/05/23/5334441.shtml>
- Котин, И.** *Ислам в Южной Азии и Великобритании.* Санкт-Петербург: Петербургское Востоковедение, 2008.
- Красиков, А.** *Терроризм и Западное христианство.*// *Терроризм и религия.* Москва: Наука, 2005.
- Краткая Энциклопедия Ислама.** Сост. Ньюби, Г. Москва: Фаир-Пресс, 2007.
- Кудряшова, И.** *Фундаментализм в пространстве современного мира.* N 1. Polis. 01.01.2002. [skafīts: 06.05.2007.]. Pieejams internetā: <http://dlib.eastview.com/sources/article.jsp?id=4090965>
- Ланда, Р.** *Причины и факторы радикализации ислама.*// *Ислам на современном Востоке. Регион стран Ближнего и Среднего Востока, Южной и Центральной Азии.* Москва: Крафт+, 2004.
- Лари, С. М. Р. М.** *Западная цивилизация глазами мусульманина.* Издательство: Foundation of Islamic C. P. W., 2008.
- Левин, З.** *Реформа в исламе. Быть или не быть?* Москва: Институт Востоковедения РАН, 2005.
- Луис, Б.** *Ислам и Запад.* Москва: Библейско-Богословский Институт св. ап. Андрея, 2003.

- Малашенко, А.** *Выстраивая отношения с мусульманским миром.* № 1. Московский центр Карнеги. 2010.
- Малашенко, А.** *Исламская альтернатива и исламистский проект.* Москва: Весь Мир, 2006.
- Массэ, А.** *Ислам.* Москва: Наука, 1982.
- Матвеев, К.** *История ислама. Всё об арабах до ислама. Ислам: история, традиции, обычаи – вчера и сегодня.* Москва: Восток-Запад, 2005.
- Махмутов, Т.** *Интересы мусульманских общин в Европе.*// *Востоковедный сборник* (выпуск пятый). Москва, 2003. [skatīts: 11.10.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.mgimo.ru/files/14898/14898.pdf>
- Мгои, Ш.** *Исламский экстремизм в Курдистане.*// *Ислам на современном Востоке. Регион стран Ближнего и Среднего Востока, Южной и Центральной Азии.* Москва: Крафт+, 2004.
- Меры противодействия экстремизму и терроризму.**// *Сборник итоговых материалов научно-практических семинаров, проведенных в Республике Дагестан, Кабардино-Балкарской Республике, Ростовской и Ульяновской областях.* Москва: Университетская книга, 2010. [skatīts: 25.03.2013.]. Pieejams internetā: <http://ulgov.ru/docs/20110407-sbornik.pdf>
- Мешлок, Т.** *Общественно-политическая деятельность легальных мусульманских организаций Франции и Германии.* 2005. [skatīts: 13.09.2011.]. Pieejams internetā: http://www.vestnik.adygnet.ru/files/2005.3/156/meshlok2005_3.pdf
- Мирский, Г.** *Исламский фундаментализм, сунниты и шииты.* *Мировая экономика и международные отношения.* № 9. Москва. Сентябрь, 2008. [skatīts: 25.05.2011.]. Pieejams internetā: <http://dlib.eastview.com/searchresults/article.jsp?art=61&id=19091654>.
- Мирский, Г.** *Ислам: история и современность.* 2010. [skatīts: 15.02.2014.]. Pieejams internetā: http://www.hist.msu.ru/Journals/NNI/pdfs/Mirskij_2010.pdf
- Мистицизм: теория и история.** Москва: Российская Академия Наук, 2008.
- Митрахович, В.** *Ислам в формировании культурной целостности юга России.*// *Каспийский регион: политика, экономика, культура.* № 1 (6), Астраханский Государственный Университет, 2005.
- Мусу мусульмане.**// Газета „Час”. № 161 (3803). 24.08.2010.
- Мягков, А.** *Обеспечение анонимности в социологическом опросе. (Аналитический обзор зарубежных исследований).* 1999. [skatīts: 25.02.2011.]. Pieejams internetā: http://www.ecsocman.edu.ru/data/829/587/1231/020_myagkov_Metodika_i_tehnika_sotsiologicheskih.pdf

- Назаров, А.** *Классификация Уголовно-Правовых Норм Хадисов по Институтам Уголовного Права.*// Вестник Национального Таджикского Университета. Научный журнал. Таджикский Национальный Университет. Серия Гуманитарных Наук. 3 (46). Душанбе, 2008.
- Негёсова, Ю.** *Политика стран Европы и радикализация мусульманских общин.* Космополис. 3 (22), осень, 2008. [skatīts: 08.10.2012.]. Pieejams internetā: http://www.intelros.ru/pdf/cosmopolis_03_2008/11.pdf
- Негёсова, Ю.** *Террористические сети во Франции.* Космополис N 1 (17), весна, 2007. [skatīts: 23.10.2011.]. Pieejams internetā: <http://cosmopolis.mgimo.ru/fileserver/17/17-8.pdf>
- Нечитайло, Д.** *Ислам в Голландии.*// *Ближний Восток и Современность.* Выпуск 28. Москва: Институт Ближнего Востока, 2006.
- Нечитайло, Д.** *Ислам в Италии.*// *Ближний Восток и Современность.* N 34. Москва: Институт Востоковедения РАН, 2008.
- Нечитайло, Д.** *Ислам в Скандинавских странах.*// *Ближний Восток и Современность. Сборник статей.* Выпуск 29. Москва: Институт Востоковедения РАН, 2006.
- Николаев, Э.** *Новые религиозные исламские движения в Центральной Азии и России.* Вестник Бурятского Научного Центра Сибирского Отделения РАН, N 4, 2011.
- Обзор дел о терроризме.** Управление Организации Объединённых Наций по наркотикам и преступности. Нью-Йорк, 2010. [skatīts: 20.03.2011.]. Pieejams internetā: http://www.unodc.org/documents/terrorism/Publications/Digest_of_Terrorist_Cases/Russian.pdf
- Озолс, В.** *Сабантуй – это общий праздник.*// *ТВЗ (Товары, Услуги, Законы).* (Latvijas sīkuzņēmēju asociācija „Kalve”). N 6 (36), сентябрь, 2010.
- Оливер, Х. Дж.** *Миф Ваххабизма. Опровергая распространённые заблуждения и вымышленную связь с Бин Ладеном.* 2002. [skatīts: 15.06.2012.]. Pieejams internetā: http://mucaxid.narod.ru/docs/mif_vahābizma.pdf
- Омаров, М.** *Алим Карамухаммад-хаджи.* Махачкала: Рисалат, 2009.
- Петрушевский, И.** *Ислам в Иране в VII-XV веках.* Санкт-Петербург: Санкт-Петербургский Университет, 2007.
- Понамарёва, А.** *Мусульмане Европы: прогрессирующий фактор страха.* Индекс Безопасности N 3 (83), том 13.// *Демоскоп Weekly.* N 351-352, 27.10.-16.11.2008. [skatīts: 13.09.2011.]. Pieejams internetā: <http://demoscope.ru/weekly/2008/0351/analit03.php>
- Пономарев, В.** *Политические репрессии в Узбекистане в 2009-2010 годах.* Москва: Правозащитный центр „Мемориал”, март, 2011. [skatīts: 14.02.2012.]. Pieejams internetā: http://www.nhc.no/filestore/Dokumenter/Land/Uzbekistan/Repression_inUz_RUS.pdf

- Попов, В.** *Почему пробуксовывает диалог цивилизаций.*// *Научные школы МГИМО.* [skatīts: 21.10.2012.]. Pīejams: http://www.vestnik.mgimo.ru/filesserver/25/21_popov.pdf
- Раббимов, К.** *Взгляды узбекоязычного джихадизма.* Аналитический доклад. Экспертная рабочая группа. Узбекистан. 01.08.2011. [skatīts: 14.02.2012.]. Pīejams internetā: <http://ru.hrsu.org/wp-content/uploads/2011/08/Ideologiya-Uzbekoyazichnogo-Jihadizma-RUSSIAN1.pdf>
- Ражбадинов, М.** *Египет 1990-х гг.: Политика государства в отношении исламистских движений.* № 4/ Афро-азиатские общества: история и современность. Москва: Наука, 2004.
- Ридель, З.** *Между „евроисламом” и исламофобией. Можно ли „европеизировать” ислам извне?*// *Internationale Politik*, Сентябрь-октябрь, 2007. [skatīts: 15.09.2011.]. Pīejams internetā: <http://www.moskau.diplo.de/contentblob/1822324/Daten/141120/DIP052007.pdf>.
- Родионов, М.** *Классический ислам. Мусульманский Восток.* Санкт-Петербург: Петербургское Востоковедение, 2001.
- Российское общество под контролем. Злоупотребления в ходе борьбы с терроризмом и экстремизмом.* Международная Организация за права человека. Июль, 2009. [skatīts: 28.09.2012.]. Pīejams internetā: <http://www.fidh.org/IMG/pdf/raprussie2307ru.pdf>
- Россия Антитеррор.** Национальный портал противодействия терроризму. 31.10.2011. [skatīts: 01.04.2014.]. Pīejams internetā: <http://www.antiterror.ru/library/smi/182975531.html>
- Рошин, М.** *Маршалл Дж. С. Ходжсон. Орден Ассасинов. Борьба ранних низаритов исмаилитов с исламским миром.* Восток. Афро-Азиатские Общества: История и Современность. № 1. Москва, 2007. [skatīts: 25.05.2011.]. Pīejams internetā: <http://dlib.eastview.com/serachresults/article.jsp?art=19&id=11724093>.
- Сагадеев, А.** *Джихад. Наука и Религия.* № 6, 1986.
- Санаи, М.** *Мусульманское право и политика.* Москва: ИФ РАН, 2004.
- Сахих Аль-Бухари.** *Достоверные предания из жизни пророка Мухаммада.* Перевод с арабского В. А. Нирши. Москва: Умма, 2004.
- Сахих Муслим.** Краткое изложение, составленное имамом аль-Мунзири. Пер. В. А. Нирша. Москва: Умма, 2011.
- „Священная война” в исламе: сущность, идеология, политическая практика.** В. а. [skatīts: 24.01.2011.]. Pīejams internetā: <http://i-r-p.ru/page/stream-library/index-617.html>.
- Священный Коран в переводе с комментариями** Абдуллы Юсуфа Али. Нижний Новгород: Медина, 2007.

- Сейджман, М.** *Сетевые структуры терроризма*. Москва: Идея-Пресс, 2008.
- 40 Хадисов Хатами Ардабели. Из серии сокровенное слово. Сорок хадисов о молитве.** В. а. [skatīts: 29.04.2011.]. Pīeejams internetā: <http://www.al-shia.org/html/ru/pdf/1.pdf>.
- Тафсир аль-Коран.** Сура 29 („Паук”). Составитель Тафсира Абдулла Абд аль-Рахман бин-Насир бин-Абдуллах ас-Саади. Года издания нет. Названия издательства нет. [skatīts: 30.11.2013.]. Pīeejams internetā: http://d1.islamhouse.com/data/ru/ih_books/chain/quran_saadi_tom/ru_quran_saadi_tom_03.pdf
- Тафсир аль-Коран (Аль-Мунтахаб).** Перевод с арабского: С. М. Афифи, А. С. аль-Манси, Р. Ходжаева. Египет, 2000. [skatīts: 30.11.2013.]. Pīeejams internetā: <http://murselahiskali.files.wordpress.com/2013/06/muhtahab-mansi-afifimc4b1sc4b1r-2000-rus.pdf>
- Тиби, Б.** *Является ли ислам политической религией? Возможность межрелигиозного плюрализма в условиях цивилизованного конфликта.// Неприкосновенный Запас.* N 6/ 26, 2002.
- Уотт, У. М.** *Коранистика. Введение.* Москва, Санкт-Петербург: Диля, 2005.
- Хазанов, А.** *Исторические корни терроризма.// Терроризм. Угроза человечеству в XXI веке.* Москва: Институт Востоковедения РАН, 2003.
- Хайретдинов, М.** *Цели и способы джихада.* Нижний Новгород: Махинур, 2005.
- Хакимов, Р.** *Где наша Мекка?// Другая Россия.* Тема Заседания: *Революция как предмет мусульманской политической мысли.* Москва, 17.02.2006, 16. [skatīts: 01.08.2012.]. Pīeejams internetā: http://interlos.ru/club/texts/sbornik_4_club.pdf
- Хасан, М.** *Источник террора: идеология ваххабизма-салафизма.* Москва: ЦСПИ, 2005.
- Хилленбранд, К.** *Крестовые походы. Взгляд с Востока. Мусульманская перспектива.* Москва – СПб: Диля, 2008.
- Худжати, С. М. Б.** *Исследование по истории Корана.* Москва: Исток, 2011.
- Четверикова, О.** *Ислам в современной Европе: Стратегия добровольного гетто против политики интеграции.* (Европейские параллели). [skatīts: 04.10.2012.]. Pīeejams internetā: <http://www.mgimo.ru/files/144983/144983.pdf>
- Шпильхаус, Р.** *Интеграция религиозных символов. Споры вокруг хиждабов показали: до общественного согласия всё ещё далеко.// Internationale Politik,* Сентябрь-октябрь, 2007. [skatīts: 15.09.2011.]. Pīeejams internetā: <http://www.moskau.diplo.de/contentblob/1822324/Daten/141120/DIP052007.pdf>.

Штайнберг, Г. *Исламский союз джихада. Об интернационализации узбекского джихадизма.*// Фонд „Наука и Политика”. Март, 2008. [skatīts: 15.02.2012.]. Pieejams internetā: http://www.germania-online.ru/uploads/media/651_IslamSWP4__1_.pdf

Эспозито, Дж. *Ислам. Почему мусульмане такие.* Москва: Эксмо, 2011.

Юдичева, С. *Укрепление законности и борьба с преступностью. Зарубежный опыт правового регулирования борьбы с экстремизмом.* [skatīts: 26.07.2011.]. Pieejams internetā: <http://www.vestnik.mgou.ru/mag/2009/jur/2/st4.pdf>

Юсуф, М. С. М. *Васатыйя – путь жизни.* Москва: Хилаль, 2010.

Якупов, М. и Д. Нуриев, *Сунна пророка Мухаммада как основа критики военного джихада.* [skatīts: 28.09.2011.]. Pieejams internetā: http://www.actualresearch.ru/nn/2011_1/Article/political/nuriev20111.pdf

דוד בוקעי. שלום של מכה או גיהאד של מדינה? בטל ומבוטל (נאסה ומנסוח) באסלאם.

[skatīts: 07.03.2012.]. Pieejams internetā: http://www.acpr.org.il/nativ/articles/2008_2_bukay.pdf

// **Bukajs, D.** *Mekas miers vai Medinas džihāds? Atceļošais un atceltais islāmā.*

מרק א. הלר. התנגשות בתוך ציוויליזציות. עדכון אסטרטגי. מרכז יפה למחקרים אסטרטגיים. אוניברסיטת תל-אביב, כרך 4, גיליון 4, ינואר 2002.

// **Helers, Marks A.** *Sadursme civilizācijās. Stratēģiskā atskaite. Jafas stratēģisko pētījumu centrs. Telavivas Universitāte, Sējums 4, 4. eks., 2002. g. janvāris.*

מרק הלר. העימות עם הזבאללה, העימות עם המאס ומה שביניהם. עדכון אסטרטגי.

[skatīts: 30.12.2010.]. Pieejams internetā: [http://www.inss.org.il/upload/\(FILE\)1193641610.pdf](http://www.inss.org.il/upload/(FILE)1193641610.pdf)

// **Helers, Marks.** *Konfrontācija ar „Hizballa”, konfrontācija ar „Hamās” un kas ir starp tiem.*

רפאל ישראלי. אסלאם יסודני – אלימות וטרור.

[skatīts: 04.02.2012.]. Pieejams internetā: http://www.acpr.org.il/nativ/articles/2008_1_risraeli.pdf

// **Israeli, R.** *Fundamentālais islāms – vardarbība un terors.*

יצחק רייטר. מלחמה, שלום ויחסים בינלאומיים באסלאם בן-זמננו: פתוות בנושא שלום עם ישראל.

מכון

// ירושלים לחקר ישראל, 2008

[Reiters, Ī. *Karš, miers un starptautiskas attiecības islāmā mūsdienās: fetvas par mieru ar Izraēlu*. Jeruzaleme: Izraēlas pētīšanas centrs, 2008.].

אסלאם קיצוני בעזה. דוח קבוצת המשבר הבינלאומית מס. 104. 29.03.2011.

International Crisis Group. [skatīts: 05.02.2012.]. Pieejams internetā:
<http://www.crisisgroup.org/~media/Files/Middle%20East%20North%20Africa/Israel%20Palestine/104-%20Radical%20Islam%20in%20Gaza%20HEBREW.pdf>

//

[Radikālais islāms Gazas Sektorā. *Starptautiskās krīzes grupas mēneša atskaite*].

האסלאם הרדיקלי. חמאס ואש"פ על פרשת דרכים. מאמר של עמנואל סיון. האסלאם הרדיקלי – היבטים השוואתיים. אוניברסיטה העברית בירושלים. מכון למחקר ע"ש הרי טרומן למען קידום שלום. 05.02.1993.

//

[Sivans, E. *Radikālais islāms. „Hamas” un „Ašaf” uz ceļu krustojuma. Radikālais islāms-salīdzinoši aspekti*. 1993.].

להבין את אסלאמיזם. דו"ח מזרח תיכון וצפון אפריקה מספר 37, International Crisis Group.

02.03.2005

[skatīts: 04.02.2012.]. Pieejams internetā:
<http://www.crisisgroup.org/~media/Files/Middle%20East%20North%20Africa/North%20Africa/Understanding%20Islamism%20Hebrew.pdf>

//

Saprast islamismu. Vidusjūras un Ziemeļāfrikas ikmēneša atskaite N 37.

ערוצי הטלוויזיה הלוויינית של חמאס וחזבאללה ממשיכים לשדר באמצעות חברות לוויין הערביות (מוסלמיות) ואף מערביות המעניקות להם שירותים. השידורים מפיצים אידאולוגיה איסלאמיסטית קיצונית והסותה אנטי-ישראלית, אנטישמית ואנטי-מערבית לקהילות ערביות (מוסלמיות) ברחבי העולם, בדגש על מערב ודרום אירופה.

מרכז המידע למודיעין ולטרור, המרכז למורשת המודיעין (מל"מ) 25.11.2010. [skatīts: 01.01.2011.].

Pieejams internetā: http://www.terrorism-info.org.il/malam_multimedia/Hebrew/heb_n/pdf/hamas_135.pdf

//

[„*Hamis*” un „*Hizballa*” satelītu kanālu televīzija turpina ziņot ar arābu (musulmaņu) satelītu kompāniju palīdzību un pat rietumnieki sniedz viņiem pakalpojumus. Šie ēteri izplata radikālu islāmistu ideoloģiju un anti-izraēliešu kūdīšanu, antisemitismu un anti-rietumnieciskumu arābu (musulmaņu) kopienām pasaulē, uzsverot Rietumeiropu un Dienvideiropu].

שאול קימחי, שמואל אבן. מי הם מתאבדי הטרור הפלסטינים. אוניברסיטת תל-אביב. מרכז יפה למחקרים אסטרטגיים. נובמבר, 2004, מזכר 73,

25.// Šauls Kimhi un Šmuels Evens. *Kas viņi ir Palestīnas teroristi-pašnāvniki*. Telavivas Universitāte. Jafas Stratēģisko pētījumu centrs. Memorandums N 73. Novembris, 2004.

Hipotēzes aizstāvēšanai

- *Latvijas musulmaņu kopienu locekļiem pārsvarā raksturīgs tradicionālā islāma priekšstats par džihādu.*
- *Absolūtā vairākumā Latvijas musulmaņu priekšstati par džihādu ir klasiskie.*
- *Latvijas musulmaņu kopienu locekļiem lielākoties raksturīgi priekšstati par džihādu kā garīgo vai aizstāvēšanās fenomenu.*

Dokumentārā lapa

Disertācija „*Džihāds islāmā, tā izpratnes Eiropā un Latvijas musulmaņu kopienās XXI gs.*” izstrādāta LU Teoloģijas fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: Olga Petrova

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai.

Vadītājs: Prof., Dr. Paed. Laima Geikina

Recenzents:

Darbs iesniegts Teoloģijas fakultātē 18.02.2014.

Sekretāre:

Darbs aizstāvēts

Komisijas sekretāre:

Pielikumi:

Pielikums 1 – *Riska faktori ES valstīs* (risku faktoru kopsavilkums, kā arī promocijas darba autores secinājumi, balstoties uz promocijas darba 1. un 2. daļu)

1. cilvēku kriminālā pagātne;
2. konkrētas valsts piedalīšanās militārās kampaņās Tuvajos Austrumos (Afganistānā un Irākā);
  - 2.1. bēgļi no karadarbības zonām;
  - 2.2. daži konvertīti, kuri pieņēmuši islāmu emocionālu iemeslu dēļ, ļaujoties uz islāmistu Korāna un Sunnas interpretācijām; jāņem vērā šo konvertītu vājās zināšanas islāmā;
  - 2.3. karikatūras vai citi uzbrukumi uz islāma pamatvērtībām (t.i., Allāha zaimošana, pravieša Muhammada aizvainošana, ņirgāšanās par pieciem islāma pīlāriem vai arī par islāmu un islāma dogmatiku vispār);
  - 2.4. islāmistu migrācija, kuru, iespējams, diezgan grūti izsekot vai apturēt;⁶⁸⁷
  - 2.5. paaudžu konflikts (jaunās un vecās paaudzes reliģisko uzskatu konflikts);
  - 2.6. migranti, kuriem ir militāra pieredze, kas iegūta Tuvajos Austrumos (Irākā, Afganistānā, Ziemeļkaukāzā);
  - 2.7. draudzīgas attiecības ar ASV un Izraēlu;
  - 2.8. iespējams, arī vēlēšanas var kļūt par riska faktoru (tomēr vēlēšanu gadījumā jāņem vērā valsts, jo šis riska faktors varētu darboties tikai atsevišķās valstīs).

---

⁶⁸⁷ Islāmistu migrāciju nav tik vienkārši izsekot, jo cilvēki, kas ieinteresēti palikt Eiropā, var atbraukt no kādas valsts, apliecinot, ka viņi ir bēgļi un zaudējuši savus dokumentus, tad ar laiku apprecēties ar sievieti ES pilsoni un palikt Eiropā uz likumīga pamata. Cita problēma ir, ka bieži ES specdienestiem nav ciešu sakaru ar migrantu dzimtenes Iekšlietu ministrijām.

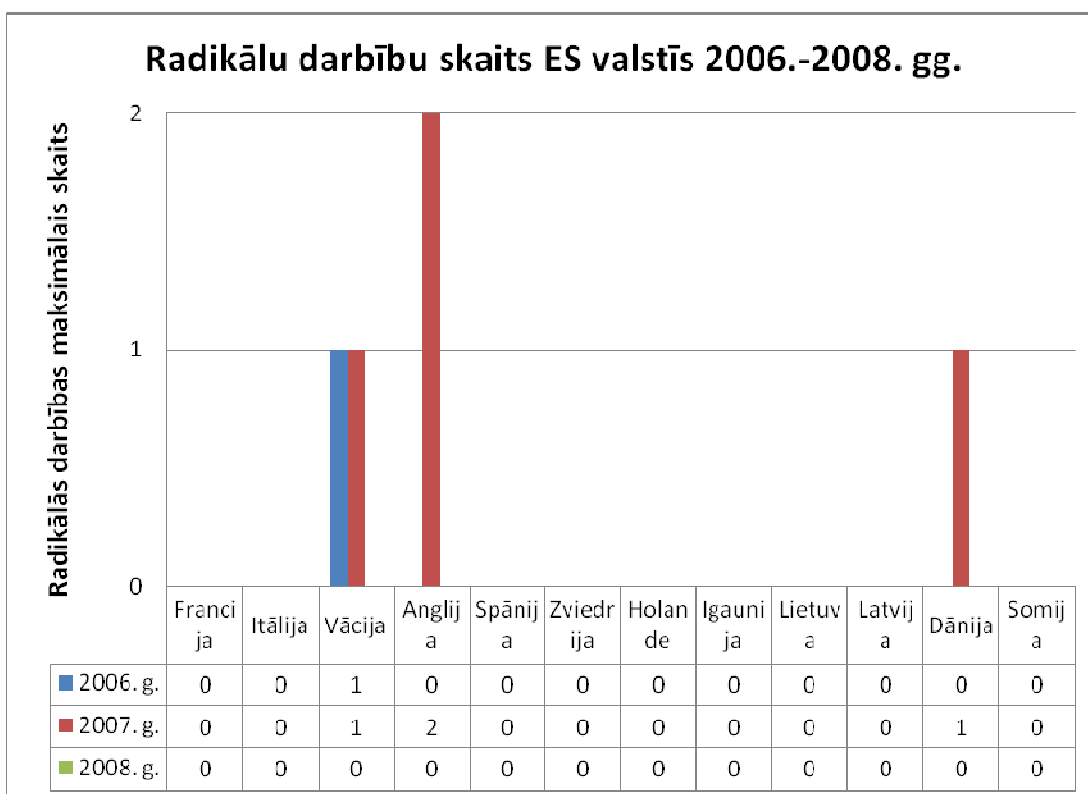
Pielikums 2 – Vienas ģimenes atbilde

e-pasts no [Respondenta vārds un uzvārds]: 11 апреля 2011, 14:10

Добрый день, Ольга!

Ознакомившись с поставленными вами вопросами, мы сочли их некорректными, провокационными и сугубо личными, поэтому дальнейшее сотрудничество между нами не возможно. Ищите других респондентов ;)

[Respondenta uzvārds]

8. tabulas atšifrējums par atentātu veikšanu vai atentātu veikšanas mēģinājumu (2006.-2008.):

Rietumeiropas valstis (Francija, Vācija, Holande): ekstrēmai darbībai ir raksturīga tendence samazināties.

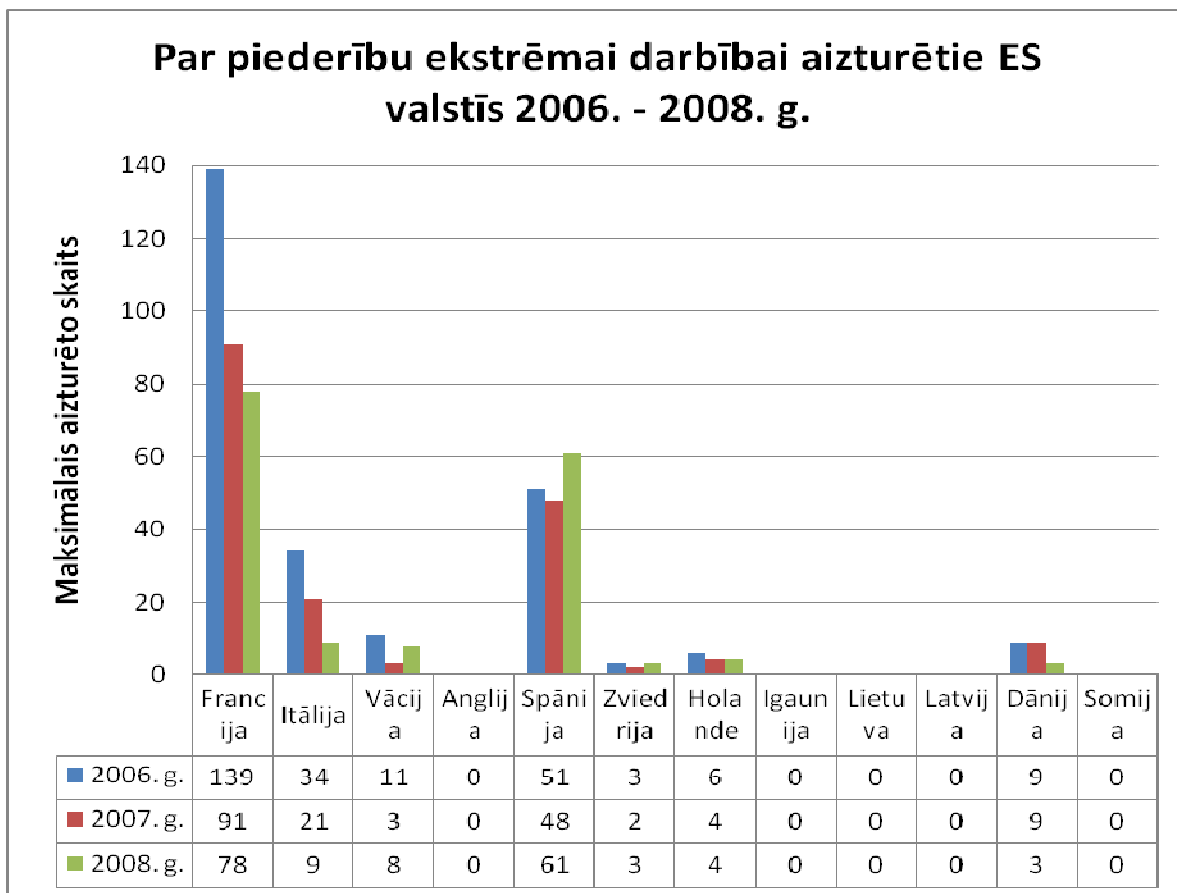
Austrumeiropas valstis (Latvija, Lietuva, Igaunija): šajās valstīs ekstrēmisma izpausmju (atentātu) nav bijis.

Dienvideiropas valstis (Itālija, Spānija): arī šajās valstīs ekstrēmisma izpausmju (atentātu) nav bijis.

Ziemeļeiropas valstis (Anglija un Skandināvijas valstis⁶⁸⁹): ekstrēmai darbībai ir raksturīga tendence samazināties.

⁶⁸⁸ Šīs tabulas avots: Europol. Op. Cit., *TE-SA 2009*. 48.

⁶⁸⁹ Norvēģijas *TE-SAT* atskaitē par 2009. g. nebija.

9. tabulas atšifrējums par personu aizturēšanu par piederību ekstrēmai darbībai (2006.-2008.):

Rietumeiropas valstis (Francija, Vācija, Holande): ekstrēmistu arestu skaitam ir tendence samazināties.

Austrumeiropas valstis (Latvija, Lietuva, Igaunija): šajās valstīs ekstrēmistu aresti nav notikuši.

Dienvideiropas valstis (Itālija, Spānija): Itālijā notiek ekstrēmistu arestu skaita samazināšanās, tomēr Spānijā šis process ir pretējs.

Ziemeļeiropas valstis (Anglija un Skandināvijas valstis): ekstrēmistu arestu skaitam ir tendence samazināties. Visas šīs valstis tika aplūkotas kā viens bloks, izejot tikai no uzbrūkošā džihāda izpausmēm tajās.

Taču 2009. g. laikā ES tika arestēti 587 cilvēki, no kuriem 110 tika arestēti par piederību islāmistiem un teroristisku darbību. Šie dati parāda, ka, salīdzinot ar iepriekšējiem

⁶⁹⁰ Šīs tabulas avots: Europol. Op. Cit., *TE-SA 2009*. 49.

gadiem, notiek šīs parādības mazināšanās līdz 41%, proti, 2008. g. par teroristisku darbību tika arestēti 187, bet 2007. g. 201 cilvēks.⁶⁹¹

---

⁶⁹¹ Op. cit., *Europol TE-SAT 2010*, 21. (Sakarā ar sieviešu piedalīšanos militārajā vai uzbrūkošajā džihādā jānorāda, ka arestantu sieviešu skaits aizvien ir neliels, kaut arī ir vērojama tā palielināšanās, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem. 2009. g. 15% no arestētajiem teroristiem bija sievietes – salīdzinājumam, 2007. g. tie bija 10% (šo arestu lielākā daļa attiecināma uz separātistu terorismu; tiek norādīts arī arestēto teroristu vidējais vecums, kas šajā gadā ir 34 gadi; iepriekšējos gados 40% ekstrēmistu bija jaunāki par 30 gadiem. Sīkāk sk. *TE-SAT 2010. EU Terrorism Situation and Trend Report*, 13).

Pielikums 5 – Pilnas intervijas

Interviju jautājumi	<i>Džihā</i> <i>d an- nafs</i> jeb garīg ais džihā ds	<i>Džihā</i> <i>d bin- nafs</i> jeb gatavī ba atdot savu dzīvīb u par musul maņu zemju robež u aizstā vēšan u	Pastāv īgais uzbrū košais džihā ds. Vai vispār ir tāds džihā da veids?
<p>I⁶⁹²: Kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu (pozitīva/ negatīva/ vienaldzīga/ cits)? RVE1⁶⁹³: Pozitīva.</p> <p>I: Vai Jūs iedalāt džihādu kategorijās? RVE1: Jā. Manuprāt, izteicienu „<i>Nogalini neticīgo!</i>” daudzi vai pārsvarā visi saprot nepareizi. „<i>Nogalini neticīgo!</i>” nenozīmē iziet uz ielas, saķert neticīgo un nogalināt viņu. Tas ir nepareizi. Jānogalina neticīgais sevī.</p> <p>I: Un kāds ir šis džihāds – „lielais” vai „mazais”? RVE1: Es domāju, ka tas ir mazais džihāds, tāpēc ka to izdarīt nav sarežģīti. Jāizmaina dzīvesveids un jānonāk pie tā, lai nogalinātu sevī neticīgo.</p> <p>I: Tātad, „nogalini neticīgo savā dvēselē” nozīmē mazo</p>	<p>RVE1 piekrīt šim džihā da dalīju mam. Šis džihā ds jāveic perma nenti</p>	<p>RVE1 piekrīt šim džihā da dalīju mam. Šim džihā dam jābūt, ja nemus</p>	<p>RVE1 nepiek rīt šim džihād a dalīju mam (RVE1 skaidr ojums, ka karš, kas</p>

⁶⁹² I. – intervētāja.

⁶⁹³ RVE1 – Respondents Vīrietis Etniskais musulmanis N1.

<p>džihādu. Tad ko nozīmē lielais džihāds?</p> <p>RVE1: Pie lielā džihāda mēs, <i>Inšalla</i>, nekad nenonāksim. Lielais džihāds, manā izpratnē, (būs tad⁶⁹⁴), ja man aizliegs ticēt manai reliģijai – islāmam, kura nekam netraucē, kas atnes tikai labo, prieku un šķīstumu. Ja pieskarsies manām sievietēm, proti, manai māšai, manai mātei, manai sievai, manai meitai – tas arī ir džihāds, lielais džihāds. Citiem vārdiem sakot, musulmaņi nevar atļaut, lai bez iemesla pieskartos viņu sievietēm un aizliedz lūgties, aizliedz veikt <i>ḥadž</i>⁶⁹⁵, aizliedz dot <i>zakāt</i>⁶⁹⁶. Ja aizliedz veikt piecus islāma pīlārus, tad tas nozīmē džihādu. Tomēr tas nenozīmē, ka cilvēkam jāņem zobens un jāiet ar zobenu nogalināt. Nē, tas jāizdara pareizi, ar mēli, proti, jārunā.</p> <p>I.: Bija viens hadīss, kurā pravietis Muhammads teica, atgriezoties no kara: „Mēs atgriezāmies no mazā džihāda, lai uzsāktu lielo džihādu”. Kā tas iet kopā ar to, ko Jūs teicāt?</p> <p>RVE1: Es tādu hadīsu neesmu lasījis. Man kā cilvēkam daudz vieglāk nogalināt neticīgo sevī nekā aiziet uz karu ar zobenu.</p> <p>I.: Kāds džihāds ir svarīgākais musulmanim, proti, cīņa ar sevi vai cīņa pret nemusulmaņiem?</p> <p>RVE1: Cīņa ar sevi. Es domāju, ka tas ir galvenais. Katram cilvēkam jāparāda reliģija, islāms un viņš pats.</p> <p>I.: Tas ir džihāds miera laikā. Vai tad džihāds nevar mainīties?</p> <p>RVE1: Mums tagad XXI gs. nav tādas lietas, proti, izgāja ar zobenu, ieroci un džihāds. Pret ko džihāds? (...⁶⁹⁷). Ja katrs cilvēks nodarbosies ar savu darbu, tad tieši tas arī ir džihāds.</p>	<p>katra m musul mani m.</p>	<p>ulmaņ i apdra ud musul maņus .</p>	<p>pašlaik notiek dažos reģion os, ir karš par naudu)</p>
---	--	---	---

⁶⁹⁴ Promocijas darba autores papildinājums, lai saistītu viena teikuma divas daļas.

⁶⁹⁵ *Ḥadž* – svētceļojums uz Meku.

⁶⁹⁶ *Zakāt* – nauda nabagiem.

⁶⁹⁷ Tas neattiecas uz intervētājas jautājumu.

<p>I.: Un, ja musulmaņiem uzbruks, tad kara laikā džihāda izpratne būs cita?</p> <p>RVE1: Ja katrs cilvēks nodarbosies ar savu darbu un tajā jomā, ko viņam deva Allāhs, tad neviens neuzbruks un nekāds džihāds nebūs.</p> <p>I.: Ja kāds apdraudēs Jūsu zemi, proti, tur, kur Jūs dzīvojat?</p> <p>RVE1: Es neredzu, ka kāds šajā laikā un šajā pasaulē apdraudētu manu zemi. Bet ja kāds atnāks uz manu māju un izmetīs mani bez jebkāda iemesla, proti, bez parādiem un kredīta no manas puses, pasakot man, ka tagad mēs šeit dzīvosim, nevis tu, tad, protams, es aizstāvēšos.</p> <p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret pašnāvību „Allāha vārdā”? (atbilžu varianti: negatīva/ pozitīva/ vienaldzīga/ cits).</p> <p>RVE1: Viennozīmīgi negatīva, jo cilvēks nedrīkst pacelt pret sevi roku. Taču visi cilvēki ir Radītāja radīti, un Radītājs nosaka, kad mums jāaiziet pie Viņa. Tāpēc es uzskatu, ka to nedrīkst darīt.</p> <p>I.: Vai Jūs uzskatāt, ka šodien izplatīts uzbrūkošs džihāds? Vai nemusulmaņu pasaule apdraud musulmaņu <i>ummu</i>?</p> <p>RVE1: Manuprāt, tur nav nekāda džihāda, bet ir milzīga nauda. Viņi (musulmaņi⁶⁹⁸) karo par naudu, par naftu un par dolāriem. Nav nekāda džihāda, jo neviens neaizliedz islāmu, neviens neapdraud islāmu un islāma svētās lietas.</p>			
<p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu? (atbilžu varianti: pozitīva/ negatīva/ vienaldzīga/ cits)</p> <p>RVE2: Vai Jūs domājat, svētais karš pret neticīgajiem?</p> <p>I.: Es domāju par visu šo fenomenu kopumā.</p> <p>RVE2: Runājot par karu pret nemusulmaņiem jeb mazo džihādu, mana attieksme ir negatīva, tāpēc ka jebkurai reliģijai vēsturē ir simtiem gadu un tai ir tiesības uz</p>	<p>RVE2 piekrīt šim džihā da dalīju mam.</p>	<p>RVE2 piekrīt šim džihā da dalīju mam.</p>	<p>RVE2 nepiek rīt šim džihād a dalīju mam.</p>

⁶⁹⁸ Promocijas darba autore precizējoša piezīme.

<p>eksistēšanu. Es neuzskatu viņus par neticīgajiem. Piemēram, ebrejiem un kristiešiem ir ļoti gara reliģiska vēsture, un tāpēc katram ir tiesības cienīt sava tēva vai mātes reliģiju un ticēt tai. Ar vardarbību jauniešiem neko nevar uzspiest. Varbūt agrīnā bērnībā vēl var pārliecināt cilvēku, bet ar spēku – ne. Es uzskatu, ka tagad cilvēki vispār ir diezgan nereliģiozi un, ja vēl reliģiju izplatīt ar vardarbību, tad vispār nekas nesanāks. Ja ieviest reliģiju caur ģimeni, tad jā, bet svešus cilvēkus mēģināt pārliecināt kaut kādā postulātā...</p> <p>I.: Kāds džihāds ir svarīgāks musulmanim – lielais vai mazais?</p> <p>RVE2: Protams, ka cīņa ar sevi, jo cīņa ar sevi ir daudz grūtāka. Uzvesties pašam katru dienu pēc islāma likumiem, tas ir daudz sarežģītāk. Pat neteikt sliktu vārdu vai neaizvainot citu cilvēku – tas arī ir džihāds. Atturēties no kaut kā aizliegta – tas ir visgrūtākais džihāds. Tieši ar šo džihāda veidu ir jāsāk. Lielais džihāds ir daudz grūtāks, sevišķi jaunajiem cilvēkiem.</p> <p>I.: Un, piemēram, ja musulmaņiem uzbrūk un notiek karš? Kā tad?</p> <p>RVE2: Atkarībā no tā, kurš uzbrūk. Ja musulmaņiem uzbrūk cittautieši islāma dēļ – tā ir viena lieta jeb tas ir reliģiskais un ideoloģiskais aspekts. Šajā gadījumā ir jāaizstāvas. Ir arī otrs, ģeopolitiskais un ekonomiskais aspekts, un tad šo uzbrukumu var aplūkot ne kā svēto karu, bet kā vienkāršu karu par resursiem, proti, karš par naftu vai gāzi. Arī tad jāaizstāvas, jo ir atnākuši cilvēki no ārpusē atņemt to, kas pieder musulmaņiem... Vienkārši musulmaņiem neviens neuzbruks. Tikai varbūt paši musulmaņi kādu iekšēju konfliktu dēļ. Savukārt, runājot par valstīm, jāatzīmē, ka jebkura valsts ir savtīga.</p> <p>I.: Tad, ja musulmaņiem uzbrūk ideoloģiska iemesla dēļ, tad...?</p>	<p>Šis džihāds jāveic permentī katram musulmanim.</p>	<p>Šis džihāds jāveic, ja nemusulmaņi apdraud musulmaņus.</p>	
---	---	---	--

RVE2: Jā, protams, tad jāatbild.

I.: Un ja resursu dēļ?

RVE2: Jā. Arī noteikti jāatbild. Abos gadījumos jāatbild. Vienkārši pirmajā gadījumā to var uzlūkot kā svēto karu un otrajā kā „sadzīves” karu jeb zādzību.

I.: Tad džihāda būtība ir atkarīga no apstākļiem?

RVE2: Protams. Ja nav kara, tad jāveic džihāds ar sevi. Un, ja notiek karš, tad jāiet karot pret agresoru.

I.: Tad kuros gadījumos musulmaņi drīkst karot ar nemusulmaņiem?

RVE2: Ja aizvairo islāmu. Piemēram, kā bija nesen Amerikā. Viens mācītājs sadedzināja Korānu. Tā taču ir aizvairošana. Ja pēc tam ar šo mācītāju kaut ko izdarīja musulmaņi, es nebūtu pārsteigts, jo cilvēks pats izdarīja tādu aizvairojošu rīcību... Viņš taču pats provocē cilvēkus. Ja kādi cilvēki aizvairo citu cilvēku vēsturi un vecākus, tad drīkst atbildēt.

I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret pašnāvību „Allāha vārdā”? (atbilžu varianti: negatīva/ pozitīva/ vienaldzīga/ cits).

RVE2: Protams, ka negatīva. Mana attieksme pret pašnāvību vispār ir negatīva. Ja cilvēkam ir dāvināta dzīvība, tad viņam jādzīvo cienīgi, bet nogalināt sevi kāda dēļ... Es uzskatu, ja Allāhs devis dzīvību, tad cilvēkam jādara labi darbi citā ceļā, nevis pašnāvības ceļā.

I.: Vai Jūs uzskatāt, ka šodien izplatīts uzbrūkošais džihāds? Vai nemusulmaņu pasaule apdraud musulmaņu *ummu*?

RVE2: Atkarībā no vietas. Nemusulmaņu pasaule apdraud musulmaņus dažos reģionos. Piemēram, Izraēlā-Palestīnā šis konflikts jau ir sen. Šis konflikts nevis aizvairošanas veidā, bet bruņotā veidā, ir sankcijas utt. Tomēr citā reģionā, piemēram, Krievijā, es neuzskatu, ka nemusulmaņi apdraud musulmaņus, jo Čečenijā vai

<p>Dagestānā musulmaņi karo ar musulmaņiem. Taču Dagestānas vai Čečenijas bruņotie spēki jau sen nesastāv no krieviem, un tomēr tur cilvēki negrib dzīvot pēc valsts likumiem. Tieši tā ir problēma. Uzskatu, ka Krievijā tas ir absolūti nepieļaujams, jo, ja viņi karo reliģijas dēļ, tad kā var izskaidrot, ka viņi nogalina un spridzina citus musulmaņus? Tur taču spridzina cilvēkus, kuriem ir ģimenes un mazi bērni. Citos reģionos kā, piemēram, Tuvajos Austrumos, tur varbūt ir kādi draudi... Precīzāk, necieņa, nevis draudi.</p> <p>I.: Izejot no Jūsu iepriekšminētā draudu saraksta islāmam, kādi draudi ir Tuvajos Austrumos – ideoloģiski, ģeopolitiski vai ekonomiski?</p> <p>RVE2: Tuvajos Austrumos viņi grib izdzīt palestīniešu no dzimtās zemes, kur ir viņu saknes. Tur taču viņi piedzimuši. Konkrētā namā ģimenē dzīvo jau daudzas paaudzes, un kā var izmest viņus? Tur ir dažādi iemesli – gan reliģiski, gan ekonomiski. Tomēr konkrēti Tuvajos Austrumos viss notiek ekonomisku iemeslu dēļ – resursi, zemei ir izdevīga vieta... Nevaru pateikt konkrēti par Izraēlu-Palestīnu, kāds izdevīgums tur ir, bet tomēr tur kaut kas ir.</p>			
<p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu? (atbilžu varianti: pozitīva/ negatīva/ vienaldzīga/ cits)</p> <p>RVE3: Pret karu bez iemesla es attiecos negatīvi.</p> <p>I.: Un pret cīņu ar savām sliktajām nosliecēm?</p> <p>RVE3: Tā ir ļoti pareiza uzvedība. Tas jādara katram cilvēkam neatkarīgi no viņa reliģijas. Džihāds jāveic visiem.</p> <p>I.: Un ja musulmaņiem uzbrūk?</p> <p>RVE3: Ja kāds uzbrūk, tad, protams, jāaizstāvas. Tā taču ir visu normālu cilvēku uzvedība. Ja tautai uzbrūk, tad tauta aizstāvēs savas robežas un savus pilsoņus. Tad visām tautām pasaulē piemīt tāds džihāds.</p>	<p>RVE3 piekrīt šim džihā da dalīju mam. Šis džihā ds jāveic perma</p>	<p>RVE3 piekrīt šim džihā da dalīju mam. Šim džihā dam jābūt, ja</p>	<p>RVE3 nepiek rīt šim džihād a dalīju mam. RVE3 skaidr o, ka visam pamat</p>

<p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret pašnāvību „Allāha vārdā”? (atbilžu varianti: negatīva/ pozitīva/ vienaldzīga/ cits).</p> <p>RVE3: Ko tas nozīmē – pašnāvība „Allāha vārdā”?</p> <p>Kliedzot „<i>Allāh akbar!</i>”, izlēkt pa logu?</p> <p>I.: Nē, spridzināties.</p> <p>RVE3: Kas tas ir? Tas nav normāli. Veikt pašnāvību nav adekvāta uzvedība ne psihiatrijā, ne reliģijā.</p> <p>I.: Bet, ja cilvēku motivē ar reliģiju?</p> <p>RVE3: Ikvienā reliģijā pašnāvība ir aizliegta. Un, ja cilvēks, veicot pašnāvību, vēl nogalina nevainīgus cilvēkus, viņš pārvēršas par slepkavu. Arī slepkavot nevainīgus cilvēkus ikvienā reliģijā ir stingri aizliegts. Tādēļ, ņemot vērā pašnāvnieka rīcību, viņš ir dubultpārkāpējs.</p> <p>I.: Vai Jūs uzskatāt, ka šodien izplatīts uzbrūkošais džihāds? Vai nemusulmaņu pasaule apdraud musulmaņu <i>ummu</i>?</p> <p>RVE3: Nē, pašlaik nekāda uzbrūkoša džihāda nav. Es uzskatu, ka visam pamatā ir nauda. Jebkurš karš ir business. Tāpēc cilvēki, kuri ir ieinteresēti teritoriālā jautājumā, viņiem ir vajadzīgs karš. Tieši tāpēc izpostīja PSRS. Kad ir karš un naidis tautu vidū, var izvērst savas „tumšās” darīšanas. Piemēram, Kaukāzu spridzina, lai novājinātu Krieviju.</p>	<p>nenti katra m musul mani m.</p>	<p>nemus ulmaņ i apdra ud musul maņus .</p>	<p>ā ir nauda.</p>
<p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu? (atbilžu varianti: pozitīva/ negatīva/ vienaldzīga/ cits)</p> <p>RVE4: Negatīva, jo islāmu izmanto dažādi slikti cilvēki, lai sasniegtu savus savtīgos mērķus.</p> <p>I.: Vai Jūs iedalāt džihādu? Un kāds no tiem ir svarīgāks?</p> <p>RVE4: Jā, es dalu. Svarīgākais ir, protams, lielais džihāds. Katram cilvēkam ir šaubas rīcībā un kaut kāda maza neticība. Tieši tāpēc jācīnās ar sevi, lai nebūtu svārstīšanās.</p>	<p>RVE4 piekrīt šim džihā da dalīju mam. Šis džihā</p>	<p>RVE4 piekrīt šim džihā da dalīju mam. Šis džihā</p>	<p>RVE4 nepiek rīt šim džihād a dalīju mam. Aiz tā slēpjas</p>

<p>I.: Un, ja musulmaņiem uzbrūk un notiek karš? Tad kāds džihāds būs svarīgāks?</p>	ds	ds	cilvēk
<p>RVE4: Tā ir pavisam cita lieta. Taču džihāds ir atkarīgs no ārējiem apstākļiem. Kad notiek karš, tad jāiet karot, proti, aizstāvēt savu dzimteni, mājas un ģimeni.</p>	jāveic	jāveic,	u
<p>I.: Kuros gadījumos džihāds ir attaisnojams?</p>	perma	ja	neizglī
<p>RVE4: Karam vispār nevajadzētu būt. Tas ir grēks jebkurā reliģijā. Karš nav grēks vienīgajā gadījumā, par kuru es teicu iepriekš, proti, kad vīrietis aizstāv savu tēvzemi un ģimeni. Kad notiek karš, jebkuram vīrietim jāņem rokās ierocis vai nūja un jāaizstāv tuvākie.</p>	nenti	nemus	totība
<p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret pašnāvību „Allāha vārdā”? (atbilžu varianti: negatīva/ pozitīva/ vienaldzīga/ cits).</p>	katra	ulmaņ	un
<p>RVE4: Protams, negatīva, tāpēc ka tā ir muļķība; tā taču ir aizliegta islāmā. Jebkurā gadījumā kāds piespiež cilvēku veikt pašnāvību.</p>	m	i	politik
<p>I.: Vai Jūs uzskatāt, ka šodien izplatīts uzbrūkošais džihāds? Vai nemusulmaņu pasaule apdraud musulmaņu ummu?</p>	musul	apdra	a.
<p>RVE4: Nē, tāda nav. Es uzskatu, ka visas tādas agresijas izpausmes ir atkarīgas no šo cilvēku izglītības. Vienkārši viņi dzīvo savās valstīs, savās pilsētās, nekur neizbrauc un neko daudz neredz. Viņi dzīvo tāpat kā bija Krievijā aiz „dzelzs priekškara”. Kaut kādi daudz izglītotāki cilvēki kurina šo karu un vada ar cilvēku baru.</p>	mani	ud	
<p>I.: Kāpēc kādiem cilvēkiem ir vajadzīgs konfrontēt divas pasaules – musulmaņu un nemusulmaņu?</p>	m	musul	maņus
<p>RVE4: Šo divu pasaļu sadursmi veicina politiķi. Karš ir politisks līdzeklis. Tā nemusulmaņu pasaule neapdraud musulmaņu pasauli.</p>		.	
<p>I.: Piemēram, musulmaņiem, dzīvojot Eiropā, nepatīk redzēt, ka vīrieši un sievietes smēķē un dzer.</p>			
<p>RVE4: Ja kādiem musulmaņiem nepatīk skatīties uz to, ka</p>			

<p>sievietes dzer un smēķē, tad viņiem jābrauc atpakaļ, pie sevis. Kaut gribētu atzīmēt, ka nevienam vīrietim nepatīk, kad sieviete ir pieejama...</p>			
<p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu? (atbilžu varianti: pozitīva/ negatīva/ vienaldzīga/ cits) RVE5: Es labāk klusēšu.</p> <p>I.: Kāpēc? RVE5: Nu, tā.</p> <p>I.: Labi. Tad sakiet, lūdzu, vai Jūs iedalāt džihādu? RVE5: Kādā izpratnē?</p> <p>I.: Kategorijās, proti, mazais un lielais? R.: Jā, ir tādas kategorijas.</p> <p>I.: Vai Jūs varētu paplašināt savu atbildi? Ko, Jūsprāt, nozīmē mazais džihāds un lielais džihāds? RVE5: Mazais džihāds ir džihāds ar cilvēkiem, kuri uzbrūk musulmaņiem un islāmam. Un lielais džihāds ir džihāds ar savu slikto rīcību un domām.</p> <p>I.: Kuros gadījumos ir atļauts karš ar nemusulmaņiem? RVE5: Karš ir atļauts, kad aizvaino Allāhu, pravieti Muhammadu un islāmu. Un, ja nemusulmaņi netaisa konfliktus, tad karot ar viņiem nedrīkst. Nedrīkst karot bez iemesla. Jābūt nopietnam iemeslam.</p> <p>I.: Labi. Kā tad Jūs varat izskaidrot karu, kas bija starp Irānu un Irāku? Kāds karš tas bija un par ko? Karoja taču divas musulmaņu valstis. RVE5: Abu valstu valdnieki nebija reliģiozi. Tas nebija reliģisks karš. Tas bija karš vienkārši par varu, jo Irāna gribēja Irākas varu un Irāka gribēja Irānas varu. Tas nebija karš starp sunnītiem un šiītiem. Ja tas būtu reliģisks karš, tad Sadams varēja iznīcināt šiītus, kuri dzīvo Irākā, ļoti vienkārši. Taču šiīti arī veica svētceļojumu un Irāku (uz Kerbelu un Mešhedu), arī tur varēja šiītus pieķert.</p> <p>I.: Atgriežoties pie džihāda veidiem. Kāds džihāds, Jūsprāt, ir svarīgākais musulmanim?</p>	<p>RVE5 atteicā s atbild ēt, kāds džihā ds ir svarīg ākais musul mani m.</p>	<p>RVE5 piekrīt , ka jāveic šis džihā ds, bet pie nosacī juma, ka musul maņi tiek apdra udēti.</p>	<p>No visas RVE5 intervi jas nav skaidrs , ko viņš domā par šī džihād a gradāc iju.</p>

<p>RVE5: Ejam tālāk.</p> <p>I.: Jūs negribat atbildēt?</p> <p>RVE5: Nē.</p> <p>I.: Kāpēc?</p> <p>RVE5: Negribu, un viss.</p> <p>I.: Labi. Kāda ir Jūsu attieksme pret pašnāvību „Allāha vārdā”? (atbilžu varianti: negatīva/ pozitīva/ vienaldzīga/ cits).</p> <p>RVE5: Es nesapratu jautājumu.</p> <p>I.: Ko Jūs domājat par pašnāvību „Allāha vārdā”, kuru daži motivē ar islāma nepieciešamību?</p> <p>RVE5: Ejam tālāk.</p> <p>I.: Jūs negribat atbildēt?</p> <p>RVE5: Nē, negribu.</p> <p>I.: Vai Jūs uzskatāt, ka šodien izplatīts uzbrūkošais džihāds? Vai nemusulmaņu pasaule apdraud musulmaņu <i>ummu</i>?</p> <p>RVE5: Nē. Ja ņemt šodienas situāciju, tad musulmaņi nebrauc ne uz vienu valsti, kā arī neuzbrūk nevienam. Šobrīd nāk tikai pie musulmaņiem. Piemēram, Krievija Ziemeļkaukāzā; Eiropa vai vēl citas valstis, kur karo? Karo musulmaņu valstīs ar musulmaņiem. Un musulmaņi mirst.</p> <p>I.: Kāpēc nemusulmaņi karo musulmaņu valstīs?</p> <p>RVE5: Kādam ir kādas intereses un citam ir citi nolūki. Kādam ir interese par naftu, kādam par zeltu, kādam par gāzi vai par citu bagātību. Vēl atnāk, lai pazemotu...</p> <p>I.: Tātad Jūs uzskatāt, ka kari ar nemusulmaņiem tiek saistīti ar musulmaņu valstu resursiem?</p> <p>RVE5: Jā. Lielākoties kari musulmaņu valstīs tiek saistīti ar resursiem.</p> <p>I.: Labi. Un kā Jūs uzskatāt, vai resursu kari ir vienīgais iemesls vai ir vēl kāds?</p> <p>RVE5: Jā. Protams, ka ir arī ideoloģiskais. Ir misionāri, kuri grib kristianizēt musulmaņus. Tas taču nav</p>			
--	--	--	--

<p>noslēpums. Viss internets pilns ar šo informāciju. Misionāri paši saka, ka šim mērķim tiek izlietota liela nauda. Piemēram, tas notiek Irākā, Afganistānā un citur arī. Misionāri dāvina dāvanas, lai tikai pievērstu musulmaņus kristietībai.</p> <p>I.: Un kā musulmaņi uztver to, ka viņus grib kristianizēt?</p> <p>RVE5: Nevienā reliģijā nedrīkst piespiest cilvēku. Ja tas būtu nepieciešams, tad Allāhs (<i>Subhan Atāļa</i>) varēja visus pārvērst vienā reliģijā vienā sekundē, un šīs reliģijas sekotāji būtu pielūguši Vienu Dievu. Tomēr Allāhs (<i>Subhan Atāļa</i>) iedeva cilvēkam brīvu izvēli un cilvēkam pašam ir jāizvēlas. Taču Korāns saka: „<i>Nav piespiešanas reliģijā</i>”. Kāda jēga cilvēku piespiest pieņemt reliģiju? Sanāk tā, ka cilvēks baidoties pieņems kādu reliģiju, bet, kad bailes pāries, tad viņš arī vairs neticēs. Tā nav reliģija. Reliģijā vajadzētu, lai cilvēkam būtu pirmais un galvenais – dievbijība. Cilvēkam jāizpilda tas, ko viņam pavēlējis Dievs. Un par to Dievs iedos šim cilvēkam paradīzi. Un sātans, kurš ir pret Dievu, piedāvā elli. Tādēļ reliģiju nedrīkst nevienam un nekur uzspiest. Cilvēkam pašam jāizvēlas reliģija.</p>			
<p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu? (atbilžu varianti: pozitīva/ negatīva/ vienaldzīga/ cits)</p> <p>RVE6: Es uzskatu, ka džihāds tas nav tikai „<i>džihād an-nafs</i>” (jeb dvēseles džihāds⁶⁹⁹) ar sevi pašu, jo mūsu vēsturē ir skaidri piemēri kas tas ir džihāds, t. sk. uzbrūkošais un aizstāvēšanās džihāds. Jāsaka, ka katram džihāda veidam jābūt saviem nosacījumiem. Un šodien mēs zinām, ka uzbrūkošais džihāds, izejot no <i>ulemu</i>⁷⁰⁰ <i>fetvām</i>⁷⁰¹, ir apstādināts, un jau sen. Islāmā arī ir</p>	<p>RVE6 piekrīt šim džihā da dalīju mam. Pašlai k šis</p>	<p>RVE6 piekrīt šim džihā da dalīju mam ar nosacī</p>	<p>RVE6 piekrīt , atsauc oties uz vēsturi , ka ir arī</p>

⁶⁹⁹ Promocijas darba autore precizējoša piezīme.

⁷⁰⁰ *Ulems* (arāb.) – zinātnieks; atzīsti musulmaņu teoloģijas un tiesības zinātāji.

⁷⁰¹ *Fetva* (arāb.) – reliģiskais lēmums.

<p>aizstāvēšanās džihāds, bet šī doktrīna ir jebkurā valstī, kura sevi ciena, proti, aizstāvēt savu suverenitāti, jo tā ir normāla un dabiska lieta. Un džihāds plašākā jēgā, proti, džihāds tulkojams kā „centieni, kas ir Allāha ceļā”, un viss, kas tiek darīts Allāha ceļā, piepūloties un ciešot noteiktas grūtības – ir džihāds. Cilvēks arī iestājoties šajā ceļā, zina, ka viņam būs noteiktas grūtības. Piemēram, džihādam pielīdzināms sievietes grūtniecības stāvoklis. Sieviete zina, ka tas būs viņai grūts periods, izmēģinājuma periods un beigās rezultāts, kas arī ne vienmēr ir veiksmīgs, jo grūtniecība ir noteikta bīstamība sievietes veselībai. Islāmā primāri ir nolūks.</p> <p>I.: Vai Jūs iedalāt džihādu?</p> <p>RVE6: Cīņa ar savu dvēseli jeb šī veida džihāds ir nepieciešams, un tas ir fakts. Piepūle, lai turētu savu šaitānu⁷⁰² pie ķēdes nevis, lai šaitāns turētu cilvēku un valdītu pār viņu. Man nav svarīgi, vai šis džihāds ir svarīgāks par aizstāvēšanās vai uzbrūkošo džihādu. Šobrīd tas ir vienīgais džihāds, proti, džihāds ar sevi, kas man ir iespējams, un, protams, man tas ir vissvarīgākais.</p> <p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret pašnāvību „Allāha vārdā”? (atbilžu varianti: negatīva/ pozitīva/ vienaldzīga/ cits).</p> <p>RVE6: Es gribētu paplašināt savu atbildi. Tādā izpratnē, kuru izplata masu mediji, es esmu, protams, pret to. Pašupurēšanās cēla mērķa vārdā – tā ir varonība. Es esmu izaudzīnāts ar PSRS skolu programmu, un es zinu par Nikolaja Gastello varoņdarbu. Viņš neizlēca ar izpletņiem no lidmašīnas, bet novirzīja savu degošo lidmašīnu uz pretinieku. Vai Aleksandra Matrosova varonību, kurš ar savu ķermeni aizklāja ambrazūru.</p> <p>I.: Bet tas ir pret pretinieka armijas karavīriem.</p> <p>RVE6: Jā, jā, jā. Tieši par to es arī runāju. Es uzskatu</p>	<p>ir vienīgais permanentais džihāds, kas ir pieejams un tāpēc vissvarīgākais.</p>	<p>jumu, ka musulmaņi tiek apdraudēti.</p>	<p>tāds jēdzienš kā uzbrūkošais džihāds. Tomēr uzsver, ka katram džihādā jābūt saviem nosacījumiem. Taču šodien uzbrūkošais džihāds ir apstādīnāts ar <i>ulemu fetvām</i>.</p>
--	--	--	--

⁷⁰² Šaitāns (arab.) – sātans.

pašupurēšanos par varonību noteiktos gadījumos. Tomēr, runājot par islāmu, mēs jau esam pieraduši, ka tiek runāts par pašspridzināšanos pret mierīgajiem iedzīvotājiem utt. Un tie viennozīmīgi nav musulmaņi. Man ir sava teorija, bet to es pierādīt nevarēšu. Es vienkārši ticu tai. Es vados pēc izteiciena: „*Meklē, kam ir izdevīgi*”. Es domāju, ka šeit ir zombēti cilvēki, kurus zombēja nemusulmaņi un kuriem ir izdevīgi provocēt un kompromitēt musulmaņus. Piemēram, bija gadījumi, kad nozaga bērnus un draudēja vecākiem ar bērnu nāvi, ja cilvēks neies uz šo aktu.

I.: Tad Jūs izslēdzat iespēju, ka viens musulmanis var motivēt vai zombēt citu musulmani iet uz pašnāvību jeb pašspridzināšanos?

RVE6: Jā. Un visi interneta ziņojumi no kādu šeihu vārdiem... Piemēram, es zinu, ka ir Doku Umarova video utt.; es neuzskatu viņu par *mudžāhedu*.

I.: Tad viņš pārkāpj islāma likumus?

RVE6: Manuprāt, viņš dara visu pret islāmu. Precīzāk, viņš pasliktina islāmu. Viņa cīņa vairāk kaitē nekā palīdz. Un tas ir viennozīmīgi. Tāpēc man ir jautājumi bez atbildēm: „*Kurā pusē viņš ir? Kas ir viņa iedvesmotāji un pasūtītāji? No kurienes viņš tiek finansēts? Utt.*”. Un atbildes nav tik viennozīmīgas, ņemot vērā Berezovska sacīto. Taču specdienestos nestrādā Sniegbaltītes, un visas operācijas... Jebkuras valsts jebkuram specdienestam ir tādi noslēpumi, no kuriem kaunētos jebkurš normālais cilvēks, un nav svarīgi, vai tas būtu kristietis, musulmanis, ebrejs vai ateists. Specdienesti taisa „netīrus” darbus kāda vārdā.

I.: Vai Jūs uzskatāt, ka šodien izplatīts uzbrūkošais džihāds? Vai nemusulmaņu pasaule apdraud musulmaņu *ummu*?

RVE6: Lai korekti iesniegtu informāciju par šo jautājumu, man būs nedaudz jāatkāpjas. Man patīk izteiciens:

„Slinkums virza progresu”. Tāpat arī mūsdienās: „Patēriņš jeb konsumerisms virza progresu”. Un šo izteicienu es minu islāma dzīves veida kontekstā pēc Korāna un Sunnas, proti, kā jādzīvo cilvēkam pēc Korāna un Sunnas, un ne tikai pēc Korāna un Sunnas, bet arī pēc Bībeles un Toras. Un pēc visām dievišķām grāmatām. (...) ⁷⁰³. Šādā veidā šis konsumerisms, kas virza Rietumus, tas tiek nodibināts uz tā... Teikšu tā, ka cilvēka morāle nedrīkst sastāvēt no tā: „Pērc labāko un pārdod dārgāk. Izskaties un jūties labāk par citiem”. Tieši to iebāž galvās un audzina Rietumu sabiedrībā bērnam kopš bērnības. Un nav svarīgi ģimene, bērni, attiecības, reliģija – viss tas ir otršķirīgi, bet pirmajā vietā jābūt tavai pašapziņai, tam, kā tu jūties un ko tu gribi. Citiem vārdiem sakot: „Izrādi sevi un izdalies no pūļa”. Un šī nostāja ir pat pasakās un multiplikācijas filmās. Šī nostāja iet absolūti caur visu un jebko. Konsumersima sabiedrība tiek pamatota ar naudu. Un tieksme uz naudas krāšanu un bagātību, tas nevar būt no Dieva. Bagātība nevar būt pašmērķis; tas taču ir viens no septiņiem nāves grēkiem. (... ⁷⁰⁴).

I.: Tad, ja es pareizi sapratu Jūs, nemusulmaņu pasaule vispirms apdraud musulmaņus ideoloģiski?

RVE6: Tieši tā. Pat otrādi. Mēs traucējam nemusulmaņu pasaulei. Tāpēc nemusulmaņu pasaule pareizāk pieiet pie tā. Piemēram, ASV tika sadedzināts Korāns un pēc tam Afganistānā tika nogalināti ANO pārstāvji. Un pēc tam T. Džons ⁷⁰⁵ pateica, ka: „Lūk, man bija taisnība – barbari. Es sadedzināju grāmatu, bet viņi nogalināja sešus cilvēkus.” Es nekad neesmu dzirdējis no musulmaņiem, ka viņiem vajag iekarot nemusulmaņu naftu, gāzi un citus resursus. Tomēr no nemusulmaņu puses tāda reakcija ir permanenta.

⁷⁰³ Tas ir ļoti interesanta informācija, kura diemžēl tiešā veidā neattiecas uz intervijas jautājumiem.

⁷⁰⁴ Tas ir ļoti interesanta informācija, kura diemžēl tiešā veidā neattiecas uz intervijas jautājumiem.

⁷⁰⁵ Amerikāņu mācītājs, kurš sadedzināja Korānu . . 2011.

<p>Piemēram, Kondolīza Raisa teica, ka: „<i>Mums vēlreiz jāapskatās pasaules kārtība, proti, dabas jeb zemes resursu jautājums</i>”, bet tas bija attiecībā pret Krieviju. Savukārt Tuvajiem Austrumiem viņi pat nejaudā, jo viņiem nav kodolieroča, bet Krievijai tas ir. Politologi arī saka, ka būs arī atklāts vai slepens karš par Ledus okeāna resursiem; tur ir naftas un gāzes gigantiski krājumi.</p> <p>I.: Tad Jūs uzskatāt, ka nemusulmaņu pasaule apdraud mususulmaņus vairākos aspektos – ideoloģiski, ekonomiski, proti, dabas resursi.</p> <p>RVE6: Konsumerisma kultam islāms noteikti traucē.</p>			
<p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu? (atbilžu varianti: pozitīva/ negatīva/ vienaldzīga/ cits)</p> <p>RVE7: Atbilde par džihādu nevar būt kā viens, divi, trīs.</p> <p>I.: Lūdzu, Jūs varat skaidrot, paplašināt un precizēt. Jūs varat sniegt izvērstu atbildi.</p> <p>RVE7: Kad Allāhs pirmo reizi pavēlēja pravietim Muhammadam karot – ko Viņš teica Korānā? (<i>Respondents citē arābu valodā Korānu</i>). „<i>Ir atļauts karot Jums ar tiem, kuri cīnījās ar Jums</i>”. Tāpēc ka musulmaņi mocījās Mekā, un tad pēc kāda laika Allāhs pavēlēja viņiem karot ar tiem, kuri viņus apspiež.</p> <p>I.: Vai Jūs iedalāt džihādu?</p> <p>RVE7: Tas nav mans dalījums. Es neko nedalu.</p> <p>I.: Es saprotu. Tomēr Jūs ievērojat šo dalījumu?</p> <p>RVE7: Pirmais dalījums – „<i>džihād an-nafs</i>”. Šis ir džihāds, kad cilvēks cīnās pret savu šaitānu. Otrais – „<i>džihād bin-nafs</i>”. Šis ir džihāds, kad cilvēks velta savu dzīvi Allāham. Šie ir džihāda dalījumi. Domāju, ka nav cilvēku, kuri varētu uzsākt otru džihādu, proti, „<i>džihād bin-nafs</i>” bez pirmā džihāda, proti, bez „<i>džihād an-nafs</i>”.</p> <p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret pašnāvību „Allāha vārdā”? (atbilžu varianti: negatīva/ pozitīva/ vienaldzīga/ cits).</p>	<p>RVE7 piekrīt šim džihā da dalīju mam. Šis džihā ds ir svarīg āks.</p>	<p>RVE7 piekrīt šim džihā da dalīju mam ar nosacī jumu, ja musul maņi tiek apdra udēti.</p>	<p>RVE7 nepiek rīt šim džihād a dalīju mam.</p>

<p>RVE7: No sākuma par šo jautājumu jārūnā zinātniekiem. Es gribētu pievērst Jūsu uzmanību tam, ko saka Korāns. Bieži Korānā Allāhs saka, vērsoties pie cilvēkiem: „<i>Ak, ļaudis!</i>”, nevis „<i>Ak, musulmaņi!</i>” Taču jāatceras, ka jābūt attiecībām: starp musulmaņiem un Allāhu, starp musulmaņiem un musulmaņiem un starp musulmaņiem un nemusulmaņiem. Nevienam cilvēkam, neatkarīgi no šī cilvēka tautības, nedrīkst aizvainot. Nevienam cilvēkam nedrīkst bez attaisnojama iemesla nogalināt. Attaisnojams iemesls ir karš. Allāhs aizliedz nogalināt citus cilvēkus. Citu cilvēku nogalināšanas aizliegums ir visās reliģijās. Un visas reliģijas atļaus nogalināt citus cilvēkus, ja notiek karš, proti, tavu tēvzemi un ģimeni apdraud agresori. Ja cilvēks grib kļūt par <i>šahīdu</i>, tad vispirms, šim cilvēkam jāuzzina – ko nozīmē būt <i>šahīdam</i>, kurš būs <i>šahīds</i> un pēc kādām rīcībām. Un tie, kuri spridzinājās metro, tie nav <i>šahīdi</i> un tas arī nav džihāds. Sprādzieni un nevainīgu cilvēku nogalināšana – tas nav džihāds, un tādu lietu nav islāmā. Reliģija nav atbildīga par politiku.</p> <p>I.: Vai Jūs uzskatāt, ka šodien izplatīts uzbrūkošais džihāds? Vai nemusulmaņu pasaule apdraud musulmaņu <i>ummu</i>?</p> <p>RVE7: Nē. Tā ir šaitāna darbība. Mēs taču pašlaik neredzam nevienu musulmaņu valsti, kura būtu karojusi ar nemusulmaņiem. Daži var atbildēt, ka nemusulmaņi grib naftu, kura ir musulmaņu valstīs. Taču musulmaņu valstis ir bagātas. Kāpēc, piemēram, Saūda Arābijai neuzbrūk? Tāpēc, ka Saūdu Arābijas ķēniņš labās attiecībās ar Rietumiem. Tā ir politika. Tas nav reliģijas jautājums.</p> <p>I.: Tad bruņotie konflikti – tā nav reliģija, bet politika?</p> <p>RVE7: Protams, tā ir politika.</p> <p>I.: Tad, šis karš ir par ko?</p> <p>RVE7: Par naftu, par bagātību, kas ir musulmaņu valstīs, par resursiem, par visu un ideoloģiju tai skaitā.</p>			
--	--	--	--

<p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu? (atbilžu varianti: pozitīva/ negatīva/ vienaldzīga/ cits)</p> <p>RVE8: Runājot īsumā. Džihādam ir diezgan daudz nozīmju. Mana izpratne par džihādu ir tas, ko es daru katru dienu. Džihāds pret kaislībām, džihāds pret sevi, proti, tas ir „<i>džihād an-nafs</i>”. „<i>Džihād an-nafs</i>” ir viens no lielākajiem džihādiem. Arābu valodā jēdziens „<i>džahada</i>” nozīmē „<i>cīnīties pret kaut ko</i>” fiziski (materiāli) vai garīgi. Piemēram, kad cilvēkam gribas dzert, bet viņš katru dienu cīnās ar sevi un nedzer. Tomēr ir arī cita džihāda izpratne, proti, kad musulmaņiem uzbrūk.</p> <p>I.: Vai Jūs iedalāt džihādu?</p> <p>RVE8: Jā. „<i>Džihad al-akbar</i>” – lielais džihāds, kā es jau esmu teicis, tas ir „<i>džihād an-nafs</i>” jeb garīgais džihāds ar savu šaitānu. Un „<i>džihāds al-azhar</i>” – mazais džihāds jeb karš ar nemusulmaņiem. Arī bija tāds hadiss, kurā pravietis Muhammads (ﷺ) bija teicis, ka: „<i>Mēs atgriezāties no mazā džihāda, lai uzsāktu lielo džihādu</i>”. Runājot par džihādu, musulmaņiem, islāmu un terorismu, cilvēki jauc visu vienā putrā. Jauc, ko nozīmē džihāds, kādas nozīmes ir džihādam. Jauc džihādu un <i>šahīdus</i> ar terorismu. Dažas valstu grupas grib prezentēt islāmu un musulmaņus kā agresorus un kaujiniekus. Bet tām nav veiksmes, jo islāms ir miera reliģija. Piemēram, ja notiek karš islāmā ir stingri aizliegts nogalināt sievietes, bērnus, slimus cilvēkus, vecus un tos cilvēkus, kuriem nav ieroču rokās; arī aizliegts izcirst palmas un vispār kokus un iznīcināt liellopus un sīklopus. Nedrīkst karot, izņēmums ir cilvēki, kuriem ir ieroči rokās. Ja šie cilvēki izmet no rokām ieročus, tad viņus nedrīkst aizskart.</p>	<p>RVE8 piekrīt šim džihā da dalīju mam.</p>	<p>RVE8 piekrīt šim džihā da dalīju mam.</p>	<p>RVE8 nepiek rīt šim džihād a dalīju mam.</p>
--	--	--	---

<p>I.: Un ir permanentais džihāds?</p> <p>RVE8: Jā, protams, tas ir „<i>džihād an-naḥs</i>” jeb garīgais džihāds. Mēs visi pašlaik esam <i>mudžahedīni</i>⁷⁰⁶, jo visi cīnāmies pret savu šaitānu. Mēs taču neesam eņģeļi.</p> <p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret pašnāvību „Allāha vārdā”? (atbilžu varianti: negatīva/ pozitīva/ vienaldzīga/ cits).</p> <p>RVE8: Pašnāvība islāmā ir absolūti aizliegta, tas ir <i>ḥarām</i>. Tas ir ļoti liels grēks.</p> <p>I.: Bet tomēr ir cilvēki, kuri veic pašnāvības atentātus. Kāpēc?</p> <p>RVE8: Vienkārši ir cilvēki, kuri musina citus. Un citiem ļoti labi tika izskalotas smadzenes. Tie ir noteikti cilvēki. Vai varbūt zem pašnāvnieku aktivitātēm darbojas kādas valsts specdienesti. Cits gadījums, kad kāds cilvēks saka, ka Allāhs tev pavēlēja darīt to un to, un jaunieši ļoti iespaidojami, nenobrieduši iet un veic to.</p> <p>I.: Šādā veidā, ja jaunieši iet un veic pašnāvības atentātus vai vispār atentātus, tas norāda, ka viņiem ir reliģiskas izglītības trūkumi vai robi?</p> <p>RVE8: Tiešām, jaunieši, kuri veic terora aktus, labi nezina islāmu.</p> <p>I.: Runājot par pašnāvnieku atentātiem, tie nav tikai pašnāvība, bet arī nevainīgu cilvēku nogalināšana. Kā ar to?</p> <p>RVE8: Tas ir atkarīgs no cilvēka, proti, kur viņš to dara un pret ko viņš to dara. Ja tas notiek karalaukā, tad spridzināties nav nepieciešams. Cilvēks taču var karot.</p> <p>I.: Un, ja karalaukā cilvēks vairs nevar karot ar pretiniekiem, tad viņš drīkst izdarīt pašnāvību?</p> <p>RVE8: Es nevaru pateikt, vai viņš drīkst vai ne. Tomēr mans uzskats ir, ka viņš nedrīkst to darīt.</p> <p>I.: Un, ja cilvēks vairs nevar karot ar ienaidniekiem,</p>			
--	--	--	--

⁷⁰⁶ *Mudžahedīn* – cīnītājs jeb karavīrs. (Arābu val.)

tā ir cīņa ar savām kaislībām.

I.: Un permanentais džihāds ar ieročiem rokās?

RVE9: Nē. Ja tas tiek praktizēts atsevišķā valstī, kas sauc sevi par musulmaņu valsti, tad visas pretenzijas tās valdniekam.

I.: Tomēr ir aizliegums uz tādu džihādu?

RVE9: Saprotiet, ir lietas jurisprudencē, kad advokāti meklē savus gājienus un prokurori meklē savus gājienus. Šādā veidā, ja pie varas ir netaisnīgs musulmaņu valdnieks un viņam ir galma *aalemi*⁷⁰⁷, kuri mēģina atrast izeju jeb spraugu, tad tie ir viņu grēki un lai viņi paši tiek ar tiem galā. Arī var minēt šajā jautājumā – aicinājumu pieņemt islāmu. Tas taču arī ir džihāds jeb centieni. Un nekādai fiziskai cīņai un agresijai nav jābūt. Agresija nav džihāds. Var arī minēt evaņģēlija stāstu par Jēzu un Pēteri-Simeonu. Jēzus teica Pēterim: „*Pārtrauc ķert zivis. Es tevi iemācīšu ķert cilvēku dvēseles*”. Islāmā taču arī veic aicinājumu jeb dvēseles ķeršanu. Tad kāpēc iznīcināt cilvēkus, ja musulmanis gribētu pievērst cilvēkus islāmam un izglābt viņus? Tomēr šis aicinājums pievērsties islāmam notiek, nelietojot spēku vai agresiju. Tikai miera ceļā, proti, labvēlīga dialoga veidā.

I.: Kuros gadījumos ir pieļaujams karš ar nemusulmaņiem?

RVE9: Ar jebkuriem agresoriem. Un visi cilvēki karos ar savas zemes un ģimenes agresoriem un uzbrucējiem. Un tas nav reliģiskais džihāds, bet aizstāvēšanās džihāds, tāpēc ka cilvēks aizstāv savu īpašumu. Ja agresors nācis tavā zemē, kā, piemēram, bija atnākuši krustneši un mēģināja ievest savu reliģiju, tad tas ir svētais džihāds. Citiem vārdiem sakot, cilvēks aizstāv savu reliģiju kopā ar savām mājām.

I.: Un kā Jūs varat izskaidrot, kas tagad notiek

⁷⁰⁷ *Aalem* – zinātnieki. (Arābu val.)

<p>Ziemeļkaukāzā? Tie cilvēki, kuri karo ne no federāļu armijas puses, viņi apgalvo, ka karo par „Emirat Kaukaz”.</p> <p>RVE9: Tur nav Emirātu un tur nav emīra. Tā nav musulmaņu valsts. Mazums, ko viņi tur saka. Tā nav Emirāts. Var būt kāds Doku Umarovs izies un pateiks: „<i>Es esmu emīrs.</i>” Nē, tā nav musulmaņu valsts. Ir noteikti nosacījumi, pēc kuriem var pateikt, ka tā ir musulmaņu valsts. Par ko viņi tur cīnās, es nezinu. Var būt viņi ir separātisti un grib nodalīties no valsts.</p> <p>I.: Tad džihāds, kas notiek Ziemeļkaukāzā, nav pamatots, izejot no islāma?</p> <p>RVE9: Jā, tas nav pamatots pēc islāma. Ziemeļkaukāzā nav džihāda.</p> <p>I.: Bet viņi saka, ka viņi veic džihādu.</p> <p>RVE9: Nu, maz ko viņi saka. Es arī varu daudz ko teikt.</p> <p>I.: Tad šis karš Ziemeļkaukāzā iet pretrunā ar šariatu?</p> <p>RVE9: Protams.</p> <p>I.: Un Izraēlā?</p> <p>RVE9: Tā ir sens, sens stāsts, kas sācies no Mozus laikiem. Tas ir ļoti garš stāsts.</p> <p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret pašnāvību „Allāha vārdā”? (atbilžu varianti: negatīva/ pozitīva/ vienaldzīga/ cits). Šis fenomens taču eksistē tikai islāmā.</p> <p>RVE9: Nē, es nedomāju, ka šis fenomens eksistē tikai islāmā. Šī lieta ir izdomāta. Piemēram, bija kari starp ĪRA un protestantiem.</p> <p>I.: Tur motivācija bija cita, proti, cīņa par zemi.</p> <p>RVE9: Un tomēr viņi slēpās aiz reliģijas... Vai, piemēram, spridzināja ķēniņus... Tagad noteiktas organizācijas slēpjas aiz islāma mobilizē cilvēkus, kuri nepietiekami zina un atrodas tālu no islāma. Šos neizglītotos cilvēkus saviem mērķiem izmanto jebkuras organizācijas.</p> <p>I.: Musulmaņu organizācijas?</p>			
--	--	--	--

RVE9: Nav obligāti. Kur ir garantija, ka musulmaņu vārdā neuzstājas kāds no specdienestiem. Piemēram, ja paņemt pēdējo atentātu „Domodedovo”. Tad valde nesaistīja šo terora aktu ar islāmu. Viņi pateica, ka cilvēks ar aziātu vai arābu izskatu... Un pēc tam izmeklēšanas komiteja nonāca pie slēdziena, ka tas bija cilvēks no Kaukāza. Pat viņi nesāka kliegt, ka tas bija musulmanis-islāmists, bet teica, ka tas bija izceļotājs no Kaukāza. Viņi jau saprot, ka tie nav musulmaņi.

I.: Tomēr islāmā ir aizliegums uz pašnāvību?

RVE9: Protams, ka islāmā ir stingrs aizliegums gan uz pašnāvību, gan uz slepkavību. Ja kāds nogalinājis vienu cilvēku, tas nozīmē, ka viņš nogalinājis visu pasauli.

I.: Vai Jūs uzskatāt, ka šodien izplatīts uzbrūkošais džihāds? Vai nemusulmaņu pasaule apdraud musulmaņu ummu?

RVE9: Kādus lēmumus pieņem noteiktais valdnieks noteiktajā valstī – tās ir viņa tiesības un viņa darīšana. Nedrīkst aizvietot politiku ar reliģiju. Savukārt, gribot sasniegt kādus politiskus mērķus, cilvēki var izmantot reliģiju. Tā ir viņu darīšana. Mēs visi atbildēsim Dieva priekšā.

I.: Bieži var dzirdēt, ka nemusulmaņi draud musulmaņiem citu iemeslu dēļ.

RVE9: Varbūt tā arī ir. Citu draudu iemesli rodas laikiem tāpēc, ka arābu valstīm ir nafta, bet citas valstis, kas tajās iebrūk – kur ir garantija, ka tās ieiet tur ne naftas dēļ?

I.: Un runājot par ideoloģiskiem draudiem no nemusulmaņu puses. Vai tādi ir?

RVE9: Piemēram, es esmu daudz runājis ar mācītājiem, kuri ar cieņu un izpratni izturas pret islāmu un kurus es arī ļoti labi saprotu. Un šie mācītāji saka, ka pie mums, kristietībā, ir cilvēki, kuri nezina reliģiju un es saku, ka arī mums tādi ir. Tāpēc es esmu pārliecināts, ka ticīgi cilvēki

<p>no dažādām reliģijām, kuri ievēro savas reliģijas normas un tikumību, kuriem ir zināšanas, vienmēr sapratīs viens otru. Uzskatu, ka konfesijas hierarhijas līmenī vienmēr saprotas. Savukārt tas, ka kopienas locekļiem nav zināšanu... Piemēram, tagad izejiet uz ielas un pajautāriet cilvēkam, kuram ir krusts: „<i>Vai Jūs esat kristietis?</i>”. Viņš atbildēs: „<i>Jā</i>”. Un, ja Jūs palūgsiet viņam pastāstīt kaut ko par kristietību... Daudzi pat uz baznīcu neiet. Viņš zina Lieldienas un Ziemassvētkus. Uz jautājumu: „<i>Vai Jūs lūdzaties?</i>”. Atbilde būs: „<i>Nē. Es taču neesmu nozadzis un nogalinājis nevienu</i>”. Tad par ko Dievam mani sodīt? Un ir arī daudz tādu musulmaņu... Jums jāsaprot, ka tas, kas ir Korānā un Sunnā, ir ideāls, bet līdz kuram līmenim cilvēks nonāks... Ja cilvēks nogalina kādu citu cilvēku (musulmani vai nemusulmani), slēpjoties aiz reliģijas, viņam jāpamato sava rīcība. Proti, uz kā pamata viņš to izdarīja?</p> <p>I.: Un ja cilvēks pamato, ka: „<i>Man pateica...</i>”.</p> <p>RVE9: Tad tas nozīmē, ka viņš negrib pats neko saprast un viņš kļuvis vadāms. Vai viņu reliģiski zombējuši.</p> <p>I.: Kā?</p> <p>RVE9: Ļoti vienkārši, ļoti vienkārši. Jebkuru cilvēku var zombēt, skatoties, kāds viņam ir intelekts, noslieces, jūtas un kaislības vai, piemēram, hašišs utt.</p>			
---	--	--	--

Intervijas svarīgākie jautājumi	<i>Džihād</i> <i>an-nafs</i> jeb garīgai s džihād s	<i>Džihād</i> <i>bin-</i> <i>nafs</i> jeb gatavīb a atdot savu dzīvi par musul maņu zemju robežu aizstāv ēšanu	Pastāvī gais uzbrūk ošais džihāds . Vai vispār ir tāds džihāda veids?
<p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu? (atbilžu varianti: pozitīva/ negatīva/ vienaldzīga/ cits).</p> <p>RVK10⁷⁰⁸: Es nevaru atbildēt uz šo jautājumu, jo ir daudz džihādu. Ir aizsardzības džihāds, ir uzbrūkošais džihāds, ir džihāds citā jomā. Ir kara⁷⁰⁹ džihāds, bet ir nemilitārais džihāds, un ar to jāsāk. Džihādu ir daudz. Protams, mana attieksme pret džihādu ir pozitīva, bet jāskatās, pret kādu. Pret džihādu, kuru iedevis Visaugstākais. Ir cilvēki, kuri teiks: „<i>Es esmu musulmanis, un es pasludinā džihādu pret Ķīnu</i>”. Kāpēc viņš to izdarīja? Kā viņš var pasludināt džihādu? Uz kāda pamata? Tāpēc tādu džihādu es neuzskatu par džihādu. Ja džihāds tiek pasludināts ar <i>šariata</i> valsts <i>kalifu</i>, valdnieku un tiek pasludināts ne</p>	<p>RVK10 piekrīt šim džihāda dalījum am. RVK10 uzskata šo džihādu par svarīgā ko.</p>	<p>RVK10 piekrīt šim džihāda dalījum am. Ir vēl viena šī džihāda šķautne , proti, musulm aņu aizstāvē</p>	<p>RVK10 nepiekrīt t šim džihāda dalījum am; RVK10 apgalvo, ka šis džihāds nevar būt.</p>

⁷⁰⁸ RVK – Respondents Vīrietis Konvertīts.

⁷⁰⁹ Kara džihāds = militārais džihāds.

<p>vienkārši tāpat, bet ja kaut kur apspiež brāļus vai māsas⁷¹⁰, aizvaino musulmaņus. Un, ja valsts negrib atdot musulmaņus un nemitīgi apspiež viņus, tad es varu pasludināt džihādu, lai valsts atdotu mūsu brāļus un māsas un nespīdzinātu viņus. Tā jau cita runa. Es taču neskatīšos, kā spīdzinās manu brāli.</p> <p>I.: Izejot no sacītā, Jūs iedalāt džihādu mazajā un lielajā?</p> <p>RVK10: Nē. Ir kara džihāds un ir nemilitārais džihāds⁷¹¹. Džihāds, lai stiprinātu <i>ummu</i>. Ko vispār nozīmē „džihāds”? Džihāds nozīmē „darbs Allāha ceļā”. Piemēram, aicināt cilvēku, lai viņi ievērotu savu reliģiju, lai viņi nedarītu aizliegtas lietas, un tas arī ir džihāds. Aicinājums uz islāma likumu ievērošanu ir džihāds (<i>da'awat</i>).</p> <p>I.: Kā Jūs varētu komentēt džihāda jēgu? Un kāds džihāds ir svarīgāks musulmanim?</p> <p>RVK10: Ir kara džihāds un nemilitārais džihāds. Kara džihāds iedalās aizsardzības džihādā un uzbrūkošajā džihādā. Nemilitārais džihāds arī iedalās, bet es precīzi nezinu, kā. Pirmais un svarīgākais džihāds musulmanim ir džihāds ar saviem kārdinājumiem un sliktajām tieksmēm⁷¹². Man šķiet, ka viss ir lielais džihāds, bet nav zināšanas, lai pateiktu. Savukārt džihādu pret cittautiešiem⁷¹³ es neatbalstu, jo tā ir</p>		<p>šana citās valstīs.</p>	
--	--	------------------------------------	--

⁷¹⁰ Musulmaņu *ummā* visi ir „brāļi” un „māsas”. Šos jēdzienus izmanto, pat nerunājot par asinsradniecību.

⁷¹¹ Uz promocijas darba autores jautājumu: „Vai Jūs zināt džihāda jēdziena būtību, proti, šī jēdziena burtisku tulkojumu?” respondents atbildēja: „Domāju, ka zinu. Džihāds nozīmē „darbs Allāha ceļā”. Ir džihāda parastā nozīme un ir reliģiskā nozīme. Džihāda parastā nozīme ir darbs, un reliģiskā nozīme ir „darbs Allāha ceļā” jeb, citiem vārdiem sakot, darbs jeb centieni Allāha vārdā, tā man stāstīja, ka šis ir darbs Allāha un islāma labā. Starp citu, džihāds arābu valodā bija vēl pirms pravieša Muhammada darbības.”

⁷¹² Intervētāja mēģināja jau kārtējo reizi, runājot par džihādu, pajautāt respondentam, vai džihāds ar sevi ir tā saucamais lielais džihāds, bet respondents vai nu neatbildēja, vai arī atbildēja, ka viņam nav tik dziļu zināšanu šajā jautājumā.

⁷¹³ Respondents lietoja jēdzienu „cittautieši” jeb krieviski „иноверцы”.

mulķība. Piemēram, ja kāds cittautietis atnāks uz manu māju vai pat ja atnāks musulmanis un apspiedīs mani, tad es viņam vispirms pateikšu,⁷¹⁴ un, ja viņš nesapratīs, tad kāds viņš ir musulmanis, ja apspiež, sit, spīdzina savu brāli un izdzen viņu no viņa mājas? Tad man būs jāveic aizsardzības džihāds. Tad es paņemšu rokā ieroci, ja viņš nesapratīs, kad es uzrunāju viņu, un aizsargāšu savu māju. Un, kad viņš atkāpsies, es arī atkāpšos. Ja viņš mani vairs neapspiedīs, tad es arī vairs neaizsargāšu sevi. Katrs džihāds ir svarīgs savā laikā; džihāds ir ļoti plaša tēma. Ja nav *šariata* valsts un džihāds netiek pasludināts aizsardzības džihāds, tad pirmkārt jācīnās ar sevi, pareizi jāīstojas, jāaicina pie patiesības. Un, ja kāds uzbruks Latvijai, tad mans pienākums būs veikt džihādu pret uzbrucējiem, neskatoties uz to, ka Latvija nav musulmaņu valsts, jo viņi uzbrukuši manai valstij un mājai. Mans pienākums un jebkura cita musulmaņa pienākums ir aizstāvēt savu valsti.

I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret pašnāvību „Allāha ceļā”? (atbilžu varianti: negatīva/ pozitīva/ vienaldzīga/ cits).

RVK10: Protams, mana attieksme pret pašnāvību ir negatīva. Negatīva, jo pravietis Muhammads aizliedza nogalināt sievietes, bērnus, vecus cilvēkus un slimus. Piemēram, cilvēks, kurš uzspriecinājās metro, kā viņš varēja zināt, ka metro bija citi musulmaņi? Taču tur ir daudz musulmaņu. Vai tur brauca nemusulmanis, kurš veda ēdienu saviem bērniem. Mirst tēvi, mirst mātes, varbūt bērni mirst. Un kāds iemesls? Viņi to dara Dieva vārdā? Tas nav fakts, ka viņi nokļūs paradīzē. Var būt viņi nokļūs ellē, jo viņi vispirms veica pašnāvību. Svarīgākais ir viņu darba nolūks un

⁷¹⁴ Acīmredzot šeit respondents runāja par „*mēles džihādu*”.

rezultāts. Ko viņi dara un ko līdz ar to grib sasniegt? Nogalināt mierīgus iedzīvotājus, kuri nekaro. Taču parasti cilvēki nekaro ar Čečeniju. Es esmu ļoti neapmierināts, ka ir daži brāļi, kuri atbalsta tādu uzvedību un ka tā ir „Allāha vārdā”. Tomēr mans viedoklis, ka tāda uzvedība nav pareiza. Protams, šis jautājums jārisina cilvēkiem, kuriem ir lielas zināšanas, bet mans viedoklis, kas tas ir nepareizi.

I.: Vai Jūs uzskatāt, ka šodien izplatīts uzbrūkošais džihāds? Vai nemusulmaņu pasaule apdraud musulmaņu *ummu*?

RVK10: Tas ir ļoti nopietns jautājums. Manuprāt, vairāku nemusulmaņu valstu valdnieki apspiež musulmaņus, kuri dzīvo gan viņu (nemusulmaņu⁷¹⁵) valstīs, gan musulmaņu⁷¹⁶ valstīs. Piemēram, bija situācija, kad kāds cilvēks, kurš sauca sevi par musulmani, pienāca pie ASV vēstniecības un uzspriecinājās. Ko viņš ar to parādīja? Mani tas aizskāra. Man tas ļoti nepatika. Viņš izdarīja šaušalīgu lietu, manuprāt, jo, vispirms, viņš ir pašnāvnieks, nevis ticīgs cilvēks. Nav skaidrs, ko viņš ir izdarījis. Es neapsveicu tādus cilvēkus, kuri nogalina sevi šādā veidā. Tāds cilvēks ir gan pašnāvnieks, gan slepkava. Cīnīties pret mierīgajiem iedzīvotājiem nedrīkst. Savukārt pret militārajiem drīkst, piemēram, pret karavīriem. Un neskatoties uz to, es nedomāju, ka ir pareizi atnākt uz karavīru bāzi un spridzināties. Cilvēks spridzinoties nogalina sevi, tas ir nepareizi. Tad jau labāk paņemt ieroci un aizstāvēt savu māju nekā atnākt un spridzināties, jo spridzinoties cilvēks neatstāj sev nekādu iespēju. Varbūt arī partizānu karā viņu nogalinās snaiperis, tomēr spridzinoties viņš

⁷¹⁵ Promocijas darba autores precizējums.

⁷¹⁶ Promocijas darba autores precizējums.

<p>neatstāj sevi nekādu iespēju. Šādā veidā tāds cilvēks neuzticas Visaugstākajam, ka Viņš viņu izglābs. Es nezinu, varbūt tas ir pareizi, bet, manuprāt, tas nav pareizi. Man nav pietiekami zināšanu sakarā ar šo jautājumu, un mans viedoklis šobrīd, ka tā nav vispareizākā rīcība.</p>			
<p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu (atbilžu varianti: pozitīva/ negatīva/ vienaldzīga/ cits)? RVK11: Pozitīva.</p> <p>I.: Un ko Jūs zināt par džihādu? RVK11: Džihāds ir ļoti sarežģīts jautājums. Par to var zināt visu, var nezināt neko.</p> <p>I.: Vai Jūs zināt kaut kādas džihāda gradācijas? RVK11: Ir dažādas. Ir, ko apzīmē „<i>fī sabīli Allah</i>”⁷¹⁷; ceļojums Dieva dēļ; nomirt jeb būt <i>šahīdam</i> no slimības⁷¹⁸; cīnīties par savu īpašumu un pret ienaidniekiem; cīnīties un ne obligāti ar militāriem veidiem pret jebko, kas traucē cilvēkiem uzzināt par islāmu. Tas var būt informatīvi, ideoloģisks karš.</p> <p>I.: Vai Jūs iedalāt džihādu? RVK11: Jūs domājat mazo un lielo?</p> <p>I.: Jā. RVK11: Ir tādas gradācijas – lielais un mazais džihāds. Bet tur nav tik skaidrs. Dažreiz „<i>džihād an-nafs</i>”⁷¹⁹ tiek apzīmēts kā lielais džihāds, bet citreiz militārais džihāds tiek novērtēts daudz augstāk nekā sestais islāma pīlārs. Nav viennozīmīgi. Tur ir dažādi aspekti, dažādi momenti un cilvēkam jāizvēlas pareizais, viņam atbilstošais džihāda veids.</p> <p>I.: Tad džihāda aspekti ir mainīgi? RVK11: Jā, protams.</p>	<p>RVK11 piekrīt šim džihāda dalījum am. RVK11 arī papildi na, ka dažreiz garīgais džihāds (<i>džihad an- nafs</i>) ir svarīgā ks un dažreiz aizstāvē šanās džihāds ir svarīgā ks.</p>	<p>RVK11 piekrīt šim džihāda dalījum am. RVK11 arī papildi na, ka dažreiz garīgais džihāds (<i>džihad an- nafs</i>) ir svarīgā ks un dažreiz aizstāvē šanās džihāds ir svarīgā ks.</p>	<p>No RVK11 no runas grūti saprast, kāda ir šī respond enta attieksm e pret šī džihāda kategori ju. RVK11 minēja, ka Maskav ā notiek karš un tāpēc tur drīkst spridzin āt</p>

⁷¹⁷ „*Džihādu fī sabīli Allah*” - džihāds Allāha ceļā. (Arābu val.)

⁷¹⁸ *Šahīds* – liecinieks vai moceklis. (Arābu val.)

⁷¹⁹ *Džihāds an-nafs* – dvēseles džihāds. (Arābu val.)

<p>I.: Un kāds džihāds ir svarīgākais musulmanim? Mazais džihāds jeb karošana vai lielais jeb cīņa ar sevi? RVK11: Bet arī karošana ir <i>džihād an-nafs</i>.</p> <p>I.: Bet es tagad domāju, cīņa ar savu šaitānu. RVK11: Tas, protams, ir svarīgs, jo, ja tu necīnies pats ar sevi, tad vispār grūti kaut ko darīt. Es nenodalīšu starp džihādiem. Abi divi ir svarīgi, katrs savā laikā.</p> <p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret pašnāvību „Allāha vārdā” (atbilžu varianti: pozitīva/ negatīva/ vienaldzīga/ cits)? RVK11: Jautājums par pašnāvību? Kas ir pašnāvība?</p> <p>I.: Kad cilvēks paņem sprāgstvielu un uzspridzinās un kopā ar citiem uz ielas, metro, veikalā utt. RVK11: Kara apstākļos – pozitīva.</p> <p>I.: Un ne kara apstākļos? Pieņemsim, pašlaik Izraēlā vai Ziemeļkaukāzā – kādi tur apstākļi? RVK11: Kara apstākļi.</p> <p>I.: Un Maskavā? RVK11: Kara apstākļi.</p> <p>I.: Tur arī kara apstākļi? RVK11: Tāpēc, ka Krievija karo.</p> <p>I.: Taču Maskavā cilvēki ir absolūti nevainīgi. Varbūt metro ir musulmanis, varbūt kāds gāja pieņemt islāmu, varbūt tur bija bērni, sievietes un veci cilvēki. Pēc Sunnas taču nevar karot ar sievietēm un bērniem. RVK11: Korānā ir ājats: „<i>Karojiet ar viņiem, tāpat kā viņi karo pret Jums</i>”.</p> <p>I.: Tomēr, ja cilvēks uzspridzinās, tad viņš ir gan pašnāvnieks, gan slepkava. RVK11: Tas ir atkarībā no situācijas.</p> <p>I.: Tad, pēc Jūsu domām, kurā vietā pašlaik nenotiek karš? Jūs teicāt, ka Izraēla karo, Krievija</p>	<p>Šādā veidā džihāda fenome na svarīgu ms izmainā s</p>	<p>nemusul maņus.</p>
---	--	-----------------------

<p>karo...</p> <p>RVK11: Amerika karo.</p> <p>I.: Vai Jūs uzskatāt, ka šodien izplatīts uzbrūkošais džihāds? Vai nemusulmaņu pasaule apdraud musulmaņu <i>ummu</i>?</p> <p>RVK11: Jā, apdraud.</p> <p>I.: Kā nemusulmaņi apdraud musulmaņu <i>ummu</i>?</p> <p>RVK11: Nemusulmaņi apdraud musulmaņus dažādu iemeslu dēļ, proti, ekonomisku, ideoloģisku un resursu dēļ.</p>			
<p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu? (atbilžu varianti: pozitīva/ negatīva/ vienaldzīga/ cits)</p> <p>RVK12: Kāda ir mana attieksme pret džihādu? Teikšu – pozitīvi, tas skanēs dīvaini.</p> <p>I.: Kāpēc dīvaini? Es taču neierobežoju šo jēdzienu ar kādu vienu nozīmi.</p> <p>RVK12: Principā, džihāds ir Dieva pavēļu nostādīšana uz zemes. No sākuma visām Dieva pavēlēm jābūt cilvēka sirdī un, pirmkārt, cilvēka sirdī jābūt mīlestībai pret Dievu, kā arī dievbijībai. Šai dievbijībai jābūt arī cilvēka ķermenī, mājās, kā arī viņa attiecībās ar pārējiem cilvēkiem. Mīlēt Dievu un baidīties no Dieva – tā ir pirmā džihāda daļa. Šodien daudzi kliez: „<i>Mūsu zemi ieņēma!</i>”. Un aizmirst, ka dvēseles un sirdis ir ieņemtas ar kaislību un šaitānu. Kad mūsu sirdīs ir nešķīstums un nav ticības, kā mēs varam spriest par to, kas notiek uz zemes? Tieši tas ir vislielākā problēma.</p> <p>I.: Vai Jūs iedalāt džihādu?</p> <p>RVK12: Ko Jūs domājat ar to?</p> <p>I.: Vai Jūs iedalāt džihādu lielajā un mazajā?</p> <p>RVK12: Es par to nezinu, tāpēc ka es mācos to, kas skar manu dzīvi un konkrētu situāciju, kurā es dzīvoju. Šis ir jautājums cilvēkiem, kuri mācās islāmu, – <i>ulemi</i>;</p>	<p>RVK12 piekrīt šim džihāda dalījum am un uzskata to par vissvarī gāko.</p>	<p>RVK12 piekrīt šim džihāda dalījum am, jo tas ir dabisks .</p>	<p>RVK12 nepiekrīt t šim džihāda dalījum am.</p>

viņi varēs izskaidrot.

I.: Labi. Pārformulēšu savu jautājumu. Kāds džihāds ir svarīgākais, proti, ar sevi vai ar pretiniekiem?

RVK12: Vissvarīgākais jautājums, kas ir manā sirdī un ko es daru. Bez šī jautājuma nekādi citi jautājumi nebūs. Jābūt kārtībā manai ticībai un manai rīcībai. Tagad daudzi mācās tēmu – ar ko un kā jākaro, bet, vispirms, jāzina atbilde – kā man ievērot citu cilvēku tiesības. Pirmais fundaments, kas bija nodibināts Mekā, – mīlestība, draudzība, žēlsirdība un ka jāievēro citu cilvēku tiesības. Un otra daļa tika iedota, kad Medīnā tika nodibināta valsts, – kā jāaizstāvas, proti, kā aizstāvēt sabiedrību, ja tai uzbrūk vai iekšēji pretinieki, kuri sēj *fitnu* jeb strīdus musulmaņu vidū. Tā kā nav fundamenta, kāds bija Mekā, nav ko runāt par likumu, kas bija Medīnā. Mēs taču paši nedzīvojam saskaņā ar islāmu. Mums jācenšas izveidot sabiedrību, kas balstītos uz mīlestības, draudzības, cieņas un žēlastības... Tagad cilvēki neinteresējas par saviem pienākumiem, bet tikai par savām tiesībām.

I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret pašnāvību „Allāha vārdā”? (atbilžu varianti: negatīva/ pozitīva/ vienaldzīga/ cits).

RVK12: „*Pašnāvnieks pat nesaodīs paradīzes aromātu*” – tas ir pravieša Muhammada (ص) hadīss. Dažos gadījumos tā netiks kvalificēta kā pašnāvība. Piemēram, kad notika cīņa pie Jarmukas un Abu Džahļa dēls bija ievainots un cieta slāpes, tomēr, kad viņam atnesa ūdeni, viņš teica, lai to atdod citam, jo bija sadzirdējis vaimanas. Kad tas ar ūdeni aizgāja pie otra, arī otrais teica, ka vēl citam ir lielāka vajadzība un lai iedod ūdeni tam. Kad atgriezās pie pirmā – viņš

bija nomiris, pienāca pie otra, arī viņš nomira, un arī trešais nomira. Šie cilvēki upurējās, bet par pašnāvniekiem viņus saukt nedrīkst.

I.: Kā var definēt pašnāvību islāmā?

RVK12: Pašnāvība ir mērķtiecīga savas dzīves atņemšana ar paša cilvēka rokām.

I.: Un metro spridzināšana – kas tas ir?

RVK12: Tad jākonsultējas ar šo valstu specdienestiem. Tagad internets ir pilns ar informāciju, ka torņus Ņujorkā spridzināja šis valsts specdienesti. Krievijā arī mājas spridzināja specdienesti. Islāmā nekad nav bijusi tāda tendence kā terorisms. Tikai pēdējā laikā parādījusies tāda mode saistīt tādas lietas ar islāmu. Piemēram, pravieša Muhammada (ص) līdzgaitnieku dzīves stāstos nekad tādu darbību nebija.

I.: Ja es pareizi sapratu, tad islāms un atentāti – šis ir absolūti nesavienojamas lietas?

RVK12: Varbūt ar musulmaņiem tas ir saistīts, varbūt. Dažreiz cilvēkus iegāž, dažreiz reliģiska analfabētisma dēļ cilvēkus izmanto. Pie šī cilvēka pienāks kāds ar lielu bārdi un čalmu un pateiks, ka, ja tu zagsi, tu dabūsi apbalvojumu. Tāpēc cilvēkam pašam jāsaprot lietas, ar kurām viņš sastopas.

I.: Vai var izraut ājatu no Korāna un tā attaisnot savu uzvedību?

RVK12: Jā, var. Par piemēru, var kalpot filma „Fitna”. To filmēja, ja es nemaldos, dāņu režisors. Šajā filmā tika parādīts, ka izrauj ājatus no Korāna, bez skaidrojumiem. Piemēram, pavēles karā ar neticīgajiem. Un šis ājats tika interpretēts bez sūtījuma iemesla, bez *tafsīra*⁷²⁰. No konteksta izrautus ājatus nevar pareizi saprast. Tā ir spekulācija. Dažās

⁷²⁰ *Tafsīr* – Korāna komentārs, kas ir pamatots ar tradīciju jeb Sunnu.

<p>musulmaņu valstīs, ja kāds tādā veidā pasniedza Korāna vēsti, šim cilvēkam piesprieda nāvessodu.</p> <p>I.: Vai Jūs uzskatāt, ka šodien izplatīts uzbrūkošais džihāds? Vai nemusulmaņu pasaule apdraud musulmaņu <i>ummu</i>?</p> <p>RVK12: Tas ir atkarīgs no situācijas.</p> <p>I.: Varbūt es pārformulēšu savu jautājumu. Tagad ir bijuši atentāti Ziemeļkaukāzā un Izraēlā. Kā Jūs domājat – vai tas ir karš un par ko?</p> <p>RVK12: Musulmaņiem nevar būt reliģiska kara. Musulmaņiem nav tādas lietas kā karot ar citiem cilvēkiem viņu reliģijas dēļ.</p> <p>I.: Cik man ir zināms, visi kari islāmā skaitās reliģiskie.</p> <p>RVK12: Tas ir skaidrs, ka neviena darbība nav atļauta, ja tā nav <i>šariata</i> rāmjos. Ikvienai musulmaņa darbībai jābūt reliģiskai. Islāms aizliedz karu citu cilvēku reliģijas dēļ. Ja reliģiju sēj ar spēku – tas noved pie liekulības. Cilvēki izliksies par ticīgajiem, bet no iekšpuses neieredzēs un tad viņi kļūs vēl sliktāki.</p> <p>I.: Un kāpēc nemusulmaņi uzbrūk musulmaņiem?</p> <p>RVK12: Es neesmu sastapies ar nemusulmaņiem, kuri būtu uzbrukuši musulmaņiem reliģijas dēļ. Piemēram, lai ieviestu kristietību Irākā. Cilvēki uzbrūk materiālas labklājības dēļ. Acīmredzot musulmaņi karo, jo arī viņiem ir vajadzīga materiāla labklājība. Vai, precīzāk, viņi aizstāv savus resursus. Žēl, ka tagad tiek aizstāvētas materiālas vērtības. Cilvēki, kuri karo ar musulmaņiem, neredz islāmu, bet redz tikai materiālas vērtības. Un daudzi musulmaņi savukārt iet pa citu cilvēku ceļu.</p>			
<p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu? (atbilžu varianti: pozitīva/ negatīva/ vienaldzīga/ cits)</p> <p>RVK13: Džihāds ir atzīts par likumīgu musulmaņu</p>	<p>RVK13 piekrīt šim</p>	<p>RVK13 piekrīt šim</p>	<p>RVK13 nepiekrīt šim</p>

<p>sabiedrības interešu aizstāvēšanu. Džihāds nav sinonīms terorismam, kas tiek vērstas pret mierīgiem iedzīvotājiem. Katrs var pats sev uzdot šo jautājumu. Ko nozīmē afgāņu pretošanās multinacionālai armijai, kas ieņēma viņu zemi un vairāku gadu gaitā nogalināja simtiem tūkstošu mierīgo iedzīvotājus? Kā var izskaidrot dažu musulmaņu rīcību Irākā pēc tam, kad 50 pasaules valstu armijas piecu gadu laikā nogalināja vairāk par miljonu (!!!) mierīgos iedzīvotājus? Un kā var izskaidrot šo armiju rīcību ar reālu vai lielākoties izdomātu pamatojumu, lai šīs armijas varētu iebrukt jebkuras valsts teritorijā pēc tomahauku vai bumbu mešanas uz šīs valsts pilsētām vai ciematiem?</p> <p>I.: Kāds džihāds ir svarīgāks musulmanim – mazais vai lielais?</p> <p>RVK13: Tas ir atkarīgs no situācijas. Musulmanim permanenti jāskatās uz sevi, proti, attīstīt sevi, analizēt savas dvēseles kaprīzes, mēģināt iegūt labākas rakstura īpašības, būt taisnīgam kā pret musulmaņiem, tā arī pret nemusulmaņiem, būt lietderīgam sabiedrībai utt. Tomēr, ja pie tavas mājas klauvēs slepkava, tu taču neapsēdīsies lasīt Korānu.</p> <p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret pašnāvību „Allāha vārdā”? (atbilžu varianti: negatīva/ pozitīva/ vienaldzīga/ cits).</p> <p>RVK13: Šādos jautājumos nav nozīmes parastu musulmaņu viedoklim, jo tas ir „<i>fiqh</i>”⁷²¹ jautājums, kā arī Korāna, Sunnas un Pravieša Vēstures precizitātes izpratne. Tas ir sasniedzams tikai musulmaņu zinātniekiem, nevis vienkāršiem musulmaņiem. Musulmaņu zinātniekiem par šo jautājumu ir spēcīgas domstarpības.</p> <p>I.: Vai Jūs uzskatāt, ka šodien izplatīts uzbrūkošais</p>	<p>džihāda dalījums am. RVK13 atzīmē, ka džihāda svarīgums var mainīties, proti, miera laikā ir svarīgāks garīgais džihāds un kara laikā aizstāvēšanās džihāds .</p>	<p>džihāda dalījums am.</p>	<p>džihāda dalījums am.</p>
---	--	-----------------------------	-----------------------------

⁷²¹ „*Fiqh*” (Arābu val.) – musulmaņu jurisprudences.

<p>džihāds? Vai nemusulmaņu pasaule apdraud musulmaņu ummu?</p> <p>RVK13: Nē (uzbrūkošā džihāda nav). Skatieties uz 1000 000 musulmaņu liķiem Irākā, tikpat daudz Afganistānā, 250 000 čečenu liķu tikai 1999. g. Musulmaņu ciematu izkaušana Ķīnā, Indonēzijā, Filipīnās, Palestīnā, Etiopijā, Somālijā, Bosnijā, Kašmirā, Kirgizstānā, Indijā. Ekonomiska blokāde un musulmaņu valstu novājināšana, bada politika. Valstu iekšējā politikā iejaukšanās, šķēršļi musulmaņu <i>ummas</i> apvienošanas mēģinājumam... Musulmaņu ķeršana, ieslodzīšana un spīdzināšana visā pasaulē vienkārši par izaudzētu bārdu vai lakatu galvā. Manuprāt, pietiek nogalināt vairākus cilvēkus vai noorganizēt nelielu sprādzienu, lai jebkura valsts uzskatītu to par savas drošības apdraudēšanu.</p>			
<p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu? (atbilžu varianti: pozitīva/negatīva/vienaldzīga/ cits)</p> <p>RVK14: Džihāds – tas ir viens no Dieva priekšrakstiem. Runa, protams, ir, par bruņotu džihādu, Jūs interesē tieši tas. Bez džihāda nevar iedomāties nevienas civilizācijas eksistenci, jo tai ir nepieciešams aizstāvēt savas intereses un sevi. Visas civilizācijas veikušas džihādu, tikai daudzas no tām veica džihādu nevis Dieva ceļā, bet savu kaislību, tirgus, teritoriju, naudas un citu mērķu ceļā.</p> <p>I.: Vai Jūs iedalāt džihādu mazajā un lielajā?</p> <p>RVK14: Džihāds nedalās lielajā un mazajā, tāds jēdziens nav pareizs. Džihāds dalās: bruņots džihāds ar ienaidnieku, džihāds ar savām kaislēm, džihāds ar šaitānu un džihāds ar liekuļiem. Katrs no šiem veidiem var prasīt kā mazas, tā arī lielas pūles. Džihāda dalīšana mazajā un lielajā nav ticama, jo šis hadīss, balstoties zinātnieku viedokļos, ir vājš un neticams.</p>	<p>RVK14 piekrīt šim džihāda dalījum am.</p>	<p>RVK14 piekrīt šim džihāda dalījum am.</p>	<p>RVK14 nepiekrīt t šim dalījum am, skaidroj ot to, ka šodien var notikt tikai aizstāvē šanās džihāds.</p>

I.: Kāds džihāds ir svarīgākais musulmanim?

RVK14: Visi džihāda veidi ir svarīgi, un viens var būt svarīgāks par citu, atkarībā no apstākļiem un no tā, ko prasa konkrēta situācija. Latvijā neviens neskries uzbrukt profesoram Taivānam, kurš pazemo islāmu, jo nav pilnvaru aicināt viņu pie taisnas tiesas. Un okupētā musulmaņu valstī, piemēram, ja šai valstij uzbrūk, laika apgūt labas manieres, iespējams, nebūs, jo aizstāvēt reliģiju ir svarīgākais pienākums okupācijas laikā.

I.: Kuros gadījumos ir atļauts karš ar nemusulmaņiem?

RVK14: Korāns atļauj džihādu tad, kad tas ir nepieciešams, lai aizstāvētu islāma intereses. Aizstāvēšanās džihāds – savas valsts aizstāvēšana no ienaidnieka uzbrukuma. Šodien pasaulē notiek tikai šis džihāda veids. Šo atbalsta veselais saprāts, kā arī tas tiek praktizēts ar visām pasaules valstīm Aizsardzības Ministrijas veidā. Šeit pat priekšraksti nav vajadzīgi. Tas taču saskan ar cilvēka sevis aizstāvēšanas instinktu. Arī džihāds ir paredzēts tādā gadījumā, ja musulmaņiem ir iespēja gāzt tirānu, kurš valda citā valstī. Tas ir saprotams jebkuram cilvēkam. Rietumu un ASV koalīcija veica uzbrūkošu džihādu pret musulmaņiem savu finanšu vai politisku mērķu vārdā ar dažādu iemeslu palīdzību. Par šo mērķi neviens nejutā. Tas ir skaidrs no tādām atklātām runām: savu ģeopolitisko, finansiālo un politisko interešu aizstāvēšana un stiprināšana ar to, ka atņem spēku potenciālam pretiniekam (musulmaņu civilizācijai). Toties islāms atļauj veikt džihādu, pirmkārt, reliģijas dēļ, kā arī tās saglabāšanas un nostiprināšanas dēļ, un viss pārējais seko pēc šī mērķa.

I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret pašnāvību „Allāha

<p>vārdā”? (atbilžu varianti: negatīva/ pozitīva/ vienaldzīga/ cits).</p> <p>RVK14: Ar pašnāvību Jūs domājat ne lēcieni ārā pa logu, bet sprāgstvielas iedarbināšanu ar savām rokām, kamēr pretinieks nespēj neko izdarīt. Jūs zināt, ja mēs jautāsim krievu tautai: kāda ir Jūsu attieksme pret Tēvijas kara karavīriem, kuri metās zem tankiem ar mīnām, zinot, ka tā ir pašnāvība? – atbilde būs viennozīmīga: viņi ir varoņi un visdrosmīgākie vīri. Ja mēs jautāsim par to, kurš uzgūlās uz ložmetēju, lai ļautu aiziet savai vienībai, – saņemsim tādu pašu viennozīmīgu atbildi. Nav svarīgi, vai mēs runāsim par Tēvijas Kara karavīriem, latviešu partizāniem vai kādu citu. Katrai sabiedrībai viņi skaitīsies varoņi. Runājot par islāma vispār pozīciju, šī darbība jebkurā gadījumā nav atbalstāma, tādā izpratnē, ka cilvēks pats atņem sev dzīvību, bet šī rīcība var būt atļauta dažos gadījumos, kad bez tā nevar iztikt. Par piemēru var kalpot Afganistāna, Palestīna un citas okupētas teritorijas: musulmaņi nevar ar šaujamo ieročiem pretoties okupantu bruņotajai armijai ar bezpilotu lidmašīnām un pašuzvilkām raķetēm. Tādēļ komandieris bieži pieņem lēmumu kaitēt pretiniekam tieši šādā veidā, jo vienkārši nav citas iespējas kaitēt.</p> <p>I.: Vai Jūs uzskatāt, ka šodien izplatīts uzbrūkošais džihāds? Vai nemusulmaņu pasaule apdraud musulmaņu <i>ummu</i>?</p> <p>RVK14: Nē – nemusulmaņu pasaules agresija apdraud musulmaņu <i>ummu</i>. Pēc PSRS sabrukuma ASV, Eiropas un Krievijas vadošie politiķi atklāti pateica, ka viņiem jāķeras pie islāma un jāiznīcina tas, kamēr islāms nav nodibinājis uzticamu spēku musulmaņu vidū. Un tas nav tāpēc, ka islāms ir slikts, bet tāpēc ka viņiem ir labi zināms – musulmaņi nepakļaujas</p>			
--	--	--	--

<p>viņiem, bet Dievam. Un, ja viņi sapratīs savu reliģiju, pār viņiem nebūs iespējams valdīt. Tāpēc notiek mērķtiecīga musulmaņu noskaņu apspiešana musulmaņu pasaulē: kazino, izģērbtas sievietes, netikums televīzijā, mūzika, alkohols, daudz izklaides, lēti interneta pakalpojumi ar visām tā „brīnišķīgajām” lietām, sekulārās dzīves vērtību paaugstināšana virs musulmaņu vērtībām visos <i>mass media</i>. Es esmu minējis, ka šodien visur notiek aizstāvēšanās džihāds, pat retos gadījumos, kad notiek uzbrukumi un atentāti okupantu zemē. Jums jāsaprot, ka šodien notiek karš musulmaņu zemē: Irākā, Afganistānā, Indijas musulmaņu daļā, Palestīnā, Kaukāzā, Vidusāzijas reģionos, Ziemeļāfrikā. Kara nav ASV, Eiropā, Krievijā, Ķīnā un citās valstī, kuras piedalās musulmaņu zemju okupācijā vai neokupācijā.</p> <p>Islāms pats par sevi ir draudi visiem varas veidiem, jo islāms ir mācība par cilvēku pakļaušanos Radītājam nevis cilvēkiem. Un to mēs redzam daudzu praviešu piemēros, kuru priekšgalā sakarā ar šo jautājumu stāv Jēzus (miers viņam), kuru Pilāts uzskatīja par fundamentālo ekstrēmistu, kas apdraud viņa varu. Tādēļ jebkura vara saskata islāmā draudus, nevis islāms uzskata varu pašu par sevi kā draudu. Par draudu islāms uzskata tādu varu, kura aplūko islāmu kā draudu, un tas ir tad, kad cilvēki grib pakļaut citus cilvēkus savai varai. Taču musulmaņu sabiedrības uzbūves modelis ir cits, proti, citu cilvēku pakļaušana (gan cilvēku, kuri atrodas valdībā, gan viņu padotos) Dievam. Un tad, kad islāms kļūst par draudu noteiktai valdībai, musulmaņu pasaulei jāaizstāv sevi, un tas ir absolūti loģiski. Un tas notiek pasaulē tagad, neskatoties uz daudzu musulmaņu darbību, kas iet pretrunā musulmaņu kara likumiem – vispārīgā ir tāda</p>			
--	--	--	--

<p>aina. Mēs nevaram pateikt tiem cilvēkiem, kuri pārāk spēcīgi aizstāv reliģiju, darot neatļauto: „<i>Neaizstāvieties!</i>”. Mēs varam viņiem teikt: „<i>Neveiciet neatļautu un neņemiet par piemēru kāfirus, kuri veica nepiedienīgas lietas ar jums</i>”. Tai skaitā ir mierīgo iedzīvotāju slepkavas ar zvēriskiem paņēmieniem, kā arī zinātnieku spīdzināšana; zvēriski musulmaņu slepkavas, kuri nepiedalās karā, – viņi Jums nav piemērs. Jūsu piemērs ir Allāha sūtnis (ص).</p>			
---	--	--	--

<p style="text-align: center;">Intervijas svarīgākie jautājumi</p>	<p><i>Džihād</i> <i>an-nafs</i> jeb garīgai s džihād s</p>	<p><i>Džihād</i> <i>bin-</i> <i>nafs</i> jeb gatavīb a atdot savu dzīvi par musul maņu zemju robežu aizstāv ēšanu</p>	<p>Pastāv īgais uzbrū košais džihād s. Vai vispār ir tāds džihād a veids?</p>
<p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu? (atbilžu varianti: pozitīva/negatīva/vienaldzīga/cits) RSE15⁷²²: Ja džihāds no tīras sirds, tad mana attieksme ir pozitīva. Džihāds dalās trīs pakāpēs. Pirmais džihāds ir ļoti sarežģīts, proti, tas ir mēles džihāds. Piemēram, ja tu dzīvo <i>kāfiru</i> valstī vai tevi apspiež citi cilvēki, tad tev jārunā ar viņiem maigi, ar mīlestību, lai neizsauktu agresiju un pierādītu, ka tava reliģija nes mieru un nekādā gadījumā ne naidu. Otrais džihāds, piemēram, kad cilvēks slimo ar kuņģa vēzi, cieš sāpes, bet uzticas Allāha dēļ, dara kaut ko un paļaujas uz Allāhu. Vai, piemēram, gāja musulmane vai musulmanis viņai vai viņam uzbruka <i>kāfiri</i>, huligāni un viņa vai viņš nomira. Tas arī ir džihāds. Trešais džihāds, kad cilvēks dzīvo musulmaņu valstī brauc palīgā pie saviem brāļiem un māsām uz musulmaņu valsti un cīnās tur pēc džihāda normām. Ir priekšraksti, kā jāveic džihāds, lai tas tev tiktu ieskaitīts</p>	<p>RSE15 piekrīt šī džihāda dalījum am</p>	<p>RSE15 piekrīt šī džihāda dalījum am, kā arī džihāda m, kurā musulm aņiem jābrauc palīdzēt citiem musulm aņiem.</p>	<p>RSE15 nepiek rīt šim džihād a dalīju mam; RSE15 apgalv o, ka šī džihād a dalīju ma nav.</p>

⁷²² RSE – Respondente Sieviete Etniska musulmaniete.

par labu.

I.: Vai Jūs iedalāt džihādu?

RSE15: Kādā nozīmē?

I.: Kategorijās.

RSE15: Domāju, ka nē. Ja tas ir šķīsts un Allāha dēļ, tad tas ir viens.

I.: Var būt es precizēšu savu jautājumu sakarā džihāda kategorijām. Iespējams Jūs esat dzirdējusi tādu hadīsu, kad pravietis Muhammads atgriezoties no kara, teica, ka: „Mēs atgriezāmies no mazā džihāda, lai uzstātu lielo džihādu”, kurā mazais džihāds nozīmēja karu un lielais nozīmēja garīgu pilnveidošanos.

RSE15: Ak, jā, es sapratu, ko Jūs domājat. Protams, dalu. Visaugstākais džihāds ir tāds, kuru veica, piemēram, Hamza, pravieša tēvocis. Viņš skaitās augstākais *šahīds*, kurš saņēma augstāku džihāda pakāpi.

I.: Un kādu džihādu viņš veica?

RSE15: Viņš karoja. Viņš karoja ar pagāniem Allāha vārdā, lai nostādītu savu reliģiju, proti, islāmu. Un dvēseles džihāds jeb *džihad an-nafs*, kas tulkojams kā „kārdinājums”, ir arī spēcīgais džihāds, jo tā ir cīņa ar kārdinājumu. Taču mūsu pasaulē ir ļoti daudz kārdinājumu brāļiem – skaistas sievietes, kuras atkailina savus ķermeņus un tad jāslēpj savas acis, lai neiekristu neticībā. Tā ir cīņa ar sevi. Nekārdināt sevi ar lielu naudu. Vai veikali ar ļoti dārgu apģērbu, vai mašīnas, tāpēc visur jābūt mērenībai.

I.: Un kāds džihāds ir svarīgākais musulmanim – mazais džihāds jeb karš vai lielais džihāds jeb garīga pilnveidošanās un cīņa pret savu šaitānu?

RSE15: Viss ir saistīts savā starpā, un viss ir viens un tas pats. Vispirms, cilvēks garīgi pilnveidojas un strādā ar sevi. Un tikai pēc tam, uzvarot savus pasaulīgos

<p>kārdinājumus un šaitānu, viņš var ar šķīstu dvēseli veikt lielo⁷²³ džihādu. Ja cilvēks ies ar kārdinājumu dvēselē uz džihādu, lai dabūtu slavu, tad viņam šis džihāds netiks ieskaitīts. Ir arī tāds hadīss, ka tie cilvēki, kuri veikuši džihādu slavas dēļ, nokļūs ellē. Tāpēc, ka džihāds jāveic tikai Dieva, Allāha dēļ. Un jāveic vaļsirdīgi, ar visu sirdi un dvēseli, uzvarot visus kārdinājumus. Tad, vispirms, lielais džihāds ar savu dvēseli un pēc tam, ja ir nepieciešamība, cilvēks dodas uz mazo džihādu jeb karu. Kaut ir arī <i>forsmažora</i> situācija, kad uz tavu valsti atnāk cilvēki, kuri draud tavai ģimenei un kopienai, un tad tev jāiet karot⁷²⁴.</p> <p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret pašnāvību „Allāha vārdā”? (atbilžu varianti: negatīva/ pozitīva/ vienaldzīga/ cita).</p> <p>RSE15: Kā to saprast – pašnāvība „Allāha vārdā”?</p> <p>I.: Tā saka, skalojot smadzenes jauniešiem, ka viņi kļūs par <i>šahīdiem</i>, nogalinot nemusulmaņus, uzspīdzinoties, „Allāha vārdā”.</p> <p>RSE15: Negatīvi. Ļoti negatīvi. Pirmkārt, tas ir zināms, ka šie cilvēki ir zombēti. Otrkārt, viņi ir apstrādāti. Taču pravieša laikā cilvēki cīnījās ar zobeniem un tagad bumbu dēļ iet bojā sievietes, bērni un veci cilvēki – nevainīgi cilvēki. Tāda uzvedība, tieši otrādi, rosina negatīvu attieksmi pret islāmu. Tāpēc ka daudzi cilvēki, kuri neko nezina par islāmu, domā: „<i>Ak, viņš sprīdzināja nevainīgus!</i>”, un ir taču šķīsti un labsirdīgi musulmaņi, un tad uz viņi saņem negatīvu reakciju. Tie, kas sprīdzina mierīgos iedzīvotājus-nemusulmaņus, izraisa negatīvu</p>			
---	--	--	--

⁷²³ Acīmredzot, respondente šeit gribēja teikt nevis „lielais džihāds”, bet „mazais džihāds”.

⁷²⁴ Šī respondente turpmāk teica, ka mazais džihāds var kļūt par lielo. „Tas notiek, kad valstij uzbrūk *kāfiri*, kuri nogalina un iztīra, kā mums bija. Tad katram jāaizstāv sava ģimene. Tie bija cietsirdīgi algotņi-karavīri no Krievijas puses.” Džihāds ir pieļaujams, kad: 1) musulmaņi uzbrūk musulmaņu zemēm, nerēķinoties ar musulmaņu likumiem, 2) musulmaņi nogalina musulmaņus un 3) musulmaņi nostādina šķēršļus musulmaņu valstij kalifāta ieviešanai.

<p>attieksmi pret visiem musulmaņiem. Un tas nav džihāds. Tas ir ļoti izplatīts pie vahābītiem.</p> <p>I.: Vai Jūs uzskatāt, ka šodien izplatīts uzbrūkošais džihāds? Vai nemusulmaņu pasaule apdraud musulmaņu <i>ummu</i>?</p> <p>RSE15: Uzbrūkošais džihāds...</p> <p>I.: Nu, piemēram, atentāts Izraēlā vai sprādziens Maskavas metro. Ko nozīmē tādas izpausmes?</p> <p>RSE15: Tādas izpausmes liecina par to, ka daudzi cilvēki nezina patiesu islāmu, jo patiesš musulmanis („<i>Āḥlu al-Sunna uaḷ-Džamaat</i>”) nekad nekaitēs pat <i>kāfir</i>iem: bērniem, sievietēm, nevainīgiem studentiem, veciem cilvēkiem un vispār cilvēkiem, kuri nepiedalās agresīvā darbībā. Vispār jācīnās pret tiem, kuri ienes pretrunas islāmā, kuri kaitē. Es esmu pret sprādzieniem un agresiju.</p> <p>I.: Un kurš kaitē islāmam?</p> <p>RSE15: Islāmam kaitē dažādas musulmaņu sekts. Taču islāmā ir 73 nozares.</p> <p>I.: Un tomēr šodien nemusulmaņi apdraud musulmaņus?</p> <p>RSE15: Protams, apdraud.</p> <p>I.: Kā?</p> <p>RSE15: Piemēram, paņemt masonus, kuri ir pret... Piemēram, paņemt Palestīnu un Gazas Sektoru, nu, šo rajonu. Protams, ka viņi nekad neatdos Palestīnu mums, musulmaņiem, kaut vēsturiski tā ir musulmaņu valsts. Masoni, es domāju, ar to izraēliešus. Taču, kurš ir augstākais un valda? Taču tika teikts, ka Allāhs pacels jūdus trīs reizes. Vara gandrīz visa ir pie masoniem. Masoni – tie ir Rotšildi, Morgani, kuriem pieder Printēšanas nams Amerikā. Bija arī brāļi Rozenkreiceri. Taču masoni vienmēr bijuši. Arī daudz specdienestu, kas grib strīdus, un tas arī ir, ka specdienesti musulmaņu vārdā spridzina un pēc tam saka, ka to izdarīja</p>			
--	--	--	--

musulmaņi, kaut kādi ekstrēmisti. Tomēr patiesībā tas ir specdienestu darbs. Tas ir sarežģīts jautājums. Daudzi zina patiesību, bet noklusē. Tomēr 70% no terora aktiem ir specdienestu darbs. Taču, ja cilvēki ies pa taisnīgu ceļu, tad visi cilvēki pieņems islāmu. Un kam tas ir izdevīgi? Tas nevienam nav izdevīgi. Piemēram, runājot par princesi Diānu, kura gribēja pieņemt islāmu. Visiem ir zināms, ka viņa satikās ar Dodi al-Fajedu un viņu novāca. Un pat saka, kurš to izdarīja. Taču tas bija izdevīgi karaļnamam. Viņai bija daudz fanātu un tad ļaudis sāku pieņemt islāmu. Tāpat ar Maiklu Džeksonu, kurš Bahreinā pieņēma islāmu.

I.: Tad ar ko vēl nemusulmaņi apdraud musulmaņus?

RSE15: Piemēram, sektas kā „*Brāļi-Musulmaņi*”, kuri ir Ēģiptē. Vēl sekta „*Al-Islamija*”. Tās taču daudz.

I.: Kurš nodibina sektas?

RSE15: Taču Rietumi diktē sektas, pirmkārt. Rietumi dod grūdienu. Tāpat tiek savākti cilvēki, kuri ienes *fitnu* jeb strīdu.

I.: Taču „*Brāļi-Musulmaņi*” pret nemusulmaņiem tiek noskaņoti diezgan nemiermīlīgi.

RSE15: Ne tikai pret nemusulmaņiem. Piemēram, ja cilvēks strādā par prezidentu, kaut vai par grāmatvedi, viņš arī ir *kāfirs* viņu acīs. Tāpat kā Maskavā. Ja kāds strādā policijā, tad daudzi cilvēki viņu uzskatīs par nodevēju jeb *murtadu*⁷²⁵. Kāpēc viņu uzskata par *murtadu*? Taču viņš lūdzas un ir uzticīgs islāmam. Tomēr šis cilvēks izdarījis *riddu*⁷²⁶ vai pateicis *kufru*. Tas taču ir labi, kad mēs *kāfiru* valstī ieviešam savus cilvēkus, musulmaņus, kuri nes šķīstu reliģiju, palīdz. Tomēr „*Brāļi-Musulmaņi*” uzskata, kurš strādā pie *kāfiriem*, pats ir *kāfirs*, kaut arī, lai kļūtu par *kāfiru*, jāiziet noteikts

⁷²⁵*Murtad*–atkritējs no ticības. (Arābu val.)

⁷²⁶*Ridda*– atkrišana no ticības. (Arābu val.)

<p>rituāls, proti, jāaiziet no islāma, piemēram, jāsaka <i>kufru</i>.</p> <p>I.: Kāpēc gan Rietumiem veidot ienaidniekus ar savām rokām?</p> <p>RSE15: Ļoti vienkārši. Rietumi dibina šīs sekas, lai noskaņotu tautu pret islāmu, jo islāms ir šķīsta reliģija un tas viņiem nav izdevīgi. Un, pirmā, kas to dara, ir Amerika.</p>			
<p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu? (atbilžu varianti: pozitīva/ negatīva/ vienaldzīga/ cits)</p> <p>RSE16: Vai Jūs ar to domājat svēto karu?</p> <p>I.: Tieši par to mans jautājums. Vai Jūs varat pastāstīt, kā Jūs uztverat šo fenomenu.</p> <p>RSE16: Mana attieksme vienmēr ir negatīva. Visi kari, visas agresijas izpausmes – tas ir slikti. Vienmēr jānoregulē attiecības miera ceļā.</p> <p>I.: Vai Jūs iedalāt džihādu?</p> <p>RSE16: Nē.</p> <p>I.: Tad pret karu Jūsu attieksme ir negatīva. Un pret cīņu ar savām sliktajām nosliecēm?</p> <p>RSE16: Jā, šis džihāds ir svarīgāks, jo katram cilvēkam jācīnās pret savām sliktajām domām un nosliecēm. Un pret karu es iztuos negatīvi, jo jebkura karadarbība un agresijas izpausmes – tas ir slikti.</p> <p>I.: Tad kurš džihāds ir svarīgāks – lielais vai mazais?</p> <p>RSE16: Tas ir atkarīgs no apstākļiem.</p> <p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret pašnāvību „Allāha vārdā”? (atbilžu varianti: negatīva/pozitīva/ vienaldzīga).</p> <p>RSE16: Protams, ka negatīva.</p> <p>I.: Vai ir kaut kādi apstākļi, kuros pašnāvība tiks attaisnota?</p> <p>RSE16: Man šķiet, ka nav. Dzīve kā tā tiek iedota, jādzīvo. Kad to paņems, tad paņems.</p> <p>I.: Un ja pašnāvība tiek motivēta ar militāru</p>	<p>RSE16 piekrīt šim džihāda dalījum am un uzskata to par svarīgā ko. Tomēr piebilst, ka džihāda svarīgu ms ir atkarīgs no apstākļi em.</p>	<p>RSE16 piekrīt šim džihāda dalījum am.</p>	<p>RSE16 nepiek rīt šim dalīju mam.</p>

nepieciešamību?

RSE16: Nē, tas viss ir nepareizi.

I.: Vai Jūs uzskatāt, ka šodien izplatīts uzbrūkošais džihāds? Vai nemusulmaņu pasaule apdraud musulmaņu *ummu*?

RSE16: Man šķiet, ka nemusulmaņi neapdraud musulmaņus principā. Es pat nezinu... Konflikti kaut kādi savā starpā...

I.: Tomēr paplašiniet un precizējiet, lūdzu, savu atbildi. Paskaidrojiet, kas notiek, piemēram, Ziemeļkaukāzā, Izraēlā, Krievijā (Maskavas metro)?

RSE16: Varbūt vispārīgs naids pret cilvēkiem. Tā gadās. Piemēram, kādam cilvēkam šķiet, ka kāds dzīvo labāk par viņu. Šis „cits” neievēro islāma normas, bet dzīvo labi, bet es ievēroju un man viss ir slikti. Šis vispārīgais naids arī manāms Latvijā.

I.: Bet spridzināt metro tikai tāpēc, ka kāds Maskavā dzīvo labāk...? Spridzināt sievietes un bērnus...

RSE16: Var būt arī rasu naids. Vairāki ir tikai par savu nāciju un ļoti nemīl citas nācijas.

I.: Vai tāda uzvedība var tikt attaisnota?

RSE16: Taču daudziem cilvēkiem iebāž galvā, ka pašnāvība – tas ir labi. Ja viņi to izdarīs, tad viņiem būs jauna dzīve.

I.: Un kā viņus ietekmē?

RSE16: Nezinu. Es kaut kur esmu dzirdējusi, ka ir gan hipnoze, gan apstrāde, gan narkotiski līdzekļi, un viss kas. Var arī piespiest cilvēku. Piemēram, ja tā ir sieviete un viņa atrodas vīra ietekmē, un viņš ietekmē viņu, tad viņai grūti būs izvairīties no tā vai pat šķirties no viņa. Tieši otrādi – ja vīrs saka, tad pakļāvīgi jāizdara tas, ko viņš liek. Jebkura cita cilvēka apzināta nogalināšana ir sliktā. Un neviena reliģija tādu uzvedību neatbalstīs. Kā arī pašnāvību nedrīkst taisīt. Tas islāmā skaitās grēks.

<p>Tev Allāhs dāvinājis dzīvi, bet tu centies kaut ko ar to izdarīt. Pašnāvība ir briesmīgs grēks.</p> <p>I.: Taču daži cilvēki iet un spridzina sevi, jo viņiem saka, ka tev jāiet uz džihādu, pamatojot šo nepieciešamību ar Korānu. Kā savienojas džihāds, pašnāvība un Korāna priekšraksti?</p> <p>RSE16: Tas jau ir fanātisms kaut kāds. To jau paši cilvēki izgudrojuši. Pašnāvība ir islāma normu pārkāpšana. Tev tiek dāvināta dzīve un tu nedrīksti neko ar to darīt, neskatoties cik tā būtu grūta.</p>			
<p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu? (atbilžu varianti: pozitīva/negatīva/vienaldzīga/cita)</p> <p>RSE17: Es esmu kategoriski pret džihādu.</p> <p>I.: Kāpēc?</p> <p>RSE17: Es domāju, ka tas izriet no noteiktas netolerances. Šeit ir dažādi komponenti: slikta reliģiska izglītība, prāta ierobežotība, Korāna pamatnostādņu izkropļošana. Es nezinu, kur īsti atrodas ļaunuma sakne, bet domāju, ka cilvēka prātam piemīt milzīgi izkropļoti postulāti.</p> <p>I.: Tad Jūs uztverat džihādu tikai kā svēto karu?</p> <p>RSE17: Nu, jā.</p> <p>I.: Vai Jūs iedalāt džihādu?</p> <p>RSE17: Kā?</p> <p>I.: Mazo un lielo?</p> <p>RSE17: Es tik dziļi nezinu.</p> <p>I.: Labi. Jautāšu Jums tā – kāds džihāds ir svarīgāks musulmanim – cīņa ar ienaidniekiem uzbrukuma laikā vai džihāds ar savām sliktajām domām un rīcību?</p> <p>RSE17: Protams, ka ar cīņa ar sevi ir daudz svarīgāka. Jāpilnveidojas, un šis uzdevums nav tikai musulmaņu uzdevums, jo tā ir uzskāpšana pie sevis, mēģinājums saprast, kādi uzdevumi ir dzīvē un sasniegt tos. Džihāds</p>	<p>RSE17 piekrīt šim džihāda dalījum am.</p>	<p>RSE17 piekrīt šim džihāda dalījum am.</p>	<p>RSE17 nepiek rīt šim džihād a dalīju mam.</p>

ir universāls līdzeklis visiem cilvēkiem.

I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret pašnāvību „Allāha vārdā”? (atbilžu varianti: negatīva/ pozitīva/ vienaldzīga/ cita).

RSE17: Negatīva. Tāpēc ka dzīve tiek iedota no Radītāja, un jebkurā reliģijā cilvēkam jāpieņem šī dāvana ar pateicību. Tieši tāpēc cilvēks nedrīkst nonāvēties.

I.: Un, ja tas tiek motivēts ar cēliem mērķiem islāma vārdā?

RSE17: Es varu to saprast savas dzimtenes un ģimenes aizstāvēšanas aspektā. Vīrietis var aiziet uz apzinātu pašuzpurēšanos. Tomēr, runājot par reliģiskām dogmām, es neuzskatu, ka tāda pašuzpurēšanās ir likumīga un attaisnota. Šodienas pasaulē ir tādi meistari, kuri manipulē ar to cilvēku apziņu, kuriem nav augsta attīstības līmeņa. Un manipulācijas instrumenti var būt dažādi iemesli, proti, nabadzība, neizglītība, bēdas, ārēji un iekšēji konflikti ģimenē. Manipulatori vienmēr atrod vāju ķēdes locekli cilvēka psihē, lai grūstu viņu uz pēdējo soli.

I.: Vai Jūs uzskatāt, ka šodien izplatīts uzbrūkošais džihāds? Vai nemusulmaņu pasaule apdraud musulmaņu *ummu*?

RSE17: Es pati mokos ar šo jautājumu. Tiešām. Es nemitīgi domāju un runāju ar savu māti. Kas notiek ar mums, musulmaņiem. Kāpēc mēs pārvērtāmies par tādu ļaunumu visai cilvēcei? Kaut, tajā pašā laikā, piemēram, Tatarstānā islāms ir ļoti labvēlīgs un ļoti rūpējas par to, lai būtu miers un vienošanās starp reliģijām.

I.: Tad, tomēr, kur varētu būt problēmas sakne? Kāpēc notiek konflikti starp musulmaņu un nemusulmaņu pasauli?

RSE17: Problēma ir apziņas un izpratnes šaurumā. Tāpat kā bija Krusta karu laikā, kad krustneši mēģināja ievest

<p>augstāku instanci – kristietību. Izpostīja, dedzināja un nogalināja. Tagad šis Krusta gājiens nāk no Austrumiem.</p> <p>I.: Un tomēr, atgriezoties pie jautājuma. Vai nemusulmaņi kaut kādā veidā apdraud musulmaņus?</p> <p>RSE17: Nē. Protams, ka nē.</p> <p>I.: Bet tomēr Krusta gājiens, kā Jūs sakāt, izgāja no Austrumiem.</p> <p>RSE17: Es nezinu cik ilgstošs un sarežģīts konflikts ir starp Palestīnu un Izraēlu. Bet viņi taču nogalina visā pasaulē: Amerikā, Maskavā.</p> <p>I.: Kurš nogalina?</p> <p>RSE17: Musulmaņu <i>šahīdi</i>. Spridzina cilvēkus un ne tikai jūdus. Viņi taču nogalina vienkāršus cilvēkus.</p>			
<p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu? (atbilžu varianti: pozitīva/negatīva/vienaldzīga/cita)</p> <p>RSE18: Nezinu, jo es baidos par vārdu „karš”.</p> <p>I.: Es nejautāju Jums, kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu ar tā ierobežoto nozīmi – „karš”. Es jautāju, kāda ir Jūsu attieksme pret džihāda fenomenu vispār?</p> <p>RSE18: Pret džihādu kā pret karu – es nezinu. Toties, pieskaroties „iekšējam” džihādam jeb cīņai ar savu šaitānu – pozitīvi. Islāmā, pirmkārt, katram cilvēkam jācīnās ar savu šaitānu.</p> <p>I.: Vai Jūs iedalāt džihāda fenomenu?</p> <p>RSE18: Ko Jūs ar to domājat?</p> <p>I.: Mazo un lielo?</p> <p>RSE18: Man viss ir viens un tas pats.</p> <p>I.: Taču ir hadīss, kurā pravietis Muhammads teicis, ka: „Mēs atgriezāmieš no mazā džihāda, lai uzsāktu lielo”.</p> <p>RSE18: Nu, jā, es varu iedomāties, ka lielais džihāds ir ar sevi. Es tā saprotu.</p> <p>I.: Un kāds džihāds ir svarīgākais musulmanim?</p>	<p>RSE18 piekrīt šim džihāda dalījum am. RSE18 uzskata to par vissvarī gāko.</p>	<p>RSE18 piekrīt šim džihāda dalījum am.</p>	<p>RSE18 nepiek rīt šim džihād a dalīju mam.</p>

<p>RSE18: Domāju, ka lielais džihāds ir svarīgākais.</p> <p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret pašnāvību „Allāha vārdā”? (atbilžu varianti: negatīva/pozitīva/vienaldzīga/cita).</p> <p>RSE18: Negatīva.</p> <p>I.: Kāpēc? Vai Jūs varētu paplašināt atbildi? Daudzi cilvēki, izvēloties uz šo aktu, taču saka, ka iet „Allāha vārdā”.</p> <p>RSE18: Nē, Allāha vārdā tas viennozīmīgi nevar būt, jo ir ājats, kurā tiek rakstīts, ka Allāhs ir aizliedzis pašnāvību. Un ir arī hadīss, ka pravietis Muhammads (ص) teicis, ka, ja cilvēks nogalinās sevi ar dzelzi, tad arī ellē šis cilvēks nemitīgi nogalinās sevi ar dzelzi vai tā, kā viņš veicis savu pašnāvību.</p> <p>I.: Jā, bet šeit ir vēl viena problēma. Cilvēks, kurš nogalinās it kā „Allāha vārdā”, nogalina arī citus.</p> <p>RSE18: Korānā rakstīts, ka viena musulmaņa nogalināšana tiek pielīdzināta visu musulmaņu nogalināšanai.</p> <p>I.: Un ja šis cilvēks nogalina nemusulmaņus?</p> <p>RSE18: Nogalinot nemusulmaņus, pašnāvnieks taču nezina citu cilvēku dvēseli. Varbūt cilvēks, kuru viņš nogalināja, kļuva par musulmani? It kā ir <i>šahīdi</i>, kuri uzspridzinās, viņi nejautā cilvēkiem, kurus viņi spridzina – vai tur ir musulmaņi vai ne.</p> <p>I.: Labi, bet pieņemsim, ka pašnāvnieks absolūti droši zina, ka starp cilvēkiem, kurus viņš iet spridzināt, musulmaņu nav. Tad?</p> <p>RSE18: Nē, tas arī ir aizliegts. Es saprotu tā – ja tev uzbrūk, tad jāaizstāvas, bet pirmais nedrīkst uzsākt. Ja neviens ar musulmaņiem nekaro, tad musulmaņiem nedrīkst uzbrukt. Ir atļauts karot, kad musulmaņiem uzbrūk un kad nemusulmaņi karo pret islāmu. Starp citu, ir viens hadīss, kurā pravietis Muhammads (ص) teica</p>			
---	--	--	--

<p>vienam jauneklim, kurš jautāja viņam pēc padoma, vai jāiet uz džihādu. Tad pravietis (ص) jautāja viņam, vai dzīvi viņa vecāki, un, kad jauneklis pateica, ka jā, tad pravietis (ص) teica, lai visus spēkus (<i>džahid</i>) atdod viņiem.</p> <p>I.: Un ir kāds džihāds, kas piemīt sievietēm?</p> <p>RSE18: Sievietēm džihāds ir grūtniecība, jo tas ir ļoti grūti. Un, ja sieviete nomirs dzemdību laikā, tad viņa kļūs <i>šahīdiete</i>.</p> <p>I.: Vai Jūs uzskatāt, ka mūsdienās izplatīts uzbrūkošais džihāds? Vai nemusulmaņu pasaule apdraud musulmaņu <i>ummu</i>?</p> <p>RSE18: Uzskatu, ka, jā, apdraud.</p> <p>I.: Kā?</p> <p>RSE18: Piemēram, Korāna sadedzināšana. Karikatūras par pravieti Muhammadu (ص).</p> <p>I.: Tad ja ASV notika Korāna sadedzināšana un Eiropā parādījās karikatūras par pravieti Muhammadu, tad kāpēc militārā darbība notiek ne tādās valstīs, kurās iepriekšminētie gadījumi notika, bet, piemēram, Ziemeļkaukāzā vai Izraēlā?</p> <p>RSE18: Manuprāt, tas kādam ir vajadzīgs. Un tur ir savi provokatori.</p> <p>I.: Par kuru valsti Jūs domājat?</p> <p>RSE18: Gan tur, gan tur. Domāju, ka ar šo visu kāds valda.</p> <p>I.: Tad Jūs domājat, ka nemusulmaņu pasaule apdraud musulmaņus ideoloģiski. Vai ir vēl kādi draudi, izņemot ideoloģiskos?</p> <p>RSE18: Nezinu vairs.</p>			
--	--	--	--

<p>Intervijas svarīgākie jautājumi</p>	<p><i>Džihād</i> <i>an-nafs</i> jeb garīgais džihāds</p>	<p><i>Džihād</i> <i>bin-</i> <i>nafs</i> jeb gatavīb a atdot savu dzīvi par musul maņu zemju robežu aizstāv ēšanu</p>	<p>Pastāvī gais uzbrūk ošais džihāds . Vai vispār ir tāds džihāda veids?</p>
<p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu? (atbilžu varianti: pozitīva/negatīva/ vienaldzīga/cits) RSK19: Pozitīva.</p> <p>I.: Vai Jūs iedalāt džihādu? RSK19: Jā. Ir taču vairāki džihāda veidi. Mazais džihāds ir cīņa ar neticīgajiem, karošana valsts aizsardzībai. Un lielais džihāds savukārt ir nopietnāka lieta, proti, <i>džihād an-nafs</i> tā kā cīņa pret savu patību („<i>nafs</i>” tulko kā dvēsele, bet labāk, manuprāt, ir patība). Pret to, kas tevī ir pakļauts ļaunumam un vājumam.</p> <p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret pašnāvību „Allāha vārdā”? (atbilžu varianti: negatīva/pozitīva/ vienaldzīga/cita). RSK19: Nevaru teikt, ka visos gadījumos ir pozitīvs vērtējums un visos gadījumos ir negatīvs vērtējums.</p> <p>I.: Jautājums bija par pašnāvību, nevis varoņdarba dēļ kara ar neticīgajiem laikā, bet,</p>	<p>RSK19 piekrīt šim džihāda dalījuma m. Šo džihāda veidu RSK19 uzskata par svarīgāk o.</p>	<p>RSK19 piekrīt šim džihāda dalījum am.</p>	<p>RSK19 nepiekrīt t šim džihāda dalījuma m.</p>

<p>kad cilvēks iet un uzspridzinās starp mierīgajiem iedzīvotājiem.</p> <p>RSE19: Ja tas tiek vērsts pret civiliedzīvotājiem, tad negatīvi.</p> <p>I.: Vai Jūs uzskatāt, ka mūsdienās izplatīts uzbrūkošais džihāds? Vai nemusulmaņu pasaule apdraud musulmaņu <i>ummu</i>?</p> <p>RSK19: Nu, jā, apdraud.</p> <p>I.: Kā?</p> <p>RSK19: Tur var runāt vispār plašāk, par to kāda ir mūsdienu Rietumu civilizācija un kādi ir tās mērķi. Tās mērķis ir izplatīties, dabūt visu pasauli savās rokās, lai cilvēkiem nekur nebūtu svarīga reliģija un lai visi varētu iekļauties brīvajā tirgū, un visas pārējās lietas, kas ir ļoti svarīgas mūsdienu Rietumu civilizācijai.</p> <p>I.: Tad Rietumu civilizācijas mērķu dēļ notiek agresīva reakcija no musulmaņu puses?</p> <p>RSK19: Manuprāt, jā. Pat ja tas izskatās agresīvi, bet būtībā tā ir kā aizsardzības reakcija.</p>			
<p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu? (atbilžu varianti: pozitīva/negatīva/vienaldzīga/cits)</p> <p>RSK20: Džihāds ir vajadzīgs.</p> <p>I.: Vai Jūs iedalāt džihādu?</p> <p>RSK20: Tādā ziņā, ka garīgā līmenī un militārā? Jā, tādu dalījumu es zinu.</p> <p>I.: Kurš džihāds ir svarīgāks?</p> <p>RSK20: Garīgais džihāds ir svarīgāks, jo šis džihāda veids ir permanents. Tomēr, ja musulmaņiem uzbrūk, tad militārais džihāds kļūst svarīgāks, un pēc kara atkal svarīgāks ir garīgais džihāds. Runājot tā, tad abi divi ir svarīgi. Man personīgi iznāk tikai pašai ar sevi.</p> <p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret pašnāvību „Allāha</p>	<p>RSK20 piekrīt šim džihāda dalījuma m. RSK20 uzskata, ka garīgais džihāds ir permane nts un</p>	<p>RSK20 piekrīt šim džihāda dalījum am. Aizstāv ēšanās džihāds kļūst svarīgā k par garīgo džihādu</p>	<p>RSK20 nepiekrī t šim džihāda dalījuma m.</p>

<p>vārdā”? (atbilžu varianti: negatīva/pozitīva/vienaldzīga/ cita).</p> <p>RSK20: Es nevaru uzskatīt, ka tie, kas to dara, ir muslimi. Es uzskatu, ka tās ir specdienestu provokācijas. Pašnāvība islāmā ir aizliegta.</p> <p>I.: Vai Jūs uzskatāt, ka mūsdienās izplatīts uzbrūkošais džihāds? Vai nemusulmaņu pasaule apdraud musulmaņu ummu?</p> <p>RSK20: Es domāju, ka musulmaņi tā kā aizstāvas. Nemusulmaņi ir tie, kas iebrūk tādās valstīs kā Afganistānā, Čečenijā. Musulmaņiem jau uzbrūk nevis nemusulmaņiem.</p>	<p>tāpēc svarīgāks .</p>	<p>, ja musulmaņiem uzbrūk. Džihāds a svarīgums mainās no ārējiem apstākļiem.</p>	
<p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu? (atbilžu varianti: pozitīva/negatīva/ vienaldzīga/cits)</p> <p>RSK21: Atkarībā no tā, ko tas nozīmē – „džihāds”?</p> <p>I.: Viss, ko šis jēdziens ietver sevī.</p> <p>RSK21: Ja jēdzienu „džihāds” saprast kā piepūli, tad pozitīvi. Ja skatīties kaut kādas karadarbības, tad jāaplūko, izejot no konkrētām rīcībām, vai es atbalstu vai ne.</p> <p>I.: Piemēram?</p> <p>RSK21: Bērnu nogalināšanu simtprocentīgi neatbalstu. Atbildes reakciju pret kara darbību jeb uzbrukumu atbalstu.</p> <p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret sieviešu, vecu cilvēku un kulta kalpotāju (mūku u.tml.) nogalināšanu?</p> <p>RSK21: Islāmā tas ir aizliegts.</p> <p>I.: Vai Jūs iedalāt džihādu?</p> <p>RSK21: Jā, es iedalu.</p> <p>I.: Un, kāds džihāds, Jūsprāt, ir svarīgāks?</p> <p>RSK21: Vienmēr sarežģītāks ir lielais džihāds. Tomēr, ja valstī notiek karš, tad iedzīvotājiem</p>	<p>RSK21 piekrīt šim džihāda dalījuma m. Lielais džihāds ir svarīgāks, bet kara apstākļos mazais džihāds kļūst svarīgāks .</p>	<p>RSK21 piekrīt šim džihāda dalījumam. Tomēr jāskatās pēc apstākļiem, kuros tas notiek, proti, vai netiek pārkāpti islāma likumi.</p>	<p>RSK21 nepiekrīt šim džihāda dalījumam.</p>

svarīgāks ir mazais džihāds. Skatoties pēc apstākļiem.

I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret pašnāvību „Allāha vārdā”? (atbilžu varianti:

negatīva/pozitīva/vienaldzīga/cita).

RSK21: Principā pašnāvība ir aizliegta. Tomēr es pieņemu, ka karā var būt tādi mirkļi, kad cilvēkam nav citas izejas. Tāpēc vienmēr jāskatās pēc konkrētās situācijas.

I.: Kara laikā – jā, bet es domāju par to, kas pašlaik notiek, piemēram, metro, veikalos utt., ne kara laikā. Vai tagad notiek karš?

RSK21: Ja cilvēkam sabombardē māju, kurā bija sieva un pieci bērni, es varu saprast, kāpēc viņš aizies spridzināties. Un domāju, ka Pastarā Tiesā tas viss tiks izskatīts ar Allāhu. Tomēr, runājot vispārīgi, – pašnāvība ir grēks.

I.: Vai Jūs uzskatāt, ka mūsdienās izplatīts uzbrūkošais džihāds? Vai nemusulmaņu pasaule apdraud musulmaņu *ummu*?

RSK21: Es nedomāju, ka džihāds ir izplatīts. Es uzskatu, ka tas viss daļēji ir dezinformācija, lai ASV un Eiropa varētu nesodīti iebrukt musulmaņu valstīs un atņemt viņu dabas resursus.

I.: Bet, runājot par metro Maskavā, par Izraēlu, par Ziemeļkaukāzu – kas notiek tur?

RSK21: Vairākas dienas pēc kārtas ziņās es esmu redzējusi, ka Krievija iegāja Gruzijā. Par to stāstīja Latvija, „BBC” un „CNN”, bet vēlāk izrādījās, ka Gruzija uzbruka Abhāzijai, un Krievija, teiksim tā, vienkārši atbildēja. Tad informācija bija tik izkropļota, ka visa Eiropa un visa Amerika ticēja, ka Krievija uzbruka Gruzijai. Tāpēc, ja es tagad skatos ziņas, un tur saka, ka kaut kur kāds nogalinājis kādu,

<p>tad es to uztveru kā to (informāciju par Gruziju⁷²⁷).</p> <p>Es domāju, ka ziņas ir safabricētas, mēs neuzzināsim (taisnību⁷²⁸). Jātic tikai savām acīm.</p> <p>I.: Un tomēr, ja notiek terora akts ar bojā gājušajiem un ievainotajiem?</p> <p>RSK21: Ko nozīmē „terora akts”? Jēdziena „terorisms” vēl pirms pieciem desmit gadiem nebija vispār. Ja tagad atslēgs elektroenerģiju – visi kliegs: „<i>Terora akts, terora akts</i>”. Šo jēdzienu ieviesa, lai veicinātu paniku sabiedrībā. Terora akts var nozīmēt gan bandītu attiecību noskaidrošanu, gan negadījumu, gan var būt tiešām kāds musulmanis vai nemusulmanis kaut ko spridzina, gan kādas valsts specdienests novelj vainu uz musulmaņiem. Un viss tas saucas terora akts.</p>			
<p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu? (atbilžu varianti: pozitīva/negatīva/vienaldzīga/ cits)</p> <p>RSK22: Džihāds pēc Korāna un Sunnas ir nepieciešams musulmaņiem, kad ir noteikti nosacījumi. Šie nosacījumi tika definēti Korānā un Sunnā. Kāda ir mana attieksme? Mūsdienu pasaulē es nezinu, kā es pret to attiecos. Es attiecos pozitīvi, ja tas notiek Korāna un Sunnas rāmjos un kā mūs mācījis pravietis Muhammads, nevis tā, kā katrs saprot. Man grūti atbildēt viennozīmīgi, jo tas ir sarežģīts jautājums.</p> <p>I.: Nemot vērā iepriekšējo jautājumu, vai Jūs iedalāt džihādu kategorijās? Vai arī Jūs ņemat tikai vienu šī fenomena šķautni?</p> <p>RSK22: Ja skatīties uz jēdzienu džihāds, kā uz to skatās masu mediji, proti, karadarbība, tad es šeit</p>	<p>RSK22 piekrīt šim džihāda dalījuma m; ir pozitīva attieksm e. RSK22 uzskata, ka šis džihāda veids ir svarīgāk ais.</p>	<p>RSK22 piekrīt šim džihāda dalījum am un ir pozitīva attieks me, ja viss notiek saskaņā ar Korānu un</p>	<p>RSK22 nepiekrī t šim džihāda dalījuma m.</p>

⁷²⁷ Promocijas darba autores precizējoša piezīme.

⁷²⁸ Promocijas darba autores precizējoša piezīme.

<p>neesmu pārliecināta savā atbildē. Pret <i>džihād an-nafs</i> (dvēseles džihādu) pret saviem trūkumiem mana attieksme ir pozitīva. Ar džihādu jautājums ir sarežģīts.</p> <p>I.: Kāds džihāds ir svarīgāks musulmanim – mazais džihāds vai lielais džihāds?</p> <p>RSK22: Protams, ka <i>džihād an-nafs</i> (dvēseles džihāds). Tāpēc ka, ja musulmaņa dvēsele ir slima un ar trūkumiem, tad loģiski, ka viņa džihāds nevar būt pilnvērtīgs. Tādēļ viņš var nesaprast militārā džihāda būtību. Tāpēc, pirmkārt, jāveic džihāds pret saviem trūkumiem.</p> <p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret pašnāvību „Allāha vārdā”? (atbilžu varianti: negatīva/pozitīva/vienaldzīga/cita).</p> <p>RSK22: Pēdiņās?</p> <p>I.: Jā, pēdiņās. Jo pašnāvība islāmā ir aizliegta. Vai tomēr bez pēdiņām?</p> <p>R.: Ko nozīmē pašnāvība?</p> <p>I.: Piemēram, aplikēt jostu un uzspriecināt metro kopā ar sievietēm, veciem cilvēkiem un bērniem.</p> <p>RSK22: Atkal grūti pateikt. Jebkurā gadījumā, tas, kas skar mierīgos iedzīvotājus, izraisa viennozīmīgi negatīvu attieksmi pret tādu pašnāvības paņēmienu. Pašnāvība pati par sevi ir aizliegta, bet tas, kas skar karadarbību, kad tev ir reālais pretinieks un viņš reāli karo pret tevi, tad šeit jau ir iespējami varianti. Tomēr arī šeit es baidos kļūdīties; bet, ja tas skar civiliedzīvotājus, – tas ir aizliegts. Absolūti. Jābūt reālajam pretiniekam, kurš karo pret tevi nevis mierīgajiem iedzīvotājiem. Un sievietei džihāds ir nedaudz cits nekā vīrietim. Baidos kļūdīties, bet palikt mājās, saglabāt vīra mantu vai iet uz ģadžu un</p>		Sunnū.	
---	--	--------	--

arī dzemdības, manuprāt. Ja sieviete mirst dzemdību laikā, tad sanāk, ka viņa ir *šahīdiete*.

I.: Un kara laikā sieviete drīkst karot kopā ar vīriešiem?

RSK22: Drīkst.

I.: Kara laikā sieviete drīkst šaut?

RSK22: Principā, jā. Tomēr no Sunnas izriet, ka pravieša laikā sievietes vairāk palīdzēja vīriešiem.

Kaut arī ir zināmi stāsti, ka dažas no tā laika musulmanēm cīnījās kopā ar vīriešiem. Kad spēki nebija vienlīdzīgi, tad arī sievietes piedalījās kaujās.

I.: Vai Jūs uzskatāt, ka mūsdienās izplatīts uzbrūkošais džihāds? Vai nemusulmaņu pasaule apdraud musulmaņu *ummu*?

RSK22: Izejot no man pieejamās informācijas (masu mediji un musulmaņu *saiti*), var spriest, ka musulmaņu valstis tika pakļautas gan ekonomiskam, gan militāram uzbrukumam no nemusulmaņu valstu puses. Runājot par Izraēlu-Palestīnu jau ir zināms, par ko ir runa. Man šķiet, ka visi jau zina, kāpēc tur notiek karadarbība. Cik man zināms, XX gs. sākumā bija karš starp Turciju un Palestīnu, turki ieņēma šo zemi un rezultātā, kad Palestīna bija vāja un šīs zemes bija okupētas, turki pārdeva šo zemi jūdiem; tad tika nodibināta Izraēlas Valsts. Un, kad tika konstatēts, ka tas bija nelikumīgi, tad bija par vēlu kaut ko mainīt. Tāpēc Palestīnas tauta cīnās par savām nelikumīgi atņemtajām zemēm. Runājot par Kaukāzu – Čečenijā gribēja izveidot savu kalifātu. Kā sauca pirmo prezidentu?

I.: Dudajevs?

RSK22: Jā, Dudajevs. Viņš gribēja izveidot tur kalifātu, bet no Krievijas puses bija dažādi šķēršļi. Tieši tāpēc Krievija arī iesāka karu. Tas man nav

<p>zināms absolūti droši, bet tas ir zināms no masu medijiem. Pārējās valstis arī tas pats. Amerikas uzbrukums Irākai, tāpēc ka ASV grib gūt naftu. Afganistāna, kas ļautu kontrolēt narkotrafiku. Visas šīs valstis tā vai citādi tika pakļautas ekonomiskam vai militāram uzbrukumam. Tāpēc man saprotama viņu vēlme sākt džihādu pret saviem apspiedējiem.</p>			
<p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu? (atbilžu varianti: pozitīva/negatīva/vienaldzīga/cits)</p> <p>RSK23: Man pret jebkuru džihādu ir pozitīva attieksme, ja tas tiek ievērots saskaņā ar <i>šariatu</i>, Korānu un Sunnu.</p> <p>I.: Vai Jūs varētu precizēt par džihādu?</p> <p>RSK23: Nu, piemēram, runājot par džihādu, kuru veic cilvēks pats ar sevi. Džihāds, ja tev gribas iet uz diskotēku. Vai džihāds, ja es veicu <i>da'awat</i> jeb ja es veicu aicinājumu pie islāma. Džihāds arī skaitās, kad cilvēks saka tirānam sejā patiesību, un tieši tas notiek pašlaik musulmaņu valstīs. Ir arī džihāds, kuru drīkst veikt ar savu īpašumu. Un, runājot par džihādu-karu, es domāju par aizstāvēšanās karu, kad, piemēram, iebruka Irākā... Tas arī būs džihāds, kad karš notiek pret iebrucējiem. Vai džihāds-revolūcija, kas pašlaik notiek musulmaņu valstīs, kad līderi ir tālu no islāma, un tauta ir sacēlusies pret viņiem – tas arī ir džihāds, un arī pret to man ir ļoti pozitīva attieksme.</p> <p>I.: Vai islāmā ir tāds jēdziens „uzbrūkošais džihāds”?</p> <p>RSK23: Es zinu, ka ir tāds jēdziens. Tagad mums ir vārda un informācijas izplatīšanas brīvība, un šādā veidā visās valstīs zina par islāmu. Tad islāms pats par sevi izplatās pa miera ceļu. Toties agrāk bija tā – nemusulmaņu valsts un neviens tur nezina pa islāmu. Tādai valstij jādod iespēja, lai musulmaņiem tajā</p>	<p>RSK23 piekrīt šim džihāda dalījuma m; attieksm e ir pozitīva, ja tas notiek saskaņā ar šariatu, Korānu un Sunnū. Arī šis džihāda veids ir svarīgs.</p>	<p>RSK23 piekrīt šim džihāda dalījum am; attieks me ir pozitīva , ja tas notiek saskaņā ar šariatu, Korānu un Sunnū. Arī šis džihāda veids ir svarīgs.</p>	<p>RSK23 apgalvo, ka šis dalījums bija senatnē, tomēr tagad tā nav.</p>

varētu iebraukt un stāstīt par islāmu miera ceļā. Ja šo valstu valdnieki atteicās atļaut musulmaņiem iebraukt un stāstīt par islāmu šo valstu iedzīvotājiem, tad šo valstu valdniekiem būs jāizmaksā nodoklis. Un, ja viņi atteicās maksāt nodokli, tad musulmaņi var uzbrukt, bet nekaitēt sievietēm, bērniem, veciem cilvēkiem, slimiem, nebruņotiem un kulta kalpotājiem (mūkiem utt.), kā arī nedrīkst izcirst kokus, nogalināt lopus un izpostīt mājas.

I.: Vai Jūs iedalāt džihādu?

RSK23: Vai Jūs varat precizēt savu jautājumu?

I.: Es domāju, vai Jūs iedalāt džihādu mazajā un lielajā?

RSK23: Jā, es zinu, ka ir tāds dalījums. Es arī turos pie tā.

I.: Un kāds džihāds ir svarīgāks musulmanim?

RSK23: Abi divi džihāda veidi ir svarīgi. Viss sākas ar to, ka cilvēki veica džihādu ar sevi. Dažiem viss apstājas pie tā, bet dažiem neapstājas. Jāskatās arī pēc ārējiem apstākļiem – miera vai kara laiks.

I.: Gribētu precizēt. Tad Jūs uzskatāt, ka katrs no džihādiem ir svarīgs savā laikā, proti, miera laikā ir svarīgāks džihāds ar sevi un kara laikā džihāds pret agresoriem?

RSK23: Jā. Kaut gribētu atzīmēt, ka viss sākas ar lielo džihādu jeb „*džihād an-nafs*”. Es domāju, ja cilvēks neveic džihādu ar sevi, tad kā viņš var vispār runāt par kaut ko citu... Kaut ir arī tādi, kuri neveic cīņu ar sevi un nezina islāmu. Džihāda iemeslam jābūt cēlam, proti, reliģiskam un nav pieļaujams tāds iemesls kā cīņa par varu un materiālu bagātību. Vai arī par džihāda iemeslu būs – savas teritorijas aizstāvēšana, ja kāds apdraud musulmaņus.

I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret pašnāvību „Allāha

<p>vārdā”? (atbilžu varianti: negatīva/pozitīva/vienaldzīga/cita).</p> <p>RSK23: Jūs domājat par terora aktiem?</p> <p>I.: Jā.</p> <p>RSK23: Tas atkal sarežģīts jautājums, jo, kad viņi nogalina mierīgos iedzīvotājus, mana attieksme pret to ir ļoti negatīva. Starp citu, cietušo vidū arī var būt musulmaņi.</p> <p>I.: Un, ja cietušo vidū nav musulmaņu?</p> <p>RSK23: Nē, es jebkurā gadījumā mana attieksme pret to ir negatīva, jo, pēc islāma, musulmaņu karavīri nedrīkst aizskart neapbruņotus cilvēkus. Mana attieksme pret to ir negatīva. Cits jautājums ir, kad karadarbības zonās, piemēram, Izraēlā, kad viņi nogalina palestīniešu. Taču palestīnieši spridzinās vilšanās dēļ, tad tādā gadījumā mana attieksme ir pozitīva.</p> <p>I.: Ja cilvēks ir musulmanis un viņš zina, ka pēc Korāna un Sunnas ir stingrs pašnāvības aizliegums, tad kā var viņu motivēt pārkāpt šo likumu?</p> <p>RSK23: Šajā gadījumā tas netiek uzlūkots kā pašnāvība. Uzvilkt bumbu ar apģērbu – tas ir vienīgais paņēmieni. Ja viņš ies ar granātu, tad viņu uzreiz nošaus. Šādā uzvedībā viņi redz vienīgo paņēmieni, kad viņi skrien cilvēku bara vidū un tad iet bojā daudz karavīru. Bet tas ir ļoti sarežģīts jautājums.</p> <p>I.: Vai Jūs uzskatāt, ka mūsdienās izplatīts uzbrūkošais džihāds? Vai nemusulmaņu pasaule apdraud musulmaņu <i>ummu</i>?</p> <p>RSK23: Nē, nav nekāda uzbrūkošā džihāda. Taču nemusulmaņu pasaule apdraud musulmaņus. Un ne tikai apdraud, bet arī apspiež. Ja paņemt Čečeniju no</p>			
--	--	--	--

Krievijas puses – kādas šausmas tur notiek, ko tur dara Krievijas armija. Ja paņemt no Izraēlas puses. Tur notiek šaušalīgas lietas. Tur ir blokāde, cilvēki badojas. Tā taču ir palestīniešu zeme, bet ebreji atbrauca uz viņu zemi, savācās un nodibināja tur savu valsti. Ebrejiem nebija nekādu tiesību tur dzīvot. Tas, ka tur bija ebreju ciemati, nenozīmē, ka viņi var tur nodibināt valsti. Piemēram, čigāni izklīduši pa pasauli, bet sākumā viņi ir no Indijas. Tas taču nenozīmē, ka viņi var sapulcēties Indijā, atgriezt gabalu no Indijas un nodibināt savu valsti. Viņiem nav tiesību to darīt. Tas nozīmē, ka viņi atnāca uz musulmaņu zemi, viņi apspiež musulmaņus, izdzen musulmaņus no viņu mājām – vai tā nav apspiešana un drauds musulmaņiem?

I.: Gribētu precizēt – kāds drauds tas ir, Jūsprāt?

RSK23: Islāms ir liels drauds viņu dzīvesveidam, Rietumu dzīvesveidam. Tam, uz kā pamata viņi taista naudu, proti, alkohols, porno, cigaretes un narkotikas – tas taču viss ar islāmu stingri aizliegts. Iedomājieties, cik daudz cilvēku bankrotēs, ja islāms nāks pie varas. Sieviešu izmantošana uz žurnāliem, kosmētika. Viss, viss tas iet pretrunā ar islāmu, bet uz visa tā tiek taisīta milzīga nauda. Tad sanāk, ka islāms tiek apdraudēts gan ekonomiski, gan ideoloģiski. Visi līderi gan musulmaņu valstīs, gan nemusulmaņu ja uz zemes būtu islāms, būtu atstādināti. Viņu interesēs ir tas, lai islāms nenāktu pie varas.

I.: Tad Rietumi apdraud islāmu gan ideoloģiski, gan reliģiski, gan ģeopolitiski?

RSK23: Jā, protams.

I.: Jūs teicāt, ka narkotikas islāmā ir aizliegtas.

<p>Tas ir zināms fakts. Tomēr kā Jūs varētu izskaidrot, ka starp cilvēkiem, kuri cīnās pret federāļu armiju, dažreiz gadās narkomāni. Šo cilvēku nometnēs atrod izmantotas šļirces.</p> <p>RSK23: Tas ir absolūtā pretrunā ar islāmu. Šis fakts, ka viņi sauc sevi par musulmaņiem, nenozīmē, ka viņi visu pilnībā izpildīs. Ja kādi musulmaņi dara kaut ko islāma ietvaros aizliegtu, tas nenozīmē, ka islāms to atļauj.</p>			
<p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu? (atbilžu varianti: pozitīva/negatīva/vienaldzīga/cits)</p> <p>RSK24: Pozitīva. Tāpēc ka cilvēks ir Dieva vergs, un viņam jācīnās ar ļaunumu.</p> <p>I.: Vai Jūs iedalāt džihādu?</p> <p>RSK24: Jūs domājat mazo un lielo?</p> <p>I.: Jā.</p> <p>RSK24: Jā, es iedalu džihādu mazajā un lielajā. Džihāds ir cīņa ar netaisnību, ļaunumu un neticīgumu.</p> <p>I.: Kāds džihāds ir svarīgāks musulmanim?</p> <p>RSK24: Abi.</p> <p>I.: Un kuros gadījumos musulmaņiem ir atļauts karš ar nemusulmaņiem?</p> <p>RSK24: Gadījumā, kad nemusulmaņi izdzen musulmaņus no viņu zemēm un mājām, kā arī, ja viņi karo ar nemusulmaņiem.</p> <p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret pašnāvību „Allāha vārdā”? (atbilžu varianti: negatīva/pozitīva/vienaldzīga/cita).</p> <p>RSK24: Es uzskatu, ka „pašnāvība Allāha vārdā” ir divi nesavienojami jēdzieni, jo dzīvi un nāvi cilvēkam dod Dievs, un mēs paši nedrīkstam to pārtraukt. Ja cilvēks pats pārtrauc to, nesagaidot „savu laiku”, tad šim cilvēkam Allāhs aizliedz</p>	<p>RSK24 piekrīt šim džihāda dalījuma m. Arī šis džihāda veids ir svarīgs.</p>	<p>RSK24 piekrīt šim džihāda dalījum am. Arī šis džihāda veids ir svarīgs.</p>	<p>RSK24 nepiekrīt t šim džihāda dalījuma m.</p>

<p>paradīzi. Par šo tēmu ir hadīsi.</p> <p>I.: Vai Jūs uzskatāt, ka mūsdienās izplatīts uzbrūkošais džihāds? Vai nemusulmaņu pasaule apdraud musulmaņu <i>ummu</i>?</p> <p>RSK24: Nē, šodien nav nekāda uzbrūkošā džihāda. Vienkārši musulmaņi cenšas aizstāvēt savu pasauli, valstis un ģimenes.</p>			
--	--	--	--

<p style="text-align: center;">Intervijas jautājumi</p>	<p style="text-align: center;"><i>Džihād</i> <i>an-nafs</i> jeb garīgais džihāds</p>	<p style="text-align: center;"><i>Džihād</i> <i>bin-nafs</i> jeb gatavība atdot savu dzīvi par musulm aņu zemju robežu aizstāvēš anu</p>	<p style="text-align: center;">Pastāvī gais uzbrūk ošais džihād s. Vai vispār ir tāds džihād a veids?</p>
<p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu (atbilžu varianti: pozitīva/ negatīva/ vienaldzīga/ cits)?</p> <p>RVE25: Ļoti pozitīva! Kāda vēl attieksme var būt pret tik svarīgu jautājumu kā džihāds? Džihādam taču vajadzētu būt katra islāmticīgā dzīves centram. Iedomājieties, džihāds ir Visaugstākā Allāha pavēle! Mums, musulmaņiem, jādzīvo pēc Allāha pavēlēm. Mums jāīsteno džihāds katru dienu savā dzīvē. Taču džihāds tulkojams kā „<i>pūliņi Allāha ceļā</i>”, un šie pūliņi var būt dažādi. Piemēram, cīņa ar savas dvēseles šaitānu, kas velk cilvēku iet visvienkāršākajā un bieži netikumiskā ceļā, nedarīt aizliegtas lietas (<i>ḥarām</i>). Arī cīņa ar musulmaņu zemju agresoriem saucas džihāds un šī cīņa tikpat svarīga kā pārējās džihāda izpausmes.</p> <p>I.: Vai Jūs varētu man tomēr pastāstīt par džihādu plašāk? Ko Jūs domājat par šo fenomenu?</p> <p>RVE25: Es Jums jau atbildēju. Vai Jūs gribat, lai es vēl papildinātu savu atbildi?</p> <p>I.: Jā, es gribētu, lai Jūs pastāstītu vairāk par to,</p>	<p>Piekrīt garīgaja m džihāda m</p>	<p>Piekrīt aizstāvēš anās džihāda m</p>	<p>Uzbrūk ošā džihāda nav</p>

kā Jūs saprotat džihādu visās tā izpausmēs.

RVE25: Labi, bet mana atbilde būs gara. Taču nedrīkst ierobežot Allāha pavēli ar noteiktu rindu skaitu.

I.: Nekas, ja Jūsu atbilde būs plaša. Tas būtu ļoti interesanti.

RVE25: Tad atkārtošos, ka „džihāds” ir Allāha nostādīta pavēle katram islāmticīgajam un tas nozīmē „*pūliņi Allāha ceļā*”. Tas svarīgi saprast nemusulmaņiem, kaut neesmu drošs, ka nemusulmaņi spēs to saprast.

I.: Kāpēc Jūs domājat, ka nemusulmaņi nespēs to saprast? Starp nemusulmaņiem ir ļoti daudz gudru, domājošu un izglītotu cilvēku!

RVE25: Tas ir mans viedoklis, ka nemusulmaņiem saprast džihāda dziļu jēgu būs grūti vai pat neiespējami! Labi, es gribu turpināt stāstīt Jums par džihādu. Lūdzu, ļaujiet man izteikties brīvi.

I.: Jā, lūdzu.

RVE25: Tātad, viss, kas tiek rakstīts Korānā, musulmaņiem jāpilda! Bez ierunām. Un džihāds šajā gadījumā arī ir viena no Allāha pavēlēm. Džihādam jāstrāvo caur visu islāmticīgā dzīvi! Viens džihāda aspekts ir tas, ka musulmanim jāpilda visas Allāha pavēles, pat ja viņam nav spēka, un tas arī būs džihāds, džihāds pret sava rakstura vājajām īpašībām. Taču viņš pārvar sevi jeb pielieto pūliņus un pilda to, ko Allāhs grib no viņa. Jūs, protams gribat, tāpat kā visi nemusulmaņi, dzirdēt no manis par karu. Tieši šo jēgu nemusulmaņi ieliek džihāda nozīmē. Jā, džihāds arī nozīmē karu. Karu pret netaisnīguma, pret agresoru, pret okupantiem. Vai tad nemusulmaņi nebūtu aizstāvējuši savu zemi pret ienaidnieka, kurš grib kolonizēt vai iznīcināt viņus?

Protams, ka šajā gadījumā jebkura normāla tauta cīnīsies pret okupantiem. Uz tādu uzvedību pat nevajag būt Allāha pavēlei! Brīvība un neatkarība savā zemē ir vissvarīgākās lietas jebkurai tautai! Paskatieties kas notiek mūsdienās! Taču musulmaņi nelien nevienā valstī! Pasakiet man, kurā valsti musulmaņi iebrūk? Tieši otrādi, nemusulmaņi uzbrūk islāmticīgajiem! Piemēram, Afganistāna, Sīrija, Lībija, Irāka, Irāna, Palestīna, Čečenija. Vēl turpināt? Ko viņi aizmirsa, piemēram, Afganistānā? Demokrātiju viņi grib ieviest? Afgāņi tur dzīvoja simtiem gadu bez demokrātijas, un viņiem bija ļoti labi. Tur taču ir Austrumi un nekāda demokrātija Austrumos nevar būt, jo tā ir citādāk tendēta sabiedrība! Kur tikai ASV ielien, tur sākas kari. Kurš aicināja amerikāņus uz Tuvajiem Austrumiem? Viņi atnes nevis demokrātiju, bet nāvi! Dīvaini, ka pasaule to nesaprot! Viņi maskē savus īstos mērķus ar demokrātiju. Amerikāņi grib piesavināties naftu un gāzi, kas atrodas musulmaņu zemēs, un visas šo musulmaņu zemju bagātības pieder tikai musulmaņiem! ASV uzvedas kā pasaules saimnieks un neviens nevar apturēt šo „neaicināto viesi”.

I.: Piedodiet, es tomēr gribētu kaut ko iespraust. Vai tad Jūs runājat par visiem amerikāņiem? Vai par kādiem noteiktiem?

RVE25: Protams, vispirms ir vainīga „politiskā virsotne” jeb tā saucama „elite”. Kura valda pār pasauli. Bet arī vienkāršie amerikāņi ir vainīgi! Viņi vainīgi pie tā, ka nepretojas savas valsts agresijai, kas izplatās jau visā pasaulē. Parasti amerikāņi arī kādreiz būs savas valsts upuri. Es taču lasu literatūru, rakstus internetā. Es zinu, kas notiek pasaulē... Starp citu, es lasu literatūru ne tikai par šodienas politisko

pasaulē iekārtu un situāciju pasaulē, bet arī par islāmu; ļoti daudz lasu.

I.: Varbūt atgriezīsimies pie džihāda fenomena teoloģiskās un vēsturiskās nozīmes?

RVE25: Islāmā reliģija un politika savienotas vienā veselumā un tāpēc islāmā nav politisku jautājumu, kas nepiederētu reliģijai.

I.: Vai Jūs zināt kaut kādas džihāda gradācijas?

RVE25: Jā, es lasīju, ka ir mazais džihāds un lielais džihāds.

I.: Kāds džihāds ir svarīgāks, pēc Jūsu domām?

RVE25: Sarežģīts jautājums. No vienas puses, es saprotu, ka lielais džihāds ir ārkārtīgi svarīgs un lielais džihāds savā dzīvē jāīsteno katram musulmanim. Tomēr, no otras puses, kad musulmaņus apdraud, tad arī jāīsteno mazais džihāds jeb aizstāvēšanās karš. Un tagad notiek musulmaņu zemju tieša apdraudētība, tad šajā gadījumā atbilde ir saprotama.

I.: Tad džihāda aspekti mainās no islāmticīgo dzīves apstākļiem?

RVE25: Protams, džihāds ir atkarīgs no dzīves apstākļiem. Atgriežoties pie Jūsu iepriekšējā jautājuma, tomēr uzskatu, ka tagad svarīgākais ir mazais džihāds. Taču mani brāļi un māsas nevar dzīvot mierīgi un nevar praktizēt islāmu! Manu brāļu un māsu bērni iet bojā, mani brāļi un māsas iet bojā, viņu mājas tiek izpostītas. Pašlaik mazais džihāds ir svarīgāks, jo tagad notiek atklāta cīņa pret islāmu un islāmticīgajiem. Cīņa notiek starp divām sabiedrībām vai civilizācijām: viena sabiedrība, kurā ir tikums un vērtības, kurā vīrieši nedzer un sievietes neatkailinās, un otra sabiedrība, kurā cilvēki dzer, lieto narkotikas un sievietes staigā puskailas ar dažādiem vīriešiem.

Taču otra sabiedrība ir ar šaitānu pavedināta. Pašlaik notiek ideoloģiju karš. Austrumu ideoloģija ir balstīta uz reliģijas un tikumīguma, bet Rietumu uz naudas un patērēšanas.

I: Kāpēc Jūs runājat par visu Rietumu sabiedrību tik slikti? Taču ne jau visi Rietumu cilvēki ir tādi!

Ir ļoti labsirdīgi, izglītoti, tikumīgi un ticīgi eiropieši, nemusulmaņi. Taču nedrīkst visus mērit pēc vienas mēra.

RVE25: Es domāju, ka absolūtais vairākums cilvēku Rietumu civilizācijā ir izlaidīgi, netikumīgi un arī neticīgi. Tas ir mans viedoklis. Vispār vienīgā iespēja dzīvot mierā un taisnīgajā pasaulē – ir *kalifāta* ieviešana.

I: Jūs tiešām tā domājat?

RVE25: Jā, es tā domāju.

I.: Nākamais mans jautājums būs par pašnāvību.

Kāda ir Jūsu attieksme pret pašnāvību „Allāha vārdā” (atbilžu varianti: pozitīva/ negatīva/ vienaldzīga/ cits)?

RVE25: Nevar būt pašnāvība „Allāha vārdā”.

I.: Es taču ieliku jēdzienu „Allāha vārdā” pēdējās.

RVE25: Pašnāvību Allāhs aizliedz! Bet mocekļību jeb šahīdismu atbalsta. Jūs laikam atkal tēmējat uz kara apstākļiem, kas notiek tagad visā pasaulē ar mocekļu piedalīšanos. Jā, šie cilvēki uzspriecinās kopā ar ienaidniekiem jeb savas zemes okupantiem. Kas šajā uzvedībā ir slikts? Vai II pasaules karā laikā nebija varoņu, kuri upurēja savu dzīvību, lai nogalinātu fašistus, kuri bija viņu zemes agresori? Nekas nav mainījies kopš II pasaules kara. Ir agresori un ir upuri. Upuri cīnīsies un aizstāvēs savu zemi ar visiem pieejamajiem viņiem līdzekļiem. Un pat ar savas nāves palīdzību, jo viņi atrodas bezizejas

stāvoklī un viņiem nav ko zaudēt.

I.: Un kad cilvēks paņem sprāgstvielu un uzspridzinās kopā ar citiem uz ielas, metro, veikalā utt.? Es domāju, kad cilvēks uzspridzinās nevis ar agresoriem, bet ar parastiem cilvēkiem – sievietēm, bērniem un vecajiem.

RVE25: Ja viņi pieder pie agresoru tautas – tad viņi netiešā veidā arī ir vainīgi.

I.: Taču tā nedrīkst teikt! Ja cilvēki nepiedalās karā, tad viņi nav vainīgi! Tādas lietas, ko Jūs sakāt, Korānā nav!

RVE25: Es domāju nedaudz citādi.

I.: Kurš un kāpēc, pēc Jūsu domām, veic atentātus?

RVE25: Atentātu veikšana nav musulmaņu roku darbs. To dara specdienesti, tas ir viņu darbs, lai iegāztu musulmaņus. Citas atbildes nav.

I.: Kur, Jūsaprāt, notiek karš starp nemusulmaņiem un islāmticīgajiem?

RVE25: Karš notiek gandrīz visur, kur dzīvo musulmaņi. Jo mūsu ideoloģija ir bīstama Rietumiem. Taču mēs negribam dzīvot un arī nedzīvosim, *Inšallah*, pēc neticības likumiem, kurus mums uzbāž Rietumi!

I.: Tomēr atgriezoties pie pašnāvniekiem. Ja cilvēks uzspridzinās, tad viņš ir gan pašnāvnieks, gan slepkava. Viņam ir dubultgrēks, vai ne?

RVE25: Es jau esmu atbildējis uz šo jautājumu. Ja viņš aizstāv savu zemi un upurē savu dzīvību, tad viņš skaitās atbrīvotājs no okupantu jūga un mocekļis-*šahīds*. Par *šahīdu* tiecas kļūt jebkurš musulmanis vai musulmane.

I.: Vai Jūs uzskatāt, ka šodien izplatīts uzbrūkošais džihāds?

<p>RVE25: Šodien nekur nav uzbrūkošā džihāda! Šodien notiek aizstāvēšanās džihāds, jo musulmaņu zemēm un to bagātībām draud Rietumi, kuri grib izsūkt no mūsu zemēm visu un pārvērt mūs par vergiem un neticīgajiem, bet tas, <i>Inšallah</i>, nekad nenotiks.</p>			
<p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu (atbilžu varianti: pozitīva/ negatīva/ vienaldzīga/ cits)?</p> <p>RVE26: Jūs domājat ar savu jautājumu – karu ar nemusulmaņiem?</p> <p>I.: Es domāju ar savu jautājumu visu, kas ir saistīts ar džihādu.</p> <p>RVE26: Ja Jūs domājat karu, tad pret jebkuru karu es attiecos negatīvi, jo iet bojā cilvēki. Bieži vien nevainīgi cilvēki no abām pusēm. Taču pravietis Muhammads (ص) vienmēr mēģināja vispirms vienoties ar pretējo pusi, pielietojot tikai mierīgu dialogu un loģiskus argumentus. Līdz pēdējam mūsu pravietis (ص) mēģināja pierunāt oponentus vai iesaistīt viņus dialogā uz labvēlīguma pamata, bet tikai tad, kad visi līdzekļi bija izsmelti un neko nevarēja darīt, tad bija atļauts iesākt aizstāvēšanās karu ar nosacījumu, ka sievietes, bērni, vecie un, ja es nemaldos, slimie cilvēki neciestu. Varbūt es kļūdos, bet arī man šķiet, ka nedrīkst darīt pāri reliģiskām personām, proti, mūkiem, garīdzniekiem, imāmiem, rabīniem utt.</p> <p>I.: Un Jūs vairs nezināt neko par džihādu?</p> <p>RVE26: Zinu, ka vēl eksistē garīgais džihāds un tas ir vissvarīgākais džihāds katram islāmticīgajam. Starp citu, varu Jums pat teikt, ka garīgais džihāds ir universāls līdzeklis katram cilvēkam neatkarīgi no viņa reliģijas. Taču pilnveidošanai jābūt katra cilvēka mērķim viņa dzīves laikā. Var būt kristietībā</p>	<p>Piekrīt garīgaja m džihāda m</p>	<p>Piekrīt aizstāvēš anās džihāda m</p>	<p>Uzbrūk ošā džihāda nav</p>

vai jūdaismā tas sauktos nevis džihāds, bet citādi, tomēr esmu drošs, ka tāda pilnveidošana eksistē. *Iḥamdullilah*, Allāhs man dod arī nedaudz laika katru dienu, lai pamācītos islāmu un man pat izdodas nedaudz palasīt arī par citām reliģijām. Man šķiet, ka interesanti un arī svarīgi zināt kristietību un jūdaismu, jo gan jūdi, gan kristieši ir „*Grāmatu tautas*”, ar kurām mums ir īpašas attiecības.

I.: Vai Jūs dalāt džihādu uz kādām kategorijām?

RVE26: Jūs domājat, vai es zinu tādu džihāda dalījumu mazajā un lielajā? Jā, es zinu tādu dalījumu. Es esmu lasījis, ka pravietis Muhammads (ص), atgriežoties no kara, sacīja musulmaņiem: „*Mēs atgriezāmies no mazā džihāda un lielais džihāds ir mums priekšā*”. Tādus vārdus varēja pateikt tikai ļoti vieds cilvēks, kurš saprot, ka karā nav nekādas vērtības, bet tieši otrādi, ka karš ir nelaieme visiem. Un īstais katra cilvēka mērķis ir garīga pilnveidošana.

I.: Kā Jūs domājat, kāds džihāds ir svarīgāk musulmanim?

RVE26: Zināt, laikam katrs pieņem savu lēmumu. Kāds iet karot, bet cits strādā ar savu raksturu, ar savām domām un rīcībām. Personīgi es uzskatu, ka garīgais džihāds ir svarīgāks, jo, ja visi cilvēki – gan musulmaņi, gan nemusulmaņi nodarbotos tikai ar savu garīgo pilnveidi, tad pasaulē būtu miers un uzplaukums! Un tad nebūtu, ka nauda stāv pirmajā vietā.

I.: Kā Jūs domājat vai džihāda izpausmes mainās no musulmaņu dzīves apstākļiem?

RVE26: Protams, taču nekā nemainīga pasaulē nav, izņemot Allāhu! Ja ienaidnieks uzbrūk tavai mājai, tad musulmaņiem būs jāņem rokās ieroči un jāiet

karot. Un šeit nebūs izvēle starp garīgo pilnveidi un iešanu uz karu, jo šajā gadījumā būs jāiet karot. Musulmanis kā jebkurš cits cilvēks aizstāvēs savu zemi un ģimeni un, protams, iespēju ticēt Allāham un ticēt islāmam un nekādai citai reliģijai, un ne tāpēc, ka citas reliģijas ir sliktākas, bet tāpēc, ka musulmaņi ir piedzimuši islāmā un viņiem ir tiesības, tāpat kā citām tautām ticēt savām reliģiskām dogmām, būt islāmā un ticēt Allāham.

I: I.: **Kāda ir Jūsu attieksme pret pašnāvību „Allāha vārdā”** (atbilžu varianti: pozitīva/ negatīva/ vienaldzīga/ cits)?

RVE26: Jau šajā formulējumā ietverts paradokss, jo nevar būt pašnāvība Allāha vārdā.

I.: **Šī vārdkopa „Allāha vārdā” ir pēdīnās.**

RVE26: Es nedomāju par to, kā Jūs uzrakstījāt šos vārdus, bet runa ir vispār par šo frāzi. Taču Allāhs aizliedza Korānā taisīt pašnāvību jebkurā gadījumā. Pat ja cilvēkam viss ir slikts (slikta veselība, problēmas ģimenē, neveiksme darbā utt.) viņam jāturpina dzīvot, jo tikai Allāhs, kurš ir devis šo dzīvību var to paņemt atpakaļ. Vienīgais gadījums, kad drīkst veikt „pašnāvību” un tā būs savas dzimtenes un ģimenes aizstāvēšana. Un tad tā nebūs pašnāvība, bet pašupurēšanās. Citiem vārdiem sakot, kad nav citas izejas, lai glābtu savu dzimteni un radus, jāupurē sevi, bet pat šajā gadījumā nedrīkst meklēt nāvi, jācenšas palikt dzīvē.

I.: **Nosauciet man, lūdzu, ģeogrāfiskās vietas pasaulē, kur būtu attaisnojama cilvēka pašupurēšanās lietošana, izejot no islāma likuma?**

RVE26: Jūs uzdodat tādus jautājumus... .

I.: **Es ceru, ka mani jautājumi nav aizvainojoši.**

RVE26: Nē, nekādā gadījumā! Jautājumi ir dziļi un

labi saprotami. Es saprotu, ka Jums interesanti un svarīgi ielīst cilvēka sirdī un galvā un saprast, kas tur notiek un kāpēc cilvēka rīkojas tā vai citādi. Kāds pamats ir katrai rīcībai.... . Jūs jautājāt, kurās vietās pasaulē ir attaisnojama pašupurēšanās. Palestīna jeb, kā pieņemts šodien saukt, Izraēla. Es saprotu, ka jūdiem vajadzētu būt savai zemei, tas ir loģiski, bet līdz ar to nedrīkst nogalināt musulmaņus, kuri dzīvoja tur jau kopš senajiem laikiem, starp citu, vēl pirms jūdiem! Cits piemērs – Afganistāna. Neviens taču neaicināja uz Afganistānu amerikāņu karavīrus. Tad ko viņi tur dara? Kāpēc viņi vispār tur ir? Irāka, Lībija, Sīrija un tagad ekonomiskas sankcijas pret Irānu. Jūs redzat, ka piemēri ir. Es nekūdu, bet musulmaņiem jāpārdomā sava attieksme pret musulmaņiem, jādomā par to, kas pašlaik notiek pasaulē. Kāpēc neviens nebrīnās, kas tagad notiek ar mūsu pasauli? Es vēlreiz saku, es gribu, lai būtu miers starp visiem cilvēkiem neatkarīgi no viņu reliģijām un tautībām, bet miers nevar būt sasniegts par jebkuru cenu, jo, ja miera cena ir nacionāla, reliģiska un vēsturiska pašaiizmiršana un verdzība, tad pret tādu cenu ir jācīnās. Tas taču ir pašsaglabāšanās instinkts! Un to es ieteiktu pārdomāt katrai tautai, kuru apspiež!

I: Kā Jūs domājat, kurš un kāpēc, veic atentātus?

RVE26: Grūti teikt... . Domāju, ka atentātu veikšana ir kā puzzle, proti, sastāv no daudzām daļām. Uzskatu, ja šeit pieliek roku gan specdienesti, gan, diemžēl, musulmaņi, kuri ir apmaldījušies... vai kuriem nav zināšanu par islāmu. Un iemesli var būt dažādi, piemēram, lai meklētu izdomātu ienaidnieku.

I.: Vai Jūs uzskatāt, ka šodien izplatīts uzbrūkošais džihāds?

<p>RVE26: Jūs domājat uzbrūkošais džihāds no musulmaņu puses? Nē, taču! Vēlreiz atkārtoju, ka musulmaņi aizstāv savas zemes, savas ģimenes, savu reliģiju, savu brīvību un savu neatkarību! Kādas musulmaņu valstis uzbrūk nemusulmaņu valstīm? Tādu vienkārši nav! Nē, ne par kādu uzbrūkošo džihādu no islāmticīgo puses nevar būt runa.</p>			
<p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu (atbilžu varianti: pozitīva/ negatīva/ vienaldzīga/ cits)?</p> <p>RVE27: Pozitīva. Kāda attieksme man var būt, ja par džihādu tiek rakstīts Korānā, kā par vienu no katra musulmaņa pienākumiem.</p> <p>I.: Vai Jūs dalāt džihādu kādās kategorijās?</p> <p>RVE27: Jā, protams, es zinu, ka eksistē mazais un lielais džihāds.</p> <p>I.: Kā Jūs domājat, kāds džihāds ir svarīgāk musulmanim?</p> <p>RVE27: No grāmatām, ko es esmu lasījis, un arī no tā, ko es esmu dzirdējis no saviem ticības brāļiem laikam lielais džihāds ir svarīgāks, jo šis džihāds nodarbojas ar cilvēka iekšējo pasauli. Un reliģijas mērķis labot cilvēkus pozitīvajā pusē. Tāpēc arī es domāju, ka lielais džihāds ir svarīgāk.</p> <p>I.: Kā Jūs varat definēt mazo džihādu?</p> <p>RVE27: Kā islāms definē, tam es arī piekrītu. Pēc islāma mazais džihāds tas ir karš ar neticīgajiem vai ar tiem cilvēkiem, kuri uzbrūk musulmaņu zemēm, apdraud islāmu un musulmaņus.</p> <p>I.: Kā Jūs domājat vai džihāda izpausmes mainās no musulmaņu dzīves apstākļiem?</p> <p>RVE27: Nezinu, kā par to saka islāms, bet mans viedoklis, ka džihāda izpausmes var mainīties atkarīgi no <i>ummas</i> dzīves apstākļiem un vajadzībām. Kā Jūs domājat vai kāds nodarbosies ar garīgu</p>	<p>Piekrīt garīgaja m džihāda m</p>	<p>Piekrīt aizstāvēš anās džihāda m</p>	<p>Uzbrūk ošā džihāda nav</p>

pilnveidi, ja ienaidnieks stāvēs pie viņa zemes robežām? Smieklīgi vai nē? Un ja ir miers, tad lai cilvēks praktizē garīgas prakses, lai uzlabo savu uzvedību, lai ievēro islāmu.

I: I.: **Kāda ir Jūsu attieksme pret pašnāvību „Allāha vārdā”** (atbilžu varianti: pozitīva/ negatīva/ vienaldzīga/ cits)?

RVE27: Piedodiet, bet es nesapratu jautājumu.

I.: **Es pārjautāšu. Ko Jūs domājat par to, kad cilvēks uzspīdzina sevi kopā ar citiem un dēvē šo darbību, kā labu Allāha acīs?**

RVE27: Nevienš nevar teikt, ka pabeigt savu dzīvi, vēl paņemot citas dzīvības, būtu laba darbība Allāha acīs! Allāhs ir Visšķīstākais un tāda darbība nevar patikt Viņam, jo citi cilvēki ir Allāha radīti! Vai tad Visšķīstākais var būt laimīgs, ja viena Viņa radība atņems dzīvību no citas Viņa radības? Tā pat domāt grēks! Allāhs arī aizliedza Korānā veikt pašnāvību! To dara tikai cilvēki, kuriem absolūti nav nekādu priekšstatu par islāmu, viņi ir reliģiski analfabēti ar „saskalotām smadzenēm”. Uzskatu, ka bieži tie, kuri ir uzspīdzinājušies un nogalināja citus, kuru vidū bija gan nemusulmaņi, gan musulmaņi, nesaprata, ko darīja. Tie ir grēcinieki.

I.: **Vai Jūs uzskatāt, ka nemusulmaņi apdraud musulmaņiem?**

RVE27: Teikšu tā: Rietumu pasaule apdraud Austrumu pasaules reliģiskām vērtībām. Citiem vārdiem sakot, jā, nemusulmaņi apdraud musulmaņus. Paskatieties, kas notiek mūsu pasaulē!

I.: **Nosauciet man, lūdzu, vietas pasaulē, kur būtu attaisnojums cilvēka pašupurēšanai, izejot no islāma likumiem?**

RVE27: Vai tad Jūs pati nezināt tādas vietas?

<p>I.: Es jautāju Jums. Mans uzskats nav svarīgs šajā gadījumā.</p> <p>RVE27: Piemēram, visi Tuvie Austrumi. Es esmu pret karu, pret jebkuru cilvēku nāvi, jo cilvēku dzīvības drīkst paņemt tikai Allāhs, bet jābūt reāliem cilvēkiem. Tuvie Austrumi mūsdienās drēbē no cittauniešu agresijas. Man šķiet, ka nemusulmaņi slēpj savas īstos nolūkus, proti, zem demokrātijas slēpjas nolūki, lai atņemtu no musulmaņiem zemes resursus.</p> <p>I: Kurš un kāpēc, Jūsaprāt, veic teraktus?</p> <p>RVE27: Nezinu... . Nekad es neesmu domājis par to... . Tomēr ja padomāt... tas var būt dažādi cilvēki. Viņi var būt no spēka struktūrām... Arī viņi var būt islāmticīgie, kuriem saskaloja smadzenes ar „īstajiem reliģijas likumiem” un tie, kuri skalo smadzenes ir ļoti viltīgi un apmācītie cilvēki. Esmu pārliecināts, ka ir vēl kādas cilvēku grupas, kas varētu to darīt, bet pašlaik man nekas neienāk prātā. Un runājot par iemeslu, viss ir vienkārši, nodarīt pāri islāmam.</p> <p>I.: Vai Jūs uzskatāt, ka šodien izplatīts uzbrūkošais džihāds?</p> <p>RVE27: Kur Jūs redzat uzbrūkošo džihādu? Musulmaņi aizstāvas, jo viņiem uzbrūk! Tieši nemusulmaņu pasaule apdraud mūs.</p>			
<p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu (atbilžu varianti: pozitīva/ negatīva/ vienaldzīga/ cits)?</p> <p>RVE28: Atkarīgi no tā, ko Jūs domājat ar džihādu. Šī tēma ir asa un nepatīkama. Es Jums to uzreiz saku.</p> <p>I.: Personīgi es neko nedomāju, jo es esmu intervētāja. Es gribētu dzirdēt, ko Jūs domājat par džihādu un kāpēc šī tēma ir nepatīkama? Taču ja cilvēks ir zinošs viņš var jebkuru tēmu izklāstīt korektajā un saprotamā veidā.</p>	<p>Piekrīt garīgaja m džihāda m</p>	<p>Piekrīt aizstāvēš anās džihāda m</p>	<p>Uzbrūk ošā džihāda nav</p>

RVE28: Jums ir taisnība, bet es esmu drošs, ka pašlaik absolūts nemusulmaņu vairākums uztver džihādu kā musulmaņu agresivitāti, kā karu, kuru ved musulmaņi pret visiem nemusulmaņiem. Nezināšu musulmaņu acīs – džihāds ir tas, kas notiek tagad, proti, atentāti, sprādzieni, kauja pret musulmaņiem.

I.: Šādā gadījumā izskaidrojiet musulmaņiem, kas ir džihāds pēc islāmticīgā uzskata?

RVE28: Džihāds ir jebkuri centieni Allāha ceļā. Starp citu, es to pats uzzināju tikai pirms vairākiem gadiem, kad iesāku interesēties par jautājumu – kāpēc notiek starp cilvēkiem konflikti. Gadījums, kas veicināja mani meklēt atbildes uz jautājumiem, bija smags. Var būt Jūs atceraties, kad Beslanā, Krievijā, Ziemeļosetijā, tika sagūstīta skola ar kādiem „*modžahēdiem*”. Tā bija pirmā skolas diena vai kā tā saucas - zināšanās diena... . Tur bija bērni kopā ar saviem vecākiem, pārsvarā, māmiņām un skolotājām. Es esmu izaudzis reliģiskā musulmaņu ģimenē un es zinu, ka tāda uzvedība ir *ḥarām* (*ḥarām*-aizliegtā darbība, *Olgas Petrovas piezīme*). *Ḥarām* karot ar bērniem un sievietēm. Tas ir kauns jebkuram musulmaņu vīrietim! Bet šis notikums bija un sekas bija biedējošas – daudz bērnu, viņu māšu un skolotāju gāja bojā. Es gribētu teikt, ka tas nav džihāds. Tas ir vienkārši bandītisms. Ar džihādu, ko mums pavēlēja Allāhs Korānā šai darbībai nav nekā kopīga. Džihāds – vispirms, ir garīgi cilvēka centieni labot sevi un arī darboties islāmam labad, rādīt musulmaņiem ar savas dzīves piemēru, cik skaista reliģija – islāms un cik pareiza grāmata – Korāns. Šie tā saucamie „*modžahēdi*” uztaisīja visu otrādi, proti, viņu dēļ tagad islāmu parasti cilvēki baidās un

necieš.

I.: Vai Jūs dalāt džihādu uz kādām kategorijām?

RVE28: Jā, ir džihāds mazais un lielais. Mazais ir cīņa pret tiem cilvēkiem, kuri uzbrūk musulmaņiem, bet lielais ir cīņa ar „savu šaitānu” jeb ar savas dvēseles sliktām nosliecēm.

I.: Kā Jūs domājat kāds džihāds ir svarīgāk musulmanim?

RVE28: Domāju, ka lielais... . Kaut, Jūs zināt, jāskatās pēc situācijas. Nezinu... . Ja sākas karš, tad diez vai kāds normāls cilvēks paliks mājās un cīnīsies ar savas dvēseles sliktām īpašībām un lai viņa uzvedība būtu tikumīga. Nē, šādā gadījumā, jāiet karot, lai kristu kaujā kā īstajam *šahīdam*. Būt moceklim, jo tas ir katra musulmaņa dzīves mērķis.

I: Vai tad drīkst pēc islāma meklēt nāvi? Jūs teicāt: „... lai kristu kaujā, kā īstam šahīdam”.

RVE28: Domāju, ka nedrīkst meklēt nāvi. Es laikam nepareizi izteicos. Es gribēju pateikt, ka labāk krist kara laukā nevis būt nogalinātam sēžot un pilnveidojoties mājās.

I: Turpinot Jūsu iepriekšējās atbildes domu - kāda ir Jūsu attieksme pret pašnāvību „Allāha vārdā” (atbilžu varianti: pozitīva/ negatīva/ vienaldzīga/ cits)?

RVE28: Jūsu jautājums izriet no propagandas, kas ir plašsaziņas līdzekļos. Tur nemitīgi var sadzirdēt, ka *šahīds* ir spridzinājies tur un tur, rezultātā ir tik daudz nogalinātu. Un visiem nemusulmaņiem rodas iespaids, ka *šahīds* ir tas pats pašnāvnieks un pašnāvnieks ir arī slepkava. *Šahīds* tas ir goda tituls islāmā. Ne visi to var pelnīt.

I.: Kurš pelna šo titulu?

RVE28: Es tik dziļi, diemžēl, nezinu. Tomēr zinu, ka

islāma vēsturē nebija ļoti daudz cilvēku, kuri ir pelnījuši šo titulu. *Šahīdam* jābūt vēl dzīves laikā ļoti dievbijīgam cilvēkam.

I.: Atgriezoties pie jautājuma, kurā es esmu jautājusi Jums par pašnāvību „Allāha vārdā”. Es jautāju Jums tāpēc šo jautājumu, lai Jūs varētu kā musulmanis teikt savas domās tieši par šo asu jautājumu.

RVE28: Man šķiet, ka neviens normālais musulmanis nevar uztaisīt pašnāvību „Allāha vārdā”. Tas ir absurds. Allāha vārdā cilvēks var atnest mieru uz kādu zemi, mācīt citiem Korānu, skaidrot Sunnu utt., bet pielikt punktu savā dzīvē... . Nē, tas nevar būt nekad. Es intervijas sākumā teicu, ka iesāku interesēties par visu notiekošu pēc notikumiem Beslanā... . Grūti par to runāt, jo tur piedalījās musulmaņi, kurus es nevaru dēvēt par islāmticīgajiem. Viņi ir piedzimuši musulmaņu ģimenē, bet vai viņi tic Allāham un tam ko ir teicis pravietis Muhammads (ص)..., diez vai..., nezinu grūti spriest par cilvēka nolūkiem, kas ir sirdī. Cilvēka sirdi zina tika Allāhs. Tomēr šo „*modžahēdu*” uzvedība ir kauns. Neviens īstais musulmanis nekad nekaros ar sievietēm un bērniem. Neviens un nekad. Jebkurā gadījumā tam nevajadzētu būt... . Tie, kuri ieņēma skolu, plānoja spridzināt sevi un arī visus ķīlniekus. Manuprāt, viņi nevar skaitīties par musulmaņiem un protams, ka viņi nav nekādi *šahīdi*. Viņi ir, kā es esmu teicis jau sākumā, bandīti.

I: Kurš un kāpēc, pēc Jūsu domām, veic atentātus, sprādzienus?

RVE28: Nezinu acīmredzot teroristi, ekstrēmisti. Var būt kādi nemusulmaņi-provokatori, lai uzrādītu uz musulmaņiem visu nemusulmaņu sabiedrību... .

<p>Sarežģīts jautājums. Godīgi sakot nezinu.</p> <p>I.: Vai Jūs uzskatāt, ka nemusulmaņi apdraud musulmaņiem?</p> <p>RVE28: Tas nav viennozīmīgs jautājums. Es domāju, ka, pārsvarā, tomēr uzbrūk musulmaņiem. Nevajag nevienam tagad stāstīt, kas notiek Tuvajos Austrumos. Tomēr nevar neatzīmēt, ka tādi gadījumi kā Beslans vai ķīlnieku ieņemšana Dubrovkā ir kategoriski nepieļaujama uzvedība! Nedrīkst karot ar miera iedzīvotājiem. Vīrietim vienmēr jāpaliek par vīrieti. Tādēļ jākaro tikai ar vīrieti, kara laukā.</p> <p>I.: Vai Jūs uzskatāt, ka šodien izplatīts uzbrūkošais džihāds?</p> <p>RVE28: Nē, tāda džihāda šodien nav. Nē, nē, nē... . Es varu teikt, ka eksistē kāda neizpratne. Vai tā ir kultūru neizpratne, vai reliģiju dogmu, vai kāda nesaderība pasaules redzes viedokļos... . Nezinu, bet man šķiet, ka uzbrūkošais džihāds tagad neeksistē.</p>			
<p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu (atbilžu varianti: pozitīva/ negatīva/ vienaldzīga/ cits)?</p> <p>RVE29: Atkarīgi no džihāda.</p> <p>I.: Piedodiet, bet es nesaprotu Jūsu atbildi!</p> <p>RVE29: Ko Jūs nesaprotat? Es teicu, ka tas ir atkarīgi no džihāda veida. Ja tās ir garīgas prakses, tad ļoti pozitīva attieksme. Ja tas ir karš, tad ļoti negatīva.</p> <p>I.: Tad Jūs dalāt džihādu uz mazo un lielo?</p> <p>RVE29: Es nezinu tādu dalījumu uz mazo un lielo, bet es uzskatu, ka ir dažādi džihādi, proti, ir garīgais džihāds un ir kad mums jāsaprot džihāds kā karš.</p> <p>I.: Šādā gadījumā izskaidrojiet nemusulmaņiem, kas ir džihāds pēc musulmaņa domām?</p> <p>RVE29: Musulmaņiem jābūt pasaulē par paraugu. Uz mums skatās visa pasaule un tāpēc mums</p>	<p>Piekrīt garīgajam džihādam</p>	<p>Piekrīt aizstāvēšanās džihādā</p>	<p>Uzbrūk ošā džihāda nav</p>

jāuzvedas labi, pieklājīgi, labvēlīgi un mums jābūt ticīgiem! Visas šīs iezīmes kā es domāju iekrīt tādā džihāda kategorijā, kas attiecas uz cilvēka iekšēju, garīgu dzīvi. Karš tas ir pēdējais līdzeklis, kad jau nekas vairs nevar palīdzēt.

I.: Labi. Tagad es gribētu jautāt Jums par tādu izplatītu mūsdienās fenomenu kā pašnāvība vai pašupurēšana islāma ietvaros vai kā saka „Allāha vārdā”?

RVE29: Jā, musulmaņi bieži vien nesaprot par islāmu daudz lietu un runā, izejot no savām mazām zināšanām jeb precīzāk nezināšanas. Pasakiet man, Jūs, vai kristieši var upurēt savu dzīvību, nogalinot citus cilvēkus, Jēzus (miers viņam!) vārdā?

I.: Es esmu šeit, lai paklausītos, ko Jūs domājat.

RVE29: Labi, tad es Jums atbildēšu! Tādas lietas nekad nebija. Kā cilvēks var teikt par sevi, ka viņš ir ticīgs un kopā ar to spridzināties, nogalināt citus cilvēkus un vēl piesaistīt šim noziegumam Allāha (*Taala*) vārdu? Man pat nav vārdu... .

I.: Tad kā izskaidrot to, kas tagad dažreiz notiek? Pašnāvnieki un pašnāvnieces likvidē nevēlamus cilvēkus-musulmaņus, kuri, pēc viņu domām, vai islāma ienaidnieki, vai sprediķo nepareizu islāmu vai vēl ko? Vai nemusulmaņus, kuri absolūti nepiedalās nemilitārā kampaņā, ne politikā?

RVE29: Kā Jūs nesaprotat, ka šie cilvēki ir zombēti, ar „saskalotām smadzenēm”, vai nu apšļircēti ar kādām vielām. Starp citu, es esmu dzirdējis pa televīziju, ka bieži vien viņiem pielieto šantāžu. Piespiež potenciālu upuri darīt to, ko grib tie, kuri sūta viņu uz šo drausmīgu aktu. Ko Jūs darītu, ja nokļūtu bezizejas stāvoklī? Šantāžu vēl neviens neatcēla un tas darbojas... . Taču televīzija pilna ar

<p>stāstiem, kad no mātēm atņem bērnu vai bērnus, vai kad dēlam saka, ka viņi nogalinās visu viņa ģimeni, ja viņš nedarīs to, ko viņiem vajag... . Daži cilvēki domā, ka labāk viņš to darītu, nomirtu tikai viņš viens no visas ģimenes, bet pārējie paliks dzīvē... Šī situācija ir sarežģīta. Nedod Allāhs kādam nokļūt šajā situācijā.</p> <p>I.: Vai Jūs uzskatāt, ka nemusulmaņi apdraud musulmaņiem?</p> <p>RVE29: Domāju, ka vairāk apdraud, nekā neapdraud.</p> <p>I.: Un kādas valstis tās ir?</p> <p>RVE29: Vai Jūs pati nezināt?</p> <p>I.: Es jautāju Jums.</p> <p>RVE29: Ieslēdziet televīziju un paklausieties par Tuviem Austrumiem vai palasiet avīzes vai vēl labāk cilvēku privātus viedokļus internetā. Taču mēs nedzīvojam vakuumā. Tur iet bojā parasti musulmaņi. Kāpēc, Jūs nekad nedomājat? Padomājiet! Vairs es neko neteikšu par šo tēmu.</p> <p>I: Sakiet, lūdzu, pēc Jūsu uzskata, kurš un kāpēc veic teraktus?</p> <p>RVE29: Tas, kurš to dara – zina... . To dara islāma un musulmaņu ienaidnieki, lai parādītu islāmu sliktajā gaismā.</p> <p>I.: Vai Jūs uzskatāt, ka šodien izplatīts uzbrūkošais džihāds?</p> <p>RVE29: Jūs jokojat? Protams, ka nē! Es taču Jums jau teicu, ieslēdziet televīziju un pati visu redzēsiet.</p>			
<p>I.: Kāda ir Jūsu attieksme pret džihādu (atbilžu varianti: pozitīva/ negatīva/ vienaldzīga/ cits)?</p> <p>RVE30: Pozitīva. Taču džihādā nav nekā negatīva. Tas tikai pēdējā laikā nemusulmaņi demonizēja džihāda jēgu islāma nezināšanas dēļ, uzreiz</p>	<p>Piekrīt garīgaja m džihāda m</p>	<p>Piekrīt aizstāvēš anās džihāda m</p>	<p>Uzbrūk ošā džihāda nav</p>

pielīdzinot džihādu svētajam karam. Tomēr ja nemusulmaņi zinātu, ka džihāds nozīmē vienkārši centienus. Un cilvēka centieni var būt ievirzīti jebkurā labajā gultnē. Nu, kā Jums to izskaidrot... Nu, piemēram, cilvēks centīgi un čakli mācās – tas taču arī ir džihāds. Tieši tāpēc man ir ļoti laba attieksme pret džihādu.

I.: Vai Jūs dalāt džihādu uz kādām kategorijām?

RVE30: Godīgi es esmu kaut ko dzirdējis par dažādiem džihāda veidiem, bet dziļi neesmu rakņājis. Es esmu drošs, ka pirmkārt, cilvēkam jādomā par savu garu un dvēseli, par to, lai saņemtu izglītību, lai cilvēks kļūtu par profesionālu savā jomā. Cilvēkam jāizaudzina savi bērni, jādod viņiem izglītība. Jāattiecas labi pret savu tuvāku... Jākļūst pašam par personību, kura var domāt, analizēt, vērtēt, salīdzināt un pieņemt pareizus lēmumus. Ceru, ka atbildēju uz Jūsu jautājumu.

I.: Labi. Jūs nezinat džihāda kategorijas, bet Jūs tomēr dalāt džihādu, kā var saprast no Jūsu iepriekšējās atbildes, uz džihādu, kas nodarbojas ar cilvēka dvēseli un džihādu, kas ir karš. Tad kā Jūs domājat kāds džihāds ir svarīgāk musulmanim?

RVE30: Kā var salīdzināt cilvēka garīgu augšanu un karu? Mūsu pravietis (ص) teica, ka karš ir apmāns. Vai Jūs zināt tādu hadīsu? Es Jums ieteiktu palasīt hadīsus, jo tie ir gudrības krājums... Un protams palasiet Korānu.

I.: Vai Jūs domājat, ka es nelasīju Korānu un hadīsus?

RVE30: Domāju, ka lasījāt, bet vēlreiz pārlasiet! Tur ir atbildes uz visiem jautājumiem.

I.: No vienas puses es Jums piekrītu, bet no otras,

ja viss būtu tik vienkārši, tad mūsdienu pasaulē nebūtu ekstrēmistu, kuri komentē Korānu un hadīsus, kā viņi grib. Vai viņi nekompromitē islāmu?

RVE30: Islāmam nav nekā kopīga ar ekstrēmismu. Protams, ka tādi cilvēki dara ļaunumu islāmam... . Viņi ir apmaldījušies. Man grūti viņus dēvēt par īstiem musulmaņiem. Nu, ka Jums to izskaidrot, viņi vienlaicīgi gan musulmaņi, gan izkrituši no islāma, gan apmaldījušies... Es nezinu kā to izskaidrot, bet ticīgie musulmaņi tā nekad neuzvedīsies. Var būt viņiem ir kaut kādi slepenie mērķi un nolūki, skaidrojošie kāpēc viņi tā uzvedas, bet viņu uzvedība nav īstu islāmticīgo uzvedība.

I.: Kā Jūs domājat vai džihāda izpausmes mainās no dzīves apstākļiem, kurā nokļuva *umma*?

RVE30: Domāju, ka jā, mainās. Ja Jūs zināt nedaudz islāma vēsturi, tad pirmajā laikā bija nemiens starp Meku, kurā dzīvoja elku pielūdzēji un Medīnu, kurā apmetās pravietis Muhammads (ص). Tieši starp šo divu pilsētu iedzīvotājiem bijā cīņas, proti, elku pielūdzēji uzbruka musulmaņiem islāma dēļ un musulmaņi aizstāvējās. Šādā situācijā jāiet karot ar tiem, kuri uzbrūk. Tomēr ja ir miers, tad jānodarbojas ar savu iekšējas pasaules attīstību.

I: Kāda ir Jūsu attieksme pret pašnāvību „*Allāha vārdā*” (atbilžu varianti: pozitīva/ negatīva/ vienaldzīga/ cits)?

RVE30: Interessants jautājums... . Kāda attieksme var būt normālajam cilvēkam pret pašnāvību? Kāda attieksme var būt ticīgajam cilvēkam pret pašnāvību? Kāda attieksme var būt ticīgajam cilvēkam, ja kāds saka, ka pašnāvība notiek „*Allāha vārdā*”? Tas nav nopietni!

I.: Labi, tad izskaidrojiet, lūdzu, nemusulmaņiem, kuri nepazīst labi islāmu, kāda atšķirība ir islāma ietvaros starp pašupurēšanu un pašnāvību it kā „Allāha vārdā”.

RVE30: Nu, starp šiem diviem jēdzieniem ir ļoti liela atšķirība. Pašnāvība ir aizliegta ar Allāhu. Un punkts! Ja es nemaldos ir tāds hadīss, kurā teikts, kurš nogalinās sevi ar nazi, tad viņš arī ellē durs nemitīgi sevi ar nazi, kurš ar vēl kaut ko nogalinās sevi, tad ellē viņš cietīs pastāvīgi no šī priekšmeta utt. Savukārt pašupurēšana tā ir cita lieta. Pašupurēšana ir - cēla uzvedība. Iedomājieties, cilvēks apzināti cieš no citiem par kādu ideju, vai par savas dzimtenes atbrīvošanu utt... . Var būt nemusulmaņiem, proti, jūdiem un kristiešiem būtu vienkāršāk saprast šo jautājumu, ja es minēšu vēstures piemēru, kad pirmie kristieši gāja bojā par savu ticību Jēzum Kristum (miers viņam!), bet neatteicās no kristietības. Tā ir moceklība. Un moceklība islāmā saucas *šahīdisms*. Katrs ticīgais musulmanis grib nomirt kā *šahīds*. Tas ir katra ticīgā dzīves mērķis.

I.: Turpinot iepriekšējo jautājumu - ko Jūs domājat par to, kad cilvēks uzspīdzina sevi kopā ar citiem? Vai šī ir pašupurēšana vai pašnāvība?

RVE30: Atkarīgi no tā, kur viņš sprīdzina sevi. Ja tas ir kara laukā, tad tā ir pašupurēšana, bet, ja tas notiek ielā vai veikalā, tad tā ir pašnāvība. Tas ir *ḥarām!* Allāhs sodīs šo cilvēku. Ņemot vērā, ka šis cilvēks divas reizes pārkāp islāma likumu, jo viņš arī kļūst par slepkavu. Es ceru, ka Jūs sapratāt manu atbildi.

I.: Nosauciet man, lūdzu, vietas pasaulē, kur būtu attaisnojums cilvēka pašupurēšanai, izejot no islāma likumiem?

<p>RVE30: Neteikšu Jums noteiktas vietas. Atbildēšu citādi. Attaisnota pašupurēšana notiek tur, kur apspiež islāmu un islāmticīgos. Tur, kur izposta musulmaņu mājas un izjauc dzīves kārtību, kas jau notiek musulmaņiem simtus gadus noteiktajā gultnē. Tur, kur nogalina musulmaņus tikai par to, ka viņi tic Allāham.</p> <p>I.: Vai Jūs uzskatāt, ka nemusulmaņi apdraud musulmaņiem?</p> <p>RVE30: Pārsvarā jā. Nevisas valstis, bet to lielāka daļa.</p> <p>I: Turpinot iepriekšēju jautājumu - kurš un kāpēc, pēc Jūsu domām, veic atentātus?</p> <p>RVE30: Dažādi ļauni cilvēki, kuri grib destabilizēt situāciju starp musulmaņiem un nemusulmaņiem.</p> <p>I.: Ļaunie cilvēki – kas tie ir?</p> <p>RVE30: Ļaunie cilvēki ir ļaunie cilvēki. Viņi var būt dažādi. Piemēram, ekstrēmisti. Un ekstrēmisti var būt ne tikai musulmaņi, bet arī no citām reliģijām.</p> <p>I.: Vai Jūs uzskatāt, ka šodien izplatīts uzbrūkošais džihāds?</p> <p>RVE30: Nē, taču! Par ko Jūs runājat? Tieši otrādi, musulmaņi dzīvo savos ciematos un negrib, lai pie viņiem nāktu no Rietumiem „viesi”. Musulmaņi grib, lai viņu bērni māca islāmu, lai būtu veseli, lai dzīvo kā vienmēr dzīvoja, bet šie cilvēki, kurus neviens neaicināja, viņi izjauc visu, iznīcina un vēl liek musulmaņiem dzīvot pēc saviem likumiem.</p>			
---	--	--	--